

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ФІНАНСІВ

Тези доповідей
**V МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ МОЛОДИХ
ВЧЕНИХ**

**ФІНАНСОВІ МЕХАНІЗМИ СТАЛОГО
РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ**

з нагоди 125 - річчя НУБіП України

2 березня 2023 року
м. Київ, Україна

УДК 336:330.34-022.32(477)

Фінансові механізми сталого розвитку України в умовах сучасних викликів: тези доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених з нагоди 125- річчя НУБіП України (м. Київ, 2 березня 2023 року). К.: Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2023. 504 с.

Науково-редакційна колегія: д.е.н., проф. Давиденко Н.М., к.е.н., доц. Скрипник Г.О.

До збірника увійшли тези доповідей науково-практичної конференції з актуальних проблем фінансової теорії в контексті світового досвіду та вітчизняних реалій. Висвітлено теоретичні та методичні аспекти управління державними фінансами, фінансами суб'єктів підприємництва в умовах воєнного стану, особливості й перспективи розвитку корпоративних фінансів та сучасної податкової системи України в умовах кризової економіки. Розглянуто зміни у бюджетній сфері під час запровадження воєнного стану. Досліджено питання розвитку фінансів та податкової системи у зарубіжних країнах.

Збірник буде корисним для працівників органів державного управління, фінансової сфери, науковців, викладачів, аспірантів, студентів.

Відповідальність за науковий рівень тез доповідей, обґрунтованість висновків, достовірність результатів, несуть автори та їх керівники.

ISBN 978-617-8269-34-0

© Автори тез, 2023
© НУБіП України, 2023

СПИСОК ОРГАНІЗАЦІЙ УЧАСНИКІВ

Азербайджанський державний економічний університет, Азербайджан
Батумський державний університет імені Шота Руставелі, Грузія
Технічний університет Молдови, Молдова
Державний університет медицини та фармакології імені Миколи Тестеміцану, Молдова
Кавказький міжнародний університет, Грузія
Університет імені Яна Кохановського, Польща
Університет «Проф. Д-р Асен Златаров», Болгарія
Вінницький національний аграрний університет, Україна
ВСП «Бобровицький фаховий коледж імені О. Майнової НУБіП України», Україна
ВСП «Боярський фаховий коледж НУБіП України», Україна
ВСП «Ірпінський фаховий коледж НУБіП України», Україна
ВСП «Немішаївський фаховий коледж НУБіП України», Україна
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут», Україна
Державний біотехнологічний університет, Україна
Державна навчально-наукова установа «Академія фінансового управління», Україна
Державний податковий університет, Україна
Державний торговельно-економічний університет, Україна
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, Україна
Дніпровський державний аграрно-економічний університет, Україна
Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, Україна
Житомирський агротехнічний фаховий коледж, Україна
Західноукраїнський національний університет, Україна
Київський національний університет будівництва і архітектури, Україна
Львівський національний університет природокористування, Україна
Льотна академія Національного авіаційного університету, Україна
Національний авіаційний університет, Україна
Національна академія статистики, обліку та аудиту, Україна
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», Україна
Національний університет біоресурсів і природокористування України, Україна
Національний університет «Одеська політехніка», Україна
Національний університет харчових технологій, Україна
Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, Україна
Міжрегіональна Академія Управління персоналом, Україна
Сумський національний аграрний університет, Україна
Маріупольський державний університет, Україна
Хмельницький національний університет, Україна
Черкаський державний бізнес-коледж, Україна
Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Україна

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОЇ ТЕОРІЇ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ	23
<i>Guliyev Elsevar Nizami, Narmin Masimli Afiq</i> THE MAIN CAUSES OF THE GLOBAL FINANCIAL CRISIS.....	23
<i>Azerbaijan State University of Economics UNEC</i>	
<i>Genad Shavadze</i> PROBLEMS OF FINANCIAL THEORY IN THE FACE OF MODERN CHALLENGES.....	32
<i>Caucasus International University</i>	
<i>Petrukha S., Petrukha N.</i> FOOD SECURITY AND TRIGGERS OF THE BIOECONOMY IN THE GUISE OF WAR.....	33
<i>Kyiv National University of Construction and Architecture</i>	
<i>Біляк В. М., Біляк Ю. В.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ТА МАЙБУТНІ ВИКЛИКИ ФІНАНСОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ.....	36
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
<i>Британ В. В.</i> ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ	38
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
<i>Буряк Д. І., Макаручук О. Г.</i> ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ДИНАМІЧНИХ РЯДІВ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	40
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
<i>Герман Я. І., Коляда Т. А.</i> ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ.....	42
<i>Державний податковий університет</i>	
<i>Громов С. С., Біляк Ю. В.</i> ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ПІСЛЯ ВІЙСЬКОГОВОГО ВТОРГНЕННЯ НА УКРАЇНУ	44
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
<i>Данилишин Р. Т., Шолудько О. В.</i> СПОЖИВАННЯ ВОРОЖОГО КОНТЕНТУ, ЯК ОДИН ЗІ ШЛЯХІВ ФІНАНСУВАННЯ ТЕРОРИЗМУ.....	46
<i>Львівський національний університет природокористування</i>	
<i>Деркач Н. В., Ткаль Я. С.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ЯК СКЛАДОВА ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ СІЛЬСЬКОГОСПО-ДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	48
<i>Сумський національний аграрний університет</i>	
<i>Жарікова А. Л., Жарікова О. Б.</i> ПРАВОВИЙ СТАТУС ВІРТУАЛЬНОГО АКТИВУ В УКРАЇНІ.....	50
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	

Капля О. Л., Тітенко З. М. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ.....	53
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Кемза Р. Г., Макогон В. В. ПІДХОДИ ДО ВИБОРУ МЕТОДІВ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	56
<i>Державний біотехнологічний університет</i>	
Кравченко Д. М., Кулініч О. А. ФІНАНСОВІ ПОСЛУГИ В ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОМУ СЕКТОРІ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА.....	58
<i>Державний біотехнологічний університет</i>	
Крупельницька О. Л., Тарасенко М. І., Петруха С. В. ПОЛІТИКА СІЛЬСЬКОГО РОЗВИТКУ У ВОЄННИХ ТА ПОВОЄННИХ УМОВАХ.....	60
<i>Київський національний університет будівництва і архітектури Державна навчально-наукова установа «Академія фінансового управління»</i>	
Ктітор К. Р., Федоришина Л. І. ДОЛАРИЗАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ.....	62
<i>Вінницький національний аграрний університет</i>	
Кучер Р. О., Лободіна З. М. ВПЛИВ ВІЙНИ НА ІНФЛЯЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ.....	64
<i>Західноукраїнський національний університет</i>	
Лиштван Д. І., Буряк А. В. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА МЕТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ ФІНАНСОВОГО РАХІВНИЦТВА.....	66
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Максимкін В. А., Біляк Ю. В. НАСЛІДКИ ДЛЯ КРАЇН ЄС ВІД РОСІЙСЬКОГО ВТОРГНЕННЯ В УКРАЇНУ.....	68
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Москаленко М. В., Пушкар Т. О. ПРАВОВІ ОСНОВИ ФІНАНСІВ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ.....	71
<i>ВСП «Боярський фаховий коледж НУБіП України»</i>	
Ніколенко Н. С., Кулініч О. А. ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТА ЛОЯЛЬНІСТЬ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ.....	72
<i>Державний біотехнологічний університет</i>	
Олійник А. А., Федоришина Л. І. ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ОБЛІКУ ВИРОЩУВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ВЕРБИ.....	75
<i>Вінницький національний аграрний університет</i>	

Пасічний В. А., Тітенко З. М. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	80
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Плоска А. І., Ткаль Я. С. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ....	78
<i>Сумський національний аграрний університет</i>	
Поліщук А. В., Гриліцька А. В. ФІНАНСОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЇЇ ПРОБЛЕМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	80
<i>Черкаський державний бізнес-коледж</i>	
Пшенична Д. Є., Біляк Ю. В. ФОРМУВАННЯ І РУХ КОШТІВ СТАТУТНИХ КАПІТАЛІВ ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА	82
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Салутін А. А., Міщенко В. С. СУЧАСНІ ТЕОРІЇ ВИЗНАЧЕННЯ ЦІНИ ФІНАНСОВИХ АКТИВІВ.....	87
<i>Державний біотехнологічний університет</i>	
Сидоренко С. В., Макарчук О. Г. РОЗВИТОК СТАЛОГО ФІНАНСУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	89
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Скороход В. Е., Макарчук О. Г. СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ «ЗЕЛЕНОГО» ІНВЕСТИВАННЯ В УКРАЇНІ.....	91
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Скрипник Т. В., Скрипник Г. О. СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА.....	94
<i>ВСП «Ірпінський фаховий коледж НУБіП України» Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Суммар Д. В., Біляк Ю. В. ВТОРГНЕННЯ РОСІЇ В УКРАЇНУ: ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ.....	96
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Сусіденко Ю. В. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ФІНАНСОВОЇ ТЕОРІЇ В НИНІШНІХ УМОВАХ.....	98
<i>Вінницький національний аграрний університет</i>	
Тітенко А. А., Давиденко Н. М. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА	100
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Халіцький Д. О., Буряк А. В. ФІНАНСОВА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ КАПІТАЛОТВОРЕННЯ.....	102
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	

Хоменко В. О., Козій Н. С. ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОЇ ТЕОРІЇ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ.....	104
<i>Державний податковий університет</i>	
Хоменко Ю. І., Коляда Т. А. ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	105
<i>Державний податковий університет</i>	
Чичотка В. В., Олійник Т. І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	108
<i>Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара</i>	
Щербаков Ю. М., Олійник Т. І. ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	110
<i>Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара</i>	
СЕКЦІЯ 2. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ.....	112
Salome Dumbadze, Niko Leonidze, G.D. Abuselidze SOCIAL RESPONSIBILITY OF BUSINESS IN GEORGIA.....	112
<i>Batumi Shota Rustaveli State University, Georgia</i>	
Максимова В. Ю., Титенко З. М. STATE FINANCIAL CONTROL IN THE CONDITIONS OF WAR.....	116
<i>National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine</i>	
Бенца Д. І., Пушкар Т. О. ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ: НАПРЯМКИ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ.....	118
<i>ВСП «Боярський фаховий коледж НУБіП України»</i>	
Бронішевська А. І., Олійник Л. А. ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	120
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Ващенко О. М., Приймак І. М., Приймак Н. С. МІСЦЕВІ ФІНАНСИ: ФОРМУВАННЯ ТА РЕЙТИНГУВАННЯ.....	122
<i>Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського</i>	
Войцехівська С. І. ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА В АГРОБІЗНЕСІ УКРАЇНИ.....	124
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Головешко В. П., Андросова Т. В. СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМ ВАЛЮТНИМ ФОНДОМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	127
<i>Державний біотехнологічний університет</i>	
Гроїмчук С. М., Пушкар Т. О. ДЕРЖАВНІ ФІНАНСИ ТА ЇХ ЕКОНОМІЧНА СУТЬ.....	129
<i>ВСП «Боярський фаховий коледж НУБіП України»</i>	

Гуденко Б. О., Гуденко О. Д., Коритник Л. П. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО СПРОТИВУ АГРЕСІЇ РФ.....	130
<i>Державна навчально-наукова установа «Академія фінансового управління»</i>	
Гулій А. В., Снігур С. І., Агрес О. Г. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВОГО НАПОВНЕННЯ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ.....	132
<i>Львівський національний університет природокористування</i>	
Гутнік А. М., Пушкар Т. О. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ.....	134
<i>ВСП «Боярський фаховий коледж НУБіП України»</i>	
Денисенко Я. С., Коляда Т. А. ВІЙСЬКОВІ ОБЛІГАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСУВАННЯ ДЕФІЦИТУ БЮДЖЕТ.....	136
<i>Державний податковий університет</i>	
Добронецька Т. Б. ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ СЕЛЕКЦІЇ І НАСІННИЦТВА В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ.....	138
<i>ВСП «Немішаївський фаховий коледж НУБіП України»</i>	
Дроговоз В. Є., Шевченко Н. Ю. СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ.....	140
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Дрончак В. В., Федоришина Л. І. СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ: ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ КУРС ТА НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ.....	142
<i>Вінницький національний аграрний університет</i>	
Дубенюк С. В., Федоришина Л. І. ОБЛІК ТА АНАЛІЗ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ ЗА ПОДАТКАМИ І ПЛАТЕЖАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	144
<i>Вінницький національний аграрний університет</i>	
Іванюта М. О., Близнюк О. П. ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ БЮДЖЕТНОГО ДЕФІЦИТУ ТА ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	146
<i>Державний біотехнологічний університет</i>	
Кащук О. С., Алескерова Ю. В. ФІНАНСОВА СТАБІЛЬНІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	149
<i>Вінницький національний аграрний університет</i>	
Кірічек А. Р., Байдала В. В. СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТОВАРНОГО РИНКУ ЗАСОБІВ ЗАХИСТУ РОСЛИН В УКРАЇНІ.....	152
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Кобзистий А. В., Буряк А. В. ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МІЖБЮДЖЕТНИХ ТРАНСФЕРТІВ В УКРАЇНІ.....	154
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	

Кожановський Ю. А., Скрипник Г. О. ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА АГРАРНОГО СЕКТОРУ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	156
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Колодій А. В. УНІВЕРСАЛЬНИЙ (БЕЗУМОВНИЙ) БАЗОВИЙ ДОХІД ЯК ФОРМА СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ.....	158
<i>Львівський національний університет природокористування</i>	
Короткова Д. О., Соколова Е. О. ЗОВНІШНІЙ ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ.....	160
<i>ВСП «Боярський фаховий коледж НУБіП України»</i>	
Котлярова М. А., Дем'яненко І. В. УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ КАПІТАЛУ МОЛОКОПЕРЕРОБНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	162
<i>Національний університет харчових технологій</i>	
Кравчук К. Ю., Пушкар Т. О. МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ.....	165
<i>ВСП «Боярський фаховий коледж НУБіП України»</i>	
<i>Левкіна Р. В., Національний університет «Одеська політехніка»</i>	
Котко Я. М., Державний біотехнологічний університет ПРОБЛЕМИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	167
Мазур А. О., Мальцев М. А., Петруха С. В. ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗБУДОВА СІЛЬСЬКОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ: НОВА АГРАРНА ПОЛІТИКА ТА ЦІЛЕПОКЛАДАННЯ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ.....	169
<i>Київський національний університет будівництва і архітектури</i>	
Миронов М. А., Шевченко Н. Ю. СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ.....	171
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Мякота Р. М., Кушнерук О. Д., Гасанов С. С. ФІСКАЛЬНО-БЮДЖЕТНА ТА БОРГОВА ПОЛІТИКА В КООРДИНАТАХ ПЛАНУ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ ВІД НАСЛІДКІВ ВІЙНИ.....	173
<i>Державна навчально-наукова установа «Академія фінансового управління»</i>	
Нитка С. І., Тулай О. І. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ МЕХАНІЗМІВ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОГО ВТОРГНЕННЯ ...	175
<i>Західноукраїнський національний університет</i>	
Олійник А. М., Олійник Л. А. МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	177
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Парчук І. О., Новаковська І. О. СУЧАСНИЙ СТАН ФІНАНСУВАННЯ ЗАХОДІВ ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	179
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	

Перкун А. В., Алескерова Ю. В. НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЙ НА РИНКАХ КАПІТАЛУ.....	182
<i>Вінницький національний аграрний університет</i>	
Петренко А. С., Коляда Т. А. РЕАЛІЗАЦІЯ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ.....	184
<i>Державний податковий університет</i>	
Погукаєва А. А., Дем'яненко І. В. ДИСТАНЦІЙНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ КЛІЄНТІВ БАНКУ: СУЧАСНІ АСПЕКТИ.....	186
<i>Національний університет харчових технологій</i>	
Позднякова К. О., Буряк А. В. ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОНАННЯМ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ: НАПРЯМИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	188
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Пустівий В. В., Коляда Т. А. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	190
<i>Державний податковий університет</i>	
Романишина В. О., Коляда Т. А. ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	192
<i>Державний податковий університет</i>	
Савка О. М., Майданюк О. В. ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ОСОБИСТОСТІ.....	194
<i>ВСП «Бобровицький фаховий коледж імені О. Майнової НУБіП України»</i>	
Савчук Т. О., Коляда Т. А. ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ДО ЗРОСТАННЯ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	196
<i>Державний податковий університет</i>	
Сіднєва Л. С., Олійник Л. А. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ.....	198
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Скіданова Д. О., Лемішко О. О. УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ КАЗНАЧЕЙСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ.....	200
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Сотник В. В. НЕОБХІДНІСТЬ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ОБОРОННИМИ РЕСУРСАМИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	202
<i>Центр воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського</i>	

Тарасенко О. О., Алескерова Ю. В. ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ЯК КОМПОНЕНТА СИСТЕМИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ.....	205
<i>Вінницький національний аграрний університет</i>	
Тесленко М. С. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ.....	207
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Тихонська В. І., Коляда Т. А. ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ.....	209
<i>Державний податковий університет</i>	
Томашук І. В. ФІНАНСОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	211
<i>Вінницький національний аграрний університет</i>	
Томашук І. О., ННЦ «Інститут аграрної економіки» Томашук І. В., <i>Вінницький національний аграрний університет</i> ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ.....	215
Чінчін К. І., Філіпенко А. С. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	218
<i>Маріупольський державний університет</i>	
СЕКЦІЯ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСІВ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА	221
Krumova Y. H., Dimitrov I. T. AN OVERVIEW OF THE STRATEGIES FOR MEASURING EMPLOYEE PERFORMANCE IN THE INFORMATION AND COMMUNICATIONS TECHNOLOGY INDUSTRY.....	221
<i>“Prof. d-r Asen Zlatarov” University – Burgas, Bulgaria</i>	
Blazhievskа A., Prystupa L. INNOVATIONS AND TECHNOLOGIES IN CORPORATE FINANCE: GLOBAL TRENDS AND THEIR IMPACT ON UKRAINE.....	223
<i>Khmelnytskyi National University</i>	
Boiko B. S., Zhuk O. S. ECONOMY AND FINANCE OF UKRAINE IN MARTIAL LAW.....	225
<i>State University of Trade and Economics</i>	
Podyk S. O. THE ROLE OF THE FINANCIAL AND CREDIT MECHANISM FOR THE RESTORATION OF AGRICULTURAL ENTERPRISES IN UKRAINE.....	227
<i>National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine</i>	
Karbivskyi V. L. ENSURING THE FINANCIAL SECURITY OF AGRICULTURAL ENTERPRISES IN POST-WAR RECOVERY.....	229
<i>National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine</i>	

Агейкін О. В., Скрипник Г. О. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ЛІЗИНГОВИХ ВІДНОСИН ТА ЇХ РОЛЬ В РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	231
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Алексєєнко Н. М., Демидьонок І. А., Петруха С. В. ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ГРАНТОВОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ ПЕРЕРОБНО-ХАРЧОВИХ ВИРОБНИЦТВ.....	233
<i>Київський національний університет будівництва і архітектури</i>	
Альохіна О.С., Коляда Т. А. ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	234
<i>Державний податковий університет</i>	
Башинська А. О., Козій Н. С. БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСУВАННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ.....	237
<i>Державний податковий університет</i>	
Бобрик А. А., Біляк Ю. В. <i>Національний університет біоресурсів та природокористування України</i> Бобрик О. Б., ВСП "Верхньодніпровський фаховий коледж ДДАЕУ" КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	239
Бондар Д. П., Біляк Ю. В. УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	242
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Бородін А.О., Біляк Ю. В. ФІНАНСОВІ НАСЛІДКИ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО ВТОРГНЕННЯ.....	244
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Vublyk O. A., Makarchuk O. G. ASSESSMENT OF THE LEVEL OF AGRICULTURAL LENDING IN UKRAINE.....	246
<i>National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine</i>	
Бугріменко Ю. Р., Бугріменко Р. М. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	248
<i>Державний біотехнологічний університет</i>	
Бут Т. А., Олійник О. О. ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	250
<i>Дніпровський державний аграрно-економічний університет</i>	
Василець Є. В., Біляк Ю. В. УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ У ВОЄННИЙ ЧАС.....	252
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	

Гурська Л. Л. ДІЯЛЬНІСТЬ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	254
<i>ВСП «Ірпінський фаховий коледж НУБіП України»</i>	
Дорошок Ю. М., Куць Т. В. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	256
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Дяковський О. С., Гурська Л. Л. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	258
<i>ВСП «Ірпінський фаховий коледж НУБіП України»</i>	
Жук Д. А., Бойко С. В. УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ.....	261
<i>Національний університет харчових технологій</i>	
Заяць М. С., Скрипник Г. О. ФІНАНСОВА РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВ ЯК САНАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ.....	263
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Івашко К. С., Давиденко Н. М. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	265
<i>Національний університет біоресурсів та природокористування України</i>	
Кириленко О. І. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВЕРИФІКАЦІЇ СКОРИНГОВИХ МОДЕЛЕЙ.....	267
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Кисіль Я. С., Буряк А. В. ПРИБУТКОВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇЇ СКЛАДОВІ.....	270
<i>Національний університет біоресурсів та природокористування України</i>	
Кисіль М. С., Тітенко З. М. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	272
<i>Національний університет біоресурсів та природокористування України</i>	
Кіктєва В. С., Біляк Ю. В. УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ.....	274
<i>Національний університет біоресурсів та природокористування України</i>	
Кічак Б. В., Костюк В. А. ПЛАНУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	276
<i>Національний університет біоресурсів та природокористування України</i>	
Кобець С. А., Буряк А. В. БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ КОНТРОЛІНГУ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	278
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	

Коваль О. В., Томашук І. В. МАРКЕТИНГ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	280
<i>Вінницький національний аграрний університет</i>	
Ковтун О. В., Федоришина Л. І. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ	283
<i>Вінницький національний аграрний університет</i>	
Козут Д. О., Буряк А. В. ОЦІНКА ЛІКВІДНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ: ФАКТОРИ ТА ФУНКЦІЇ ЇЇ АНАЛІЗУ	286
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Колесник В. М., Чуницька І. І. УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМАТИКА, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	288
<i>Державний податковий університет</i>	
Коноплянко Д. О., Олійник Т. І. МЕХАНІЗМУ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	290
<i>Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара</i>	
Кравцов А. В., Лемішко О. О. СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	292
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Кузьміна В. О., Грилицька А. В. РОЛЬ ФІНАНСІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ У ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ.....	294
<i>Черкаський державний бізнес-коледж</i>	
Куруц О. М., Скрипник Г. О. УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	297
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Лисенко Є. В., Лемішко О. О. НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	299
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Lusyuchenko V. O., Makarchuk O. G. SUNFLOWER OIL MARKET IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF FINANCE CONSTRAINTS DUE TO THE WAR IN UKRAINE.....	301
<i>National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine</i>	
Лісовенко А. І., Скакунова С. С., Близнюк О. П. ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ В СИСТЕМІ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	303
<i>Державний біотехнологічний університет</i>	

Ляшинський В. Б., Гунько Л. А. ЕКОНОМІКА НЕТРАДИЦІЙНОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	305
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Махновець Є. В., Олійник Л. А. БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	308
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Мельничук Д. А., Чайка Л. В. КРАУДФАНДИНГ ЯК ФОРМА ФІНАНСУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ.....	310
<i>ВСП «Ірпінський фаховий коледж НУБіП України»</i>	
Міщенко Д. Г., Біляк Ю. В. УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВ.....	313
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Невгад Б. П., Лемішко О. О. ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ ЗАРЕЄСТРОВАНОВОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	315
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Нікітчук Н. О., Гурська Л. Л. ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	317
<i>ВСП «Ірпінський фаховий коледж НУБіП України»</i>	
Миснік Я. С., Кочерга С. К., Ніколайчук О. А. ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНОГО ТА РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ.....	320
<i>Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського</i>	
Ohurtsova M. S., Zhuk O. S. THE FINANCES OF UKRAINE CREATIVE BUSINESS DURING THE WAR.....	322
<i>University of Trade and Economics</i>	
Оліфер Д. О., Тітенко З. М. ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПО-ДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД.....	324
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Олійник К. В., Тітенко З. М. УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	325
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Орловський Т. В., Тітенко З. М. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	328
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Паламарчук К. В., Федоришина Л. І. ОБЛІК ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ.....	330
<i>Вінницький національний аграрний університет</i>	

Петрик А. С., Біляк Ю. В. ФІНАНСОВА САНАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВА, ЇЇ ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ І ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ.....	332
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Петришин К. В., Біляк Ю. В. АНАЛІЗ ТА ОЦІНЮВАННЯ РЕАЛЬНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ВІДНОВЛЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	335
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Петрова А. М., Рибак О. М. СТИМУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	336
<i>Національний авіаційний університет</i>	
Сердюк В. В., Дворник І. В. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА ЯК ФАКТОРУ ЙОГО ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	339
<i>ВП НУБіП України “Ніжинський агротехнічний інститут”</i>	
Смалюх М. С., Олійник Л. А. АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ ЯК СПОСІБ ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВУ ПІДПРИЄМСТВА.....	341
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Тарнавський В. В., Федоришина Л. І. ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ РУХУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ.....	343
<i>Вінницький національний аграрний університет</i>	
Томашук І. О., ННЦ «Інститут аграрної економіки» Томашук І. В., <i>Вінницький національний аграрний університет</i> ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА АПК.....	346
Хитрич Д. О., Берляк Г. В. МОЖЛИВІ СПОСОБИ ІНВЕСТУВАННЯ НЕВЕЛИКИХ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ.....	349
<i>Житомирський агротехнічний фаховий коледж</i>	
Цегельник В. В., Буряк А. В. ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОСНОВА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	351
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Чепурний В. Ю., Біляк Ю. В. ІНВЕСТИЦІЙНА ОЦІНКА ПІДПРИЄМСТВА.....	353
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Шістя А. М., Макарчук О. Г. ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: «ЗЕЛЕНІ» ОБЛІГАЦІЇ	355
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	

Шолохова С. Г., Томашук І. В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО КАПІТАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	357
<i>Вінницький національний аграрний університет</i>	
Шутка Б. С., Кривоборець М. М. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСІВ СУБ'ЄКТІВ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ.....	360
<i>Міжрегіональна Академія Управління персоналом</i>	
Daria Yasynska, Olena Dobrovolska DEBT FORGIVENESS IN JUDICIAL REHABILITATION.....	363
<i>Dnipro State Agrarian and Economic University</i>	
СЕКЦІЯ 4. ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КОРПОРАТИВНИХ ФІНАНСІВ.....	365
Platon Daniela, Mocanu Catalina <i>Nataliya Mocanu, Doctor of Economics</i> FINANCIAL SHOCKS AFTER THE THE COVID -19 PERIOD.....	365
<i>Technical University of Moldova</i>	
Martyna Walasik, Natalia Wasilewska SZACOWANIE KOSZTU KAPITAŁU PRZEDSIĘBIORSTWA W PROCESIE OCENY EFEKTYWNOŚCI INWESTYCJI.....	367
<i>Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach</i>	
Mocanu Catalina, State University of Medicine and Pharmacology named Nataliya Mocanu, Technical University of Moldova DOMESTIC AND FOREIGN MEDICAL INSURANCE EXPERIENCE.....	369
Вербовенко І.В., Жарікова О.Б. ФІНАНСОВІ ОПЕРАЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ.....	371
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
В'язовченко В. О., Біляк Ю. В. ФІНАНСОВІ ТА РЕАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ КОРПОРАТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	375
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Геля М. М., Біляк Ю. В. ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КОРПОРАТИВНИХ ФІНАНСІВ.....	377
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Гордієнко Т. М., Біляк Ю. В. СПЕЦИФІКА КОРПОРАТИВНИХ ФІНАНСІВ ТА ЗДІЙСНЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	378
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	

Гребенюк Т.А., Жарікова О.Б. СТАТИСТИКА ПРОДАЖІВ ТА ПОГАШЕННЯ ОВДП ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ.....	381
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Дячук О. С., Скрипник Г. О. ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	384
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Євстігнєєва М. К., Камак М. В., Близнюк О. П. ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО ПОРТФЕЛЮ ЦІННИХ ПАПЕРІВ ІНВЕСТОРА.....	387
<i>Державний біотехнологічний університет</i>	
Касьян А. О., Богріновцева Л. М. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ РИНКУ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	389
<i>Національна академія статистики, обліку та аудиту</i>	
Качур І. С., Алескерова Ю. В. ФІНАНСОВА СТАБІЛЬНІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	392
<i>Вінницький національний аграрний університет</i>	
Кравченко Д. М., Кулініч О. А. ФІНАНСОВІ ПОСЛУГИ В ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОМУ СЕКТОРІ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА.....	394
<i>Державний біотехнологічний університет</i>	
Кудрик Р. С., Алескерова Ю. В. ДЕПОЗИТНІ ОПЕРАЦІЇ ТА ЇХ МІСЦЕ В ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ.....	397
<i>Вінницький національний аграрний університет</i>	
Куценко А. В., Жарікова О. Б. АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРІОРИТЕТНИХ НАПРЯМКІВ ДОСЛІДЖЕНЬ НБУ В УМОВАХ ВОЄННОГО ПЕРІОДУ ТА ПІД ЧАС ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ.....	399
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Ліснічук В. Є., Тітенко З. М. ПРОБЛЕМА ВПРОВАДЖЕННЯ ВЕНЧУРНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ	402
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Максименко Б. Ю., Давиденко Н. М. ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ.....	404
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Мелешко О. В., Коляда Т. А. ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ КОРПОРАТИВНОГО ІНТЕРЕСУ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА.....	407
<i>Державний податковий університет</i>	
Мойсієвич О. О., Лемішко О. О. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЛІЗИНГОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ.....	409
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	

Петриш Є. В., Чуницька І. І. СУТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ КОРПОРАТИВНИХ ФІНАНСІВ.....	412
<i>Державний податковий університет</i>	
Почтівий Р. Г., Біляк Ю. В. ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	414
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Перкун В. В., Алескерова Ю. В. ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА БАНКІВ НА РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ.....	417
<i>Вінницький національний аграрний університет</i>	
Савчук Ю. І., Лемішко О. О. ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ДІЯЛЬНОСТІ ЛОМБАРДІВ В УКРАЇНІ.....	420
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Семенова О. В., Савченко А. О., Чуницька І. І. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КОРПОРАТИВНИХ ФІНАНСІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	423
<i>Державний податковий університет</i>	
Сіренко В. О., Косова Т. Д. ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ТА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ХОЛДІНГІВ УКРАЇНИ.....	426
<i>Національний авіаційний університет</i>	
Скрипник В. В., Буряк А. В. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ЛІЗИНГОВИХ ПОСЛУГ.....	429
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Стецюк А. Ю., Богріновцева Л. М. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	433
<i>Національна академія статистики, обліку та аудиту</i>	
Тадейчук Р. П., Жарікова О. Б. ПОТЕЧНЕ КРЕДИТУВАННЯ ЗА ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ: ДЕРЖАВНІ ПРОГРАМИ ПІДТРИМКИ КРЕДИТУВАННЯ «ДОСТУПНА ПОТЕКА» ТА «ОСЕЛЯ».....	435
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Цимбалюк В. О., Скрипник Г. О. РОЛЬ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	438
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Шейко В. Ю., Скрипник Г. О. ДЖЕРЕЛА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ.....	440
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	

Ярмоленко С. В., Біляк Ю. В. ШЛЯХИ ЗБІЛЬШЕННЯ СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ В АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВАХ І НА ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	443
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
СЕКЦІЯ 5. ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	446
Балацька Є. С., Смутчак З. В. СУЧАСНЕ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	446
<i>Льотна академія Національного авіаційного університету</i>	
Агоштон А. І., Богомолова Н. Ю. ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ.....	448
<i>ВСП «Боярський фаховий коледж НУБіП України»</i>	
Біндюг Д. О., Ткаль Я. С. РОЗВИТОК ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА ПОДАТКОВІ ЗМІНИ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ.....	450
<i>Сумський національний аграрний університет</i>	
Гаврись С. М., Тітенко З. М. ФІСКАЛЬНА ТА РЕГУЛЮЮЧА РОЛЬ ПРЯМОГО ОПОДАТКУВАННЯ.....	452
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Городнюк О. В., Федоренко М. А., Оліфір І. А. РОЛЬ НЕПРЯМИХ ПОДАТКІВ У ФОРМУВАННІ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ.....	454
<i>Житомирський агротехнічний фаховий коледж</i>	
Жорняк О. П., Федоришина Л. І. АНАЛІЗ РОЗРАХУНКІВ ЗА ПОДАТКОМ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	457
<i>Вінницький національний аграрний університет</i>	
Zubko O. V., Dobrovolska O. V. FINANCIAL SUPPORT IN THE ASPECT OF EFFICIENCY AND COMPETITIVENESS MANAGEMENT OF FISHERIES INDUSTRY ENTERPRISES.....	459
<i>Dnipro State Agrarian and Economic University</i>	
Ігнатенко К. С., Соколова Е. О. ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	461
<i>ВСП «Боярський фаховий коледж НУБіП України»</i>	
Іщенко Н. О., Новаковська І. О. ПРОБЛЕМИ, ЦО ВИНИКАЮТЬ ПРИ ФОРМУВАННІ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	463
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Карманикова І. Ю., Коляда Т. А. РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ У ПІСЛЯВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	466
<i>Державний податковий університет</i>	

Карпюк М. С., Коляда Т. А. МОДЕРНІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	468
<i>Державний податковий університет</i>	
Король А. В., Тітенко З.М. ГАРМОНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ.....	470
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Котлар А. С., Іванова С. М. НАРАХУВАННЯ ПДВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	472
<i>ВСП «Ірпінський фаховий коледж НУБіП України»</i>	
Кушнір Д. Р., Коляда Т. А. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	474
<i>Державний податковий університет</i>	
Лазебна А. Р., Скрипник Г. О. ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ.....	476
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Маринчук Е. П., Чуницька І. І. ПОДАТКОВІ ПОСЛАБЛЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	479
<i>Державний податковий університет</i>	
Найко М. В., Біляк Ю. В. РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	481
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Петрів М. В., Мандрик І. Ю., Синявська Л. В. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ПОДАТКОВИХ ПЕРЕВІРОК ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	484
<i>Львівський національний університет природокористування</i>	
Прудніков Р. А., Тітенко З. М. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СПРАВЛЯННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ.....	486
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Савченко Н. Л., Боярова О. А. ТРАСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ТОВАРІВ КРИТИЧНОГО ІМПОРТУ.....	489
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Сіднева Л. С., Бронішевська А. І., Шевченко Н. Ю. СУТНІСТЬ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ	493
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	
Тістол А. В., Лазарева О. А. ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ.....	495
<i>Чорноморський національний університет імені Петра Могили</i>	

Токарчук О. Л., Коляда Т. А. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	497
<i>Державний податковий університет</i>	
Шолдан А. С., Бадюк Л. А. РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	499
<i>ВСП "Немішаївський фаховий коледж НУБіП України"</i>	
Ясковець І.В., Скрипник Г.О. ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	501
<i>Національний університет біоресурсів і природокористування України</i>	

СЕКЦІЯ 1

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОЇ ТЕОРІЇ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

UDC 351.82

THE MAIN CAUSES OF THE GLOBAL FINANCIAL CRISIS

Guliyev Elsevar Nizami, Ass. Professor

Narmin Masimli Afiq, PhD candidate

The Azerbaijan State University of Economics UNEC

Senior Lecturer Department of Economics and Management the International

Magistrate and Doctorate Center, Baku, Azerbaijan

Annotation: Financial crisis periodically occurs in the World Economy and collapses the system of global economic relations developed within the latest decades. Despite the efforts of governments, the World, and national financial authorities to prevent the crisis, it occurs frequently in 15-20 years, impedes economic growth, and requires new system changes. The article described a history of global financial recessions of the XX century and the beginning of the XXI century and disclosure the main causes of its origin. This study offers a summary overview of the root causes of financial crises over the past 30 years and offered recommendations for its solutions. The article is intended for an academic audience who conducts research in global finance.

Keywords: financial crisis; global debt; investment; derivatives; Basel standards.

Introduction. A sustainable global economy and growth are the main goals of a world community that were never reached for a long period. Despite efforts, constituent conferences G7, G20, BRICS, and international financial organizations such as IMF, World Bank, and Basel committee, the global financial crisis occurs every 15-20 years, causing enormous damage to the global economy. Globalization and integration of world economics besides the advantages of accelerating economic growth have also a negative impact on the rapid spreading of the crisis across the global economy. The global financial system is the main vital but at the same time is an unsafe part of the world economy. Many macro and micro economical and financial challenges can be the main cause of the global financial crisis. These causes determine the relevance of the article's topic.

The goals of the study define the root causes of the global financial crisis which occurs over the last thirty years.

The scientific novelty of the article is to consider Basel III standards' financial ratios as the root challenges of the world banking system contributing to the financial crisis.

The research methodology. As a basis, the dialectical method of cognition was chosen, which allow considering all the phenomena and processes that occur within the

global financial system in constant movement, development, interconnection, and interdependence

Аннотация. Финансовые кризисы периодически возникают в мировой экономике и становятся причиной коллапса устоявшегося на протяжении последних десятилетий системы глобальных экономических отношений. Несмотря на усилия правительств, международных и национальных финансовых регуляторов упредить кризисы они возникают каждые 15-20 лет замедляя экономический рост и требуя новых системных изменений. В этой статье даны краткие описания мировых финансовых кризисов XX и начала XXI веков, а также проведены исследования следственных причин их возникновения. Исследование предлагает краткий обзор коренных причин финансовых кризисов за последние 30 лет и рекомендации по их устранению. Статья предназначена для академической аудитории, занятой исследованиями в области международных финансов.

Ключевые слова: финансовый кризис, общемировой долг, инвестиции, деривативы, стандарты Базеля.

Scientists have not yet reached a consensus on the root causes of the global financial crisis, but the main components as always are the political and economic processes occurring in the world economy.

The history of the financial crisis starts in the 1st century. At the Roman Empire, the mass issuance of unsecured loans caused the first financial crisis. During the next centuries, financial crises periodically were observed in the history of several countries. But the global scale takes part from the Great Depression of the 1929 year in the USA. The significant Financial Crisis of the XX century and the two decades of the XXI century, which the world has observed the following [1, e-resource] (V. Srinivas, IAS):

1. The Great Depression of 1929
2. The Suez Crisis of 1956
3. The International Debt Crisis of 1982
4. The East Asian Economic Crisis of 1997-2001
5. The Latin American Debt Crisis in Mexico, Brazil, and Argentina of 1994-2002
6. The Global Financial Crisis of 2007-2009.

These events were episodes in which a large number of countries simultaneously experienced a crisis. Each global crisis was preceded by elevated growth rates and collapses in the years of financial turmoil [2, p.30].

Globalization and the integrity of the world economy have some advantages and disadvantages. Among the positive advantages, we can indicate that globalization accelerates economic development via world trade, competition, technologies, and sharing of experience. The disadvantages of globalization are the impetuous spreading of crisis throughout the world economy. Nowadays the world has faced different political

and financial challenges which can be the cause of a new global crisis. From a financial view it is reasonable to highlight six main challenges:

1. Interest rate hikes by the US Federal Reserve System
2. The global debt
3. The enormous investments in derivatives
4. Basel III standards' ratios
5. Rising global imbalances inflows of capital between countries
6. The chronic international trade imbalance.

Interest rate hikes by the US Federal Reserve System. Historically, the cycle of interest rate hikes by the Federal Reserve System has been a key factor in the pricing and volatility of relatively risky and illiquid assets, such as fixed-income securities issued and traded in emerging markets. If anything, recent turmoil in the global debt, equity, and currency markets once again questions the viability and sustainability of economic growth in some emerging economies and emerging financial markets. If history can be a useful benchmark, three types of risks may emerge in emerging economies in response to interest rate hikes:

- Capital flight
- Asset price fluctuation (occur from the capital flight)
- Currency devaluation (occur from the capital flight)

The most obvious and direct source of the risk emerging market economies face is capital flight. A hike by the Federal Reserve reduces the interest rate gap between the U.S. and emerging economies and increases the appeal of U.S. securities. If a large amount of international and domestic capital decides to flee a country in a short amount of time, its balance of payment may be disrupted and its financial stability compromised.

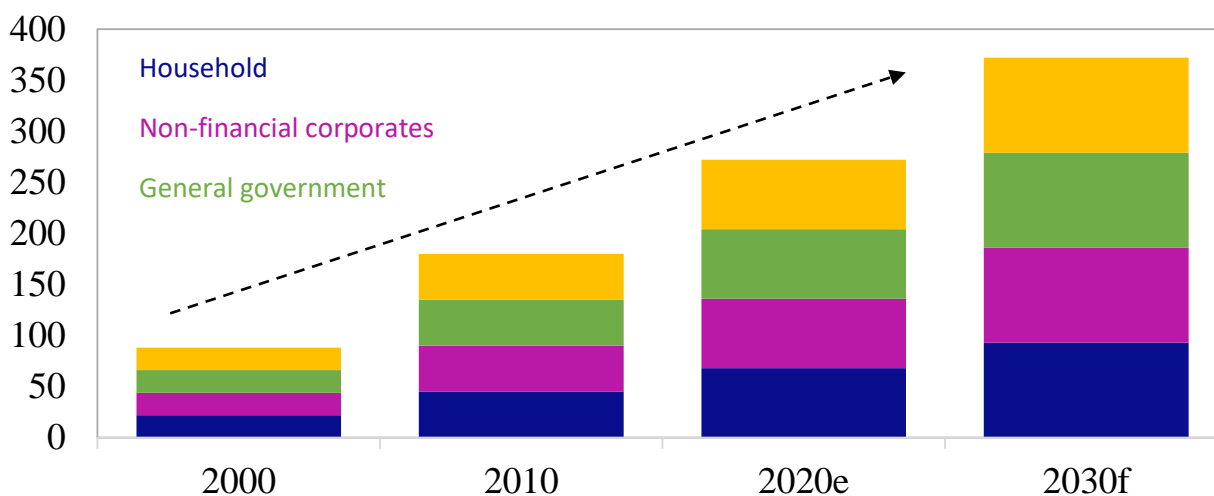
Increasing uncertainty regarding capital flight and domestic financial stability sometimes feeds back to the devaluation of the home country's currency, which would further exacerbate capital flight and asset price depreciation. In the past, similar trouble has led some emerging economies to substantially devalue their currency exchange rate. Others have instead chosen to default on their debt, something that drastically increases the country's borrowing costs in the future, causing an inability to refinance and the possible eventual collapse of its financial system [3, e-resource].

The global debt. According to a report issued by the Institute of International Finance on May 18, 2022, global debt reached a record level of about \$303 trillion U.S. Dollars in 2021. This was not limited solely to government debt, but also included public, private, corporate, and family debt. This high debt level has accounted for perhaps a 30% increase in the ratio of global debt to GDP in the last five years, and it is yet another jump in the record global debt from 2020, which—according to the IMF global debt database—reached \$226 trillion, which, at the time, was the largest one-year increase in debt since World War II. A new report published by the Institute of International Finance on

November 22, 2022, indicated a decrease in the global debt-to-GDP ratio in the period from July to September to 343%—from \$303 trillion at the beginning of 2022 to \$290 trillion at the third quarter of the same year. [4, e-resource].

Global debt is on track to exceed \$277 trillion in 2020 or 365% of global GDP. Excluding the financial sector, the debt will be a slightly more modest \$210 trillion, but that is still 274% of global GDP and up from \$194 trillion last year (240%). “Spurred by a sharp rise in government and corporate borrowing as the COVID-19 pandemic wears on, the global debt load increased by \$15 trillion in the first three quarters of 2020 and now stands above \$272 trillion. reports IIF.

Chart 1. Global debt will likely surpass \$360 trillion by 2030

Source: *Institute of International Finance (IIF) 2021*[5, e-resource]

According to the IIF, \$80 trillion, the largest chunk, belongs to governments. The next biggest borrowers are non-financial companies around the world, which have \$79 trillion in debt. Financial institutions have \$62 trillion of borrowings. Finally, there are households, with total debt of \$51 trillion. “If the global debt pile continues to grow at the average pace of the last 15 years, our back-of-the-envelope estimates suggest that global debt could exceed \$360 trillion by 2030 – over \$85 trillion higher than current levels,” IIF warns. In comparison at the onset of the Great Recession in 2007, the global debt constituted \$142 trillion U.S. dollars. In comparison at the onset of the Great Recession in 2007, the global debt constituted \$142 trillion U.S. dollars and has reached \$272 trillion in the last 13 years. [5, e-resource]. It means that the overall debt of governments, non-financial companies, financial institutions, and households for this period increased approximately twice. Due to the COVID-19 pandemic, this debt will continue to actively grow. It is already clear that some of these debts will never be paid off, and in the best case, as in 2008, they will be refinanced, which will temporarily postpone the biggest financial crisis in recent economic history.

The enormous investments in derivatives. The \$1.3 quadrillion funds were invested in derivatives according to the World Economic Forum [6, e-resource] (WEF 2021) information. World Economic Forum in the 2021 year held an interesting comparison of world valuable assets with derivative investments. As per calculation, the sum of the world assets listed below is equal to \$543,9 trillion U.S. dollars which is three times less than all investments (\$1,3 quadrillion U.S. dollars.) to derivatives:

- \$ 95 trillion U.S. dollars invested in all global stock markets;
- \$ 30 trillion U.S. dollars invested in commercial real estate and ;
- \$ 2 trillion value of all cryptocurrencies in circulation;
- \$ 11.5 trillion U.S. dollars is the total value of above-ground gold and silver reserves;
- \$ 90.4 trillion U.S. dollars in banknotes, coins, and money invested in saving accounts;
- \$ 12 trillion U.S. dollars is the market capitalization of the ten most valuable companies (2021);
- \$ 303 trillion U.S. dollars global debt; (2021)

Derivatives are often a cheaper alternative to investing in the underlying asset. Their significance lies in the lower transaction cost as well as in the possibility of price arbitrage. Price arbitrage refers to the ability to trade on differences between the price of the derivative and the price of the underlying asset, or between prices in different markets. But the problem is that underlying assets will be produced in the future and do not exist physically at the moment of the deal. It leads to an artificial increase in money turnover which is not ensured by real goods or assets at present. Another instance of the crisis caused by the emission of derivatives became a U.S. Subprime Mortgage Crisis. Hedge funds and banks created mortgage-backed securities. The insurance companies covered them with credit default swaps. Demand for mortgages led to an asset bubble in housing. When the Federal Reserve raised the federal funds rate, it sent adjustable mortgage interest rates skyrocketing. As a result, home prices plummeted, and borrowers defaulted. Derivatives spread the risk into every corner of the globe. That caused the 2007 banking crisis, the 2008 financial crisis, and the Great Recession. It created the worst recession since the Great Depression [7, e-resource].

Basel III standards' ratios. The Basel Committee on Banking Supervision (BCBS) is the primary global standard-setter for the prudential regulation of banks and provides a forum for regular cooperation on banking supervisory matters. Its 45 members comprise central banks and bank supervisors from 28 jurisdictions. Under Basel III, the minimum capital adequacy ratio that banks must maintain is 8%. This indicator measures a bank's capital about its risk-weighted assets. But in other words, it means that a bank per \$ 1 of its capital may attract \$ 12,5 debt and provide as loans. For instance, at the time of its collapse

in the 2008 year, Lehman was the fourth-largest investment bank in the United States with 25,000 employees worldwide. It had \$639 billion in assets and \$613 billion in liabilities. The bank became a symbol of the excesses of the 2007-08 Financial Crisis, engulfed by the subprime meltdown that swept through financial markets and cost an estimated \$10 trillion in lost economic output. The calculations show that per \$1 of its capital the bank attracts \$ 24,57 debt resources [8, e-resource].

As of 2020, under Basel III, a bank's tier 1 and tier 2 minimum capital adequacy ratio (including the capital conservation buffer) must be at least 10.5% of its risk-weighted assets (RWA). That combines the total capital requirement of 8% with the 2.5% capital conservation buffer. The capital conservation buffer recommendation is designed to build up banks' capital, which they could use in periods of stress. But even in this case, banks are the riskiest institutions in the world and it is not for nothing that all crises begin from them.

Rising global imbalances inflows of capital between countries. The rising global imbalances are associated with greater dispersion of current account positions across countries and larger net flows of capital between countries. At the level of an individual country, a current account deficit is matched by net capital inflows, as foreign investors build up claims on the domestic economy. High capital inflows, in turn, can reduce the cost of wholesale funding for domestic banks in international markets [9, note 10/04] (Ostry et al, 2010); may reduce long-term interest rates (and thus compress spreads), causing financial institutions to lever up and investors to “search for yield” [10] (Bernanke, 2005); and may increase the total supply of credit to the domestic economy, causing local asset (house) prices to rise [11] (Reinhart and Reinhart, 2008). Even before the crisis, some commentators argued that global imbalances had reduced long-term interest rates around the world (Bernanke, 2005). The argument advanced was that a global excess of desired savings relative to desired investment—a “savings glut”—had reduced long-term rates globally, including in the United States. In a variation on this idea, Caballero, Farhi, and Gourinchas [12, p. 358-393] (2008) argued that the coexistence of global imbalances and low-interest rates stemmed not from a “savings glut” but a shortage of safe financial assets. In particular, growth in emerging economies had outstripped these countries’ ability to produce safe financial assets, causing savings to flow into advanced economies and depressing long rates in the process. Whatever their precise origin, low nominal long rates might, in turn, have induced investors to seek risky strategies and “search for yield”.

As re-stated by King [13] (2010), “the massive flows of capital into western financial markets pushed down interest rates and encouraged risk-taking on an extraordinary scale. Banks expanded their balance sheet and new instruments were created to satisfy the search for yield.”

A rigorous empirical test of the effect of global conditions on global developments again runs up against the lack of a counterfactual. As a result, according to Taylor, “the main problem with this explanation is that there is no actual evidence of a global savings glut.” However, what had been less well appreciated ahead of the crisis, but as alluded to above, is a more precise and testable hypothesis: that a compression of the spread between long and short rates that is brought on by capital inflows at the individual country level affects the incentives of financial institutions to lever up. Such an incentive arises when, as is often claimed, banks have nominal targets for their return on equity (ROE). Since banks lend long but borrow short, compression of the spread between long rates and short rates will tend to reduce banks’ margins. To compensate and maintain the same return on equity, banks have the incentive to expand their balance sheet and increase leverage. As noted by Haldane et al [14] (2010), “the decision by many banks to increase leverage appears to have been driven in part by a desire to maintain ROE, relative to competitors, even as return on assets fell.”

The importance of capital flows in fuelling the build-up underscores the need for a rethink of policy tools to address global imbalances and the associated capital flows. In surplus countries, structural policies to reduce excessive savings rates and policies to develop domestic

and regional financial markets hold some promise. In deficit countries, monetary policy and capital controls are traditionally viewed as the main tools to address capital inflows. Besides, macroprudential tools may need to be developed that can be closely targeted at the build-up of vulnerabilities associated with capital flows. [15, p. 29].

The chronic international trade imbalance. A probable fifth major cause of the global financial crisis can be the chronic international trade imbalance. For example, chronic trade imbalances between China and developed countries, especially the United States, have resulted in a concomitant flow of capital to the United States. This helped keep capital cheap and fueled the housing bubbles in the United States and some European countries. [16, p.42] Now, for the first time in decades, sovereign debt problems were raised as possibilities in developed countries, most prominently for the so-called EU-5 (Greece, Ireland, Italy, Portugal, and Spain) note that as recently as the early 1990s, three of these five were still classified as developing countries. Ireland and Greece required dramatic international bailouts in 2010; along with Portugal, they remain the largest IMF borrowers. [17, p.707]

The fiscal packages also have significant impacts on the trade imbalance. If an economy increased government spending, private consumption tends to rise and short-term income rises. However, the increased borrowing tends to increase real interest rates, which reduces private investment. These two responses have opposite effects on trade. In particular, durable goods consumption falls because of the rise in real interest rates, while non-durable goods consumption rises due to the income increase. The effect is that

imports of durable goods fall and nondurables rise. Besides, the higher real interest rate tends to attract foreign capital which appreciates the real exchange rate and tends to crowd out exports and stimulate income through relative price changes. A country acting alone has a substantial change in the mix of the components of final demand. Hence if there is a global fiscal stimulus, the real exchange rate (or relative price) effects are muted. However, because all countries are acting the real interest rate effects are accentuated because the call on global savings is much larger than the outcome of any one country acting alone. [18, p.707]

Conclusion.

Economists have not yet reached a consensus on the root causes of the crisis in one view, it would not have occurred had not several things gone wrong at about the same time. Globalization and integration contributed to the rapid spreading of the crisis throughout the global economy. Most international financial crises since the beginning of the XX century were viewed as “originating” in the developing world. From the U.S. Great Depression of 1929 to the Suez Crisis of 1956 the International Debt Crisis of 1982 the Latin American Debt Crisis in Mexico, Brazil, and Argentina 1994-2002, the East Asian Economic Crisis of 1997-2001, and the Global Financial Crisis of 2007-2009, problems were perceived as caused by developing economies weak financial markets and institutions and unstable political economy. The detailed causes of the financial crisis for the last 30 years become the Interest rate hikes by the US Federal Reserve System, the Global debt, Enormous investments in derivatives, Basel III standards’ ratios, Rising global imbalances capital inflows between countries, and Chronic international trade imbalance of countries.

Solutions.

For removing the causes mentioned above, the global community has to rebuild the world financial system according to the following requirements:

1. The emerging countries should have clear legislation guaranteeing the property rights of investors but at the same time preventing capital flight when the Federal Reserve interest rate fluctuates. For instance, all tax reliefs have to apply to direct long-term foreign investments or special state programs must support foreign capital inflows to the real economy.

2. Countries and global financial organizations should implement restrictions for the refinancing of debts of governments, corporations, and financial institutions. Part of the global debt will never be paid, and it's reasonable to write off it and support world economic development without a huge debt burden.

3. Investment in tangible assets should be prioritized over investments in derivatives. This approach supports the rapid development and growth of the real economy.

4. Basel III requirement to bank’s tier I and II minimum capital adequacy ratio (including the capital conservation buffer) 10.5% of its risk-weighted assets should be

increased up to 50%. It will help to establish a crisis-resistant banking and financial system.

5. The monetary policy of the state must affirmatively restrict the liabilities of banks in foreign currency against its capital. This restriction will insure banks against currency risk and capital flight in the case of fluctuation in the global economy

6. Countries with chronic trade imbalances need to adapt their economy to internal demand. This measure will help to decrease dependence on imports and stabilize the country's trade balance and local currency rate. Of course, this measure must not impact the export-related sectors of the economy. However, the latest trade war between China and the USA has shown that export-oriented countries heavily depended on big importer countries, and this dependence can be used as a tool of political pressure

7. In the case of crisis circumstances, governments must actively use economic stimulus packages to keep situations from getting much worse. The trade balance, local currency exchange rate, and interest rate are the main indicators for the evaluation of fiscal package efficiency against financial crises.

References

1. URL: http://nationalarchives.nic.in/sites/default/files/new/Final_Major_Financial_Crisis-i_0.pdf (date of appeal 06.10.2020).
2. Khasbulatov R.I. (2008) Vek qlobalizatsii [Globalization Century] (in Russian).
3. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2018/09/is-there-a-new-debt-crisis-on-the-horizon/> (date of appeal 12.10.2020).
4. URL <https://www.interregional.com/en/global-debt/>
5. URL: https://fileus.clickdimensions.com/iifcomai7nn/files/globaldebtmonitor_nov2020_v1.pdf?m=11/18/2020%202:40:45%20PM&_cldee=YmFyaXNAYm5lLmV1&recipientid=contactc8c50ae1e6f0e81180d102bfc0a801720291de0d8db1412ebc45b33af7d47c87&utm_source=ClickDimensions&utm_medium=email&utm_campaign=Press%20Emails&esid=21f82c1a-ab29-eb11-80e8-000d3a0ee4ed.
6. URL: <https://www.rankred.com/how-much-money-is-there-in-the-world/>
7. URL: <https://www.thebalance.com/what-caused-the-subprime-mortgage-crisis-3305696> (date of appeal 19.11.2020)
8. URL: <https://theconversation.com/anniversary-of-lehmans-collapse-reminds-us-booms-are-often-followed-by-busts-102758> (date of appeal 02.12.2020)
9. Ostry, Jonathan D, Atish R. Ghosh, Karl Habermeier, Marcos Chamon, Mahvash S. Qureshi, and Dennis B.S. Reinhart, 2010, "Capital inflows: the role of controls", IMF Staff Position Note 10/04
10. Bernanke, Ben S., 2005, "The Global Savings Glut and the U.S. Current Account Deficit", Remarks at the Virginia Association of Economics, Richmond, Virginia, March 10, 2005
11. Reinhart, Carmen M. and Vincent R. Reinhart, 2008, "Capital Flow Bonanzas: An Encompassing View of the Past and Present", NBER Working Paper 14321

12. Caballero, Ricardo J., Emmanuel Farhi, and Pierre-Olivier Gourinchas, 2008, “An Equilibrium Model of Global Imbalances and Low-Interest Rates”, *American Economic Review*, 98 (1), 358-393
13. King, Mervyn, 2010, Speech at the University of Exeter, 19 January 2010
14. Haldane, Andrew, Simon Brennan and Vasileios Madouros, 2010, “What is the contribution of the financial sector: Miracle or mirage?” in “The Future of Finance, the LSE Report”, London
15. Ouarda Merrouche and Erlend Nier, 2010, What Caused the Global Financial Crisis? Evidence on the Drivers of Financial Imbalances 1999–2007. IMF WP/10/265
16. Blant M.D. (2008). Finansoviy krizis [Financial crisis] (in Russian).
17. Michael P. Todaro, Stephen C. Smith. (2015) “Economic Development” 12th edition.
18. The Global Financial Crisis: Causes and Consequence. Working Paper in International Economics Lowy Institute 2009. No.2.09

UDC 336

PROBLEMS OF FINANCIAL THEORY IN THE FACE OF MODERN CHALLENGES

Genad Shavadze
Caucasus International University
PhD student of Business Administration

Modern problems and challenges of the financial sector are extremely relevant and conceptual for the sustainable development of the country. In terms of providing economic support, global financial policy regulatory indicators can lay an important cornerstone in the development of financial theory. Where it is clearly seen how it influences the main directions and challenges of supporting financial theory in the world. In some cases, these influences are expressed directly, and in others - indirectly.

Modern challenges of financial theory are reflected both on the role of the Ukrainian economy and on the world economy. These actors are carriers of vital and important economic and political interests. The existence of modern challenges of financial theory and their abundance hinders the formation of a stable political system, as each actor tries to influence the internal economic and political processes of countries in different regions by using soft or hard power.

Sustainable economic development and growth with continuous technological progress directly linked to the Industrial Revolution. Modern challenges and the analysis of financial operations in general reveal that one of the important roles for improving financial theories is assigned to actively functioning financial markets, because the latter productively distributes the financial savings and funds raised within the country. Today, the banking system is the main player in the financial sector in Ukraine, but this alone is

not enough for the country's competitiveness and business development. We focus on the competitiveness of the financial sector, the modern challenges that affect the country's economic sustainability and development.

The main credo of the classical political economy is the liberalization of the economy, which implies minimal state intervention in the economy, self-regulation of the market with free prices established on the basis of supply and demand. Classical political economy was the basis of the economic policy of the world's leading capitalist countries.

The used methodology included general scientific methods of induction and deduction, synthesis and analysis, systematic and comparative analysis methodology. The mentioned methods and methodology will help us to get acquainted with the existing literature, various statistical data, to make a retrospective analysis in terms of the development of the financial sector.

To get the expected result, the strategy was formulated as follows: identification of risk for a specific financial instrument, occurrence of recession, risk of deflation, risk assessment, i.e. determination of VaR (Value at Risk) value of financial instruments, determination of regulatory indicators, retrospective revaluation and recalculation.

Due to the urgency of the issue, the main topic became the identification of risks of various financial/investment instruments and means, the analysis and the determination of the necessary priorities for the management of these risks for the financial system of Ukraine. In the financial sector of Ukraine, the system of assessing the risks specific to financial instruments should be improved, which will help them manage financial risks, as well as the requirements for distress and information disclosure should be strengthened, that is, it will be effective to use a risk-based approach.

UDC 338.439.02

FOOD SECURITY AND TRIGGERS OF THE BIOECONOMY IN THE GUISE OF WAR

*Petrukha S., Candidate of Economic Sciences, Docent
Doctoral Student of the Department of Management in Construction,
Kyiv National University of Construction and Architecture
Petrukha N., Candidate of Economic Sciences, Docent
Associate Professor of the Department of Management in Construction,
Kyiv National University of Construction and Architecture*

Mechanisms for achieving food sovereignty, and as a result, food security of Ukraine are traditionally permeated with the spirit of bioeconomic centrism, taking into account a number of risks and threats of an external and internal nature, which are laid down in the National Security Strategy of Ukraine [7], the Law of Ukraine "On Amendments to

Certain Legislative Acts of Ukraine on creating conditions for ensuring food security under martial law” [6], at the present stage, are invested with the influence of the global food crisis and crises in commodity markets, a reduction in the production and export agriculture potential due to the full-scale invasion of the Russian Federation into the territory of Ukraine.

The bioeconomic leverages for the development of agriculture in Ukraine are characterized by a significant dependence of the material resource market on the world trends, which is due to the formed specialization of countries, taking into account their mineral and raw material potential, the scale of investment in innovation, ongoing monopolization processes and the strengthening of transnational companies’ influence on the markets of individual countries through patent and license toolkit, etc. At the same time, the state impact on the domestic market military development dynamics of agriculture material resources is obvious, which is manifested in the features of creating and implementing conditions for favorable logistics, focused on balancing export and import flows, maintaining the reclamation policy of enterprises processing agricultural raw materials, curbing the growth of prices for technological energy, but at the same time, disproportions are created both in the development of agricultural sectors and their territorial distribution, giving rise to a steady manifestation of the agrarian crisis, its acceleration and an increase in the correlation dependence closeness of the agriculture development bioeconomic appearance from events on the battlefield, the mine clearance processes in areas for growing agricultural raw materials.

The pre-war industrial bioeconomic model for the development of agriculture in Ukraine made it possible on a global scale to offset the disparity influence in the level of state support and the lending cost with the countries of North America and the EU, to compete successfully with national producers in the international food market, forming the leading role of national agriculture in the global value chain. If we consider its impact on domestic food security, then recently it was possible not only to overcome the inertia of the agrarian crisis [5], but also to form a trigger for the cost convergence of the food specific weight per each Ukrainian (about 37–42%) in comparison to the developed part of the world (25–30%). This was also facilitated by the outpacing the growth rate of real wages (for the last five pre-war years it averaged 112% [2]) over the cost of a meat borscht set, the price of which in the first quarter of 2017 amounted to UAH 19.73. [1], and by the fourth quarter of 2021 had risen to the level of UAH 36.44. [1]. In sum, the Index of food availability before the full-scale invasion of the Russian Federation on the territory of Ukraine was 12.4 [3], that is, a mediocre Ukrainian with an average salary could purchase the food amount from the food basket, equivalent to a supply for 12.4 months, or provide for a family of 4 people food products per quarter.

The current estimate of the Food Accessibility Index is already about 7.0–7.8 [3] and is approaching the indicators for the middle of the agrarian reform (1998–2002) by

Leonid Kuchma [4], and this actually requires the translation of the previously approved national agriculture bioeconomic development path from the era of ensuring sustainable socio-economic dynamics to anti-crisis regulatory measures, in which, first of all, the key role should be played by the survival of agricultural institutions, the relocation process continuation of food industry enterprises, the production of the maximum possible food volume, and it would be possible with deviations in the achieved environmental standards, and this is far from an exhaustive list of anti-crisis measures aimed primarily at ensuring the physical availability of food, that is, the physical and production appearance formation of the bioeconomy during the legal martial law regime.

If we are talking about the post-war bioeconomy triggers and its projection on food security, then first of all it is necessary to develop a completely new regulation of agriculture, penetration into its mechanisms of socio-economic imperatives and technologies for reforming public finances, the starting point of which should be food sovereignty, received by the Ukrainian people on battlefield with the Russian aggressor.

References

1. Борщовий набір. *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/markets/wares/foods/borzch.php>
2. Зведена таблиця індексів реальної заробітної плати з 2010 по 2022 рр. *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/labour/salary/index/>
3. Індекс доступності продовольства у травні покращився на 1.3% у порівнянні до квітня. Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/news/indeks-dostupnosti-prodovolstva-u-travni-pokrashchivsvya-na-13-u-porivnyanni-do-kvitnya>
4. Петруха С. В. Ринкова трансформація аграрного сектору економіки України: від аграрної кризи до формування підвалин реалізації глобальних цілей сталого розвитку. *Агросвіт*. 2017. № 18. С. 3–46.
5. Петруха С.В., Петруха Н.М. Державне регулювання інтегрованих корпоративних об'єднань в умовах структурно-інституціональної та функціональної трансформації сільської економіки: проблеми методології, теорії, соціально-економічної та секторальної політики : монографія. Київ : Видавничий дім «Професіонал», 2020. 496 с. + дод. – CD – Infobook: Аграрний сектор економіки: статистика, аналітика, прогнози.
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану : закон України від 24.03.2022 № 2145-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-20#Text>
7. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» : указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#n5>

СУЧАСНИЙ СТАН ТА МАЙБУТНІ ВИКЛИКИ ФІНАНСОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Біляк В. М., аспірант

Біляк Ю. В., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Після російського вторгнення в Україну 24 лютого світ відповів різними способами, щоб допомогти Україні та притягнути уряди Росії та Білорусі до відповідальності за їхні дії. Ця відповідь набула багатьох форм, включаючи допомогу, спрямовану на допомогу українському народу під час гуманітарної кризи, а також покарання у вигляді санкцій проти Росії, Білорусі та деяких фізичних та юридичних осіб, які вважаються тісно пов'язаними з урядовцями обох країн. Ці санкції були введені багатьма країнами, і, на додаток до цього, компанії, що торгують або пов'язані з Росією та Білоруссю, брали участь у бойкотах і торгових ембарго з Росією та Білоруссю. Вторгнення Росії зруйнувало економіку України, яка, згідно з оцінками Світового банку, цього року, за прогнозами, скоротиться на 35 відсотків. Бойові дії вигнали мільйони людей з їхніх домівок, перекрили доступ до портів країни, порушили сільське господарство та призвели до збільшення витрат на оборону.

Довоєнний фінансовий сектор України був недостатньо розвинутим і переважно базувався на банках. Зміцнення банківського сектору та розвиток добре функціонуючого ринку капіталу будуть важливими для успішної реконструкції України. Автором було проаналізовано три аспекти, зосереджуючись на відповіді регуляторів, відповіді наглядових органів і відповіді банків [2]:

1. Щодо відповіді регулюючих органів, наразі жодних конкретних постанов не видається. Європейський парламент та європейські агенції (ЕВА, ESMA, ЕІОРА) видають повідомлення та попередження компаніям щодо дотримання санкцій, полегшення доступу біженців до фінансового сектору та запобігання компаніям з дезінформації та кібератакам.

2. Щодо відповіді наглядових органів, ЄЦБ фактично звернувся до банків, які перебувають під його наглядом, ще до початку війни, щоб проаналізувати їхній вплив на Росію. Пізніше ЄЦБ і НКО запросили додаткову інформацію про ризики, проблемні кредити, резерви, транзакції SWIFT, непрямі ризики та заморожені рахунки, серед інших питань. І польський інспектор, KNF, був особливо проактивним.

3. Щодо відповіді банків, слід зазначити, що після анексії Криму в 2013-14 роках європейські банки зменшували свою позицію в Росії, яка зараз становить

менше 0,7% від загальної суми. Однак на початку війни кілька великих банків все ще мали відповідні ризики в Росії.

Реакція банків з різних точок зору:

1. Що стосується управління, більшість банків щодня проводять кризові комітети на найвищому рівні, і особливо постраждалі банки мають спеціальні бойові кімнати та групи підтримки в кризових ситуаціях.

2. Що стосується звітності, банки швидко відповідають на запити ЄЦБ і національних компетентних органів і створюють внутрішні звіти для вищого керівництва.

3. Що стосується ідентифікації ризиків, банки ретельно перевіряють їх у портфелях – не лише прямі ризики, але й непрямі та умовні ризики, пов'язані клієнти, застави, депозити тощо.

4. Що стосується схильності до ризику та лімітів, банки зі значним ризиком в Україні, Росії та Білорусі активно працюють над лімітами, пороговими значеннями та діями, які необхідно вжити. Також більшість банків знижують кредитні рейтинги РФ до переддефолтного рівня.

5. Що стосується вимірювання кредитного ризику, розробляються конкретні сценарії стрес-тестування, такі як вплив на ВВП через скорочення поставок газу, націоналізацію російських дочірніх компаній, подальші санкції тощо. Розраховується попередній вплив на прибутки та збитки, капітал і резерви; і, зокрема, в резервах, банки розглядають можливість перенесення ризиків на етап 3, і, ймовірно, будуть застосовані накладення та перевизначення.

6. На ринку та в домені ALM поки що перевищення не спостерігалось. Що стосується ліквідності, очікуються запити від наглядових органів щодо щоденних щаблів погашення, щоб побачити еволюцію депозитів.

7. Що стосується відповідності, банки переглядають чорні списки щодня, а процедури KYC і моніторингу транзакцій були посилені, із суворішими правилами та спеціальними командами або робочими групами.

На арені IT-ризиків банки в Європі зараз перебувають у стані максимальної готовності, оскільки кібератаки з Росії з початку війни зросли більш ніж удвічі; і в більшості банків проводиться повна перевірка сторонніх постачальників.

Глибока економічна та фінансова криза, спричинена повномасштабною війною Росії проти України, матиме значні негативні та довгострокові наслідки для фінансового сектора. Проте, згідно зі Звітом про фінансову стабільність, оприлюдненим Національним банком України (НБУ) у червні 2022 року, банки успішно протистоять викликам війни завдяки значному запасу міцності, своєчасній реакції НБУ та проведенням реформам.

Список використаних джерел

1. Українська фінансова система успішно протистоїть викликам війни. 21.06.2022.
URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/finansova-sistema-uspishno-protistoyit-viklikam-viyni---zvut-pro-finansovu-stabilnist>
2. Уперше за час війни. Українські банки вийшли в плюс – хто заробив найбільше.
URL: <https://thepage.ua/ua/news/ukrayinski-banki-pid-chas-vijni>

УДК 336.71-049.5

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Британ В.В., аспірант^{*1}

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Ринкову систему часто критикують за нездатність протистояти економічним кризам. Рецесії в розвинених країнах є неминучими та відбуваються кожні кілька років. Упродовж останніх десятиліть частота і масштаби банківських криз зростає більше ніж у будь-який інший період історії. Поглиблення ж зв'язків між всіма складовими світової фінансової системи зумовили зростання взаємної вразливості банківських систем.

Проблематику фінансової безпеки банківської системи досліджували такі вчені, як Барановський О. І. [1], Болгар О. І., Єрмошенко М. М., Педченко Н. С., Вовченко Р. С., Васильчишин О. Б., Гребенюк Н. О. та інші. Незважаючи на значний доробок вищезазначених науковців, умови функціонування банків постійно змінюються, тому варто аналогічно удосконалювати методичні підходи до визначення та оцінки їх фінансової безпеки.

Банківська система повинна в першу чергу постачати фінансові ресурси всім платоспроможним суб'єктам, насамперед тим, які створюють максимальний доданий продукт та постійно розширюють свою діяльність. Нажаль, дана стратегічна мета слабо реалізовується, так як сфера державного прогнозування має досі такі не вирішені проблеми як: значна політизація прогнозу економічного розвитку України, яка ускладнює використання економіко-математичного апарату прогнозування; відсутність ефективної системи стратегічного планування, узгодженої з фінансовими ресурсами держави; невідповідність офіційних прогнозних і програмних документів сучасному стану економіки; відсутність координації та ієрархії між різними документами, пов'язаними з державним прогнозуванням та плануванням; зарегульованість процесу розробки, схвалення та внесення змін до прогнозів основних макроекономічних показників [6].

^{*} Науковий керівник – д.е.н., професор Негода Ю.В.

Разом із тим фінансова безпека банків піддається постійному впливу внутрішніх та зовнішніх загроз. Зовнішні загрози дуже важко піддаються виявленню і прогнозуванню. Внутрішні ж загрози мають локальний характер. Від адекватної оцінки наявного рівня банківської безпеки багато в чому залежать повнота, своєчасність і результативність управлінських заходів із ліквідації, попередження і запобігання наявним і потенційним загрозам банківській системі [5].

Кожен банк має систему фінансової безпеки, яка інтегрована в систему їх управління, що дозволить здійснювати постійний контроль за ризиками і ухвалювати своєчасні та обґрунтовані рішення. Дія системи повинна ґрунтуватися на принципах мінливості, обачності, об'єктивності, безперервності і оперативності, конфіденційності, комплексності і системності, явності в інтерпретації результатів, що дозволить забезпечити стабільну, без кризову та ефективну діяльність банку [4]. Фінансова безпека банківської діяльності є невід'ємною складовою економічної безпеки держави, яка, на думку Болгар Т.М., містить три підсистеми: фінансової діагностики, фінансових важелів і методів забезпечення фінансової безпеки; контролю і аналізу результатів [2].

Сьогодні існують різноманітні методи та моделі оцінки фінансової стійкості банку. У сучасних умовах банківської діяльності варто враховувати максимальну кількість індикаторів під час оцінки банківської фінансової безпеки. Для визначення інтегрального показника фінансової безпеки банку з урахуванням різних факторів варто поєднувати різні методи: коефіцієнтний, таксономії, експертний, логічний та інші. Ще однією проблемою є складність оцінки впливу на рівень фінансової безпеки якісних показників.

Водночас жорстка і висока конкуренція серед банків і тотальна цифровізація економіки змушує їх швидко змінювати свою бізнес модель, що генерує нові ризики для фінансової безпеки банку. Для банків діджиталізація означає одночасну зміну стратегії, організації, вимог до персоналу та ІТ-систем. Ті хто швидко адаптуються отримують значні переваги перед іншими [3].

Варто відмітити, що на рівні НБУ здійснюється подальша імплементація основних рекомендацій Базельського комітету для підвищення стабільності функціонування банківської системи та приведення системи банківського регулювання і нагляду у відповідність до міжнародних стандартів для створення надійної та ефективної системи банківського нагляду[8]. Разом із тим має бути постійна актуалізація таких заходів, що враховує особливості української банківської системи, яка повинна бути проведена із мінімальними витратами ресурсів та часу для досягнення бажаного результату на всіх рівнях [7].

Найважливішим на сьогодні стає визначення дійсно основних стратегічних цілей діяльності для всіх банків для забезпечення потужного якісного відновлення та росту української економіки.

Список використаних джерел

1. Барановський О. І. Фінансова безпека: навч. підруч. Київ. 2009. 338 с.
2. Болгар Т.М. Фінансова безпека банків в умовах ринкової трансформації економіки України: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.08. Суми, 2009. 20 с.
3. Гаряга Л. О., Куліш Р. Р. Фінансова безпека банківської діяльності в умовах цифровізації. *Фінанси та банківська справа*. 2019. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2019-4_0-pages-163_171.pdf (дата звернення - 09.02.2023).
4. Добрик Л. О., Запорожець Г. В. Фінансова безпека банку як основа його стійкості. *Ефективна економіка*. 2014. № 6 URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3116> (дата звернення - 09.02.2023).
5. Лісняк А.Є. Чинники фінансової безпеки банків. *Вісник Університету банківської справи*. 2017. №3(30) URL: http://file:///D:/!%20%D0%9E%D0%A1%D0%92%D0%86%D0%A2%D0%90/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F/roman_editor,+13.pdf (дата звернення - 09.02.2023)
6. Пестовська З.С. Фінансова безпека банківської діяльності: сучасні аспекти діагностики. *Нобелівський вісник*. 2018. №1(11) URL: <http://ir.duan.edu.ua/bitstream/123456789/2548/1/12.pdf> (дата звернення - 09.02.2023)
7. Тарасенко І. О., Москаленко А. А. Проблеми фінансово-економічної безпеки банківських установ в сучасних умовах. *Вісник КНУТД. Серія «Економіка і вища освіта»*. 2014. № 6. С. 15–22. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/1411/1/V81_P015-022.pdf (дата звернення - 09.02.2023)
8. Шинкар М. Базельські рекомендації в контексті підвищення стабільності функціонування банківської системи як правові заходи попередження банкрутства банківських установ. *Фінансове право*. 2017. №7. URL: <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2017/7/23.pdf> (дата звернення - 09.02.2023)

УДК 330.1

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ДИНАМІЧНИХ РЯДІВ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Буряк Д. І., студент

Макарчук О. Г., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Для прийняття та обґрунтування управлінських рішень особливого значення і актуальності набуває використання для цього статистичних методів і моделей. Діапазон застосування статистичних методів і моделей в управлінській діяльності підприємства досить широкий.

Важливими статистичними методами для аналізу соціально-економічних явищ є методи рядів динаміки, які дозволяють виявити загальну тенденцію

розвитку (тренд) досліджуваного явища, тобто встановити, в якому напрямку (зростає, зменшується) і за якою залежністю (лінійна чи нелінійна) вона змінюється. Така задача в статистиці називається вирівнюванням динамічних рядів. Часто рівні ряду з часом змінюються, однак ця зміна для різних явищ неоднакова і може бути визвана різними причинами. При цьому динаміка ряду включає три компоненти: тенденцію (або тривалочасовий рух); короткочасовий систематичний рух; несистематичний випадковий рух. Вивчаючи ряди динаміки, важливо виявити загальну тенденцію (тренд) у змінах рівнів ряду, тобто основну закономірність розвитку явища, яка вільна від дії різних випадкових факторів. Для цього ряди динаміки підлягають спеціальній обробці - вирівнюванню. Вона дозволяє характеризувати особливості зміни за часом динамічного ряду в найбільш загальному вигляді, вважаючи, що через фактор часу можна передати вплив усіх головних чинників [1].

Розглянемо детальніше метод вирівнювання динамічних рядів, який у свою чергу включає такі дії:

- 1) збільшення інтервалів;
- 2) обчислення середніх рівнів для збільшених інтервалів;
- 3) визначення ковзкої середньої;
- 4) аналітичне вирівнювання.

Суть підходу збільшення інтервалів полягає в тому, що первинний ряд динаміки замінюється іншим, рівні якого відносяться до більших за тривалістю періодів часу. При цьому відхилення, спричинені випадковими явищами, взаємно гасяться та відбувається згладжування і чіткіше виявляються загальна тенденція. Це найпростіший спосіб.

Елементом розглянутого способу є визначення середніх рівнів для збільшених інтервалів. При цьому способі збільшені рівні ряду динаміки ми міняємо на середні рівні збільшених інтервалів.

Згладжування за допомогою ковзної (плинної) середньої являється ще одним із простих методів. Для первинного ряду динаміки формуємо збільшені інтервали з однаковою кількістю рівнів. А кожен наступний інтервал отримуємо послідовним зміщенням від початкового на один рівень. Отже, для нових інтервалів обчислюються середні рівні, які «згладжують» інтервали поступово протягом всього динамічного ряду з однаковим кроком, який відповідає одиниці. Отримуємо новий ряд, що складається із ковзних середніх.

При необхідності проводимо додатковий прийом, який називається центрування. Суть цього прийому полягає в обчисленні середньої із двох суміжних середніх для кожного інтервалу. Отже, динамічний ряд із ковзних середніх характеризує тенденцію розвитку явища краще, оскільки нівелюються

коливання внаслідок випадкових явищ. Наочно можна побачити графічним зображенням і порівнянням фактичних та згладжуваних рядів.

При математичному аналізі рядів динаміки, використовуючи способи збільшення інтервалів та методу ковзної середньої встановлюється тренд. Для того, щоб провести узагальнюючу його статистичну оцінку використовується спосіб аналітичного вирівнювання.

При цьому фактичні рівні ряду замінюємо згладженими рівнями, які найточніше відображають загальну тенденцію явища. Далі встановлюється функціональна залежність рівнів ряду з використанням кореляційно-регресивного аналізу. При цьому застосовуються типові математичні функції: лінійна $Y_t = a_0 + a_1t$; параболічна $Y_t = a_0 + a_1t + a_2t^2$; гіперболічна $Y_t = a_0 + a_1 1/t$; степенева $Y_t = a_0 a_1^t$, де a_0 , a_1 , a_2 — параметри, які знаходяться методом найменших квадратів; t — порядковий номер періоду [2].

Надалі потрібно виявити характер розвитку тренду в часі і обрати найбільш подібну аналітичну функцію.

Підсумовуючи, варто відмітити, що економічний розвиток обумовлює прояв зв'язку між економікою та математикою, пошук нових методів та способів вирішення економічних проблем сприятиме розвитку методології економічних досліджень. Враховуючи це, застосування статистичних методів в фінансово-економічних дослідженнях є необхідним, оскільки на сьогодні прийняття управлінських рішень на рівні окремого підприємства, регіону, чи країни повинно спиратись на використання статистичних методів.

Список використаних джерел

1. Костюк В. О. Прикладна статистика: навч. Посібник. Харків: ХНУМГ ім. О.М.Бекетова. 2015. 191с.

2. Шигун М. М. Застосування математичних методів в економіці: специфіка, проблеми, перспективи. Вісник ЖДТУ: Економіка, управління та адміністрування. 2017. № (1(39)). С.425–433.

УДК 330.322.4

ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

Герман Я. І., студентка

*Коляда Т. А., кандидат економічних наук, доцент
Державний податковий університет*

Військова агресія росії стала вагомим фактором, який позначився на зниженні рівня ділової активності та інвестиційного середовища України. Інтегральний показник Індексу інвестиційної привабливості України за перше півріччя 2022 року досяг найнижчого значення, починаючи з 2013 року та складає 2.17 балів з 5

можливих, про це свідчить експертне дослідження Європейської Бізнес Асоціації. Проте, наша країна стала брендом, адже нас знають у кожному куточку світу, нашою згуртованість захоплюються, а наші військові – приклад мужності та сили. Очікувано, що згодом це стане базисом для залучення закордонних інвестицій. Але зараз нашому суспільству слід розраховувати на себе, тобто на внутрішніх інвесторів, які бачать своє майбутнє з Україною.

Ключовий напрям, який зазнав мінімального дефіциту капіталовкладень, є ІТ-сектор, який зміг провести релокацію та, тим самим, не знизив темпи роботи. Так, у першому кварталі 2022 року ІТ-індустрія забезпечили 2 млрд доларів експортних надходжень до бюджету, що на 500 млн доларів більше, в порівнянні з мирним 2021 роком. Згідно показників НБУ, фактичний обсяг ІТ-експорту збільшився майже на 30 % [1]. Саме завдяки антикризовим бізнес-планам, цей сектор зміг налаштувати механізм роботи до нових реалій, зберегти кількість контрактів і клієнтів, а це забезпечує високий рівень фінансової стабільності.

Як правило, наступним особливо інвестиційно привабливим є аграрний сектор, який, на жаль, не має таких оптимістичних показників. Більшість вкладників не мають оптимістичних прогнозів та очікують, що 2023 рік буде спрямований на збереження наявних ресурсів, які знаходяться на підконтрольних територіях. Але популярна думка, що саме зараз є унікальна можливість вкладення грошей у родючі землі, ціни на яку не зростають. А такий актив найменш податливий до руйнувань та може приносити прибуток, у розмірі 8% річних. Однак, таке інвестування для іноземців зараз неможливе, а українським інвесторам бракує коштів [2].

Зазначимо, що існує варіант венчурного інвестування. Ринок нерухомості, а особливо сектор житлового будівництва, попри постійні загрози ракетних обстрілів розвиватиметься, і є можливість спрацювати на випередження. Мова йде про типи інвестицій:

- капіталовкладення на вторинному ринку, де ціни значно знизилась, порівняно з довоєнним періодом;

- реальні інвестиції у створення будівельних підприємств, які ці об'єкти відновлюватимуть.

У повоєнному відновленні та відбудові неминуче виникне нова форма взаємодії «держава-приватний підприємець», завдяки якій будуть досягнуті економічні і соціальні ефекти (будівництво соціального житла). Плюс це забезпечить досягнення цілей сталого розвитку, що дозволить новим гравцям доєднатись до ринку нерухомості [2].

Якщо брати до уваги показники дохідності та безпечності - найбільш привабливим є інвестування у альтернативну енергетику. Прикладом може бути, встановлення елементарних сонячних панелей на дахах власних будинків. Які

нададуть можливість і автономного забезпечення електроенергією чи обігріву будинку, і інвестицій з можливістю отримання додаткового прибутку [1].

Не можемо обійти увагою класичні інвестиційні інструменти, такі як, акції, облігації, деривативи тощо. Ці ринки найбільш чутливі до змін, і в мирний час, як на вітчизняному, так і міжнародному фінансовому просторі, тому вимагають знань та обережності. З початком війни було запроваджено багато обмежень і лімітів як для інвестицій, так і для виведення коштів за кордон. Значно обмежена діяльність з інвестиційними активами, інакше б інвестори продали всі свої активи й почали виводити кошти за кордон, що негативно б вплинуло на економіку України. А правила банків та законодавство щодо виведення коштів часто змінюються, тож потрібно досконало знати всі нюанси [2]. Тому сьогодні відбір інвестиційних проєктів та умов краще доручити професіоналам.

Отже, інвестування є головним інструментом для повноцінного функціонування бізнесу на воєнному та повоєнному періоді. Тому свій вибір, щодо активів для інвестування, необхідно базувати на власному досвіді, торговій стратегії та сумі, яка буде інвестована. Разом з тим, варто враховувати політично-економічне становище та зміни в країні, інфляцію і доходи населення, враховувати передбачені ризики.

Список використаних джерел

1. Інвестиції під час війни: тенденції та перспективи. URL: <https://buduysvoe.com/publications/investyciyi-pid-chas-viyny-tendenciyi-ta-perspektyvy>
2. Куди інвестувати під час війни. URL: <https://finance.ua/ua/saving/kudy-investuvaty-pid-czas-viyny>

УДК 336.647

ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ПІСЛЯ ВІЙСЬКОГОВОГО ВТОРГНЕННЯ НА УКРАЇНУ

Громов С. С., аспірант

Біляк Ю. В., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Рік тому економіка України була на міцній основі, з боргом до ВВП менше 50% і дефіцитом бюджету 3,5%. Потім прийшло 24 лютого, а з ним і повномасштабна війна. Українці опинились у новій реальності, з дуже різними фінансовими потребами. Фінансові кошти, які мали бути спрямовані на цілі екологічного, соціального та корпоративного управління, сталого розвитку та посилення конкурентоспроможності країни, були перенаправлені на оборону, гуманітарні цілі та підтримку людей, які постраждали від війни. А вже у 2023 році

на національну безпеку і оборону України виділяється близько 50% державного бюджету [2]. Рік війни перетворили Україну з країни з більш менш стабільними фінансовими показниками на країну, яка направляє всі свої ресурси на боротьбу з агресором, борючись із серйозними економічними наслідками: економічний спад на 30%, інфляція близько 28%, до 8 мільйонів біженців, безробіття близько 30% і сотні зруйнованих або пошкоджених підприємств і виробництв [2]. Російське вторгнення є серйозним ударом не тільки для України, але і для світовій економіці, який зашкодить зростанню та підвищить ціни. Крім страждань і гуманітарної кризи внаслідок вторгнення Росії в Україну, вся світова економіка так чи інакше відчуже наслідки уповільнення зростання та швидшої інфляції. Впливи відбуватимуться трьома основними каналами. По-перше, вищі ціни на такі товари, як їжа та енергоносії, ще більше підштовхнуть інфляцію, у свою чергу зменшуючи вартість доходів і обтяжуючи попит. По-друге, економіки сусідніх держав, зіткнуться з перебоями в торгівлі, ланцюгах постачання та грошових переказів, а також із величезним сплеском потоків біженців. І по-третє, зниження довіри та підвищення невпевненості інвесторів впливатимуть на ціни активів, посилюючи фінансові умови та потенційно стимулюючи відтік капіталу з ринків, що розвиваються [1].

Розуміючи, що Росія та Україна є основними виробниками сировини, бачимо, що збої призвели до стрімкого зростання світових цін, особливо на нафту та природний газ [1]. Вартість продовольства підскочила, а пшениця, на яку Україна та Росія становлять 30 відсотків світового експорту, досягла рекорду. Крім глобальних переливів, країни з прямою торгівлею, туризмом і фінансовими ризиками відчуватимуть додатковий тиск. Економіки, що залежать від імпорту нафти, відчують ще більший фіскальний і торговельний дефіцит і інфляційний тиск, хоча деякі експортери, наприклад ті, що знаходяться на Близькому Сході та в Африці, можуть отримати вигоду від вищих цін. У довгостроковій перспективі війна може докорінно змінити світовий економічний і геополітичний порядок, якщо зміниться торгівля енергоносіями, переконфігурація ланцюгів постачання, фрагментація платіжних мереж і переосмислення резервних валют країнами. Посилення геополітичної напруги ще більше підвищує ризики для торгівлі та технологій. Незважаючи на те, що деякі наслідки можуть не бути повністю висвітленими протягом багатьох років, уже є явні ознаки того, що війна та, як наслідок, стрибок цін на основні товари ускладнять політикам у деяких країнах досягнення тонкого балансу між стримуванням інфляції та підтримкою економіки.

Отже, у 2022 році через війну з Росією Україна зазнала найгострішого економічного спаду за понад 30 років своєї незалежності, але, сподіваємось, що іноземна допомога та «незламний дух» українського народу допоможуть запобігти ще гіршому сценарію.

Список використаних джерел

1. На час війни бізнес отримає кредити під 0% та мінімум регуляцій. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2022/03/18/82243251/>
2. “Як є чи більше?” — чи слід українцям очікувати індексацію зарплат у 2023 році?. URL: <https://kalush.informator.ua/2023/01/15/yak-ye-chy-bilshe-chy-slid-ukrayinczyam-ochikuvaty-indeksacziyu-zarplat-u-2023-roczy/>
3. Війна Росії проти України може змінити глобальний економічний і політичний порядок. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/voyna-rossii-protiv-ukrainy-izmenit-globalnyy-1647425867.html>

УДК 336.25

СПОЖИВАННЯ ВОРОЖОГО КОНТЕНТУ, ЯК ОДИН ЗІ ШЛЯХІВ ФІНАНСУВАННЯ ТЕРОРИЗМУ

Данилишин Р. Т., студент
Шолудько О. В., кандидат економічних наук, доцент
Львівський національний університет природокористування

Мережа «Інтернет» стала місцем не тільки для пошуку інформації чи розваг, але і джерелом для заробітку багатьох блогерів, співаків, контент-мейкерів та інших. Протягом багатьох років український медіапростір був у тіні російського або залежним від нього. Після повномасштабного вторгнення рф в Україну певна частка людей повністю відмовилися від їхнього контенту, оскільки розуміють, що додаткові перегляди відео, прослуховування музики, користування російськими сервісами – це пряме або опосередковане фінансування країни-терориста. Але, на жаль, залишається значна частка людей, які продовжують споживати їхній контент.

Слід розуміти, що створення попиту на контент росіян – означає давати їм додатковий заробіток, з якого в подальшому сплачуються податки, збори, які перерозподіляються в подальшому та спрямовуються на фінансування злочинних актів, розповсюдженню пропаганди та дезінформації у світі тощо.

Багато російських компаній, зокрема ті, що займаються медіа та розвагами, належать олігархам, які мають близькі зв'язки з російською владою. Ці компанії можуть отримувати прибуток, який потім може використовуватись для фінансування російської влади. До того ж, деякі з російських компаній мають близькі зв'язки з російським урядом і використовують свої ресурси для підтримки пропаганди та дезінформації в інтересах влади. Це може включати виробництво контенту, який підтримує російську зовнішню політику або навіть втручання у вибори в інших країнах. Тому, якщо людина споживає російський контент,

особливо той, що створюється компаніями з близькими зв'язками з російською владою, то це може сприяти фінансуванню російської влади та тероризму.

За спонсорства цих російських олігархів та влади, на початку повномасштабного вторгнення, та й навіть зараз, значна частина впливових «лідер думки» рф створювали відео, в яких так чи інакше підтримували агресивні наступальні дії проти нашої держави.

Найбільш провідними платформами, які користуються популярністю є «YouTube» для перегляду відео та «Spotify», «AppleMusic» для прослуховування музики. Розгляньмо дохідну частину на прикладі «YouTube».

У програмі партнерства «YouTube», яка дозволяє ютуберам заробляти на своїх відео, рекламні відео показуються на їхніх каналах перед, після або під час відтворення відео. Ютубер отримує частину прибутку від доходів, отриманих від рекламних відео. Відсоток заробітку, який отримує ютубер, може змінюватися від 45% до 55%, залежно від того, хто відкриває рекламний обліковий запис, власник відео чи «YouTube». Приблизні цифри заробітку ютуберів можуть бути від \$1 до \$3 на кожен тисячу переглядів їхнього відео, залежно від регіону, тематики та інших факторів. Однак, ці цифри є приблизними, оскільки рекламні ставки можуть коливатися в залежності від різних чинників. Крім того, ютубери можуть заробляти на інших способах, таких як продаж продуктів, спонсорські контракти, співпраця з брендами тощо [1].

Якщо взяти середньостатистичне відео блогерів-мільйонників, то вони отримують по від 200 тис. до 1,5 мільйона переглядів за одне відео, з часом кількість переглядів часто зростає до кількох мільйонів. Слід розуміти, що кінцева сума може відрізнятись від розрахованої, оскільки кінцева сума та комісійні залежать від системи-партнера, з якою працює блогер. Тому, візьмемо навіть простий приклад, за умови співпраці лиш із AdSense: 1000 переглядів – 3\$, 10000000 переглядів – X.

З цього виходить, що лиш за одне відео, яке набрало таку кількість переглядів, то отримуємо, що $X = \frac{1000000 \times 3}{1000} = 3000\$$. При цьому спонсорство з YouTube бере комісійні у розмірі ~30%. Отже, $3000\$ \times 30\% = 900\$$ (комісія). Тож в результаті ми отримуємо 2100\$, з яких 20% (податок на дохід в рф) блогер сплатить у вигляді податку, а саме $2100 \times 20\% = 420\$$ (податок). І це лиш сума податку за одне відео, з кількістю переглядів у 1 мільйон, без урахування спонсорської реклами тощо. А таких платників податку там багато, і, зокрема українських глядачів, які долучаються до перегляду того контенту також багато. Тож можна уявити, які суми податків сплачуються у держказну рф та використовуються у війні проти нас.

Український блогер-мільйонник розповів у одному інтерв'ю, що він заробляє від 10-40\$ тис. доларів в місяць на цій платформі. А в додачу сказав, що цю суму

доходів на росії була б більша в три-чотири рази. І часто росблогери чи співаки перебувають у топах переглядів та прослуховування українського регіону, цим самим показуючи, що велика частка українців причетні до спонсорування війни проти себе ж. Користування російськими службами чи сервісами (Yandex, donationalerts, boosty тощо) також не варто, оскільки всі платежі через ці системи платять комісійні у відповідні російські банки [2].

Таким чином, можна зробити висновок, що ми живемо в новій епосі цифрового медіа-контенту, який допомагає розвиватися та заробляти багатьом людям. Та разом із цим потрібно обирати те, що ми споживаємо і які наслідки від цього можуть бути. Не можна казати, що та чи інша сфера є поза політикою чи фінансами, оскільки все це взаємопов'язано і на вищезгаданому прикладі ми це розглянули. Відмовитися від російського контенту слід не тільки зі сторони фінансового бачення, але і з точки зору моралі.

Список використаних джерел

1. Як заробляти на YouTube: гід способами монетизації контенту. *Happy Monday*. URL: <http://surl.li/fbfab> (дата звернення: 25.02.2023).

2. Надія Карбунар. Блогер-мільйонник розповів, скільки можна заробити на YouTube під час війни. *Главком Glavcom*. URL: <http://surl.li/fbezy> (25.02.2023)

УДК 336.663

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ЯК СКЛADOVA ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Деркач Н. В., студентка
Ткаль Я. С., кандидат економічних наук, доцент
Сумський національний аграрний університет

У звітності кожного сільськогосподарського підприємства домінуючу позицію у складі оборотних активів займає стаття «готова продукція», адже від обсягів виробництва і реалізації продукції залежить показник прибутку. Дія Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку суттєво вплинула на облікові аспекти сільськогосподарських підприємств, постала необхідність по-новому відображати господарські операції щодо виробництва та реалізації готової продукції.

Відповідно до НП(С)БО 9 «Запаси», готова продукція належить до запасів. Готовою продукцією вважаються конкретні вироби, що пройшли всі стадії технологічної обробки на підприємстві, відповідають встановленим стандартам чи

технічним умовам, прийняті відділом технічного контролю і здані на склад або безпосередньо замовнику.

НП(С)БО 16 «Витрати» визначає два поняття собівартості готової продукції: собівартість реалізованої продукції та виробнича собівартість продукції. Оцінка готової продукції при її продажі залежить від облікової політики підприємства, в частині оцінки запасів при їх вибутті. При цьому можуть застосовуватися методи, передбачені НП(С)БО 9 «Запаси».

Відповідно до правил бухгалтерського обліку облік готової продукції повинен забезпечити контроль за виконанням завдань по випуску продукції згідно з договірним асортиментом на всіх стадіях її руху; зберігання готової продукції за обсягом, асортиментом та якістю; своєчасну виписку документів на відвантаження; використання фінансових і матеріальних ресурсів за допомогою складання планових і фактичних калькуляцій собівартості продукції.

Кінцева мета діяльності підприємства це реалізація випущеної готової продукції заключний етап кругообігу його засобів, по завершенні якого визначаються результати господарювання та ефективність виробництва.

Облік готової продукції здійснюється на основі первинних документів, а саме актів, товарно-транспортних накладних, відомостей випуску продукції та документів які засвідчують якісь. За допомогою комп'ютерної техніки на багатьох підприємствах прийнято вести облік по реалізації готової продукції не використовуючи узагальнюючі документи. Виняток є лише оборотно-сальдова відомість по рахунку 27 «Готова продукція», які узагальнює інформацію щодо оборотів та залишків готової продукції на підприємстві.

На нашу думку, цього недостатньо, тому доцільно на підставі первинних документів складати реєстри документів для нагромадження даних. Дані реєстри доцільно сформувати за напрямками реалізації, видами продукції. Заповнення даних реєстрів допоможе здійснювати оперативний контроль за реалізацією продукції.

Для виявлення та вирішення проблем формування виробничої собівартості, обліку та реалізації готової продукції слід розглянути різні точки зору в бухгалтерському обліку. Одним з найактуальніших питань на сьогоднішній день являється калькулювання собівартості продукції та пов'язаного з ним ціноутворенням, а саме облік і розподіл загальновиробничих витрат.

З метою підвищення ефективності виробництва підприємства повинні, активно вести управлінський облік. Для цього необхідно насамперед визначити номенклатуру витрат для планування й обліку конкретного цеху, ділянки; розробити методику підрахунку й оцінки залишків незавершеного виробництва, а також порядок визначення результатів господарської діяльності.

Тобто, для удосконалення бухгалтерського обліку собівартості продукції слід провести аналіз альтернативних напрямків облікової політики, обґрунтування оптимальних рішень, що не будуть суперечити міжнародним стандартам. Також існує проблема стосовно плати за отриману продукцію, виконані роботи чи надані послуги. Майже кожному підприємству доводиться продавати продукцію чи виконану роботу з відстрочкою платежу, що у свою чергу призводить до виникнення дебіторської заборгованості. Підприємству слід застосовувати юридичні засоби для отримання своїх коштів та покращити організацію роботи зі стягнення дебіторської заборгованості.

Таким чином, основною метою діяльності підприємства є забезпечення конкурентоспроможності, де процес реалізації готової продукції відіграє значну роль, оскільки прямо впливає на фінансовий результат підприємства. Тому чітке і належне ведення обліку готової продукції та її реалізації. Не менш важливим аспектом в реформуванні обліку реалізації готової продукції є формування єдиної законодавчо-нормативної бази, адаптованої до міжнародних вимог та норм, удосконалення методології складання звітності та запровадження інформаційних технологій. Стандартизація організації бухгалтерського обліку готової продукції та її реалізації відкриває перспективу до міжнародного співробітництва. Також впровадження автоматизованої обробки інформації з обліку готової продукції та реалізації продукції дозволить підвищити продуктивність праці бухгалтерів оперативність та достовірність облікових даних, своєчасність відстеження відвантаження продукції та взаєморозрахунків з покупцями.

Список використаних джерел

1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (дата звернення 22.01.2023).
2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення 24.01.2023).

УДК 33.336.76

ПРАВОВИЙ СТАТУС ВІРТУАЛЬНОГО АКТИВУ В УКРАЇНІ

Жарікова А. Л., студентка

Жарікова О. Б., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Сьогодні у світі використовується понад 8 300 криптовалют на загальну суму понад 1 трільйон доларів. Серед найпопулярніших із них - Bitcoin (біткоіни) і Ethereum (Ефіріум).

Криптовалюта - це цифрова (віртуальна) валюта, яка не має фізичного вираження. Одиницею такої валюти є «coin», що в перекладі з англійської означає

«монета». При цьому монета захищена від підробки, оскільки представляє собою зашифровану інформацію, яку неможливо скопіювати.

Правовий статус Україна отримала 2 грудня 2020 року, депутати Верховної Ради в першому читанні прийняли законопроект №3637 «Про віртуальні активи», покликаний легалізувати ринок криптовалюти в Україні. В пояснювальній записці до документа мета закону описується так: «Учасники ринку віртуальних активів повинні отримати можливість користуватися банківськими послугами, платити податки з отриманих доходів і мати гарантований юридичний захист у судах при порушенні їхніх прав. Також дуже важливим завданням є забезпечення захисту українських інвесторів при здійсненні інвестицій на ринку віртуальних активів». Законопроектом визначається поняття та правовий статус віртуального активу, а також питання прав власності та здійснення операцій з такими активами в Україні.

Прийнятий документ можна назвати рамковим, оскільки в ньому чітко не вказані механізми та процедури здійснення операцій з віртуальними активами. Законопроект їх тільки визначає й дозволяє, а застосування на практиці буде прописуватися у додаткових актах [1, 2].

До Верховної Ради внесено проект закону № 2461, який встановлює правила оподаткування для продажу криптоактивів, зокрема криптовалюти. В документі беруться до уваги випадки виведення активів у фіат (тобто криптовалюта продається, наприклад, за долари). Водночас автори законопроекту зазначають, що український ринок віртуальних активів не може нормально розвиватися в силу відсутності визначеності правового статусу електронних валют і токенів [1, 2].

В Україні юридичні особи не можуть офіційно використовувати криптовалюту зараз, що стосується і заробітної плати в тому числі.

Прибуток, отриманий від операцій із криптовалютами, визначається як позитивна різниця між доходом від продажу та витратами від майнінгу або покупки активів. Законопроект встановлює податок на такий прибуток у розмірі 18% для організацій і 5% для фізосіб. Операції з продажу криптовалюта не обкладаються ПДВ. Разом із тим у законі нічого не говориться з приводу застосування спрощеної системи оподаткування до таких операцій, але на даний момент торгівлі криптовалютою немає серед заборонених видів діяльності для платників єдиного податку [1, 2].

Згідно з даними ресурсу coinmarketcap.com, за останні 3 роки актив переживав як спад, так і стрімке зростання. Якщо в 2019-му році вартість однієї монети так і не досягла позначки в 13 тисяч доларів, то 2021 рік для криптовалюти розпочався досить успішно. Так, ціна за одну одиницю цифрового активу склала понад 1 тисячу доларів, встановивши таким чином абсолютний рекорд.

Для виконання транзакцій з криптовалютою потрібен спеціальний віртуальний гаманець. Існують наступні їх типи:

- ✓ десктопний (встановлюється на персональний комп'ютер);
- ✓ мобільний (у вигляді додатку на смартфоні);
- ✓ онлайн-гаманець (доступний із будь-яких пристроїв);
- ✓ апаратні пристрої (використовується у вигляді флешки).

Вибирати гаманець раджу з урахуванням існуючих потреб. З мобільного зручно розраховуватися, для частих транзакцій підійде онлайн-гаманець, для інвестицій і накопичень - апаратний.

Сьогодні в Україні можна купити віртуальний актив різними способами:

1. *Онлайн-обмінники.* Це найпростіший метод для здійснення транзакцій з електронними грошима. Цей метод виграє в швидкості, зручності, конфіденційності та безпеці. Кripto обмінники нагадують класичні обмінні пункти валют. Відмінність у тому, що всі операції з купівлі цифрових грошей проводяться в режимі онлайн за допомогою різних платіжних систем, банківських карт і переказів.

2. *Криптовалютні біржі.* Криптобіржа використовується при здійсненні трейдингу віртуальними активами. Її переваги - велика торгова функціональність і можливість швидкої покупки та продажу криптовалюти. Недоліки - висока комісія, підвищена складність і знижена безпека, позаяк немає контролю держави за біржами. Криптобіржі - аналог класичних фондових бірж, тільки торгівля ведеться не акціями, а віртуальними активами.

3. *Термінали.* Альтернативний спосіб купити криптовалюту - вдатися до послуг криптотерміналів. У багатьох містах вже є такі термінали.

А найпростіший і найоперативніший спосіб провести обмін криптовалюти - скористатися онлайн-сервісами. Якщо ж ви плануєте пізніше інвестувати коїн і зайнятися трейдингом, тоді варто скористатися біржею. У будь-якому випадку варто відмовитися від купівлі-продажу криптовалюти через посередників, оскільки за даної ситуації ризик шахрайства дуже високий.

Вкладення в криптовалюту в 2022 році продовжують приносити дохід інвесторам і залишаються одним з ефективних інструментів інвестування. Але пам'ятайте, що успіх завжди залежить від ваших знань, досвіду, тактики, аналізу й везіння [1, 2].

Щодо України, то протягом останніх двох років це був хаб для передових фахівців в області криптовалюти. Європа й великою мірою американські країни інвестували в Україну. Особливо в українські стартапи.

Повномасштабна війна багато змінила, адже чимало з них виїхали та змушені працювати за кордоном. Тож на ринку наразі фіксують стагнацію, а також намагаються спрогнозувати, що буде далі. Надходження інвестицій зупинилося, а ті гравці, які залишилися в Україні, шукають нові можливості та тенденції. Проте розробок немає, рух ринку не відчувається.

Найперше потрібно дочекатися завершення етапу стагнації та початку фази капітуляції на ринку криптовалют. Близько 70% учасників ринку, які зараз перебувають у позиції, хочуть вийти з ринку через негативні показники. Їм доведеться вивести їх навіть із 50 – 70% збитків, щоб вберегти хоча б щось. Без такої капітуляції почати нову фазу набору позицій і росту на цю мить неможливо.

Видобуток криптовалюти називається «майнінг». Він відбувається за допомогою спеціального комп'ютерного обладнання. Також потрібна спеціальна програма, яка дозволяє обрати, що ви будете «майнити» і де. Це все треба налаштовувати і вивчати тематику, для цього існують спеціальні форуми.

«Майнінг» – це основа діяльності мережі. «Майнери» обчислюють ті самі блоки, які включаються в транзакції того ж біткойна. Без цього процес є неможливим. «Майнери» отримують винагороду за те, що знаходять ці блоки плюс отримують ще комісійні за транзакції, які вони зараховують до блоку», – пояснює спеціаліст [1, 2].

Для того, щоб заробляти на криптовалюті, не обов'язково вкладати великі суми, але це підвищує заробіток і його ймовірність. «Біткойн зараз дуже важко добувати, тому що обладнання для видобутку біткойну вузькоспеціалізоване і дороге. Звичайні користувачі успішно видобувають інші криптовалюти на звичайні відеокарти домашніх комп'ютерів або будують ферми, в яких можна лише кілька карт поставити».

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт МФУ: Криптовалюта в Україні. URL: https://financy.24tv.ua/rinok-kriptovalyut-shho-vidbuvayetsya-sviti-ukrayini_n2165705
2. Офіційний сайт МФУ: Криптовалюта в Україні 2021: купівля, правовий статус та оподаткування. URL: Криптовалюта в Україні 2021: купівля, правовий статус та оподаткування - LexInform: Правові та юридичні новини, юридична практика, коментарі.

УДК 658.14

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

Капля О. Л., аспірант

Тітенко З. М., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

В сучасних нестабільних та кризових умовах економіки прослідковується тенденція їх негативного впливу на усі сфери економічного та суспільного життя країни. У сучасних ринкових відносинах суттєво зростає значення якісної та

своєчасної оцінки фінансового становища підприємства, визначення його фінансової стійкості, а також ліквідності і платоспроможності, та пошук методів для підвищення та зміцнення фінансової стабільності.

Для того, щоб підприємство було фінансово стійким, у нього повинна бути гнучка структура капіталу, достатні навички організації його руху, а також перевищення доходів над витратами з метою збереження платоспроможності та створення умов для самофінансування.

Фінансове становище, стабільність і стійкість будь-якого підприємства напряду залежить від його фінансової, комерційної та виробничої діяльності

За рівнем покриття запасів та витрат джерелами покриття розрізняють такі види фінансової стійкості фінансового стану підприємств: абсолютна стійкість; нормальний стійкий; нестійкий; кризовий [1, с.141].

Про стійке фінансове становище підприємства свідчить його здатність вчасно здійснювати платежі, контролювати і підтримувати свою платоспроможність навіть у несприятливих умовах, переносити непередбачені потрясіння, фінансувати свою діяльність на розширені основі, і навпаки.

Поточна платоспроможність є зовнішнім проявом фінансового стану підприємства, а фінансова стійкість – це його внутрішня сторона, яка забезпечує стабільну платоспроможність у тривалій перспективі, в основу якої покладено збалансованість доходів та витрат, активів і пасивів, позитивних та негативних грошових потоків (рис.1).

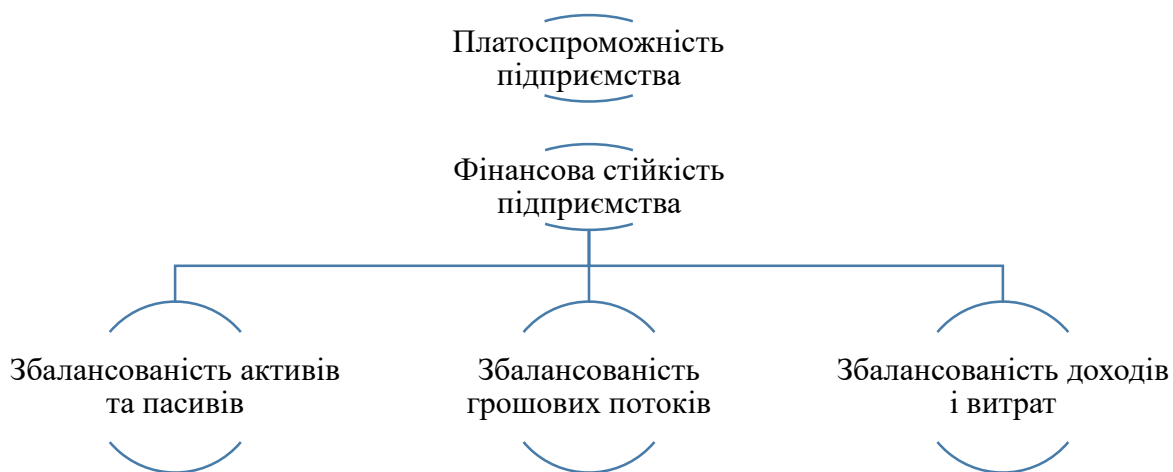

Рис. 1. Взаємозв'язок платоспроможності та фінансової стійкості підприємства

Джерело: складено автором за [2, с.251]

Якщо підприємство фінансово стійке, і відповідно є платоспроможним, тоді воно має перевагу перед іншими підприємствами у залученні інвестицій, виборі постачальників та кваліфікованих кадрів, отриманні кредитів. Чим вище фінансова стійкість підприємства, тим більш воно незалежне від несприятливої зміни ринкової кон'юнктури [2, с. 253].

Визначення меж фінансової стійкості є важливим економічним аспектом. Так, недостатня фінансова стійкість призведе до неплатоспроможності підприємства та відсутності у нього коштів для розвитку виробництва і взагалі діяльності господарюючого суб'єкта. Надлишкова фінансова стійкість також негативно впливає на виробничо-господарську діяльність, оскільки виступає гальмом її розвитку, збільшуючи затрати підприємства надлишковими запасами та резервами [3, с. 370].

Стійкий фінансовий стан забезпечується шляхом розробки ефективного механізму управління усіх сфер діяльності підприємства, що визначають результати його господарської діяльності.

Стійкість фінансового становища, перш за все, впливає на виконання виробничих планів та забезпечення потреб виробництва необхідними ресурсами. Тому фінансова діяльність як складова господарської діяльності має бути спрямована на досягнення раціональних пропорцій позикового та власного капіталу і найбільш ефективно його використання, забезпечення планомірних витрат і надходження грошових ресурсів, виконання розрахункової дисципліни [4, с.64].

Отже, специфіка фінансової стійкості як суто економічної категорії полягає у її багатогранності, адже це поняття охоплює значну кількість факторів впливу на суб'єкт господарювання. Виходячи із класичної ресурсної концепції та її органічного поєднання із сучасною вартісною концепцією, фінансова стійкість є основною складовою загальної стійкості підприємства, що являє собою об'єкт фінансового управління господарською діяльністю та характеризує такий стан фінансових ресурсів, їх формування та розподіл, який забезпечує розвиток підприємства.

Список використаних джерел

1. Петренко В. С. Оцінка та шляхи покращення фінансового стану підприємства. *International scientific journal*. 2015. № 8. С. 139-142.
2. Дончак Л. Г., Ціхановська О. М. Ділова активність підприємства та шляхи її зміцнення. *Економіка та управління підприємствами*. 2017. Вип. 10. С. 250-255
3. Ковальчук Н. О. Фінансова стійкість вітчизняних підприємств як передумова їх стабільного функціонування. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 11. С. 368–371.

4. Борецька Н. П. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 20. С. 63–66.

УДК 658.5

ПІДХОДИ ДО ВИБОРУ МЕТОДІВ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

*Кемза Р. Г., здобувач СВО магістр
Макогон В. В., кандидат економічних наук, доцент
Державний біотехнологічний університет*

Ознаки кризи у діяльності підприємства можуть спричинює широке коло чинників, серед яких суттєвий деструктивний вплив можуть чинити втрата доступу до ринків збуту, зменшення обсягів продаж і зниження рентабельності використання ресурсного потенціалу. В свою чергу, актуальність антикризового управління для підприємств вимагає обґрунтування методичних підходів вибору, з поміж апробованих у зарубіжній та вітчизняній практиці, прийомів та заходів методи антикризового управління, прийнятних для кожного окремого сільськогосподарського підприємства.

Як відомо антикризове управління підприємством – це процес виведення суб'єкта господарювання зі складної ситуації (зокрема стійкої неплатоспроможності, збитковості або загрози банкрутства) шляхом використання різноманітних прийомів, форм та методів щодо недопущення або усунення кризових явищ [1]. Система антикризового управління дозволяє попередити кризу або подолати її наслідки. Керуючі санацією, а також менеджмент підприємства оцінюють його поточний стан та розробляють стратегію зміцнення позиції на ринку. Особам, що займається «рятуванням» підприємства, необхідно приймати непрості рішення в умовах невизначеності та обмеженого бюджету, діяти швидко та ефективно.

Методи антикризового управління підприємством поділяються на: тактичні (санація, розукрупнення (*downsizing*)) та стратегічні (ліквідація, створення нових підприємств, модернізація, злиття, диверсифікація, реструктуризація, реінжиніринг). Перша група методів спрямована на швидке підвищення фінансової результативності та стійкості підприємства. Їх застосування таких методів не усуває основну причину кризи – неефективності управління, що обумовлює запровадження заходів більш тривалої дії.

Наріжним камінням антикризового управління є система санаційних заходів. Вона включає у себе заходи фінансово-економічного, виробничо-технічного,

організаційного та соціального характеру, спрямовані на покращення фінансових показників підприємства за рахунок зміни структури активів та пасивів підприємства. Ці заходи можуть бути ініційовані ззовні або зсередини підприємства, з відповідним вибором джерел фінансування [2].

Каталог санаційних заходів включає оренду та продаж невикористовуваної частини основних засобів, трансформацію заміну короткострокових боргових зобов'язань у довгострокові, передачу соціальної сфери до муніципальної власності тощо. Використання розукрупнення, яке надає можливість адаптуватися до умов внутрішнього та зовнішнього середовища, має на меті зменшення постійних витрат і зниження собівартості за умов деякого зменшення виробничих потужностей та чисельності персоналу для ресурсоемних галузей економіки з високим операційним важелем підприємства. Хоча слід відзначити обмеженість такого підходу для сільського господарства, що має агробіологічний характер виробництва.

Застосування стратегічних методів має на меті покращити якісні характеристик діяльності підприємства (конкурентоспроможність, інвестиційну привабливість, схильність до впровадження інновацій та результатів НТР тощо). Натомість намагання зниження рівня операційного ризику за умов глибокої спеціалізації і моновиробництва обумовлює необхідність диверсифікації сфер вкладання капіталу. У свою чергу намагання зниження залежності від одного ринку призводить обумовлює необхідність вертикальної інтеграції шляхом злиття та поглинання підприємств конкурентів а також компанії які є суміжними у ланцюгу формування доданої вартості.

За допомогою методу регуляризації підприємства формують систему управління процесами, що спроможні вирішувати великий обсяг задач, пов'язаних із роботою в ринкових умовах, виходом на міжнародні ринки (впровадження управлінського обліку, створення інтегрованих системи обліку, фінансового планування та контролю). Натомість реінжиніринг бізнес-процесів має на меті ліквідацію зайвих ланок та операцій, скорочення витрат часу та ресурсів, що підвищує продуктивність праці. Натомість реструктуризація бізнес-процесів передбачає режим самофінансування та самоуправління. Підприємство застосовує такий підхід за умов, коли наявна система менеджменту неспроможна забезпечити ефективний розвиток суб'єкта господарювання.

Отже, система приймів антикризового управління дозволяє використовувати прихований потенціал підприємства у кризовий період його життєвого циклу. Включення прийомів та заходів до каталогу санаційних заходів залежить від причини, глибини кризи та очікуваних результатів функціонування підприємства. Стабілізація фінансового стану вимагає від власників підприємства перегляду підходів до фінансування операційних витрат та активізацію режиму економії.

Стратегія розвитку підприємства має бути гнучкою, здатною підлаштуватися під потреби реорганізації та зміни ринку.

Список використаних джерел

1. Elexa, L., Hvolkova, L., Knapkova, M. (2019). Anticrisis Management: Warning Signals Before Failure. *Marketing and Management of Innovations*, 3, 98-111. URL: <http://doi.org/10.21272/mmi.2019.3-08>

2 Stroiko, T., & Kharus, H. (2022). Anti-crisis management as the basis of ensuring the economic stability of enterprises. *Three Seas Economic Journal*, 3(4), 44-51. URL: <https://doi.org/10.30525/2661-5150/2022-4-7>

3. Krylov, S. (2022). Study on Target Financial Forecasting as an Instrument to Overcome Financial Difficulties: Concept, Technique and Practice. *New Innovations in Economics, Business and Management Vol. 6*, 33–68. URL: <https://doi.org/10.9734/bpi/niebmv6/1912B>

УДК 336.7:339.9:004.738.5

ФІНАНСОВІ ПОСЛУГИ В ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОМУ СЕКТОРІ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Кравченко Д. М., студент

Кулініч О. А., кандидат економічних наук, доцент

Державний біотехнологічний університет

Останнім часом відбувається реструктуризація фінансових інститутів, їх адаптація до потреб фінансового ринку, закладаються основи впровадження сучасних телекомунікаційних технологій, які обслуговують цей ринок. В Україні виявляється відставання організації обігу фінансового капіталу через переважання традиційних форм і методів обробки інформації, що не сприяє його мобілізації і скорочення часу обороту. З цих причин необхідні нові підходи до вивчення ринків фінансових послуг з урахуванням телекомунікаційних систем з метою створення структур, що спеціалізуються на впровадженні інформаційних технологій, сприяють прискореному формуванню нового технологічного базису фінансових відносин. Як наслідок, створюються передумови розвитку нової фінансової інфраструктури та технологій.

Створення динамічної ринкової економіки з механізмом саморегуляції неможливе без надійної системи зв'язку та телекомунікацій, що виступає важливим чинником інвестиційного клімату й неодмінною умовою розвитку сучасних фінансових послуг. Частка галузей зв'язку та телекомунікацій у ВВП промислово розвинених країн світу становить від 5 до 8%. Частка ІТ-галузі в українській економіці становить 4% ВВП, однак влада у найближчі роки робить акцент саме на цю індустрію. За прогнозами за три-п'ять років доходи ІТ-галузі в Україні

можуть збільшитися з 6 млрд. \$ до 16,5 млрд. \$, а частка українського ІТ-сектору зросте до 10% ВВП [1].

Поряд з іншими телекомунікації є найважливішою галуззю інфраструктурного напрямку, що має прямий вплив на економіку, від якої багато в чому залежить успіх виходу з кризи, звільнення від сировинної залежності. Тож, Україна швидко трансформується, впроваджує інновації й останніми роками їй вдалося здійснити справжній прорив у цифровій галузі. Порівняно з ІТ-галуззю, частки традиційних галузей економіки (сільське господарство, видобувна та переробна галузі) поступово знижуються в загальному обсязі ВВП [1]. По суті, телекомунікації є новою інфраструктурою ринку фінансових послуг і, одночасно, є його складовим елементом, набуваючи визначального значення у створенні умов для ефективного функціонування фінансового ринку України та спеціалізації країни на ринках високотехнологічної продукції. Фактична результативність роботи інноваційних проєктів у середньому за всіма секторами економіки становить величину не більше 30-50 %, тобто середнє значення коефіцієнта ефективності становить 0,4.

Погоджуємось з думкою Галкіна А.І., що розвиток фінансових послуг як інноваційної складової високотехнологічного бізнесу є найважливішою умовою реалізації тактичних і стратегічних завдань розвитку ринку телекомунікацій для успішного входження національної мережі до Глобальної інформаційно-комунікаційної інфраструктури. При цьому телекомунікації – це пріоритетний інфраструктурний елемент фінансової системи, що дозволяє інтегрувати багато процесів надання фінансових послуг й істотно знизити вартість їх надання.

Характерними рисами розвитку фінансових послуг є зміни інструментів та правил їх надання, пов'язані з трансформацією послуг з фінансових потоків в інформаційні за допомогою телекомунікаційних систем. При цьому зростає необхідність удосконалення систем безготівкових платежів та механізмів регулювання інформаційно-фінансових потоків.

На сучасному етапі форму фінансових послуг визначає взаємодія нових технологій з фінансовими інноваціями та процесом поширення нових продуктів, що дає підстави прогнозувати значний розвиток ринку фінансових Інтернет-послуг в Україні, як у кількісному, так і якісному відношенні: Інтернет-банкінг, Інтернет-трейдинг, Інтернет-страхування, мобільний банкінг, брокінг, електронна комерція та ін. При чому надання таких послуг доцільне не лише фінансовим інститутам, а й високотехнологічним компаніям та телекомунікаційним операторам [2, с. 424; 3, с. 207-209].

Процес побудови фінансового ринку як найскладнішого елемента ринкової економіки в сучасних реаліях відбувається дуже суперечливо і помітно відстає від динаміки всієї економіки. За даними Світового банку, ємність фінансового ринку України стосовно ВВП майже втричі нижча, ніж у країнах, що розвиваються, і

майже в шість разів – ніж у розвинених країнах. Таке становище обумовлене малою ємністю українського ринку і гальмує приплив додаткових інвестицій в Україну [4, с. 130].

Розвинений сектор фінансових послуг необхідний Україні для забезпечення її процвітання в світі, що постійно змінюється, в якому виробництво послуг стає все більш важливим у порівнянні з виробництвом товарів. Разом з тим, беручи до уваги високу залежність між торгівлею товарами та послугами, становлення в Україні конкурентоспроможного сектора фінансових послуг позитивно позначатиметься і на покращенні якості вітчизняного виробництва, експорту товарів, особливо за рахунок підвищення частки в ньому високотехнологічної продукції.

Список використаних джерел

1. Як змінювалася частка ІТ-галузі у загальному обсязі ВВП України. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/09/15/infografika/ekonomika/yak-zminyuvalasya-chastka-it-haluzi-zahalnomu-obsyazi-vvp-ukrayiny> (дата звернення 22.02.2023)

2. Кулініч О.А., Андросов В.Ю. Інтернет-банкінг в Україні як складова розвитку мережної інфраструктури. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. Х.: ХДУХТ, 2011. Вип. 2(14). С. 421-429.

3. Кулініч О.А., Андросов В.Ю. Особливості формування послуги як продукту інтернет-мережі. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. Х.: ХДУХТ, 2013. Вип. 1(1). С. 203-210.

4. Федосєєва Г.О., Кулініч О.А., Транснаціоналізація сучасної світової економіки: тенденції та перспективи. Сучасні тенденції розвитку економіки, фінансів та управління: нові можливості, проблеми, перспективи: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, 10 листопада 2021 р. К.: КУБГ, 2021. С. 129-132

УДК 338.4

ПОЛІТИКА СІЛЬСЬКОГО РОЗВИТКУ У ВОЄННИХ ТА ПОВОЄННИХ УМОВАХ

Крупельницька О. Л., здобувачка

Київський національний університет будівництва і архітектури

Тарасенко М. І., аспірант

Державна навчально-наукова установа «Академія фінансового управління»

Науковий керівник: Петруха С. В., кандидат економічних наук, доцент

Київський національний університет будівництва і архітектури

Сільський розвиток є важливою складовою розвитку країни в умовах війни та після неї. Сільський сектор грає важливу роль у забезпеченні харчової безпеки нації та стабільності економіки. Сільське господарство може мати важливе значення в умовах війни та після її закінчення, коли виникає необхідність забезпечення нації

достатньою кількістю продуктів харчування. Тому, політика сільського розвитку у воєнних та повоєнних умовах може змінюватись залежно від обставин та потреб нації.

У воєнний час, сільське господарство може бути важливим джерелом забезпечення військових і цивільного населення продуктами харчування. У таких умовах, держава може змушена діяти шляхом регулювання цін на сільськогосподарську продукцію, сприяти впровадженню новітніх технологій та методів обробітку землі, а також відповідно регулювати виробничу діяльність відповідно до потреб нації.

У воєнний період, сільське господарство стає основним джерелом продовольства для населення та військових. У зв'язку з цим, держава може здійснювати політику підтримки сільського господарства [1], зокрема, за допомогою виділення коштів на закупівлю зерна та інших продуктів від селян.

У повоєнний період, сільське господарство відіграє важливу роль у відновленні економіки та забезпеченні нації харчовими продуктами. У цей період держава може виділяти фінансові та матеріальні ресурси на розвиток сільського господарства, зокрема, на підтримку виробництва та розвиток інфраструктури села.

Після закінчення війни, держава може ставити перед собою завдання відновлення сільського господарства та забезпечення стабільного розвитку цієї галузі. Це може бути досягнуто шляхом надання державних дотацій, пільг та підтримки для фермерських господарств, впровадження новітніх технологій та методів обробітку землі, а також розвитку ринків збуту.

Важливо зазначити, що політика сільського розвитку повинна бути націленою на підвищення продуктивності та рентабельності сільського господарства, а також на забезпечення доступності та якості продуктів харчування для населення.

Для забезпечення стабільного розвитку сільського господарства у воєнних та повоєнних умовах, держава може розробляти та впроваджувати спеціальні програми та стратегії [2]. Ці програми можуть включати заходи підтримки селян, зокрема, надання кредитів та субсидій, підвищення якості землі та інфраструктури, підтримку розвитку сільського туризму та інші.

Отже, політика сільського розвитку є важливою складовою воєнних та повоєнних умов і має на меті забезпечення стабільного розвитку сільського господарства та харчової безпеки нації.

Список використаних джерел

1. Петруха С. Державне антикризове регулювання аграрного сектору економіки України : Монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 524 с.
2. Petrukha N. M., Hudenko O. D., Mazur A. O., Maltsev M. A. State stimulation of sustainable development of natural-resource and agrarian sectors of the national economy.

УДК 336.143.2

ДОЛАРИЗАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Ктітор К. Р., магістр

*Федоришина Л. І., кандидат історичних наук, доцент
Вінницький національний аграрний університет*

В зв'язку з російським вторгненням, економіка України зіткнулась з безпрецедентними викликами. З метою уникнення паніки та стабілізації ситуації фінансова система була переведена з ринкових засад управління на так званий «ручний режим». Однак в умовах поступового відновлення економіки відчутними стають дестабілізуючі ефекти «ручного управління».

Для повернення до ринкових засад функціонування та традиційних монетарних інструментів необхідно перейти до прийнятого дефіциту бюджету з ринковими джерелами фінансування.

«Ручний» режим управління доцільний лише в тих умовах, коли в поведінці громадян та організацій переважають базові потреби. Запровадження такого режиму має тимчасовий успіх, однак має низку негативних сторін, серед яких необхідно відзначити жорсткі валютні обмеження, обмеження на вільний переказ капіталу та зняття коштів, фіксація обмінного курсу гривні та зниження податків, перекриття яких відбувається за рахунок емісії Національного Банку України, міжнародних позик та грантів. Попри складну ситуацію, економіка України поступово відновлюється та пристосовується до нових умов. Психологічний шок громадян та бізнесу заміщується економічною логікою та намаганням збільшити прибутки. Економічна політика повинна враховувати зміни, які відбулися в психології громадян та бізнесу.

Враховуючи негативні наслідки «ручного» управління економікою, існує гостра необхідність в переході до більш ринкових механізмів. Так, на сьогоднішній день фінансовий ринок зіткнувся з проблемою доларизації та виведення заощаджень з фінансової системи. Низька дохідність депозитів та облігацій внутрішніх державних позик (ОВДП) порівняно з інфляцією призвела до знецінення гривневих заощаджень. З метою збереження цих заощаджень громадяни змушені виводити їх з фінансової системи та обмінювати на готівку [1].

Доларизація фінансового ринку України призводить до переходу фінансових операцій в тінь. Для населення купівля доларів стає єдиним доступним способом

зберегти заощадження. Що стосується бізнесу, то найчастіше він використовує валюту в якості платіжного засобу. Більшість громадян України довіряє національній валюті США, а не гривні, однак стабільність долара в умовах війни також знаходиться під питанням [2]

Політика, спрямована на дедоларизацію економіки буде більш успішною, якщо вона буде мати публічний характер, що передбачає розробку спільної програми (Національного банку та Уряду) щодо дедоларизації вітчизняної економіки, визначення критеріїв оцінки її успішності (на державному рівні) та офіційних процедур моніторингу впроваджуваних заходів.

З метою дедоларизації економіки України, окрім запропонованих заходів на рівні Національного банку України, на державному рівні необхідно: забезпечити політичну та макроекономічну стабільність; збільшити координацію монетарної та бюджетно-боргової політики з метою забезпечення цінової та фінансової стабільності країни у довгостроковій перспективі; дедоларизувати ринок ОВДП; реалізовувати протекціоністську політику щодо вітчизняного товаровиробника, орієнтовану на диверсифікований експорт вітчизняної продукції з високим рівнем обробки та доданою вартістю з метою усунення дефіциту торгівельного балансу; розвиток та поглиблення фінансових ринків, насамперед ринку державних цінних паперів; розвиток фінансових інструментів, номінованих у національній валюті та інструментів хеджування; створення передбачуваного та сприятливого бізнес-клімату; зменшення рівня тіньової економіки; розв'язати проблеми бюджетного дефіциту та зовнішнього боргу, доларизації ОВДП; проведення інституційних та структурних реформ, які дозволять усунути фундаментальні причини макроекономічних дисбалансів, що зумовлюють процеси дедоларизації економіки тощо.

Аналіз доларизації фінансового ринку України в умовах російсько-української війни показав, що доларизація реального ринку суттєво зросла на фоні знецінення національної валюти з метою збереження заощаджень населення та бізнесу. Що стосується рівня доларизації фінансового ринку, то він зазнає ще більшого зниження через зменшення активності банківського сектору, що пов'язано зі зниженням фінансування економіки та одночасно її направлення на підтримку збройних сил України в російсько-українській війні. З метою покращення ситуації в реальному ринку експерти пропонують підвищити ставку дохідності у гривні за ОВДП, що дозволить збільшити інвестиції населення не в долар, а в закупівлю державних облігацій внутрішніх позик. В умовах війни держава не може вплинути на інфляційні процеси, оскільки вони спричинені не тільки військовим загостренням між Україною та Росією, однак і загальними тенденціями збільшення інфляції у розвинених країнах. При цьому державі необхідно буде повернутися до активної валютної політики. Що стосується

регулювання фінансового сектору, Національним банком рекомендовано змінити бізнес-стратегії у відповідності до воєнного часу, а також змінити політику визнання кредитного ризику, що дозволить швидше реагувати на зміни у військовому, політичному та економічному середовищі.

Список використаних джерел

1. Шевченко К. Фінансово-економічна політика за воєнного часу. Кадровий експерт. 2022. URL: <https://profpressa.com/news/irino-proponuiu-rozmistiti>.
2. Швайка М. Американський долар – головний винуватець провокатор фінансової кризи. Журнал верховної ради України «Віче». 2009. № 1–2. С. 3–6.
3. Ize A., Parrado E. Real Dollarization, Financial Dollarization, and Monetary Policy. Central Bank of Chile, Working Paper. 2006. № 375. URL: <https://ideas.repec.org/p/chb/bcchwp/375.html>.
4. Basso H., Calvo-Gonzalez O., Jurgilas M. Financial Dollarization: The Role of Banks and Interest Rates. ECB Working Paper Series. 2007. № 748 (May). 74 p.
5. Neanidis K., Savva C. Financial dollarization: Short-run determinants in transition economies. Journal of Banking & Finance. 2009. Vol. 33(10). P. 1860–1873.

УДК 338.246.2:336.74

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ІНФЛЯЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ

Кучер Р. О., аспірант

*Лободіна З. М., доктор економічних наук, професор
Західноукраїнський національний університет*

Повномасштабна війна, що розпочалася в результаті агресії проти України, призвела до значних інфляційних процесів, які в свою чергу вплинули на купівельну спроможність громадян, суб'єктів господарювання, надходжень до державного бюджету та загалом на економічний стан України.

За підсумками 2022 року споживчі ціни зросли на 26,6%. Водночас упродовж останніх трьох місяців показник інфляції в річному вимірі майже не змінювався. Стабілізації інфляційного тиску сприяли деокупація територій, розширення пропозиції продуктів харчування та слабший споживчий попит в умовах енергетичного терору росії. Стримували інфляцію й незмінні тарифи на житлово-комунальні послуги, фіксований курс гривні та налагодження логістики. Заходи Національного банку, зокрема запровадження депозитних інструментів для хеджування валютного ризику, а також обмежений розмір монетизації бюджету сприяли стабілізації ситуації на готівковому валютному ринку наприкінці 2022 року.

Водночас ціновий тиск залишається значним через наслідки війни, у тому числі руйнування підприємств та інфраструктури, порушення ланцюгів виробництва та постачання. Крім того, витрати бізнесу й надалі зростали внаслідок енергетичного терору росії. Інфляційні очікування, попри стабілізацію, залишалися підвищеними.

Національний банк прогнозує сповільнення інфляції до 18,7% у 2023 році. Цьому сприятимуть збереження жорстких монетарних умов, зниження світової інфляції та слабший споживчий попит в умовах відключень електроенергії. Отримання анонсованих обсягів міжнародної допомоги та спільні дії Національного банку та уряду з активізації ринку внутрішніх боргових залучень дадуть змогу уникнути емісійного фінансування дефіциту бюджету та балансувати валютний ринок [1].

У наступні роки інфляція сповільнюватиметься швидше завдяки зниженню безпекових ризиків, повноцінному відновленню логістики та збільшенню врожаїв. Національний банк очікує, що вона зменшиться до 10,4% у 2024 році та 6,7% у 2025 році.

Вагому роль надалі відіграватиме також м'яка фіскальна політика. Завдяки всім цим чинникам у 2024 році реальний ВВП України зросте на 4,1%, а в 2025 році економічне зростання прискориться до 6,4%.

У 2023 році очікується значний дефіцит поточного рахунку. По-перше, стрімко розшириться дефіцит торгівлі товарами. Експорт зменшиться через гірші врожаї та дефіцит електроенергії, а імпорт зросте внаслідок підвищеного попиту на енергоносії і товари, що забезпечують енергоавтономність. По-друге, вищими, ніж очікувалося, будуть витрати вимушених мігрантів за кордоном через довше збереження безпекових ризиків. Із 2024 року експорт збільшуватиметься, а українці активніше повертатимуться з-за кордону. Проте значні потреби в імпорті для відбудови країни зумовлюватимуть збереження дефіциту поточного рахунку [2].

У 2022 році Україна отримала понад 32 млрд дол. США міжнародної допомоги, з яких більше 14 млрд дол. США становили гранти. Завдяки цьому вдалося профінансувати більшу частину дефіциту зведеного бюджету (понад 27% ВВП без урахування грантів), а також наростити міжнародні резерви до 28,5 млрд дол. США на кінець року. Поточний рівень резервів є достатнім для забезпечення стійкості валютного ринку.

З огляду на вже анонсовані обсяги міжнародної допомоги та прогрес у перемовинах з МВФ загальний обсяг офіційного фінансування у 2023 році може перевищити 38 млрд дол. США. Це дасть змогу уникнути емісійного фінансування бюджетного дефіциту у 2023 році та підтримати міжнародні резерви на достатньому рівні, навіть в умовах довшого збереження високих безпекових ризиків.

У січні 2023 року споживча інфляція в річному вимірі сповільнилася до 26,0% (у грудні 2022 року – 26,6%). У місячному вимірі ціни зросли на 0,8%. Про це свідчать дані, опубліковані Державною службою статистики України. Фактичні темпи зростання цін були нижчими за траєкторію прогнозу Національного банку, опублікованого в Інфляційному звіті за січень 2023 року. Відхилення від прогнозу насамперед пов'язано з більшою, ніж припускалося, пропозицією сирих продуктів харчування.

Крім того, інфляцію стримували такі чинники, як стабільна ситуація на валютному ринку та поліпшення інфляційних очікувань, у тому числі завдяки вжитим НБУ заходам, а також подальший позитивний вплив деокупації частини регіонів України [1].

Отже, у зв'язку із великою споживчою інфляцією регулятор проводить жорстку монетарну політику, що впливає на бізнес та населення. Це, зі свого боку, спонукатиме банки до активнішої конкуренції за строкові кошти вкладників і відповідно сприятиме підвищенню ставок за гривневими активами та зростанню частки строкових депозитів. У результаті посиляться стійкість валютного ринку до ситуативних чинників, а Національний банк зможе в перспективі перейти до пом'якшення монетарної політики.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>.
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/economy/index/devaluation/>.

УДК 330.332

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА МЕТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ ФІНАНСОВОГО РАХІВНИЦТВА

Лиштван Д. І., аспірант

*Науковий керівник: Буряк А. В., кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

Об'єктивне призначення та сутність функціонування інституту фінансового рахівництва визначається його рисами, характерними особливостями та ознаками. Вважаємо, що його ключовою особливістю є те, що результатом його діяльності є відкритий, необмежений доступ до різнопланової фінансової інформації. Тобто це інформаційне забезпечення функціонування фінансового менеджменту, і доступ до такої інформації не обмежений законами та підзаконними актами, оскільки вона не являється конфіденційною, без грифу таємно чи службовою. Інформаційні продукти та послуги фінансового рахівництва призначені для широкого кола

користувачів – будь-яких учасників економіки, включаючи домогосподарства, корпорації, місцеві та державні органи влади та міжнародні організації. З цього приводу британські економісти Баррі Елліотт і Джеймі Елліотт у праці «Фінансовий облік і звітність» зазначають, що фінансовий рахівництво насамперед орієнтовано на зовнішніх користувачів, надаючи їм відповідні дані для незалежної оцінки фінансових показників корпорації [1]. При цьому інформація інституту фінансового рахівництва часто використовується керівниками та власниками самої корпорації. Інститут фінансового рахівництва є ефективним інструментом забезпечення прозорості та розкриття інформації.

Призначення інституту фінансового рахівництва реалізується в завданнях, які ставлять перед ним учасники економіки. Згідно зі своїм цільовим призначенням, він покликаний надавати користувачам якісну та достовірну фінансову інформацію. Завдяки цьому їхні знання збільшуються, і вони можуть розробляти та реалізовувати оперативні та стратегічні плани, вибудовувати ефективну фінансову політику, оперативно приймати управлінські рішення на макро- та мікроекономічному рівнях [2].

Вважаємо, що головною метою функціонування інституту фінансового рахівництва є: 1) розкриття інформації; 2) мінімізація невизначеності; 3) знання фінансів інформаційної економіки.

Суть першої функції полягає в тому, щоб інформаційні продукти та послуги фінансового рахівництва, надаючи користувачам необмежений доступ до інформації, належним чином інформували їх про всі необхідні їм фінансові питання. Друга функція полягає в тому, що цей інститут акумульованої відкритої інформації, надає користувачам її, підвищує довіру до їх очікувань, та сприяє ефективності управління фінансово-економічними ризиками. Завдяки такому інституту фінансового рахівництва учасники економічних процесів різні суб'єкти господарювання та домогосподарства мають можливість приймати обґрунтовані своєчасні рішення в управлінні ризиками фінансових відносин. Суть третьої функції полягає в інформуванні користувачів, у результаті чого підвищуються їхні знання про фінанси, підвищується загальна фінансова грамотність суспільства [2].

Усі ці функції інституту фінансового рахівництва взаємопов'язані, реалізуються одночасно, але для кожного конкретного користувача можуть бути побудовані в певній логічній послідовності.

Список використаних джерел

1. Elliot B., Jamie Elliott. Financial Accounting and Reporting. Fourteen edition. *Financial Times Prentice Hall*. 2011. 897 p. URL: http://www.koledza.lv/best/download/biblioteka/Financial_Accounting.pdf
2. Рязанова Н.С. Інститут фінансового рахівництва інформаційного суспільства: сутність та сучасна парадигма розвитку: монографія. Київ: КНЕУ, 2017. 337 с.

НАСЛІДКИ ДЛЯ КРАЇН ЄС ВІД РОСІЙСЬКОГО ВТОРГНЕННЯ В УКРАЇНУ

Максимкін В. А., аспірант

Біляк Ю. В., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Економічні наслідки російського вторгнення в Україну будуть відчутні по всій Європі. Хоча загальні економічні наслідки все ще важко передбачити, вплив буде різним для різних держав-членів. економічна вразливість країн-членів ЄС до російського вторгнення в Україну розподілена дуже нерівномірно. Щоб пом'якшити економічний удар і забезпечити політичну єдність, ЄС доведеться розділити частину економічного тягаря цієї кризи.

Економічні наслідки війни в Україні будуть відчутні по всій Європі. Прямі витрати від санкцій і збоїв у торгівлі, зростання інфляції через підвищення цін на енергоносії та сировину, а також зростаюча невизначеність стануть гальмом для європейської економіки. Загальні економічні витрати війни поки важко передбачити. Однак вплив буде різним для різних держав-членів. Після пандемії російське вторгнення в Україну є ще одним зовнішнім економічним шоком з асиметричними наслідками по всій Європі.

Цей нерівний розподіл економічних труднощів між державами-членами ЄС є не лише економічною проблемою: це має політичне значення. Забезпечення того, щоб Європа трималася разом у найближчі місяці та, можливо, роки перед обличчям агресії Росії, потребуватиме розподілу тягаря, щоб уникнути того, щоб деякі країни-члени постраждали набагато більше, ніж інші. Але які країни постраждають найбільше і чому? По-перше, країни Центральної та Східної Європи є особливо вразливими через ряд факторів. Це включає залежність від експорту, залежність від імпорту енергоресурсів з Росії, а також виразну вразливість до загального підвищення цін на енергоносії. По-друге, Німеччина та Італія виділяються як країни, які сильно залежать від російського газу, але також можуть постраждати від дефіциту поставок в автомобільній промисловості. По-третє, загальний вплив зростання цін на енергоносії відрізняється в різних країнах-членах. Хоча біднішим країнам на Сході з холоднішими зимами було б особливо важко пережити, енергоємні економіки Північної та Західної Європи також постраждали б непропорційно. У результаті, ймовірно, ЄС доведеться порівну розділити цей тягар, щоб зберегти політичну єдність. Війна порушує торгові відносини між ЄС і Росією. Прямі торговельні санкції ЄС обмежені окремими секторами, такими як зброя, товари подвійного використання та авіаційна та космічна промисловість.

Однак фінансові санкції і особливо заборона SWIFT семи російським банкам значно підвищують витрати на торгівлю поза енергетичним сектором. Для порівняння, повна заборона SWIFT на Іран скоротила торгівлю країни майже на третину. Крім того, ми вже бачимо десятки компаній, які розривають або скорочують відносини з Росією навіть у секторах, які не підпадають під санкції, ймовірно, через стрімке зростання репутаційних витрат від продовження бізнесу в Росії. Загалом торгові відносини з Росією для Європи відіграють другорядну роль. Хоча ЄС є головним торговельним партнером Росії і становить майже половину загального експорту країни. Знову ж таки, здається, ризики зосереджені переважно в країнах Балтії. В Естонії, Латвії, Литві, а також у Фінляндії зростання торгових бар'єрів через фінансові санкції чи репутаційні втрати може швидко перетворитися на серйозну проблему, оскільки, наприклад, понад 30% усього експорту машин і механічних пристроїв з Литви та понад 40% всього експорту продовольства з Латвії припадало на Росію в 2019 році. Що стосується імпорту, прямі торгові ризики менш очевидні. Знову ж таки, торговельні відносини з Росією поза енергетичним сектором особливо сильні у Східній Європі та Балтії, але навіть у цих країнах їх загальне значення в економіці є порівняно невеликим. Однак для імпорту вузькі місця, характерні для конкретного сектора, часто важливіші, ніж загальний обсяг торгівлі. Хоча ці вразливості важче відстежити та вони залежать від структури складних ланцюгів поставок, деякі фактори все ж виділяються. Наприклад, російська деревина становить половину всього імпорту деревини Фінляндією і є вирішальним внеском у лісову галузь країни, на яку припадає 20% усього галузевого виробництва та 15% зайнятих у галузі. Подібним чином фермери по всій Європі значною мірою покладаються на імпортовані кормові культури з України і, водночас, сильно залежать від Росії та Білорусі щодо добрив. Найважливіше те, що Росія є одним із провідних світових експортерів сировини та займає високе місце в списку виробників критично важливої сировини в ЄС. ЄС, наприклад, значною мірою покладається на російський паладій, дорогоцінний метал, який вбудований у вихлопи двигунів для зменшення викидів. Дефіцит тут уже призвів до підвищення цін і може швидко перетворитися на проблеми з ланцюгом поставок, особливо для німецької та італійської автомобільної промисловості. У той же час на Росію також припадає значна частина загального імпорту ЄС нікелю та алюмінію; тому перебої в торговельних потоках у цих областях можуть серйозно вплинути на металургійну, обробну та будівельну промисловість блоку. Таким чином, прямі економічні витрати від зривів торгівлі з Росією загалом обмежені, але значною мірою зосереджені в країнах Балтії та деяких країнах ЦСЄ. У цих країнах перебої в торгівлі можуть скоротити значну частку загального експорту та спричинити прямий економічний біль. Що стосується імпорту, то сектори поза енергетикою менш актуальні. Однак дефіцит ключових сільськогосподарських і

промислових ресурсів у певному секторі може означати удар для деяких важливих галузей, особливо в сільськогосподарських і виробничих центрах ЄС.

Другим основним каналом, за яким російське вторгнення в Україну вплине на економіку ЄС, є зростання цін на енергоносії. Є два способи впливу на країни-члени: по-перше, через пряму залежність від імпорту російської енергії; по-друге, через зростання цін на газ, нафту та вугілля на світових енергетичних ринках у результаті поточного конфлікту. У цьому розділі по черзі обговорюються ці фактори. По-перше, ЄС значною мірою покладається на імпорт енергоносіїв з Росії. У 2020 році ЄС імпортував близько 23% нафти, 40% природного газу та майже 45% загального імпорту вугілля з Росії. Важливо, що в той час як торгівля в інших секторах скорочується після анексії Криму та початку війни на Донбасі в 2014 році, імпорт газу та вугілля з тих пір, зокрема, продовжує стабільно зростати. Знову ж таки, ці прямі залежності не розподіляються рівномірно між державами-членами. Як і у загальній торгівлі, країни ЦСЄ значно більше покладаються на російський імпорт енергоресурсів, ніж решта ЄС. Наприклад, Латвія та Чехія отримують увесь газ із Росії. Подібним чином Латвія та Угорщина також майже повністю залежать від російського імпорту природного газу, тоді як пряма залежність набагато менш виражена в деяких північних і південних країнах-членах. Як показує цей попередній аналіз, економічна вразливість країн-членів ЄС до російського вторгнення в Україну розподілена дуже нерівномірно. Це стосується прямої торгівлі з Росією неенергетичними товарами, а також залежності від російського імпорту енергоносіїв і вразливості до зростання цін на енергоносії на світових ринках. У той же час збереження 27 єдності у відповіді на Росію буде першочерговим у найближчі місяці та, можливо, роки. Це, ймовірно, вимагатиме розподілу тягаря, який враховує ці відмінності у вразливості та економічних наслідках, щоб уникнути диференційованого економічного впливу, що потенційно призведе до того, що ті країни-члени, які найбільше постраждали, вийдуть з єдиного фронту проти Путіна.

Список використаних джерел

1. Маджумдар О. Економіка встояла. Названо країни, яких менше торкнулася війна в Україні. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/travel/ekonomika-ustoyala-nazvany-strany-kotoryh-1653906027.html>

2. Зануда А. Як вторгнення Росії обвалить бюджет України та вдарить по економіці Європи - прогнози МВФ. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61190565>.

ПРАВОВІ ОСНОВИ ФІНАНСІВ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

Москаленко М. В., студентка

Пушкар Т. О., викладач

ВСП «Боярський фаховий коледж НУБіП України»

Фінанси - це економічні відносини, які оптимізують використання вартості та її форм, і як такі виникають у розвинутій системі товарно-грошових відносин.

Однією з головних ознак фінансів є їх грошова форма, яка відображає фінансові відносини через реальний рух грошових коштів. Реальний рух грошових коштів відбувається на другій і третій стадіях відтворювального процесу - в розподілі і обміні. Умовою функціонування фінансів є наявність грошей, а причиною появи фінансів служить потреба суб'єктів господарювання і держави в ресурсах, що забезпечують їх діяльність [1, с.157-162].

Фінанси незамінні тому, що дозволяють використовувати результати виробництва у споживанні та забезпечувати у сфері господарювання задоволення постійно змінних відтворювальних потреб. Це відбувається за допомогою формування грошових фондів цільового призначення. Розвиток суспільних потреб приводить до зміни складу і структури грошових (фінансових) фондів, які формують, використовують та якими розпоряджаються суб'єкти господарювання. За допомогою державних фінансів відбувається регулювання масштабів суспільного виробництва в галузевому і територіальному аспектах, захист навколишнього середовища і задоволення інших суспільних потреб [2, с.54-62].

Правове регулювання державними фінансами здійснюється всією системою юридичних засобів і форм, які забезпечують результативний, нормативно-організаційний вплив на фінансові відносини з метою їх упорядкування відповідно до вимог суспільного розвитку. Проте правове регулювання фінансами включає засоби його управління. Суб'єктом державного управління фінансами є система органів управління державними фінансами.

У фінансовій діяльності беруть участь усі без виключення органи державної влади, організації, установи та органи місцевого самоврядування, державні підприємства, підприємства усіх форм власності. До сфери безпосереднього державного рівня входять лише державні фінанси. Це відносини щодо формування лише тієї частини фінансових ресурсів, яка мобілізується державою до Державного та місцевого бюджетів, спеціальних позабюджетних державних фондів і державних підприємств.

Система органів управління державними фінансами, виходячи із функцій та завдань суб'єкта у суспільстві, складається з органів управління державними

фінансами загальної компетенції та органів управління державними фінансами спеціальної компетенції.

До органів управління державними фінансами загальної компетенції належать: Верховна Рада України, Президент України, Кабінету Міністрів України.

До органів управління фінансовою діяльністю спеціальної компетенції належить система фінансових органів України, до якої входять фінансові управління та відділи обласних, міських та районних державних адміністрацій і яка очолюється Міністерством фінансів України [3, с.86-92].

Сучасний стан фінансового законодавства свідчить про те, що дотепер при підготовці та прийнятті фінансово-правових актів недостатньо враховуються положення Конституції, нерідко конституційні принципи і норми оцінюються і трактуються помилково, продовжується практика невиконання ряду конституційних норм.

Список використаних джерел

1. Воронова Л. К. Фінансове право України : навч. посібник / Л. К. Воронова. К. : Правова єдність, 2019. 395 с.
2. Гетманець О. П. Фінансове право : посібник / О. П. Гетманець, Т. В. Сараскін. Х.: Еспада, 2018. 416 с.
3. Кучерявенко М. П. Фінансове право : навч. посібник. Х. : «Право», 2019. 288 с.

УДК 366:336.7:004

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТА ЛОЯЛЬНІСТЬ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

*Ніколенко Н. С., студентка
Кулініч О. А., кандидат економічних наук, доцент
Державний біотехнологічний університет*

Оздоровлення банківської системи України в постпандемічний період вбачається у зростанні операцій та стабілізації кількості діючих банків, відбувається на тлі конкуренції, що постійно посилюється в ринкових умовах. Зростання конкуренції обумовлено поступовим скороченням традиційних для вітчизняних банків джерел доходів при високих операційних витратах і відносно сталому числі конкурентів, коли основним джерелом прибутку для банків стає обслуговування споживачів, що потребує логістичних підходів [1].

Незважаючи на те, що загальні підходи до утримання споживачів відомі та систематизовані, в теорії відсутній методичний апарат, що забезпечує систему довгострокового утримання споживачів. Тому засоби підвищення лояльності

споживачів банківських послуг, в тому числі фінансових послуг (страхування, пенсійне планування), в умовах глобальної цифровізації є актуальним завданням для дослідження. Науковцями було виявлено, що в лояльності споживачів присутні два аспекти: поведінковий і сприймаємий. Лояльність, яка сприймається, визначає позитивне відношення споживача до компанії, її продуктів, персоналу і т.ін. Поведінкова лояльність виходить з того, що схильність споживача проявляється в реальних покупках. Таким чином, лояльність споживача визначається сполучанням поведінкових і сприймаємих характеристик. При цьому, поведінкова лояльність відображає поточну ситуацію, а сприймаєма – має довгостроковий характер. Тому лояльність, що сприймається, виконує роль визначення лояльності у цілому. Стратегія утримання споживачів заснована на впровадженні засобів виміру й оцінки якості взаємодії компанії зі споживачами, тому у поведінкової та сприймаємої лояльності виділяють окремі компоненти, які можна виміряти. Тож задоволеність споживачів виступає основним параметром виміру лояльності і складається із задоволеності трьома складовими: якістю ключової вигоди, якістю процесу здійснення послуги, цінністю послуги. Відношення до продукту, до обслуговування і до ціни формується під впливом особистих, соціальних та ситуаційних факторів. Аналіз існуючих методів оцінки задоволеності доцільно проводити на основі впровадження цифрової обробки даних. Це дозволяє проводити сегментацію споживачів банківських послуг, формуючи кластери за специфікою діяльності, а в якості критеріїв сегментації використовувати показники, які відображають прихильність споживачів до послуг та характеристики використання банківських послуг [2, с. 22-24].

Після отримання даних про сприйняття лояльності, фінансовою установою вирішується завдання вибору стратегії утримання. Тож, завдяки вищеописаного співставлення рівнів поведінкової та сприятливої лояльності, пропонується до обрання чотири стратегії утримання споживачів: підтримка, розвиток, спеціальні заходи та відмова.

В сучасних умовах відбувається часткове заміщення функціоналу традиційних великих фінансових інститутів фінансово-цифровими технологіями. FinTech передбачає конвергенцію традиційних фінансових послуг з мобільними послугами, послугами соціальних мереж, агрегуванням, обробкою великих даних, хмарними технологіями [3, с. 785]. Цифрові технології дозволяють автоматизувати широкий спектр фінансової діяльності, надаючи нові, більш ефективні продукти в деяких сегментах фінансового сектора. Це платежі, збереження, проектне фінансування і фонди, депозити та кредити, інвестиційний й корпоративний банкінг, управління ризиками.

Особливе місце фінансово-цифрові технології займають у формуванні лояльності споживачів підприємницького сектору, оскільки вони забезпечують

гнучкі моделі обслуговування, що фокусуються на конкретних продуктах, які адаптовані до індивідуальних профілів клієнтів. Цифрові платформи FinTech пропонують широкий спектр продуктів, що спеціально адаптовані до потреб малих і середніх підприємств, включаючи: фінансування для поповнення оборотного капіталу, торгове фінансування, фінансування розрахунків та онлайн-торгівлі, в тому числі онлайн-ланцюгів поставок [4, с. 123-131].

Серед причин стрімкого розвитку FinTech в сучасній економіці виділяють наступні: недоліки традиційного фінансового ринку та реакція на них регулюючих органів банківської системи; суспільна недовіра до традиційної індустрії фінансових послуг; комерціалізація цифрових технологій і проникнення на ринок фінансових послуг Інтернету й мобільних телефонів.

Таким чином, методика визначення груп ключових споживачів фінансових послуг повинна поєднувати удосконалення традиційних маркетингових засобів підвищення лояльності з впровадженням фінансово-цифрових технологій обробки даних. Це дозволяє фінансовій установі ввести показник вигідності клієнтів по отриманню граничного прибутку, який розраховується щомісячно за кожним споживачем фінансової послуги.

Список використаних джерел

1. Ковальова Я.Г., Кулініч О.А. Формування логістики в ринкових умовах. Економіка, підприємництво та бізнес-культура: трансформації в умовах розвитку інновацій. Міжнар. наук.-практ. конф. ХДУ (13-14 березня 2015р.) м. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2015. С. 251–256
2. Кулініч О.А., Андросова Т.В. Поведінкова економічна теорія: від світової кризи до економічного зростання. Фінанси: теорія і практика. XII Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. К.: НАУ, 2021. С.22-24.
3. Кулініч О.А., Шахмарданов М.К. Тенденції розвитку інформаційних технологій на ринку послуг. Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні – 2022. V Міжнар. наук.-практ. конф. ВНТУ (25.02.2022 р.) м. Вінниця. С. 783-786
4. Кулініч О.А., Ковальова Я.Г. Логістика інформаційних потоків торговельного підприємства. Наукові праці НУХТ. Київ, 2016. Вип. 22. №3. С. 123-131

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ОБЛІКУ ВИРОЩУВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ВЕРБИ

*Олійник А. А., магістр
Федоришина Л. І., кандидат історичних наук, доцент
Вінницький національний аграрний університет*

Концепція енергоефективності й енергозбереження та її практичне втілення вимагають удосконалити систему управління у сфері відновлюваної енергетики. Зокрема, для формування достовірного обліково-інформаційного забезпечення процесу виробництва потрібно вдосконалити методику бухгалтерського обліку виробництва біопалива.

В Європі активно розвивається культивування енергетичних культур – верби, тополі, міскантусу, світчграсу тощо. Це прибутковий бізнес для фермерів, створення робочих місць, додаткові кошти зі сплати за оренду для місцевих громад, а для країни – це енергонезалежність, покращання екологічної ситуації, оскільки, зокрема, покращується стан земель. За прогнозами, в Європейському Союзі площа земель для вирощування енергетичних культур до 2030 р. зросте до 26,2 млн га. У світі найбільшим джерелом відновлюваної енергії є біомаса.

На перспективу вона розглядається основним видом відновлюваних джерел енергії. Спалювання деревини не порушує теплового балансу планети, тому деревинна біомаса вважається екологічно чистим видом палива, а крім того, процесами утворення цього відновлюваного джерела енергії можна управляти, чого не скажеш про традиційні джерела (вугілля, нафту, газ). Для вирощування енергетичних культур придатні малородючі землі сільськогосподарського призначення, яких в Україні налічується близько 4 млн га. Хоча вони й розпайовані, однак на них не вигідно вести повноцінне сільське господарство. Водночас більшість із цих площ придатні для вирощування біоенергетичних культур, тобто нарощування біомаси і створення для потреб біоенергетики сировинної бази. Таким чином, з'явився новий об'єкт обліку – біомаса, а також виникла необхідність облікового забезпечення в управлінні виробництвом біоенергетичних культур, і зокрема такої, як енергетична верба.

Останнім часом спостерігається енергетична криза, особливо вугільного та газового палива. Уважається, що ці природні ресурси є вичерпними, при цьому вартість їх видобутку безперестанку росте. Тому необхідно шукати альтернативні види екологічно чистого палива з поновлюваних джерел енергії. Паливна сировина рослинного походження є природною заміною викопної паливної сировини. На сьогодні є актуальним вивчення та дослідження вирощування обліку вирощування енергетичної верби. Отримання достовірної інформації про вихід продукції та

витрати на виробництво можливе лише на основі врахування витрат в процесі організації обліку та побудови їх класифікації з урахуванням технології й організації виробництва, зокрема, енергетичної верби. Для того щоб оцінити фінансовий результат діяльності підприємства, порівнюють доходи і витрати звітного періоду для визначення різниці між витратами різних звітних періодів.

Оскільки цикл виробництва енергетичної верби, як і загалом сільгосппродукції, тривалий і він не збігається з календарним роком, потрібне розмежування витрат у такий спосіб, щоби їхня частка за звітний період, яку включають у собівартість продукції, відповідала кількості продукції, що вироблена в цьому періоді. Цікавість до культивування верби дуже зросла у зв'язку із загостренням світової енергетичної кризи, що змусило більшість країн розробити спеціальні національні енергетичні програми, спрямовані на скорочення споживання викопних енергоносіїв і заміну їх іншими джерелами енергії, зокрема біомасою швидкоростучих порід дерев. За глибокої хімічної переробки з деревної біомаси можна також виготовляти паливо для двигунів внутрішнього згорання. Об'єктивна необхідність виділити біомасу як особливий об'єкт бухгалтерського обліку аграрних підприємств виникла через стрімкий розвиток у світі і, зокрема, в Україні відновлюваної енергетики.

Особливо наголосимо на тому, що всі основні функції управління підприємством, виконуються на основі інформації про витрати на вирощування біоенергетичних культур (зокрема енергетичної верби) та подальше використання біомаси з енергетичною ціллю. Така інформація формується в системі бухгалтерського обліку підприємства.

З метою ефективного управління розвитком біоенергетики та забезпечення високої ефективності вирощування в аграрних підприємствах біоенергетичних культур необхідно забезпечити високу якість обліково-аналітичної інформації. Виявляти вплив специфічних ознак процесу вирощування енергетичної верби та галузевих особливостей на класифікацію витрат, які характерні такому виду виробництва. Виділення класифікаційних ознак посилить інформативну функцію бухгалтерського обліку та зможе задовільнити інформаційні потреби системи управління підприємством.

Обґрунтовувати обліковий контекст зарубіжного досвіду вирощування енергетичної верби, особливість якого проявляється в охопленні суцільним обліковим спостереженням усіх технологічних етапів виробничого процесу, що забезпечить достовірне визначення кількісних, якісних та вартісних параметрів виробничого процесу, встановлення обсягу витрат і фактичної виробничої собівартості продукції виробництва енергетичної верби. Виділяти біомасу окремим об'єктом бухгалтерського обліку, що не суперечить міжнародним та національним принципам бухгалтерського обліку та вимогам законодавства. Означений підхід

сприятиме подальшому удосконаленню обліково-аналітичного забезпечення виробництва та споживання біомаси сільськогосподарськими підприємствами в умовах стрімкого розвитку біоенергетики в Україні. Розробляти методичні підходи та практичні рекомендації щодо покращення формування ефективних положень облікової політики процесу вирощування біоенергетичних культур. Запропонувати чіткий порядок визначення елементів облікової політики в частині витрат виробництва на вирощування біоенергетичних культур, зокрема порядку нарахування амортизації на введені в експлуатацію посадження енергетичної верби, як довгострокові біологічні активи. Узагальнювати напрями підвищення економічної ефективності вирощування енергетичної верби (*Salix*) через вдосконалення обліковоаналітичного забезпечення інноваційної діяльності у сфері впровадження нових технологій вирощування енергетичної верби, перероблення біосировини та розробки науково обґрунтованих стратегій розвитку сектору біоенергетики. Виявляти вплив цифровізації облікових та виробничих процесів на функціонування суб'єкта агробізнесу через глибинну оцінку механізмів реалізації інформаційних технологій на кожній окремій стадії виробництва енергетичних культур

Список використаних джерел

1. Климчук О. В. Специфіка формування та механізми регулювання ринку біопалива. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2015. № 2. С. 13-21. URL: <http://nbuv.gov.ua>.
2. Подолянчук О. А., Коваль Н. І., Колесник Т. В. Основні аспекти обліково-аналітичного забезпечення виробництва біоенергетичних культур у сільськогосподарських підприємствах. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2016. № 12. С. 81-91. URL: <http://nbuv.gov.ua>.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи» / затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 18 липня 2005 р. № 790 (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
4. Фабіянська В. Ю. Проблемні аспекти обліку виробництва біологічного палива. Інноваційна економіка. 2014. № 4(53). С. 335-341.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Пасічний В. А., аспірант

Тітенко З. М., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

На сьогоднішній день, особливо актуально постає питання оцінки рівня платоспроможності підприємств, яке турбує не лише вітчизняні, а й безперечно зарубіжні підприємства. Особливу увагу слід приділити цьому питанню, саме в той період, коли світова економіка зіштовхнулася з серйозним викликом, який може призвести до фінансової кризи. Тому, ключовою метою на даний час є пошук оптимальних рішень, які забезпечать безперебійне функціонування підприємств та отримання задовільних прибутків для власників. Це в першу чергу пов'язано з тим, що підприємства матимуть в своєму розпорядженні більший обсяг наявних ресурсів для розрахунків за своїми зобов'язаннями.

Підприємства дедалі частіше стикаються з такою проблемою, як низький рівень платоспроможності, що пояснюється великими обсягами запозичень. Тому, першочерговими завданнями для будь-якого, стабільно функціонуючого, підприємства є покращення та зміцнення платоспроможності, які постають особливо гостро в наш час і потребують негайного їх вирішення. Основним напрямом, спрямованим на покращення платоспроможності підприємства, виступає запровадження та реалізація ефективної системи управління, як платоспроможністю підприємства, так і його фінансовим станом загалом.

Основними причинами втрати платоспроможності, як відмічають науковці є: врахування особливостей виробництва; невиконання планів виробництва, порушення договорів поставки продукції, якість та асортимент продукції, втрата ринків збуту; зростання собівартості продукції; для більшості сільськогосподарських підприємств, характерні короткі терміни зберігання сільськогосподарської продукції; зниження рівня платоспроможності клієнтів, банкрутство партнерів; сповільнення темпів оборотності оборотних коштів; відволікання значної суми коштів у дебіторську заборгованість, формування значних обсягів запасів на підприємстві; вплив інфляції та податкового навантаження; недоотримання прибутку, що призводить до зменшення власних джерел фінансування [1, с.17].

При пошуку та розробці шляхів покращення рівня платоспроможності підприємства слід приділити увагу, перш за все максимальній збалансованості активів та пасивів підприємства, що безпосередньо ґрунтується на раціональному та ефективному управлінні грошовими коштами. Адже, наявність оперативної,

повної та достовірної інформації про рух грошових коштів підприємства є одним з беззаперечних напрямів впливу на якість прийняття управлінських рішень, які в подальшому матимуть позитивний вплив на стан платоспроможності підприємства.

Наступним фактором, який має важливе значення в діяльності підприємства є собівартість продукції, оскільки вона має безпосередній вплив на розмір прибутку підприємства. Дана категорія є відображенням основних показників виробничої та господарської діяльності підприємства, а саме, вона вказує на ефективність використання фінансових та матеріальних ресурсів підприємства. На досліджуваному підприємстві спостерігалось стрімке зростання собівартості продукції, тому доцільним є її зменшення. Головне, при зменшенні собівартості продукції слідкувати за її якістю. Ведення систематичного контролю за собівартістю продукції, дасть змогу виявити резерви її зниження і розробити дієві заходи для їх максимальної мобілізації.

Загалом, можна сказати, що собівартість продукції показує ступінь використання всіх наявних ресурсів підприємства. Тому, чим інтенсивнішим буде використання ресурсів, тим нижчим буде рівень собівартості продукції, що в певній мірі призведе до збільшення обсягу прибутку, а згодом і до покращення платоспроможності підприємства [3, с.19].

Важливе значення також має контроль за заборгованістю підприємства, основною мотивацією має бути її максимальне збалансування. Постійний обіг грошових коштів не повинен зупинятися. Наявна дебіторська заборгованість повинна бути спрямована на погашення зобов'язань перед кредиторами. Оптимальним співвідношенням вважається ситуація, коли обсяг кредиторської заборгованості перевищує обсяг дебіторської на 10-20 %. Постійне вдосконалення контролю та обліку дебіторської та кредиторської заборгованості призведе до покращення платоспроможності підприємства і матиме позитивний вплив на процес виробництва [2, с.260].

Враховуючи всі вище перелічені напрями покращення платоспроможності підприємства, можна сказати, що досягнення цієї мети є цілком можливим, а саме, за рахунок збільшення прибутковості, обліку грошових потоків та систематичного контролю за дебіторською та кредиторською заборгованостями. Збільшення обсягів прибутку цілком можливе за зменшення обсягів витрат. Також одним з шляхів покращення рівня платоспроможності є зростання виручки від реалізації продукції, яка в свою чергу має пряму залежність від ціни одиниці продукції та всього обсягу, який реалізується. Також не менш важливим є пошук резервів зменшення вихідних грошових потоків, що буде підґрунтям для зменшення собівартості продукції. В комплексі до цього, ефективно управління дебіторською

та кредиторською заборгованістю стане запорукою успішного розвитку підприємства та підтримання рівня платоспроможності на якомога вищому рівні.

Список використаних джерел

1. Бут О.А. Методологія оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2018. № 3 (43), 2 т., с. 16-18.
2. Валюх А.В., Зайцев О.В. Аналіз та напрями поліпшення фінансового стану підприємств України. *Гроші, фінанси і кредит*. 2019. Вип. 28. с. 255-262.
3. Рибак І. В., Гут Л. В. Собівартість продукції як важливий показник ефективності роботи підприємства. *Мистецтво наукової думки*. 2020. № 9. с. 17-20.

УДК 336.663

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

*Плоска А. І., студентка
Ткаль Я. С., кандидат економічних наук, доцент
Сумський національний аграрний університет*

Наявний стан аналітичного забезпечення для прийняття ефективних та обґрунтованих управлінських рішень не в повній мірі відповідає новій парадигмі управління. Крім того, існує загроза подальшого посилення негативних тенденцій у обсягах дебіторської заборгованості та виникнення такого небажаного її виду як безнадійна.

Чинним законодавством не ставиться обмежень стосовно обсягів реалізації продукції та контрагентів, з якими співпрацює підприємство, особливостей формування договірної, кредитної політики та політики інкасації. Тому сучасний суб'єкт господарювання приймає рішення ґрунтуючись на сформованому обсязі інформації, з огляду на ситуацію, що склалася, наявних тенденцій та перспектив подальшої співпраці з контрагентом.

Саме в таких умовах важливо відмітити зростаючу роль ефективного аналізу та управління дебіторською заборгованістю, своєчасного її повернення та проведення превентивних заходів виникнення такого її небажаного виду як безнадійна.

Процес управління дебіторською заборгованістю доцільно розпочинати з створення робочої групи (комісії) з управління дебіторською заборгованістю (у разі відсутності окремо діючого відділу з управління дебіторською заборгованістю). Крім того, на даному етапі, слід обумовити заходи щодо стимулювання персоналу

за обґрунтовані рішення, професіоналізм у роботі та системи штрафних санкцій у випадку невиконання або недобросовісного виконання своїх обов'язків, що призвели до виникнення безнадійних боргів.

Через мотивацію апарат управління узгоджує дії всіх працівників підприємства з метою досягнення тактичних та стратегічних завдань та загальної мети підприємства.

На другому етапі формування системи управління дебіторською заборгованістю повинна бути здійснена обґрунтована класифікація, що визначає не лише її економічну сутність, а й надає можливість подальшого управління нею. Підґрунтям здійснення ефективного аналізу для управління дебіторською заборгованістю є дослідження факторів, що впливають на її формування та інкасацію та з'ясування причинно-наслідкових зв'язків між ними. Виходячи з зазначеного, одним з важливих етапів системи управління дебіторської заборгованості є систематизація факторів, що дають можливість отримання повної характеристики дебіторської заборгованості у процесі її аналізу.

Вітчизняними підприємствами останнім часом широко використовуються операції факторингу, мало застосовується форфейтинг та облік векселів і зовсім не приділяється увага можливості використання перспективних способів рефінансування, що набули поширення в розвинутих зарубіжних країнах та користуються там великою популярністю, таких як сек'юритизація активів.

Виходячи із зазначеного та на основі синтезу досягнень зарубіжних країн, обґрунтовано переваги та окреслено перспективи використання у господарській діяльності сек'юритизації дебіторської заборгованості як перспективного методу рефінансування.

Вітчизняною методологією обліку передбачається нарахування резерву сумнівних боргів за дебіторською заборгованістю, стосовно якої існують сумніви у погашенні, проте відсутність ознак та системи критеріїв значно ускладнює обґрунтоване прийняття рішення про нарахування резерву сумнівних боргів. Виходячи із зазначеного, запропоновано використовувати визначений перелік критеріїв сумнівності та ознак, що притаманні дебіторській заборгованості за продукцію.

Таким чином, для досягнення основної мети аналізу для управління дебіторською заборгованістю необхідно вдало поєднати два процеси – збільшення обсягів реалізації та зменшення дебіторської заборгованості зі статусом безнадійна. Основним результатом та підтвердженням ефективного формування системи моніторингу дебіторської заборгованості на підприємстві є можливість прийняття управлінських рішень щодо товарного кредиту та виявлення його впливу на фінансовий стан підприємства. Крім того, моніторинг дебіторської заборгованості повинен забезпечити існування оперативної інформаційної системи для запобігання

прострочення терміну платежу та виникнення безнадійної дебіторської заборгованості шляхом прийняття своєчасних заходів.

Список використаних джерел

1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (дата звернення 23.01.2023).
2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення 26.01.2023).

УДК 336

ФІНАНСОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЇЇ ПРОБЛЕМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Поліщук А. В., студентка

*Гриліцька А. В., кандидат економічних наук, доцент
Черкаський державний бізнес-коледж*

Функціонування фінансової системи базується на кругообігу фінансових ресурсів і виступає інструментом реалізації державою своїх завдань і функцій в різних сферах суспільного життя. Наявність розвиненої та стабільної фінансової системи в державі є запорукою повноцінної реалізації державної економічної політики. Розвиток незалежної та ефективної фінансової системи України є досить тривалим і складним процесом, оскільки потребує постійного вдосконалення відповідно до потреб держави різні сфери та фінансово-економічна ситуація у світі. Для будь-якої держави наявність ефективної фінансової системи є важливою умовою функціонування її економіки. Фінансова система досить складна за своєю структурою. За допомогою фінансової системи держава накопичує і використовує ресурси для утримання свого апарату, а також спрямовує їх на виконання своїх функцій навіть під час війни.

Дослідженням основних аспектів фінансової системи України, виявленням процедурних недоліків та шляхів удосконалення, перспектив розвитку й функціонування займалися такі науковці, як: Л.К. Воронова, О.М. Горбунова, Е.С. Дмитренко, А.Г. Завгородній, Ю.М. Когут, А.С. Нестеренко.

У чинному законодавстві тлумачення предмета поняття не дається, а лише опосередковано згадується, тому тлумачення вчених є основними. На думку Нестеренко А.С., сучасна фінансова система – єдина, характеризується цілісністю складових сфер і ланок, їх взаємозалежністю взаємообумовленістю комплексу фінансових інститутів і відповідних їм правовідносин, уповноваженого суб'єкта процедур здійснення фінансової діяльності. Важливим елементом фінансової системи, є державні фінанси, які безпосередньо включають: бюджетну систему; позабюджетні централізовані

цільові фонди; фінанси господарюючих суб'єктів, галузей і відомств; кредитні ресурси [1, с.74]. Проблема української фінансової системи в тому, що вона, не відповідає всім вимогам економіки країни, а враховуючи реалії сьогодення, вимоги дуже об'ємні і їх забезпечення є стратегічно важливим завданням України.

На сучасному етапі фінансова система України характеризується наявністю багатьох проблем таких як, політична нестабільність, гальмування економічних, фінансово-кредитних, правових та суспільних реформ. Сьогодні перед фінансовою наукою постають важливі питання щодо напрямів і засобів зміцнення фінансової системи, наповнення держбюджету, зміцнення національної валюти тощо. Основною проблемою фінансової системи України слід відзначити неефективну систему державного регулювання, що унеможлиблює сталість її розвитку.

Ефективне функціонування фінансової системи належить державному бюджету, який фактично виконує роль координуючого центру тому в умовах ринкової економіки надає необхідну допомогу у вигляді бюджетних дотацій, субвенцій, субсидій, кредити, гарантії тощо [2]. Однією з головних проблем нестабільності фінансової системи України є відсутність належного державного контролю. Більшість перевірок сьогодні мають фіскальний характер: на практиці вони використовуються найчастіше, як перевірка або аудит. При цьому ці методи дозволяють лише виявити фінансові порушення, констатувати негативні явища, але не дають можливості для їх запобігання або детального дослідження причин їх виникнення. Важливою проблемою сьогодні залишається незбалансованість витрат і доходів бюджету, а також значне зростання державних боргів та нераціональний розподіл витрат. Для того, щоб вирішити проблеми, необхідно ввести держконтроль за витрачанням коштів, їх доцільністю і правильно відстежувати готівку. Водночас має бути обов'язковим скорочення обсягів запозичень для покриття дефіциту бюджету.

Багато науковців дійшли спільної думки, що існує три загальні проблеми фінансової системи України: по-перше, це відсутність системного підходу до забезпечення цілісності функціонування фінансової системи, по-друге, надто повільні темпи її функціонування, нечітке визначення конкретного напрямку реформ, по-третє, нестабільність валютного курсу, коливання якого негативно впливають на іноземних інвесторів.

Фінансова система має бути гнучкою, динамічною, саморегульованою. Держава має знайти оптимальний підхід до реструктуризації, керувати розвитком і забезпечувати стабільність усієї системи [3]. Це буде важливо в післявоєнний період вживати більш дієвих і ефективних заходів щодо посилення платіжної дисципліни та відповідальності суб'єктів господарювання за своєчасне здійснення розрахунків та виконання договірних зобов'язань.

Забезпечення стабільного функціонування фінансової системи України є одним із ключових завдань держави з моменту введення воєнного стану. Адже потужна та адаптована до сучасних потреб фінансова система гарантує повне забезпечення потреб оборони України та безперебійне функціонування системи державних фінансів. Дуже важливо будувати політику у сфері державних фінансів обов'язково врахувати специфіки відповідного етапу соціально-економічного розвитку країни. Зокрема, необхідно знайти шляхи залучення інвесторів в українську економіку; підтримки малого та середнього бізнесу шляхом надання пільги, позики тощо; раціонально розпоряджатися фінансовою допомогою з боку іноземних держав.

Список використаних джерел

1. Нестеренко А.С. Визначення «фінансової системи» та її структурний склад. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. 2013. № 6–3. Том 1. С. 72–75.
2. Дем'янишин В., Лободіна З. Розвиток фінансового механізму в умовах реформування фінансової системи України. Формування ринкової економіки в Україні. 2020. Вип. 43. С. 59-80.
3. Шлапак О.В. Державні фінанси України в сучасних умовах: проблеми стабілізації та антикризового управління. Фінанси України. 2014.

УДК 336.647

ФОРМУВАННЯ І РУХ КОШТІВ СТАТУТНИХ КАПІТАЛІВ ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

*Пшенична Д. Є., студентка
Біляк Ю. В., кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

Статутний капітал – це зафіксовані суми, які пройшли державну реєстрацію та визначають мінімальний розмір власності компанії, що гарантує інтереси її кредитора. Від форми власності підприємства і його організаційно-правової форми залежать: порядок формування й динаміка коштів статутних капіталів, порядок їх використання як джерела виконання фінансових зобов'язань юридичних осіб перед власниками та кредиторами.

Тож, статутний капітал державного підприємства, який перебуває у власності (загально-, комунально-, державній-) – це певна сума коштів, яку виділяє уряд безоплатно в постійне користування для трудового колективу фірми. Такі дії в законодавстві України називають, право повного господарчого відання, вони дають змогу розпоряджатися ресурсами не порушуючи закону та цілей діяльності підприємств.

Розміром статутного капіталу підприємства є обсяг виробництва товарів на ньому. Якщо, це щойно створене підприємство, то розмір статутного капіталу визначається за сумою будівництва та виробничих запасів товарів фірми, але сучасна практика, що наділяє фінанси не передбачає коштів на проведення розрахунків. Скасовано це у 1992 році урядом та Національним банком України, натомість були запроваджені взаємні поставки товарів та послуг, що відбувались лише з попередньою оплатою. Це було створено для того, щоб у фірми був фінансовий ресурс для розрахунків. Якщо б це було не скасовано, то неузгодженість між двома або більше фірмами призвела до причин платіжної кризи у народному господарстві. Не дивлячись на це кризова ситуація в Україні все ж залишилась.

Якщо трудовому колективу передають готове та діюче підприємство, статутний капітал складає: вартість коштів які було вкладено у будівництво, устаткування, запаси й витрати виробництва. Кошти статутного капіталу виділяє або держава з державного бюджету, або інші державні підприємства. Зараз нарощують статутні капітали за рахунок прибутку- державні підприємства. Прибуток вони розділяють на дві частини, одна спрямована на розвиток виробництва, його реінвестування, а інша на вдосконалення виробництва, поліпшення якості та засвоєння нового. Якщо є необхідність збільшити нормативи запасів оборотних активів, що залежать у більшості випадків від росту обсягів виробництва товарів та послуг, фірма може частину прибутку спрямовувати до статутного капіталу на приріст власних оборотних коштів. Є випадки коли діяльність державного підприємства виходить на збитковий результат при цьому це не є вина колективу підприємства, держава надає кошти за рахунок централізованих фінансових ресурсів для збільшення статутних капітальних підприємств.

Щодо акціонерських товариств, при створенні таких товариств юридичні та фізичні особи повинні внести на рахунок засновників не менше як 10% від вартості акції. Якщо за термін 6 місяців, як встановлено законодавством, акції не були покриті до 60% оголошеного статутного капіталу, вони вважаються не заснованими і зобов'язані повернути кошти або отримане майно у період 30-ти днів. Закон передбачає, що статутний капітал має бути оплачений протягом одного року з дня проголошення і реєстрації розміру. За своєчасне та повне надходження коштів до статутного капіталу слідкую фінансова служба підприємства.

Якщо акціонер має заборгованість до статутного капіталу, це облічується на бухгалтерському рахунку як пасив бухгалтерського балансу, і на залишок цього рахунку сума власного капіталу підприємства зменшується.

Існують різні способи збільшення статутного капіталу акціонерним товариством, і це залежить від статуту товариства та чинного законодавства. Однак

деякі поширені способи збільшення статутного капіталу акціонерним товариством включають:

1. Випуск нових акцій: Компанія може збільшити свій статутний капітал шляхом випуску нових акцій існуючим або новим акціонерам. Це можна зробити шляхом випуску прав, коли існуючі акціонери отримують право купувати нові акції пропорційно їхнім наявним холдингам, або шляхом публічної пропозиції, коли нові акції пропонуються широкій громадськості.

2. Конвертація боргу: компанія також може збільшити свій статутний капітал шляхом конвертації боргу в капітал. Зазвичай це робиться шляхом випуску нових акцій кредиторам в обмін на їхній непогашений борг.

3. Переоцінка активів: компанія може збільшити статутний капітал шляхом переоцінки активів і збільшення номінальної вартості акцій. Це можна зробити, якщо активи компанії з часом подорожчали.

4. Резерви: Компанія також може збільшити свій статутний капітал, використовуючи свої резерви для випуску нових акцій. Це можна зробити, якщо компанія накопичила прибуток, який не був розподілений на дивіденди.

У всіх цих методах статутний капітал компанії збільшується, тобто максимальна сума капіталу, яку компанія може залучити шляхом випуску акцій або інших цінних паперів, є вищою, ніж раніше. Також загрозою для існування акціонерів є недостатньо рентабельне або навіть збиткове функціонування підприємства, що призводить до падіння курсу акцій товариства на фондовому ринку, звідси постає питання про зменшення статутного капіталу на деякий час, це рішення перебуває у компетентності загальних зборів спілки акціонерів. В такому випадку товариство, що має заборгованість, сплачує зі свого рахунку гроші акціонерам та вилучає певні акції для того, щоб зменшити статутний капітал за їх суму.

Законом передбачено також відшкодування власникам за збитки акцій, що пов'язані зі зменшенням статутного капіталу. Та бувають випадки коли в акціонерному товаристві страховий капітал має достатній розмір для того, щоб викупити акції за рахунок цього капіталу.

Якщо ж кредитор бачить, що фінансовий стан капіталу погіршується і затрудняється платоспроможність підприємства, знижує ймовірність сплати своїх боргів, законодавством України передбачена заборона господарським товариствам зменшувати статутний капітал.

Для ефективного формування та руху статутного капіталу необхідна належна практика фінансового менеджменту. Це включає в себе розробку надійних практик бюджетування та бухгалтерського обліку для забезпечення ефективного та ефективного використання коштів. Ефективна практика фінансової звітності також

має вирішальне значення для надання зацікавленим сторонам точної та своєчасної інформації про фінансову діяльність підприємства.

Підсумовуючи, формування та рух статутного капіталу є неодмінною складовою управління фінансами державного підприємства. Ефективні практики фінансового менеджменту, включаючи бюджетування, бухгалтерський облік і фінансову звітність, мають вирішальне значення для забезпечення ефективного та ефективного використання коштів для підтримки зростання та розвитку підприємства.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Господарський кодекс України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15>
3. Фінансова діяльність підприємства. URL: <https://library.if.ua/book/70/5119.html>

УДК 330.14

СУЧАСНІ ТЕОРІЇ ВИЗНАЧЕННЯ ЦІНИ ФІНАНСОВИХ АКТИВІВ

Салутін А. А., студент

Міщенко В. С., кандидат економічних наук, доцент

Державний біотехнологічний університет

Сучасна ринкова економіка характеризується нестабільним розвитком і супроводжується періодичними кризами, безпосередньо пов'язаними з процесами ціноутворення на фінансові активи. Існує кілька теорій, які пояснюють процеси ціноутворення фінансових активів, але ми розглянемо основні три.

Перша теорія називається «Гіпотеза ефективного ринку». Це основна ідея сучасної теорії фінансів, в якій чітко пояснюються процеси ціноутворення на фінансовому ринку. Ця теорія має багато противників, так як вона суперечить більшості фактів і явищ. Однак її обирають при оцінці вартості бізнесу, для розробки теоретичних і практичних моделей з використанням інвестиційного аналізу і економетричних інструментів. Засновником цієї теорії вважають Ю. Фама, який опублікував працю, що має назву «Ефективні ринки капіталу: огляд теоретичних і практичних досліджень» [1]. Він виходив зі становища, що якщо й неможливо передбачити точне значення ціни акції у майбутньому, необхідно визначити чинник, який обчислить приблизне значення ціни, під яким Ю. Фама, визначив інформацію. Інформація це весь масив відомостей, здатних вплинути на процес ціноутворення фінансових активів. За допомогою цієї інформації інвестор здатний оцінити значення майбутньої ціни, зіставити її з поточною ціною та

прийняти рішення щодо доцільності проведення операції купівлі – продажу активу. Тому точність прогнозних значень ціни залежить від якості, доступності та об'єктивності інформації.

Ця гіпотеза спирається на такі припущення:

- динаміка поточної ціни формується виходячи із закону випадкового блукання;

- відсутність трансакційних витрати у процесі торгівлі;

- нова інформація швидко відбивається на поточну ціну акції;

- ціни на біржовому ринку містять всю доступну інформацію про вартість будь-якого цінного паперу, тобто значення ціни та вартості відповідають один одному та є ідентичними;

- вся наявна інформація є доступною для всіх учасників ринку, без будь-яких перешкод для її отримання; - загальне визнання відображення цінами всієї доступної інформації;

- ідентичність процесів прогнозування руху поточної ціни актив серед всіх учасників ринку;

- акції виступають досконалими взаємозамінниками.

Залежно від повноти інформації виділяють три основні форми ринкової ефективності:

1. Слабка форма – ціни відображають будь-яку зафіксовану інформацію про минулі значення.

2. Середня форма - поточні ринкові ціни відображають інформацію не тільки про минулі показники ціни, а й публічну інформацію в даний час.

3. Сильна форма - ціни відбивають всю інформацію, що можна виявити у вигляді досконалого аналізу підприємства міста і економіки загалом.

Друга теорія має назву «Теорія рефлексивності». Вона була впроваджена Дж. Соросом, він розглядає проблему «недосконалого розуміння», яка полягає в тому, що мислення учасників процесу ціноутворення впливає на ситуацію, до якої він відноситься. Дж. Сорос виділив наступні твердження щодо фондового ринку: - на ринку завжди є перевага того чи іншого направлення; - ринок завжди взаємодіє з ходом передбачуваних подій [2].

Теорія рефлексивності розглядає динаміку ринкових котирувань засновану на моделі «підйом - спад» за допомогою аналізу категорій: превалююча перевага, основний тренд та ринкові котирування, а також їх взаємодії між собою за допомогою когнітивної функції.

Наступна теорія – «Внутрішня вартість». Концепція внутрішньої вартості була сформульована Б. Грехемом і Д. Доддом, і ґрунтується на тому, що значення ціни акцій часто не збігається з внутрішньою вартістю, що надає можливість кваліфікованому аналітику отримувати прибуток за допомогою операцій на

фондовому ринку у зв'язку з неправильною оцінкою ринком цінних, що на ньому обертаються, паперів. Поняття внутрішньої вартості А. Дамодоран визначає наступним чином: внутрішня вартість - це вартість, прописана фірмі добре відомим аналітиком, який не тільки коректно оцінив очікувані грошові потоки фірми, але і вірно визначив ставку дисконтування для даних потоків, при цьому його оцінки були абсолютно точними [3].

Причини розбіжності значень ціни та вартості класифікуються в залежності від того який з даних показників більший за інший, тобто ціна вища за вартість або вартість вища за ціну.

Список використаних джерел

1. Fama E. Efficient Capital Markets: a Review of Theory and Empirical Work. Journal of Finance, vol. 25, iss. 2, pp. 383-417. Papers and Proceedings of the Twenty-Eighth Annual Meeting of the American Finance Association New York, December 28-30, 1969 May, 1970). Available at: <http://www.e-m-h.org/Fama70.pdf>. с. 383- 417.
2. Дж. Сорос. Алхімія фінансів/ пер. з англ. М. ИНФРА – М. 2001. 416 с.
3. Дамодаран А. Інвестиційна оцінка: інструменти і методи оцінки будь - яких активів/ пер. з англ. М.: Альпіна Паблішер, 2011. с. 16 – 38.

УДК 336.11

РОЗВИТОК СТАЛОГО ФІНАНСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Сидоренко С. В., студентка

Макарчук О. Г., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

У сучасних умовах формування пріоритетів українського суспільства в контексті сталого розвитку одним із першочергових завдань держави є фінансове забезпечення реалізації соціальної функції.

Метою написання тез є аналіз сучасних тенденцій та обґрунтування домінант фінансового забезпечення державних соціальних програм у контексті досягнення Цілей сталого розвитку України.

Сталий розвиток - одна з головних цілей економічної політики України на найближчу перспективу, а фінанси - головне джерело досягнення цієї мети. Соціальна держава, що ґрунтується на принципах сталого розвитку, покликана вирішувати суспільно важливі завдання за допомогою ефективної системи державних фінансів. Тому своєчасним та актуальним питанням є пошук ефективних фінансових механізмів реалізації соціальної функції держави для досягнення національних Цілей сталого розвитку (ЦСР) [1].

Розвиток сталого фінансування в Україні потребуватиме застосування системного, узгодженого та скоординованого підходу та запровадження у

законодавство принципів сталого фінансування, які відповідають міжнародним нормам. Одночасно, реалізація політики сталого фінансування має відбуватися за умови взаємодії центральних та регіональних органів управління з урахуванням процесу децентралізації, забезпечення рівномірного розвитку регіонів та їх інфраструктурного забезпечення.

Становлення фінансової системи в умовах сталого розвитку має пройти ряд етапів:

- поступове впровадження сталого фінансування;
- активний розвиток фінансових продуктів, послуг та інструментів;
- формування спеціальних інститутів, які за своїм мандатом є сталими (зокрема, фонди та банки);
- інституціоналізація процесу, в рамках якої діяльність фінансових інститутів має вибудовуватися відповідно до ЦСР;
- оновлення фінансового менеджменту та організаційної стратегії, зміна фінансової культури.

Окрім прийняття стратегічних документів, стає фінансування вимагатиме формування спеціальної політики, послідовної її реалізації, що стимулюватиме учасників ринку сприяти «екологізації» фінансового сектору та переходу до сталого розвитку. Доцільно прийняти національний план дій чи національну дорожню карту сталого фінансування з урахуванням особливостей економічного розвитку країни, попередньо здійснивши аналіз ролі різних суб'єктів господарювання у сталому інвестуванні в різних країнах світу.

При цьому необхідно визначити роль національних фінансових інститутів у реалізації цього курсу. Наприклад, НБУ може відігравати важливу роль у сприянні розширення сталого фінансування шляхом «екологізації» власної діяльності, покращення розуміння та контролю динаміки ринку сталого фінансування, а також виступати у якості каталізатора сталості фінансової системи. Через застосування НБУ відповідних важелів рефінансування та нормативів для комерційних банків можливо стимулювати комерційні банки до збільшення обсягів та диверсифікації інструментів довгострокового сталого кредитування [2].

В рамках політики сталого розвитку необхідно реалізувати підходи, побудовані на широкій координації дій державних (Міністерство економіки, Міністерство енергетики, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, Міністерство фінансів, а також НБУ — в частині адаптації монетарної політики до цілей сталого економічного розвитку) і приватних структур, включаючи Українську біржу, комерційні банки та інших інституційних інвесторів з метою прийняття узгоджених (а в разі потреби і спільних) рішень щодо мобілізації, підтримки та нарощування сталих фінансів [3].

Дослідження показало, що важлива роль щодо досягнення позитивного соціального ефекту в реалізації Цілей сталого розвитку України належить державним цільовим програмам. Державні соціальні програми зосереджені на реалізації заходів щодо соціальної підтримки та забезпечення основних соціальних гарантій населення.

Таким чином, з метою формування сприятливого середовища для ефективної реалізації державних цільових програм соціального спрямування необхідно звузити коло проблем, що претендують на програмну розробку. Враховуючи обмежені можливості бюджету, потрібно активніше залучати позабюджетні кошти, зокрема приватний капітал та кошти суб'єктів господарювання. Фінансове забезпечення державних соціальних програм необхідно розглядати як сукупність форм і методів, які застосовують при розподілі, перерозподілі та використанні фонду фінансових ресурсів, що формується за рахунок коштів Державного бюджету України, а також інших джерел, передбачених чинним законодавством, та спрямовується на вирішення проблем підвищення рівня та якості життя, зменшення обсягів безробіття, формування сучасного соціального захисту населення, поліпшення умов праці, розвиток охорони здоров'я та освіти, що сприяє досягненню Цілей сталого розвитку України.

Список використаних джерел

1. Дубко А.С. Впровадження та розвиток зелених фінансів в Україні: євроінтеграційний контекст та правове підґрунтя. Електронний ресурс. DOI: <https://doi.org/10.51989/NUL.2022.6.1.15>
2. Прутська О. Сучасна політика НБУ щодо розвитку сталого фінансування. Електронний ресурс. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-14>
3. Резнікова Н.В. Зелені фінанси як тригер сталого розвитку. Цілі сталого розвитку: пріоритети для України: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 6 листопада 2021 р.). Національний університет харчових технологій, 2021. С. 30–34.

УДК 330.15:330.322

СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ «ЗЕЛЕНОГО» ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

*Скороход В. Е., студентка
Макарчук О. Г., кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

Питання зміни клімату стало визначальним політичним та економічним питанням і, ймовірно, залишатиметься таким ще протягом багатьох років. В усьому світі уряди, інвестори, корпорації та пересічні громадяни починають вживати заходів у відповідь на кліматичну кризу, приділяючи особливу увагу стратегії

декарбонізації. Перехід до «декарбонізованої» економіки вимагатиме небаченого рівня нових капітальних вкладень, особливо у вигляді зеленого фінансування для підтримки діяльності зі скорочення викидів парникових газів та допомоги корпораціям в адаптації до впливу кліматичних змін [2].

Аналізуючи стан «зеленого» інвестування в Україні, варто відмітити, що до війни державні органи влади, підприємства та громадські організації почали працювати інтенсивно у даному напрямку, щоб у подальшому наблизити функціонування бізнесу до вимог, які ставляться у Європейському Союзі. Однак, після вторгнення росії на територію України, багато законопроектів було призупинено, зокрема будівництво нових вітрових електростанцій потужністю близько 800 МВт. Прийняття проекту закону стало б швидким вирішенням поточної енергетичної кризи та кроком до посилення енергетичної безпеки України.

Досліджуючи літературні джерела щодо «зеленого» інвестування, складно спрогнозувати майбутнє у даному напрямку, оскільки низку поданих законопроектів у 2022 р. не було підписано через війну в країні. Однак, варто відзначити, що багато організацій максимально залучаються до відновлення країни, наприклад UkraineInvest, який являє собою урядовий офіс із залучення та підтримки інвестицій в Україну. UkraineInvest працює з 2016 р., а в статусі державної установи - з 2018 р. Основними пріоритетами при цьому є залучення й підтримка інвестицій в Україну. Станом на лютий 2023 р. UkraineInvest супроводжує 17 проектів на загальну суму 2,3 млрд доларів США.

Урядовий офіс із залучення та підтримки інвестицій UkraineInvest сприяє втіленню інвестиційних проектів таким чином, щоб вивести економіку країни на новий рівень [0].

За даними Rystad, інвестиції в зелені сектори у 2022 р. зросли на 21%, вперше перевищивши відповідні витрати на нафту та газ.

Найбільшими витратами прогнозується, що будуть витрати на сонячну та вітрову енергію. Очікується, що ринок гідроенергетики після 2022 р. скоротиться, у той час як інвестиції в атомну енергетику, за прогнозами фахівців, залишаться відносно сталими. Прогнозується, що інвестиції у наземну вітроенергетику збільшуватимуться на 12% до приблизно 230 млрд. дол. США, а у морську вітроенергетику – на 20% до 48 млрд. дол. США. Очікувані витрати на геотермальну енергетику зростуть приблизно на 45%.

При цьому керівник відділу досліджень ланцюгів постачання Rystad Energy Аудун Мартінсен відзначає, що таке слабке, а ніж очікувалося, зростання не є приводом для паніки для представників низьковуглецевого сектору. Нестримна інфляція зазвичай є причиною фіскальних обмежень у всіх галузях, тож витрати, пов'язані із зеленими інвестиціями, відновляться найближчим часом [1].

У контексті розвитку сталого фінансування Регламентом Європейського Союзу 2020/852 щодо створення засад для сприяння сталому інвестуванню закріплено шість екологічних цілей та чотири принципи сталої економічної діяльності.

Екологічні цілі, на які країни повинні орієнтуватися, щоб досягти сталого інвестування, є наступними: 1) пом'якшення наслідків зміни клімату; 2) адаптація до кліматичних змін; 3) стале використання та охорона водних і морських ресурсів; 4) перехід до циркулярної (замкненого циклу) економіки; 5) запобігання забрудненню та контроль за ним; 6) захист і відновлення біорізноманіття та екосистем.

Принципи сталої економічної діяльності полягають у тому, що сталою може вважатися лише та діяльність, яка: 1) має значний внесок у досягнення однієї або кількох із шести екологічних цілей; 2) не завдає значної шкоди жодній іншій екологічній цілі; 3) здійснюється з дотриманням мінімальних соціальних гарантій; 4) дотримується технічних критеріїв [3].

Таким чином, особливості фінансової політики ХХІ століття значною мірою обумовлені кліматичними та екологічним викликами, що відобразилося в таких поняттях, як "зелене" фінансування (екологічне фінансування), стале фінансування, кліматичне фінансування та низьковуглецеве фінансування. Кожне з них використовується, коли йдеться про прийняття рішень щодо фінансування та генерування грошових потоків з точки зору здавалося б різних, але таких, що накладаються один на один, факторів людської діяльності.

Список використаних джерел

1. Зелена енергетика: план дій на 2023 рік. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/01/24/696297/>
2. Зелені фінанси – поява нових «зелених» продуктів для фінансування декарбонізації. URL: <https://kpmg.com/ua/uk/home/media/press-releases/2020/02/zeleni-finansy.html>
3. Політика щодо розвитку сталого фінансування на період до 2025 року. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/ua/file/download?file=Policy_rozvytok-stalogo-finansuvannja_2025.pdf

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Скрипник Т. В., студент

ВСП «Ірпінський фаховий коледж НУБіП України»

Скрипник Г. О., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

В сучасних умовах функціонування підприємств формування та розробка ефективної фінансової стратегії є надзвичайно важливими аспектами забезпечення стійкого економічного зростання у довгостроковій перспективі. Станом на сьогодні науковці приділяють багато уваги фінансовій стратегії, однак немає чіткого визначення даного поняття, дискусійними залишаються питання щодо її місця і ролі в діяльності підприємств. Одні вчені вважають фінансову стратегію важливою складовою у розробці загальної стратегії розвитку підприємства, інші розглядають дане поняття як одну із головних функцій фінансового менеджменту.

Динаміка економічних процесів, характерна для України, підвищує важливість вирішення проблем, пов'язаних із пошуком підприємством необхідних джерел фінансування, формуванням оптимального співвідношення власного і позикового капіталу, ефективним управлінням фінансовими ресурсами тощо. Тому питання щодо розробки оптимальної фінансової стратегії вітчизняних суб'єктів господарювання є досить актуальним.

В економічній науці не існує єдиного підходу до визначення фінансової стратегії підприємства.

Так, наприклад, І. А. Лісовська під фінансовою стратегією розуміє систему рішень довгострокового характеру щодо залучення та використання фінансових ресурсів, забезпечення фінансової безпеки, включаючи податковий аспект, побудови ефективної системи управління фінансовою діяльністю [1, с.27].

Білик М. Д. підкреслює взаємозв'язок фінансової політики та фінансової стратегії та визначає останню як довготривалий курс фінансової політики, розрахований на перспективу і передбачає вирішення великомасштабних завдань розвитку підприємства [2, с.145].

В свою чергу І. А. Бланк дає більш повне визначення фінансової стратегії, виділяючи її основні елементи: фінансова стратегія є одним з найважливіших видів функціональної стратегії підприємства, що забезпечує всі основні напрямки розвитку його фінансової діяльності та фінансових відносин шляхом формування довгострокових фінансових цілей, вибору найбільш ефективних шляхів їх досягнення, адекватного коригування напрямів формування та використання фінансових ресурсів за зміни умов зовнішнього середовища [3, с.98].

На нашу думку, слід застосовувати комплексний підхід, оскільки фінансова стратегія, з одного боку, корелює із загальною стратегією розвитку підприємства, а з іншого — є основною функцією фінансового менеджменту, оскільки передбачає визначення конкретних фінансових цілей та завдань, обґрунтовує стратегічні орієнтири фінансової діяльності підприємства. Ми погоджуємося з думкою науковця Бланка І.О., який вважає, що фінансова стратегія є одним із найважливіших видів функціональної стратегії підприємства, що забезпечує всі основні напрями розвитку його фінансової діяльності та фінансових відносин шляхом формування довгострокових фінансових цілей, вибору найбільш ефективних шляхів їх досягнення, адекватного коригування напрямів формування та використання фінансових ресурсів при зміні умов зовнішнього середовища [3, с.11].

Таким чином, узагальнивши і систематизувавши зазначені вище підходи можна зробити висновок, що сутність фінансової стратегії полягає у визначенні пріоритетних цілей і системи заходів по їх досягненню в області формування фінансових ресурсів, оптимізації структури капіталу та ефективності використання активів, що відповідають загальній концепції розвитку підприємства і забезпечують її реалізацію. Вона виробляється на основі аналізу фінансового стану, аналізу результатів господарської діяльності, ефективності та якості управління підприємством, прогнозів стану і аналізу динаміки ринків продукції, що випускається, оцінки потенційних ризиків (кредитних, інвестиційних, і валютних), а також аналізу сильних і слабких сторін підприємства, його конкурентних позицій.

Список використаних джерел

1. Лисовская И.А. Финансовая стратегия компании: путь к финансовому успеху и стабильности. *Инициативы XXI века*. 2009. № 3. С. 26-30. URL: <http://www.ini21.ru/arhiv/3-09/324.php>.
2. Білик М. Д. Стратегічне управління та стратегії підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2009. № 4. С. 143–149.
3. Бланк І. О. Фінансова стратегія підприємства : монографія; за заг. наук. ред. І. О. Бланка. Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009. 147 с.

ВТОРГНЕННЯ РОСІЇ В УКРАЇНУ: ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ*Суммар Д. В., аспірант**Біляк Ю. В., кандидат економічних наук, доцент**Національний університет біоресурсів і природокористування України*

Оскільки війна в Україні триває, фізичне знищення та наслідки санкцій спричиняють додаткові потрясіння для світової економіки. Наслідками цього стануть вищі ціни на енергоносії та зниження довіри до економіки та фінансових ринків у світі, який уже страждає від інфляції, викликаної пандемією. Росія та Україна є важливими постачальниками певних товарів, зокрема титану, паладію, пшениці та кукурудзи. Вплив війни на ціни на сировинні товари та інфляцію, а отже, і на витрати домогосподарств, важливіший за потенційне зараження через торговельні зв'язки з іншими країнами.

Природно, підвищення цін на енергоносії сприяє інфляції. У США, наприклад, на енергоносії припадає 7,6% індексу споживчих цін, на енергетичні товари, такі як паливо, припадає 4%, а на енергетичні послуги, такі як електрика та газ з труб, – 3,3%. У Великій Британії електроенергія, газ та інші види палива складають 3,3% ІСЦ, а паливно-мастильні матеріали — ще 2,7% [5]. Проведений аналіз показує, що війна в Україні додасть приблизно 2% до глобальної інфляції у 2022 році та 1% у 2023 році порівняно з довоєнним прогнозом взимку 2022 року. Ще до війни ринки були стурбовані тим, наскільки центральні банкіри зможуть посилити політику, не загальмувавши відновлення. Таким чином, війна є ще одним викликом для світової економіки після пандемії. Це ставить під сумнів стратегію монетарної політики, оскільки це одночасно зашкодить зростанню та спричинить тиск на інфляцію, яка вже була на високому рівні.

Коли мова заходить про інфляцію, слід враховувати кілька каналів:

Перше - це харчування. Російський та український сільськогосподарський експорт є важливим каналом, через який проблеми торгівлі можуть перекинутися на решту світової економіки. За даними Міністерства сільського господарства США Російський і український експорт пшениці становить близько чверті загальносвітового обсягу. На дві країни також припадає майже п'ята частина світового експорту кукурудзи та інших фуражних зерен і близько 80% експорту соняшникової олії. Санкції та зрив поставок призводять до підвищення цін на пшеницю та інші зерна, посилюючи і без того сильний інфляційний тиск у світовій економіці. У той час як ціни на борошно змінюються близько до цін на пшеницю, це менш справедливо для хліба, де вартість виробництва, інгредієнти, упаковка та реклама означають, що борошно становить відносно невелику частку вартості буханки. Проте вищі витрати на енергію означають, що витрати на випікання та

транспортування хліба зростають, і через те, що глобальні постачання вже обмежені, цілком ймовірно, що значні витрати будуть передані роздрібним покупцям. Ця динаміка може додати приблизно 0.1% до інфляції. На ринках, що розвиваються, які імпортують зерно з України та Росії, таких як Єгипет і Бангладеш, продукти харчування становлять набагато більшу частку кошика ІСЦ. Вищі ціни на продовольство можуть мати набагато важливіший ефект у цих країнах.

Друге – транспорт. Ще вище за технологічною шкалою Росія є великим виробником паладію, який використовується у вихлопах двигунів для зменшення викидів. На його частку припадає 40% світового видобутку шахт і близько 10% світових поставок платини [4]. Росія і Україна виробляють близько 15% світових поставок титану, який використовується в літаках. На Росію припадає близько 13% світових поставок добрив. Збій в глобальних поставках цих товарів, додані до існуючих проблем з ланцюгом поставок після пандемії, можуть перенести проблеми на конкретні галузі, такі як виробництво нових автомобілів, де тривалий дефіцит може сприяти утриманню високих цін.

По-третє, це енергія. Росія є одним з найбільших у світі виробників нафти та експортерів енергоносіїв. Ціна на нафту Brent у червні зросла до 120 доларів за барель, що є найвищим показником з 2014 року. Зміни в сирій нафті складають приблизно 40% змін у вартості палива на заправних станціях у Сполучених Штатах, але набагато менше в Європі, де податки зміст значно вище [3]. Нарешті, є наслідки для фінансових ринків і очікувань. Ми вже бачили, що на глобальні ціни акцій негативно вплинула невизначеність щодо України, що спонукало бігти до безпечних активів, таких як долар і державні облігації США. Погіршення напруженості у сфері безпеки збільшить премію за ризик і стримає інвестиції. Інфляційні очікування, ймовірно, зростуть, а також у результаті нових збоїв у постачанні та збільшення вартості енергії. Загальні наслідки цього сценарію нагадують енергетичну кризу 1970-х років, коли вищі ціни та обмеження пропозиції серйозно порушили економічну активність у світовій економіці та призвели до зростання інфляції.

Незважаючи на те, що інфляційний тиск цілком може зберігатися, очікується, що повільніше зростання та вищі облікові ставки сприятимуть уповільненню інфляції у 2023 році, але все ще, можливо, незручно перевищуватиме ціль центральних банків. Було підраховано, що сукупний ефект призведе до зростання інфляції за дефлятором особистих споживчих витрат у США на 1,4% у 2022 році та на 0,5% у 2023 році порівняно з нашим довоєнним прогнозом [1]. У євросоні інфляція зростає на 2% у 2022 році та на 0,3% у 2023 році порівняно з довоєнними прогнозами [2]. Тобто, можна передбачити, що грошово-кредитна політика

повинна сильно реагувати на зростання інфляції на основі подвійної функції реакції монетарної політики з перспективними очікуваннями.

Список використаних джерел

1. Міжнародні резерви зросли до 29,9 млрд дол. США за підсумками січня. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/mijnarodni-rezervi-zrosli-do-299-mlrd-dol-ssha-za-pidsumkami-sichnya>.

2. Єврокомісія очікує сповільнення інфляції в ЄС в 2023 році. URL: <https://finclub.net/ua/news/yevrokomisiia-prohnozuie-skorochennia-infliatsii-v-yes-na-2023-rik.html>.

3. Європа припиняє купівлю кривавих російських нафтопродуктів: якими будуть наслідки. URL: <https://www.unian.ua/economics/energetics/yevropa-pripinyaye-kupivlyu-krivavih-rosiyskih-naftoproduktiv-yakimi-budut-naslidki-12132627.html>

4. Чи зможе світ вижити без російської нафти та газу. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-60682693>

5. Індекс споживчих цін у січні 2023 року. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/indeks-spozhyvchih-cin-u-sichni-2023-roku>.

УДК 336.02

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ФІНАНСОВОЇ ТЕОРІЇ В НИНІШНІХ УМОВАХ

*Сусіденко Ю. В., кандидат економічних наук, доцент
Вінницький національний аграрний університет*

Розуміння основних проблем фінансової теорії в нинішніх умовах є запорукою соціально-економічного розвитку та достатнього рівня конкурентоспроможності країни на світовій арені. Враховуючи кризове соціально-економічне становище України, ускладнене наслідками повномасштабних воєнних дій РФ, актуальності набуває визначення пріоритетних сфер відновлення, які є основними в фінансовій теорії, зокрема: розвиток малого бізнесу, налагодження логістичних шляхів у західному напрямку, розвиток вітчизняного військово-промислового комплексу, збільшення видобутку палива, розвиток атомної енергетики, кліматична модернізація.

Фінансові відносини – це частина грошових відносин, яка пов'язана з формуванням та використанням грошових фондів з метою забезпечення розширеного відтворення, задоволення потреб суб'єктів господарювання та населення, здійснення економічних, соціальних, політичних та інших функцій сучасної держави. Надумку експертів, що вивчали фінансову теорію це активізує економіку, створить нові робочі місця, сприятиме підвищенню рівня підприємницької активності. Усі ці напрямки потребують високого рівня

інноваційного потенціалу, чималий обсяг інтелектуальних, матеріальних і трудових ресурсів. Це обумовлює проведення аналітичного дослідження інноваційного стану та розвитку України [4, С. 122].

Війна значною мірою посилює низку вже існуючих несприятливих глобальних та регіональних економічних тенденцій, які включають зростання інфляції, бідність, відсутність продовольчої безпеки, деглобалізацію та погіршення екологічної ситуації. Зруйновані війною регіони України перебувають в стані серйозної економічної кризи. Окрім знищення фізичного капіталу, мільйони жителів емігрували з регіонів в інші та за кордон, тисячі були вбиті чи покалічені. Це доповнюється загальним зростанням економічної кризи в усьому світі в наслідок пандемії COVID-19 [6, С. 3]. Війна Росії проти України супроводжується різким зростанням інфляції під тиском цін на продовольство, енергоносії та основні товари. Місцеві громади та регіони в Україні відчули на собі руйнівні впливи війни, а саме: відбулося тотальне знищення власної інфраструктури та втрата значної частини матеріального і людського капіталу; виникла необхідність швидко адаптувати економіку до умов воєнного стану; відбулася зміна пріоритетів соціально-економічного розвитку; велика кількість внутрішньо переміщених на їх територію осіб, що вимагає термінового створення належних умов для їх розміщення; велика кількість релокованих підприємств, що вимагає створення належних умов для їх функціонування.

Відбуваються зміни умов функціонування господарських об'єктів. У воєнний час ці зміни різноманітні, і проявляються переважно на мікроекономічному рівні у вигляді зміни структури виробництва і споживання продукції, зниження ефективності використання ресурсів, зміни в системі кооперації. Очевидно, що відбуваються істотні зміни в економічних відносинах із зовнішнім світом. В умовах війни неминуче повинні відбутися значні перетворення в системі управління економікою регіону, які спрямовані на встановлення централізованого управління директивного характеру.

Цільові функції фінансової теорії відображають вимоги забезпечення нормованого постачання населення, максимізації військового споживання та забезпечення відновлення виробничих потужностей. Збройний вплив противника враховується в обмеженнях випуску продукції (на виробничих потужностях) через коефіцієнти їх «утилізації» за рахунок збройного впливу противника, а також через «виснаження» населення і робочої сили.

Отже, для досягнення основних цілей в фінансовій теорії має бути: забезпечення військового споживання, задоволення потреб збройних сил і всіх інших сфер діяльності, які пов'язані з економічним забезпеченням ведення війни; життєзабезпечення населення; забезпечення функціонування економіки в цілому, в тому числі функціонування базових галузей промисловості та відновлювальних

процесів.

Список використаних джерел

1. Вашай Ю.В. Шляхи підвищення рівня фінансової безпеки України на сучасному етапі. *Галицький економічний вісник*. 2021. № 6(39). С.137-144.
2. Венцковський Д.Ю. Актуальні виклики фінансовій безпеці України. *Фінанси України*. 2021. № 3. С. 37-50.
3. Винниченко Н. В. Оцінка стану фінансової безпеки в Україні. *Економічний часопис-XXI*. 2022. № 3-4(2) С. 47-51.
4. Єрмошенко М.М. Фінансова безпека держави. К.: 2010. 350 с.
5. Кравчук Н.Я. Фінансова безпека: Навчально-методичний посібник / Н.Я. Кравчук, О.Я. Колісник, О.Ю. Мелих Тернопіль: Вектор, 2010. 277 с.
6. Луцик-Дубова Т.О. Основні пріоритети зміцнення фінансової безпеки України. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2021. вип. 22, ч.ІІ. С. 1-6.
7. Магута Р.М. Безпека у фінансовій сфері та критерії її оцінки. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2022 № 5 /(156) С.29-34
8. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2022 № 1277. URL: http://cct.com.ua/2013/29.10.2022_1277.htm
9. Смоквіна Г.А. Фінансова безпека як стратегічна складова економічної безпеки України. *Економіка: реалії*. 2021. №3(13). С. 30-36.

УДК 336.64

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Тітенко А. А., магістр

Давиденко Н. М., доктор економічних наук, професор

Національний університет біоресурсів і природокористування України

В сучасних умовах ведення господарської діяльності з метою зміцнення своєї позиції на ринку підприємствам потрібно правильно визначати свою стратегію і тактику поведінки та систематично проводити управління діяльністю підприємства задля підвищення ефективності функціонування та одержання максимального прибутку. Важливим елементом загальної системи управління фінансовою діяльністю підприємства є саме формування і використання його фінансових ресурсів.

Ефективне управління фінансовими ресурсами підприємств є передумовою досягнення максимально високих кінцевих результатів господарської діяльності

підприємства в цілому та забезпечувати можливості нарощення їх конкурентних переваг.

Основною метою розробки механізму управління фінансовими ресурсами підприємства є їх оптимізація, а саме процес вибору найоптимальніших форм їх організації з урахуванням умов і особливостей здійснення господарської діяльності суб'єктів господарювання.

Механізм управління фінансовими ресурсами підприємства є однією із елементів фінансової системи підприємства. І. О. Бланк зазначає, що система фінансового управління являє собою певний порядок основних складових, які регулюють процес виробництва та реалізації управлінських рішень у сфері фінансової діяльності підприємства. Автор пропонує розглядати управління фінансовими ресурсами підприємства, з точки зору забезпечення його діяльності достатнім обсягом фінансових ресурсів на певний проміжок часу та відповідно до певних напрямів розвитку; організацію створення потрібного рівня та практичного використання фінансових ресурсів; максимізацію прибутку і забезпечення зростання ринкової вартості підприємства [1].

Управління фінансовими ресурсами являє собою певний механізм методів, інструментів та форм розробки й реалізації управлінських рішень, які тісно пов'язані з процесами створення, розподілу та використання фінансових ресурсів і як результат досягнення стійкості фінансового становища, а також результативної діяльності підприємства [2].

Ефективне управління діяльністю підприємства передбачає розробку механізму управління фінансовими ресурсами у відповідності до головних завдань фінансового менеджменту. Оскільки їх вартість та структура здебільшого впливають на головні показники фінансової та господарської діяльності підприємства та в цілому на результативність діяльності господарюючого суб'єкта.

Управління фінансовими ресурсами – це досить складний та багатоелементний процес, що прийнято поділяти на декілька етапів: визначення і встановлення проблем, щодо забезпеченості ресурсами; збираються та обробляються дані відповідно до поставленої проблеми; аналізується отримана інформація; приймаються управлінські рішення на основі проведеного аналізу. реалізуються прийняті рішення; оцінюються результати впровадження визначених рішень [3, с. 47].

Відповідно, така послідовність етапів дій дає можливість одержати найбільш оптимальний аргументований результат. Кожна дія може бути зведена до конкретики в залежності від поставленої проблеми. У більшості випадків успіх при розв'язанні поставленої задачі залежить, перш за все, від правильності та вміло вибраних методах і прийомах підготовки управлінських рішень, щодо ефективності використання фінансових ресурсів.

Результативне управління фінансовими ресурсами відбувається в межах фінансового механізму. Зазвичай у структуру фінансової системи входять п'ять взаємопов'язаних елементів, таких як фінансові методи та важелі, а також нормативне, правове та інформаційне забезпечення [3, с.50].

Отже, забезпечення ефективного управління фінансовими ресурсами суб'єкта господарювання є одним з основних факторів належного рівня його виробничо-господарської діяльності, а також має визначальне значення у забезпеченні ефективної фінансово-господарської діяльності. За сучасних умов ведення господарської діяльності значно підвищуються вимоги до ефективного управління фінансовими ресурсами. Від того, наскільки ефективно вони трансформуються в основні засоби та оборотні активи, залежить фінансова стабільність підприємства в цілому.

Список використаних джерел

1. Бланк И. А. Финансовый менеджмент. К.: Ника-Центр, 2008. 528 с.
2. Кравцова А. М. Фінансові ресурси підприємств: механізм формування та ефективного використання [Текст]: монографія. Вінниця., 2011. 219 с.
3. Ткаченко І.П. Фінансові ресурси підприємств: управління ефективністю формування та використання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 19. С. 46 –52.

УДК 330.332

ФІНАНSOVA SKЛAДOBA ПPOЦEcy KАПІTАЛOТBOPEHHЯ

Халицький Д. О., магістр

Буряк А. В., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Категорія «капітал» є одним із центральних в економічній науці. Лексема «капітал» прийшла в українську та англійську економічну термінологію з латинської мови (capitalis – головний). З розвитком економічних відносин людства термін «капітал» зазнав розширення свого економічного змісту і набув нових характеристик: починаючи від традиційного до людського, природного, інтелектуального капіталу й інших новітніх форм [1].

Пропонуємо в процесі капіталотворення виділяти дві складові: фінансову, як то нагромадження фінансових ресурсів для купівлі капітальних благ і наступне їх перетворення в інвестиції і реальну, що обумовлює процес створення капітальних активів. Виділення подібних двох складових є дієвою призмою через яку ми і розглянемо категорію «капітал» та процес інвестування.

Нагромадження фінансових ресурсів і виробництво капітальних благ, що відбувається в межах національної економіки – це повністю автономний замкнений

процес капіталотворення. Головною його перевагою є високий ступінь автономності та стабільність від впливу зміни зовнішніх чинників, а отже, гарантування національної безпеки в найважливіших галузях. Участь комерційних банків країни є типовою для такого процесу капіталотворення [2].

Замкнена, внутрішня модель капіталотворення забезпечує найвищу економічну ефективність – це твердження може бути справедливим лише в довгостроковому періоді. Головна місія замкненої внутрішньої моделі капіталотворення великою мірою автономність країни та її фінансова безпека, гарантія формування її власної економічної політики.

В разі коли генерація фінансових ресурсів відбувається за кордоном країни потім створюються за рахунок цих ресурсів капітальні блага, що вироблені в національній економіці, то можемо маємо справу із капіталотворенням, що за своїм характером і джерелом фінансових ресурсів є зовнішнім. До цієї ж моделі можемо віднести і придбання іноземною фірмою українського діючого підприємства з метою подальшого економічного розвитку. В межах цієї моделі капіталотворення можуть проявлятися іноземні інвестиції, а також іноземні кредити. Для зовнішньої моделі капіталотворення характерною буде участь банків з іноземним капіталом [2].

Існує ще одна модель капіталотворення при якій генерація фінансових ресурсів відбувається в економіці нашої країни і за них накопичують капітальні вкладення, що вироблені за кордоном. Подібне капіталотворення, є за своїм характером зовнішнім за реальною складовою, і внутрішнім за фінансовою складовою. Відбувається імпорт іноземних капітальних ресурсів, а за своїм характером відноситься уже до внутрішнього інвестування. Обслуговування цього процесу капіталотворення може здійснюється як вітчизняними банками, так і іноземним [2].

Отже, залежно від співвідношення фінансової та реальної складових маємо відмінності між поняттями зовнішнього капіталотворення та іноземним інвестуванням, внутрішніми капіталотворенням та інвестуванням. Але ж капіталотворення зовнішнє за реальною складовою є проявом внутрішнього інвестування. Іноземне інвестування – це такий вид капіталотворення, який є зовнішнім за фінансовою складовою ресурсах і реалізується у двох різновидах: може бути проявом повністю зовнішнього капіталотворення або ж частково зовнішнього лише за фінансовою складовою.

Список використаних джерел

1. Чубка О. М. Еволюція категорії «капітал» в економічній думці. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка*. 2016. Вип. 1(1). С. 427– 431.

2. Сухий О.О. Поняття і роль фінансової складової процесів капіталотворення. Мат. І Міжнар. наук.-практ. конф. Фінансовий бізнес в Україні та світі: стан, проблеми і перспективи розвитку. 2018. С.212-216

УДК 336.01(075.8)

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОЇ ТЕОРІЇ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Хоменко В. О., студентка
Козій Н. С., кандидат економічних наук, доцент
Державний податковий університет

Сучасні виклики ставлять під загрозу ефективність та застосовність традиційної фінансової теорії: проблеми теорії відображення складної реальності та необхідність розробки нових методів аналізу та управління ризиками. Для сучасної фінансової науки характерно те, що вона не має ідеологічних уподобань [1]. Йдеться про ідеалізм, матеріалізм, метафізику тощо. Основу нинішніх наукових досліджень становить глибокий аналіз сучасності, який повинен визначити недоліки системи і збудувати її з урахуванням інтересів більшості у суспільстві, тобто з огляду на вимоги теорії суспільного добробуту.

Фінансова теорія - це одна із основних галузей економіки, яка вивчає принципи, методи та інструменти управління грошовими ресурсами. На особливості сучасної фінансової науки впливають регіональні, національні та глобальні проблеми [2]. Найскладнішими глобальними проблемами, що потребують посилення фінансових наукових розробок, є поляризація у рівнях розвитку між багатими і бідними державами, боротьба з бідністю, стихійними лихами, старіння населення у багатих, економічно розвинутих країнах, швидкі темпи зростання населення у бідних країнах, екологічні проблеми (забруднення навколишнього природного середовища, глобальне потепління тощо), урбанізація [3].

Сучасні виклики включають широкий спектр факторів, які можуть впливати на фінансову теорію. Деякі з найбільш важливих проблем фінансової теорії в умовах сучасних викликів включають: нерівномірний розподіл багатства, глобалізація, та розрив між ринком та реальною економікою.

З поширенням глобалізації та технологій, фінансові ринки стали все більш складними і непередбачуваними. Це призвело до появи нових викликів для інвесторів, зокрема, до необхідності управління ризиками та оптимізації інвестиційних портфелів. Однак, сучасні виклики залишають під сумнів деякі з основних принципів фінансової теорії, що призводить до появи нових проблем [4].

Перша проблема виникає в тому, що класична фінансова теорія припускає, що інвестори приводяться раціонально та мають доступ до всієї необхідної інформації.

Однак, це не завжди відповідає реальності, особливо в умовах швидкого технологічного розвитку та змін умов ринку.

Друга проблема виникає в тому, що фінансова теорія не враховує можливість появи системних ризиків, які можуть призвести до кризи на фінансових ринках. Наприклад, фінансова криза, яка може з'явитися у світі, пов'язана із початком війни в Україні в 2022 році, може бути наслідком недостатньої уваги до системних ризиків, таких як ризик кредитних дефолтів та ризик зміни ціни на нерухомість.

Третя проблема виникає в тому, що традиційна фінансова теорія не враховує екологічні та соціальні чинники, які стають все більшою кількістю для інвесторів [5]. Сьогодні все більше людей шукають можливості інвестування в проекти, які сприяють розвитку сталого розвитку та зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище.

Отже, можна дійти висновку, що сучасні виклики залишають під сумнів деякі з основних принципів фінансової теорії, що призводить до появи нових проблем та вимагає розробки нових методів управління.

Список використаних джерел

1. Василик О. Д. Теорія фінансів: Підруч. для студ. екон. спец. вищ. закладів освіти. / О. Д. Василик. 4-те вид., доп. К.: НІОС, 2003.
2. Стратегія розвитку України: теорія і практика / За ред. О.С. Власюка. К.: НІСД, 2002. 864 с.
3. Леоненко П., Федосов В., Юхименко П. Фінансова наука: генеза, еволюція та розвиток. *Журнал «Ринок Цінних Паперів України»*. 2017. №1-2. С. 3-30.
4. Андрущенко ВЛ. Фінансова думка Заходу в ХХ столітті: (теоретична концептуалізація і наукова проблематика державних фінансів). Л.: Каменярь, 2000. 303 с.
5. Мочерний С.В., Ларіна Я.С., Устенко О.А., Юрій С.І. Економічний енциклопедичний словник: У 2 т. / За заг. ред. С.В. Мочерного. Л.: Світ, 2005.

УДК 336.11

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Хоменко Ю. І., студентка
Коляда Т. А., кандидат економічних наук, доцент
Державний податковий університет

Фінансова політика України протягом 2022 року – це політика національної оборони та безпеки, політика у справах ветеранів, реінтеграції ТОТ, у сфері підтримки авіаційної та ракетно-космічної галузі. На виконання вимог статті 35 Закону України «Про національну безпеку України» на 2022-2024 роки для сектору безпеки і оборони передбачено спрямовувати ресурс на рівні не менше 5 відсотків від запланованого обсягу ВВП [1]. Зазначені обсяги видатків переглядатимуться

під час підготовки проектів законів про Державний бюджет України на відповідний рік з урахуванням рішень Ради національної безпеки і оборони, воєнно-політичної обстановки та змін до податкового законодавства, що дозволять збільшити надходження до державного бюджету.

Сьогодні відповідно до зазначених змін у середньостроковій перспективі можна передбачити наступне: розвиток сектору безпеки і оборони з урахуванням вимог, що ґрунтуються на принципах і стандартах НАТО; розвиток існуючих та формування перспективних спроможностей Збройних Сил України, інших органів сектору безпеки і оборони, що забезпечуватимуть стримування, стійкість та відсіч збройної агресії проти України, протидію гібридним загрозам; підвищення рівня бойової готовності військ, у тому числі за рахунок поступового переведення їх на професійну основу та оснащення новітніми системами озброєнь; розвиток територіальної оборони як цілісної системи, удосконалення її системи управління та всебічного забезпечення; посилення спроможностей національної системи кібербезпеки для ефективною протидії кіберзагрозам у сучасному безпековому середовищі; створення безпечного середовища життєдіяльності людей, забезпечення охорони прав і свобод людини.

Питання реінтеграції тимчасово окупованих територій залишається ключовим пріоритетом, який дозволить забезпечити цілісність держави. Державна політика у сфері реінтеграції в 2022-2024 роках буде спрямовуватись на досягнення таких результатів: реалізація концепції економічного розвитку Донецької та Луганської областей, зокрема шляхом формування нової економічної системи та розбудови критичної інфраструктури; створення ефективних інструментів забезпечення інформаційного суверенітету; запровадження для мешканців ТОТ міцного зв'язку з Україною завдяки сучасним електронним та онлайн-сервісам, доступу до адміністративних послуг, в тому числі на КПВВ. Основна зміна в державній політиці у сфері реінтеграції відбудеться в частині запровадження конкретних дієвих механізмів щодо економічного розвитку Донецької та Луганської областей, зокрема впровадження системи страхування від військово-політичних ризиків.

Також програму із здійснення виплати компенсацій за зруйноване житло буде розширено та розпочато виплати за частково пошкоджене житло, що дозволить більшій кількості громадян України відновити гідні умови проживання та зменшити вплив збройної агресії росії на їх повсякденне життя. Урядом України внаслідок війни з росією було запроваджено соціальну допомогу в рамках Програми «Підтримка» у зв'язку із втратою частини заробітної плати (доходу), робота (економічна діяльність) яких тимчасово зупинена внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні. Через Дію (застосунок і/або портал) можна отримати такі державні послуги як зареєструвати бізнес і ФОП онлайн,

сплачувати податки й подавати декларації, підписувати будь-які документи, змінювати місце реєстрації тощо. До 2024 року планується перевести 100% державних послуг у Дію. Станом на кінець 2021 року додатком і порталом користується вже понад 12 млн людей. На порталі доступно вже 72 послуги, а у застосунку – 9 послуг та 15 цифрових документів [2].

Україна рухається вперед, не зважаючи на всі спроби ворога не дати їй можливості розвиватися ні економічно, ні інформаційно. Необхідно розуміти, що усі сьогоденні зміни у законодавство так чи інакше є відображенням воєнного стану в країні. Якщо розглядати податкову політику, яка є одним із напрямків фінансової політики держави, то до війни тенденція до централізації повноважень у податковій сфері пов'язана з концепцією державного суверенітету, сьогодні концепцією державного суверенітету є внесення змін до податкового законодавства задля послаблення максимального відновлення та сприяння економічної діяльності малого та середнього бізнесу [3, с. 153].

Економіка України переживає випробовування війною, і сьогодні фінансовий та економічний рівень є стабільним та незмінним, що означає високий професіоналізм у прийнятті державних та політичних рішень, а також професіоналізм та стійкість Збройних сил України, які сьогодні знаходяться в епіцентрі найбільшого збройного конфлікту з часів Другої світової війни. Стратегія і тактика фінансової політики повинні бути взаємопов'язані. Фінансова стратегія є довгостроковим курсом фінансової політики, що розрахований на перспективу та який передбачає вирішення крупних завдань, визначених економічною та соціальною стратегією [4, с. 73]. В той час як фінансова тактика має бути спрямована на рішення поточних завдань розвитку країни шляхом своєчасного перерозподілу фінансових ресурсів.

Список використаних джерел

1. Про національну безпеку України: Закон України від 24.11.2021 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
2. Цифрові паспорти, COVID-сертифікати, єПідтримка: 100 перемог Дії та Мінцифри. <https://diia.gov.ua/news/cifrovi-pasporti-sovid-sertifikatiyepidtrimka-100-peremog-diyi-ta-mincifri>.
3. Вдовічен В., Бабін І. Правова природа податкових повноважень органів місцевого самоврядування. Підприємництво, господарство і право. 2021. № 5. С. 151-155.
4. Музиченко Г.В., Коляда Т.А. Зростання ролі держави в регулюванні темпів соціально-економічного розвитку як індикатор інтеграції України в європейський простір. Politicus. 2022. Спецвипуск. С. 72-78.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Чичотка В. В., аспірант

*Науковий керівник: Олійник Т. І., кандидат економічних наук, доцент
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара*

Будь-яку стратегію підприємства можна вважати стратегією розвитку. Адже поняття «розвиток» у тлумачному словнику – це процес взаємопов'язаних кількісних (зростання) і якісних (диференціювання) перетворень з моменту появи до кінця життя (дії), виділяють висхідну лінію розвитку, тобто прогрес і спаду – регрес [3]. Інший тлумачний словник української мови визначає розвиток як специфічний процес зміни, в результаті якого виникає якісно новий стан, який виступає як зміна його складу або структури (тобто виникнення, трансформація або зникнення його елементів або зв'язків) [2]. І оскільки стратегія націлена на зміни, а вони є формою розвитку, її накопичення забезпечує розвиток підприємства, то будь-яка розроблена стратегія – це стратегія розвитку підприємства.

Обираючи і розробляючи стратегії розвитку підприємства, перш за все слід дослідити критерії ефективних (успішних) стратегій. Так можна виділити наступні загальні принципи, які доцільно дотримуватись при формуванні усіх видів стратегій розвитку (рис. 1.1) серед яких [1]:

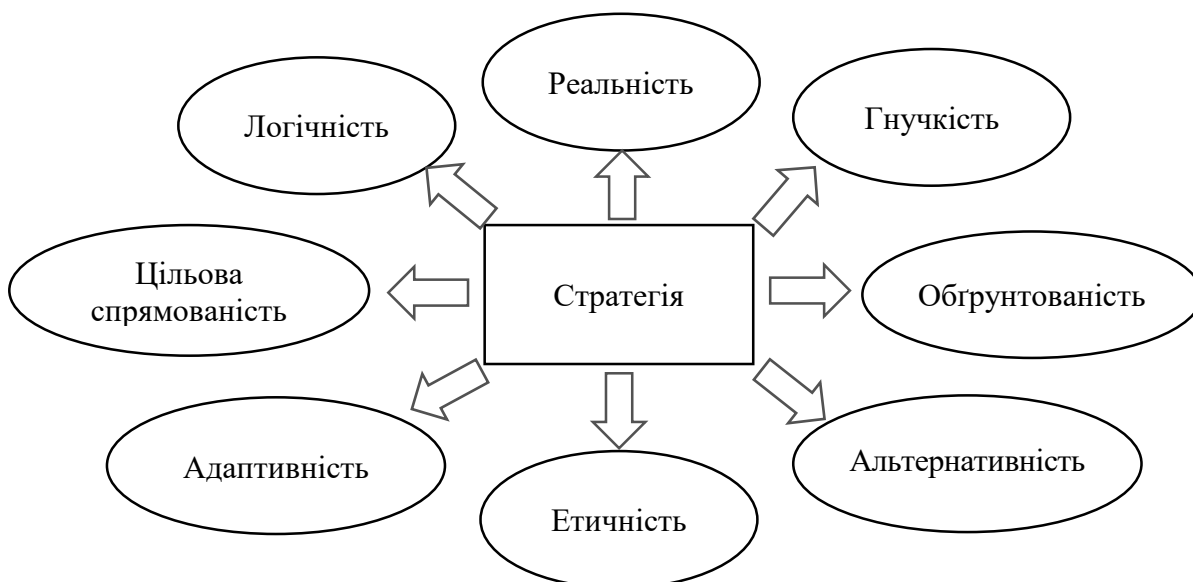

Рис. 1. Основні принципи формування стратегій розвитку підприємства

– реальність: забезпечення відповідності параметрів стратегії умовам діяльності, ситуації, цілям, технічному й економічному потенціалу підприємства, компетенціям працівників, системі управління;

- гнучкість: забезпечення швидкої перебудови стратегії, здійснення змін в окремих елементах стратегії відповідно до зміни вимог оточення підприємства;
- обґрунтованість: здійснення всіх процедур вироблення стратегії та дотримання наукового підходу до їх проведення;
- альтернативність: розробка декількох варіантів розвитку підприємства і вибір найбільш ефективного;
- етичність: врахування наслідків реалізації стратегії підприємства у відповідності до соціальних, економічних, екологічних вимог суспільства;
- адаптивність: забезпечення сумісності елементів стратегії з впливами факторів і умов, що забезпечують розвиток підприємства;
- цільова спрямованість: формування факторів успіху підприємства на довгостроковий період та орієнтація на визначені цілі;
- логічність: забезпечення внутрішньої цілісності та несуперечливості окремих складових стратегії.

Отже, зміст особливих вимог до формування стратегії полягає у повному врахуванні умов діяльності, можливостей і загроз, сильних і слабких сторін підприємства. У залежності від умов та стану внутрішнього та зовнішнього оточення, той чи інший принцип формування стратегії підприємства може відігравати різну роль та визначають основні вимоги до організації процесу розробки стратегії.

Список використаних джерел

1. Белоусова О.С. Оцінювання ефективності збутової діяльності в рамках маркетингової політики розподілу торгівельного підприємства. *Держава та регіони*. 2016. № 4. С. 78-81.
2. Касс М.Е. Формирование стратегии развития предприятия на основе управления нематериальными активами. Монография. Харьков. 2011. 159 с.
3. Костюк А.К. Стратегічний розвиток підприємств: економічні умови, проблеми та перспективи. URL: http://probl-economy.kpi.ua/pdf/2011_7.pdf

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Щербаков Ю. М., аспірант

*Науковий керівник: Олійник Т. І., кандидат економічних наук, доцент
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара*

Процес формування стратегії розвитку сучасного підприємства містить у собі комплекс важливих управлінських рішень, які мають витікати з глобальних і локальних цілей підприємства відповідної галузі, враховувати макро та мікроклімат, та бути спрямованими на інтенсивний розвиток підприємства.

Етап розробки стратегічних планів передбачає формування кінцевого стратегічного плану, на основі якого розробляються та затверджуються тактичні середньострокові плани та оперативні плани та проекти. Ціль стратегічного планування полягає в розробці таких дій, продуктів, послуг і процесу комунікації, які сприяють досягненню поставлених завдань відносно прибутку і розвитку підприємства.

Етап реалізації стратегії є одним з найбільш складних, адже потребує злагодженості на всіх рівнях управління підприємством [3].

Задля успішної реалізації обраної стратегії розвитку важливо дотримуватись наступних правил:

- 1) чітке доведення цілей, задач, стратегій і планів до працівників підприємства;
- 2) забезпечення працівників й підприємства в цілому необхідними ресурсами для виконання розробленої стратегії розвитку;
- 3) керівництво повинне мати у наявності план з реалізації стратегії у формі цільової настанови й зафіксувати виконання за планом кожної з цілей;
- 4) вчасне та швидке реагування на зміни у зовнішньому середовищі.

При цьому виділяють сім основних завдань реалізації стратегії підприємства (рис. 1.) [2].

Реалізація стратегії розвитку підприємства можлива лише за умов адаптації стратегії та усіх елементів його внутрішнього та зовнішнього середовища. Саме встановлення відповідності пов'язане зі змінами стану зазначених елементів. Тому для створення умов успішної реалізації стратегії підприємства важливим процесом є управління змінами.

Згідно з класичною схемою, зміни, що впливають на підприємство, розглядають як послідовність наступних трьох етапів: готовність до змін, перехід системи до нового стану та закріплення змін [1].

Рис. 1. Основні завдання етапу реалізації стратегії підприємства

Таким чином процес формування стратегії розвитку сучасного підприємства містить у собі комплекс важливих управлінських рішень, які мають витікати з глобальних і локальних цілей підприємства відповідної галузі, враховувати макро та мікроклімат, та бути спрямованими на інтенсивний розвиток підприємства.

Список використаних джерел

1. Дикань В.Л. Стратегічне управління. Навч. посіб. Київ. 2016. 272 с.
2. Довбенко В.І. Вибір напрямків стратегічного розвитку підприємств за умов змін стану ринку. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/11401/1/43.pdf>.
3. Квасницька Р.С. Особливості стратегічної діяльності підприємств у сучасних умовах. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2019. № 6. С. 247-251.

СЕКЦІЯ 2. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ

UDC 336.22

SOCIAL RESPONSIBILITY OF BUSINESS IN GEORGIA

Salome Dumbadze¹, Niko Leonidze²

^{1,2} Bachelor's degree in Business Administration

G.D. Abuselidze, Doctor of Economics, Professor (scientific supervisor)

Batumi Shota Rustaveli State University, Georgia

Abstract. The existing socio-political processes in the world, which are mainly based on the issues of determining the change of society's demand and needs, and the current political situation, taking into account the legal regulation, have led to certain changes in various directions of business. The process discussed above has a direct proportional impact on society, which is characterized by a negative result, while it has a positive impact on business activity and government revenues. The main goal of our paper

Key words: social responsibility of business, socio-economic development. Georgia

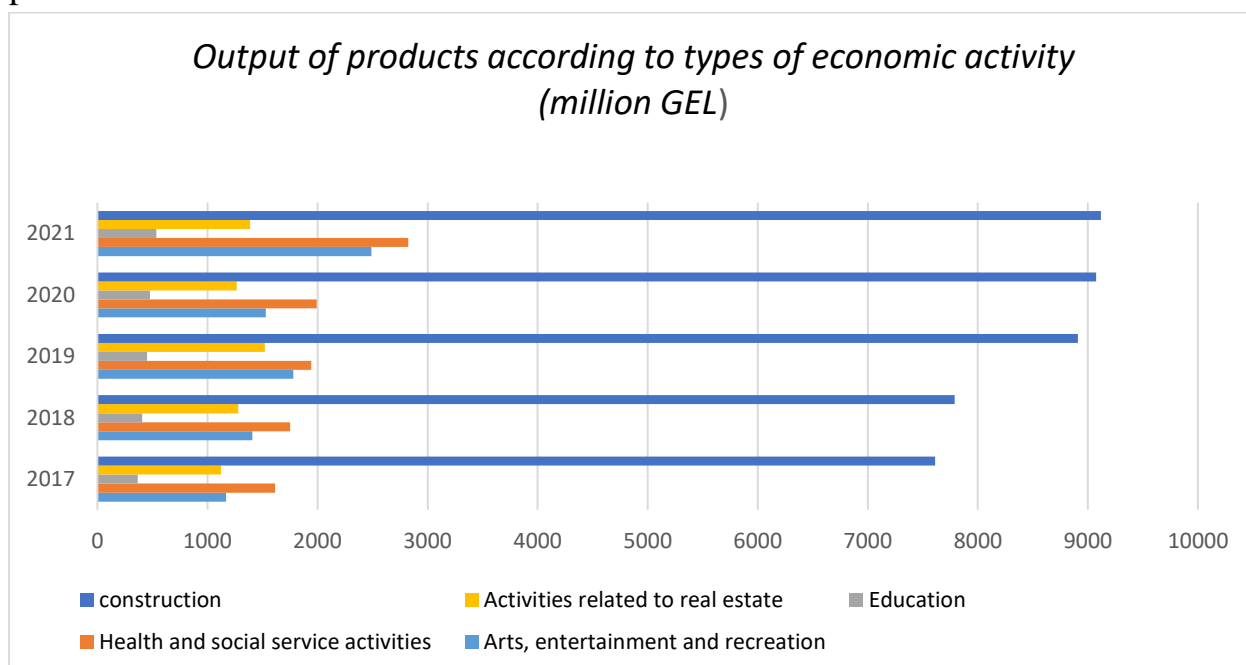
Main part. In development-oriented countries, it is an important circumstance to identify such factors and reasons that mainly affect business from a social point of view, which to some extent includes tourism, services, construction, education, real estate, healthcare and other areas. This issue is currently a topical issue because it can significantly develop the country's economy and create a positive balance in terms of state taxes, while at the same time worsening the issue of public welfare, which should be the primary goal of the ruling government.

The ongoing socio-economic processes in the world, such as the Covid pandemic, which caused the business sector to stop functioning and the social crisis, made it urgent to investigate this issue by scientists. More specifically, such scientists as R. Peckham, J. Lepoutre, A. Heene and others have investigated the issue, which emphasizes the nature of economic crises in the world, which affects the development of civilization. In addition, scientists A. Berkmi, M. The issues investigated by Morsing et al. were directly related to the social responsibility of business during the current crises in the world. Such situations were studied, in which the functioning of the business depends on the opinions and views of people, as well as on management decisions and state regulation. Regarding this issue, authors Grigoris, Harjoto and Laksmana have developed a number of methodologies that influence the behavior of business stakeholders.

The necessity of the studies discussed by the above-mentioned authors became clear during the Covid pandemic, because it was at this time that the business sector and the states were faced with a dilemma, which meant either saving the business or preventing the deterioration of the social condition of the population. Just like the world, Georgia and the business sector within the country faced the dilemma, which started to find a way out of the crisis situation.

To substantiate the above mentioned opinion, it is important to study statistical data that directly relate to their economic indicators according to the types of business sector, which includes profit and loss, the number of employees and their salaries, and other important indicators that will help us to finally summarize the current situation in the country.

is to consider the main processes that caused imbalance in the “iron triangle”, which mainly includes: society, business and the state, at the same time to analyze the current processes and determine the future forecast.

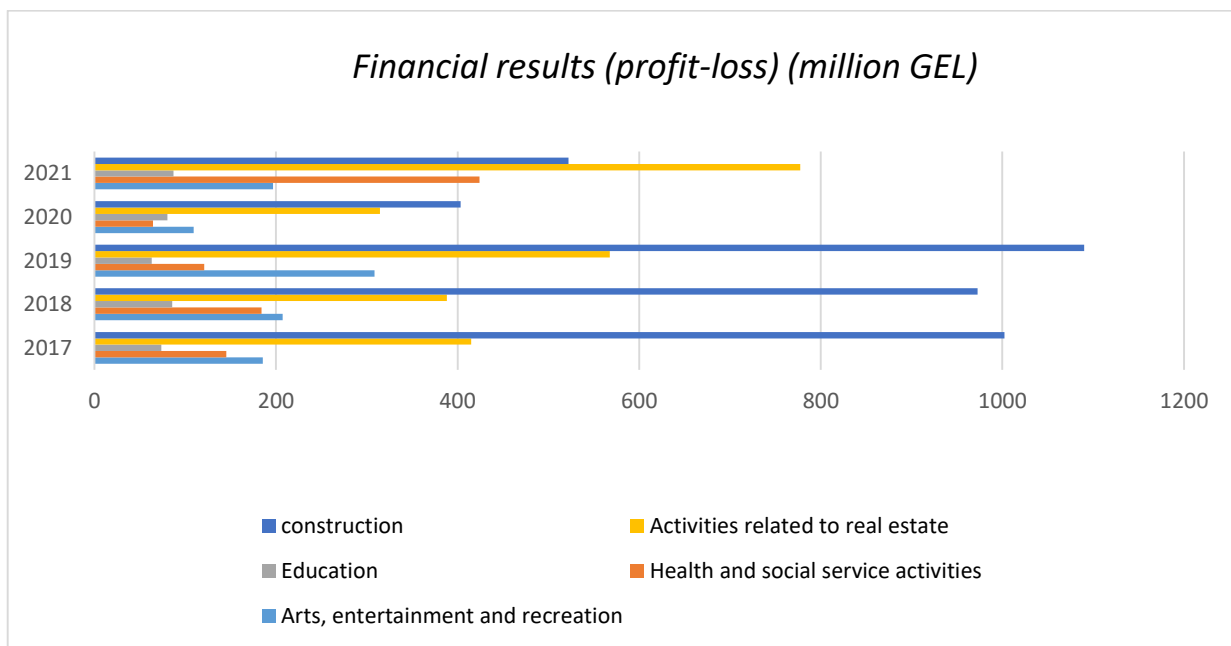

The given diagram shows the release of products according to the types of economic activity, according to which it is clear that the release of products in the mentioned sectors is increasing every year, which indicates an increase in market demand, which overall brings positive results for the business sector, but due to the current political and economic events, the mentioned indicators are formed in a different way.

Based on the diagram below, we can see that despite the increase in output, the total profit of the business sector has decreased due to the recent covid pandemic and other important events.

Recently, the problems of social responsibility of business and its role in the socio-economic development of countries have been widely discussed all over the world.

Currently, international conferences, forums and many other public events related to the issues of social responsibility of business are being held in all parts of the world. The purpose of the study is to assess how much this trend is reflected in the business practices of Georgian companies. Currently, all efforts in Georgia are aimed at creating a civilized business and a favorable business environment. In this situation, it is decisive that the necessary element of this effort was the introduction of ethical principles and social responsibility in the practice of business relations, although all this is hindered by the current economic and political situation, because of all this, the issue of perfecting the social responsibility of business cannot be implemented for the current period.

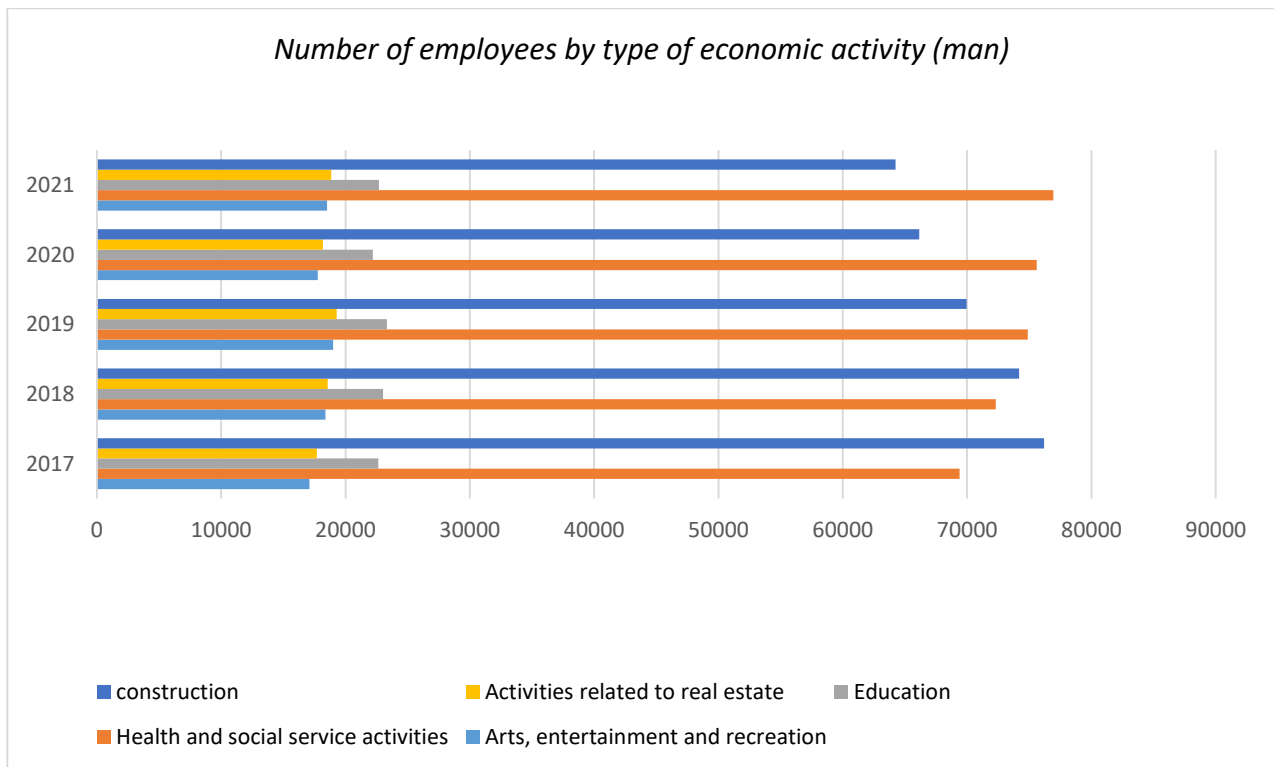

Regarding this issue, it is important to analyze the number of employees and the amount of wages paid to them according to the business sector. Based on the fact that in recent years, due to certain reasons and political-economic processes, the profit of the business sector has been reduced, it is important to examine the impact of this on the population, which directly affects the number of employees.

The data presented in the diagram show that despite the current situation, the number of employees in the business sector is characterized by dynamism and no fluctuations are observed, which also implies the fact that the average monthly salary has increased over the years and in 2021 it will be 1610.7 GEL in the field of art, entertainment and recreation, and 1290, 3 Lari in the field of health care.

For an in-depth study of the social responsibility of business, in addition to the number of employees and their salaries, it is also important to consider the trends in product prices in recent years, because this issue shows the impact of business on the population from a socio-economic point of view. In relation to the mentioned issue, the state is actively involved and regulates price changes.

According to recent years, it is necessary to consider the fact that the prices of medicines have decreased by almost 50%.

Despite many challenges, the findings show that corporate social responsibility has not deteriorated and improvements are noticeable. Especially in 2020, business paid more attention to corporate social responsibility, involvement in joint projects and multilateral cooperation with non-governmental organizations and other associations. In 2019, only 28% of surveyed companies cooperated with external parties, by 2020 this figure increased to 40%, and the development trend was observed in 2021 as well. Moreover, companies are beginning to appoint CSR managers to lead specific CSR activities separately from other departments.

Research shows that corporate social responsibility is not only a moral obligation to fulfill the positive influence of society on the company's business activities. Organizations that consider large-scale environmental, social and economic issues in their core activities have better financial performance. With this in mind, more and more companies are introducing their own social responsibility standards. Therefore, we can conclude that social responsibility is a reasonable and effective policy to promote the competitiveness of the company, to improve its image both from a financial and at the same time marketing point of view.

References

1. Social responsibility of business in Georgia: <https://forbes.ge/blogs/e1-83-91-e1-83-98-e1-83-96-e1-83-9c-e1-83-94-e1-83-a1-e1-83-98-e1-83-a1-e1-83-a1-e1-83-9d-e1-83-aa-e1-83->

98-e1-83-90- e1-83-9a-e1-83-a3-e1-83-a0-e1-83-98-e1-83-9e-e1-83-90-e1-83-a1-e1-83- a3-e1-83-ae/

2. Social responsibility and long-term results-oriented approaches of the company: <https://conferenceconomics.tsu.ge/?mcat=2&cat=pers1&leng=ge&adgi=1226%20&title>

3. Corporate social responsibility in georgia: https://www.researchgate.net/publication/341538464_CORPORATE_SOCIAL_RESPONSIBILITY_IN_GEORGIA

4. Abuselidze, G., & Slobodianyuk, A. (2020). Social responsibility of business and government in the conditions of the COVID-19 pandemic. <https://hdl.handle.net/10419/234515>

5. Corporate responsibility in georgia: challenges and new opportunities. <https://cyberleninka.ru/article/n/corporateresponsibility-in-georgia-challenges-and-new-opportunities/viewer>

6. Economic indicators of the business sector (number of employees, salaries, net profit and loss). <https://www.geostat.ge/media/49758/Business-sector-in-Georgia-2022.pdf>

UDC 336.1

STATE FINANCIAL CONTROL IN THE CONDITIONS OF WAR

Maksymenko B.Yu, student

Titenko Z. M., PhD in Economics, Associate Professor

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

The effectiveness of the work of executive power bodies and local self-government in the state largely depends on the implementation of control over the implementation of laws, decisions, orders, and on the proper organization of their implementation. State control becomes especially important in the conditions of the functioning of business entities with different forms of ownership.

State financial control - consists in establishing the actual state of affairs regarding compliance with the requirements of current legislation at the controlled object, aimed at ensuring legality, financial discipline and rationality during the formation, distribution, possession, use and alienation of assets belonging to the state, as well as the use funds that remain with the subject of financial legal relations in connection with the benefits granted for payments to budgets, state extrabudgetary funds and loans received under the guarantees of the Cabinet of Ministers of Ukraine [1].

The main purpose of state financial control is:

1) exposure of violations of the principles of legality, efficiency, expediency and economy in the formation and use of state financial and material resources, deviations from accepted norms, standards at the earliest possible stage at controlled objects;

2) bringing the culprits to justice, ensuring compensation for the damage caused;

3) taking measures to prevent such violations in the future [2].

Every time we expose the embezzlement schemes of budget funds, we are once again convinced that state financial control is the immune system of our state!

State financial control bodies are an effective tool of the Government, which ensure control over the legality and effectiveness (effectiveness, efficiency and economy) of management and use of state (local) resources and activities of relevant state authorities, local self-government bodies and business entities.

Inspections cover less than 10% of budget institutions and enterprises of the communal sector located in the regions.

The system of state financial control provides for the presence of parliamentary control in the form of the Chamber of Accounts and government control, which provides for the activity of the state audit service.

The main tasks of the State Audit Service of Ukraine are the implementation of state policy in the field of state financial control, as well as making proposals for its formation.

The State Audit Service of Ukraine, in accordance with the tasks assigned to it, carries out a state financial audit, which involves monitoring the implementation of state and local budgets and the activities of business entities, as well as checking and monitoring purchases.

In the conditions of martial law imposed in Ukraine, priorities regarding the thematic direction of training for employees of the State Audit Service are changing. Currently, the current areas of activity of the State Audit Service and its interregional territorial bodies are state financial control in the sphere of procurement, construction, control of local budgets, etc.

During the period of martial law, the State Audit Service carries out measures of state financial control, including compliance with legislation in the field of procurement, subject to the actual functioning of control objects, services and information platforms, the possibility of ensuring the safety of the lives and health of employees. The State Audit Service and its interregional territorial bodies control compliance with procurement legislation by monitoring procurement procedures and ensure the implementation of its results in accordance with legislation. Temporarily, for the period until the termination or abolition of martial law, checks by the State Audit Service on the implementation of local budgets are not carried out, and the initiated measures are stopped [3].

Today, based on the results of control measures, we see the scale of violations of financial discipline and, unfortunately, their dynamics are disappointing. A further reduction in the number of employees of the State Audit Service will lead to a rapid increase in abuses in the financial sphere, embezzlement of funds and property. As a result, there is a lack of responsibility of managers at the central and local level for inefficient and sometimes criminal management decisions, large-scale losses of budget funds, the impossibility of regional development, and the loss of citizens' trust in the

authorities. Our country strives and makes every effort to achieve financial stability and economic well-being. And in such conditions, state financial control should only be strengthened.

References

1. Pihotsky V.F., Rysin V.V. Effectiveness of financial control and state audit to ensure financial and economic stability of the state. Financial and credit activity: problems of theory and practice. 2019. Volume 1. P.205-215
2. On the approval of the Regulation on the State Audit Service of Ukraine: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 02.03.2016 No. 43.
3. International Organization of Higher Financial Control Authorities: official website. URL: <https://www.intosai.org> (date of application: 15.02.2022)

УДК 336.02:338.242

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ: НАПРЯМКИ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ

Бенца Д. І., студентка

Пушкар Т. О., викладач

ВСП «Боярський фаховий коледж НУБіП України»

Державний фінансовий контроль - різновид фінансового контролю, що здійснюється відповідними органами державного фінансового контролю. Він полягає у встановленні фактичного стану справ щодо дотримання вимог чинного законодавства на підконтрольному об'єкті, спрямований на забезпечення законності, фінансової дисципліни і раціональності в ході формування, розподілу, володіння, використання та відчуження активів, що належать державі, а також використання коштів, що залишаються у суб'єкта фінансових правовідносин у зв'язку з наданими пільгами за платежами до бюджетів, державних позабюджетних фондів та кредитів, отриманих під гарантії Кабінету Міністрів України [1, с.84-92].

Призначення державного фінансового контролю, що впливає з його головної мети, полягає у:

- перевірці законності і ефективності використання фінансових ресурсів, що знаходяться в розпорядженні держави і концентруються в державному і місцевих бюджетах; встановленні доцільності і раціональності використання фінансових ресурсів, зосереджених в державному секторі економіки;

- визначенні законності і обґрунтованості витрачання бюджетних коштів суб'єктами господарювання;

- виявленні достовірності і повноти мобілізації коштів до бюджетної системи і позабюджетних фондів; перевірці захищеності фінансових інтересів громадян.

Основні напрямки здійснення державного фінансового контролю визначені ст. 26 Бюджетного кодексу України [2, с.143-148].

В цій статті передбачено, що контроль за дотриманням бюджетного законодавства повинен бути спрямований на забезпечення ефективного і результативного управління бюджетними коштами та здійснюється на всіх стадіях бюджетного процесу його учасниками відповідно до Бюджетного кодексу та іншого законодавства. Такий контроль направлений на:

1) оцінку управління бюджетними коштами (включаючи проведення державного фінансового аудиту);

2) правильність ведення бухгалтерського обліку та достовірність фінансової і бюджетної звітності;

3) досягнення економії бюджетних коштів, їх цільового використання, ефективності і результативності в діяльності розпорядників бюджетних коштів шляхом прийняття обґрунтованих управлінських рішень;

4) проведення аналізу та оцінки стану фінансової і господарської діяльності розпорядників бюджетних коштів [3, с.232-236].

Отже, державний фінансовий контроль - це особлива управлінська функція держави, реалізація якої передбачає виявлення відхилень від правових норм, які визначають порядок використання фінансових ресурсів господарюючими суб'єктами, здійснення контрольних заходів за дотриманням цих норм, виявлення правопорушень щодо використання фінансових ресурсів, усунення їх наслідків, здійснення заходів щодо компенсації збитків, завданих державі, суб'єктам господарювання та громадянам, розроблення заходів щодо запобігання виявленим порушенням у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Ляшенко О.М., Погорелов Ю.С., Безбожний В.Л. Система економічної безпеки держави: держава, регіон, підприємство : кол. монографія. Луганськ, 2018. 282 с.

2. Кореновська Ю. Міжнародний досвід у формуванні економічної безпеки держави. URL: <https://prezi.com/4i4uguj3vcsh/presentation/> 15 березня 2015 року (дата звернення 10.06.2017).

3. Резнік О.М. Порівняльний аналіз сутності економічної безпеки України та країн Європейського Союзу. Форум права: наук. фах. вид. 2019. № 4. 346 с.

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

*Бронішевська А. І., студентка
Олійник Л. А., кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

Вторгнення російської федерації поставило значні виклики перед громадами. Саме на місцевому рівні потрібно вирішувати комунальні, гуманітарні, міграційні та логістичні проблеми, відновлювати зруйноване – а для цього необхідні фінансові ресурси.

Опитування третини громад КСЕ Агроцентром та Всеукраїнською асоціацією громад дозволило проаналізувати бюджетну ситуацію, в якій опинилися громади під час перших місяців війни. Вторгнення завдало значного удару по наповненню як Державного так і місцевих бюджетів, спричинивши масову міграцію та зупинку бізнесу. Кожна четверта громада, що знаходилася у зоні вторгнення росії, збрала щонайменше на 50% менше доходів від довоєнних планів. Серед територіальних громад, які знаходились поза зоною бойових дій, дві третини відзначили падіння доходів. Надходження з податку на доходи фізичних осіб (ПДФО), акцизів та земельного податку – статті бюджетів, які постраждали найдужче. В результаті, територіальні громади стикнулися з потребою продовжувати фінансувати витрати в сфері освіти, медицини та ЖКГ при падінні надходжень до 70%. Це призвело до дисбалансу їхніх фінансових ресурсів [1].

Фінансування місцевого самоврядування у воєнній Україні має багато унікальних проблем та особливостей. Деякі із ключових чинників, що сприяють виникненню таких проблем, включають необхідність підтримувати базові послуги і інфраструктуру, необхідність подолати вплив конфлікту на місцеву економіку і потребу в управлінні ресурсами в нестабільному, невизначеному середовищі. На багатьох територіях економічна діяльність припинилася, підприємства закрилися, а безробіття зросло. Це привело до зниження місцевих податкових надходжень, що ускладнило фінансування місцевих послуг та інфраструктури. Одним головним викликом є необхідність підтримки основних послуг і інфраструктури під час війни. Це особливо складно в районах, де ведуться інтенсивні бойові дії або де інфраструктура серйозно пошкоджена. В таких випадках місцевим органам влади необхідно перерозподіляти ресурси для реагування на надзвичайні ситуації та відновлення, що може навантажити бюджети і обмежити можливість інвестувати в інші сфери [2].

Управління ресурсами в невизначеному та нестабільному середовищі також є серйозною проблемою. У воєнний час важко передбачити, скільки триватиме

конфлікт і як він розвиватиметься. Це ускладнює ефективне планування та складання бюджету для місцевих органів влади, оскільки їм необхідно коригувати плани та пріоритети відповідно до мінливих обставин.

Щоб подолати вищезазначені виклики, українська місцева влада застосовує різноманітні стратегії. До них належать звернення за підтримкою до держави, пошук міжнародної допомоги та сприяння, а також вжиття заходів для забезпечення надходжень доходів від оподаткування та ефективності використання фінансових ресурсів. Також необхідно визначати пріоритетність витрат і перерозподіляти ресурси для задоволення нагальних потреб та інвестувати в довгострокові проекти, які можуть підтримати економічний розвиток та відновлення.

Збереження фінансової спроможності територіальних громад в першу чергу покладається на місцеве самоврядування. В цих складних умовах особливу увагу слід приділяти навичкам фінансового менеджменту. Опитування показало: 16% громад, що заявили про понад 30% бюджетного дефіциту, не проводили ані скорочення бюджету, ані зверталися до інших органів влади за фінансовою допомогою. З іншого боку, варто розширювати зовнішнє фінансування. Громади мають практику співпраці із закордонними громадами під час війни – 51% громад звернулися та отримали гуманітарну допомогу від них [3]. Горизонтальні зв'язки на місцевому рівні важливі – їх варто перетворювати також у плідну співпрацю і між громадами, і з вищими рівнями іноземних урядів та організацій. Для цього потрібне кооперування та сприяння з боку української обласної та центральної влади.

Основними заходами підтримки фінансової спроможності місцевого самоврядування в умовах війни є:

- аналіз дохідної та видаткової частини місцевих бюджетів;
- встановлення обмежень на видатки у грошовій формі, використання енергії, заборонення витрат на деякі матеріали або послуги, призупинення фінансування урочистих заходів (окрім надважливих), капітальних видатків тощо;
- залучення коштів з позабюджетних джерел: гранти, благодійна допомога та інші залучені ресурси;
- залучення суб'єктів господарювання до роботи в громаді;
- працевлаштування ВПО, створення нових робочих місць, в тому числі шляхом релокації підприємств, залучення інвесторів;
- усунення недоліків в управлінні комунальними підприємствами і виведення їх із збитковості;
- більш ефективне управління земельними ресурсами, зокрема перегляд діючих договорів оренди, проведення інвентаризації, системне ведення обліку

земель, формування бази даних платників податків плати за землю, своєчасний перегляд орендної плати тощо.

Список використаних джерел

1. Піддубний І. Як змінилися бюджети громад під час війни. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/11/7/693539/>
2. Шварц Д. Війна не привід, щоб скласти руки: як дати поштовх розвитку наших міст у 2023 році. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/viyna-v-ukrajini-yak-datiposhtovhrozvitku-mist-u-2023-roci-12049533.html>
3. Кравченко Н., Завгородній М. Місцеві бюджети під час війни: що варто знати? URL: <https://law-in-war.org/misczevi-byudzhety-pid-chas-vijny-shho-var-to-znaty/>

УДК 336.14

МІСЦЕВІ ФІНАНСИ: ФОРМУВАННЯ ТА РЕЙТИНГУВАННЯ

Ващенко О. М., магістр

Приймак І. М., магістр

Приймак Н. С., доктор економічних наук, доцент

Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського

Розвиток сучасної державної фінансової системи неможливий без якісного процесу формування місцевих бюджетів, роль яких за умов децентралізації зростає як у контексті розвитку держави та її регіонів, так і у контексті формування потужного «плацдарму» для розвитку територіальних (муніципальних утворень) утворень. У даному дослідженні проаналізовано досвід процесу формування бюджету міста на прикладі міста Кривий Ріг - потужного індустріального центру, розташованого у Дніпропетровському регіоні.

«Відповідно до Бюджетного кодексу України департамент фінансів виконкому міської ради міста Кривий Ріг, як місцевий фінансовий орган здійснює функції зі складання, виконання міського бюджету, контролю за дотриманням бюджетного законодавства на кожній стадії бюджетного процесу, а також інші функції, пов'язані з управлінням коштами місцевого бюджету» [1-2]. Результати формування місцевого бюджету за 2019-2020 рр. наведено у табл. 1.

Так, дані таблиці демонструють, що за 2019-2021 роки розміри доходів міського бюджету зросли на 15,42% та на 2021 рік доходи становили 9,2 млрд грн. Стабільного зростання доходної частини бюджету не спостерігалось у періоді що досліджується - у 2020 році зниження становило 15,88%. Основна причина зниження доходів - падіння ділової активності в місті внаслідок карантинних обмежень. Взагалі, у 2019-2020 рока вплив епідеміологічної ситуації на

формування бюджету був значним та мав пролонговану дію. «У число найбільших джерел незмінно входять податок на доходи фізичних осіб, податки на майно, єдиний та акцизний. Саме вони забезпечують бюджету Криворізької міської територіальної громади 90% усіх власних коштів» [1].

Таблиця 1 - Доходи та видатки бюджету міста Кривий Ріг у 2019-2021 роках, тис. грн.

Показник	роки			Відх. 2020/2019 рр.		Відх. 2021/2020 рр.		Відх. 2021/2019 рр.	
	2019	2020	2021	абс.	відн., %	абс.	відн., %	абс.	відн., %
Доходи зведеного бюджету, млн. грн	7971,3	6705,2	9200,20	-1266,1	-15,88	2495,0	37,21	1228,905	15,42
доходи загального фонду	5209	5201	7606,10	-8	-0,15	2405,1	46,24	2397,1	46,02
у % загальної суми доходів	65,35	77,57	82,67	12,22	x	5,11	x	17,33	x
доходи спеціального фонду	2762,3	1504,2	1594,10	-1258,1	-45,6	89,90	5,98	-1168,2	-42,29
у % загальної суми доходів	34,65	22,43	17,33	-12,22	x	-5,11	x	-17,33	x
Витрати бюджету з урахуванням залишків, млн. грн	7878,1	6920,6	8904,1	-957,5	-12,15	1983,5	28,66	1026	13,02
спеціальний фонд	1051,5	1081,7	1401,51	30,2	2,87	319,81	29,57	350,01	33,29
у % загальної суми видатків	13,35	15,63	15,74	2,28	x	0,11	x	2,39	x
загальний фонд	6826,6	5838,9	7502,59	-987,7	-14,47	1663,69	28,49	675,99	9,90
у % загальної суми видатків	86,65	84,37	84,26	-2,28	x	-0,11	x	-2,39	x
<i>K-т співвідношення доходів/видатків бюджету</i>	1,012	0,969	1,033	-0,04	x	0,06	x	0,02	x

У 2019-2021 роках у структурі доходної частини переважає загальний фонд, проте, співвідношення загального та спеціального фондів становить у 2019 році 6,5:3,5, а у 2021 році співвідношення 8,3: 1,7. Серед бюджетоутворюючих джерел - 55% у 2021 році становив податок на доходи (у 2019 році 59,4%) та 23% - плата за землю (у 2019 році 26%). Видатки бюджету за три роки зростають на 13,02% (повільніше за приріст доходів). У 2021 році 67% видатків - витрати на утримання бюджетних установ міста. [1].

Згідно чинного законодавства у сфері бюджетних відносин у 2019-2021 роках з бюджету міста перераховувалася реверсна дотація, розмір якої зростає на 202% у досліджуваному періоді: із 225, 7 до 465,6 млн. грн.

Отже, можна констатувати ефективне бюджетотворення, реалізоване міською владою. На користь такого висновку виступає і рейтингування міста (в т.ч. і за результатами бюджетного процесу) однією із провідних рейтингових агенцій світу - Fitch Ratings, яке оцінює кредитний рейтинг позичальників у більш ніж 150

країн світу за стандартизованою шкалою. Дана агенція присвоїла у 2020 році місту Кривий Ріг рейтинг «В» та прогноз «Стабільний».

За рейтинговою шкалою агенції «В - щодо емітентів та цінних паперів, зобов'язання за якими виконуються, рейтинги рівня «В» означають наявність значних кредитних ризиків, проте при цьому залишається обмежена «подушка безпеки». У наш час фінансові зобов'язання виконуються, проте здатність продовжувати виплати залежить від стійкої та сприятливої ділової і економічної кон'юнктури» [4].

Основні складові рейтингу Fitch Ratings для міста Кривий Ріг: стійкість доходів: оцінка «слабший рівень»; адаптивність доходів: оцінка «слабший рівень»; передбачуваність витрат: оцінка «слабший рівень»; адаптивність витрат: оцінка «слабший рівень»; стійкість боргових зобов'язань та ліквідності: оцінка «слабший рівень»; гнучкість боргових зобов'язань та ліквідності: оцінка «слабший рівень»; стійкість до боргового навантаження: категорія «а».

Список використаних джерел

1. Звіт з виконання у 2021 році програми економічного та соціального розвитку м. Кривого рогу на 2017–2022 роки.

2. Звіти виконавчих органів міської ради про діяльність у 2020 році. *Червоний гірник*. №13 (22082). Вівторок, 23 лютого 2021 року.

3. Звіти криворізького міського голови та виконавчих органів міської ради про діяльність у 2019 році. *Червоний гірник*. №14 (21002). Вівторок, 20 лютого 2020 року.

4. Fitch Ratings. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Fitch_Ratings (дата звернення 30.11.2022 р.).

УДК 338.43(477)

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА В АГРОБІЗНЕСІ УКРАЇНИ

Войцехівська С. І., аспірантка

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Основною перепорою для здійснення ефективного публічного управління розвитком сільських територій в Україні є загрозові обсяги тіньової економіки в аграрному бізнесі. На превеликий жаль, з метою зниження обсягу витрат та збільшення прибутку велика кількість національних підприємців-аграріїв та простих селян заробляють кошти в певній мірі нелегально.

В аграрному секторі економіки тіньова його складова розвивається за тими ж обставинами що і в інших галузях, але водночас має свої особливості, що зумовлені двоїстим характером аграрного виробництва у власних підсобних господарствах громадян. У таких господарствах аграрна продукція виготовляється з метою

власного споживання та реалізації надлишків продовольства на ринку, але такий вид діяльності не підлягає обов'язковій реєстрації та збитків державі через несплату податків від ринкового товарообігу не завдається.

Характерною рисою тіньової економіки є її гнучкість та динамічність в порівнянні з легальною. Вона здатна швидко наповнювати ніші, створювати додаткову кількість робочих місць, насичувати ринок необхідними товарами та послугами, сприяти зростанню рівня доходів частини населення, посилювати конкуренцію на ринку та певний час стримувати соціальні дестабілізаційні процеси в суспільстві.

Основними проявами тіньової економіки в агробізнесі є [1]:

- нелегальна зайнятість та заробітна плата;
- готівкові операції, що не обліковуються;
- нелегальні зовнішньоекономічні операції;
- реалізація продукції за демпінговими цінами;
- зростання обсягу витрат у зв'язку з завищеною вартістю придбаних товарів.

Ці прояви найбільш помітні або в умовах високої інфляції, або в період відновлення фінансового стану та загальної економічної безпеки після значних фінансових руйнувань, включаючи і кризу останніх років призводять до зруйнування інвестиційного потенціалу аграрного бізнесу, його інноваційної активності, розоряють державний бюджет країни і знищують стабільність податкової, грошової та фінансово-кредитної системи. Збільшення масштабів тіньової економіки в агробізнесі веде до скорочення державних доходів, що, у свою чергу, знижує якість державного управління.

Також характерною рисою національної тіньової економіки в агросфері є її структура. В Україні великі агрохолдинги та сільськогосподарські підприємства активно використовують схеми для ухилення від сплати податків, в порівнянні з більшістю країн світу де найчастіше в тіньовому секторі знаходяться незареєстровані економічні суб'єкти та малий бізнес.

Здебільшого великі підприємства для перерозподілу на користь тіньового сектора користуються послугами фінансових установ розміщених в офшорних зонах. Привабливість цих зон для тіньових структур пояснюється особливим їх статусом та умовами функціонування. В Україні значна частина тіньових операцій здійснюється через офшорні компанії.

Основними чинниками поширення тіньової економіки в аграрному секторі України є [2]:

- недостатнє державне регулювання економічної діяльності, слабо розвинене та довільне забезпечення нормативних актів та законів правовими санкціями;

- зменшення кількості офіційних джерел ресурсно-фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств;
- порушення антимонопольного законодавства;
- цінові змови. Руйнівний ефект цього фактора виявляється у завданні збитків, загрозі економічній безпеці та соціальній стабільності держави;
- несприятлива ситуація на деяких зовнішніх товарних ринках вітчизняного експорту продовольства;
- зростання витратності продукції.

Процес детінізації аграрного сектору України можливий лише при умові ліквідації вище перелічених факторів, які мають негативний вплив на економіку галузі, та проведення комплексної реформи економіки шляхом перебудови податкової системи, оздоровлення фінансово-кредитної системи, припинення відтоку капіталу за кордон, зменшення обсягу позабанківського обігу грошової маси.

Найбільш важливим та дієвими заходами боротьби із тіньовою економікою в аграрному секторі України є наступні: збереження тенденції до економічного зростання на фоні макроекономічної стабільності; створення економічних умов, які дозволяють бізнесу прибутково працювати і розвиватися в реальному секторі. Тобто, знижувати податковий тягар, надавати різноманітні пільгові безподаткові періоди; недопущення знецінення вартості робочої сили в сільському господарстві; зростання рівня заробітної плати в економіці, що підвищить купівельну спроможність населення і стимулює споживчу активність та оборот роздрібною торгівлі; поліпшення бізнес-клімату в умовах збереження відносної цінової та курсової стабільності, що сприяє зміцненню довіри інвесторів до вітчизняної економіки.

Крім того необхідно враховувати, що виведення аграрного бізнесу з тіні, призведе до невдоволення великої кількості селян, а тому успіх в цій боротьбі можливий лише при умові свідомої підтримки в суспільстві, а це можливо досягнути лише за умови наявності довіри до державних інститутів влади та низького рівня корупції.

Список використаних джерел

1. Давиденко Н. М. Методологічні підходи до визначення загрози фінансової безпеки аграрних формувань. Молодий вчений. 2015. № 2. С.45 – 48.
2. Скорук О. В. Тіньова економіка: сутність, причини виникнення та шляхи подолання. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/11_ukr/20.pdf

СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМ ВАЛЮТНИМ ФОНДОМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Головешко В. П., студент
Андросова Т. В., кандидат економічних наук, професор
Державний біотехнологічний університет

В сучасних умовах провідним міжнародним фінансовим інститутом, що формує безпеку міжнародної фінансової системи є Міжнародний валютний фонд (МВФ). Основними цілями співпраці України з МВФ є стабілізація вітчизняної фінансової системи, створення основ для збільшення фінансування від інших міжнародних фінансових установ та урядів інших держав і сталого економічного зростання.

Посилення фінансових проблем, спричинених пандемією і війною затребували активізації співпраці України з Фондом. Повномасштабна війна, розпочата росією, вимагає безпрецедентної до цього фінансової підтримки України з боку міжнародних фінансових організацій. Нагальним стали, по-перше, проблема величезних видатків на військові потреби, по-друге, проблема підтримки української економіки взагалі.

В перші дні війни найбільшою фінансовою проблемою нашої країни став дефіцит державного бюджету, і масштаби цієї проблеми протягом року тільки зростали. Саме тому уряду довелося вдатися до позики від Національного банку, що майже неможливо в мирні часи. З 25.02.2022 почався поступовий випуск військових облігацій з особливими характеристиками (термін обігу – до 15 років, розмір відсоткової ставки – 11% річних) на суму до 400 млрд грн, які має викупити Національний банк [1].

Тривалість воєнних подій спричинює зростання ризиків розвитку української економіки, що вимагає від держави проведення спеціалізованої «військової» фінансової політики України, бо війна створює велике навантаження на державні фінанси та управління державним боргом [2]. І хоча після початкового шоку економіка поступово відновлюється, але державні видатки зростають набагато швидше, тому для покриття дефіциту треба і надалі проводити емітування грошей (це може покрити приблизно 10-20% прогнозованої потреби), позичати гроші у міжнародних фінансових установ (це має покрити 20-25% потреби), а також внутрішніх запозичень (насамперед, у вітчизняних банків).

Обмеження, які має кожне з цих джерел, спричинило активізацію співпраці України з міжнародними фінансовими інститутами, які підтримують Україну і розуміють наслідки російської агресії для світової економіки. У спільній заяві керівників МВФ, СБ, ЄБРР, ЄІБ та ЄБР вказується, що «на додачу до гуманітарної

катастрофи, що розгортається в Україні, війна підірве і рівень життя у цілому регіоні та за його межами» [3]. Протягом 2022 року Україна отримала від міжнародних партнерів 32 млрд дол., частина з яких надійшла у вигляді грантів.

Кожна з міжнародних фінансових установ вже в перші місяці війни запропонувала свій пакет фінансової допомоги:

- 2 млрд євро на програму «Підтримка України під час війни» виділив ЄБРР (гроші мають допомогти вирішенню термінових проблем з ядерною безпекою, забезпеченням України енергоресурсами і підтримкою комунальних служб;

- 2 млрд євро виділив Європейський інвестиційний банк (швидка фінансова допомога, гроші на інфраструктурні проєкти);

- 3 млрд дол. виділив Світовий банк;

- 1,4 млрд дол. за програмою Негайної фінансової допомоги виділив МВФ.

Протягом війни Міжнародний валютний фонд, повністю підтримуючи Україну, постійно вивчає можливість виділення грошей. Навесні 2023 року має бути прийнято пакет допомоги на загальну суму 16 млрд дол для покриття потреб України, що має бути сигналом для міжнародного фінансування з інших інститутів. За планом, вже у 2023 році Україна має отримати від 5 до 7 млрд дол. [4]. Затвердження програми залежить від виконання кількох умов, серед яких згода на нього країн G7 та інших донорів й кредиторів України, які мають упевнитися у платоспроможності нашої країни. Змогу отримати повноцінну програму фінансування з МВФ має забезпечити успішна реалізація Україною Моніторингової програми.

Отже, допомога від міжнародних фінансових організацій, насамперед МВФ, допомагає покривати поточні фінансові воєнні видатки. Однак за попередніми озвученими розрахунками для відновлення України після війни фінансові потреби обчислюються вже сотнями мільярдів, тому залишається сподіватися на продовження співпраці нашої країни з МВФ і в майбутньому.

Список використаних джерел

1. Вінокуров Я. Держава запустила «друкарський верстат», але це поки не впливає на ціни. Що буде далі? – URL : <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/04/28/686351/>.

2. Ушакова Н.Г. Міжнародні фінансові інститути та Україна: співпраця задля подолання російської агресії /Механізми забезпечення сталого розвитку економіки: проблеми, перспективи, міжнародний досвід : матеріали III Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 10 листопада 2022 р. / Держ. біотехнологічний ун-т. – Харків, 2022. – 494 с. URL : <http://btu.kharkov.ua/nauka/konferentsiyi/> С.176-178.

3. Зануда А. Як вторгнення росії обвалить бюджет України і вдарить по економіці Європи. – URL : <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61190565>

4. МВФ розглядає пакет допомоги Україні на 16 мільярдів доларів. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3660144-mvf-rozgladae-paket-dopomogi-ukraini-na-16-milardiv-bloomberg.html>

УДК 336.143.2

ДЕРЖАВНІ ФІНАНСИ ТА ЇХ ЕКОНОМІЧНА СУТЬ

Гроїмчук С. М., студентка

Пушкар Т.О., викладач

ВСП «Боярський фаховий коледж НУБіП України»

Державні фінанси - це регульовані у визначеному правовому полі потоки коштів, які циркулюють у національній економіці через створювану на макрорівні систему централізованих грошових фондів, забезпечують вплив держави на економічний та соціальний розвиток країни через взаємозв'язок державних фінансових ресурсів з формуванням, розподілом, перерозподілом ВВП, національного доходу і національного багатства.

Державні фінанси є частиною національної фінансової системи і є центральною сферою, в якій держава впливає на її економічний і соціальний розвиток. Вони являють собою досить різноманітну систему відносин, що характеризується централізованим формуванням і використанням фондів на різних рівнях адміністративного розподілу коштів. Різноманітність цієї системи та наявність значної кількості фондів зумовлена різноманітністю функцій держави та завдань, які вона вирішує, а також розмежуванням функцій і повноважень між різними рівнями державної влади [1, с.152-160].

Будучи складовою частиною фінансової системи, фінанси тісно взаємодіють з іншими елементами: фінансовими установами та фінансовими ринками, фінансами суб'єктів господарювання та міжнародними фінансами.

Основна мета фінансування полягає в тому, щоб країни та підприємства мали необхідні кошти та контролювали їх використання.

Суть фінансів полягає у їх функціях: розподільній і контрольній. Ці функції здійснюються фінансами одночасно.

Розподільча функція фінансів – це розподіл та перерозподіл суспільного продукту й національного доходу для задоволення різних потреб народного господарства й населення.

Контрольну функцію фінансів використовують у процесі утворення й використання грошових ресурсів. Цей контроль має встановлюватися за пропорціями в розподілі й раціональним використанням матеріальних, трудових і

фінансових ресурсів шляхом з'ясування відповідності розміру фондів наміченим цілям [2, с.238-242].

Фінанси виконують також контрольну функцію над розподілом і перерозподілом НД (національний дохід) і ВВП (внутрішній валовий продукт), а також над витратами фінансових ресурсів за цільовим призначенням.

Важливе завдання фінансового контролю – перевірка точного дотримання фінансового законодавства, своєчасності й повноти виконання фінансових зобов'язань перед бюджетною системою, податковими органами, банками, взаємних зобов'язань підприємств за розрахунками і платежами [3, с.118-123].

У підсумку можна стверджувати, що інституційні трансформації українського суспільства, які пов'язані з розвитком демократії, формуванням публічної влади, становленням правової держави і громадянського суспільства, позначаються на теорії і практиці державних фінансів. Під їх впливом розвивається і вдосконалюється понятійно-термінологічний апарат фінансової науки, а також практика управління державними фінансами. Актуальними процесами, зумовленими інституційними в Україні, є подальше впровадження інструментів прозорості і відкритості державних фінансів, а також вироблення напрямів впливу громадськості на державні фінанси.

Список використаних джерел

1. Консерватизм: Антологія. 2-ге вид. / Упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. К.: В.Д. «Простір», «Смолоскип», 2018. 788 с.
2. Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. та ін. Теорія фінансів: Підручник / За ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. К.: Центр учбової літератури, 2019. 576 с.
3. Опарін В. Фінансова система України (теоретико-методологічні аспекти): Монографія. К.: КНЕУ, 2019. 240 с.

УДК 338.1

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО СПРОТИВУ АГРЕСІЇ РФ

Гуденко Б. О., аспірант

Гуденко О. Д., здобувач

*Науковий керівник: Коритник Л. П., доктор економічних наук, доцент
Державна навчально-наукова установа «Академія фінансового управління»*

Фінансове забезпечення національного спротиву під час війни є надзвичайно важливим завданням для кожної країни. У таких умовах уряд повинен забезпечити необхідні ресурси для збройних сил, воєнних дій та інших важливих робіт, пов'язаних зі збереженням національної безпеки та захистом населення. Фінансове забезпечення національного спротиву під час війни є важливим аспектом

забезпечення національної безпеки та успішного ведення війни. Для забезпечення ефективного національного спротиву необхідні значні ресурси, включаючи фінансові.

Фінансове забезпечення національного спротиву передбачає створення фінансових резервів, які можуть бути використані на підтримку військових операцій, військово-технічного забезпечення, забезпечення бойової підготовки та інші потреби, пов'язані зі зміцненням обороноздатності.

Фінансування національного спротиву під час війни може здійснюватися різними способами. Один з найважливіших способів - це збір податків та інших платежів, які спрямовуються на забезпечення потреб армії, підтримку населення та інші потреби воєнного часу. Уряд також може залучати кошти на міжнародному рівні, наприклад, шляхом отримання кредитів, грантів та допомоги від інших країн та міжнародних організацій.

Крім того, уряд може залучати громадські організації та інші неприбуткові організації для забезпечення фінансової підтримки воєнних потреб. Такі організації можуть забезпечувати різноманітну допомогу, від збору коштів до виготовлення різноманітних речей для воїнів та їх родин.

Додатково, фінансування національного спротиву під час війни може включати створення спеціальних фондів, які будуть призначені для фінансування воєнних потреб. Уряд може також проводити економію за допомогою різних заходів, щоб забезпечити фінансування воєнних потреб.

Одним з ключових аспектів фінансового забезпечення національного спротиву є забезпечення стабільної фінансової бази. Для досягнення цієї мети необхідно забезпечити високий рівень економічного розвитку, розвивати промисловість та сільське господарство, щоб забезпечити потреби військового комплексу в різних видів продукції.

Для забезпечення фінансової стабільності можуть бути використані різні інструменти, включаючи випуск державних облігацій, залучення позик від міжнародних фінансових організацій, збільшення податкових ставок та зменшення бюджетних витрат на нестратегічні напрямки.

Важливо також забезпечити ефективну систему фінансового контролю та аудиту, щоб забезпечити ефективне використання коштів та запобігти корупції.

Список використаних джерел

1. Shmatkovska T., Dziamulych M., Vavdiuk N., Petrukha S., Koretska N., Bilochenko, A. Trends and Conditions for the Formation of Profitability of Agricultural Enterprises: A Case Study of Lviv Region, Ukraine. *Universal Journal of Agricultural Research*. 2022. № 10(1). P. 88–98. DOI: <https://doi.org/10.13189/ujar.2022.100108>.

2. Prokhorova V.V. Monetary policy as an instrument of state regulation of business development. *Scientific Bulletin of the National Mining University*. 2018. Vol. 4. pp. 85–91.

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВОГО НАПОВНЕННЯ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ

Гулій А. В., студент

Снігур С. І., студент

Агрес О. Г., кандидат економічних наук, доцент

Львівський національний університет природокористування

Доходи місцевого бюджету формують основу фінансової бази муніципалітетів і є вирішальним чинником регіонального розвитку. Достатня кількість грошових ресурсів громади констатує її економічну самостійність, сприяє розвитку її господарської діяльності, провокує розвиток інфраструктури та фінансового потенціалу регіону, гарантує спрямування фінансових коштів в напрямку задоволення потреб населення.

Удосконалення державної політики у формуванні доходів місцевих бюджетів має базуватися на розширенні джерел надходження до бюджету, створення сприятливих умов для прискореного розвитку дрібного бізнесу, підвищення ефективності використання комунальної власності місцевих органів влади.

Цільовий бюджет втілює в собі політику управління цілями, оскільки напрями їх витрачання можуть бути використані для висновку про різні напрями цільового узгодження. Тому розвиток регіонів залежить від делегованих бюджетних повноважень та здатності місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування економічно розвивати території з метою посилення якісного розвитку соціального захисту населення.

Сучасним елементом організації бюджетного процесу є програмно-цільовий метод, суть якого полягає у проведенні бюджетного процесу на центральному, регіональному та регіональному рівнях за програмами, спрямованими на досягнення мети та кінцевого результату.

Моніторинг показників виконання програм бюджетної галузі при застосуванні програмно-цільового методу дає можливість оцінити ефективність використання бюджетних коштів та досягнення поставлених завдань при виконанні бюджетних програм. Для практичного застосування застосовують модель цільового бюджетування, котра передбачає ув'язку середньострокових програм галузей бюджетної сфери з показниками бюджетних потреб головних розпорядників бюджетних коштів та проектів місцевих бюджетів за відносно прогнозними показниками фінансування та дворівнева система моніторингу цільових програм і бюджету як на етапі їх створення, так і під час виконання.

Для ефективного управління грошовими потоками необхідно:

– внести зміни в закони та нормативно-правові документи, котрі дотичні до бюджету на місцях;

- запропонувати сучасні напрямки щодо управління грошовими потоками громади в стратегічному руслі;

- здійснення заходів щодо забезпечення ефективності екзогенного та ендогенного фінансового контролю;

- здійснення прогнозування, планування, реалізації, контролю і моніторингу доходів бюджету в єдиному порядку.

Посилення фінансової самостійності міських бюджетів згідно з ПКУ передбачає [1]:

- запровадження податку на майно. Очікується, що нерухомість (крім землі) збільшить місцеві доходи населення на 3,8 млрд грн. До бази оподаткування входить комерційна діяльність (була лише побутова);

- акцизний податок з роздрібних продажів (тютюн, алкоголь, паливо) - планується збільшити доходи населення на 8,1 млрд грн. Базою оцінки є продажна ціна роздрібної торгівлі. Ставка податку становить максимум 5%, що встановлюється місцевими радами;

– сплачується місцевим домогосподарствам: податок на майно (у складі податку на майно); фіксований сільськогосподарський податок (у складі єдиного податку).

Розширення джерел надходжень загального фонду міських бюджетів також здійснюється шляхом перерахування з державного бюджету 100% плати за надання адміністративних послуг, 100% держмити, 10% податок на прибуток підприємств у приватному секторі економіки та новий збір. Запроваджено новий загальний платіж за підакцизні товари - до 5% від вартості товару. Крім того, також перераховано єдиний податок з бюджету розвитку та екологічний податок зі спеціального фонду.

Тому механізм розподілу коштів місцевих бюджетів сьогодні потребує пошуку напрямів його вдосконалення. Питання підвищення ефективності роботи органів місцевого самоврядування є дуже актуальним, багато науковців пропонують запроваджувати стратегічне планування.

На основі міжнародного досвіду середньострокове планування видатків, звітність, моніторинг та оцінка, а також бенчмаркінг ефективності у сфері управління бюджетом розглядаються як взаємозалежні процеси. Зокрема, моніторинг та оцінка використовує дані офіційних (фінансових) звітів, бенчмаркінг базується на результатах моніторингу та оцінки й використовує їх у розрахунках, а звіти будуються таким чином, що містять дані відстеження, порівняльний аналіз ефективності та середньострокове планування.

Таким чином, запровадження програмно-цільового методу дозволяє ефективніше використовувати обмежені бюджетні кошти через реалістичну оцінку майбутнього доходу бюджету та визначення майбутніх пріоритетів фінансування потреб у витратах через їх прогнозування.

На наш погляд, подальше реформування фіскальної сфери країни вимагає відмови від надто роздутих і деталізованих класифікацій видатків. Це пов'язано з тим, що такий поділ програм на ту чи іншу сферу виглядає штучно і не дозволяє зосередитися на їх головних цілях (які відповідають якості життя громадян), змушуючи замінювати їх штучними завданнями та другорядними індикаторами.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

УДК 336.11

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ

Гутнік А. М., студентка

Пушкар Т. О., викладач

ВСП «Боярський фаховий коледж НУБіП України»

Управління фінансами - це сукупність фінансових методів, важелів, стимулів та санкцій, які використовує фінансовий апарат для формування, розподілу та найбільш ефективного використання фінансових ресурсів.

Розрізняють стратегічне або загальне управління фінансами та оперативне. Стратегічне управління - це управління фінансами на перспективу, і виражається воно у встановленні обсягів фінансових ресурсів на перспективу для реалізації цільових програм, пов'язаних з піднесенням економіки України, проведенням її структурної перебудови, конверсії оборонних галузей, зміцнення агропромислового комплексу, вирішення соціальних проблем тощо. Оперативне управління фінансами - головна функція фінансового апарату. Його здійснюють Міністерство фінансів України, дирекції цільових централізованих фондів, фінансові місцеві органи, фінансові служби міністерств, підприємств та організацій [1, с.22-33].

Основними елементами, без яких система управління державними фінансами існувати не може, є суб'єкт та об'єкт. Об'єктом управління є рух частини суспільних фінансових ресурсів, які формують централізовані і децентралізовані фонди грошових коштів і фінансові потоки, що спрямовуються на надання суспільних благ і задоволення суспільних інтересів. До суб'єктів, відносять органи та осіб, що наділені владними повноваженнями щодо здійснення впливу на

державні фінанси з метою досягти цілей через виконання певного кола завдань за рахунок реалізації нормативно встановлених повноважень, прав і обов'язків (компетенцій). Державний бюджет як складник державних фінансів являє собою фонд грошових коштів, який повинен формуватися передусім за рахунок внутрішніх джерел (ВВП та НБ), а децентралізовані фонди формуються за рахунок власного, залученого та позичкового капіталу. Специфікою децентралізованих фондів грошових коштів суб'єктів господарювання державного сектору економіки є те, що джерелом утворення власного капіталу є державний бюджет, оскільки за вітчизняним законодавством частка держави повинна становити не менше 50% [2, с.232-234].

Вбачається, що структурувати напрями реформування системи управління державними фінансами необхідно за певною ознакою, наприклад за об'єктом управління. При цьому необхідно враховувати, що предметом управління державними фінансами є бюджетні показники, результативні показники руху фінансових ресурсів державних позабюджетних фондів та показники фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки. Так, зокрема, Міністерство освіти та науки України, виступаючи головним розпорядником бюджетних коштів, має можливість визначати напрями фінансово-господарської діяльності навчальних закладів, які виступають розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня. Оперативне управління усіма державними фінансами здійснює Державна казначейська служба України, яка здійснює «розрахунково-касове обслуговування розпорядників, одержувачів бюджетних коштів та інших клієнтів, операцій із коштами бюджетів, спільних із міжнародними фінансовими організаціями проектів; управляє ліквідністю субрахунків єдиного казначейського рахунка [3, с.23-26].

Отже, стратегічною метою удосконалення системи управління державними фінансами є забезпечення побудови ефективної фінансової системи України, здатної здійснювати надання усіма ланками якісних державних послуг усім суб'єктам суспільства у процесі розподілу і перерозподілу ВВП, сприяючи при цьому досягненню належних пріоритетів розвитку України.

Список використаних джерел

1. Кириленко О. П. Державні фінанси в умовах формування демократичного суспільства. *Світ фінансів*. 2019. № 1. С. 22-33.
2. Луніна І. О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин : монографія. К.: Наукова думка, 2018. 432 с.
3. Молдован О.О. Стратегія реформування системи державних фінансів України: завдання, пріоритети, механізми : аналіт. доп. К. : НІСД, 2014. 48 с.

ВІЙСЬКОВІ ОБЛІГАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСУВАННЯ ДЕФІЦИТУ БЮДЖЕТУ

*Денисенко Я. С., студент
Коляда Т. А., кандидат економічних наук, доцент
Державний податковий університет*

В умовах воєнного стану економіка кожної країни потребує значних фінансових ресурсів. Тим часом уряд має зосередитися на пошуку альтернативних шляхів фінансування не лише соціальних (виплати пенсій, зарплат тощо), а й військових потреб країни. В умовах сучасної ситуації в Україні одним із шляхів наповнення державного бюджету є акумулювання коштів різних суб'єктів господарювання за допомогою облігацій внутрішньої державної позики, особливо військової.

Про використання військової облігації було відомо ще до початку Першої світової війни. Ці цінні папери допомагають фінансувати військові дії різних країн (під час війни з Наполеоном Бонапартом, громадянської війни в США).

У період Другої світової війни купівля військових облігацій мала примусовий характер. Це було притаманно Німеччині та Радянському Союзу. Наслідком цього стало те, що 10% надходжень державного бюджету складали саме внутрішні державні позики.

Облігації внутрішніх державних позик України (ОВДП) – державні цінні папери, що розміщуються виключно на внутрішньому фондовому ринку і підтверджують зобов'язання держави щодо відшкодування пред'явникам цих облігацій їх номінальної вартості з виплатою доходу відповідно до умов розміщення облігацій [1]. Військові облігації, в свою чергу, є видом цільових ОВДП, залучені кошти від яких спрямовуються на покриття фінансових потреб країни в умовах воєнного стану. Такі облігації можуть бути короткостроковими (терміном менше року) та середньостроковими (терміном більше року). Відповідно, чим менший строк обігу цього цінного паперу, тим нижча ставка дохідності за ним. Варто зазначити, що функціонують військові облігації лише в електронному вигляді, а їх номінальна вартість становить 1 000 грн або 1 000 доларів США. Покупцями цього цінного паперу можуть бути фізичні та юридичні особи, резиденти та нерезиденти. Аукціони продажу облігацій відбуваються щотижня у вівторок.

Відповідно до постанови, збільшено термін обігу облігацій внутрішньої державної позики «військові облігації» з 15 до 30 років. Також дана можливість на період дії воєнного стану залучати тимчасово вільні кошти місцевих бюджетів до

державних цінних паперів навіть за наявності простроченої кредиторської заборгованості за відповідним фондом місцевого бюджету [1].

У березні та вересні 2022 року обсяги залучених урядом коштів на аукціонах із продажу ОВДП перевищували витрати на погашення внутрішніх боргових інструментів. Упродовж дії воєнного стану Міністерство фінансів підвищувало дохідності за низкою гривневих паперів (максимальна дохідність становила 16% річних), а також за всіма доларовими ОВДП (максимальна дохідність – 4,5% річних). Ставки за гривневими військовими облігаціями на 3 місяці, а також за ОВДП, номінованими в євро, поки не змінювалися та становлять 9,5% річних та 2,5% річних відповідно [2]. З початку повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України було залучено більше 29 млрд грн та 12 млн доларів США (станом на початок квітня 2022 р). Загалом, за допомогою цих інструментів, планується залучити 400 млрд грн до державного бюджету, основним покупцем яких виступатиме НБУ.

На теперішній час процедура купівлі військових облігацій максимально спрощена. Більшість фінансових установ зменшили або скасували власні комісії за операції, що стосуються цих цінних паперів, а також відмінили обов'язковість підтвердження джерела походження доходу. Багато брокерів та банків первинних дилерів почали працювати навіть із дрібними інвесторами (котрі купують облігації на суму від 1 000 грн до 50 000 грн). На сьогодні до банків та інвестиційних компаній, які не мають обмежень у мінімальній сумі купівлі військових облігацій, належать: Укрексімбанк, Укргазбанк, ПУМБ, ІСУ, «Універ Капітал», «Dragon Capital». Однак не всі фінансові установи пішли на цей крок. Так, в Ощадбанку можна придбати облігації лише на суму не менше 50 000 грн; у Приватбанку – не менше, ніж на 100 000 грн; в ОТП банку – від 500 000 грн.

Для інвестора основною перевагою купівлі військових облігацій є те, що він має можливість надати економічну допомогу країні в умовах воєнного стану і при цьому зберегти свої заощадження, оскільки ці цінні папери характеризуються низьким ризиком, оскільки вони повністю забезпечені державою Assure. Крім того, для підвищення привабливості цінного паперу фактична ціна придбання облігації була нижчою від номінальної, яка становила 990,77 грн. Ще одна перевага цього виду фінансового інструменту полягає в тому, що дохід, отриманий від нього, не оподатковується. Однак існують певні ризики для власників облігацій. Одним із них є ризик інфляції та дефолту, оскільки під час воєнного стану інфляція змушує державу вивільняти кошти для задоволення своїх потреб та зобов'язань, що тісно пов'язане з дефолтом [3, с. 263].

Отже, сьогодні військові ОВДП відіграють важливу роль у збалансуванні державного бюджету. Під час воєнного стану залучені за допомогою них кошти спрямовуються на забезпечення армії та економіки. Водночас для інвесторів

військові облигації, з великою ймовірністю, не стануть прибутковим об'єктом вкладення грошових коштів, однак послугодують інструментом збереження коштів від інфляції та способом підтримки національної економіки.

Список використаних джерел

1. ОВДП. Офіційний сайт Міністерства фінансів України: веб-сайт. URL: <https://mof.gov.ua/uk/ovdp> (дата звернення 16.10.2022).
2. Виплати за ОВДП із початку великої війни перевищили запозичення на 64 млрд гривень. URL: <https://ukranews.com/ua/news/888697-vyplaty-za-ovdp-iz-pochatku-velykoj-vijny-perevyshhyly-zapozychennya-na-64-mlrd-gryven> (дата звернення 16.10.2022).
3. Бенч Л.Я., Коляда Т.А., Бай А.О. Функціонування ринку внутрішніх державних запозичень в Україні. Бізнес Інформ. 2020. №6. С. 259-266.

УДК 336.647/.648

ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ СЕЛЕКЦІЇ І НАСІННИЦТВА В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

*Добронецька Т. Б., спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
ВСП “Немішайівський фаховий коледж НУБіП України”*

Основною задачею селекції рослин є підвищення врожайності в рослинництві шляхом створення високопродуктивних сортів.

Для забезпечення посіву прогнозованих площ необхідно мати щороку до 4,0 млн т високоякісного насіння зернових культур, з них 1,8-1,9 млн т озимих та 1,2 млн т ярих зернових. Нині у науково-дослідних установах НААН виробляється близько 140 тис. т елітного насіння, в тому числі 100 тис. т озимих культур, що є основою успіху стабільного зерновиробництва[1]. Утім, дефіцит коштів на фундаментальні дослідження, постійне скорочення фінансування цих напрямів призводить до втрат передових позицій вітчизняної селекції. Фінансування здійснюється за рахунок грошових надходжень від реалізації насіння та іншої продукції селекційно-насінницьких підприємств, державного фінансування, кредитів, приватних вкладень і дотацій.

Але окрім фінансування, ще однією проблемою галузі селекції та насінництва сільськогосподарських культур в Україні є дискримінація вітчизняного насіння порівняно з імпортним, узаконена нормами нового Податкового кодексу, який звільнив від сплати ПДВ компанії, що здійснюють імпорт насіння, тоді як українські виробники є платниками цього податку. Така ситуація призвела до того, що на вітчизняному ринку вартість українського насіння та імпортних аналогів (з урахуванням логістичних витрат імпортерів) є практично однаковою, що суттєво погіршує конкурентні позиції вітчизняних виробників.

Через низку таких проблем аграрна наука і освіта в Україні практично не розвивається, а розрив у розвитку в порівнянні з зарубіжними країнами становить понад 30 років[2]. Тому селекційна і насінницька галузь потребує модернізації. З цього приводу постійно науковці проводять збори.

Директор Інституту рослинництва ім. В. А. Юр'єва НААН України Віктор Кириченко виступив з доповіддю, щодо селекції та насінництва зернових культур, оборювалися також основні стратегії розвитку цих галузей. Відроджувати українську селекцію науковці НААН пропонують такими кроками:

- створення ефективної мережі селекційних потужних наукових установ НААН;

- фінансування наукових установ на конкурсній основі;

- модернізація та оновлення матеріально-технічної бази наукових установ та мережі;

- підвищення ефективності підготовки наукових кадрів, забезпечення їх умовами для проживання;

- розширення повноважень головних установ з координації завдань програм наукових досліджень;

- удосконалення правових аспектів діяльності науково-дослідних установ НААН та їх гармонізація з європейськими стандартами на основі державно – приватного партнерства.

Схожі напрацювання мають і щодо галузі насінництва:

- удосконалити нормативно-правову базу, що регламентує галузь, та налагодити ефективний контроль за суворим дотриманням її вимог на усіх рівнях;

- розробка нових та покращення існуючих методів (покращання посівних і урожайних властивостей насіння);

- удосконалення технологій вирощування насіння різних сільськогосподарських культур;

- відновити програму державної підтримки виробництва насіння високих генерацій та створення і зберігання насінневих фондів на конкурсній прозорій основі;

- адаптувати галузь насінництва України до відповідних світових вимог з виробництва і сертифікації насіння, приєднання до усіх насінневих схем OECD;

- зміцнити експортний потенціал українського насіння за рахунок підвищення його конкурентоспроможності в частині якості, а також усунення бюрократичних бар'єрів виходу насінневої продукції на міжнародний ринок;

- систематично проводити сортооновлення та сортозміну, використовуючи при цьому насіння виключно високих генерацій, гібридів F1 та першої і другої генерації у самоzapильних культур;

– модернізувати насіннеочисні лінії для підготовки до базового та базового насіння в установах НААН[3].

Висновки. Останнє десятиліття грошові видатки на науку лише скорочувались, шляхи розвитку постійно розроблялися науковцями, але підтримки не знаходили. Реалізація програм відродження агронауки можлива лише за державної фінансової підтримки цих напрямків наукової діяльності. Проте відомо, що в нашій країні щороку відбуваються зміни, реформування певних галузей. Щороку складається державний бюджет, який передбачає як скорочення фінансування однієї галузі, так і збільшення грошових видатків для іншої.

В свою чергу це означає, що розвиток науки все ж таки почнеться, програми розвитку селекції і насінництва будуть реалізовані.

Список використаних джерел

1. Калиновська В. Якісна селекція-складова продовольчої безпеки України. *Журнал «Аграрний тиждень Україна»*. 2017.Розділ «Агрополітика».
2. Петренко В.С. Аналіз організації фінансування вітчизняної системи насінництва. *Таврійський науковий вісник*. Херсон. 2012. №80. С.325-327.
3. Селекція і насінництво в Україні: дефіцит коштів. *Куркульський вісник*. 2016
4. ГО "Центр дослідження суспільства/CEDOS" cedos.org.ua.

УДК 33.336

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ

Дроговоз В. Є., студент

*Науковий керівник: Шевченко Н. Ю., кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

Завдання фінансової політики країни потребує застосування системного підходу з огляду на певну відокремленість функціональних повноважень державних інституцій, що здійснюють прогнозування, планування та проектування основних параметрів її складових. Важливим є обґрунтування концептуальних положень координації бюджетно-податкової і монетарної політики у довгостроковій перспективі в розрізі диферентних стадій економічного циклу. При формуванні стратегії та оперативних заходів фінансової політики для вирішення певних короткострокових завдань необхідною умовою є дотримання сукупності принципів, які визначають базисну модель співвідношення і взаємодії її структурних елементів. Водночас емпіричний досвід свідчить, що дотримання універсальних рекомендацій в частині розробки фінансової політики держави не завжди сприяє досягненню очікуваних результатів щодо ендогенної підтримки процесів економічного розвитку. Податкова політика країни має бути спрямована

на забезпечення достатніх надходжень до бюджету для виконання публічними інституціями своїх функцій і завдань. Використання фіскального механізму має відбуватись у спосіб, що не знижує довіру економічних агентів до податкової системи та держави як суспільного інституту. Необхідним є обґрунтування пріоритетів у сфері забезпечення фіскальної консолідації. Ефективність податкової системи залежить від сформованої структури оподаткування у контексті оподаткування факторів виробництва і споживання з урахуванням часового лагу дії. Регулювання податкового навантаження на працю і капітал здійснює вплив на кон'юнктуру цих факторів виробництва на ринку, є однією із визначальних причин міграції трудового і фінансового капіталу між різними регіонами та країнами світу [1].

Плановість та послідовність бюджетної політики є об'єктивною передумовою її дієвості, тому доцільним є удосконалення системи бюджетного планування і прогнозування. Першочерговою є розробка державної фінансової стратегії, мета якої полягає у ефективному досягненні визначених завдань бюджетно-податкової і монетарної політики за рахунок їх гармонійної координації, оптимізації обсягу залучених ресурсів, посилення наукової обґрунтованості фінансової політики [2].

Завдання щодо досягнення макроекономічної стабільності є одним з першочергових при розробці заходів фінансової політики країни, нерозривно пов'язане із управлінням державним боргом. Актуальним є поглиблення підходів щодо ідентифікації боргових ризиків, визначення їх впливу на стан боргової безпеки держави, розробка специфічного інтегрального показника боргової безпеки, проведення постійного моніторингу і компаративного аналізу його значень, що дозволить підвищити дієвість та функціональну адаптивність боргової політики країни. Необхідним є запровадження фіскальних правил та накладення низки обмежень щодо граничного розміру та структури видаткової частини бюджету.

Список використаних джерел

1. Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. та ін. Теорія фінансів: Підручник / За ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. К.: Центр учбової літератури, 2010. 576 с.
2. Ярошевич Н.Б. Фінанси: Навчальний посібник / Н.Б.Ярошевич, І.Ю. Кондрат, М.В.Ливдар- Львів: Видавництво "Простір-М", 2018. 298 с.

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ: ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ КУРС ТА НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ

*Дрончак В. В., магістр
Федоришина Л. І., кандидат історичних наук, доцент
Вінницький національний аграрний університет*

Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони передбачено, що співробітництво у сфері управління державними фінансами має спрямовуватися на забезпечення розвитку бюджетної політики і відповідати принципам підзвітності, прозорості, економності, ефективності та результативності (ст. 346). Особливу увагу приділено питанням розвитку системи середньострокового бюджетного прогнозування/планування; удосконалення програмно-цільових підходів у бюджетному процесі, аналізу ефективності та результативності виконання бюджетних програм; покращанню обміну досвідом та інформацією з питань планування і виконання бюджету й стану державного боргу.

Відповідно до положень Угоди про асоціацію, а також з урахуванням співпраці нашої країни з МВФ розроблення підходів до оздоровлення публічних фінансів набуває важливого значення. Це передбачає досягнення оптимальних їх обсягів та структури, а також ефективного (з урахуванням загальнодержавних інтересів) формування, розподілу й використання ресурсів, залучених до їх фінансування.

Поняття стабільного розвитку державних фінансів відображає досягнення прийнятих індикаторів (маяків) їх розвитку протягом коротко-, середньо- та довгострокового періодів. Такі індикатори визначаються, виходячи з необхідності досягнення стійкого стану державних фінансів з урахуванням світового досвіду та специфіки окремої країни. До конкретних завдань, які потребують розв'язання в ході стабілізації державних фінансів, належать: забезпечення стабільного та поступального економічного, фінансового й соціального розвитку країни (з боку органів державного управління) за умов дотримання критичних показників фіскального дефіциту та накопичення державного і гарантованого державою боргу. Особливого значення в цьому контексті набувають питання проведення фіскальної політики, котра має спрямовуватися на обмеження фіскальних ризиків та досягнення прийнятних рівнів дефіциту публічного бюджету і державного й гарантованого державою боргу, зменшення тиску фінансування бюджету на економічний та соціальний розвиток. Протягом останніх років в Україні спостерігалось загострення бюджетних ризиків, що відображають імовірність недоотримання запланованого рівня доходів, недовиконання видатків,

перевищення обсягу витрат над доходами, зведення бюджету з дефіцитом (і запланованого, і не передбаченого планом), накопичення державних боргових зобов'язань, зростання виплат за процентними платежами, посилення тиску державного боргу на видаткову частину державного бюджету. Ризики виконання державного бюджету пов'язані з дією різних факторів. До них належать економічні імперативи, зміни в реалізації валютної та соціальної політики, ухвалення політичних рішень, вплив із боку міжнародних фінансових ринків тощо.

Протягом останніх років в Україні обсяги державних витрат не повною мірою покриваються доходами. Водночас механізми мобілізації ресурсу до державних фондів справляють депресивний вплив на розвиток бізнесу, регіонів, реальних доходів населення, що стало фактором погіршення макроекономічної стабільності.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1805-р схвалено Стратегію реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки та план заходів з її реалізації. Тематика науково-дослідних робіт, затверджена до виконання Науковою радою Міністерства, відповідає основним положенням оновленої Стратегії. Також варто зауважити, що, з огляду на зростаючу загрозу російської агресії, системні роботи з наукового обґрунтування особливостей управління державними фінансами та функціонування фінансової системи країни в умовах можливого воєнного стану є вкрай актуальними. Координоване управління фінансами сектору загального державного управління, державних нефінансових та фінансових корпорацій, особливо в умовах можливого воєнного стану, – суттєва відмінність стратегічного управління державними фінансами (SPFG), котра потребує подальшого наукового обґрунтування, внесення відповідних змін до чинного законодавства з урахуванням сучасної теорії управління, міжнародного досвіду, а головне – національних особливостей, викликів і загроз, що постають перед країною, її економікою і фінансовою системою в умовах нової реальності.

Список використаних джерел

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text.
2. Government Finance Statistics Manual / International Monetary Fund. Washington, D.C. : International Monetary Fund, 2014. 446 p. URL: https://www.imf.org/external/Pubs/FT/GFS/Manual/2014/gfsfi_nal.pdf.
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року “Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року” : указ Президента України від 11.08.2021 № 347/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3472021-39613>.

4. Питання координації діяльності деяких наукових установ : постанова Кабінету Міністрів України від 24.09.2014 № 473. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/473-2014-%D0%BF#Text>.

5. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки та плану заходів з її реалізації : постанова Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1805-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-2021-%D1%80#Text>.

6. Винокуров Я., Максимчук М. “Панікують ті, хто хотів заробити на Україні”. Міністр фінансів про вплив військ РФ на стабільність економіки. Економічна правда. 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/>.

УДК 336.226.222

ОБЛІК ТА АНАЛІЗ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ ЗА ПОДАТКАМИ І ПЛАТЕЖАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Дубенюк С. В., магістр

*Федоришина Л. І., кандидат історичних наук, доцент
Вінницький національний аграрний університет*

Облік розрахунків з бюджетом за податками і платежами повинен забезпечувати: чітке дотримання нормативно-правового законодавства, обґрунтованість застосовуваної бази оподаткування, визначення податкового зобов'язання та формування податкової звітності. Враховуючі часті зміни в податковому законодавстві, це означає його недосконалість та потребує змін і уточнень.

Від рівня організації і досконалості методики внутрішньогосподарського контролю розрахунків із бюджетом за податками і платежами залежить ефективність організації і здійснення податкових розрахунків на підприємстві, який спрямований на усунення порушень чинного законодавства.

Розрахунки підприємства із бюджетом впливають на його платоспроможність та фінансову стійкість, формування фінансових ресурсів та інвестиційну діяльність, конкурентоспроможність продукції та загалом на поведінку підприємців щодо будь-якої діяльності – операційної, інвестиційної чи фінансової. Рівень цього впливу залежить від системи оподаткування – самих податків, рівня їх фіскальності, методів їх справляння, стабільності та досконалості системи. Недосконалість податкової системи змушує суб'єктів підприємництва відмовитись від легальних методів господарювання, ухилятись від сплати податків. Ступінь впливу розрахунків підприємства з бюджетом у розрізі податків розкривається через поняття «податкового навантаження», яке можна визначити як

частку підприємницького доходу, яка вилучається державою у суб'єкта підприємництва через систему податків та зборів до бюджетів різного рівня [1].

Згідно зі ст. 7 Податкового кодексу України під час встановлення податку обов'язково визначаються такі елементи [2]: 1) платники податку; 2) об'єкт оподаткування; 3) база оподаткування; 4) ставка податку; 5) порядок обчислення податку; 6) податковий період; 7) строк та порядок сплати податку; 8) строк та порядок подання звітності про обчислення і сплату податку. Основні елементи, такі як об'єкт оподаткування, база оподаткування, ставка податку, податковий період, строк сплати податку доцільно визначати правильно для вірної сплати податків. Для узагальнення інформації про розрахунки за всіма видами платежів до бюджету з юридичних та фізичних осіб, а також з фінансових санкцій, які вносяться у бюджет, використовується рахунок 64 «Розрахунки за податками й платежами». До цього рахунку відкривається чотири субрахунки (рис. 2) [3]: 641 «Розрахунки за податками»; 642 «Розрахунки за обов'язковими платежами»; 643 «Податкові зобов'язання»; 644 «Податковий кредит».

Аналітичний облік на рахунок 64 – «Розрахунки за податками й платежами» ведеться в розрізі видів податків і платежів. Кореспонденція рахунків з нарахування податків і платежів здійснюється за такою схемою: за дебетом відображаються рахунки нарахованих доходів та витрат тощо, з яких вираховуються, або до складу яких входять відповідні суми податків та обов'язкових платежів, а кредитуються по відповідних субрахунках рахунка 64 «Розрахунки за податками і платежами». Згідно п.18 П(С)БО 16 «Витрати» податки, збори та інші передбачені законодавством обов'язкові платежі (крім податків, зборів та обов'язкових платежів, що включаються до виробничої собівартості продукції, робіт, послуг) відносяться до адміністративних витрат і відображаються на рахунку 92 «Адміністративні витрати» [4].

Первинними документами для нарахування податків є розрахунки бухгалтерії, з розрахунків з ПДВ – податкові накладні, а для нарахування митних платежів – вантажна митна декларація. Перерахування податків та обов'язкових платежів здійснюється на підставі платіжних доручень. Крім того, про сплату податків можуть свідчити виписки банку. Отже, існуючий підхід щодо методики бухгалтерського обліку розрахунків з бюджетом передбачає розгалужену систему облікового відображення операцій, залежно від податку чи збору, який розглядається; причини виникнення відносин між підприємством та державою, різновиду обліку. Керуючись нормативною базою, підприємство зможе правильно і вірно розраховувати обсяг розрахунків з бюджетом та відобразити його у своєму бухгалтерському обліку без помилок і порушень.

Список використаних джерел

1. Богославець Т.І. Аналіз податкового навантаження та його вплив на кінцеві результати діяльності суб'єкта господарювання. Збірник наукових праць НТУ. 2009. URL: <http://www.nbu.gov.ua>
2. Податковий кодекс України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» зі змінами і доповненнями, затверджена наказом МФУ від 30.11.99 р. № 291 (зі змінами і доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318 (зі змінами і доповненнями). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

УДК 336.330

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ БЮДЖЕТНОГО ДЕФІЦИТУ ТА ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Іванюта М. О., аспірант
Близнюк О. П., кандидат економічних наук, доцент
Державний біотехнологічний університет

Воєнні дії зумовили глибокий спад національної економіки. За найскромнішими оцінками, війна вже завдала Україні збитків у розмірі понад 600 млрд дол, а відновлення країни коштуватиме щонайменше 1,1 трлн дол і може тривати понад 15 років. Війна актуалізувала зобов'язання держави з підтримки оборони країни, безпеки громадян, функціонування національного бізнесу, що потребує додаткових витрат державного бюджету.

До початку війни уряд України намагався зменшити частку зовнішнього боргу, але війна внесла корективи. В умовах дефіциту бюджету, що перевищував 5 млрд дол на місяць, державі довелося звертатися за допомогою до західних партнерів та міжнародних фінансових організацій. Через масштабні зовнішні запозичення у 2023 році частка зовнішнього боргу може зрости до 80%. На 2022 рік початково був передбачений граничний дефіцит держбюджету у розмірі 3,5% ВВП, але у зв'язку з повномасштабною війною його було різко підвищено до 23,7% ВВП.

Дефіцит Державного бюджету України на 2023 рік заплановано на рівні 20% ВВП через значне зростання видатків на оборону, скорочення економіки та обмежені можливості для збільшення податкових зборів. Відповідно, наприкінці 2023 році очікуваний рівень державного боргу сягне 100,1% ВВП. Це значно більше Маастрихтського критерію (60%), але це вимушений захід.

Структура фінансування видатків Державного бюджету України на 2023 рік передбачає 51% за рахунок власних податкових та неподаткових надходжень, 46% підтримка міжнародних фінансових організацій та країн-союзників, 3% – внутрішні запозичення шляхом розміщення державних та військових облігацій на фінансовому ринку.

Найвищим пріоритетом на 2023 рік є фінансування видатків на оборону та безпеку. У держбюджеті України на 2023 рік загальні видатки на безпеку і оборону передбачені в обсязі 1141,1 млрд грн, що становить 17,8% ВВП та 45,4% від загальної суми видатків. Загальний обсяг державних доходів у 2023 році становитиме 1,329 трлн грн, чого вистачить в основному для покриття видатків на оборону.

На відміну від попередніх років, більшу частину боргу 2023 року (95% або 1596 млрд грн) планується залучити за кордоном – у Міжнародних фінансових організацій чи напряду від урядів інших країн. 10% цих коштів надійдуть в рамках чинних кредитних проектів зі Світовим Банком, ЄІБ, ЄБРР тощо. Решту коштів планується отримати від МВФ, від Уряду США та інших офіційних кредиторів та від ЄС. Через військові дії та погіршення бюджетних показників залучення на ринкових умовах на зовнішніх ринках малоімовірно.

Високий дефіцит Державного бюджету України, закладений на наступний рік – це 50% видаткової частини, свідчить, що потреби у фінансуванні дефіциту бюджету становлять майже 1,3 млрд. грн. або 20% ВВП. Граничний розмір держборгу сягне рекордних 6,406 трлн грн і навіть дещо перевищить ВВП країни – 100,1% ВВП.

Загалом у 2023 році державні видатки на обслуговування та погашення боргу перевищать 740 млрд грн, з яких майже половину – 326 млрд грн – доведеться виплатити у вигляді процентів. Таким чином, видатки на обслуговування державного боргу у 2023 році зростуть удвічі. За прогнозами економістів державні інвестиції та капітальні видатки в 2023 р. знизяться до 1,5% ВВП, а їх абсолютний обсяг буде на 30% нижче довоєнного 2021 року.

У результаті суттєвого подорожчання внутрішніх позик видатки Уряду на обслуговування боргу збільшаться з 3,6 до 5,2% ВВП. Позичкове його фінансування дефіциту держбюджету призводить до стрімкого нарощення державного боргу.

Низька інвестиційна активність держави значною мірою пов'язана із високою вартістю позичкових коштів на внутрішньому ринку. В наступному році ефективна ставка обслуговування внутрішнього боргу зросте з 10% до 15-17% річних. У зв'язку з високою вартістю внутрішніх запозичень, Уряд в наступному році планує потрібний обсяг коштів залучати із зовнішніх грантових та кредитних джерел, ставка за якими є суттєво нижчою.

Завданням центрального банку є підтримання цінової та фінансової стабільності в країні. НБУ шляхом підвищення облікової ставки з 10% до 25%, суттєво вплинув на темпи інфляції, валютний курс, міжбанківський ринок, а також ринок депозитів та кредитів. Це означає, що банкам стало дорожче брати кредити в НБУ, тож вони стали активніше залучати кошти бізнесу та населення. Підвищення облікової ставки вплинуло також на вартість кредитів в економіку.

Таким чином, глибока криза, обумовлена повномасштабною війною в Україні, матиме суттєві негативні та довготривалі наслідки для фінансово-кредитної системи України. Унаслідок війни очікується падіння ВВП України більш як на 30% та суттєве прискорення інфляції.

Задля стримання девальвації та відпливу капіталу, НБУ застосував необхідні заходи з грошово-кредитного регулювання фінансово-кредитної системи України, у тому числі, з проведення жорсткої монетарної політики на міжбанківському, валютному, депозитно-кредитному, фондовому ринках. Фінансування бюджету та поповнення міжнародних резервів України відбувається завдяки масштабній фінансовій допомозі міжнародних фінансових організацій та країн-партнерів. Але незважаючи на виклики та проблеми, які стали зараз перед Україною та її народом, є впевненість в перемозі та майбутньому відновленні національної економіки.

Список використаних джерел

1. Державний борг України 2021-2022. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/>
2. Державний борг України перевищить 100% ВВП: що це означає. Слово і діло. Аналітичний портал. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/10/27/statija/ekonomika/derzhavnyj-borh-ukrayiny-perevyshhyt-100-vvp-ce-oznachaye>
3. Відновлення фондового ринку України – позитив для інвесторів та ризику для держзапозичень URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3547626-vidnovlenna-fondovogo-rinku-pozitiv-dla-investoriv-ta-riziki-dla-derzzapozicen.html>

ФІНАНСОВА СТАБІЛЬНІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Кащук О. С., магістр

*Алескерова Ю. В., доктор економічних наук, професор
Вінницький національний аграрний університет*

Фінансова система – один із основних елементів держави, який є показником розвитку, функціонування та ефективності державної політики. Реформування фінансів, обумовлене переходом до ринкової економіки, є досить складним, тривалим та суперечливим процесом. На даному етапі розвитку, в Україні фінансова система ринкового типу, має внутрішню структуру, певні особливості притаманні лише їй.

Фінансова система – сукупність різноманітних видів фондів фінансових ресурсів, які є у розпорядженні держави [1]. Вона складається із внутрішньої будови та організаційної структури. Внутрішня будова складається із сфер та ланок, і представлена такими складовими: державні фінанси, фінанси суб'єктів господарювання, міжнародні фінанси та фінансовий ринок (забезпечуюча сфера). До складу організаційної структури входять органи управління в сфері бюджету, контрольно-регулюючі, фінансові інститути та цільові фонди.

Фінансова система, явище об'єктивне. Це зумовлено тим, що фінансова система виникла з появою держави і нерозривно пов'язана з її функціонуванням. В Україні на шляху до ринкового типу фінансової системи накопичилося багато проблем, а саме: відсутність системного підходу до реструктуризації фінансової системи, надто повільний темп реформ, нечітка визначеність з конкретним напрямом реформ, відсутня стратегія і тактика, відсутність ефективності функціонування фінансової системи [4].

Фінансова система повинна бути гнучка, динамічна, саморегульована. Держава повинна знайти оптимальний підхід до реструктуризації, керувати розвитком і забезпечувати стабільність всієї системи.

Очевидно, що за умови вибору оптимальної стратегії й тактики перетворення економічних відносин не може не супроводжуватися падінням виробництва. Високе зростання цін – феномен, що властивий багатьом країнам у період економічних і політичних ускладнень. Негативним явищем є відсутність чіткої політики вищих органів влади, складна політична ситуація, зміна керуючих та посадових осіб.

Узагальнений аналіз фінансової системи свідчить про її незбалансований характер: як за обсягом ресурсів, так і за роллю у суспільстві провідне місце посідають державні фінанси насамперед бюджет, фінанси суб'єктів господарювання перебувають у стадії трансформації, фінансові інститути

перебувають у стадії формування. У нас створені комерційні банки, страхові та клірингові компанії, фондова біржа, державні та недержавні цільові фонди, фінансові посередники, однак їх роль поки що недостатня, що пояснюється слабкою потужністю, яка визначається обсягом фінансових ресурсів.

Одним із найболючіших питань є пошук шляхів збалансування фінансової системи. На загальнодержавному рівні уже робилися спроби у частині затвердження та виконання бюджету, хоча вони приводили лише до формальної відповідності, а на практиці – дефіцит та зростання державного боргу. На регіональному рівні ситуація також складається не найкраще, оскільки в різних регіонах дохідна та видаткова частини не співпадають. Звітність та подання інформації до реєстру банками не має досконалих механізмів оперативності і прозорості, це зумовлює високий рівень несприятливого вибору і морального ризику, що впливає на розвиток фінансової системи [2].

Розвинена фінансова система є важливою умовою вирішення існуючих економічних проблем, серед яких особливо актуальною є необхідність оновлення надзвичайно застарілих основних фондів і фактично створення заново всієї дорожньо-транспортної, житловокомунальної та іншої інфраструктури життєзабезпечення.

Найбільшій ефективності фінансова система держави досягає тоді, коли відлагоджена та законодавчо закріплена діяльність кожної її ланки.

Основним джерелом фінансування для нефінансових інститутів, зокрема корпорацій, є банківські кредити. Фінансова система повинна сприяти ефективній алокації ресурсів у економіку. Тут мова іде про розподіл не лише ресурсів, які сьогодні перебувають в розпорядженні фінансового сектора, але і тих, які потенційно можуть бути пропущеними через фінансову систему. Вона повинна слугувати важелем у зміцненні фінансового суверенітету.

Розвинута фінансова система може виконати масштабні завдання:

- по-перше, сприяти ефективній алокації ресурсів у економіку;
- по-друге, фінансовий сектор повинен сприяти реалізації соціальних функцій держави;
- по-третє, фінансова система повинна стати базою для експансії українського малого бізнесу на зовнішні ринки і служити засобом для проведення державної політики щодо зміцнення фінансового суверенітету.

В Україні сьогодні основні групи фінансових ресурсів, які могли б забезпечити зростання фінансової системи, розвинуті недостатньо і не можуть забезпечувати потреби інвестування економіки. Важливим механізмом зміцнення фінансової системи є капіталізація активів. Дослідження фінансової системи в цілому, окремих її аспектів, і, зокрема, здійснення інвестування є досить

перспективною темою. На нашу думку, заслуговує на увагу дослідження основних груп фінансових ресурсів, шляхи їх зростання та ефективного використання [5].

Отже, на розвиток фінансової системи впливає чимало факторів, які потрібно вирішувати, щоб не допустити застою і кризових явищ. По-перше – налагодити функціонування грошової, кредитної, банківської систем. По-друге – всі сфери фінансів і їх ланок, діяльність органів та інститутів, які функціонують в сфері фінансів необхідно вдосконалити. Стратегія і тактика реформування фінансів має 133 полягати у поступовій реструктуризації, яка передбачатиме подальшу трансформацію. Слід звернути більше уваги на проблеми економічного розвитку та зростання, розробці законодавчо-нормативної бази. Єдиним способом збалансування фінансової системи є застосування системи міжбюджетних розрахунків, хоча в деяких випадках він неефективний.

Першочерговим завданням розвитку фінансової системи в Україні є нарощування фінансового потенціалу банківської системи, створити групу потужних банків, зменшити податковий тиск, упорядкувати фінансові потоки, розпочати структурно-інституційні перетворення банківської системи, ефективну реорганізацію підприємств. На це повинні бути спрямовані всі зусилля органів законодавчої та виконавчої влади.

Глобалізація – явище, що має потужний ефект для усіх сторін життєдіяльності суспільства. Україна поступово інтегрується до міжнародних фінансових ринків і наслідки глобалізаційних процесів стають дедалі відчутними для української фінансової системи, тому потрібно запобігти негативним наслідкам цього процесу.

Підбиваючи підсумок, можна сказати що фінансова система України досить розвинута, але існує чимало проблем, які потребують вирішення в короткостроковому періоді і найближчим часом необхідно провести бюджетну реформу.

Список використаних джерел

1. Юрій Е.О. Фінанси. Навчальний посібник. Чернівці: БДФА. 2006. С. 14 -19
2. Крупка М.І., Скаско О.І. Вплив оперативної банківської інформації на розвиток фінансової системи України. *Фінанси України*. 2012. №11. С. 107-110
3. Стукало Н.В. Глобалізація та розвиток фінансової системи України. *Фінанси України*. 2012. №5. С. 29-35.
4. Львовичкін С., Опарін В., Федосов В. Трансформація та розвиток фінансової системи України. *Ринок цінних паперів України*. 2009. №1-2. С. 13-14
5. Карпінський Б.А., Герасименко О.В. Основи збалансованості фінансової системи держави. *Фінанси України*. 2012. №1. С. 77-79.

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТОВАРНОГО РИНКУ ЗАСОБІВ ЗАХИСТУ РОСЛИН В УКРАЇНІ

Кірічек А. Р., аспірант

*Науковий керівник: Байдала В. В., доктор економічних наук, професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

В тяжких умовах воєнного стану розвиток економічних відносин в Україні зазнав шокового поштовху. Функціонування ринкових відносин на ряді територій стало практично неможливим, також постраждала виробнича база та десятиліттями напрацьовані логістичні ланцюги. В таких надскладних умовах аграрна галузь продовжувала працювати щоб забезпечити продовольчу безпеку насамперед країни та внести суттєвий вклад в продовольче забезпечення народів на світовому ринку.

Фундаментом економіки будь-якої країни є товарні відносини, які проявляються процесом купівлі-продажу товарів та послуг в царині товарного обміну, отже, через дію товарного ринку.

Головною його характеристикою в довоєнний час в Україні є: взаємовідносини та зміна попиту і пропозиції і можливість через свої інструменти пристосування до цих змін; підштовхувати виробників продукції до випуску нових інноваційно покращених досконаліших продуктів; спонукає до трансформації комерційно-господарських відносин в сторону пришвидшення логістики, а отже, скорочення термінів виробничих та фінансових циклів; консолідує товаропотоки від виробників до споживачів продукції, товарів та послуг в достатньому об'ємі, асортиментному різноманітті та дотриманні певного часового лагу; відповідає за якісне кваліфіковане зберігання товарних запасів (особливо якщо йдеться мова про засоби захисту рослин) тощо [1].

Шокове становище спричинене загарбницьким нападом РФ зруйнувало функціонування повноцінних товарних ринків та всіх перелічених його елементів на південному сході України повністю і на всій іншій території країни частково. Розвиток економіки країни за цих складних викликів потребує як ніколи досі збалансування ринкових відносин. Значення поняття «риннок» постійно зазнавало трансформаційних змін під дією різноманітних факторів з плином розвитку цивілізації.

На початковому етапі зміст цього поняття розумілось буквально місце, де відбувалась зустріч продавця і покупця [2]. Згодом це поняття прийняло значення самого механізму купівлі-продажу із взаємодією продавців і покупців. Зараз, на нашу думку, це поняття розуміють безумовно і як осередок здійснення торгівлі де має місце товарно-грошовий обмін і проявляються різнопланові господарські

зв'язки. Він слугує платформою відтворення сукупного національного продукту і являється рушійною регулюючою силою економічних процесів країни [3].

В. М. Лисюк в своїх роботах зазначає, що товарний ринок як основна низова одиниця системи ринкової економіки і в межах дії якої відбувається повністю завершений цикл відтворення споживчої вартості товару в діапазоні її утворення-споживання та відрізняється за своєю структурою, принципами функціонування та розвитку[2].

Таким чином, ринок товарів – це первинна форма ринку де здійснюється механізм купівлі-продажу засобів виробництва та предметів споживання.

Ринок засобів захисту рослин є одним із головних елементом аграрної економіки підгалузі рослинництво. Від ефективності функціонування його механізмів та складових залежить оптимальність та своєчасність використання засобів захисту рослин (ЗЗР) як ресурсу, що підвищує результативність агровиробництва і сприяє максимізації ефективності господарювання сільськогосподарських підприємств. Вітчизняний ринок ЗЗР досить специфічний, йому притаманні певні особливості, які обумовлюються невеликою кількістю конкурентів-продавців і певними характеристиками самого товару (це товар не широкого споживання) і для його виробництва і реалізації потрібні особливі умови.

Специфічною характеристикою ринку ЗЗР в Україні є відносно стійкий нееластичний попит та пропозиція, представлена продукцією обмеженої кількості фірм виробників та постачальників. При цьому попит на ринку ЗЗР є похідним від кліматичних умов кожного року, попиту на ринках сільськогосподарської продукції, сезонності та постійному підвищенні якості інноваційності та екологічності препаратів.

Вдосконалення методичних підходів до формування та функціонування ринку ЗЗР є на сьогодні дуже актуальним питанням, яке має базуватись на розробці ефективних механізмів взаємодії усіх агентів цього ринку, а також на державній програмі підтримки.

Отже, український товарний ринок ЗЗР за своїми характеристиками є досить специфічним, його становлення і розвиток у воєнний та післявоєнний час потребує особливої уваги як з боку держави, наукової спільноти, усіх суб'єктів – учасників ринку і від суспільства в цілому.

Список використаних джерел

1. Громова Т.М. Сутність та особливості функціонування товарного ринку. Вісник ОНУ ім. Мечникова. 2018. Т23 Вип. 3(68). С.7-10.

2. Лисюк В.М. До теорії дослідження та розвитку товарних ринків. Економічні інновації. 2010. Вип.40 С.256-268

3. Олефір В. Товарний ринок як об'єкт дослідження. Вісник КНЕУ. 2008. №3(5). С.5-15.

ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МІЖБЮДЖЕТНИХ ТРАНСФЕРТІВ В УКРАЇНІ

Кобзистий А. В., магістр

Буряк А. В., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Актуальними питаннями сьогодення в міжбюджетних відносинах в Україні є проведення постійного моніторингу та визначення впливу міжбюджетних трансфертів на оптимізацію дохідної бази місцевих бюджетів та посилення соціально-економічного розвитку місцевих громад.

Важливим напрямом державної бюджетної політики України, як унітарної держави, є рівномірне фінансове забезпечення надання державних гарантованих соціальних послуг громадянам. Практичне втілення цього постулату впроваджується через бюджетне регулювання з використанням механізмів фінансового вирівнювання. Головним інструментом реалізації цієї політики є міжбюджетні трансферти [2]. Розвиток системи міжбюджетних трансфертів країни вимагає її наближення, в свою чергу, до головних принципів функціонування подібних систем економічно розвинутих країн, в той же час з врахуванням регіональних, національних особливостей та умов формування місцевих бюджетів. Міжбюджетні трансферти – це «кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого» [1].

Місцеві бюджети в Україні нині формуються за рахунок міжбюджетних трансфертів із бюджетів вищого рівня (частка трансфертів у структурі ресурсу місцевих бюджетів часто становить до 55%). Отже, управління використанням бюджетних ресурсів здійснюється все таки із центру. Розширення та оптимізація джерел наповнення місцевих бюджетів, збільшення повноважень місцевих органів влади в управлінні фінансовими ресурсами та підвищення їхньої самостійності є надзвичайно важливими завданнями.

Ми погоджуємось із напрацюваннями Сидор І.П. щодо шляхів вдосконалення розвитку системи міжбюджетних трансфертів в Україні [3]. Пошук сучасних підходів до вирішення проблем оптимізації системи міжбюджетних трансфертів, з метою розширення бюджетних прав органів місцевого самоврядування, має базуватися на таких основних положеннях:

– у процесі збалансування бюджетів не потрібно досягнення повного бюджетного вирівнювання, в умовах транзитивної економіки стимулювальна функція міжбюджетних трансфертів має бути реалізована більшою мірою, ніж у країнах із стабільною економікою;

- розподіл вирівнювальних трансфертів доцільно проводити із використанням формульного підходу протягом тривалого часу. При необхідності уточнення алгоритму розрахунків потрібно використовувати цільові субвенції;
- доцільно запровадити прямі розрахунки за міжбюджетними трансфертами між державним бюджетом та бюджетами територіальних громад всіх рівнів. Для цього необхідно оптимізувати функціонування казначейської системи;
- потребує вдосконалення порядок міжбюджетних відносин на рівні села, селища, міста районного підпорядкування та адміністративного району;
- потрібно здійснити розробку та затвердження державних соціальних стандартів (методику розрахунку вартості соціальних послуг та їх складу для всіх галузей), що дасть змогу визначати грошовий еквівалент послуги, що надається, а також її склад;
- забезпечити адресність соціальних пільг з визначенням їх фінансової оцінки;
- підвищити ефективність місцевих податків і зборів шляхом удосконалення механізму їх адміністрування та формування єдиної бази даних.

Таким чином, якщо місцеві бюджети не в повністю забезпечуються своєю доходною базою, питання, пов'язані з їх фінансуванням вирішується шляхом міжбюджетного вирівнювання, що становить основу міжбюджетних відносин в Україні та слугує інструментом державного регулювання бюджетного процесу.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI: URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Письменний В.В. Міжбюджетні трансферти як інструмент фінансового вирівнювання територій. *Економіка та держава*. 2017. № 6. С. 24-30.
3. Сидор І.П. Міжбюджетні трансферти в системі доходів місцевих бюджетів: сучасний стан та напрями вдосконалення. *Гроші, фінанси і кредит*. 2019. Вип. 32. С. 363-370.
4. Собчук С. І. Міжбюджетні трансферти в системі бюджетного регулювання. *Економіка та держава*. 2017. № 2. С. 73–76.

ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА АГРАРНОГО СЕКТОРУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Кожановський Ю. А., магістр

Скрипник Г. О., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Агропромисловий сектор – один із локомотивів національної економіки України: галузь стабільно зростала до початку повномасштабної війни, щорічне зростання становило 5-6%, частка сільськогосподарського виробництва у ВВП становила 10%, а разом із переробкою сільськогосподарської продукції -16%. Сільське господарство було одним із лідерів світового виробництва деяких видів продовольства, забезпечуючи обсяги торгівлі в еквіваленті 6% калорій світового споживання. Україна була лідером із міжнародної торгівлі олією соняшnikовою (перше місце у світі), ріпаком та ячменем (третє та четверте місця відповідно) та іншою продукцією. Торгівля сільськогосподарською продукцією та продовольчими товарами приносила Україні щорічно близько 22 млрд. дол. США та становила 41% усього експорту.

Війна вплинула на багато галузей економіки України. Деякі зупинилися повністю, інші продовжують частково функціонувати на безпечних територіях. До таких належить сільське господарство. Аграрії продовжують працювати як поблизу окупованих територій, так і по можливості — в інших регіонах, наприклад, перемістивши виробництво в Західну Україну.

Щоб підтримати посівну в Україні, 15 березня 2022 р. парламент вніс зміни до державного бюджету-2022, знявши обмеження на обсяг державних гарантій на портфельній основі. Зокрема, зняли загальний ліміт в обсязі до 3% планових доходів загального фонду державного бюджету, а також спеціальний ліміт до 10 млрд грн на компенсацію кредитів суб'єктам макро-, малого та середнього підприємництва. Зазначимо, що аграрна галузь традиційно є однією з лідерів серед отримувачів державної допомоги.

27 березня 2022 р. Кабінет Міністрів України прийняв постанову, спрямовану на реалізацією вказаних змін. Розширено програму «Доступні кредити 5-7-9%»

Слідом за збільшенням обсягу державних гарантій уряд розширив державну програму пільгових кредитів. Програма стала доступна середнім підприємствам із доходом до 50 млн євро на рік (раніше — до 20 млн євро) та великим підприємствам, чий дохід перевищує 50 млн євро на рік, незалежно від кількості працівників. Відтепер аграрії можуть отримувати доступні кредити від держави під привабливі ставки: 0% річних протягом періоду воєнного стану та одного місяця після його припинення, а потім – 5% річних. Програму реалізовує Фонд розвитку підприємництва шляхом співробітництва та скеровування коштів через комерційні банки.

Незважаючи на те, що Національний банк України обмежений у втручанні у комерційні відносини фінансових установ та їхніх клієнтів, він рекомендував банкам та небанківським фінансовим установам, які знаходяться у його віданні, запровадити кредитні канікули.

Окрім цього, Законом №2120-IX від 15 березня 2022 р. були внесені зміни до Цивільного кодексу України, згідно з якими протягом воєнного стану і на 30 днів після його закінчення не нараховуються штрафні санкції за прострочення виконання зобов'язань за кредитами та позиками.

На додачу регулятор підтримав якість кредитних портфелів банків: Постановою Правління №23 від 25 лютого 2022 р. НБУ дозволив банкам не враховувати несплату за кредитами як прострочення протягом дії воєнного стану та 30 днів після нього. Надано можливість залучати місцеві субсидії та дотації з бюджету. Програма місцевих дотацій, які надають обласні адміністрації невеликим господарствам, була започаткована ще до війни, однак наразі її використовують як один із інструментів підтримки малого агробізнесу.

Можливість виділення дотацій передбачена, наприклад, для фермерських господарств (порядок отримання та перелік необхідних документів — у Постанові КМУ №106 від 7 лютого 2018 р.). Відповідальними структурами є Український державний фонд підтримки фермерських господарств (щодо субсидій на одиницю оброблюваних угідь) та відповідні підрозділи облдержадміністрацій (щодо дотацій за утримання корів). Серед перших про співробітництво оголосила Львівська ОДА.

Бюджетна підтримка також передбачається для юридичних осіб та ФОП, що провадять діяльність у галузях тваринництва, бджільництва, рибництва, переробної промисловості, які виробляють харчові продукти (м'ясні, рибні, молочні), фізичних осіб, у яких наявні бджолосім'ї (Постанова КМУ №107 від 7 лютого 2018 року). Надавачами її є відповідні підрозділи облдержадміністрацій.

Частково знято обмеження на експорт аграрної продукції, 5 березня 2022 р. Кабінет Міністрів України вжив термінових заходів для забезпечення продовольчої безпеки держави і скасував квоти на експорт значної кількості продукції сільського господарства.

Фактично було заборонено вивезення живої худоби, м'яса та м'ясних субпродуктів, гречки, жита, цукру, вівса, проса та деяких інших позицій. Однак у квітні перелік переглянули, і експорт багатьох позицій, зокрема й пшениці, дозволили за умови ліцензування. Зазначимо, що уряд зробив процедуру ліцензування не лише швидкою (запит опрацьовується впродовж 24 годин), а й безкоштовною [1].

Впроваджено міжнародні ініціативи задля підтримки економіки. Крім безпосереднього виділення коштів, держава також активно популяризує та залучає міжнародних партнерів для реалізації програм, націлених на ефективне поведження з ресурсами та самоорганізацію населення та бізнесів задля підтримки економіки.

Наприклад, ініціатива «Сади перемоги» закликає необмежене коло осіб долучатися до мікро- та мінівиробництва сільськогосподарської продукції, аби уникнути дефіциту продовольства та прогодувати населення у важкій військовій та повоєнній час. Ініціатива фінансується урядом Канади та впроваджується компанією Alinea International спільно з проектом міжнародної технічної допомоги «Супровід урядових реформ в Україні» (SURGe).

Підтримку її в уряді забезпечують Міністерство розвитку громад та територій України та Міністерство аграрної політики та продовольства України.

Усі ці заходи мають стати дієвими інструментами, які допоможуть убезпечити більшість аграріїв від дефолтів і надати їм достатній обсяг ліквідності. Повністю компенсувати втрати буде, мабуть, неможливо: експортна виручка сільгоспвиробників просіла, зокрема, через масштабні руйнування, блокування морських портів та знищення ринків збуту. Чимало виробників узагалі припинили діяльність. Однак сподіваємося, що вжиті заходи все ж допоможуть підтримати продовольчу безпеку України.

Список використаних джерел

1. Проект плану відновлення України. Матеріали робочої групи «Нова аграрна політика». Національна Рада з відновлення України та наслідків війни. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/new-agrarian-policy.pdf>

УДК 316.324.8

УНІВЕРСАЛЬНИЙ (БЕЗУМОВНИЙ) БАЗОВИЙ ДОХІД ЯК ФОРМА СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ

*Колодій А. В., кандидат економічних наук, доцент
Львівський національний університет природокористування*

Універсальний (безумовний) базовий дохід (UBI, Universal Basic Income) – це форма програми соціального забезпечення, яка передбачає регулярні та безумовні грошові виплати особам без будь-якої перевірки матеріального становища чи вимог до роботи. Концепція універсального базового доходу набула популярності в останні роки як потенційне рішення проблеми зростаючої нерівності в доходах і переміщення робочих місць, спричинених автоматизацією та глобалізацією. З огляду на це дослідження історії виникнення такої ідеї, її обґрунтування, потенційні переваги та проблеми впровадження таких програм є надзвичайно цікавими у наш час.

Ідея надання мінімального доходу всім громадянам, незалежно від їхнього

статусу, зайнятості чи матеріального становища, сягає 18 століття. Ця концепція набула популярності у 20 столітті, коли такі економісти, як Мілтон Фрідман і Джеймс Тобін, виступили за від'ємний податок на прибуток, який забезпечить грошову допомогу малозабезпеченим особам. У 21-му столітті «універсальний базовий дохід» став більш поширеною ідеєю, з кількома пілотними програмами та пропозиціями, які реалізуються по всьому світу.

Основним обґрунтуванням доцільності універсального базового доходу є подолання бідності та зменшення нерівності доходів. Завдяки програмі універсального базового доходу всі громадяни матимуть гарантований дохід, який допоможе їм задовольнити свої основні потреби, такі як житло, їжа та охорона здоров'я. Універсальний базовий дохід також може допомогти зменшити стигматизацію, пов'язану з отриманням соціальної допомоги, і забезпечити певну подушку безпеки для людей, які втрачають роботу через цифровізацію, автоматизацію або економічний спад. Крім того, універсальний базовий дохід може допомогти зменшити адміністративні витрати та бюрократію, пов'язану з програмами соціального забезпечення, які перевіряються на предмет наявності відповідних доходів.

На сьогодні, в умовах війни, яка триває в Україні, ідея застосування в різних можливих комбінаціях програми універсального базового доходу є досить актуальною. Загрози соціального та трудового характеру у діючих реаліях вимагають від держави пошуку певних інструментів їх вирішення. Як один із багатьох варіантів можна було б розглядати варіант здійснення відповідних адресних виплат тим особам, які найбільше постраждали через воєнні дії, втратили житло, роботу і т. ін. Звичайно, що функціонування такої програми вимагатиме відповідного фінансування, контролю та прозорості. Хоча така програма не може повністю вирішити всі проблемні питання, однак, за дотримання певних умов з її допомогою стане можливим забезпечити підтримку значної частини громадян, які її потребують.

Програма універсального базового доходу має низку своїх переваг. Однією з цих переваг є підвищення економічної безпеки, що може призвести до покращення фізичного та психічного здоров'я окремих вразливих верств населення. Вона також може допомогти зменшити рівень бідності і бездомності, що може призвести до підвищення соціальної згуртованості та зниження рівня злочинності. Крім того, програма універсального базового доходу може надати людям можливість продовжувати освіту, навчальні тренінги чи займатися підприємницькою діяльністю, не боячись фінансового краху.

З іншої сторони, дана програма має і свої недоліки. Однією з основних проблем програми універсального базового доходу є вартість. Забезпечення регулярної готівкової виплати кожному громадянину потребувало б значного

фінансування, яке було б важко отримати. Ще одна проблема полягає в тому, що ця програма може дестимулювати роботу (офіційне працевлаштування), оскільки люди можуть покладатися виключно на готівкові виплати, а не шукати роботу. Нарешті, впровадження даної програми може бути політично складним, оскільки може виникнути спротив з боку тих, хто розглядатиме її як більш сильне розширення соціально-орієнтованої складової у політиці держави.

Отже, універсальний базовий дохід – це концепція, яка набула популярності в останні роки як потенційне рішення проблеми зростаючої нерівності в доходах і переміщення робочих місць, спричинених автоматизацією та глобалізацією. Хоча впровадження програми «універсального базового доходу» має потенційні переваги, існують також значні проблеми, які необхідно вирішувати. Зрештою, доцільність програми універсального базового доходу залежатиме від конкретного контексту та політичної волі суспільства, у якому вона імплементуватиметься.

Список використаних джерел

1. Gentilini, U., Grosh, M., Rigolini, J., & Yemtsov, R. (Eds.). (2020). *Exploring universal basic income: A guide to navigating concepts, evidence, and practices*. World Bank Publications. 323 p.

2. Ковтун, Н. М., Шкіль, Л. Л., & Венцель, Н. В. (2021). Безумовний базовий дохід як фактор нівеляції соціальних ризиків в умовах модернізаційних викликів Industry 4.0. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки*, (89). С. 76-87.

3. Чайка О. Безумовний базовий дохід в Україні. URL: <https://focus.ua/uk/economics/511660-bezuslovniy-bazoviy-dogovor>

4. Юрків Ю. Безумовний базовий дохід після війни в Україні: чи доцільно? URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/05/5/686659/>

УДК 336.3

ЗОВНІШНІЙ ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ

Короткова Д. О., студентка

*Науковий керівник: Соколова Е. О., кандидат економічних наук, доцент
ВСП «Боярський фаховий коледж НУБіП України»*

Державний борг країни поділяється на зовнішній і внутрішній. Зовнішній борг – це вимоги (позики), отримані державою від іноземних держав, іноземних фінансових установ та міжнародних фінансових організацій відповідно до міжнародних договорів. Запозичення можуть здійснюватись шляхом випуску облігацій зовнішньої державної позики (ОЗДП), які є державними борговими цінними паперами, розміщеними на міжнародному фінансовому ринку.

Згідно з рекомендаціями, визначеними Маастрихтськими критеріями, державний борг країни не повинен перевищувати 60% ВВП, а дефіцит бюджету – 3%. Досвід країн світу у 2020 році показав, що під час карантинних обмежень профінансувати дефіцит бюджету за рахунок збільшення податкового навантаження неможливо. В умовах зростання дефіциту та загострення економічної кризи зовнішні запозичення на вигідних умовах дозволяють країні уникнути ризику дефолту та бюджетних арештів у частині витрат у соціальній сфері.

Але в довгострокій перспективі необхідність погашення надмірного зовнішнього боргу призведе до ще більшого дефіциту бюджету та ймовірності настання дефолту. Проте незначні темпи зростання зовнішнього боргу, що супроводжуються високим рівнем економічного розвитку та помірною інфляцією, як правило не призводять до дисбалансів в економічному середовищі держави.

Аналізуючи структуру державного боргу України протягом 2013-2021 років, можемо спостерігати, що зовнішній борг складає основу державного боргу України у всіх роках. Так, у 2014 р. відбулося зростання державного боргу на 88,4% , що спричинено початком глибокої економічної кризи. Окрім того, криза 2014-2015 років спричинила різке зростання відношення боргу до ВВП країни із 40,1% у 2013 році до 70,2%, та 79,4 % у 2014 та 2015 роках відповідно.

У 2017 р. було проведено активну операцію з управління державним боргом з метою подальшого вирівнювання графіка погашення державного зовнішнього боргу України, а також стимулювання попиту інвесторів на ОЗДП. Вже у 3 кварталі цього ж року Україна здійснила перший з часів реструктуризації державного зовнішнього боргу у 2015 р. випуск ОЗДП на суму 3,0 млрд. дол. США (або 78,9 млрд грн). Зовнішній борг за підсумками 3 кварталу 2020 р. становив 1187,2 млрд. грн. За такий же період 2021 року зовнішній борг України становив 1413,4 млрд грн. Починаючи з 2018 роки співвідношення зовнішнього державного боргу України з ВВП становило 60 %. і, навіть, менше.

У структурі зовнішнього державного боргу 54% становили ОЗДП, 46% - кредити серед яких найбільшу питому вагу мають кредити від міжнародних фінансових організацій (МФО). Аналіз платежів за державним боргом показує, що за підсумками 2020 р. обсяг ресурсів на погашення та обслуговування зовнішнього державного боргу становить лише 38,1% від загального обсягу, натомість 61,9% припадає на погашення та обслуговування внутрішнього боргу.

Серед позик МФО станом на грудень 2020 р. найбільший розмір заборгованості Україна має перед Міжнародним валютним фондом (362,6 млрд грн). Серед інших кредиторів в цій групі: Міжнародний банк реконструкції та розвитку (162,33 млрд грн); ЄС (139,31 млрд грн); Європейський інвестиційний

банк (28,89 млрд грн); Європейський банк реконструкції та розвитку (24,12 млрд грн).

Повномасштабне вторгнення РФ в Україну призвело до значного зростання зовнішнього державного боргу нашої країни. Станом на 31.12.2022 року розмір зовнішнього державного боргу зріс до 2610,9 млрд.грн. майже у 2 рази, порівняно з 2021 роком. За умови падіння розміру ВВП України у 2022 році на 34 %, можна зрозуміти, що частка зовнішнього боргу порівняно з ВВП значно зросла і суттєво перевищує норматив у 60%.

Підсумовуючи вище викладений матеріал, можемо зробити висновок, що частка зовнішнього боргу становить більше половини загального державного боргу України. Його структура включає позики від міжнародних фінансових організацій, урядів іноземних країн, облігації зовнішньої державної позики, комерційні позики. Найбільшу частку у 2017- 2020 роках займали ОЗДП, що спричинено низкою переваг такого боргового інструменту. Зростання ефективності управління державними фінансами повинно відбуватися, в тому числі, за рахунок: формування механізму управління зовнішнім державним боргом; впровадження системи індикаторів боргової безпеки, розроблені Світовим банком та МВФ, у систему аудиту боргової безпеки України; визначення оптимальної структури відношення зовнішнього боргу до ВВП, враховуючи основні аспекти та тенденції розвитку вітчизняної економіки, та інші. Але зрозуміло, що тільки закінчення війни та відновлення української економіки може стати надійним фактором зниження зовнішньої заборгованості та виходу з боргової кризи.

Список використаних джерел

- 1.Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua/>
2. Офіційний веб-сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua/>

УДК 658

УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ КАПІТАЛУ МОЛОКОПЕРЕРОБНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Котлярова М. А., магістрант

*Науковий керівник: Дем'яненко І. В., кандидат економічних наук, доцент
Національний університет харчових технологій*

У ринковому середовищі діяльність підприємств має першочергове значення, оскільки саме завдяки ним формуються податкові надходження до бюджету, розвиваються міста та села, забезпечується благополуччя держави та суспільства, а

молокопереробні підприємства, крім того, задовольняючи потреби громадян сприяють продовольчій безпеці держави.

У воєнний період провадження фінансово-господарської діяльності підприємств украї ускладнене через відкриту агресію РФ, тимчасову відсутність електроенергії, відтік трудових ресурсів за кордон, втрату сировинної бази та фінансових ресурсів тощо. За таких умов першочергового значення набувають: ефективне використання існуючого капіталу підприємств та можливі шляхи його залучення. На думку науковців [2] основні цілі і характеристики капіталу представлені на рис. 1.

За повноцінних умов функціонування підприємств є достатньо багато варіантів для формування капіталу підприємств. Так, власний капітал можна формувати за рахунок вкладів засновників та акціонерів, за рахунок капіталізації прибутку, за рахунок переоцінки та індексації основних засобів, тощо. Не менш широкий спектр джерел формування позикового капіталу: банківські кредити, облігаційна позика, фінансовий лізинг, кредиторська заборгованість у тому числі за товарними кредитами. Поняття «структура капіталу» носить неоднозначний дискусійний характер, та, здебільшого, зарубіжні та вітчизняні економісти визнають її як співвідношення власного і позикового капіталу [2].

Рис. 1. Сутність капіталу як об'єкта управління [2]

Управління структурою капіталу будь-якого підприємства відіграє у край важливе значення, а саме: впливає на оподаткування прибутку підприємств через дію податкового коректора; визначає рентабельність використання власного капіталу; має суттєвий вплив на формування ціни товару або послуги; характеризує дохід власників на вкладений капітал.

Формування капіталу підприємства, а отже і забезпечення його структури є процесом, який слід розглядати із двох позицій: з точки зору інвестора та самого підприємства. З позиції інвестора для визначення ефективності вкладення ресурсів у підприємство цілком достатньо оцінити термін повернення вкладених коштів та суми доходів від вкладених інвестицій. Однак, з позиції підприємства, для вивчення рівня відтворення капіталу застосування фінансових методів недостатньо. Тому необхідно застосувати комплексні методики аналізу формування капіталу. У літературі існує безліч точок зору щодо питання системності та комплексності аналізу капіталу (табл.1.2) [1].

Можна виділити шість основних етапів проведення системного аналізу капіталу: визначення цілей та особливостей проведення аналізу капіталу, виходячи із обґрунтованої необхідності; визначення методів і показників щодо проведення аналізу капіталу суб'єкта господарювання; зображення капіталу підприємства як комплексної системи оцінки; визначення ключових екзогенних і ендогенних факторів, що мають вплив на капітал підприємства; моделювання регулюючого впливу факторів на капітал підприємства; використання розробленої моделі у процесі провадження діяльності.

Таблиця 1 - Існуючі методики аналізу формування капіталу

Напрямок аналізу	Послідовність аналізу
Аналіз пасивами за	Аналіз структури джерел формування капіталу підприємства Оцінка показників ринкової стійкості підприємства Аналіз джерел формування власного капіталу Аналіз власного оборотного капіталу Аналіз структури позикового капіталу Аналіз платоспроможності та прогноз фінансового стану (можливості банкрутства)
Аналіз пасивами за і активами	Аналіз джерел утворення майна підприємства Аналіз ліквідності та платоспроможності Аналіз фінансової стабільності Аналіз використання власного та позикового капіталу
Аналіз пасивами, за аналіз запасів	Аналіз структури пасивів Аналіз фінансової стійкості Аналіз платоспроможності та ліквідності Аналіз забезпеченості запасів джерелами їх формування.

Вивчення процесу формування капіталу здійснюється шляхом оцінки та детального дослідження всієї сукупності джерел утворення капіталу підприємства,

визначення структури та інших якісних показників формування капіталу і визначення його вартості.

Розглянуті підходи до розуміння суті капіталу дозволяють зробити висновок, що метою аналізу формування капіталу є вивчення стану та структури аналізованого об'єкту, тобто визначення джерел формування, оцінка виявлених у них змін з позиції впливу на фінансовий стан і ліквідність підприємства та обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансування його господарської діяльності.

Список використаних джерел

1. Багацька К.В., Говорушко Т.А., Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: підручник. К.: НУХТ, 2014. с. 320 с.

2. Бланк І.О., Ситник Г.В., Андрієць В.С. Управління фінансами підприємств : підручник 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 792

УДК 336.1

МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ

Кравчук К. Ю., студентка

Пушкар Т. О., викладач

ВСП «Боярський фаховий коледж НУБіП України»

Управління фінансами здійснюється через державні інститути та інституційні системи за допомогою форм і методів організації управлінської діяльності. Така діяльність залежить від історичних, економічних і політичних умов розвитку країни, а також від фіскальної політики країни [1, с.282-286].

Вплив на фінансові відносини здійснюється за допомогою спеціальних методів:

- 1) фінансового прогнозування
- 2) фінансового планування
- 3) фінансового регулювання
- 4) фінансового контролю.

Основне місце фінансового управління займає прогнозування.

Фінансове прогнозування - передбачення можливого фінансового становища країни, галузі, підприємства і є втіленням показників фінансового плану. Прогнози можуть бути середньостроковими (5-10 років) і довгостроковими (понад 10 років). Фінансове прогнозування передуює розробці фінансового планування, формує концепцію фінансової політики на певний період. Метою фінансового прогнозування є визначення фактичного обсягу фінансових ресурсів, джерела формування та напряму використання протягом прогнозного періоду. Фінансове прогнозування дає змогу інститутам фінансової системи окреслити варіанти

розвитку та вдосконалення фінансової системи, форми і методи реалізації фінансової політики [2, с.84-92].

Фінансове планування - це діяльність із балансування та розподілу фінансових ресурсів. При цьому «збалансованість» передбачає оптимальне співвідношення фінансових ресурсів, джерел фінансування та використання. Коефіцієнт є розумним співвідношенням доходу до оподаткування до доходу після оподаткування за регіонами, галузями та підприємствами. Фінансове планування є складовою частиною народногосподарського планування, що базується на показниках соціально-економічного розвитку. Фінансове планування спрямоване на координацію діяльності всіх інститутів фінансової системи. Відносна відокремленість різних ланок фінансової системи зумовлює необхідність розробки системи фінансового планування [3, с.212-220].

Фінансове регулювання - це форма регулювання або нагляду, яка змушує фінансові установи дотримуватись певних вимог, обмежень і вказівок, спрямованих на підтримку цілісності фінансової системи. Рішення про це можуть приймати державні чи неурядові організації.

Державне регулювання у фінансовій сфері здійснюється за допомогою різноманітних методів, які ґрунтуються на використанні впливу. А саме: правові, адміністративні, фінансові.

Фінансовий контроль - це один із видів фінансової діяльності держави з перевірки суб'єктів господарювання всіх форм власності шляхом застосування встановлених чинним законодавством методів контрольної діяльності для виявлення недоліків у фінансовій звітності підприємств, установ, організацій в процесі створення, розподілу, використання грошових фондів.

Фінансовий контроль, як економічна категорія, поділяється на види за певними критеріями. Залежно від суб'єктів, які виконують фінансовий контроль, вирізняють:

- державний;
- внутрішньогосподарський;
- аудиторський (незалежний);
- громадський;
- фінансовий контроль.

Отже, при управлінні державними фінансами використовуються спеціальні методи за допомогою яких здійснюється вплив на фінансові відносини.

Список використаних джерел

1. Горин В. П. Фінансовий механізм забезпечення суспільного добробуту: теоретична концептуалізація та проблеми функціонування : монографія. Тернопіль : 2020. 516 с.

2. Коваленко В. М. Фінансова система України: теорія, методологія, практика : монографія. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. 360 с.

3. Лободіна З. М. Бюджетний механізм: концептуальні засади та перспективи модернізації: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 412 с.

УДК 336.1

ПРОБЛЕМИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

*Левкіна Р. В., доктор економічних наук, професор
Національний університет «Одеська політехніка»
Котко Я. М., кандидат економічних наук
Державний біотехнологічний університет*

Стимулом для динамічного розвитку національної економіки України є ефективна системи управління державними фінансами в умовах воєнного часу. Раціональне використання фінансових ресурсів дозволить створити сприятливе соціально-економічне середовище для розвитку суб'єктів підприємництва і забезпечити баланс системи соціального захисту населення через задоволення економічних потреб бізнесу та одночасного відстоювання соціальних інтересів. Водночас проблеми в системі управління державних фінансів спроможні створити загрози і гальмувати розвиток національної економіки. Логічним результатом у такому випадку є дефіциту державного бюджету. Як правило, неефективне використання фінансових ресурсів провокує надмірну фіскальну орієнтацію й порушує стабільність національної валюти, що в решті послаблює систему соціального забезпечення і захисту, зменшує державні гарантії, а потім веде до активного нарощування державного боргу.

Аналіз загальних теоретико-методичних положень та практичних розробок по розвитку фінансової системи й управління державними фінансовими ресурсами дозволяє відзначити публікації таких вчених, як В. Базилевич, О. Кириленко, А. Завгородній, І. Устинова [1] та ін. Серед фундаментальних і прикладних досліджень з проблематики управління державними фінансам, варто виокремити результати таких українських вчених, як: А. Мельник, І. Луніна, А. Левкін [2], К. Павлюк, Ю. Когут [3] та ін. Автори даної публікації також мають певний доробок за вказаною темою [2, 4]. Зрозумілою є багатогранність і багатоаспектність даної проблематики, що вимагає ґрунтовних і тривалих досліджень.

Відтепер актуальність дослідження системи управління державними фінансами посилюється в умовах воєнного стану набуває особливого значення для

забезпечення функціонування різних сфер національної економіки й суспільного життя [1, с.102].

Нами встановлено, що основними проблемами функціонування системи управління державними фінансами України є такі:

≈ відсутність моніторингу та контролінгу за цільовим використанням бюджетних коштів і, як наслідок, їх нецільове використання (розвиток корупційних схем щодо нецільового використання бюджетних коштів при виплаті заробітної плати та фінансової винагороди; розміщення бюджетних коштів на банківських депозитах; придбання організаціями портфелів валют і цінних паперів, а також іншого майна з метою отримання прибутків або перепродажу; здійснення внесків до статутних фондів інших юридичних осіб чи благодійних фондів);

≈ недосконалість мотиваційної складової щодо зміцнення системи фінансів суб'єктів господарювання (модифікація соціально-економічної політики стимулювання підприємництва з акцентом на створення сучасної інфраструктури з урахуванням змін спільної концепції у відношенні підприємницької діяльності до адаптивних умов військового стану);

≈ недосконалість системи нормативно-правового регулювання системи управління державними фінансами (відсутність чіткого розмежування делегованих повноважень органів влади при плануванні та виконанні бюджетів різних рівнів і забезпеченні затверджених нормативів соціального захисту населення й надання державних гарантій, що не дає можливості прозоро використовувати кошти державного бюджету);

≈ неналагоджений механізму фінансового забезпечення державно-бюджетних установ (пошук нових джерел надходжень фінансових ресурсів до державного бюджету й створення передумов формування дефіциту бюджетних коштів);

≈ зменшення розмірів державних відрахувань на соціальні програми та економічні проекти через цільові фонди [2, с.54].

Одним із напрямків вирішення вказаних проблем, є використання кращих практик і досвіду економічно розвинутих країн світу – Франції, США, Великобританії та Німеччини. Це дозволить вирішити протиріччя у сфері регулювання, моніторингу і контролінгу фінансових ресурсів, що, в свою чергу, є основою для європейської інтеграції України до світової фінансової системи [3, с.155-156]. Отже, система управління державними фінансами є своєрідним базисом, а її складові - рушійною силою, що забезпечує розвиток усіх сфер національної економіки та суспільства країни. Взаємодія з іншими країнами, використання цінного досвіду відновлення економіки дозволяє забезпечити стійкість та надійність системи управління державними фінансами на перспективу,

що у свою чергу, зміцнить власні позиції й забезпечить переваги для України на світовому рівні [4, с.54-55].

Список використаних джерел

1. Устинова І. П., Савліва Н. О., Бардачевська А. М. Проблеми розвитку фінансової системи України. *Юридичний вісник*. 2 (63). 2022. С. 100-105.

DOI: 10.18372/2307-9061.63.16716

2. Левкіна Р. В., Котко Я. М., Левкін А. В. Вдосконалення механізму управління державними фінансовими ресурсами для соціально-економічного розвитку. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку бізнесу, фінансово-кредитних та облікових систем». Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2022. С. 53–55.

3. Когут Ю.М. Сучасні проблеми та шляхи вдосконалення фінансової системи України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. № 28. С. 153-158. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2019-28-27>

4. Levkina R. V., Kotko Ya.M. Current approaches to the transformation of public power in Ukraine. *Правові засади організації та здійснення публічної влади: Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої світлій пам'яті доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника НАПрНУ, першого Голови Конституційного Суду України Л. П. Юзькова, 2022.*

УДК 338.1

ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗБУДОВА СІЛЬСЬКОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ: НОВА АГРАРНА ПОЛІТИКА ТА ЦІЛЕПОКЛАДАННЯ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ

Мазур А. О., здобувачка

Мальцев М. А., здобувач

*Науковий керівник: Петруха С. В., кандидат економічних наук, доцент
Київський національний університет будівництва і архітектури*

Відновлення та розбудова сільської інфраструктури є важливою складовою процесу відновлення після війни. Після війни сільськогосподарські підприємства можуть бути руйнованими або пошкодженими, а сільські дороги, мости та інші споруди можуть бути зруйновані або пошкоджені.

Процес відновлення сільської інфраструктури може займати багато часу та зусиль, оскільки це вимагає значних інвестицій та координації зусиль уряду, приватних підприємств та інших зацікавлених сторін.

Однією з перших задач у відновленні сільської інфраструктури є відновлення виробничої бази сільськогосподарських підприємств, зокрема відновлення машин та обладнання, необхідного для сільського виробництва. Також необхідно

відновити системи ірригації та дренажу, електричні мережі та інші інфраструктурні об'єкти, що необхідні для ефективного функціонування сільського господарства.

Крім того, необхідно відновити сільські дороги та мости, що забезпечують зв'язок між різними сільськими населеними пунктами та забезпечують транспортування сільськогосподарської продукції до ринків збуту. Інвестиції у залізничний транспорт та порти також можуть сприяти відновленню та розвитку сільського господарства.

Відновлення та розбудова сільської інфраструктури після війни є важливим завданням, оскільки сільське господарство є однією з ключових галузей економіки, що забезпечує продовольчу безпеку та забезпечує розвиток сільських територій.

У процесі відновлення сільської інфраструктури необхідно спрямовувати зусилля на наступні напрямки:

Відновлення сільськогосподарських земель - після війни часто відбувається зруйнування ґрунтів і підтоплення земель, що важко ушкоджує ґрунтові ресурси. Для відновлення сільськогосподарських земель можуть бути використані різні методи, такі як використання вапняку, природних добрив та висадка лісу.

Реконструкція та відновлення інфраструктури - для відновлення сільської інфраструктури необхідно відновити та збільшити кількість полів, доріг, ірригаційних систем, сільських шкіл та лікарень.

Забезпечення матеріально-технічної бази - для забезпечення ефективної роботи сільського господарства необхідно забезпечити належний рівень матеріально-технічної бази. Це можна зробити за допомогою відновлення, модернізації та розширення засобів виробництва, таких як сільськогосподарська техніка, зерносховища, складські приміщення та інше.

Відновлення та розбудова сільської інфраструктури після війни є важливим завданням, оскільки сільське господарство є однією з ключових галузей економіки, що забезпечує продовольчу безпеку та забезпечує розвиток сільських територій.

Отже, у процесі відновлення сільської інфраструктури необхідно спрямовувати зусилля на наступні напрямки:

1. Відновлення сільськогосподарських земель - після війни часто відбувається зруйнування ґрунтів і підтоплення земель, що важко ушкоджує ґрунтові ресурси. Для відновлення сільськогосподарських земель можуть бути використані різні методи, такі як використання вапняку, природних добрив та висадка лісу.

2. Реконструкція та відновлення інфраструктури - для відновлення сільської інфраструктури необхідно відновити та збільшити кількість полів, доріг, ірригаційних систем, сільських шкіл та лікарень.

3. Забезпечення матеріально-технічної бази - для забезпечення ефективної роботи сільського господарства необхідно забезпечити належний рівень

матеріально-технічної бази. Це можна зробити за допомогою відновлення, модернізації та розширення засобів виробництва, таких як сільськогосподарська техніка, зерносховища, складські приміщення та інше.

Список використаних джерел

1. Petrukha N. M., Hudenko O. D., Mazur A. O., Maltsev M. A. State stimulation of sustainable development of natural-resource and agrarian sectors of the national economy. *Economic Bulletin. Series: finance, accounting, taxation*. 2021. № 8. P. 95–105. DOI: 10.33244/2617-5932.8.2021.95-105.

2. Талавиря М., Косач І. Сучасні аспекти розвитку інфраструктури сільських територій. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2022. № 2(30). С. 85–92. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-2\(30\)-85-92](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-2(30)-85-92).

УДК 33.336

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ

Миронов М. А., студент

Шевченко Н. Ю., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

На сьогоднішній день без вивчення економічної структури в країнах неможливе без аналізу фінансової системи, яка являє собою сукупність фінансових відносин та інститутів, що їх регулюють.

Завдяки фінансовому механізму держава створює і використовує фонди грошових засобів, необхідних для виконання її численних функцій у політичній, економічній та соціальній сферах. Показники фінансової системи є надійним індикатором стану національної економіки в цілому, тому що якраз тут, у цій сфері прямо чи опосередковано відображаються усі найважливіші аспекти господарської діяльності: структура виробництва, міжгалузеві і територіальні пропорції, ефективність діяльності окремих галузей, державне регулювання економіки тощо.

Фінанси - це система відносин у розподілі й використанні фондів грошових засобів. Іншими словами, грошові відносини, рух яких здійснюється через особливі фонди, - це фінансові відносини [1].

Разом із цим, це відносини між:

- державою та юридичними і фізичними особами;
- фізичними і юридичними особами;
- юридичними особами;
- окремими державами.

Система цих відносин отримала назву *фінансової системи*. В іншому плані фінансова система - це сукупність відносно відокремлених і водночас

взаємопов'язаних сфер і ланок фінансових відносин, що управляються спеціальним фінансовим апаратом. Поняття „фінансова система" часто використовується і в розумінні сукупності фінансових установ країни [3].

Отже, фінанси як інструмент вартісного розподілу ВВП і частини національного багатства відіграють дуже важливу роль у процесі як створення у господарюючих суб'єктів, населення і держави доходів, так і їх використання для забезпечення суспільних потреб, охоплюючи потреби людей, підприємств і специфічні потреби державних і політичних структур у грошових засобах.

Державні фінанси формують центральну частину всієї фінансової системи, а провідною ланкою фінансів держави є *державний бюджет* (план доходів і видатків держави). За його допомогою держава здійснює територіальний і міжгалузевий розподіл і перерозподіл валового внутрішнього продукту.

Правила побудови фінансової системи можуть бути різними. Це залежить від державного устрою країни, закріплених в її Конституції форм державних інститутів, правил їх діяльності тощо. Розповсюдженим є принцип *фіскального федералізму*, який використовується в багатьох країнах, як от: США, Канада, Німеччина, тощо.

Суть цього принципу зводиться до чіткого розподілу функцій між незалежним управлінням і географічними зв'язками фінансової системи. Так, державні витрати на оборону, космос і закордонні справи зазвичай повністю розділені. Місцеві установи фінансують розвиток освіти (принаймні обов'язкової), культури, деяких видів охорони здоров'я, загальної охорони громадського порядку тощо. Згідно з принципами ринкової економіки та демократичного суспільства доходи та видатки місцевих бюджетів не включаються до державного бюджету. Наприклад, у Сполучених Штатах (Федеральний) дохідна частина федерального бюджету складається в основному з прямих податків (45%), податків і внесків на соціальне страхування, які сплачують робітники та роботодавці (35%), а також спільних податків на прибуток. Акціонерне товариство (10%). Частка непрямих податків незначна: акцизний податок - близько 5%, митні збори - 2%. Доходна частина державного бюджету спочатку формується за рахунок непрямих податків, а джерелом доходів місцевого бюджету є різні місцеві податки та збори. За деякими відхиленнями приблизно від такої структури в умовах перехідної економіки формувалася українська бюджетна система [2].

Правильність обраної фінансової політики, безумовно, залежить від критичної оцінки економічної ситуації в країні, від дотримання основного правила економічної науки. Це тим більш важливо, оскільки загальною тенденцією розвитку є посилення ролі уряду в національній економіці через регулювання фінансової системи.

Актуальність дослідження тенденцій реформування світової фінансової системи пов'язана з тим, що вона зараз перебуває на одному з найскладніших і критичних етапів свого існування. Невпинна глобалізація всіх економічних процесів, розвиток цифрових технологій та вплив потужних екзогенних факторів, які вимагають швидкого та комплексного реагування. Традиційні виклики на рівні міжнародного грошового обігу. У зв'язку з цим метою даної роботи є визначення сучасного етапу реформування світової фінансової системи з урахуванням поточного етапу, загальної характеристики та змін у теоретичних і політичних підходах до вирішення проблем розвитку світової фінансової системи.

Отже, фінанси виражають систему відносин, пов'язану з формуванням, розподілом і використанням фондів грошових засобів. Самі грошові фонди створюються і використовуються не автоматично, а під впливом складних розподільчих відносин, чим і зумовлюється об'єктивна необхідність фінансового контролю.

Список використаних джерел

1. Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. та ін. Теорія фінансів: Підручник / За ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. К.: Центр учбової літератури, 2010. 576 с.
2. Фінанси, гроші та кредит : навч. посібник / Н. О. Шпак, Н. Б. Ярошевич, О. Я. Побурко. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. – 416 с.
3. Ярошевич Н.Б. Фінанси: Навчальний посібник / Н.Б.Ярошевич, І.Ю. Кондрат, М.В.Ливдар- Львів: Видавництво “Простір-М”, 2018. 298 с.

УДК 338.1

ФІСКАЛЬНО-БЮДЖЕТНА ТА БОРГОВА ПОЛІТИКА В КООРДИНАТАХ ПЛАНУ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ ВІД НАСЛІДКІВ ВІЙНИ

Мякота Р. М., аспірант

Кушнерук О. Д., здобувач

*Науковий керівник: Гасанов С. С., кандидат економічних наук, професор
Державна навчально-наукова установа «Академія фінансового управління»*

Фіскально-бюджетна та боргова політика є важливими аспектами економічної політики в контексті відновлення країни від наслідків війни. Основні мети такої політики полягають у забезпеченні стабільності бюджету та економіки, збалансованому фінансовому розвитку та ефективному використанні ресурсів. Фіскально-бюджетна та боргова політика є ключовими інструментами для відновлення країни після війни. Ці політики допомагають керувати фінансовими ресурсами держави, забезпечуючи стабільність економіки і зменшуючи вплив війни на бюджетну систему.

Фіскальна політика полягає в управлінні державним бюджетом та механізмах збору податків. Після війни, коли країна зазнала значних втрат і руйнувань, необхідно розробити плани відновлення економіки та інфраструктури. Фіскальна політика повинна забезпечувати достатні ресурси для відновлення економіки, реконструкції інфраструктури та забезпечення належної рівноваги в бюджеті країни. При цьому необхідно уникати зайвого збільшення державного боргу, який може призвести до фінансової нестабільності.

Бюджетна політика включає розподіл бюджетних ресурсів між різними галузями економіки та соціальними потребами населення. Після війни, коли багато людей можуть зазнавати матеріальних втрат та соціальних проблем, бюджетна політика повинна забезпечувати достатні ресурси для соціальних потреб населення, таких як охорона здоров'я, освіта та соціальний захист. Крім того, необхідно забезпечити достатні ресурси для відновлення та розвитку галузей економіки, які можуть бути найбільш постраждалими після війни.

Одним з ключових завдань фіскальної політики є забезпечення досить високого рівня доходів та зниження витрат уряду. Для цього можуть використовуватись різні інструменти, такі як податкова політика, реформування державних програм та управління витратами. Метою такої політики є збільшення фінансових ресурсів уряду для фінансування програм відновлення та інших пріоритетних напрямків [1].

У зв'язку зі складною економічною ситуацією внаслідок війни, уряд також може розглядати можливості залучення зовнішніх джерел фінансування, наприклад, за допомогою залучення інвестицій або отримання кредитів. Однак, при цьому важливо бути уважними щодо обсягів та умов залучення зовнішнього капіталу, оскільки це може призвести до збільшення боргу та інших фінансових проблем.

Крім того, боргова політика може забезпечити уряду фінансову підтримку для фінансування відновлювальних програм. Уряд може використовувати державні облігації для залучення грошових коштів, або ж переговорювати з кредиторами щодо умов виплати боргу.

Список використаних джерел

1. Shmatkovska T., Dziamulych M., Vavdiuk N., Petrukha S., Koretska N., Bilochenko, A. Trends and Conditions for the Formation of Profitability of Agricultural Enterprises: A Case Study of Lviv Region, Ukraine. *Universal Journal of Agricultural Research*. 2022. № 10(1). P. 88–98. DOI: <https://doi.org/10.13189/ujar.2022.100108>.

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ МЕХАНІЗМІВ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОГО ВТОРГНЕННЯ

Нитка С. І., аспірант

*Тулай О. І., доктор економічних наук, професор
Західноукраїнський національний університет*

Україна приєдналася до глобального процесу забезпечення сталого розвитку та взяла на себе зобов'язання щодо досягнення на національному рівні Цілей сталого розвитку (ЦСР). Наша країна імплементує концепцію сталого розвитку, яка передбачає, що соціальна стійкість є основною метою, економічна стійкість є засобом її реалізації, а екологічна стійкість – обов'язковою умовою [1].

Російське вторгнення в Україну спричинило гуманітарну кризу, внаслідок якої у 2022 році щонайменше 17,6 млн людей потребували різної гуманітарної допомоги (6,3 млн внутрішньо переміщених осіб, 4,4 млн репатріантів та 6,9 млн людей, які живуть у зоні бойових дій) [2]. Зафіксовано найбільший у світі відсоток людей похилого віку (старші 60 років), які постраждали від конфлікту в одній країні – близько 25% населення України [3]. Сьогодні в Україні 10,4 млн людей споживає недостатньо їжі. Щомісяця цей показник збільшується приблизно на 1,73 млн осіб [4]. Пошкоджено 1206 об'єктів медичної інфраструктури, з яких 171 об'єкт зруйновано без можливості подальшого відновлення [5].

У результаті російського вторгнення в Україну найбільш проблемним стало досягнення Цілі 3 (міцне здоров'я і благополуччя) та пов'язаних з нею Цілі 1 (подолання бідності), Цілі 2 (подолання голоду, розвиток сільського господарства), Цілі 6 (чиста вода та належні санітарні умови), Цілі 10 (скорочення нерівності), Цілі 16 (мир, справедливість та сильні інститути). Ресурсна криза системи охорони здоров'я, зумовлена російським вторгненням в Україну, значно ускладнила доступ населення до медичної допомоги, що каталізує довгострокові проблеми у сфері здоров'я, а наявних ресурсів бракує для їхнього вирішення [6].

У Державному бюджеті України на 2023 рік заплановане фінансування Програми медичних гарантій складає 142,7 млрд грн, що на 14,3 млрд грн менше у порівнянні з 2022 роком [7; 8]. Обмежені ресурси Державного бюджету України мають зосереджуватися на збереженні основних домінант довоєнного механізму фінансування системи охорони здоров'я, адаптації змін у механізмах оплати надавачам медичних послуг з урахуванням переміщення населення та дотриманні принципів всеохоплюючого доступу громадян до базових медичних послуг.

У практичному вимірі Програми медичних гарантій, традиційне фінансування за глобальним бюджетом, доповнено гнучкими стратегіями з

урахуванням ситуації у регіонах України. Наприклад, у 2023 році для медичних закладів передбачено спеціальні пакети фінансування, зокрема «Забезпечення збереження кадрового потенціалу для надання медичної допомоги населенню, яке знаходиться на території, яка перебуває в тимчасовій окупації» (857 млн грн) та «Готовність та забезпечення надання медичної допомоги населенню, яке знаходиться на території, де ведуться бойові дії» (2,9 млрд грн) [9].

Пріоритетного практичного значення набуває первинний рівень медичної допомоги як найменш ресурсно-витратний і найбільш рентабельний з точки зору потреби населення щодо лікування тих захворювань, які складають основну частину медичних послуг у період воєнних дій. Саме акцент на первинну медичну допомогу підсилює спроможність системи охорони здоров'я у контексті досягнення Цілей сталого розвитку.

Отже, функціонування системи охорони здоров'я України на засадах сталого розвитку в умовах російського військового вторгнення вимагає особливих фінансових механізмів, належного стратегічного планування та узгодження практичних дій, що дасть змогу ефективно використовувати обмежені державні ресурси та досягти соціальної стійкості.

Список використаних джерел

1. Analysis of sources and tools for attracting financial resources to finance the Sustainable Development Goals in Ukraine. UNDP in Ukraine. 2022. URL: <https://www.undp.org/ukraine/publications/analysis-sources-and-tools-attracting-financial-resources-finance-sustainable-development-goals-ukraine>

2. Ukraine Humanitarian Needs Overview 2023 (Issued December 2022) OCHA Services. URL: <https://reliefweb.int/report/ukraine/ukraine-humanitarian-needs-overview-2023-issued-december-2022-enuk>

3. Ukrainian crisis. Analysis Brief. Humanitarian conditions for older people in conflict affected Ukraine. OCHA Services. 2022. URL: <https://reliefweb.int/report/ukraine/ukrainian-crisis-analysis-brief-humanitarian-conditions-older-people-conflict-affected-ukraine-07-november-2022>

4. Ukrainian Crisis – Situational Analysis 19 Dec 2022. OCHA Services. URL: <https://reliefweb.int/report/ukraine/ukrainian-crisis-situational-analysis-19-dec-2022>

5. Міністерство охорони здоров'я України. Офіційний сайт. URL: <https://moz.gov.ua/article/news/za-11-misjaciv-vijni-rosijani-zrjnuvali-171-ob%ca%bcekt-medzakladiv-ta-sche-1035--poshkodili>

6. Ukraine and impacted countries – Emergency appeal n MGR65002. Operation Update Report n° 3. OCHA Services. 2022. URL: <https://reliefweb.int/report/ukraine/ukraine-and-impacted-countries-emergency-appeal-ndeg-mgr65002-operation-update-report-ndeg-3>

7. Про Державний бюджет України на 2022 рік. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text>

8. Про Державний бюджет України на 2023 рік. Закон України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/П08079G>

9. Деякі питання реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2023 році. Постанова КМУ від 27.12. 2022 р. № 1464. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deiaki-pytannia-realizatsii-prohramy-derzhavnykh-harantii-medychnoho-obsluhovuvannia-naselennia-u-2023-rotsi-i271222-1464>

УДК 336.1

МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Олійник А. М., студентка

Олійник Л. А., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

В Україні, незважаючи на процеси децентралізації, які пов'язані з реалізацією Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [1] різні регіони, області, територіальні громади сіл, селищ, міст характеризуються різним рівнем економічного розвитку. Для забезпечення сталого економічного і соціального розвитку, надання гарантованих державою соціальних послуг кожному громадянину згідно з Конституцією використовується механізм перерозподілу доходів і видатків регіонів, областей і територій через бюджети вищого рівня.

Система міжбюджетних відносин передбачає мінімізацію диспропорції розвитку регіонів, в основі яких є природні, кліматичні умови і географічне розташування, промислові райони із діючими та недіючими суб'єктами господарювання, регіони з аграрним виробництвом, яке потребує значних інвестицій. Одночасно інші території України володіють вагомим потенціалом, який успішно генерує економічний базис (розвиток інфраструктури, податки, робочі місця, рекреації, привабливі галузі виробництва тощо). Формування міжбюджетних відносин має ґрунтуватися на тісній взаємодії між органами влади різних рівнів з приводу реалізації бюджетного процесу і розмежування бюджетних повноважень, враховуючи принцип субсидіарності [2].

Динаміка кількості місцевих бюджетів, які мають взаємовідносини з Державним бюджетом по міжбюджетних трансфертах за аналізований період значно зросла (табл.1). Це є позитивним явищем і є результатом адміністративно-територіальної реформи в Україні, яка відбувалася з 2015 року до 2020 року.

Замість 11000 місцевих рад було сформовано 1469 територіальних громад з яких 1438 мають прями відносини з Державним бюджетом. В результаті ж цієї реформи було укрупнено райони і з 490 утворено 136 нових районів.

Таблиця 1 - Динаміка кількості місцевих бюджетів, які мають взаємовідносини з Державним бюджетом по міжбюджетних трансфертах за 2017-2022 рр. [3]

Види місцевих бюджетів	2017	2018	2019	2020	2021	2022
обласні бюджети	24	24	24	24	24	24
м. Київ	1	1	1	1	1	1
районні бюджети	459	451	448	448	-	119
бюджети міст обласного значення	148	148	148	108	-	-
Бюджети об'єднаних територіальних громад	366	665	782	872	1438	1438
Всього місцевих бюджетів	998	1289	1403	1453	1463	1582

Спостерігається, що до закінчення реформування було 448 районних бюджетів, які мали прямі відносини з Державним бюджетом. В 2021 році районні бюджети не мали взаємовідносин з Державним бюджетом.

Збалансування доходів і видатків бюджетів, міжбюджетне вирівнювання здійснюється за допомогою бюджетного регулювання. В бюджетній практиці України використовують такі методи бюджетного регулювання: метод процентних відрахувань від загальнодержавних податків та доходів і фінансова допомога у вигляді міжбюджетних трансфертів.

Найбільшим бюджетоутворюючим загальнодержавним податком, який згідно Бюджетного кодексу зараховується до місцевих бюджетів є податок з доходів фізичних осіб (ПДФО). В структурі загального та спеціального фондів місцевих бюджетів (із трансфертами) в 2022 році ПДФО складав 49%. Також цього року в структурі доходів місцевих бюджетів значну частину займають трансферти – 24,8 %, тобто четверту частину всіх надходжень (рис. 1). Але в той же час можна спостерігати і позитивні зміни, а саме – тенденцію зменшення залежності місцевих органів самоврядування від трансфертів в 2022 році порівняно з попередніми роками. Лівову частку в трансфертах займають саме цільові трансферти (субвенції) – 83%. Дотації становлять лише 17% [4]. Все це свідчить про значну залежність місцевих бюджетів від цільових трансфертів та низьку автономність щодо розпоряджання коштами, отриманими з Державного бюджету, адже субвенції мають цільовий характер та не дають змоги органам місцевого самоврядування вільно розпоряджатися такими коштами. Це в свою чергу знижує самостійність місцевих бюджетів.

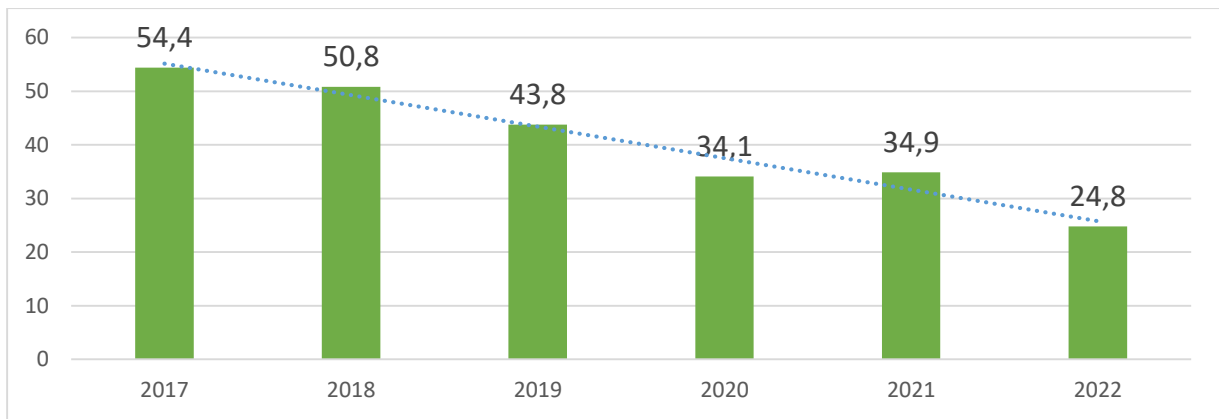

Рис. 1. Частка трансфертів у доходах місцевих бюджетів у 2017-2022 рр., %

У розпорядженні органів місцевого самоврядування у 2022 році залишилась реверсна дотація в обсязі 9,3 млрд грн, яку не перераховано до державного бюджету в умовах воєнного часу.

Подальше реформування міжбюджетних відносин в сучасних умовах вимагає розширення прав і повноважень органів місцевого самоврядування та зміцнення їхньої бюджетної самостійності, підвищення ефективності застосування міжбюджетних відносин та якості надання суспільних послуг.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні від 01.04.2014 № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>

2. Сірик З.О. Особливості вдосконалення міжбюджетних відносин в умовах децентралізації влади. *Соціально – економічні проблеми сучасного періоду України*. 2020. Випуск 2 (142). С. 46-54.

3. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua>

4. Онищук І. Аналіз виконання місцевих бюджетів за 2022 рік. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/16105>

УДК 332.3:332.27

СУЧАСНИЙ СТАН ФІНАНСУВАННЯ ЗАХОДІВ ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Парчук І. О., здобувач вищої освіти

*Науковий керівник: Новаковська І. О., доктор економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

Унікальний земельно-ресурсний потенціал України, відповідно до конституційних положень, вимагає особливої державної охорони. Конституційний принцип охорони землі як основного національного багатства передбачає запобігання необґрунтованому скороченню площі сільськогосподарських угідь,

забезпечення їх раціонального, екологічнобезпечного, ощадливого використання та охорони. Використання та охорона угідь ускладнюється в умовах воєнного стану з агресією проти України російської федерації: захоплено значні площі земель, знищено посіви, інші матеріальні ресурси. Частина території вимагає розмінування. Рекультивація потребує великих фінансових ресурсів, часу, зміни структури землекористування [1].

Слід відмітити, що на кінець 2021 року Україна забезпечувала майже 10 % світового обсягу експорту пшениці, 16 % кукурудзи та 55 % торгівлі соняшникової олії. Від поставок українського зерна залежало понад 400 млн людей у світі. Кількість продовольства за рахунок використання земель сягає 98 %, а подолання голоду та досягнення продовольчої безпеки знаходяться на другому місці серед 17 Цілей сталого розвитку, визначених ООН. Тому охорона та раціональне використання земель визначені одним із найголовних завдань суспільства, а фінансування заходів, спрямованих на охорону земель в наслідок російської агресії, сьогодні є актуальною проблемою [1].

Так, за повідомленням Державної екологічної інспекції України, за 11 місяців війни російська агресія завдала збитків довкіллю на суму понад 1 трильйон 743 мільярди гривень [2]. Загальна сума збитків забруднення ґрунтів та засмічення земель становить понад 688 мільярдів гривень (рис.1).

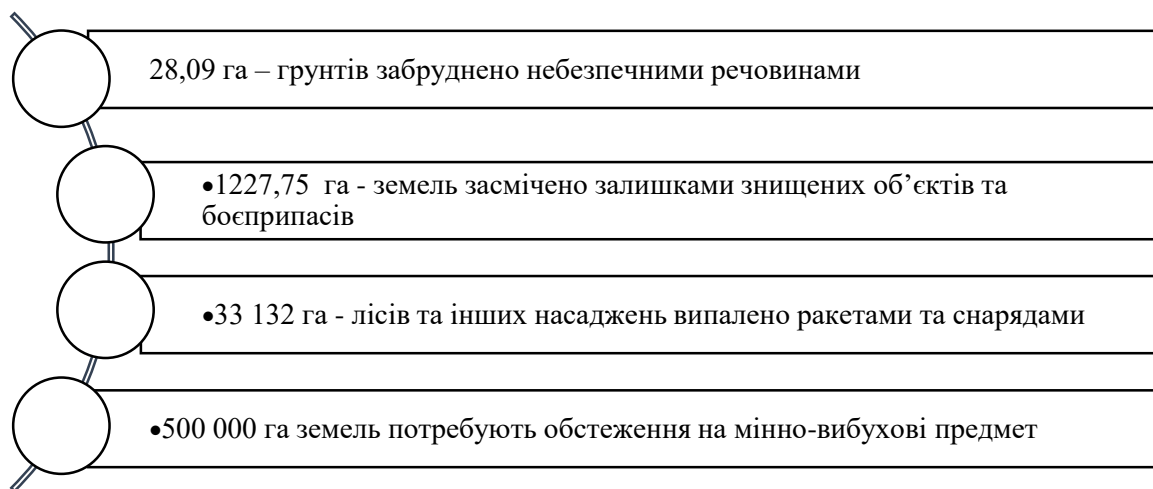

Рис.1. Кількісний показник шкоди з 24.02.2022 р по 24.01.2023 р. [2]

Фінансування заходів щодо охорони земель і ґрунтів здійснюється за рахунок Державного бюджету України, місцевих бюджетів, у тому числі коштів, що надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, від плати за землю, а також коштів землевласників і землекористувачів та інших джерел, не заборонених законом.

Основне фінансове навантаження по реалізації заходів з охорони земель, згідно законодавства покладається на державний і місцеві бюджети.

Найстабільнішим джерелом фінансування заходів з охорони земель є кошти органів місцевого самоврядування, що надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва.

З метою запровадження комплексної системи охорони раціонального використання земель та усунення наслідків російської агресії слід забезпечити реалізацію певних заходів (рис. 2), реалізація яких на етапі воєнного стану дозволить запровадити у державі системний підхід до вирішення багатьох питань.

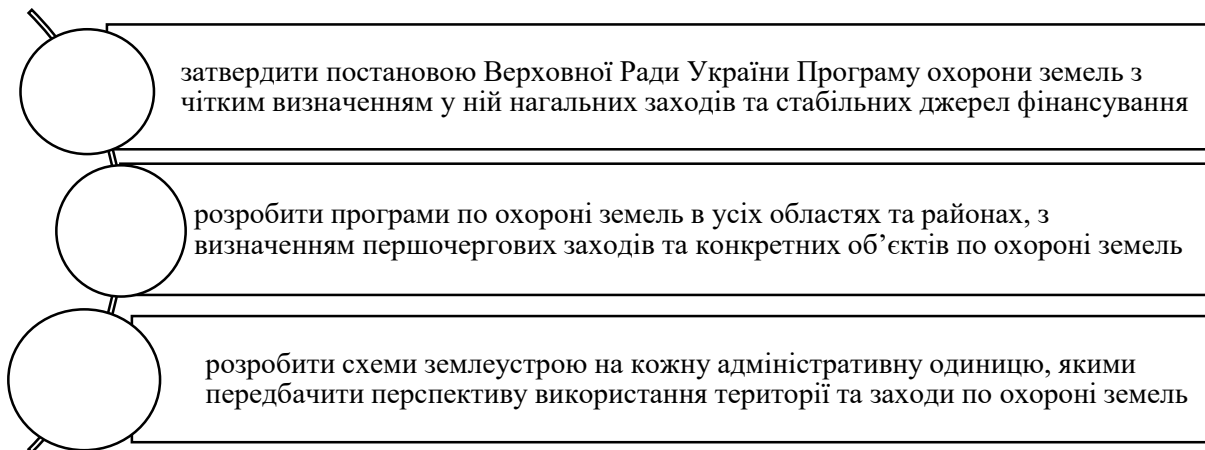

Рис 2. Запропоновані заходи охорони раціонального використання земель

Варто зазначити, що виконання робіт по охороні земель на території регіонів України здійснюється вкрай повільно у зв'язку з недостатнім фінансуванням.

Отже, для того щоб поліпшити стан, продуктивність земель та реабілітацію від впливу російської агресії на якісний стан земель органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування необхідно забезпечити обов'язкове фінансування заходів з охорони земель, зокрема на виконання державних та регіональних програм у сфері земельних відносин, в тому числі за рахунок коштів, які надходять в порядку відшкодування втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва. Звісно всю шкоду, яку була заподіяна внаслідок війни, повинен відшкодувати агресор, але на це може піти багато часу, а стан земель з кожним днем погіршуються, тому потрібно якомога швидше приймати виважені та помірковані рішення аби не допустити непоправної шкоди.

Список використаних джерел

1. Новаковська І.О. Сучасні проблеми землеустрою в контексті охорони земель. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель № 3(2022). сс. 4-17 URL: <http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2022.03.01>
2. Держкоінспекція назвала суму збитків довкіллю через війну. URL: <https://sud.ua/uk/news/ukraine/260306-gosekoinspektsiya-nazvala-summu-uscherba-okruzhayuschey-srede-iz-za-voynu-voynu>

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЙ НА РИНКАХ КАПІТАЛУ

Перкун А. В., магістр
Алескерова Ю. В., доктор економічних наук, професор
Вінницький національний аграрний університет

Національний банк України (НБУ) — центральний банк України, особливий центральний орган державного управління, юридичний статус, завдання, функції, повноваження і принципи організації якого визначаються Конституцією України, Законом України «Про Національний банк України» та іншими законами України. Він є емісійним центром, проводить єдину державну політику в галузі грошового обігу, кредиту, зміцнення грошової одиниці України — гривні. Також регулює та наглядає за діяльністю комерційних банків в Україні.

Пріоритетом для Національного банку є підтримка стабільності банківської системи шляхом мінімізації негативного впливу наслідків військової агресії Російської Федерації проти України. З цією метою: затверджено Правила роботи банків у зв'язку з введенням в Україні воєнного стану, зокрема особливості застосування вимог Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 30 червня 2016 року № 351 (зі змінами), та Положення про організацію процесу управління проблемними активами в банках України, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 18 липня 2019 року № 97 (зі змінами); визначено особливості проведення у 2022 році оцінки стійкості банків, яка щорічно проводиться Національним банком згідно з Положенням про здійснення оцінки стійкості банків і банківської системи України, затвердженим постановою Правління Національного банку України від 22 грудня 2017 року № 141 (зі змінами). Передбачено, що така оцінка здійснюватиметься із застосуванням лише першого та другого етапів; ухвалено рішення про незастосування заходів впливу за порушення: банками – економічних нормативів, лімітів відкритої валютної позиції та строків подання статистичної звітності, банківськими групами – вимог щодо достатності регулятивного капіталу, економічних нормативів ліквідності, кредитного ризику, якщо такі порушення виникли починаючи з 24 лютого 2022 року та спричинені негативним впливом військової агресії Російської Федерації проти України.

Відповідні кроки затверджені постановою Правління Національного банку України від 25 лютого 2022 року № 23 «Про деякі питання діяльності банків України та банківських груп», що набирає чинності з 25 лютого та діятиме до її

відміни. На початку війни до 28 лютого обсяг коштів населення на рахунках найбільших банків зріс, зокрема внаслідок надходження значних виплат наприкінці місяця на рахунки клієнтів банків, у тому числі зарплат. Стримує вплив депозитів доступність безготівкових операцій та обмежена робота банків у низці регіонів.

Банки мають запас високоліквідних активів для забезпечення усіх безготівкових розрахунків і розрахунків за депозитами населення навіть у нинішніх складних умовах.

Додатковою «подушкою безпеки» для банків є класичне заставне, а також запроваджене Національним банком бланкове рефінансування терміном до одного року (максимальний обсяг – до 30% вкладів населення). Так, із початку воєнних дій станом на ранок 3 березня 2022 року бланковим рефінансуванням скористалися 29 банків. Загальна сума заборгованості банків за інструментом бланкового рефінансування станом початок дня 3 березня становить 20,2 млрд грн (менше 3% депозитів населення). Національний банк також за потреби здійснює підкріплення банків готівкою без обмежень.

Водночас з метою подальшого підтримання належного рівня ліквідності в банківській системі Правління Національного банку ухвалило такі рішення: припинити проведення тендерів із розміщення депозитних сертифікатів строком на 14 днів; надалі здійснювати тендери з надання рефінансування банкам, у тому числі бланкового, в межах постанови Правління НБУ від 24 лютого 2022 року №22 «Про особливості підтримання ліквідності банків у період дії воєнного стану». Тендери оголошуватимуться залежно від розвитку ситуації (зараз вони відбуваються щоденно); скасувати лютневе рішення щодо збільшення нормативів обов'язкового резервування.

Національний банк робить все необхідне для забезпечення безперебійності як безготівкових, так і готівкових розрахунків та підтримання безперебійного функціонування банківської системи держави в умовах воєнного стану. Водночас Національний банк закликає громадян під час покупок надавати перевагу безготівковим розрахункам, а операторів торговельних мереж та заправних станцій – не допускати жодних відмов у прийнятті безготівкової оплати.

Із 24 лютого валютний ринок працює в режимі обмежень. Офіційний курс зафіксовано та введено низку тимчасових валютних обмежень. Так, уповноваженим установам заборонено здійснювати торгівлю валютними цінностями, крім низки випадків. Зокрема, обмеження не поширюються на операції з купівлі іноземної валюти для придбання товарів критичного імпорту за переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України, а також валютних операцій для проведення мобілізаційних та інших заходів у сферах забезпечення національної безпеки та оборони.

Крім того, Національний банк ввів заборону на здійснення транскордонних

валютних платежів. Винятком до відповідної заборони є розрахунки та отримання готівки з використанням платіжних карток за кордоном та низка інших операцій.

Відповідні дії наразі є необхідними для забезпечення надійного та стабільного функціонування фінансової системи країни та максимального забезпечення діяльності Збройних Сил України, а також безперебійної роботи об'єктів критичної інфраструктури.

Після нормалізації економічної ситуації у мінімально достатні терміни повноцінну роботу валютного ринку буде відновлено, валютні обмеження будуть скасовані до довоєнного рівня. Проте цей процес може бути поетапним.

Список використаних джерел

1. Руда О.Л. Сучасний стан банківської системи України та її конкурентоспроможність. *Ефективна економіка*. 2019. № 4. 9 с.

УДК 330.336:77

РЕАЛІЗАЦІЯ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Петренко А. С., студентка

Коляда Т. А., кандидат економічних наук, доцент

Державний податковий університет

У сучасних умовах розвитку суспільства процес державних запозичень в зальному відіграє важливу роль в управлінні фінансовою системою України. Оскільки країна не має достатньої кількості власних фінансових ресурсів, то запозичення є основою формування національних фінансових відносин. У результаті здійснення державних запозичень виникає таке явище, як державний борг. В перехідній економіці України державний борг дедалі більше стає не лише фінансовою, а й соціально-політичною проблемою, безпосередньо пов'язаною з економічною безпекою країни.

Оцінкою здійснення державних запозичень в Україні займаються такі вчені-економісти: Барановський О., Башко В., Варналій З., Вахненко Т., Коблик І., Корнеєв В., Кучер Г., Лондар С., Орленко О. та ін. [1, с. 232].

Головним наслідком проведення політики запозичень на внутрішньому ринку є перерозподіл доходів усередині країни. В умовах недостатнього наповнення дохідної частини бюджету, зростання рівня дефіциту бюджету, спостерігається значне зростання державної заборгованості, що з часом, у разі продовження таких негативних тенденцій, може загрожувати дефолтом [2].

Метою даного дослідження є розгляд основних особливостей здійснення державних внутрішніх і зовнішніх запозичень. Дослідження та аналіз узагальнених напрямів використання залучених коштів відповідно до потреб держави та окреслення завдань політики залучення державою кредитних коштів.

Негативні наслідки розвитку кризових явищ в Україні та світі проявляються у зменшенні податкових та інших надходжень до державного бюджету внаслідок економічного спаду. Тому в держави назріла об'єктивна потреба у пошуку джерел фінансових ресурсів як для виконання своїх звичних функцій, так і для подолання негативних наслідків кризи. Таким чином, роль державних запозичень та необхідність уточнення основних завдань боргової політики в існуючих умовах значно зростає. На значне погіршення ситуації вплинув і військовий стан.

Недонадходження до державного бюджету податкових та інших доходів внаслідок падіння валового внутрішнього продукту при необхідності виконання видаткової частини державного бюджету та подолання негативних наслідків фінансової кризи стимулюють пошук інших джерел фінансування, основними серед яких є емісія державного боргу (здійснення державних запозичень) [3].

У сучасних умовах провідні економісти світу характеризують нинішню фінансову кризу, перед-усім, як боргову, або кризу надмірної заборгованості. Оскільки, через фінансову нестабільність, зростаючу інфляцію, військовий стан зростають обсяги запозичень для покриття суспільних та військових витрат, а не на розвиток виробництва. Варто зазначити, що в умовах світової фінансової кризи уряд має передбачити можливість переорієнтації на внутрішні джерела підтримки ліквідності банків на випадок раптових відпливів капіталу чи зупинок зовнішнього рефінансування.

В Україні посилення макроекономічної нестабільності через звуження джерел фінансування зовнішніх позик, знецінення національної валюти та занепад системи внутрішнього кредитування негативно вплинули на рівень сукупного попиту, що разом із погіршенням зовнішньоекономічної кон'юнктури призвело до негативного впливу на рівень сукупного попиту. призвело до різкого спаду виробництва.

Основним дієвим джерелом внутрішніх державних запозичень в умовах фінансової кризи виступають цінні папери. Найрозвинутішими цінними паперами в Україні є облігація внутрішньої державної позики (ОВДП).

Облігації внутрішніх державних позик України – це державні цінні папери, що розміщуються винятково на внутрішньому фондовому ринку і підтверджують зобов'язання України щодо відшкодування пред'явникам цих облігацій їх номінальної вартості з виплатою доходу відповідно до умов розміщення облігацій. Номінальна вартість ОВДП України може бути визначена в іноземній валюті. Внутрішній ринок державних боргових паперів надзвичайно вразливий до впливу як внутрішніх, так зовнішніх ризиків, адже саме рівень його розвитку та

стабільність функціонування визначають ефективність державних запозичень і можливість використання фінансового потенціалу внутрішнього ринку для забезпечення економічного розвитку держав [1].

Як висновок варто зазначити, що важливим завданням стратегічного управління державним боргом є також пошук оптимального співвідношення боргового та податкового фінансування бюджетних видатків. Світовий досвід демонструє, що, незалежно від організаційної структури ефективна система управління боргом має ґрунтуватися на таких принципах: встановлення конкретних цілей боргової політики; чітке визначення сфери відповідальності та підзвітності між монетарною політикою та борговою політикою; визначення стратегічної основи боргу. Основним є необхідність створення системи оцінки результатів управління портфелями державного боргу та забезпечення інформаційної підтримки прийняття управлінських рішень щодо ефективного управління державним боргом.

Список використаних джерел

1. Вовк О. М., Мазур А. М. Аналіз здійснення державних запозичень в Україні. Економічний аналіз : зб. наук. праць. 2015. Том 21. № 1. С. 231-238.
2. Коблик І. І. Внутрішні державні запозичення: оцінка та перспективи розвитку. Науковий вісник НЛТУ України. 2012. Вип. 22. 3. С. 222-228.
3. Макар О. П. Політика державних запозичень в умовах фінансової кризи. Ефективна економіка. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1461>

УДК 336.71

ДИСТАНЦІЙНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ КЛІЄНТІВ БАНКУ: СУЧАСНІ АСПЕКТИ

Погукаєва А. А., магістрант

*Науковий керівник: Дем'яненко І. В., кандидат економічних наук, доцент
Національний університет харчових технологій*

У будь-якій державі банківська система відіграє ключову роль в її економічному розвитку, оскільки саме банківські установи виступають одним з основних джерел, що забезпечують формування грошових капіталів та інвестування фінансових ресурсів в економіку країни. На сьогодні, коли стрімко розвиваються комп'ютерні та інформаційні технології все більше людей надають перевагу дистанційному банківському обслуговуванню, що розширює їх можливості в отриманні банківських послуг, незалежно від їх місця знаходження та часу.

Дистанційне обслуговування клієнтів банку – це інноваційна система банківського обслуговування, мета якої полягає у наданні банківських послуг в онлайн режимі без вимоги фізичної присутності клієнта у банківському відділенні під час проведення різних видів фінансових операцій, можливість керувати своїми рахунками та отримувати будь-яку інформацію на відстані. Суть дистанційного банківського обслуговування полягає у створенні відповідних умов для самообслуговування клієнтів, що забезпечуватиметься через системи онлайн-банкінгу, таких як: Інтернет-банкінг, мобільний банкінг, телебанкінг, за допомогою пристроїв банківського самообслуговування. Онлайн-технології мають переваги як для клієнтів, так і для банку, оскільки надають можливість зекономити кошти на оренді та обслуговуванні приміщень для відділень та філій банку, зменшити кількість персоналу та витрат на виплату заробітної плати [1].

Щороку в Україні кількість банківських послуг, сервісів збільшується. Для підтримання конкурентоспроможності на ринку банківські установи прагнуть покращувати якість надання своїх послуг, зокрема щодо дистанційного обслуговування клієнтів [2].

Так, одним із перспективних напрямів розвитку дистанційного банківського обслуговування клієнтів може бути впровадження системи відеобанкінгу, що вважається досить складною технологією онлайн-банкінгу з віддаленим відео зв'язком, Іншими напрямками розвитку дистанційного обслуговування можна розглянути впровадження нових видів платіжних карток з посиленням ступенем захисту, а саме: так званих смарт-карток або інтелектуальних карток, а також карток з біометричними даними клієнта як елементу додаткової безпеки під час дистанційного обслуговування.

Впровадження та використання новітніх технологій у сфері банківського обслуговування створює не тільки нові можливості, а й нові загрози. Для захисту коштів клієнтів та підвищення рівня безпеки під час проведення фінансових операцій як у традиційних відділеннях банку, так й онлайн, банкам необхідно працювати над вдосконаленням засобів безпеки задля уникнення можливих махінацій та шахрайства.

Дистанційне банківське обслуговування дає можливість забезпечувати зростаючий попит користувачів в отриманні послуг у віддаленому форматі без необхідності фізичної присутності у відділеннях, що є актуальним у сучасних реаліях.

Список використаних джерел

1. Варцаба В.І., Заславська О.І. Сучасне банківництво: теорія і практика: навч. посібник / В.І. Варцаба, О.І. Заславська. Ужгород: УжНУ «Говерла», 2018. 364 с.

2. Файдула М. Дистанційне обслуговування клієнтів банків та його розвиток в Україні. *Банківська система України: матеріали Всеукр. наук. Інтернет-конф. Тернопіль: Вектор, 2017. С. 194–196.*

УДК 336.146:352

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОНАННЯМ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ: НАПРЯМИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Позднякова К. О., магістр

Буряк А. В., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Фінансовий контроль за виконанням місцевих бюджетів є важливою ланкою в забезпеченні соціального та економічного розвитку нашої країни та нації. Актуальність даного питання полягає в тому, що від якості виконання місцевих бюджетів залежить повнота виконання поставлених владою загальнодержавних завдань, щодо соціального забезпечення та економічного розвитку, та забезпечення функціонування органів місцевого самоврядування.

Наукові дослідження з питань фінансового контролю виконання місцевих бюджетів є достатньо диференційованими, але можна їх структурувати на чотири основних напрями [1].

Перший розглядає контроль як сферу або форму управлінської діяльності органів державного та фінансового управління. На нашу думку все таки, контроль є самостійною функцією управління, особливим видом діяльності, який характеризується цільовою спрямованістю, відокремленим характером та однорідністю змісту.

Другий напрям розглядається у працях з кібернетики (С.В. Івахненко), як форма зворотного зв'язку, за допомогою якого керуюча система отримує необхідну інформацію про дійсний стан керованого об'єкта та виконання управлінських рішень.

Згідно з третім напрямом контроль ототожнюється з регулярною перевіркою дотримання фінансового законодавства, виявленням відповідних порушень. При цьому підході контроль зводиться лише до способу забезпечення законності, до перевірки дотримання правових норм, що на нашу думку теж звужує поняття до функції.

Четвертий напрям ототожнює фінансовий контроль з контрольним процесом, сукупністю контрольних дій та операцій, що відповідає технології проведення фінансового контролю, але не розкриває в достатньому ступені його економічну сутність.

Таким чином, лише в поєднанні всіх цих напрямів лежить істина. Фінансовий контроль це і форма управлінської діяльності, і функція дотримання законності, і процес, і форма зворотного зв'язку з отриманням інформації про дійсний стан об'єкта дослідження.

З метою вдосконалення системи фінансового контролю місцевих бюджетів низових рівнів, потрібно звернути увагу на об'єкти контролю та періодичність здійснення контрольних заходів, на критерії оцінки ймовірності ризиків [2].

Під час дослідження об'єктів з метою контролю виконання місцевих бюджетів за *доходами* необхідно звернути увагу на ряд аспектів, як то: відсутність зростання власних надходжень тривалий час; відсутність у власних доходах окремих напрямів (ринкового збору, податку на рекламу, орендної плати та інших); повноту врахування надходжень платників податку з доходів фізичних осіб; виконання пропозицій попередньо проведеного контролю.

При проведенні контролю виконання місцевих бюджетів за *видатками* слід звернути увагу на наявність: бюджетів капітальних витрат; окремих програм та затвердження витрат на них; вимог попередніх контрольних заходів та їх невиконання; субвенцій капітального характеру; зростання дебіторської та кредиторської заборгованості [3].

При здійсненні контролю суб'єктів господарювання комунального сектору треба наголосити на таких напрямках: обсяг активів і наявність акумульованих ресурсів джерелом яких є місцевий бюджет; прозорість проведених закупівель обладнання, нерухомості та оборотних активів; зростання адміністративних витрат у складі собівартості робіт чи послуг тощо.

Отже, фінансовий контроль - це контроль за доцільністю і законністю дій в області генерації, розподілу і використання ресурсів муніципальних утворень. Фінансовий контроль виконання місцевих бюджетів являється підсистемою державного фінансового контролю, який має на меті забезпечення законності, доцільності проведення дій в сфері формування, розподілу та використання ресурсів місцевого бюджету.

Список використаних джерел

1. Качковська О.І. Окремі питання контролю виконання місцевих бюджетів. *Фінансовий контроль*. 2011. № 2. С.17-22
2. Коломийчук Н.М. Особливості державного внутрішнього фінансового контролю за виконанням бюджетів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 12. С. 26 - 28.
3. Про державний внутрішній фінансовий контроль: проект Закону України. URL: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/51285>

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Пустівий В. В., студент

Коляда Т. А., кандидат економічних наук, доцент

Державний податковий університет

Публічні фінанси є базою формування соціально-економічного потенціалу держави, тому від ефективності їх формування та використання залежить як добробут окремих громад, так і рівень добробуту в державі. Управління у сфері публічних фінансів в умовах воєнного стану має свої особливості. У мирний час відповідно до бюджетного законодавства, щоб змінити суму видатків і доходів, доводилося вносити зміни у відповідні нормативні акти, і ця процедура тривала дні або й місяці. Проте функціонування економіки країни в умовах воєнного стану передбачає реалізацію низки невідкладних заходів, які стосуються розширення повноважень органів місцевого самоврядування, прийняття відповідних нормативно-правових актів та перерозподілу публічних фінансів відповідно до пріоритетності їх використання.

Через повномасштабне вторгнення росії проти України, структура економіки зазнала небачених змін, адже агресія повністю зламала економічну структуру. І чи не найсильніше такий злам вплинув на публічні фінанси, оскільки державні зобов'язання не зменшились, а навіть збільшилися, що зумовлювало зростання бюджетних дефіцитів різного рівня, на покриття яких також потребувалися кошти. Особливо критичним виявився перший (повний) місяць війни – березень. З метою акумуляції коштів Уряд зобов'язав НБУ і великі державні підприємства терміново переказати до бюджету прибутки за 2021 рік. Так від НБУ надійшло 18 млрд. грн., Приватбанку – 28 млрд. грн., «Нафтогазу» – 2,3 млрд. грн. Звичайно, це заклало ризики стосовно надходжень у наступні періоди, однак у перші дні війни не дозволити публічним фінансам розвалитися, що було пріоритетним завданням [1].

За інформацією Державної казначейської служби України за січень-квітень 2022 р. спостерігалось значне недонаповнення державного бюджету. Подібні дисбаланси спостерігаються і для зведеного бюджету, який дає повнішу характеристику втрат публічних фінансів, хоча останніми роками місцеві бюджети дедалі краще збалансовуються, порівняно з державним бюджетом. Поряд з цим, партнерська допомога від розвинутих країн і міжнародних організацій у квітні складала п'яту частину місячних доходів до консолідованого бюджету України.

Частково проблема наповнення публічних фінансів могла б послабитись, якби прискорилися процеси:

✓ формування нових (у т.ч. переміщених), а також відновлення діяльності місцевих підприємств на відносно безпечних територіях;

✓ повернення українських «біженців» з-за кордону, а проблема наявності житла не була б критичною. Відновлення соціальних контактів могло сприяти подоланню економічних труднощів, а також покращенню можливостей працевлаштування.

Однак нинішній стан вітчизняної економіки та життєва інфраструктура не є сприятливими ані для прискороного відновлення виробництва, ані для масованого повернення переселенців. Тому навантаження на систему соціального захисту та соціальну інфраструктуру лише зростатиме, що провокуватиме загострення накопичених соціальних і гуманітарних дисбалансів [2]. І вкрай важливо, щоб частина зовнішньої допомоги, яка надходить до України, використовувалася б на розвиток ініціативи та підтримку нових бізнесів.

Хоча український бізнес уже набув певного антифіскального «імунітету», однак «запас міцності» може бути підірваний новими намірами влади посилення фіскального та адміністративного тиску для наповнення бюджетів уже в період повоєнного відновлення. Це може стати шоком для підприємництва, а відтак, фіскальна політика повинна мати «стриманий» характер [3].

Крім того, що необхідними будуть довгострокові ресурси на забезпечення видатків (в умовах обмежених можливостей наповнення бюджетів), слід очікувати ще один макроекономічний наслідок, важливий для соціального і гуманітарного середовища. Значні дефіцити публічних фінансів для макроекономічних збалансувань вимагають зменшення приватного споживання, а також обмеження споживчих валютних витрат. Тобто, в умовах кризи неминучим стане помітне зменшення імпорту споживчих товарів, що є вагомою складовою добробуту домогосподарств. Тобто втрати купівельної спроможності і добробуту будуть зумовлені не лише економічним проваллям, але й необхідною «відмовою» країни від імпорту, крім критичного та озброєння.

Отже, одним із нагальних завдань, які склалися на сьогодні у сфері публічних фінансів України, є пошук шляхів максимального наповнення бюджетів усіх рівнів [4, с.153]. Зокрема, на цьому повинна бути зосереджена увага як державних органів влади, так і регіональних громад, які відповідно до своїх повноважень та можливостей повинні заохочувати малий та середній бізнес повертатися до роботи, сплачувати податки та наповнювати бюджети.

Список використаних джерел

1. Богун М. Макроекономічний огляд та тенденції фінансового сектору України за травень 2022. URL: <https://voxukraine.org/makroekonomichnyj-oglyad-ta-tendentsiyi-finansovogo-sektoru-ukrayinyza-traven-2022>

2. Економіка України під час війни: зіткнення з новою реальністю. URL: <https://ces.org.ua/ua-economyunder-war-2>.

3. Економічні свободи для зміцнення соціально-економічного розвитку України в умовах глобальних трансформацій. Центр Разумкова. 2020. URL: http://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_Economic_freedom.pdf.

4. Коляда Т.А., Прозоров Ю.В. Локалізація глобальних механізмів залучення кредитних та інвестиційних ресурсів для зміцнення фінансової спроможності територіальних громад України. Проблеми економіки. 2022. № 3. С. 149-155.

УДК 336.11

ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ В УМОВАХ ВІЙНИ

Романишина В. О., студентка

Коляда Т. А., кандидат економічних наук, доцент

Державний податковий університет

На сучасному етапі розвитку існує проблема ефективності державного фінансового контролю. Цей контроль повинен бути своєчасним, відмінним, продуктивним та дієвим. Форми та методи, які використовують контрольні органи, зобов'язанні нести різнобічний характер, який сприятиме отриманню вірогідної та точної інформації, у процесі виконання контрольних дій.

Немає такої сфери життєдіяльності суспільства, в якій зміни відбувалися б швидше, ніж у фінансовій, тим паче в умовах війни, невизначеності наслідків. Без сумніву, під час війни планування фінансової системи підпорядковується до адміністративно-командного методу.

Фінансове правопорушення – це порушення щодо врегульованого фінансово-правовою нормою механізму мобілізації, розподілу та використання фондів коштів, за яке передбачено юридичну відповідальність. Серед таких порушень є: порушення правил про валютні операції; ухилення від подання декларації про доходи; порушення законодавства з фінансових питань; несвоєчасне здавання виторгу; незаконне розголошення або використання інформації, що становить банківську таємницю; порушення законодавства про бюджетну систему України та ін. Задля протидії даним правопорушенням необхідним є загальнодержавний фінансовий контроль, який посідає чільне місце в системі державного адміністративного управління [1, с. 124].

Пристосування фінансової системи до екстремальних ситуацій є вимогою профільних державних інституцій, а також органів місцевого самоврядування, оскільки це необхідно для стабілізації ситуації в економіці під час війни. Така природа фінансової системи спричинена вимогами громадян щодо збереження

фінансових накопичень, а також є вимогою суб'єктів підприємницької діяльності, що потрібно для успішного ведення бізнесу [2, с. 75].

Слід зазначити, що в умовах системно-трансформаційних змін економіки країни період війни, зміст державного контролю змінюється в першу чергу напрямі формування фінансового забезпечення потреби держави. Системи державного контролю, чинниками якої є: мета, особливості об'єкта контролю, функції, повноваження, трудомісткість, інформація, технологія, що знаходить своє втілення в принципах побудови: процесний підхід з використанням інформаційних технологій для потреби оборонного значення, а не структурний з орієнтацією на завдання; вбудованість контролю в процеси управління [3, с. 8-13].

Зміст контролю також зумовлюється характером соціальних економічних відносин. У будь-якому економічному організмі період війни є організаційні регулюючі сили та дезорганізуючі сили, що намагаються зруйнувати систему. Наприклад, недостатньо забезпеченість паливом для дислокації військових частин, запасних частин для важких імпортованих збоїв, що комплектуються, літаків тощо.

Система контролю дає можливість виявляти суперечності, що виникають, та передавати інформацію, необхідну задля усунення цих суперечностей. Цей процес вимагає визначення першочергових невідкладних завдань, які забезпечили б перемогу над ворогом.

Рівень розвитку ринкових систем не суперечить зі ступенем розвиненості й ефективності фінансового контролю, з тим, як довго в даній країні існує незалежний інститут контролю, результати діяльності якого доступні широкій громадськості [4, с. 252-256]. Проте перехід від адміністративно командної форми господарювання до ринкових відносин є передумовою поступового розширення контрольного середовища внаслідок доповнення контролю, що здійснюється тільки в інтересах одного власника, тобто держави.

Список використаних джерел

1. Кузьменко Ю. В. Державний фінансовий контроль: адміністративно-правові аспекти. Юридичний бюлетень. 2022. Вип. 24. С. 124.
2. Музиченко Г.В., Коляда Т.А. Зростання ролі держави в регулюванні темпів соціально-економічного розвитку як індикатор інтеграції України в європейський простір. Politicus. 2022. Спецвипуск. С. 72-78.
3. Науменкова С. Формування нової архітектури фінансової системи: основні питання та можливі виклики для України. Вісник Національного Банку України. 2010. 1(167). С. 8-13.
4. Чернюк Л. Трансформаційні процеси в економіці України та її регіонах: проблеми та перспективи. Збірник наукових праць ВНАУ. «Серія економічні науки». 2011. № 1(148). С.252-256.

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ОСОБИСТОСТІ

Савка О. М., студентка

Майданюк О. В., викладача економічно-облікових дисциплін

ВСП «Бобровицький фаховий коледж імені О. Майнової НУБіП України»

В умовах глобалізації особливо гостро постають питання соціального розвитку. Проблеми забезпечення фінансової безпеки людини, як складової економічної безпеки держави, висувуються на перший план.

Фінансова безпека людини – це такий стан життєдіяльності громадянина, при якому забезпечується правовий та економічний захист його життєвих інтересів, дотримуються конституційні права, забезпечується гідний і якісний рівень життя незалежно від впливу внутрішніх та зовнішніх загроз.

Фінансова безпека особистості – це інтегральний показник забезпеченості фінансовими ресурсами, який дає змогу особі і членам її сім'ї задовольнити життєво важливі потреби, забезпечити їй гідний рівень життя й почуватися захищеною від таких загроз, як бідність та безробіття.

Суб'єктом фінансової безпеки особи є, насамперед, держава, адже саме вона визначає мінімальний рівень захисту населення шляхом надання соціальних гарантій та стандартів. Доходи людини повинні забезпечувати належний рівень життя й обов'язково дати змогу заощаджувати, і почуватися захищеним як від бідності, так і від безробіття (хоча б на певний період).

Важливою складовою фінансової безпеки є соціальна безпека. Соціальна безпека стає на захист людей як найвищої цінності будь-якої країни. Головною пріоритетною ціллю соціальної безпеки є захист життя, здоров'я, добробуту, прав і свобод людини. Соціальна безпека як важлива складова економічної безпеки держави – це такий стан розвитку держави, при якому держава здатна забезпечити гідний та якісний рівень життя населення незалежно від впливу внутрішніх та зовнішніх загроз.

Соціальна безпека в значній мірі залежить як від внутрішньої ситуації в країні, так і від зовнішніх факторів. Соціальні гарантії, як важливий критерій та умова забезпечення економічної і фінансової безпеки людини й суспільства в цілому. Розвиток соціального забезпечення, види і форми соціальних гарантій в державі визначаються двома основними факторами – рівнем економічного розвитку та характером фінансової політики, що проводиться в державі.

Для оцінки рівня фінансової безпеки доцільно використовувати наступні показники:

1. Рівень прожиткового мінімуму. Прожитковий мінімум — це вартісна оцінка споживчого кошика, що містить мінімальні набори продуктів харчування,

непродовольчих товарів та послуг, необхідних для збереження здоров'я людини і забезпечення її життєдіяльності [2].

2. Розмір оплати праці (для особи, котра працює основним джерелом доходів є заробітна плата і саме її розмір визначає купівельну спроможність працівника).

3. Величина сукупних доходів на душу населення та їхня структура. В Україні структура доходів населення майже однакова і до її складу входять заробітна плата, прибуток та змішаний дохід, доходи від власності, соціальні допомоги та інші одержані поточні трансферти.

4. Розшарування населення за рівнем доходів та витрат. За даними ООН, 60% населення України перебувають за межею бідності. За класифікацією Світового банку, бідні – це ті, чий щоденний дохід не перевищує 1,9 долара.

5. Розмір ВВП на душу населення. В Україні номінальний ВВП становив 5 трлн 459,6 млрд грн, а з розрахунку на особу – 131,94 тис. грн. [3]. Проте, незважаючи на деякі позитивні зміни, загальний рівень доходів на душу населення у країні залишається вкрай низьким. Несприятливі тенденції фінансової безпеки людини можуть стати каталізатором соціальних катастроф. Тому доцільно здійснювати корекцію соціальної стратегії та здійснювати пошук шляхів безпечного розвитку держави.

Основними напрямками стратегії соціального розвитку повинні стати: інтенсивне формування середнього класу; державні гарантії мінімальних: заробітної плати, пенсій, виплат (по безробіттю та дитячих) не нижче прожиткового мінімуму; адекватний розрахунок прожиткового мінімуму; зміна податкового режиму стосовно фізичних осіб з метою перерозподілу доходів; ліквідація спадкової бідності.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» від 05.10.2000 (із змінами і доповненнями). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2017-14>.

2. Закон України «Про прожитковий мінімум» від 15.07.1999 № 966-XIV (із змінами і доповненнями) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/966-14>.

3. Прожитковий мінімум в Україні. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/wagemin/>

4. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ДО ЗРОСТАННЯ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Савчук Т. О., студентка

Коляда Т. А., кандидат економічних наук, доцент

Державний податковий університет

Державний борг є важливою складовою фінансової системи. Він виступає дієвим інструментом у механізмі макроекономічного регулювання, забезпечення додатковими ресурсами і засобом реалізації економічної стратегії держави. Управління та обслуговування державного боргу є важливим завданням економічної, боргової політики, умовою стабільності її фінансової системи, особливо в сучасному періоді розвитку України. Граничний обсяг державного і гарантованого державою боргу, граничний обсяг державних гарантій визначаються на кожен рік законом про Державний бюджет України [1].

Проблематику державного боргу досліджували у своїх працях Барановський О., Гордєєва Л., Варналій З., Мелих О. та інші, де акцентували увагу на особливостях накопичення, причинах виникнення державного боргу, факторах впливу. Однак, постійне зростання державних запозичень та відсутність шляхів вирішення погашення державного кредиту потребують подальшого дослідження цієї проблеми.

За своєю економічною сутністю державний борг визначає економічні відносини держави як позичальника з її кредиторами щодо перерозподілу частини вартості валового внутрішнього продукту на умовах строковості, платності та повернення У свою чергу він виникає через потребу в державному кредиті, яка зумовлена тим, що наша держава постійно виходить за межі свої фіскальних можливостей [3]. Основними причинами виникнення державного боргу України є: постійний дефіцит державного бюджету, перевищення темпів зростання державних видатків над темпами зростання державних доходів, залучення коштів нерезидентів з метою підтримки стабільності національної валюти. Основними факторами державного боргу є такі макроекономічні детермінанти: реальне ВВП, витрати на кінцеве споживання, інфляція, відкритість торгівлі, валове накопичення основного капіталу, реальна відсоткова ставка, залежність від вікового розподілу населення, зростання населення і безробіття до боргу.

Україна взяла курс на побудову самодостатньої держави із високим рівнем соціально-економічного розвитку. Державний бюджет є найбільш вагомим інструментом впливу на соціально-економічний розвиток країни. Коли видатки перевищують надходження, настає дефіцит держбюджету. Розглянемо динаміку державного боргу України, використовуючи дані, наведені в табл. 1.

Таблиця 1 - Динаміка державного боргу України, в млрд. дол. США

Дата	Загальна сума державного та гарантованого боргу	Державний борг	Гарантований державою борг
31.12.2017	76,31	65,33	10,97
31.12.2018	78,32	67,19	11,13
31.12.2019	84,37	74,36	10,00
31.12.2020	90,28	79,90	10,35
31.12.2021	97,96	86,62	11,34
31.08.2022	98,03	87,92	10,10

Примітка: складено автором за [1].

Статистичні дані з табл.1 свідчать про те, що за останні шість років в Україні склалася тенденція до зростання загальної суми державного та гарантованого державою боргу від 76,31 млрд дол. у 2017 р. до 98,03 млрд дол. у 2022 р.(станом на кінець серпня). Хоча за період, що досліджується, зросла величина як самого державного боргу, так і гарантованого державою боргу, все ж на зростання загальної суми боргу більший вплив здійснив перший показник, який збільшився з 65,33 млрд дол. у 2017 р. до 87,92 млрд дол. у 2022 р. [1].

До збільшення розміру державного та гарантованого державою боргу України за останні роки призвели такі чинники: 1) відсутність прозорості боргової політики; 2) знецінення національної валюти; 3) наслідки політичних криз; 4) надання державної підтримки державним підприємствам та комерційним банкам; 5) раптове падіння обсягу реального ВВП; 6) військові дії на території країни; 7) покриття дефіциту Пенсійного фонду України; 8) виділення значної суми коштів на боротьбу з COVID-19. Отже, проблема державного боргу для України є актуальною і потребує своєчасного вирішення. Однак, розв'язання проблеми державного боргу є складним і довготривалим процесом. В першу чергу, необхідно переглянути та реформувати нормативно-правову базу управління і погашення державного боргу, щоб забезпечити його рівномірне погашення та запобігти піковим навантаженням на державний бюджет при обслуговуванні державного боргу. В Україні така практика була відносно недавно і мала певний успіх, адже у 2019 р. вдалось знизити боргове навантаження країни на 7,9% [4]. Але поява нової кризи знов призвела до перевищення попередніх показників.

Підсумовуючи, можна сказати, що, державний борг є важливим макроекономічним важелем регулювання національної економіки, а тому постійне його зростання суттєво впливає на подальший розвиток країни. Розмір державного боргу має постійну тенденцію до збільшення. У серпні він зріс ще на 1,2% порівняно з попереднім місяцем і тепер становить 98 млрд доларів (або 3,6 трлн гривень). Основними причинами зростання є великі витрати держави на оборону, а сильне зростання держборгу в гривні пов'язане з девальвацією національної валюти. Тому враховуючи сучасний стан нашої держави необхідно вживати заходи

на найвищому рівні влади для зменшення розміру державного боргу та його поступового погашення.

Список використаних джерел

1. Міністерство фінансів України. Державний борг та гарантований державою борг. URL: <https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovaniy-derzhavju-borg>.
2. Бюджетний кодекс України. Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 16.02.2023).
3. Коляда Т.А., Бенч Л.Я., Рибіна Н.Д. Боргова складова забезпечення стійкості публічних фінансів України: стан і тенденції розвитку. *Бізнес Інформ*. 2021. № 7. С. 178-186.
4. Петик Л.О., Горанська Н.В., Саранчук Н.Д. Державний борг України: сучасний стан і проблеми. *Бізнес Інформ*. 2020. №12. С. 332-337.

УДК 336.1

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ

Сіднева Л. С., студентка

Олійник Л. А., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Вдосконалення місцевих фінансів, формування місцевих бюджетів і використання їхніх коштів зростає у зв'язку зі змінами, які стосуються місцевого самоврядування. Зростання ефективності фінансової системи України можна досягнути при умові забезпечення фінансової спроможності і фінансової самостійності територіальних громад. Тому питання вивчення зарубіжного досвіду організації місцевих фінансів є важливим у сучасних умовах.

Процеси формування та використання фінансових ресурсів територіальних громад не є однакоvими в різних країнах. У кожній державі та на певних її територіях в межах історичного розвитку і різних економічних, політичних та інших факторів виникли свої принципи і особливості організації місцевих фінансів.

Принципи, що лягають в основу побудови бюджетної системи, обумовлені такими чинниками як форма державного устрою і особливості адміністративно-територіального поділу певної держави. Відповідно до вказаних факторів у теорії організації бюджетних відносин існує декілька підходів. Від характеру взаємодіяння між різними рівнями бюджетної системи, ступеня автономії регіональних і місцевих органів влади у нинішній практиці міжбюджетних фінансових відносин виділяють дві головні концепції їх організації: бюджетний федералізм та бюджетний унітаризм [1].

Особливості фінансової системи США визначаються, перш за все, федеративним устроєм даної країни. Вона складається з 50 штатів та одного округу (Колумбія). Кожен штат має свої республіканські повноваження, законодавчу, судову й виконавчу гілку влади. Організація фінансової системи у США відрізняється високим ступенем автономності – кожен із рівнів державного управління самостійно реалізує бюджетну і податкову політику. Важливою рисою управління фінансовою сферою у США є те, що органи влади окремих штатів мають вагомий обсяг повноважень, які дозволяють їм як самостійно вирішувати питання фінансового характеру в середині штату, так й брати участь в управлінні загальною федеральною фінансовою системою [2].

Німеччина має децентралізовану фіскальну систему, більшість доходів якої збирається на місцевому рівні. Місцева влада Німеччини відповідає за фінансування місцевих послуг, таких як освіта, охорона здоров'я та громадський транспорт. Вона також має право стягувати податки, включаючи податок на майно, місцевий прибутковий податок і податок з продажу.

У Франції місцеві фінанси управляються системою регіональних і муніципальних рад. Міська рада має повноваження встановлювати ставки місцевих податків і збирати доходи з різних джерел, таких як податки на майно, місцеві прибуткові податки та плата за послуги. Центральний уряд надає гранти місцевим органам влади на підтримку конкретних програм та ініціатив, але, як і в Німеччині, місцеві послуги здебільшого фінансуються з місцевих джерел доходу.

В Японії органи місцевого самоврядування відповідають за низку послуг, зокрема державну освіту, охорону здоров'я та громадський транспорт. Органи місцевого самоврядування в Японії мають повноваження встановлювати ставки місцевих податків та формувати свої доходи за рахунок місцевих прибуткових податків і податків на майно. Однак центральний уряд також надає суттєву фінансову підтримку місцевим органам влади через гранти та субсидії.

В Фінляндії на органи місцевого самоврядування покладено великий спектр питань: медицина (цивільна та військова), освіта (вища та середня, крім державних університетів), бібліотеки, усі морські порти та частина аеропортів. Муніципалітети повністю регулюють питання водо- та електропостачання, телекомунікаційного і теплозабезпечення, вивіз сміття, встановлення тарифів на комунальні послуги [3].

Таким чином, організація місцевих фінансів може значно різнитися залежно від політичної та економічної систем країни. Однак, органи місцевого самоврядування за кордоном мають право встановлювати ставки податків та збирати доходи з різних джерел для фінансування місцевих послуг. Центральний уряд часто підтримує місцеві органи влади надаючи їм міжбюджетні трансферти,

однак основна частина фінансування місцевих послуг зазвичай надходить з джерел місцевих доходів.

Отже, головним джерелом при формуванні стратегічної політики держави відносно розбудови фінансової системи місцевого самоврядування має стати використання зарубіжного досвіду організації місцевих фінансів. Кожній державі притаманні свої специфічні риси, структура виробництва, моделі регулювання економіки й важелі розвитку фінансової системи. Вони здійснюються в різних умовах та можуть привести до різних результатів. Нині відбувається зростання значення світових тенденцій до децентралізації як влади на місцевих рівнях, так і процесу організації системи місцевих фінансів. Цей шлях обрала і Україна.

Список використаних джерел

1. Підхомний О.М., Журба О.Ю. Зарубіжний досвід формування та функціонування системи місцевих фінансів та його використання в Україні. Молодий вчений. 2017. № 11 (51). С.1265 – 1270.
2. Кобзева Т.А. Зарубіжний досвід управління фінансовою системою та можливості його використання в Україні (на прикладі Сполучених Штатів Америки). URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/66244/3/Kobzieva_Zarubizhnyi_dosvid_upravlinnia.pdf
3. Руденко Ю.М. Фінансові системи зарубіжних країн. Навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2010. 348 с.

УДК 336.14:332

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ КАЗНАЧЕЙСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ

Скіданова Д. О., магістр

Лемішко О. О., доктор економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Бюджет виступає головним інструментом впливу держави на політичні, економічні та соціальні процеси в умовах економічної кризи. Метою виконання будь-якого бюджету є забезпечення надходження доходів і фінансування видатків у межах затверджених у Бюджетному кодексі України чітко встановлених повноважень усіх органів влади, що займаються питаннями виконання державного та місцевих бюджетів. Нині одним із пріоритетних постає питання раціонального функціонування такої системи виконання місцевих бюджетів, яка забезпечила б обґрунтоване та доцільне використання фінансових ресурсів територій.

Досвід казначейського обслуговування місцевих бюджетів показав, що ця форма виконання бюджетів підвищує фінансову дисципліну, сприяє забезпеченню контролю за дотриманням норм Бюджетного кодексу [1].

Міністерством фінансів розроблено та впроваджено в дослідну експлуатацію комп'ютерну програму «Інформаційно-аналітична система управління плануванням та виконанням місцевих бюджетів «LOGICA» (далі – ІАС «LOGICA»), яка є інструментом для здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства на кожній стадії бюджетного процесу щодо місцевих бюджетів [2].

Основна мета розробки ІАС «LOGICA» – це підвищення рівня автоматизації процесів у сфері управління державними фінансами на місцевому рівні через впровадження новітніх інформаційних технологій у процесі створення бюджетних документів, обробки даних, що містяться в них та покращення обміну інформацією з Міністерством.

Система спрямована на формування механізму інформаційної взаємодії про показники місцевих бюджетів, що містяться у відповідних бюджетних документах та формах звітності, між суб'єктами інформаційного обміну з метою забезпечення реалізації їх повноважень.

За допомогою інтеграції з ІАС «LOGICA» через відкритий програмний API-інтерфейс місцеві фінансові органи та інші учасники бюджетного процесу зможуть:

- автоматизувати процес складання прогнозу місцевого бюджету, проекту рішення про місцевий бюджет, бюджетних документів, пов'язаних з виконанням місцевого бюджету та управлінням коштами місцевого бюджету;

- створити довідник мережі учасників бюджетного процесу та впровадити електронний обмін інформацією між ними, що зменшить паперовий обіг бюджетних документів;

- володіти та обмінюватися інформацією про бюджетні показники в електронному вигляді, що підвищить функціональні можливості персоналу здійснювати швидкий та якісний аналіз отриманої інформації, створювати сучасну візуалізацію даних за допомогою дашбордів;

- структурувати бюджетні процедури завдяки впровадженню бюджетного календаря та контролювати усі етапи бюджетного процесу, що посилить фінансово-бюджетну дисципліну серед учасників бюджетного процесу;

- здійснювати заходи з моніторингу, аналізу та контролю за цільовим та ефективним використанням бюджетних коштів; – оперативно отримувати інформацію Державної казначейської служби України про виконання місцевого

бюджету; аналізувати та прогнозувати стан ліквідності місцевого бюджету на відповідну дату;

– забезпечити публікацію інформації про бюджет у формі відкритих даних тощо.

Задля посилення впливу бюджету на процес формування ринкових відносин потрібен налагоджений та чіткий розподіл повноважень та обов'язків органів влади. Вкрай важливо, щоб органи бюджетного процесу стабілізували фінансову політику держави, адже нескінченні політичні протиріччя призводять до дефіциту зведеного бюджету. Функціонування ІАС «LOGICA» в умовах виходу України з кризи дає можливість зробити процес виконання бюджету ефективнішим, на підставі чітко визначених обсягів реальних потреб найраціональніше проводити використання бюджетних ресурсів та ресурсів державних цільових фондів, забезпечуючи прозорість їх руху.

Список використаних джерел

1. Ковалевич Д.А. Модернізація обліку та звітності в системі казначейства. URL: <http://chteiknteu.cv.ua/herald/content/download/archive/2019/v1/15.pdf>

2. Міністерство фінансів впровадило в дослідну експлуатацію ІАС «LOGICA». URL: https://mof.gov.ua/uk/news/ministerstvo_finansiv_vprovadilo_v_doslidnu_ekspluatatsiiu_ias_logica-2412

3. Порядок казначейського обслуговування місцевих бюджетів. UR: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1569-12#n18134>

4. Скоропад І.С., Макалюк І.В. Шляхи вдосконалення казначейського обслуговування місцевих бюджетів за видатками. Науковий вісник НЛТУ України. 2011. № 21(3). С. 257-263.

УДК 351.86

НЕОБХІДНІСТЬ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ОБОРОННИМИ РЕСУРСАМИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Сотник В. В., кандидат економічних наук

*Центр воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони
України імені Івана Черняхівського*

Україна веде визвольну війну проти агресії російської федерації. Для відсічі збройної агресії держава мобілізувала колосальний обсяг ресурсів. Оптимальне управління оборонними ресурсами в умовах сьогодення є одним із пріоритетних завдань. Аналіз термінології засвідчує, що сьогодні активно використовується термін управління оборонними ресурсами проте, однозначного підходу до побудови ефективної системи управління такими ресурсами немає. У зв'язку з цим

виникає нагальна потреба для введення єдиного підходу та використання уніфікованої методики управління оборонними ресурсами.

В цій науковій площині працювала плеяда вчених, які акцентували увагу на особливостях управління оборонними ресурсами. Серед цих вчених можна виокремити наступних: А. Абрамова, М. Амбрамова, В. Бегму, М. Денєжкіна, І. Москаленка, О. Романенка, Ф. Саганюка, О. Семененка та О. Устименка. Однак до єдиного підходу ці вчені не дійшли, тому ця тема є актуальною та важливою.

Основними підходами до побудови системи управління оборонними ресурсами є:

1. спрямування на отримання результату або ефекту орієнтованого управління на основі цільового підходу;
2. процесне управління повсякденною діяльністю;
3. програмно-проектне управління змінами;
4. ризик-орієнтоване мислення [1].

Проте при управлінні оборонними ресурсами варто використовувати програмно-цільовий підхід. Програмно-цільовий підхід поєднує цільовий і програмний підходи, розглянемо їх детальніше (рис. 1.).

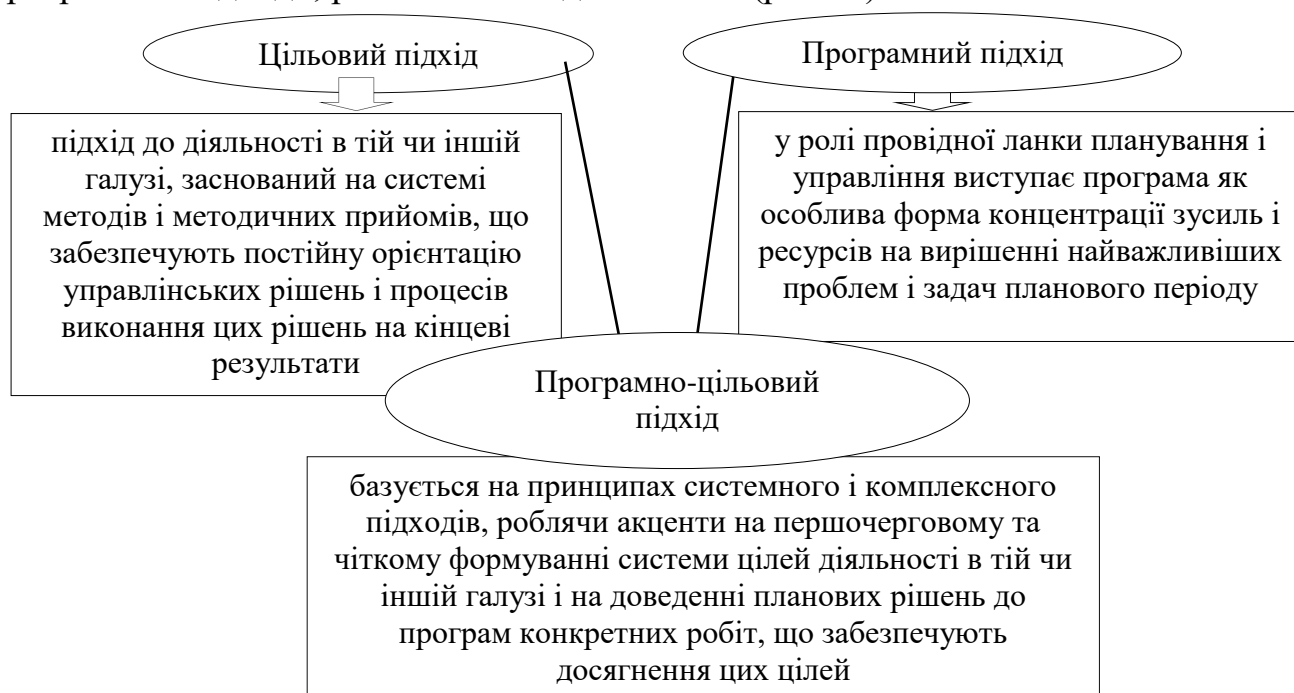

Рис. 1. Особливості основних підходів до управління оборонними ресурсами

Програмно-цільовий підхід є реалізацією системного підходу до управління бюджетами при обов'язковій конкретизації цілей і доведення їх до реалізації через програму робіт. Причому програма, як правило, має комплексний характер, тобто охоплює весь комплекс заходів, необхідних для досягнення цілей. Для програмно-цільового методу характерне те, що він передбачає постановку цілей не тільки у

вигляді головного орієнтира – єдиної генеральної мети, але й у вигляді багаторівневої ієрархічно побудованої цільової системи. Структуризація цілей, визначення головної і субпідрядних цілей, розподіл задач по рівнях ієрархії, побудова ієрархічно-організованої системи цілей – характерні риси програмно-цільового методу.

Управління оборонними ресурсами за проектом-програмним методом передбачає забезпечення загального управління оборонних ресурсів в межах життєвого циклу, керівництво наявними ресурсами з метою їх ефективного використання, досягнення поставлених результатів проекту з максимальною вірогідністю успіху, управління організаційними та технічними зв'язками, виконання завдань, зазначених в плані, оцінка впливу всіх змін, розподіл наявних ресурсів та аналіз інформації відносно виконання завдань проекту.

Узагальнений механізм управління оборонними ресурсами має включати в себе:

1. суб'єкти управління – Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, складові сектору безпеки та оборони, що здійснюють управління оборонними ресурсами;

2. об'єкти управління – установи та організації усіх форм власності, юридичні та фізичні особи, що задіяні в управлінні та забезпеченні оборонними ресурсами;

3. методи управління – метод планування та прогнозування, метод оперативного, системного та структурного аналізу, а також метод оцінювання результатів та ризиків.

4. принципи управління: програмно-цільовий підхід, стратегічна спрямованість, системність, безперервність, прозорість, відповідальність, підконтрольність, гнучкість та координація [2].

Отже, під управління оборонними ресурсами розуміють сукупність цілеспрямованих та узгоджених заходів довгострокового характеру суб'єктів управління зі створення ефективної системи планування (прогнозування), організації, виконання, контролю й аналізу використання оборонних ресурсів, які спрямовані на досягнення визначених результатів розвитку та утримання спроможностей сил оборони у необхідний час з оптимальними витратами та інвестиціями. Це управління має відбуватися з використанням проектно-програмним методу, який орієнтується на досягнення поставлених завдань з максимальною вірогідністю успіху.

Список використаних джерел

1. Абрамов М. В., Абрамов А. П. Оцінювання ефективності управління фінансовими оборонними ресурсами на стратегічному рівні. *Sciences of Europe*. № 73. 2021. р. 36 – 41.

2. Саганюк Ф.Д., Устименко О.В. Оборонний менеджмент: управління ризиками: монографія. Київ: видавничий дім «АртЕк», 2022. 324 с.

ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ЯК КОМПОНЕНТА СИСТЕМИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

*Тарасенко О. О., магістр
Алескерова Ю. В., доктор економічних наук, професор
Вінницький національний аграрний університет*

Надійний захист фінансової безпеки підприємства можливий лише за комплексного і системного підходу до її організації. Через це в економіці існує таке поняття, як система фінансової безпеки підприємства, що забезпечує можливість оцінити перспективи зростання фінансової складової підприємства, розробити тактику і стратегію управління фінансовими ресурсами. Поняття «фінансова безпека» на сьогоднішній день можна поставити практично в один ряд з таким поняттям як «економічна безпека» по обсягах досліджень у всьому світі.

Навіть коли науковці беруться досліджувати лише систему забезпечення економічної безпеки підприємства, так чи інакше вони неминуче торкаються і поняття «фінансова безпека». Сьогодні поняття «фінансова безпека підприємства» виходить за рамки підкатегорії в процесі вивчення науковцями-економістами.

Ефективне використання ресурсів та фінансових показників є одним з основних елементів досягнення високого рівня фінансової безпеки, але попри це існує і багато інших процесів та заходів, без яких неможливо передати сутність цього поняття. Одним з таких процесів є можливість розробляти та успішно реалізовувати фінансову стратегію. На цьому, у своєму визначенні, акцентує увагу Ю. Карокс та Р. Разгон, які визначають фінансову безпеку підприємства як «...здатність підприємства самостійно розробляти і проводити фінансову стратегію відповідно до цілей корпоративної стратегії, в умовах невизначеного і конкурентного середовища».

Розширене визначення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва в надають Л. Вдовенко та О. Черненко «фінансова безпека ... визначається таким фінансовим станом, за якого відсутні будь-які загрози (внутрішні, зовнішні), підприємство динамічно розвивається в умовах гідротермічної і цінової невизначеності та посилення конкурентного середовища, отримує прибуток як визначальний фактор фінансової безпеки і мотив підприємницької діяльності» [3, с. 114].

Фінансова безпека будь-якого підприємства насамперед залежить від швидкості та якості здійснення ним розрахунків за своїми зобов'язаннями перед контрагентами.

Необхідність підтримки її на високому рівні в короткостроковій та довгостроковій перспективі забезпечують нормальний ритм фінансово-

господарської діяльності підприємства. Виходячи з цього, платоспроможність є невід'ємною складовою забезпечення фінансової безпеки.

Так, на нашу думку, фінансову безпеку слід розуміти як процес досягнення певного стану підприємства задля фінансового захисту від загроз зовнішнього та внутрішнього характеру, який визначається кількісними та якісними параметрами його платоспроможності та фінансової стійкості, збалансованістю фінансових інструментів з урахуванням створення системи потрібних фінансових передумов стійкого зростання і розвитку в майбутньому. Популярний ресурсно-функціональний підхід передбачає, що фінансову безпеку розглядають як стан ефективного використання ресурсів. Не можемо з цим не погодитись, оскільки без ефективного управління наявними ресурсами, починаючи від трудових і закінчуючи фінансовими, не можливо побудувати систему фінансової безпеки. Але разом із цим, не лише ресурсами єдиними можна забезпечити фінансову безпеку підприємства.

Під забезпеченням платоспроможності підприємства визначають систему організаційно-економічних заходів, які спрямовані на ефективне управління платоспроможністю підприємства, оперативне виявлення ознак неспроможності виконання обов'язкових платежів у встановлений термін, формування передумов до зниження ризику неплатежів з метою нормального функціонування підприємства в результаті здійснення операційної, фінансової та інвестиційної діяльності.

Підходи до визначення економічної сутності платоспроможності платоспроможність, як здатність підприємства виконувати свої зобов'язання платоспроможність, як показник фінансової стійкості підприємства платоспроможність, як ліквідність підприємства платоспроможність, як здатність покривати збитки зміцненням фінансового стану підприємства, а його стійкість залежить від результатів діяльності виробничо-економічної системи.

Отже, високий рівень платоспроможності – необхідна складова характеристики будь-якого стабільно функціонуючого суб'єкта господарювання в процесі забезпечення його фінансової безпеки. Саме тому керівники даного підприємства, його потенційні партнери мають бути зацікавленими в управлінні платоспроможністю та забезпеченні відповідного рівня фінансової безпеки підприємств

Список використаних джерел

1. Aleskerova Yu., Todosiichuk V., Maksymenyuk T. The impact of external financial risks on enterprise activities. *Magyar Tudományos Journal*. 2020. № 40. P. 14-25.
2. Алескерова Ю. В., Васалатій І. В. Удосконалення системи управління фінансовою стійкістю підприємств. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 33. С. 140-145
3. Вдовенко Л.О., Вдовенко С.А. Стан та перспективи розвитку аграрного сектору

в контексті державної політики фінансової підтримки товаровиробників. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2018. № 3. С. 113-122.

УДК 336.1

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ

Тесленко М. С., аспірант

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Створення ефективної та справедливої державної фінансової системи є важливою рушійною силою для розвитку економіки України. У зв'язку з цим збалансоване та розумне використання національних фінансових ресурсів сприяє формуванню макроекономічного середовища, сприятливого для розвитку підприємницької діяльності та зростання інвестицій, забезпеченню стабільності системи соціального захисту населення.

Водночас дисбаланси та проблеми в державній фінансовій системі можуть становити загрозу для розвитку національної економіки. Розрив між темпами зростання доходів і видатків бюджету, неефективне використання бюджетних ресурсів, нечіткість цілей, соціальний популізм призвели до надмірної фіскальної спрямованості фіскальної політики, порушили стабільність національної валюти, спричинили недостатність бюджетних коштів на витрати, погіршили систему соціального забезпечення та призвели до активного зростання державних боргів.

Державні фінанси регулюються в рамках встановленого правового поля, а потік коштів, що обертаються в національній економіці країни через центральну систему грошових фондів, створену на макрорівні, забезпечує його вплив на економічний і соціальний розвиток держави за допомогою взаємозв'язку національних фінансових ресурсів та ВВП, розподіл та перерозподіл доходів і національного багатства. Вони є одним із центральних об'єктів управління національною економікою та пов'язаними з нею державними установами [1].

Одразу після здобуття Україною незалежності у 1991 році почалося реформування системи управління державними фінансами. Проте загалом процес був проблематичним і неефективним як у минулому, так і сьогодні.

Як відомо, удосконалення національної системи управління фінансами – це складний і неординарний процес, і лише за допомогою розумного та якісного механізму управління національними фінансами можна досягти найкращих результатів управлінської діяльності. І навпаки, національний механізм управління фінансами – це штучно створена для досягнення встановлених цілей складна

структура, котра чітко визначає об'єкти і суб'єкти, завдання та функції державного управління, а також сукупність правових норм, методів, засобів та інструментів для державного впливу на об'єкти управління.

Як наслідок, велика кількість проблем у системі управління державними фінансами активно обговорювалася науковою спільнотою та владою з метою запровадження нових рішень для існуючих проблем.

Найпоширенішими за кількістю й обсягом порушень та внаслідок цього виникнення проблем є випадки використання коштів Державного бюджету України з порушенням бюджетного законодавства, втрати Державного бюджету України через неправильні управлінські рішення, незаконне виділення коштів з резервів Державного бюджету, порушення нормативно-правових актів щодо порядку здійснення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти та планування видатків Державного бюджету з порушенням закону про бюджет України, застосування бюджетних коштів без належного правового підґрунтя, перенаправлення коштів Державного бюджету до дебіторської заборгованості.

Найбільш характерними видами неефективного управління державними коштами та майном є:

- непродуктивне використання коштів через брак планування та відсутність належного прогнозування та планування;
- втрати бюджету через необґрунтовані управлінські рішення;
- використання коштів є неефективним через те, що кошти тривалий час зберігаються на рахунку розпорядника бюджетних коштів та поточному рахунку підпорядкованої організації без використання [2].

Іншою ключовою проблемою системи управління державними фінансами України є низький рівень інформатизації та автоматизації, що певною мірою зумовлює всі вищезазначені проблеми у сфері наукових досліджень. Необхідність проактивного впровадження автоматизованих систем управління є питанням часу, особливо в таких сферах, як управління державними фінансами. Ця інформатизація повинна бути універсальною і поєднуватися з усіма засобами інформатизації, наявними в країні, для забезпечення управління національними фінансами.

Потреба в активному впровадженні автоматизованих систем управління з часом зросла, в тому числі і в сфері фінансового менеджменту. Ця інформація стала універсальною і вимагає інтеграції всіх існуючих інформаційних інструментів фінансового менеджменту.

Отже, з огляду на вищезазначене, було б корисно, спираючись на досвід інших країн, де такі системи функціонують вже тривалий час, створити єдиний інформаційний простір для органів, відповідальних за управління фінансами, з метою повної автоматизації функцій системи управління фінансами [3]. Під єдиним інформаційним простором розуміється сукупність баз і сховищ даних,

технологій їх ведення та управління, інформаційно-комунікаційних систем, мереж тощо, що функціонують на основі єдиних принципів і правил, які гарантують обмін інформацією та задоволення інформаційних потреб між органами, відповідальними за управління фінансами та громадянами.

Список використаних джерел

1. Василик О.Д., Павлюк К.В. Державні фінанси України: Підручник. Центр навчальної літератури. 2004. 608 с.
2. Звіти Рахункової палати України. URL: [http:// www.ac-rada.gov.ua/](http://www.ac-rada.gov.ua/)
3. Тищенко О.В. Світовий досвід використання єдиного інформаційного простору в системах управління державними фінансами та перспективи його застосування для України URL: [http:// www.nbu.gov.ua/](http://www.nbu.gov.ua/)

УДК 336.27 (477)

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ

*Тихонська В. І., студентка
Коляда Т. А., кандидат економічних наук, доцент
Державний податковий університет*

В умовах сучасної економічної глобалізації фінансова система країни повинна мати таку органічну складову, як державний борг. Він є дієвим інститутом у макроекономічному регулюванні та інструментом реалізації економічних стратегій країни. Але при нестабільній платоспроможності національної економіки, хиткому політичному та економічному становищі в країні та постійному стабільному зростанню обсягів зовнішньої заборгованості, ця компонента державних фінансів може стати великою проблемою у розвитку держави, особливо в період воєнного часу.

Проблему державної заборгованості, її структуру та методи її регулювання, у своїх роботах висвітлювали як зарубіжні, так і вітчизняні теоретики та практики: А. Сміт, А. Пігу, К. Маркс, Ж. Сісмонді, Е. Аткинсон та інші. Багато варіантів та сценаріїв вирішення даної проблеми запропоновано такими українськими вченими, як В. Базилевичем, А. Гальчинським, О. Василюком, В. Бабичем, С. Юрієм.

Державний борг – багатогранне поняття та висвітлюється у науковій літературі з різних аспектів та точок зору. Відповідно до Бюджетного кодексу України «державний борг – загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державного запозичення» [1].

Державний борг має визначення як у абсолютній, так і у відносних величинах (відношенні боргу до ВВП та ВНП), при чому абсолютний обсяг не є особливо

показовим показником через впливання на нього інших факторів, як, наприклад, інфляції. Показник державного боргу країни, ще починаючи з 2012 року має стабільну тенденцію зросту (табл. 1). Лише в 2019 році його обсяг зменшився на 170,4 млрд. грн (-7,9%).

За останні 10 років державний борг України зростав на 24,14% щорічно. Найбільш великі зміни у обсязі держборгу відбулися у 2014 та у 2022 роках - +88,4% та +52,4% у обсязі відповідно. У обох періодах причиною стрімкого зросту була одна – несподівана зміна політичної ситуації у країні (окупація територій та початок повномасштабної війни), яка терміново вимагала залучення великої суми коштів державного бюджету. У 2022 році через війну держава витратила до 250 млрд. грн. щомісяця, більша половина яких призначалася на витрати військового сектору.

Таблиця 1 - Динаміка обсягів державного боргу України та ВВП за 2012-2022 рр.

Рік	Державний борг		Обсяг ВВП		Державний борг/ ВВП (%)
	Млн. грн.	Приріст %	Млн. грн.	Приріст %	
2012	515511	+9,0	1408889	+7,0	36,6%
2013	584114	+13,3	1454931	+3,3	40,1%
2014	1100564	+88,4	1566728	+7,7	70,2%
2015	1572180	+42,9	1979458	+26,3	79,4%
2016	1929759	+22,7	2383182	+20,4	81,0%
2017	2141674	+11,0	2982920	+25,2	71,8%
2018	2168627	+1,3	3558706	+19,3	60,9%
2019	1998275	-7,9	3974564	+11,7	50,3%
2020	2551936	+27,7	4194102	+5,5	60,8%
2021	267828	+4,7	5459574	+30,2	48,9%
2022	4071683	+52,4	3767106 (прогноз)	-31,5 (прогноз)	108,1% (прогноз)

Джерело: Міністерство фінансів України [2], Національний банк України [3].

Станом на 31.12.2022 р. сукупний держборг України становив 4,071 трлн грн, з яких 35,8% припадало на внутрішній борг, 64,1% – на зовнішній. З 24.02.2022 року держборг зріс на 1,342 трлн. грн. Незважаючи на те, що частина грошей дається у формі грантів, тобто безповоротної допомоги, основна сума фінансових траншів для України приходить все ж таки у формі кредитів. Тобто, державний борг зростає і в 2023 р. буде продовжувати рости, тому що економіка України занадто виснажена війною, і самостійно підняти її на довоєнний рівень буде неможливо.

В загалом, державний борг не несе шкоди для національної економіки, а навпаки є інструментом залучення інвесторів та капіталу, як наприклад США з боргом 150% від ВВП, або Японія з 250%. Але через війну весь економічний світ вважає нашу країну занадто ризиковою для вкладень і кредитний рейтинг неможливо зрівняти з провідними країнами світу. Тому високий рівень держборгу і супутні йому ризики можуть перетворити ситуацію в аналог фінансової піраміди

– щоб перекрити взяті під великі відсотки кредити, доведеться брати нові позики під ще вищий відсоток.

Наразі уся ситуація з державним боргом України цілком залежить від ситуації з бойовими діями у поточному році. Поки йде війна обсяг боргу буде тільки зростати, тому що велика частка фінансування національного бюджету йде саме за рахунок зовнішніх кредитів та грантів. Загалом є три сценарії подальшого виходу з ситуації з боргом: оголошення дефолту, сплата боргу як він є, або реструктуризація боргу [4, с.183]. Причому перший варіант абсолютно не вигідний: хоч країна і заощадить кількесот мільйонів доларів, але також понесе репутаційні, кредитні та фінансові збитки. Тому найбільш вірогідним розвитком подій після війни буде поставлення перед іноземними партнерами питання про повну реструктуризацію боргового тягаря країни, не списання, а саме реструктуризації.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України: закон України від 08.07.2010 р. № 2456. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Міністерство фінансів України: Державний борг. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/>
3. Національний Банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-ukrayini-zberig-oblikovu-stavku-na-rivni-25-15235>
4. Коляда Т.А., Бенч Л.Я., Рибіна Н.Д. Боргова складова забезпечення стійкості публічних фінансів України: стан і тенденції розвитку. *Бізнес Інформ*. 2021. № 7. С. 178-186.

УДК 352:336.1

ФІНАНСОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

*Томашук І. В., Phd, старший викладач
Вінницький національний аграрний університет*

На сучасному етапі Україна, відповідно до основних положень Європейської хартії місцевого самоврядування, продовжує спрямовувати свої зусилля на реалізацію євроінтеграційного курсу з розвитку місцевої і регіональної демократії. І саме децентралізація є на сьогодні однією з найуспішніших реформ, яка ефективно впроваджується в країні [2]. Вона охопила різні сфери: освіту, охорону здоров'я, містобудування, державну реєстрацію, надання адміністративних послуг, соціальну сферу, сферу земельних відносин та інше.

Фінансова децентралізація розпочалася шляхом прийняття в 2015 році змін до Бюджетного і Податкового кодексів України та низки важливих законів, зокрема

щодо передачі органам місцевого самоврядування додаткових бюджетних повноважень і стабільних джерел доходів для їх реалізації; стимулювання територіальних громад до об'єднання та переходу на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом з відповідним ресурсним забезпеченням на рівні міст обласного значення, запровадження правових засад формування спроможних територіальних громад шляхом підвищення їх фінансової та економічної спроможності тощо [2].

Значним стимулом для ОТГ у 2016 році стала можливість отримання субвенції на формування інфраструктури цих громад. Слід зазначити, що перейти на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом, отримати фінансову підтримку у вигляді даної субвенції відповідно до статті 64 Бюджетного кодексу України та ст. 10 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» можуть лише громади, межі яких повністю відповідають межах, визначеним перспективним планом формування територій [2]. На рис. 1 представлена частка місцевих бюджетів України у доходах зведеного бюджету (без трансфертів) у період 2017-2022 років, де видно, що саме у 2022 р. 24,4% - найбільший показник частки місцевих бюджетів України у доходах зведеного бюджету.

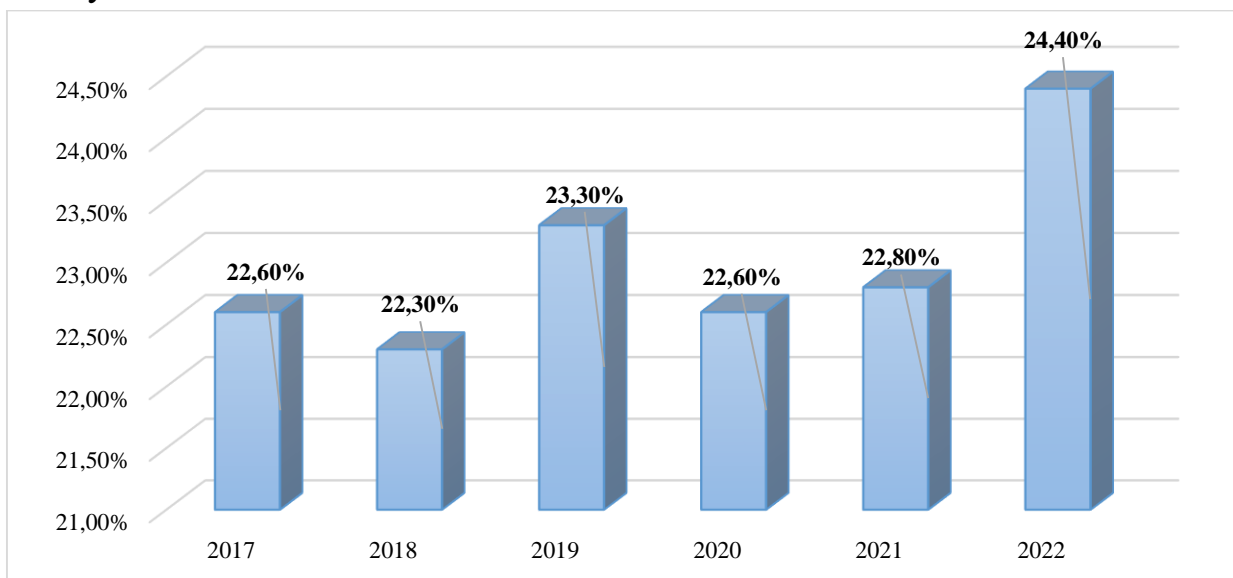

Рис. 1. Частка місцевих бюджетів України у доходах зведеного бюджету (без трансфертів), 2017-2022 р., %

Джерело: сформовано на основі [5]

Реалізація фінансової децентралізації – новий етап в адміністративно-територіальному, економічному, демографічному розвитку сільської місцевості, що триває в умовах обмеженості фінансових ресурсів об'єднаних територіальних громад (ОТГ), їхньої дотаційності, неефективного використання здобутих фінансових можливостей унаслідок некомпетентності місцевого керівництва і незнання ним особливостей бюджетної реформи [1]. Обізнаність у питаннях

характеру та напрямів впливу фінансової децентралізації на розвиток сільських поселень здатні прискорити реалізацію реформи та мінімізувати її деструктивні наслідки.

Фінансова децентралізація – це процес делегування державою повноважень і фінансових ресурсів для їх реалізації органам місцевого самоврядування. За висновками більшості експертів, її вплив на певні територіальні громади, розвиток поселенської інфраструктури та рівень життя є неоднозначним, оскільки вона містить певні ризики, пов'язані з:

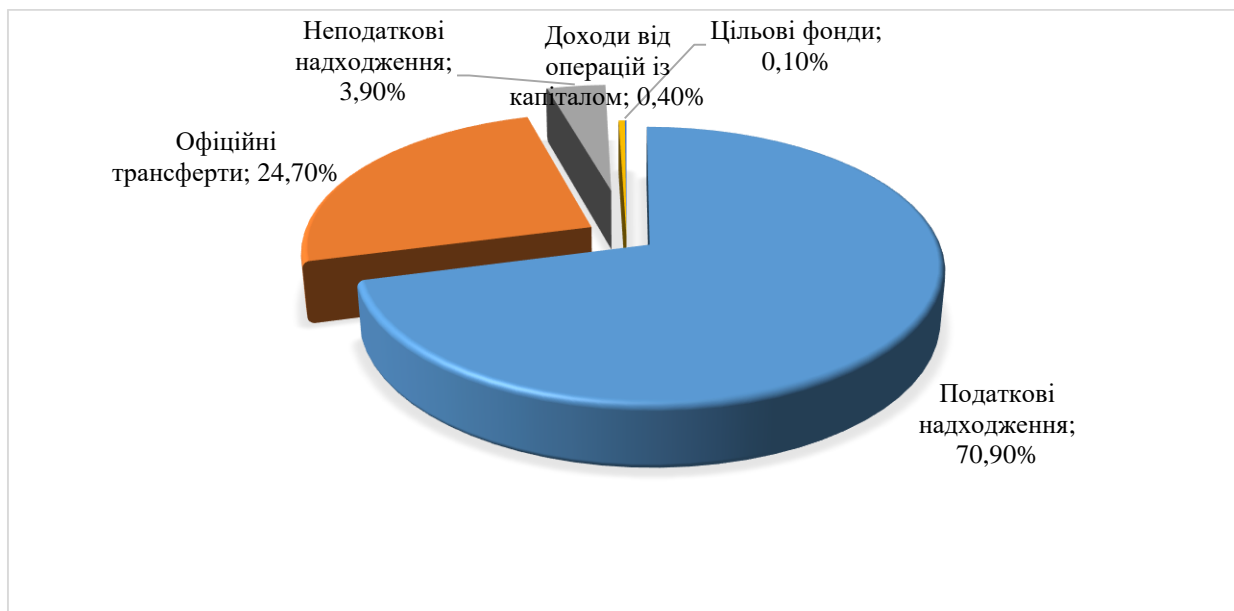
- недостатньою наповнюваністю сільських бюджетів унаслідок законодавчого обмеження дохідної бази тих поселень, що не входять до складу ОТГ, низького залучення інструментів фінансового забезпечення, професійної некомпетентності та безініціативності місцевого керівництва, недотримання вимог відносно мінімальної чисельності населення громади (5 тис. осіб);
- значною дотаційністю місцевих бюджетів у сільській місцевості;
- зростанням надмірного фінансового навантаження на фінансово самодостатні села з боку бідних сільських поселень ОТГ;
- низькою ефективністю витрат місцевого бюджету внаслідок відсутності у переважній більшості ОТГ програм соціально-економічного розвитку;
- ймовірним уповільненням процесу фінансової децентралізації за умови спротиву локальних еліт та активізації їхньої боротьби за матеріальні засади врядування [1].

Необхідною складовою фінансової децентралізації є створення фінансово спроможних і самодостатніх територіальних громад. Цей процес змінив підхід до фінансування розвитку територій в останні часи:

- по-перше, відбувся перехід від політики фінансування задекларованих публічних послуг до фінансування фактично наданих послуг;
- по-друге, оптимізовано перелік публічних послуг і способів їх фінансового забезпечення шляхом суттєвого розширення освітньої і медичної функцій ОМС;
- по-третє, зазнало зрушень питання монополії на ринку надання публічних послуг з боку комунальних чи державних закладів та установ [3]. Це створює умови для формування конкурентного середовища на ринку публічних послуг, поліпшує якість і своєчасність їх надання, приводить у відповідність співвідношення ціни і якості надання послуги. На рис. 2 представлена структура доходів місцевих бюджетів України у 2022 р. за видами надходжень, де 70,9% становлять податкові надходження.

Бюджетно-фінансова децентралізація як одна зі складових процесу управління здатна не тільки зберегти свій статус каналу перерозподілу коштів від бюджетів одного рівня до іншого, а і набути ознак регулюючого механізму, що повинен реально впливати на регіональний розвиток – формувати фінансову

самодостатність територіальних громад, оптимізувати процеси перерозподілу бюджетних ресурсів між територіями, активізувати місцевий економічний розвиток, забезпечувати населення територіальних громад суспільними послугами на законодавчо визначеному рівні, розв'язувати соціальні проблеми. І ці процеси в цілому в країні відбуваються, але результати поки що прораховуються лише на рівні зростання основних показників розвитку територій [2].

Примітка: всього надійшло доходів до місцевих бюджетів України у 2022 р. 555,1 млрд. грн.

Рис. 2. Структура доходів місцевих бюджетів України у 2022 р. за видами надходжень, %

Джерело: сформовано на основі [5]

Для однозначних висновків про вплив фінансової децентралізації на розвиток сільських поселень України потрібен значний часовий лаг, коли можна буде зробити беззаперечні висновки і узагальнення на підставі конкретних результатів її реалізації. Наразі ж можна стверджувати, що у найближчій перспективі подальший розвиток сільських поселень визначатиметься поступовим нарощуванням фінансового потенціалу та його використанням в інтересах громади [4]. Це активізує трансформаційні процеси у сільській поселенській мережі, насамперед за рахунок сіл із високим рівнем фінансової спроможності. Реалізація фінансової децентралізації за сприятливіших умов (зростання інвестиційної активності суб'єктів діяльності, зниження кредитних відсоткових ставок, детінізації економіки) сформує фінансовий потенціал для переорієнтації капіталів на більш продуктивні та стратегічно важливі види економічної діяльності, що дасть змогу підвищити фінансову спроможність поселень і, відповідно, покращити інфраструктуру села, якість надання соціальних послуг у сферах охорони здоров'я, освіти, житлово-комунального господарства, культури.

Отже, фінансова децентралізація є важливим процесом, що сприяє розвитку регіонів в Україні.

Список використаних джерел

1. Дяконенко О.І. Вплив фінансової децентралізації на розвиток сільських поселень в Україні. *Демографія та соціальна економіка*. 2018. № 3 (34). С. 161-174.
2. Юрченко К.Г. Вплив фінансової децентралізації на соціально-економічний розвиток регіонів. *Аналітична записка*. 2016. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2016-12/fin_decent-80fc9.pdf
3. Уманець Т. В. Стимулювання соціально-економічного розвитку регіонів України на засадах фінансової децентралізації. *Економічний вісник Донбасу*. 2019. № 3(57). С. 83-88.
4. Гончарук І.В., Томашук І.В. Державне регулювання розвитку ресурсного потенціалу сільських територій: загальні аспекти. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 4 (32). С. 19-30.
5. Аналіз виконання місцевих бюджетів за 2022 рік. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/16105>

УДК 336.02:331 (477)

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

*Томашук І. О., аспірант
ННЦ «Інститут аграрної економіки»
Томашук І. В., Phd, старший викладач
Вінницький національний аграрний університет*

Розвиток суспільства супроводжується необхідністю підвищення якісного рівня формування та реалізації фінансової політики. Оцінка механізму фінансового регулювання соціально-економічних процесів в Україні свідчить про необхідність розбудови фінансової системи, підвищення ефективності формування та реалізації фінансової політики у взаємозв'язку з трансформаційними економічними процесами.

Фінансову рівновагу держави забезпечують ефективне реформування аграрної сфери економіки та плавний і невимушений перехід до сталого розвитку сільського господарства й сільських територій.

Розв'язання проблеми сталого розвитку сільських територій можливе за умов достатнього їхнього фінансового забезпечення (табл. 1). Формування єдиної і цілісної, системної й поетапної фінансової стратегії і тактики на рівні держави має бути в пріоритеті, бо лише за допомогою сформованої концепції розвитку сільських територій, де провідне місце належатиме фінансовій складовій,

можливим буде виконання великомасштабних завдань у контексті соціально-економічних та екологічних аспектів [1]. Нині у сільському господарстві сучасні трансформаційні перетворення ринкових відносин зумовлюють відчутне посилення впливу заходів фінансової політики держави на дієвість його функціонування.

Метою фінансової політики держави вважають примноження валового внутрішнього продукту, злет ефективності використання державних фінансових ресурсів, потрібних для повноосязного забезпечення запитів суспільства, їхнього гармонійного розподілу між сферами та ланками економічного простору, соціальними системами й територіями.

Таблиця 1 - Проблеми сталого розвитку сільських територій, вирішення яких можливе через реалізацію фінансової політики держави

Ефективна державна фінансова політика	
Вирішення основних проблем сталого розвитку сільських територій, пов'язаних із	• руйнуванням соціальної інфраструктури сільських територій та зниженням рівня надання соціальних послуг на селі;
	• зниженням інвестиційної привабливості сільської економіки
	• збільшенням міграції сільської молоді та зменшенням доходів сільського населення;
	• ускладненням доступу дрібних сільськогосподарських товаровиробників – фізичних осіб та особистих селянських господарств до агросервісних послуг (зберігання, переробка виробленої продукції) та мережі збуту виробленої продукції;
	• недостатнім рівнем заходів щодо забезпечення екологічної безпеки, охорони та збереження природних ресурсів сільських територій.

Джерело: сформовано за результатами дослідження

Децентралізація владних та фінансових повноважень держави на користь місцевого самоврядування є однією з найбільш визначальних реформ з часів української незалежності. Саме фінансовий аспект є одним із найсуттєвіших, від якого, у великій мірі, залежить успішність функціонування територіальних громад. Наявність економічно активних суб'єктів підприємницької діяльності, достатня кількість кваліфікованих трудових ресурсів, розвинена промислова та соціальна інфраструктура – все це та багато іншого є основою для успішного розвитку громади [4; 5]. Показники виконання місцевих бюджетів відображають загальний соціально-економічний стан відповідної території та її потенціал до сталого розвитку. Наявність достатніх ресурсів у місцевих бюджетах є запорукою того, що територіальна громада має можливість надавати більш якісні та більш різноманітні послуги своїм жителям, реалізовувати соціальні та інфраструктурні проекти, створювати умови для розвитку підприємництва, залучення інвестиційного капіталу, розробляти програми місцевого розвитку та фінансувати інші заходи для всебічного покращення умов проживання жителів громади. Важливим на даний час є підвищення ефективності інструменту державних гарантій, який спрямований на

вирішення проблем підприємств у сфері поточної та короткострокової ліквідності.

Соціально-економічний розвиток сільських територій України значною мірою залежить від ефективності діяльності аграрних підприємств. У 2022 р. станом на сьогодні 33,63 тис. аграріїв залучили кредитів на 62,51 млрд грн. Загалом за програмою портфельних гарантій 80% видано кредитів в обсязі 25,74 млрд грн. Аграрії залучають кредити в розмірі від 100 тис. до 90 млн грн у межах програми «Доступні кредити 5-7-9». Відсотки становлять від 0% до 9% залежно від категорії кредиту та суб'єкта підприємництва. Уряд затвердив порядок використання 1,5 млрд грн на підтримку малих і середніх фермерів та сільгоспвиробників [3]. Державна фінансова підтримка сільгосптоваровиробників – один з інструментів розвитку сільських територій.

Ефективність державного податкового регулювання залежить від типу прийнятої податкової політики: стратегічного і тактичного. Стратегія і тактика повинні доповнювати і розвивати один одного. Разом з тим, податкова політика буде ефективною, якщо спрямовуватиметься на максимальну реалізацію в комплексі всіх функцій податків [2]. Для ефективного залучення внутрішнього потенціалу можливостей фінансової політики, підвищення її ефективності, дієвого впливу на економіку, інвестиційно-інноваційну активність необхідним є удосконалення бюджетного механізму та системи грошово-кредитного регулювання. Фінансова стратегія має формуватись у контексті розвитку економіки в умовах фінансової глобалізації.

Список використаних джерел

1. Східницька Г., Содома Р., Марків Г. Імперативні засади фінансової політики сталого розвитку сільських територій. *Аграрна економіка*. 2019. Т. 12. № 3-4. С. 40-48.
2. Адаменко І. П. Фінансова політика як інструмент соціально-економічного розвитку країни. *Бізнес інформ*. 2014. № 3. С. 341-345.
3. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/news/agrariyi-vzhe-zaluchili-ponad-90-mlrd-grn-kreditiv-za-2022-rik>
4. Місцеві фінанси та бюджетна децентралізація. URL: <https://decentralization.gov.ua/finance>
5. Гончарук І.В., Томашук І.В. Ресурсний потенціал сільських територій: стан та напрями зміцнення: монографія. Вінниця: ТОВ «Твори», 2022. 334 с.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Чінчін К. І., студентка
Філіпенко А. С., кандидат юридичних наук, доцент
Маріупольський державний університет

Актуальність даної теми полягає в тому, що повномасштабне російське вторгнення призвело до кардинальних змін у сфері функціонування місцевих органів влади, які стикнулися з проблемами масової міграції населення та зупинки бізнесу, що завдало удару по місцевих бюджетах. Незважаючи на нові виклики у зв'язку із введенням на території України воєнного стану, органам місцевого самоврядування вдалось втримати контрольованість протягом перших місяців війни в основному завдяки вдало проведений реформі децентралізації.

Метою даної праці є аналіз способів фінансового забезпечення територіальних громад у період воєнного стану.

Місцеві бюджети є основною ланкою соціально-економічного розвитку держави. Завдяки місцевим бюджетам органи місцевого самоврядування здатні повною мірою виконувати покладені на них повноваження та функції. Останні роки перед війною основним пріоритетом держави було надання бюджетної самостійної місцевим органам влади, яка полягала у розширенні дохідної частини бюджетів, бази адміністрування та надання права органам місцевого самоврядування самостійно коригувати розмір податків та зборів [1, с. 7]. Надання більш широкої фінансової незалежності місцевим органам влади забезпечило останнім втримати стійкість в перші місяці війни.

Повномасштабне вторгнення завдало значного удару по місцевих бюджетах, адже відбулось скорочення чисельності платників податків через виїзд населення, втрата або переміщення підприємств, руйнування інфраструктури. Кожна четверта громада, що знаходилася у зоні вторгнення РФ, зібрала щонайменше на 50% менше доходів від довоєнних планів. Серед об'єднаних територіальних громад (далі - ОТГ), які знаходились поза зоною бойових дій, дві третини відзначили падіння доходів [2].

Слід зазначити, що на перших етапах громади справлялися із бюджетною кризою двома способами: скорочення видатків на освіту, культуру, медицину і т.д. та запит до центральної чи регіональної влади про пряму фінансову допомогу.

Пріоритет держави на фінансування обороноздатності країни є цілком логічним у воєнний стан, але недофінансування інших не менш важливих сфер діяльності може спричинити погіршення якостей публічних послуг та ще більший

відтік населення. Та ж ситуація стосується і запитів про пряму фінансову допомогу, адже через дефіцити державних бюджетів тільки половина ОТГ, які подавали такий запит, отримали кошти.

Крім цього, відбулися зміни у нарахуванні податків. Так, тимчасово, за 2021 та 2022 податкові (звітні) роки не нараховується та не сплачується податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, за об'єкти житлової нерухомості, в тому числі їх частки, що розташовані на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями РФ та за об'єкти житлової нерухомості, що стали непридатними для проживання у зв'язку з збройною агресією РФ [3].

Постановою Кабінету Міністрів України затверджено Порядок фінансового забезпечення діяльності військових адміністрацій, згідно з яким фінансування діяльності військових адміністрацій населених пунктів здійснюватиметься за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету територіальної громади, де утворено військову адміністрацію, а обласних та районних військових адміністрацій – за рахунок коштів державного бюджету та відповідних обласних та районних бюджетів [4].

Одним із можливих джерел доходів на сьогоднішній день може стати тісна співпраця місцевих органів влади як між собою, так і на міжнародному рівні. Саме отримання грантів та кредитів від міжнародних партнерів в деяких випадках стає основним джерелом покриття дефіциту місцевого бюджету. Також можливе формування в органах місцевого самоврядування проектних команд, здатних залучати та спрямовувати на користь громади кошти з державних та міжнародних програм.

Отже, фінансове забезпечення розвитку територіальних громад у період воєнного стану може здійснюватися декількома способами: а) тимчасове скорочення видатків; б) запит до органів влади про пряму фінансову допомогу; в) застосування навичок фінансового менеджменту; г) співпраця з іншими громадами; г) залучення до державних та міжнародних програм та отримання грантів та кредитів від міжнародних партнерів.

Список використаних джерел

1. Баволяк Т. О. Особливості формування доходів місцевих бюджетів в умовах децентралізації. *Управління фінансами держави, регіону, підприємства та домогосподарства: погляди студентської молоді*: збірн. тез доп. п'ятої Всеукр. студ. інт.-конф. каф. фін. ім. С. І. Юрія. ТНЕУ, м. Тернопіль, 25 трав. 2018 р. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. С. 7-8.

2. Як змінилися бюджети громад під час війни. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/11/7/693539/> (дата звернення 09.02.2023 р.)

3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану: Закон України від 24.03.2022 № 2142-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20> (дата звернення 09.02.2023 р.).

4. Про затвердження Порядку фінансового забезпечення діяльності військових адміністрацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.04.2022 № 397. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/397-2022-%D0%BF> (дата звернення 10.02.2023 р.).

СЕКЦІЯ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСІВ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА

UDC 658

AN OVERVIEW OF THE STRATEGIES FOR MEASURING EMPLOYEE PERFORMANCE IN THE INFORMATION AND COMMUNICATIONS TECHNOLOGY INDUSTRY

Krumova Y.H., PhD student

I.T. Dimitrov, PhD, Professor

“Prof. d-r Asen Zlatarov” University – Burgas, Bulgaria

1. INTRODUCTION

In the Information and Communications Technology (ICT) industry, employee performance is of great importance because it impacts both business efficiency and customer satisfaction. Many different performance measures have been proposed in the past, but there is still no universal benchmarking method that can be adopted by all businesses. This may present a challenge however since it may be harder to measure employee performance in this context. One of the biggest reasons is the complexity of technological products and projects. Developing a technological product or service is a complex process that involves many different variables, including technical skills, communication skills, and project management. Measuring performance across all of these variables can be difficult, especially given the different roles and responsibilities that engineers may have within an organization. Moreover, the technology landscape is constantly evolving, with new programming languages, frameworks, and tools emerging all the time. Not to mention that small-scale quantum computers are already being constructed using trapped ions and superconductors [1]. This rapid pace of change can make it difficult to establish clear standards and metrics for measuring performance. In this article, the authors review existing attempts to measure employee performance in the Information and Communications Technology industry and discuss some of the challenges associated with assessing employee performance in this context.

2. ESEENCE OF THE STUDY

To measure effectively employee performance in the ICT industry, first, it needs to have a clearly defined scope. Employee performance studied academically as part of industrial and organizational psychology, also forms a part of human resources management. It is an important criterion for organizational outcomes and success. John P. Campbell describes performance as an individual-level variable or something a single person does [2]. This differentiates it from more encompassing constructs such as organizational performance or national performance, which are higher-level variables. An

employee's work effort will be transformed into effective work performance if the employee has a clear idea about where to direct his or her effort [3]. In a knowledge-based industry like the ICT, where performance outcomes are not essentially in terms of sales targets achieved or volume of goods produced, performance management has special significance. While the performance management process has its own complexities, the ICT industry has its own peculiarities [4]. To measure employee performance there are several strategies that can be outlined: applying performance metrics, incorporating agile methodologies, gathering 360-degree feedback, performance and code reviews, and others.

Performance metrics are quantitative measures used to evaluate an employee's performance. These metrics can include things like completed tasks, bugs found, issues fixed, lines of code written, etc. Every company should determine which metrics would be applicable to the concrete business and situation but in general performance metrics can help track an employee's progress and identify areas for improvement.

More and more companies in the ICT field also adopt agile methodologies, such as Scrum and Kanban, that emphasize continuous feedback and iteration. Agile methodologies often use metrics such as sprint velocity and burndown charts to evaluate team performance. 360-degree feedback could be another strategy to measure performance. It involves gathering feedback from an employee's peers, managers, and direct reports to provide a more comprehensive assessment of their performance. This type of feedback can help identify blind spots and areas for improvement.

On a separate note, there may also be implemented formal performance reviews. They are typically conducted on a regular basis, such as annually or biannually. These reviews can include a discussion of an employee's goals, strengths, and areas for improvement, as well as a plan for professional development. Code reviews are also an excellent way for Software companies in particular to measure performance. They involve assessing the quality of an employee's code, including its readability, maintainability, and performance. Code reviews can be conducted by team leads, managers, or other team members to ensure that code meets established standards and guidelines.

3. CONCLUSION

Employee performance is a critical aspect of any organization, not only the ICT industry. This may present a challenge however since it may be harder to measure employee performance in this sector. Yet, it is important for organizations to develop clear metrics and standards for measuring performance. This will help to support employee growth and development, and to ensure that critical projects are completed successfully.

References

- [1] E. Grumbling and M. Horowitz, *Quantum Computing: Progress and Prospects*, Washington, Columbia: The National Academies Press, 2019, p. 164–169.
- [2] P. J. Campbell, "Modeling the performance prediction problem in industrial and organizational psychology," *Handbook of Industrial and Organizational Psychology*, pp. 687-732, 1990.
- [3] E. E. Lawler and L. W. Porter, "The effect of performance on job satisfaction," *Industrial Relations*, vol. 7, no. 1, p. 20–28, 1967.
- [4] N. M. Agrawal and M. Thite, "Human resource issues, challenges and strategies in the Indian Software Industry," *International Journal of Human Resources Development and Management*, vol. 3, no. 3, p. 249–264, 2003.

UDC 330.3

INNOVATIONS AND TECHNOLOGIES IN CORPORATE FINANCE: GLOBAL TRENDS AND THEIR IMPACT ON UKRAINE

Blazhievskaya A., student
Prystupa L., Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khmelnitskyi National University

The globalization of corporate finance has been significantly impacted by the emergence of new technologies and innovations. The traditional methods used to manage corporate finances, such as manual data entry and paper-based processes, are becoming obsolete as these new technological advances increase efficiency in financial operations. In this research, we will delve into the global trends that have shaped the current corporate finance landscape and how they are impacting Ukraine's own financial system. We will also focus attention on some of the challenges faced by Ukraine in adapting to these changes such as access to capital markets, outdated banking systems, specialized knowledge gaps, regulatory complexities and IT infrastructure development constraints. Ultimately, we aim to provide insight into how technology can be leveraged for modernizing Ukrainian businesses and their ability to compete on a global scale.

The impact of new technologies and innovations on corporate finance has been immense. Automation of processes such as accounting, compliance, payments, and collections has allowed companies to reduce costs and improve efficiency. Additionally, the emergence of FinTech solutions such as online banking, digital payment platforms, and automated investing have enabled businesses to access financial services with greater ease than ever before. Moreover, Big Data analytics has become a powerful tool for gaining insights into company finances. This allows companies to make data-driven

decisions that can give them an edge in their respective industries. In Ukraine specifically, these global trends are transforming the way business is conducted in numerous sectors from banking to retail and providing opportunities for growth within the country's economy.

Ukraine is actively participating in the transformation of corporate finance, spurred by the introduction of new technologies and innovations. Automation has streamlined the management of finances, ensuring accuracy and efficiency while reducing manual labor requirements. Digitalization has allowed for faster and more secure financial transactions than ever before, allowing businesses to take advantage of opportunities quickly. FinTech has drastically improved access to financial services such as credit, investments and other services which were previously difficult or impossible for some businesses to obtain. Big Data analytics have also been a major contributor in improving corporate finance operations; businesses can now gain insight into their finances at an unprecedented level, enabling them to make data-driven decisions that lead to better outcomes. The effects from these technologies are already visible in Ukraine's business climate today—and will continue to shape it well into the future.

In addition to the examples of successful implementations of technologies and innovations in Ukraine's corporate finance mentioned above, other notable advances include the use of blockchain technology for secure transactions. This has enabled corporations to reduce costs associated with traditional banking fees as well as increase transparency and speed up financial processes. Moreover, artificial intelligence (AI) is being used by many companies in the country for automated decision-making and fraud detection. AI can also be applied to predictive analytics which can help inform strategic decisions and identify potential opportunities that may not have been visible before. Finally, cloud computing allows organizations to access a range of services from remote servers instead of purchasing their own hardware and software solutions – thus allowing them to save on IT costs while still having access to powerful tools required for efficient operations.

Ukraine has seen positive developments in corporate finance as it strives to keep up with global trends, however there are still some obstacles that need to be overcome if Ukraine is going to reap all the benefits of these innovations. One issue facing Ukraine is a lack of digital payment infrastructure and FinTech solutions. Additionally, the limited experience and knowledge concerning data analytics will restrict access to potential advantages presented by Big Data. Therefore, Ukraine needs to focus on increasing its capabilities in both areas before it can fully benefit from these global trends. In order for this goal to be achieved, investment must be made into developing an advanced digital payments system and improving expertise in data analytics within the country. Only then will Ukraine have the necessary foundation needed for successful integration of modern technologies into its corporate finance sector.

Conclusion

In order to take advantage of the opportunities presented by global trends in technologies and innovations, Ukraine must continue investing in its infrastructure. This includes not only physical infrastructure such as internet access and other digital services, but also expertise and innovation. With continued investment in these areas, Ukraine can look forward to a bright future for corporate finance. Businesses will be able to leverage new technologies and FinTech solutions to automate processes, digitalize financial operations, reduce costs and gain insights into their finances. By making sure that Ukrainian businesses have access to the latest technology, they can remain competitive on an international level while taking full advantage of these global trends.

UDC 336

ECONOMY AND FINANCE OF UKRAINE IN MARTIAL LAW

*Boiko B. S., a student of FITL
Zhuk O. S., PhD in Economics, Associate professor
State University of Trade and Economics*

The war brings inevitable, devastating and horrifying impact on the people's lives. It ruins their plans, beliefs, dreams and destinies. As well as destroying human beings, it demolishes all the sectors of the state governance. One of them is economical. The economy in the period of martial law is characterized by continuous changes, adaptive measures and challenges acceptance. That is always risky and tentatively to operate in the sphere of commonwealth, but to be the participant and an activist of the market under the war's constraints means being able to adapt to all the difficulties and come as the winner of one of the most crucial fronts – an economic one.

During 2022 Ukraine had the biggest drop in GDP during the years of independence, besides, demographic crises, energetical shortages, losses of assets and revenues from exports are even not the full range of the consequences of the war for the economy of our country [1].

Taking about the branches of economy, metallurgy, that used to be the leading one, during the year of martial law suffered potentially the greatest losses during the war. As Ukrainian metallurgical enterprises are located mainly in the east and south of the country, the industry lost from one to two thirds of its assets. The production has decreased up to 70% and the export of the goods was declined up to 62%. The statistics may be simply explained: two biggest fundamentals of metallurgy “Azovstal” and MMK Ilyich in Mariupol were treacherously destroyed by the Russian army.

Although, small and middle entrepreneurs have started their economic struggle and survival also. According to Anna Derevyanko, an executive director of the European

Business Association, in June 2022 47% of companies were already working at full capacity (while in April there were only 28% of such companies). Almost the half of the enterprises were obliged to change their working conditions: needed to move to another region of the country, where the hostilities are not taking place, others decided to close offices, departments and shift to online business if the peculiarity of activity was conforming. According to the surveys of micro and small business, the half of the respondents keep supporting of the workers who joined the ranks of the Armed Forces or Terrodefense, moreover, some of them help financially, with services, medicines or means of protection and defense [2].

The government gave its support to the business in need. In February 2022, the Ministry of Finances of Ukraine proclaimed the success of business lending during the war. Thus, 19 thousand 738 credit agreements for a total amount of UAH 81.61 billion were concluded within the framework of the State Program “Affordable Loans 5-7-9%”. The program is implemented by the Entrepreneurship Development Fund (FDP). The only participant of the FRP is the Government of Ukraine represented by the Ministry of Finance, which coordinates all aspects of the Fund's activities, apart from this, the FRP has concluded cooperation agreements with 45 banks. The demand for the loans indicates that Ukrainian entrepreneurs are interested in developing and executing their businesses, trying to use specific measures, that the government offers. Digitalization matters even during the war period. It helps to optimize and improve the company's activities, which is especially relevant for Ukrainian business nowadays. In April Ukraine launched a free platform for business relocation assistance. Applications could be submitted both by enterprises requiring relocation and by companies willing to provide premises or other assets for this purpose [3].

The sufficient support of the enterprises of Ukraine is provided not only by the state, but by our countries partners as well. Thus, as of August 1, 2022, companies were able to receive financial assistance from foreign countries and international organizations in the amount of 34 billion dollars. Such financial assistance is provided in the form of loans, credit guarantees and grants. Ukrainian business received the largest financial support from the European Union and the USA [4]. And after cancelling customs duties and quotas on Ukrainian goods our enterprises got new opportunities for trade with the European Union, Canada and Great Britain.

After the lifting of martial law, the perspective of the European integration may reveal the prospect in different areas, even though it will be needed to overcome a lot of reforms. However, as the state successfully executes them, Ukrainian economy would attract financing to help businesses to work according to EU rules. The exporters will get the institutional support such as training and market access. In addition, through cooperation with employment agencies (EURES), it is necessary to ensure access to the Ukrainian workforce in the EU. And, surely, to enhance the results, Ukraine needs to pay

much attention to that sectors, that are in the biggest priority, as agriculture, metallurgy, as well as startups, particularly IT ones. The key point today is to be concentrated on the support of the economy and giving it a trial to create the most positive indicators as that is possible.

References

1. Financial and economic policy during wartime, KadrEX. 2022. URL: <https://profpressa.com/news/irino-proponuiu-rozmistiti>
2. What worries business in Ukraine during the war, RBC-Ukraine. 2022. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/glavnaya-zadacha-vystoyat-bespokoit-biznes-1655831867.html>
3. MinFin Ukraine, Zhiriy K. Successes in business lending during the war, UNIAN. 2023. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/u-minfini-rozpozvili-pro-uspishi-kredituvannya-biznesu-pid-chas-viyni-12143652.html>
4. Zanuda, A. Business in wartime: what support the government offered and how business survived, BBC. 2022. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-60757453>

UDC 338.434:631.11(477)

THE ROLE OF THE FINANCIAL AND CREDIT MECHANISM FOR THE RESTORATION OF AGRICULTURAL ENTERPRISES IN UKRAINE

Podyk S. O., PhD student

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

The financial instability and the war in the country call for an in-depth analysis of the situation in order to develop appropriate mechanisms for financial and credit support for the restoration of agricultural enterprises in Ukraine in the post-war period. We believe that the main challenges for the further development of agricultural enterprises are the inability to use their own land due to mined and damaged crops, destruction of farms, poultry farms, livestock complexes, lack of own funds, limited government financial support, and difficulty in raising capital in the securities market. In view of this, it is important to find ways to increase the activation of financial and credit mechanisms of the state and financial institutions, which necessitates studying the current state of lending to the agricultural sector and determining the directions of ensuring its dynamics, opportunities for ensuring the functioning and development of agricultural enterprises.

The modern financial literature has studied the issue of restoring the content, role, and main directions of influence of the financial and credit mechanism on the country's economy in depth. In particular, M.I. Krupka in his monograph "Financial and Credit Mechanism of Innovative Development of the Ukrainian Economy" notes that the main components of the financial and credit mechanism of innovative development include financial and credit methods, forms, and levers, as well as legal, regulatory and

information support [2, p. 59]. From the point of view of the impact on socio-economic development, this author distinguishes two subsystems in the financial and credit mechanism: financial and credit provision and financial and credit regulation [2, p. 61], which, in turn, include financial and credit methods, forms, and levers. S.V. Onyshko considers the financial and credit mechanism as a set of "interrelated and interacting methods and elements united by purpose", it "dynamically develops under the influence of specific factors; the complex purpose ... is to fulfill the tasks defined by the economic strategy; the main purpose of the structural elements ... is the formation, distribution, and use of financial resources to meet the various needs of the state, business entities and the population" [3].

Ukrainian scientists V.M. Fedorov, V.M. Oparin, and S.Y. Ogorodnyk believe that the financial and credit mechanism includes two subsystems (financial and credit provision and financial and credit regulation), as well as organizational structures and levers of influence [4]. We believe that the financial and credit mechanism of agricultural enterprises covers a system of financial methods (financial support and regulation, financial forecasting and planning, rationing, lending, investing, insurance, incentives, operational management, and financial control), financial levers (income, profit, prices, depreciation rates, tax rates, exchange rates, discount rates, interest, financial sanctions, etc.

A prerequisite for the successful functioning of the financial and credit mechanism for the restoration of agricultural enterprises in Ukraine is the formation and selection of its rational structure. Particular attention should be paid to the fact that each sphere and individual link of the financial and credit mechanism for the restoration of agricultural enterprises is an integral part of a single whole. They are interconnected and interdependent and at the same time function relatively independently, which necessitates constant coordination of the components of the financial mechanism to achieve the strategic goals of ensuring the recovery of agricultural enterprises.

The effectiveness of the financial and credit mechanism for the restoration of agricultural enterprises is determined by the stable reproduction of value, which is ensured by the achievement of the goals through appropriate financial support. The financial and credit mechanism's role in the restoration of agricultural enterprises should provide a differentiated approach to attracting capital to financially support the innovative development of enterprises in the agricultural sector of the Ukrainian economy.

References

1. Davydenko N.M. Financial support of agrarian formations of Ukraine: monograph. K.: CP "Komprint", 2016.
2. Krupka M.I. Financial and credit mechanism of innovative development of the Ukrainian economy. Lviv: Ivan Franko National University of Lviv, 2005.

3. Onyshko S.V. Financial support for innovative development: a monograph. Irpin: National Acad. State Tax Service of Ukraine, 2004.

4. Oparin V.M. Finance (General Theory): textbook; 2nd ed. Kyiv: KNEU, 2001.

5. Financial support for the development of the Ukrainian agricultural sector: Monograph. Davydenko N.M., Dimitrov I.T. and others. Shioda GmbH, Steyr, Austria, 2018.

UDC 338.24: 334

ENSURING THE FINANCIAL SECURITY OF AGRICULTURAL ENTERPRISES IN POST-WAR RECOVERY

*Karbivskiy V. L., research advisor – Head of Finance Department
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine*

The crisis situation related to the Russian-Ukrainian war, which is currently characteristic of the Ukrainian economy, is becoming a burning question. Given the country's difficult economic and political situation, ensuring an adequate level of financial security for agricultural enterprises is particularly relevant. In particular, this will help to increase the ability to enter foreign markets, increase their competitiveness and improve their overall performance. The process of strengthening the financial security of agricultural enterprises is quite complex, due to a significant number of external and internal threats that negatively affect their financial stability and hinder their effective development. Ensuring an acceptable level of financial security for agricultural enterprises requires substantiation of the ways of systemic interaction of the state of independence, efficiency, and competitiveness of economic entities, which is reflected through indicators of financial balance, liquidity of assets, etc.

The issues of ensuring the financial security of agricultural enterprises are addressed in the works of leading domestic scholars, in particular, O. Hryvkivska, N. Davydenko, O. Nepochatenko, N. Prokopenko, N. Tanklevska, and M. Khorunzhyi.

Ukraine's agricultural sector has suffered significant damage as a result of Russia's military invasion of Ukraine. Therefore, the mechanism for ensuring the financial security of agricultural enterprises should be formed and implemented in practice by comprehensively solving the problems associated with the multifactorial nature of the difficult-to-control and predictable current environment of the functioning of the system of financial security of agricultural enterprises, with comparison in the dynamics of changes, diagnosis of the state, rapid adaptation and decision-making on management depending on the field of activity.

The agricultural sector is one of the most important components of the Ukrainian economy. Forming about 20% of the GDP, the agricultural sector is one of the main sectors of the Ukrainian economy. As of the end of 2021, the agricultural sector accounted

for almost 40% of the country's foreign exchange earnings and has been characterized by positive dynamics over the past 5 years. Ukraine annually produced about 100 million tons of grain, making it one of the world's largest exporters. Therefore, today there is an acute and painful issue of post-war recovery in the country and ensuring an acceptable level of financial security.

If the damage caused to land resources, such as mine contamination and the need to reclaim land damaged by shells, trenches, and the movement of military equipment, is not taken into account, the greatest damage as a result of the war was caused to agricultural machinery of agricultural enterprises. The second largest item of damage is the destruction and theft of already produced products of agricultural enterprises. Another category of damaged assets is grain storage facilities. A total of 9.4 million tons of grain storage capacity was damaged or destroyed. This amount of lost storage capacity does not include the surviving grain storage facilities that are suitable for operation but remain inaccessible due to the temporary occupation. The estimated cost of repairing the damage and replacement of granaries is close to \$1.1 billion. The livestock industry is also suffering significant damage, losing numbers of livestock due to shelling and the inability to continue providing quality animal care in areas of active hostilities. As a result of Russian aggression, nearly 400,000 bee colonies, 95,000 goats and sheep, 212,000 cattle, 507,000 pigs, and nearly 11.7 million birds have been killed. The cost of livestock and beekeeping resources lost by agricultural producers is approximately \$362 million. In addition to the losses already mentioned, more than 14.3 thousand hectares of perennial plantations worth almost \$349 million were destroyed in the war-affected areas.

To support the agricultural sector, the Ukrainian government has taken several measures, including minimizing bureaucratic procedures for agribusiness, allowing the use of agricultural machinery without registration, simplifying the import of seed, introducing a zero excise tax rate, and reducing the VAT rate to 7% on fuel. The government also introduced certain government programs: affordable loans of 5-7-9%, grant support for processing companies, for the development of horticulture, and for the creation of greenhouses. Tax holidays were introduced, which provided for changes in the payment for state and municipal land during the period of martial law.

The first condition for strengthening the financial security of agricultural enterprises is Ukraine's victory in the war. However, even under martial law, it is necessary to develop a strategy to ensure the financial security of agricultural enterprises. During martial law, it is important to timely identify threats to the financial security of agricultural enterprises, which will minimize them and develop practical activities to develop a strategy for strengthening the financial security of agricultural enterprises, conducting a balanced and effective policy to ensure the sustainability and stability of enterprises in the agricultural sector of the Ukrainian economy.

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ЛІЗИНГОВИХ ВІДНОСИН ТА ЇХ РОЛЬ В РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Агейкін О. В., аспірант

*Науковий керівник: Скрипник Г. О., кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

Для ефективного функціонування аграрних підприємств України нагальним є розвиток економічного потенціалу виробництва сільськогосподарської продукції, орієнтованої на забезпечення продовольчої безпеки держави та її економічну незалежність. Це можливе тільки за умови технічного оновлення аграрних підприємств та зміцнення виробничої спроможності всього сільського господарства. Основна ж проблема ефективного функціонування більшості аграрних підприємств полягає у відсутності достатніх фінансових ресурсів, що не дозволяє їм придбати сучасну сільськогосподарську техніку.

Лізинг в Україні є порівняно новим інструментом інвестиційного забезпечення розвитку аграрних підприємств. З часом його використання почало розширюватися, коли з'ясували роль лізингу в розвитку економіки. За досить короткий час лізинг став ефективним фінансовим інструментом для забезпечення діяльності підприємств, зокрема у аграрному секторі економіки.

Зі зміною та розвитком теоретичних засад щодо лізингу змінювалося тлумачення цього терміну і в нормативно-правових документах. У Законі України «Про лізинг» дається наступне визначення категорії лізингу: «Лізинг – це підприємницька діяльність, що спрямована на інвестування власних або залучених фінансових ресурсів, яка полягає у наданні лізингодавцем в користування на визначний строк лізингоодержувачу майна, яке є власністю лізингодавця або набувається ним у власність за дорученням та погодженням із лізингоодержувачем у відповідного продавця майна, за умови сплати лізингоодержувачем періодичних лізингових платежів» [1].

Закон України «Про фінансовий лізинг», який почав діяти після прийняття закону «Про внесення змін до Закону України «Про лізинг», ототожнює лізинг з фінансовим лізингом, а саме: «лізинг – вид цивільно-правових відносин, які виникають з договору фінансового лізингу. За договором фінансового лізингу (далі – договір лізингу) лізингодавець зобов'язується набути у власність річ у продавця (постачальника) відповідно до встановлених лізингоодержувачем специфікацій і умов та передати її в користування лізингоодержувачу за встановлену плату (лізингові платежі), на визначений строк не менше одного року» [2].

Андрійчук В.Г. вважає, що лізинг – це одна з найпривабливіших і найперспективніших форм інвестування, яка спроможна поживити процес

оновлення матеріальної і технічної бази сільськогосподарських товаровиробників та сприяти входженню економіки України у структуру світового ринку [3].

Лізинг має суттєві переваги щодо комерційного кредиту. Він загострює конкуренцію між лізинговими компаніями і банками, а це збільшує приплив капіталу у аграрне виробництво. Також лізинг знижує ризик для всіх учасників цього процесу, адже матеріальна форма кредитування забезпечує з однієї сторони високі гарантії того, що кредит повернуть, ніж його грошова форма, а з іншої, – зменшує фінансові загрози в питаннях кредитування та коливання процентів по кредиту для агровиробників.

Важливими ознаками лізингу є те, що він поєднує економічний зміст лізингових відносин в розвитку аграрних підприємств як сукупність орендних, інвестиційних і фінансово-кредитних відносин, що виникають при укладанні лізингових угод між суб'єктами в процесі всіх стадій відтворення.

Для аграрних підприємств – лізингоодержувачів, лізинг – це фактично один з важливих способів розвитку на основі відновлення основних засобів. Важливим є те, що лізинг доступний як малим, так і середнім аграрним підприємствам, одержання кредитів для яких, переважно, є проблемним питанням. Державний лізинг забезпечує аграрні підприємства виробничим потенціалом без суттєвих одноразових витрат і дозволяє заощаджувати кошти за рахунок безвідсоткового кредиту. Також серед вигод, які забезпечує лізинг, слід відзначити й те, що такий вид кредитування на відміну від грошової позики не потребує негайного початку здійснення платежів або передоплати. Можливим є встановлення прийнятної періодичності виплат і здійснення їх у різних формах (грошовою, продукцією чи змішаною).

Список використаних джерел

1. Про лізинг. Закон України від 16.12.1997р. №723/97-ВР/ URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_104800-98#Text.
2. Про фінансовий лізинг. Закон України № 1201-ІХ від 04.02.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#Text>
3. Андрійчук В.Г. Фінансовий лізинг у розвитку матеріально-технічної бази аграрних підприємств. *Економіка АПК*. 2003. №3. С. 65–69.

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ГРАНТОВОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ ПЕРЕРОБНО-ХАРЧОВИХ ВИРОБНИЦТВ

Алексєнко Н. М., здобувачка

Демидьонюк І. А., здобувач

*Науковий керівник: Петруха С. В., кандидат економічних наук, доцент
Київський національний університет будівництва і архітектури*

Грантова підтримка може бути важливою для розвитку переробно-харчових виробництв з кількох причин. По-перше, розвиток переробних підприємств та виробництва харчових продуктів є важливим для забезпечення безпеки та стабільності харчового ринку, особливо в контексті глобальної пандемії та змін клімату. По-друге, грантова підтримка може допомогти підприємствам отримати фінансові ресурси на дослідження та розробку нових технологій та продуктів, що може дозволити підприємствам створити конкурентні переваги та розширити свій асортимент. По-третє, гранти можуть допомогти підприємствам підвищити якість та безпеку своєї продукції, що може позитивно вплинути на імідж компанії та сприяти розширенню ринків збуту [1]. По-четверте, грантова підтримка може допомогти зменшити витрати на розробку та впровадження нових технологій, що може зробити переробні підприємства та виробництво харчових продуктів більш економічно ефективними.

Гранти – це один з фінансових інструментів підтримки розвитку переробно-харчових виробництв. Гранти – це фінансова допомога, яка не потребує повернення, і призначена для підтримки розвитку проектів у галузі переробки та виробництва харчових продуктів [2].

До основних видів грантів, які надаються для розвитку переробно-харчових виробництв, належать:

1. Гранти на дослідження та розробку – ці гранти допомагають фінансувати дослідження та розробку нових продуктів, технологій та процесів у галузі переробки та виробництва харчових продуктів.

2. Гранти на впровадження нових технологій та обладнання – ці гранти допомагають підприємствам переходити на більш ефективні технології та обладнання, що дозволяє покращити якість продукції, зменшити витрати та збільшити продуктивність.

3. Гранти на розвиток бізнесу – ці гранти допомагають підприємствам розвивати свій бізнес, зокрема, збільшувати обсяги виробництва, розширювати ринки збуту та вдосконалювати маркетингові стратегії.

4. Гранти на підвищення якості продукції та відповідність стандартам – ці гранти допомагають підприємствам підвищувати якість своєї продукції та відповідати вимогам стандартів якості та безпеки харчових продуктів.

5. Гранти на підтримку розвитку екологічно чистих технологій та продукції – ці гранти допомагають підприємствам впроваджувати екологічно чисті технології.

Отже, грантова підтримка може допомогти підприємствам переробної та харчової промисловості забезпечити стійкий та економічно ефективний розвиток, зменшити ризики та покращити якість та безпеку їх продукції, а також сприяти розвитку інновацій та конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

Список використаних джерел

1. Гоголя О. Сучасні аспекти управління підприємницькою діяльністю сільськогосподарських товаровиробників в умовах глобалізації ринку. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 11. С. 184–188.

2. Малік М., Шпикуляк О., Супрун О. Розвиток підприємницької діяльності в аграрному секторі: макроекономічний аспект. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка*. 2017. Вип. 1 (49). Т. 2. С. 32–37.

УДК 336.027

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ

Альохіна О. С., студентка

Коляда Т. А., кандидат економічних наук, доцент

Державний податковий університет

Державна підтримка українського бізнесу у воєнний час є надзвичайно важливою, адже від добробуту бізнесу залежить не лише наше економічне майбутнє, а й країни в цілому. Агресивні бойові дії в Україні назавжди увійдуть в нашу історію як один із найболючіших епізодів нашої економіки та період найбільших випробувань. Не так давно, у 2020-2021 роках, український бізнес зазнав величезних фінансових втрат через пандемію COVID-19, але непорівнянних із величезними втратами від повномасштабної війни, яка триває зараз в Україні. Президент України В. Зеленський сказав: «щоб компенсувати втрати в економіці, спричинені повномасштабним вторгненням Росії, необхідно щоб країна працювала і жила, незважаючи на те, що війна. Необхідно відновлення бізнесу, оскільки лише за перший місяць війни дефіцит державного бюджету склав 7 млрд євро» [1].

Тому український уряд працює над механізмом створення комфортних умов для розвитку підприємства, яке є основою економіки і основним джерелом наповнення бюджету. Українська економіка від початку війни втратила приблизно

30-50% виробничих потужностей, які були розташовані на тимчасово окупованих територіях.

Наслідки російського вторгнення вже обговорюються на найвищому міжнародному рівні, зокрема його вплив на глобальну продовольчу безпеку, оскільки в Україні, яка вважається одним із 10 найбільших експортерів сільськогосподарської продукції, постраждало виробництво зерна та інших основних продуктів харчування.

Війна завдає величезних збитків бізнесу, всім категоріям і групам громадян, а також державі в цілому. За офіційними даними, працюючих 17% промислових підприємств – це переважно ті, що займаються експортом продукції та харчовою промисловістю (найменше постраждала від війни). Потужні металургійні заводи та аграрні компанії змушені були повністю призупинити свою діяльність. Аграрний бізнес та металургія є ключовими галузями нашої держави, які приносять кошти в бюджет та забезпечують роботою тисячі людей.

Українському уряду, як ніколи, необхідно акумулювати зусилля, щоб почати підтримувати український бізнес, і правильні дії та рішення потрібні вже зараз. Проаналізувавши загальну суму кредитів, виданих за перший місяць війни та за аналогічний період минулого року, можна сказати, що за нинішньої ситуації держава допомагає підприємствам розвиватися та підтримувати стабільність ринку шляхом зниження процентних ставок, підприємства у свою чергу, мають бажання розвиватися та відновлювати діяльність. Беручи кредити у воєнний стан, кожен бізнесмен бачить майбутнє свого бізнесу, а отже і власне в Україні, що є позитивним і вкрай необхідним для відновлення української економіки.

Не менш важливою для кредитної спроможності є наявність активів в українських комерційних банках, згідно з аналізом даних міністерства Фінансування у березні 2022 року на 9% більше, ніж у березні 2021 року. Ця статистика свідчить про здатність українських банків надавати кредити.

Цього річ у березні запрацювала державна Програма релокації бізнесу, спрямована на перенесення виробничих потужностей підприємств на безпечні території. Наступним кроком Українського уряду у відновленні бізнесу стало розширення кредитування за програмою «5–7–9», яка стартувала ще в 2020 році. Згідно з цією програмою, будь-який бізнес має можливість отримати кредит під 0%, така ставка діятиме впродовж військового стану в Україні та ще 30 днів після закінчення війни. В наступні місяці (роки) запроваджується ставка 5% [2].

Майже 62% наданих українськими банками кредитів передані на антикризові заходи, так як підприємства були змушені адаптуватися під нові реалії роботи та частково змінити кваліфікацію на інший вид діяльності. Найбільше кредитів надається підприємствам аграрної галузі, адже українські аграрії розуміють, що попри складні умови, треба сіяти та збирати, щоб запобігти голоду не тільки на

території України, але в інших країнах світу. Більшість орних земель в Україні не постраждали, але навіть в Миколаївській та Херсонській області, де ведуться активні бойові дії, фермера продовжують свою роботу [3, с.152].

Для підтримки сільського господарства, Урядом України прийнято Постанову КМУ від 12.03.2022 № 432 «Деякі питання фінансового забезпечення підтримки підприємництва, зокрема сільськогосподарських товаровиробників, в умовах воєнного стану» [4], що визначає порядок використання підтримки, а також зміни до діючих постанов щодо надання фінансової державної допомоги суб'єктам малого та середнього підприємництва, що передбачають збільшення державних гарантій на портфельній основі до 80%. Уряд України об'єктивно оцінив побоювання українських аграріїв продовжувати посівні, проте дана програма гарантує безпеку і впевненість в тому, що збитки, які може завдати війна будуть покриті.

Із запровадженням нульових кредитних ставок уряд також увів основне рішення – скасування акцизного податку на імпортований в Україну бензин і дизпаливо та стабілізація цін. Таке посилення запобігає ризику зростання цін на продовольство, забезпечує достатність паливно-мастильних матеріалів для посадкових заходів та потреб Збройних Сил України. Скасування імпорتنих мит на певні товари є важливим, щоб дозволити вітчизняним підприємствам заощаджувати на митах і використовувати ці кошти для підтримки працівників і бізнесу.

Підсумовуючи, можемо констатувати, що дії уряду України з підтримки бізнесу під час війни, є цілком раціональними і враховують особливості кожного з видів бізнесу і створюють умови, для його успішного відновлення та функціонування. Таким чином, за підтримки держави, український бізнес буде відновлювати економіку України і нарощувати спроможність держави перемогти країну-окупанта.

Список використаних джерел

1. Промова Президента України: «Аби ситуація в економіці покращилася, потрібно, щоб країна жила й працювала попри війну». Офіційне інтернет-представництво президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/news/abi-situaciya-v-ekonomici-pokrashilasyapotribno-shob>

2. Інформація про результати Державної програми «Доступні кредити 5-7-9». Сайт «Єднання заради розвитку ФПП». URL: [44 https://bdf.gov.ua/uk/informaciya-pro-rezultati-derzhavnoji-programi-dostupnikrediti-5-7-9](https://bdf.gov.ua/uk/informaciya-pro-rezultati-derzhavnoji-programi-dostupnikrediti-5-7-9) (дата звернення: 11.04.2022).

3. Коляда Т.А., Прозоров Ю.В. Локалізація глобальних механізмів залучення кредитних та інвестиційних ресурсів для зміцнення фінансової спроможності територіальних громад України. Проблеми економіки. 2022. № 3. С. 149-155. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2022-3_0-pages-149_155.pdf

4. Деякі питання фінансового забезпечення підтримки підприємництва, зокрема сільськогосподарських товаровиробників, в умовах воєнного часу: Постанова КМУ від 12.04.2022 № 438. Офіційний портал КМУ. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-finansovogo-zabezpechennypidtrimki-pidpriyemnictva-zokrema-silskogospodarskih-tovarovirobnikiv-v-umovahvoennogo-stanu-438> (дата звернення :11.04.2022).

УДК 351.822

БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСУВАННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

*Башинська А. О., студентка
Козій Н. С., кандидат економічних наук, доцент
Державний податковий університет*

Терміни «блокчейн» та «криптовалюта» міцно увійшли в економічний лексикон та широко використовуються бізнес-аналітиками, а також до змісту цих слів привернута значна увага науковців [1]. Значною мірою тема блокчейн технологій цікавить коливаннями курсу різного роду криптовалют. Так, наприклад, в травні 2021 року відбулося переосмислення підходів до видобутку криптовалют, що в свою чергу відобразилося на їх вартості.

Проблема фінансування започаткування та розвитку малого та середнього бізнесу в Україні є основним бар'єром стабільного економічного зростання української економіки. Причин існування такої проблеми досить багато, але основними є неспроможність українських банківських установ ефективно управляти ризиками під час кредитування малого та середнього бізнесу, високі відсоткові ставки кредитування та низький рівень знань та навичок підприємців, які починають робити перші кроки в сфері організації свої справи [2]. Одним з можливих інструментів, який частково може замінити банківські установи в сфері фінансування нових компаній, є блокчейн технологія, яка досить швидко почала розвиватися за останні декілька років.

Головною перевагою цієї технології є те, що такий реєстр не зберігається в якомусь одному місці. Він розподілений серед кількох сотень і навіть тисяч комп'ютерів у всьому світі. З точки зору фінансування нових бізнесів українських підприємців з'явився новий фінансовий інструмент ICO (Initial Coin Offerings). ICO – це спосіб залучення первинного капіталу з використанням криптовалют [3]. В якості інвестиційних коштів, як правило, використовуються найбільш капіталізовані активи: біткоїн (BTC) або ефіріум (ETH), однак деякі проекти

приймають відразу кілька криптовалют. Після закінчення інвестиційного періоду організатор проекту зазвичай розподіляє випущені криптовалюти пропорційно між інвесторами: в більшості випадків ці «цифрові акції» можуть використовуватися в самому проекті або бути джерелом прибутку від частки внесеного капіталу. ICO є віртуальним аналогом IPO (від англ. Initial Public Offerings) – первинне публічне розміщення акцій.

Малий та середній бізнес є ключовим драйвером економічного розвитку країни. Однак не всі бізнес-проекти можуть отримати доступ до традиційних механізмів фінансування, таких як банківські кредити або венчурні інвестиції. Це може бути пов'язано з різноманітними факторами, такими як високі вимоги до забезпечення, низький рівень доходу бізнесу, незнання мови, обмеження в доступі до інформації тощо [4].

Однак, блокчейн-технологія може допомогти допомогти цим проблемам. За допомогою блокчейн-технології можна створити децентралізовану мережу, яка забезпечує безпеку та прозорість транзакцій. Це означає, що замість того, щоб розраховуватися з централізованою фінансовою установою, бізнеси можуть звертатися до різних інвесторів, які хочуть інвестувати у свої проекти.

Крім того, блокчейн-технологія може допомогти підвищити доступність до фінансування, зокрема за рахунок зниження витрат на транзакції та інші комісії. Бізнеси також можуть отримувати фінансування від деяких інвесторів з усього світу, що додає їхні можливості [5].

Наведемо кілька способів, які можуть бути використані для підвищення ефективності фінансування малого та середнього бізнесу за допомогою блокчейн-технологій:

1. Розділене фінансування. Блокчейн-технологія дозволяє створити розподілені фінансові системи, які дозволяють інвесторам швидше інвестувати в проекти малого та середнього бізнесу без посередників. Це може зменшити витрати на операційні витрати та підвищити ефективність фінансування.

2. Управління даними. Блокчейн-технологія може допомогти вирішити проблему з доступом до фінансової інформації про підприємства малого та середнього бізнесу. Шляхом збереження фінансових даних на блокчейні можна створити безпечну і довірену систему управління фінансовими даними, яка буде доступна всім зацікавленим сторонам.

3. Створення токенів. Технологія токенів дозволяє створити нові механізми фінансування для малого та середнього бізнесу. Наприклад, можна створити токени, які представляють певні активи підприємства, які можуть бути продані для залучення коштів. Це може допомогти малому та середньому бізнесу отримати капітал швидше та ефективніше.

Таким чином, нова блокчейн технологія у поєднанні з інструментом залучення капіталу в криптовалютах є одним з альтернативних шляхів фінансування українського малого та середнього бізнесу.

Список використаних джерел

1. Анатолій Каплан, Влад Ліхута та ін. Правове регулювання криптовалютного бізнесу URL: [http://axon.partners/wp-content/uploads/2017/02/Global-Issues-ofBitcoin - Businesses-Regulation.pdf](http://axon.partners/wp-content/uploads/2017/02/Global-Issues-ofBitcoin-Businesses-Regulation.pdf)
2. Позитивні ефекти проривних технологій / Л. Г. Мельник та ін. Проривні технології в економіці і бізнесі (досвід ЄС та практика України у світлі III, IV і V промислових революцій) : навчальний посібник ; за ред. Л. Г. Мельника та Б. Л. Ковальова. Суми : Сумський державний університет, 2020. С. 18–23.
3. Cryptocurrency Market Capitalizations URL: <https://coinmarketcap.com> (дата звернення 21.02.2023).
4. Мельник, Л., Ковальов, Б. (2020). Проривні технології в економіці і бізнесі (Досвід ЄС та практика України у світлі III, IV, і V) промислових революцій. Сумський державний університет, с. 180.
5. we.trade URL: <https://we-trade.com/index> (дата звернення 21.02.2023).

УДК 336.647

КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Бобрик А. А., студентка

*Бобрик О. Б., викладач вищої категорії, викладач-методист
ВСП "Верхньодніпровський фаховий коледж ДДАЕУ"*

Біляк Ю. В., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів та природокористування України

Після повномасштабного російського вторгнення вся Україну зазнала серйозних проблем, і багато підприємців постали перед важким вибором: закрити свій бізнес чи продовжувати працювати в нестабільності. На сьогоднішній день ми можемо бачити, що бізнес все ж поступово адаптувався до роботи в таких умовах.

Сплата податків, працевлаштовані люди та ще й допомога армії є невід'ємною частиною підприємств, які продовжили свою діяльність в Україні.

На початку війни бізнес, як і вся країна, знаходився в шоковому стані. Більшість опитаних підприємств Європейською Бізнес Асоціацією, а саме 73%, не працювали у березні, але третина з них мала намір відновити роботу, як тільки буде можливість. За місяць підприємці змогли адаптуватися та знайти спосіб існувати в нових умовах. Тож вже у квітні мали оптимістичнішу картину. Кількість непрацюючих підприємств істотно скоротилась до 26%. Тих, хто працює в повному обсязі, теж стало більше. Кожен п'ятий – за даними квітня, проти кожного

восьмого – за даними березня. Загалом спостерігається тенденція щодо поживлення діяльності серед малих підприємців. Так, минулого місяця 17% відновили роботу після тимчасового припинення і ще 23% готувалися до відновлення. Суттєва різниця, якщо порівняти з тим, що було два місяці тому. Тоді 14% представникам малого бізнесу довелось обмежити географію діяльності, 3% – закрити частину торгових точок, 13% – переходити на роботу онлайн [1].

18 березня 2022 року уряд ухвалив рішення про запуск безвідсоткового кредитування бізнесу на час війни. На час воєнного стану і ще місяць після його завершення ставка за кредитами буде 0%. Відсотки за тих, хто хоче вести бізнес, платитиме держава. Після воєнного стану процентна ставка за цією програмою буде не більше 5% [2].

У IV кварталі 2022 року банки відзначили зростання кредитного попиту з боку бізнесу. Водночас вони повідомили про посилення стандартів усіх видів кредитування та зниження рівня схвалення заявок. Про це йдеться в результатах щоквартального опитування банків, яке НБУ провів наприкінці грудня – середині січня.

Наприкінці року інтерес корпоративних позичальників був найбільшим до короткострокових гривневих кредитів, особливо з боку МСБ. Бізнесу потрібні гроші насамперед для поповнення оборотного капіталу та реструктуризації боргів. Попит на довгострокові та валютні кредити знижувався.

Змінилися не лише частки банків в пільговому кредитуванні – змінилася і його структура. Частка трьох «класичних» видів кредитів з початку війни суттєво впала – зі 100% до 18,5% від нових кредитів за сумою виданих коштів, оскільки уряд запровадив нові напрямки програми: *кредити аграріям* (під 0% на перші пів року, а далі 5%) та на *антивоєнні цілі* (під 0%, а після війни ставка зросте до 5%). На них одразу припало 81,5% виданих сум. Хоча аграрії і раніше отримували усі типи пільгових кредитів.

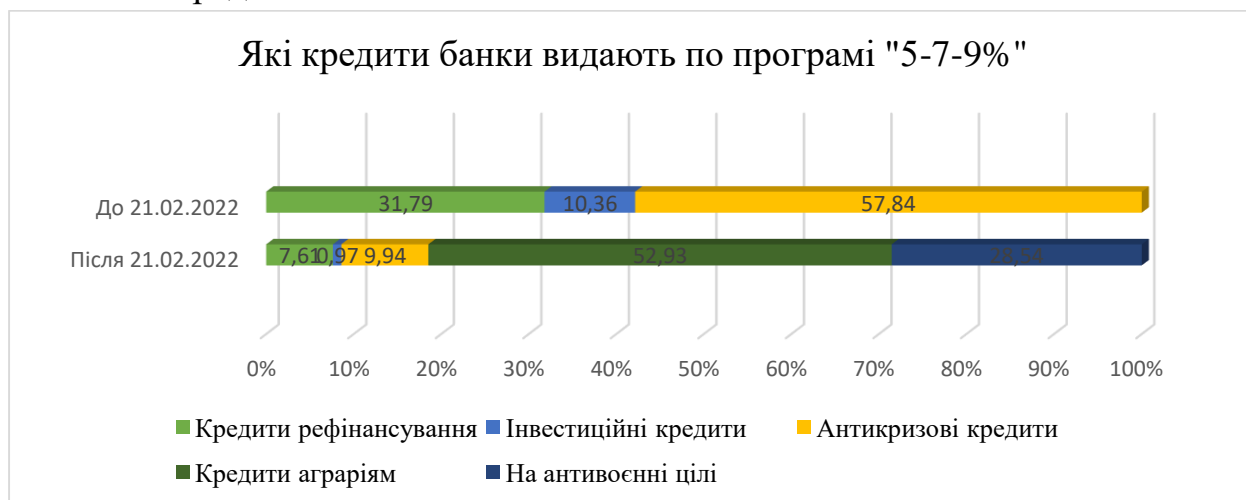

Рис.1. Зміна структури пільгових кредитів [5]

На цьому рисунку гарно видно що антикризові кредити були популярними до 21.02.23 року, але так як після лютого багато хто припинив свою підприємницьку діяльність, цей показник значно знизився. Також хочеться відмітити кредити аграріям, на нашу думку, такий високий показник спричинило те, що піднялися витрати на паливо-мастильні матеріали та мінеральні добрива.

Останнім часом розвиток кредитних продуктів для малого та середнього бізнесу став одним із ключових пріоритетів українських банків. На такі кредити сформувався дуже серйозний попит, і сьогодні банки вступили в жорстку конкуренцію за платоспроможних клієнтів.

Держава не залишається осторонь і надає грантові програми «Робота». Це створення власної справи з нуля, реалізація амбітних проєктів або розвитку вже наявного бізнесу [4].

Отже, війна завдала значного удару по економіці країни, тому зараз є необхідним те, щоб вона продовжувала працювати. Необхідно враховувати всі реальні ризики та скористатися всіма методами для того щоб продовжити бізнес.

Зі свого боку держава допомагає максимально як це можливо на даний момент, тому можна сказати, що бізнес зараз перебуває в реаліях військової економіки, тим самим підтримуючи фінансову систему України.

Список використаних джерел

1. Олена Еро. Як себе почуває малий бізнес країни?: веб-сайт URL: <https://eba.com.ua/yak-sebe-pochuvaye-malyj-biznes-krayiny/> (дата звернення: 09.02.2023).
2. Богдан Слущкий. У Мінфіні розповіли, що відбувається з кредитуванням бізнесу під час війни: веб-сайт URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/u-minfini-rozpozvili-shcho-vidbuvayetsya-z-kredituvannyam-biznesu-pid-chas-viyni-12007818.html> (дата звернення 09.02.2023).
3. Валерій Моїсєєв. Банки видають мало кредитів бізнесу: чому так відбувається: веб-сайт URL: <https://thepage.ua/ua/economy/krediti-biznesu-v-2023-roci-ochikuvannya-ta-dostupni-krediti-5-7-9percent> (дата звернення 09.02.2023).
4. Єробота: веб-сайт URL: <https://erobota.diiia.gov.ua/> (дата звернення 10.02.2023).
5. Садовничий В'ячеслав. Як роздаються доступні кредити під час війни: веб-сайт URL: <https://finclub.net/ua/infographica/yak-rozdaiutsia-pilhovi-kredyty-pid-chas-viiny.html> (дата звернення 11.02.2023).

УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Бондар Д. П., магістр

Біляк Ю. В., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

У сучасних умовах стан розвитку ринкових відносин в Україні потребує нових підходів до управління економікою на всіх рівнях. Досконале управління активами дозволить підприємству збільшити їх вартість, ефективність, і надасть можливість отримати високі прибутки. Тому на даний час економіка України вимагає нових підходів до управління оборотними активами.

Варто зазначити, що гостра нестача обсягу оборотних активів аграрних підприємств істотно позначається на ефективності їхнього господарювання. Оскільки спостерігається недостатній показник забезпеченості оборотними активами, це призводить до низького рівня їх використання і підприємство не має можливості виконувати свої зобов'язання в повному обсязі. Тому основне завдання у напрямі забезпечення фінансової стійкості вітчизняних підприємств полягає у вдосконаленні механізму управління оборотними активами.

Ефективне регулювання обсягу оборотних активів забезпечить оперативність фінансового і виробничого циклів діяльності, а також сприятиме підвищенню платоспроможності і фінансової стійкості підприємства та допоможе підтримати оптимальний рівень ліквідності.

Вивченням питань управління оборотними активами займалася велика кількість вітчизняних і зарубіжних науковців. Значний внесок у дослідження проблем управління оборотними активами зробили такі вітчизняні науковці: В. В. Биковський, Ф. Ф. Бутинець, М. Г. Чумаченко, О. С. Бондаренко, К. С. Пятилоктова, Г. В. Брушко, В. В. Ковальов, В. І. Чобіток, та ін. Водночас, недостатньо дослідженими залишаються проблеми оцінки ефективності використання оборотних активів, вдосконалення системи контролю [1].

В економічній літературі немає єдиного підходу щодо визначення економічної сутності оборотних активів. Згідно з Національними стандартами бухгалтерського обліку оборотні активи – гроші та їх еквіваленти, які не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації або споживання протягом операційного циклу або дванадцяти місяців від дати балансу [2]. Якщо організація має операційний цикл, що триває більше одного року, актив все ще класифікується як поточний, доки він конвертується в готівку протягом операційного циклу.

Система управління оборотними активами представляє сукупність відокремлених, але пов'язаних між собою елементів, котрі забезпечують

цілеспрямований вплив на об'єкт управління, шляхом реалізації функцій управління через використання комплексу методів управління з метою забезпечення належного рівня фінансової стійкості, платоспроможності та ліквідності підприємства [2].

Основні завдання управління оборотними активами:

- формування достатнього обсягу оборотних активів із позиції забезпечення поточної платоспроможності;

- формування джерел фінансування оборотних активів із урахуванням вимог забезпечення фінансової стійкості;

- ефективне використання оборотних активів для забезпечення прибутковості та рентабельності діяльності суб'єкта господарювання;

- оптимізація елементів оборотних активів, спрямована на виконання нормативів ліквідності [1].

Для того, щоб ефективно управляти оборотними активами необхідно оптимізувати розмір грошових коштів, структуру і склад оборотних активів, рівень дебіторської заборгованості та запасів підприємства. Також важливою частиною є скорочення тривалості фінансового циклу рахунок інтенсифікації виробництва та підвищення рентабельності підприємств.

Оскільки сільське господарство є досить капіталомісткою галуззю, то її ефективне функціонування можливе за умови достатнього обсягу фінансових ресурсів. Тому у даних умовах впровадження сучасних механізмів управління дебіторської заборгованості, поточними фінансовими інвестиціями і запасами, грошовими коштами є надзвичайно важливим.

Отже, ефективне управління оборотними активами аграрного підприємства сприяє пришвидшенню обіговості оборотних коштів, забезпеченню безперебійної виробничої діяльності, вивільненню частини активів, які у майбутньому можуть бути використані для зростання прибутковості, що безумовно є першочерговою місією для кожного суб'єкта господарювання.

Список використаних джерел

1. Донін Є.О. Політика управління оборотними активами сучасного підприємства. *Наковий вісник ДНУ ім. Василя Стуса*. 2017 р. №1(22). С. 23.
2. Чухно І.С. Визначення економічної сутності поняття «оборотні активи підприємства». *Регіональна економіка*. 2014. № 6. С. 45 - 62.

ФІНАНСОВІ НАСЛІДКИ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО ВТОРГНЕННЯ

Бородін А. О., студент

Біляк Ю. В., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Розгорнута РФ широкомасштабна агресивна війна суттєво вплинула на економіку нашої країни, зокрема на її аграрний сектор. За даними Мінагрополітики, через війну площа земель під посівну 2022 року зменшилася на 3,5 млн га в зоні активних бойових дій. Проте зупинити роботу агробізнесу в Україні агресору не вдалося й не вдасться. І це не просто слова, адже для стійкості агробізнесу в умовах воєнного часу вже зроблено чимало.

Вимушеним заходом для забезпечення продовольчих потреб держави та населення країни стала заборона на експорт деяких видів сільськогосподарської продукції: вівса, проса, гречки, цукру, солі, жита, великої рогатої худоби. Також лише з попереднім інформуванням уряду та отриманням ліцензії дозволено експортувати пшеницю, меслін (її суміш із житом), кукурудзу, соняшникову олію, м'ясо та яйця свійських курей.

Крім того, на початку березня Кабмін установив нульову квоту, тобто повну заборону на вивезення азотних, калійних і фосфорних мінеральних та хімічних добрив. Наприкінці ж березня уряд скасував заборону експорту азотних добрив, встановивши квоту на їхнє вивезення у розмірі до 210 тис. тонн, проте не більш як 70 тис. тонн на місяць [1].

Такі обмеження зможуть гарантувати стабільний запас продовольства українцям, що в умовах воєнного часу є беззаперечним пріоритетом. Разом з тим їхнім наслідком може стати продовольча криза в імпортозалежних країнах, якщо експортні операції буде заблоковано протягом календарного року.

Поки триває робота над вирішенням питання логістики експорту сільськогосподарської продукції, уряд працює над мінімізацією бюрократичних процедур для аграрного бізнесу, зокрема, запиту виробників для отримання необхідних ліцензій і сертифікатів будуть опрацьовуватися щонайбільше добу.

Крім того, прийнято зміни для спрощення імпорту сільськогосподарської рослинної продукції, зокрема посівних матеріалів. Так, у роботі Держпродспоживслужби запроваджено принцип екстериторіальності. За наявності фітосанітарного сертифіката фітосанітарний контроль здійснюватиметься лише у формі інспектування без фітосанітарної експертизи, а також через направлення запитів Держпродспоживслужбою для отримання інформації (але не частіше одного разу протягом місяця).

Питання нестачі та високої вартості палива для проведення посівної кампанії та забезпечення інших транспортних потреб аграріїв вирішено через впровадження суттєвих податкових пільг. У березні прийнято закон, яким передбачено нульову ставку акцизного податку та зниження розміру ПДВ до 7% на пальне. Також дозволено ввести в обіг бензин і дизельне паливо екологічних класів Євро-3 і Євро-4, що має на меті розширити базу палива для його використання в цілях посівної [1].

Також спрощено роботу з пестицидами та агрохімікатами, зокрема, подовжено строк дії допусків на право роботи, пов'язаної з їхнім транспортуванням, зберіганням, застосуванням і торгівлею на період воєнного стану та протягом 90 днів після його скасування/закінчення.

Важливим аспектом для аграріїв є використання необхідної кількості сільськогосподарської техніки, тому на період воєнного стану Мінагрополітики передбачило можливість експлуатації тракторів, самохідних шасі тощо без їхньої реєстрації. Проте протягом 90 днів після скасування/закінчення воєнного стану власникам техніки доведеться її зареєструвати (перереєструвати).

Зазначені нововведення, безумовно, позитивно вплинуть на проведення посівної кампанії, але робота для забезпечення функціонування аграрного сектору має залишатися системною та систематичною. Зокрема, питання різкого зростання цін на паливо та добрива залишається актуальним і потребує додаткових заходів від держави для його вирішення.

Аграрний сектор в умовах війни став другим фронтом боротьби нашого народу за продовольчу та фінансову незалежність, тому для його повноцінного функціонування передбачено можливість бронювати агропідприємствами працівників у період мобілізації. За умови якісної підготовки пакета документів і належного обґрунтування надається відстрочка від призову строком до шести місяців, підтверджена витягом із наказу про відстрочку.

Крім мінімізації бюрократичних процедур при веденні операційної діяльності агробізнесу, уряд також працює над покращенням умов кредитування аграріїв. У рамках держпрограми «Доступні кредити 5–7–9%» у період дії воєнного стану та протягом місяця після його завершення/скасування сільськогосподарські товаровиробники можуть отримати кредит під 0% у розмірі до 60 млн грн строком до шести місяців на провадження сільгоспдіяльності (придбання техніки, палива, насіння, добрив тощо). Державою передбачено додаткову фінансову підтримку малого та середнього агробізнесу у вигляді компенсації відсоткової ставки за кредитами до 50 млн грн. Уряд також установив максимальний розмір державної гарантії за портфельними кредитами до 80%. Також є такий механізм фінансування сільськогосподарських виробників, як аграрні розписки, що дає можливість оформити кредит на техніку, добрива чи інші необхідні для аграріїв ресурси.

Обов'язковою заставою при оформленні виступає майбутній врожай. Необхідні для оформлення кредитної розписки Реєстр обтяжень рухомого майна та Реєстр аграрних розписок функціонують і в умовах воєнного стану.

Війна — це час для щоденної роботи над її викликами, з якими агробізнес продовжує успішно боротися.

Список використаних джерел

1. Як працює аграрний бізнес в умовах війни. URL: <https://zn.ua/ukr/ariculture/jak-pratsjuje-ahrnij-biznes-v-umovakh-vijni.html>

UDC 336.7

ASSESSMENT OF THE LEVEL OF AGRICULTURAL LENDING IN UKRAINE

Bublyk O. A., student

*Makarchuk O.G., Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine*

The agricultural sector is a leading branch in Ukraine. Its further development depends on the amount of funds invested. For agrarians, credit is the most important source of money that allows them to plan their activities effectively. One of the main reasons for the limited access of agricultural enterprises to financing is credit rationing, which negatively affects their performance, as the company cannot get a loan at all or in the required amount, even when it agrees to pay a higher interest rate on the loan [1]. The main reasons why agrarians face difficulties in obtaining loans are:

- high riskiness of the sector;
- low creditworthiness of enterprises and liquidity of collateral offered by enterprises to commercial banks;
- underdeveloped mortgage lending mechanisms.

During the war, banks are trying to simplify the conditions for obtaining loans for agricultural enterprises, but the mechanism has not yet been fully developed. As of today, the State Program "Affordable Loans 5-7-9%" The Entrepreneurship Development Fund (EDF) has signed cooperation agreements with 44 banks [2].

The banking sector made a loss due to significant provisions for credit losses. At the same time, fee and commission income declined due to a decrease in demand for banking services and lower tariffs. However, interest income grew and net interest margins were maintained. It is important to note that one way to solve the problem is to increase the importance and role of credit unions and cooperatives, leasing companies, state-owned mortgage banks, and other financial institutions [3]. The main advantage of credit unions is the ability to provide loans to enterprises that cannot access commercial bank loans due to lack of liquid collateral, credit history, complexity of the application process, etc. [4].

However, domestic credit unions are not united into a system and provide almost no services to agricultural enterprises due to legislative restrictions, and their interest rates on loans are still too high for agricultural producers.

Leasing is beneficial for agricultural producers and machinery manufacturers and processing companies, as it is a means of developing production, selling machinery, and applying the achievements of scientific and technological progress.

Thus, after many years of independence, the country has not created a reliable lending mechanism. Only to a small extent is this problem solved by partial compensation of the state budget at the expense of commercial bank lending rates, and only for large agricultural producers, not comprehensively. The peculiarity of lending to small farms is that they apply to any credit union, partner or neighbor, rather than to a commercial bank.

As a rule, this is due to a simpler procedure for obtaining a loan, with little or no additional costs, often lower interest rates on loans and, most importantly, the possibility of loan guarantees in the form of collateral. Agricultural producers finance their activities mainly at the expense of their own funds, which is a serious impediment to the development of the branch.

References

1. Oliynyk-Dann O., Levkovych M. Assessment of credit rationing of agricultural enterprises in Ukraine. Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/24-2-2017/13.pdf> (accessed February 23, 2023).
2. Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine. gov.ua. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/u-2022-rotsi-ahrarii-otrymaly-955-mlrd-hrn-kredytiv> (accessed February 23, 2023).
3. National Bank of Ukraine. Financial Stability Report. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2022-H1.pdf?v=4 (accessed February 23, 2023).
4. Popov V. KNTU - Central Ukrainian National Technical University (CNTU, KNTU, CUNTU). URL: [http://kntu.kr.ua/doc/zb_22\(2\)_ekon/stat_20_1/27.pdf](http://kntu.kr.ua/doc/zb_22(2)_ekon/stat_20_1/27.pdf) (accessed February 25, 2023).

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Бугріменко Ю. Р., студентка
Бугріменко Р. М., доктор економічних наук, доцент
Державний біотехнологічний університет

Сьогодні більш достовірні результати аналізу різних сфер діяльності підприємства надає діагностика фінансового стану підприємства. Методи фінансової звітності та аналізу балансу є найпоширенішими в практиці господарювання як великих, так і малих підприємств. Формально фінанси – це лише один із аспектів корпоративної діяльності, але в той же час гроші в цілому ототожнюються з оцінкою всіх бізнес-процесів. Кожна частина бізнесу відображається у фінансовому стані підприємства, який визначає конкретні економічні результати, виражені у грошовій формі.

Не треба вважати, що фінансовий стан підприємства – це лише стан його фінансів – грошових коштів і фондів. Фінансовий стан – це широке поняття, що узагальнює результат діяльності всіх функціональних підрозділів підприємства в комплексі. Банкрутство (неспроможність) – це показник фінансового стану підприємства, який свідчить не тільки про втрату платоспроможності підприємства, але і про незадовільний результат роботи всіх організаційних блоків сумісно. Фінансовий стан в цілому – це багатовимірна характеристика всіх внутрішньофірмових процесів і результатів в грошовій формі.

Оцінка економічного становища підприємств в умовах ринкової економіки та пошук шляхів його покращення є однією з основних умов майбутнього успішного економічного розвитку. У той же час кризовий фінансовий розвиток створює значну загрозу його банкрутства.

Під оптимальним фінансовим станом розуміється збалансованість окремих структурних елементів активів та капіталу підприємства, а також здатність підприємства забезпечувати високий рівень ефективності їхнього використання [1].

Технологія оцінки фінансового стану підприємства дає можливість виділити напрямки аналізу і дібрати конкретні показники для кількісної оцінки; у цьому випадку забезпечуються логічний взаємозв'язок цих показників і повнота аналізу [1].

Деталізація фінансового аналізу залежить не тільки від заявлених цілей, але й від різної інформації, часу, методу, персоналу та технічних ресурсів. Логіка роботи з аналізу організована у вигляді двомодульної структури:

- а) експрес-аналіз;

б) поглиблений фінансовий аналіз.

За першого випадку аналітик передбачає одержати лише загальне уявлення про підприємство, за другого – проведені аналітичні розрахунки й очікувані результати більш деталізовані й докладні. Незалежно від того, за якою схемою проводиться аналіз, можна сформулювати низку загальних запитань, відповіді на які в тому або іншому наближенні звичайно хоче одержати аналітик (користувач). Назвемо деякі з них. Якою є структура джерел коштів підприємства і які зміни в ній відбулися? За яких умов проходила робота підприємства у звітному періоді? Яку господарську роботу пророблено протягом звітного періоду? Яких результатів досягло підприємство за цей період? Чи забезпечувалася платоспроможність у звітному періоді? Чи забезпечено фінансову усталеність підприємства в динаміці? Чи є рентабельною діяльність підприємства? Якими є перспективи діяльності підприємства?

Наведені запитання мають очевидну інтерпретацію в термінах фінансів. Крім того, неминуче виникають питання і більш загального характеру, тобто з позиції досягнення стратегічної мети: становище на ринку капіталу, частка на ринку товарів, усталеність дивідендної політики, масштаби й ефективність інвестиційної політики й ін. Відповіді на більшість сформульованих питань можна одержати або з річного звіту безпосередньо, або шляхом розрахунку загальновідомих аналітичних коефіцієнтів.

Метою експрес-аналізу є чітка та зрозуміла оперативна оцінка економічного здоров'я та динамічного розвитку суб'єктів господарювання. Такий аналіз не займає багато часу і для його проведення не потрібні складні розрахунки чи точні бази даних.

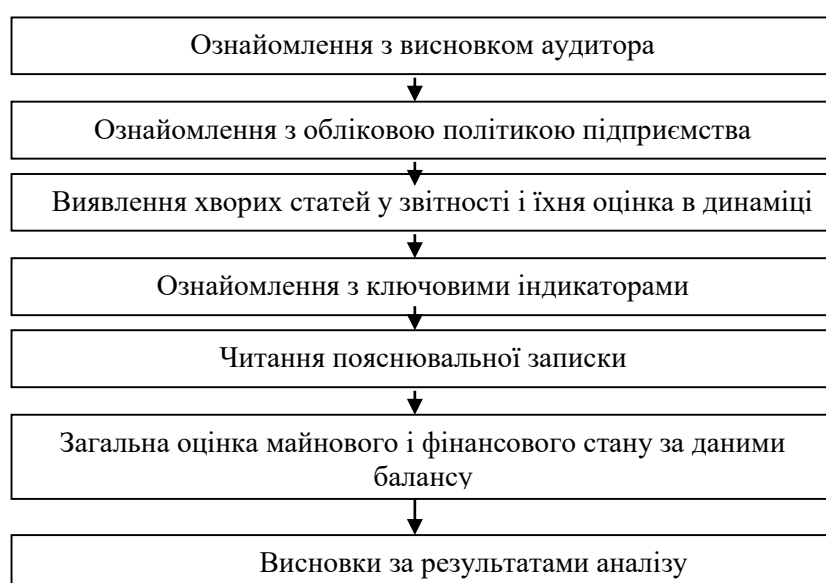

Рис. 1. Основні етапи експрес-аналізу фінансового стану підприємства
Послідовність процедур експрес-діагностики фінансового стану

підприємства надано на рис 1.

Таким чином, у процесі аналізу ми можемо надати розрахунки різних показників і побудувати їх на основі досвіду та кваліфікації наших фахівців. Відповідну сукупність аналітичних процесів можна назвати швидким аналізом або читанням звітів.

Список використаних джерел

1. Бугріменко Р.М., Безгінова Л.І. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2009. Вип. 1. С. 449 - 455.

УДК 336.6

ФІНАНСОВИ КОНТРОЛІНГ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

*Бут Т.А., студентка
Олійник О.О., кандидат економічних наук, доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Воєнний стан в Україні та шокова перебудова економіки звернули увагу науковців на нові підходи до якісного ефективного управління підприємством, ускладнення завдань потребує комплексних змін у всій структурі та методах управління. Значна складність сучасних умов регулювання та забезпечення прийняття рішень вимагає посилення узгодженості дії управлінців різних рівнів. Розробка дієвої системи контролінгу для підприємства вимагає від фінансиста не лише знання функціонування інформаційних систем, але вимагає враховувати поведінковий аспект з розробкою дорожньої карти прийняття рішень на формажорні соціально-економічні обставини. Саме контролінгу притаманне комплексне, системне вирішення проблем управління. Як принципово нова для більшості компаній концепція інформаційного забезпечення розробки та прийняття ефективних управлінських рішень, він будується із ряду підсистем, які взаємообумовлені і функціонують системно: організаційну, управління персоналом, планування та бюджетування, контролю та інформаційного забезпечення та аналітики [1].

В умовах дії ринкових відносин та трансформацій спричинених війною постійно відбувається процес банкрутства деяких підприємств і стрімкого процвітання інших, посилюється механізм укрупнення злиттям і корпоратизації, утворення дочірніх підприємств. Орієнтованість контролінгу як системи на роботу акцентовану насамперед на виживання не можливо переоцінити.

Контролінгу також притаманне вирішення соціально-екологічних питань, збереження робочих місць, тобто соціальних факторів розвитку регіонів, що забезпечують стабільність економічної діяльності підприємства в довгостроковому періоді і генерацію фінансових успіхів у майбутньому [3].

Помилково вважати що становлення системи контролінгу має місце та актуальність лише у корпораціях та крупних підприємствах. Важливе значення має контролінг у діяльності підприємств, що відносяться до малого бізнесу. Недостатня обізнаність управлінців та їх власників у економічних і фінансових питаннях, вузька їх орієнтованість на максимізації ефективності діяльності підприємства створює ряд управлінських помилок. Брак часу, недостатня гнучкість фінансового планування, обліку і аналізу може компенсуватись елементами системи контролінгу [2].

Таким чином, у вузькому розумінні поняття фінансовий контролінг це система координації та ефективної інформаційної бази фінансового планування та фінансового контролю та забезпечення відповідного рівню платоспроможності і ліквідності. Фінансовий контролінг передбачає використання методів і процедур з бюджетування, стратегічного планування, управлінського обліку, фінансової діагностики, інвестор-релейшнз, управління ризиками та внутрішнього контролю, які в поєднанні забезпечують координацію окремих підсистем управління та направлені на оптимізацію розробки фінансових рішень і як результат збільшення ринкової вартості компанії [1].

Отже, система фінансового контролінгу є концепцією ефективного управління підприємством для забезпечення його довгострокового функціонування та відповідає за: стратегічне та оперативне планування; складання фінансових звітів; аналіз і вдосконалення та оптимізація процедур фінансових операцій; систем управлінського та бухгалтерського обліку, з дотримання розрахунково-платіжної дисципліни; оперативного контролю й оцінювання виробничих, комерційних і фінансових ризиків; інформаційну підтримку менеджменту; трансформацію та аналіз фінансової звітності відповідно до міжнародних стандартів тощо.

Список використаних джерел

1. Гізатулліна О. М., Чучко О. П. Роль фінансового контролінгу в процесі управління підприємством. *Економічний форум*. 2012. № 2. С. 343–348.
2. Турило А.М., Святенко С.В. Контролінг – система забезпечення ефективного управління підприємством. *Економічний вісник НГУ*. 2007. № 3. С. 73-80.
3. Костецький В.В. Фінансовий контролінг у системі управління фінансами підприємств. *Наукові записки національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2012. Випуск 19. С. 143 - 146.

УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ У ВОЄННИЙ ЧАС

Василець Є. В., магістр

Біляк Ю. В., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Україна продовжує свій героїчний спротив вторгненню росіян. Чимало українців захищає нашу державу зі зброєю в руках, вступивши до лав ТРО чи ЗСУ. Водночас, окрім головного фронту бойових дій, не менш важливим є економічний фронт, оскільки війна коштує Україні мільярдів доларів, що необхідні для забезпечення захисту та підтримки нашої інфраструктури, адже її нищать майже щодня. Бізнес та підприємці, які мають можливість стабільно працювати в умовах повномасштабного вторгнення, є міццю української економіки. Це допомагає державі в непрості часи. Налагодження роботи національного бізнесу - гарантія того, що державний бюджет країни буде поповнюватися, а населення зберігатиме свою платоспроможність. Активізація бізнес-діяльності – це основний, надважливий фактор посилення економічної стійкості держави. А значить і її здатність ефективно, дієво протистояти загарбникам. Саме тому парламентом та урядом було впроваджено ряд починань, які спрямовані на підтримку підприємництва під час війни. Але нові правила передбачають послаблення вимог щодо ведення бізнесу, є доступним кредитування, можливості перенесення з територій, де ведуться активні бойові дії, та інші покращення, які дозволять бізнесу продовжувати функціонувати повноцінно й наближати перемогу.

Попри масштабні руйнування сільськогосподарської інфраструктури, мінування полів та зниження обсягів виробництва, майже всі фахівці стверджують: цій основній галузі навряд чи загрожує втрата статусу житниці Європейського Союзу та всього світу. За офіційними даними, більша частина підприємств України не можуть функціонувати в повному обсязі, зважаючи на активні бойові дії, нищення та порушення логістичних зв'язків. Ринок страждає від значного дефіциту робочої сили, нестачі пального та оборотних коштів тощо. Чимало працівників українських фермерських господарств пішли на фронт або вступили до лав тероборони. Значну частину пального країна імпортувала з Російської Федерації та Республіки Білорусь. Ці постачання зупинилися після перших ракетних обстрілів української території із цих країн, що є логічним. Крім того, окупанти заблокували виходи в море, які могли так легко покрити нестачу пального.

Здобути омріяну перемогу у війні буде значно важче без роботи бізнесу, адже він дозволяє українцям забезпечувати себе та підтримувати Збройні Сили України. Що ж таки сталося з українськими підприємствами після місяця воєнних дій?

Український бізнес втратив більше, ніж за два роки коронавірусної пандемії. Та шкоду, яка була нанесена разом із жахливими наслідками, оцінити важко, - бойові дії на території країни ще тривають. За оцінками Нацбанку, під час війни економіка держави втрачає 50% "невиробленого" ВВП. Це означає, що кожен тиждень коштує національній економіці понад 50 млрд грн. І це без втрат від руйнувань. Міжнародний валютний фонд оцінює втрати України через вторгнення російських окупантів 35 відсотками валового внутрішнього продукту.

Значна кількість українських державних і приватних підприємств опинилася в районах активних бойових дій і через це змушена була евакуюватися в безпечніші регіони країни або повністю припинити свою роботу. Однак, навіть ті бізнеси, якщо знаходяться у відносній безпеці, потерпають через суттєві проблеми з логістикою та через нестачу потрібної сировини.

Як свідчить опитування ЄБА (Європейська бізнес-асоціація), лише 17% компаній працюють на повну, а тільки третина підприємців планує відновити свою діяльність. Приблизно такі ж результати продемонстрували й опитування інших організацій і підприємств України.

Навіть в умовах повномасштабної війни бізнес повинен функціонувати там, де це є можливим, а саме: платити податки та давати державі ресурс для продовження оборони та захисту.

Але в найгірших умовах опинилися саме аграрні підприємства. Їхній бізнес прив'язаний до конкретної території, а роботи в полі чи на фермі не можна відкласти на невідомий термін або перенести. Отже, висновок: ринок невимовно страждає від дефіциту робочої сили, відсутності пального, добрив та оборотних коштів. Через обстріли росіянами портів аграрії не можуть продати зерно та іншу свою продукцію. Їм надто бракує обігових коштів для закупівлі насіння, добрив, засобів для захисту культур. Крім того, ціни на всі товари значно зросли. Аграрії Одеської області до 21 березня засіяли понад 22 тис.га площ із 750 тис.га запланованих. У Миколаївській області польові роботи почалися в тих районах, де не було активних бойових дій. Більше 10 млн. громадян були змушені покинути свої домівки, із них - Україну покинули більше 3,5 млн.

Але, попри все, агробізнес – це годинник з чітким механізмом, термінами, процесами та технологіями. Його не можна зупинити чи законсервувати, а отже, незважаючи на агресію ворога, аграрії мусять працювати й будуть це робити попри небезпеку.

Список використаних джерел

1. Як війна вплинула на економіку України. URL: <https://www.dw.com/uk/ak-vijna-vpivnula-na-ekonomiku-ukraini/a-63093916> (дата звернення: 08.12.2022).

2. Сільське господарство України. 2020: стат зб. / Держ. служба статистики України. Київ, 2020. URL: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/09/zb_sg2017_pdf.pdf. (дата звернення: 18.03.2022).

УДК 339:13

ДІЯЛЬНІСТЬ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

*Гурська Л. Л., викладач
ВСП «Ірпінський фаховий коледж НУБіП України»*

Розгорнута РФ широкомасштабна агресивна війна суттєво вплинула на економіку нашої країни, зокрема на її аграрний сектор. За даними Мінагрополітики, через війну площа земель під посівну 2022 року зменшилася на 3,5 млн га в зоні активних бойових дій. Вторгнення російських окупантів на територію України спричинило руйнування виробництва та логістичних ланцюгів, які підприємці напрацьовували десятиліттями. Велика кількість посівних площ нині замінована або непридатна до використання через наслідки масованих бомбардувань, до частини земель сільськогосподарського призначення немає доступу, ворог свідомо знищує склади та сільгосптехніку. Усі ці негативні чинники повною мірою впливатимуть на розвиток агрокомплексу в найближчому майбутньому.

Аналітики озвучують ряд перешкод розвитку бізнесу в умовах війни: відсутність достатньої кількості платоспроможних клієнтів на внутрішньому ринку – 62%; не прогнозованість розвитку ситуації в Україні та на внутрішньому ринку – 48%; відсутність достатнього оборотного капіталу – 43%; непередбачувані дії агресора, що можуть погіршити стан бізнесу – 29%; зруйнованість ланцюгів постачання – 26%; девальвація національної валюти – 23%.

Незважаючи на перераховані проблеми, зупинити роботу агробізнесу в Україні агресору не вдалося й не вдасться. І це не просто слова, адже для стійкості агробізнесу в умовах воєнного часу вже зроблено чимало. Адаптація до війни бізнесу України відбулася швидко – аграрні підприємств напрацьовують антикризові стратегії і впроваджують експортні бізнес-стратегії. Сьогодні ставить перед агробізнесом надважливе завдання: вести бізнес в умовах воєнного стану, щоб забезпечити надійний тил нашим захисникам та продовольчу безпеку країни. Для цього держава прийняла низку законодавчих змін, які мають допомогти суб'єктам господарювання вистояти в цей складний час. Під час війни необхідним для аграріїв є й пільгове кредитування. Розуміючи це, держава, попри кризу та бойові дії на території країни, продовжує приймати заявки на кредитування в межах програми «Доступні кредити 5–7–9 %» зі спеціальними умовами графіка погашення кредиту для агробізнесу. Агropідприємства залучають

кредити розміром від 100 тис. до 90 млн грн., відсотки становлять від 0% до 9 % залежно від категорії кредиту та суб'єкта підприємництва. Незважаючи на непрості обставини, аграрні підприємства планують виробничі витрати та прогнозують фінансові результати, формуючи подальшу стратегію розвитку та посилення конкурентоспроможності в майбутньому [1, с 48]. Підприємці активно застосовують такий механізм фінансування сільськогосподарських виробників, як аграрні розписки, що дає можливість оформити кредит на техніку, добрива чи інші необхідні для аграріїв ресурси. Обов'язковою заставою при оформленні виступає майбутній врожай.

Уряд ухвалив рішення про надання фінансової підтримки мікро-, малому та середньому бізнесу на відновлення частково або повністю зруйнованих внаслідок бойових дій виробничих потужностей. Агробізнес також користується такою підтримкою. Українські аграрії протягом 2022 р. отримали пільгових кредитів на 67,75 млрд грн. Лідером за обсягом кредитування за весь період є Київська область – 10 млрд 328 млн грн. Найбільші обсяги кредитів за цей час надали: «ПриватБанк» (14 млрд 395 млн грн), «Райффайзен Банк» (14 млрд 262 млн грн), «Ощадбанк» (11 млрд 337 млн грн), «Укргазбанк» (6 млрд 702 млн грн), «Креді Агріколь банк» (6 млрд 501 млн грн) [2].

Ефективний український бізнес в умовах війни – це адаптивність управління, вміння ставити перед собою нові завдання та цілі, швидко аналізувати фактори ризику та швидко приймати рішення, переконані фахівці. Крім того, в умовах воєнного часу варто оцінювати успішність виробництва не за традиційними критеріями, скажімо, розміром прибутку, а за безперервністю виробництва та логістикою [3].

Серед ключових рішень агробізнесу бізнесу на 2022-2023 рік, аналітики визначають наступні: пошук нових клієнтів/каналів продажів аграрної продукції – 68%; скорочення виробничих витрат – 52%; пошук фінансування – 41%; запуск бізнесу по переробці сільськогосподарської сировини – 35%; антикризове управління – 33%; пошук партнерів на зовнішніх ринках – 32%; розвиток експорту – 30%; отримання заборгованості з клієнтів – 21%; скорочення персоналу – 20%. [3].

Сьогодні, незважаючи на вторгнення Росії, український агробізнес працює в надскладних умовах і демонструє гнучкість та ефективність. Адже попри все, агробізнес подібний до годинника з чітким механізмом: термінами, процесами та технологіями. Його неможливо призупинити чи тимчасово законсервувати, тому попри військову агресію ворога аграрії мусять працювати і будуть це робити. Аграрний сектор в умовах війни став другим фронтом боротьби нашого народу за продовольчу та фінансову незалежність, тому його повноцінне функціонування є надважливим для забезпечення продовольчої безпеки країни.

Список використаних джерел

1. Волощук Л.О. Фінансовий аналіз: [навч. посібник] / Л.А. Волощук, М.А. Юдин; під ред. С.В. Філіпової. К.: Кафедра, 2018. 320 с.
2. Київщина – абсолютний лідер за залученням аграрних кредитів у межах «5-7-9» URL: <https://minagro.gov.ua/news/kiyivshchina-absolyutnij-lider-za-zaluchennyam-agrarnih-kreditiv-u-mezhah-5-7-9>
3. Названо 4 пріоритети успішного агробізнесу в умовах війни URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/nazvano-4-prioriteti-uspisnogo-agrobiznesu-v-umovah-vijni>

УДК 330.1

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Дорошок Ю. М., студентка

Куць Т. В., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Проблеми фінансового забезпечення розвитку сучасного підприємства потребує системного та комплексного аналізу для удосконалення практики його фінансування, пошуку дієвих методів та інструментів мобілізації фінансових ресурсів [2].

Фінансове забезпечення відтворення основного капіталу підприємства виступає необхідною умовою успішного його функціонування та економічного розвитку. За науковими публікаціями Ганусич В.О., у бухгалтерському обліку основний капітал розглядається у трьох ракурсах: з продуктивної економічної точки зору, в залежності від джерел фінансування та в процесі руху, зносу і оновлення [1]. Для характеристики об'єкту обліку, який представляє продуктивну сторону засобів праці, на всіх законодавчих рівнях має застосовуватися термін «основні засоби».

В загальному алгоритм аналізу основного капіталу підприємства включає в себе наступні етапи: оцінка динаміки загального рівня основного капіталу, його частки в складі активів; порівняння співвідношення темпів зміни обсягу основного капіталу з темпами зміни обсягу виробництва та реалізації продукції; вивчення структури основного капіталу і її динаміки; аналіз об'єктів незавершеного будівництва; вивчення обсягу, структури і динаміки основних засобів підприємства, рівня їх відтворення та ефективності використання; оцінка обсягу та динаміки нематеріальних активів, аналіз їх структури та стану за видами, строками використання, значущістю, ліквідністю, напрямками вибуття, оцінка ефективності використання нематеріальних активів; вивчення загального обсягу інвестування

капіталу у фінансові активи, темпів його зміни, частки фінансового інвестування в загальному обсязі інвестицій підприємства, частки довгострокового та короткострокового інвестування в загальному обсязі фінансових інвестицій; оцінка рівня доходності окремих фінансових інвестицій; оцінка ризиків інвестування; вивчення динаміки реальних інвестицій, їх частки; оцінка рівня завершеності інвестиційних проектів; вивчення ефективності інвестиційних проектів; оцінка ефективності використання загального обсягу основного капіталу.

Відтворення основних засобів – це процес неперервного їх оновлення і заміщення для підтримання у робочому стані через їх фізичний і моральний знос. Третяк Н.М., Нагайчук Н.Г. виділяють наступні форми відтворення основних засобів сучасного підприємства: просте, звужене та розширене [5]. Просте відтворення передбачає здійснення капітального ремонту; модернізацію; заміну застарілого та спрацьованого устаткування. Звужене відтворення здійснюється в умовах диверсифікації виробництва; при застосуванні кооперування, комбінування або ліквідації спрацьованого устаткування. Розширене відтворення націлене на технічне переозброєння; реконструкцію; розширення діючих потужностей; нове будівництво.

Система управління фінансовим забезпеченням відтворення основного капіталу полягає в оптимізації обсягу та складу джерел їх формування для дотримання умов ефективного використання власного та залученого капіталу, а також забезпечення достатньої фінансової стійкості підприємства. Організація фінансового забезпечення відтворення основного капіталу підприємства передбачає пошук доступних джерел фінансових ресурсів, способів їх мобілізації, акумулювання та розподілу між напрямками використання, а також підвищення ефективності їх залучення у виробничу й інвестиційну діяльність.

Актуальність теми щодо умов залучення й доступності інвестицій для відтворення основного капіталу зростає в умовах війни. За дослідженнями Небрат В., Корніяка О., фінансова глибина ринку та фінансова стійкість підприємств відображає на макро- та мікрорівнях спроможності країни до ендогенного економічного розвитку, а в час війни та повоєнної відбудови – можливості ефективного забезпечення збройної відсічі та відновлення економіки і соціогуманітарного простору [4]. При цьому науковці аналізують наступні особливості капіталоутворення в Україні на початку 21 ст.: відсутність або слабка мотивація до довгострокових вкладень в основних капітал; однією із причин цього був низький рівень заощаджень і відсутність дієвих механізмів трансформації заощаджень в інвестиції через неврегульоване нормативно-правове середовище та стан ринкової інфраструктури.

В умовах війни економічна діяльність підприємств в Україні відбувається в умовах обмеженості інвестиційних ресурсів, що посилює важливість

раціонального використання наявного основного капіталу. Тому одним із шляхів вирішення цієї проблеми є використання капітального ремонту та модернізації основних засобів.

Список використаних джерел

1. Ганусич В.О. (2010). Основні засоби, основні фонди, основний капітал: визначення та змістове навантаження термінів. Науковий вісник Ужгородського університету. № 29(2). С. 26-29.
2. Куць О. І., Куць Т.В. (2020). Аналітична оцінка фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємств аграрного сектору. Статистико-аналітичне забезпечення управління інноваційним розвитком економічних суб'єктів: колективна монографія за заг. ред. В.К. Савчука. К. ФОП Ямчинський О., 292 с., С.270-281
3. Куць Т.В., Маріонда О.Л. (2013). Теоретико-методичні засади обліку амортизації основних засобів. Науковий вісник НУБіП України. Серія: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. №181-3. С. 131-136.
4. Небрат В., Корніяка О. (2022). Особливості механізмів капіталоутворення та інвестування в Україні як чинник фінансових ризиків в умовах війни та післявоєнного періоду. Grail of Science, (16), 31–34. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science>
5. Третяк Н.М., Нагайчук Н.Г. (2017). Оцінювання ефективності фінансового забезпечення відтворення основних засобів підприємства. Мукачівський державний університет. Економіка та суспільство. № 9. С.1072-1078

УДК 331: 05

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Дяковський О. С., студент

Гурська Л. Л., викладач

ВСП «Ірпінський фаховий коледж НУБіП України»

Попит та пропозиція трудових ресурсів в країні демонструє баланс інтересів між працівником і роботодавцем. На даний час в Україні попит на трудові ресурси набагато менший за пропозицію, внаслідок чого збільшується кількість безробітних, що зумовлює трудову міграцію. Трудова міграція є значущим соціальним і економічним явищем для України. Економічний спад, девальвація національної валюти, різке зростання внутрішніх цін, викликані повномасштабним вторгненням РФ, привели до помітного зниження рівня життя в Україні, зумовили міграцію з метою пошуку роботи та отримання доходу за кордоном. Нині Україна на міжнародних ринках відіграє провідну роль у процесах масової міграції, що вказує про актуальність даної теми дослідження.

Трудовий потенціал підприємства завжди був та залишається об'єктом підвищеної уваги науковців. Сучасні дослідники приділяють значну увагу проблемним питанням фінансового забезпечення трудового потенціалу підприємства, серед них варто відзначити наступних: Бойко О.В., Фомішин С. В., Шутак І. Д., та інші.

Трудові ресурси підприємства, на відміну від інших ресурсів, мають можливість висувати вимоги до керівництва щодо змін умов роботи і оплати праці, виконувати роботу або відмовлятися від неї добровільно, а також можуть змінювати роботодавця за власним бажанням. У зв'язку з цим керівництву необхідно ретельно продумувати напрямки ефективного використання та мотивації трудових ресурсів підприємства. Здатність підприємства постійно розвивати своїх співробітників є одним з найважливіших факторів забезпечення його конкурентоспроможності на ринку, оновлення та збільшення обсягів виробництва або надання послуг. Підприємство прагне утримувати та розвивати персонал, адже без розвитку працівників неможливо досягнути високих фінансових результатів. Чим вищий рейтинг підприємства, тим більше фінансових можливостей і соціальних благ воно може надати працівнику, і, як наслідок, має доступ до вищого рівня потенціалу трудових ресурсів [2]. Дисбаланс між попитом і пропозицією робочої сили викликав посилення міграційних процесів. Міграція робочої сили в Україні викликається переважно причинами економічного характеру, такими як намагання підвищити добробут і покращити матеріальне становище, прагнення вирішити житлове питання, фінансування навчання, відкриття власної справи, непевність у завтрашньому дні для себе та своїх дітей, неможливість реалізувати свій трудовий потенціал, удосконалення знань з іноземної мови.

Правові та організаційні засади державного регулювання зовнішньої трудової міграції та соціального захисту громадян України за кордоном (трудовах мігрантів) і членів їхніх сімей здійснює врегулювання Закон України «Про зовнішню трудову міграцію». Відповідно до ст. 1 «Про зовнішню трудову міграцію» зазначено, що зовнішня трудова міграція - переміщення громадян України, пов'язане з перетинанням державного кордону, з метою здійснення оплачуваної діяльності в державі перебування. Також вказана вище стаття закону надає визначення трудового мігранта. Отже трудовий мігрант - це громадянин України, який здійснював, здійснює або здійснюватиме оплачувану діяльність у державі перебування, не заборонену законодавством держави [1].

За результатами статистичних даних Державної служби статистики України, у 2020-2021 роках хоча б раз працювали за кордоном 1,3 млн. осіб, або 4,5 % населення відповідного віку. Попри неповноту вибірки, це дослідження наразі єдине, яке дає комплексне уявлення про регіональну, вікову та статеву структуру

української трудової міграції загалом. Офіційні дані свідчать, що трудові мігранти це переважно чоловіки (70,4 %). Хоча переважна частина трудової міграції українців – короткострокова, з 2020 року відбувається зростання кількості довгострокових дозволів (тривалістю 1 рік і більше). Тривалість більшості (57 %) виїздів за кордон не перевищувала трьох місяців. Довготривалими мігрантами (понад 12 місяців) були лише 8,3 % працівників-мігрантів. Варто також підкреслити, що 46,1 % мігрантів здійснювали по кілька поїздок на рік, 5,9 % виїжджали декілька разів на місяць, а 4,4 % – щотижнево. Мігранти позитивно впливають на економіки приймаючих країн. Можна простежити пряму кореляцію між часткою мігрантів у структурі населення і рівнем розвитку країни [3].

Таким чином слід зазначити, що в ході дослідження фінансування трудового потенціалу підприємств ми прийшли до висновку, що трудова міграція українців буде мати дуже серйозні наслідки на подальший економічний розвиток нашої країни. Проблема втрати трудового потенціалу підприємств, що спричинені масштабною трудовою міграцією та виїздом за кордон мільйонів українських громадян у пошуку притулку через військові дії, особливо гостро проявляється сьогодні, коли держава вже планує відбудову та відновлення після війни. Для зниження рівня трудової міграції населення України необхідно, насамперед, створювати умови для ефективної зайнятості та підвищення легальної економічної активності населення в межах країни, забезпечуючи належний і обґрунтований рівень оплати праці.

Список використаних джерел

1. Про зовнішню трудову міграцію : Закон України від 05.11.2015 № 761-VIII IX Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-19#Text>
2. Бойко О. Трудові ресурси підприємства: сутність, структура та їх вплив на діяльність підприємства. 2020. С. 14–19. URL: https://zenodo.org/record/18070/files/03_2_boyko-6.pdf.
3. Українці на експорт: сьогодні і завтра трудової міграції. URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-M13402/ukrayintsi-na-eksport-sogodni-i-zavtra-trudovoyi-migratsiyi>.

УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Жук Д. А., здобувач

Бойко С. В., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет харчових технологій

Управління платоспроможністю підприємства слід розглядати складний комплексний процес, що охоплює майже всі складові сучасного фінансового менеджменту. Тільки раціональне поєднання наявних методів та інструментарію управління активами та пасивами підприємства, грошовими потоками та прибутковістю дозволяє досягти бажано рівня платоспроможності і забезпечувати її збереження протягом тривалого періоду часу. Управління платоспроможністю підприємства потрібно будувати на засадах постійного компромісу щодо одночасної мінімізації ризику втрати платоспроможності та ризику втраченої вигоди з урахуванням визначених стратегічних та тактичних пріоритетів фінансово–економічного розвитку підприємства.

Особливостями підприємств в умовах невизначеності та воєнного стану є недостатній рівень платоспроможності. На прикладі ПрАТ «Оболонь» проведено аналіз ефективності управління платоспроможності та визначено, що усі показники поточної платоспроможності (ліквідності) є нижчими за нормативні значення, що є свідченням недостатньої платоспроможності підприємства в середньостроковому періоді. ПрАТ «Оболонь» має недостатньо грошей та їх еквівалентів, інших оборотних активів (тара, запасні частини, незавершене виробництво, готова продукція, дебіторська заборгованість за продукцію, дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами, з бюджетом за передплатою за акцизним податком, авансовими внесками з податку на прибуток та ПДВ до відшкодування, інша поточна дебіторська заборгованість), оборотних активів загалом.

Матриця SWOT-аналізу слід застосовувати у контексті управління платоспроможністю підприємства для визначення сильних та слабких сторін управління платоспроможністю, перспективи/можливості та загрози платоспроможності. Матрицю SWOT-аналізу (Strength, Weaknesses, Opportunities, Threats) платоспроможності адаптовано у практику управління платоспроможності підприємства харчової промисловості – ПрАТ «Оболонь» (табл. 1).

До можливостей управління платоспроможністю віднесено покращення рівня абсолютної, швидкої та поточної платоспроможності відповідно до досвіду 2019-2021 років та досягнення нормативних їх значень, відновлення прибутковості діяльності підприємства, збільшення власного капіталу для покращення платоспроможності; до загроз віднесено погіршення рівня поточної та

перспективної платоспроможності, різкий спад продажів у зв'язку із обмеженістю ринків збуту продукції через складну поточну суспільно-політичну ситуацію та війну в країні, збитковість операційної діяльності підприємства та чистий збиток, зростання вартості залучених ресурсів через підвищення вартості грошей в державі (підвищення облікової ставки НБУ).

Таблиця 1 - Матриця SWOT-аналізу платоспроможності ПрАТ «Оболонь»

<i>Сильні сторони</i>	<i>Слабкі сторони</i>
<p>1. Імідж надійного партнера, позичальника та досвідченого виробника напоїв.</p> <p>2. Наявність додатного розміру чистих активів.</p> <p>3. Чистого операційного грошового потоку достатньо для покриття відсотків.</p> <p>4. Позитивна динаміка показників поточної платоспроможності.</p>	<p>1. Недостатній рівень абсолютної, швидкої та поточної платоспроможності, тобто недостатній обсяг грошових коштів та оборотних активів.</p> <p>2. Недостатній розмір власного капіталу та недостатній рівень перспективної платоспроможності.</p> <p>3. Збитковість у 2021 році, що знижує рівень перспективної платоспроможності.</p> <p>4. Висока частка фінансових витрат у неопераційних витратах та постійне залучення кредитів банку для забезпечення поточної платоспроможності.</p> <p>5. Відсутність власного оборотного капіталу.</p> <p>6. Незбалансованість дебіторської та кредиторської заборгованості.</p>
<i>Можливості</i>	<i>Загрози</i>
<p>1. Покращення рівня абсолютної, швидкої та поточної платоспроможності відповідно до досвіду 2019-2021 років та досягнення нормативних їх значень.</p> <p>2. Відновлення прибутковості діяльності підприємства.</p> <p>3. Збільшення власного капіталу для покращення платоспроможності.</p>	<p>1. Погіршення рівня поточної та перспективної платоспроможності.</p> <p>2. Різкий спад продажів у зв'язку із обмеженістю ринків збуту продукції через складну поточну суспільно-політичну ситуацію та війну в країні.</p> <p>3. Збитковість операційної діяльності підприємства та чистий збиток.</p> <p>4. Зростання вартості залучених ресурсів через підвищення вартості грошей в державі (підвищення облікової ставки НБУ).</p>

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Оболонь. URL: <https://obolon.ua/ua/about/shareholders> (дата звернення: 27.12.2022).

ФІНАНСОВА РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВ ЯК САНАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ

Заяць М. С., аспірант

*Науковий керівник: Скрипник Г. О., кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

В умовах воєнного стану і післявоєнної перебудови економіки підприємства стикнуться з необхідністю проведення реструктуризаційних заходів. Вона за своєю суттю націлена на забезпечення виживання підприємства в ринкових умовах, підвищення рівня його конкурентоспроможності, забезпечення подальшого розвитку шляхом запропонування більш ефективних методів господарювання і ефективного використання всіх ресурсів.

Фінансова реструктуризація як складова частина реструктуризації підприємства тісно пов'язана з процесом його банкрутування. По-перше, тому що своєчасна ініційована та проведена реструктуризація може бути способом уникнення банкрутства; по-друге, вона може здійснюватися в рамках санаційних заходів, якщо справу про банкрутство вже порушено; по-третє, на етапі реалізації майна банкрута може служити інструментом підвищення його вартості з метою максимізації економічного ефекту.

Отже, виходячи із попередньо викладеного матеріалу поняття реструктуризація - це перебудова підприємства, яка може бути пов'язана зі зміною форми власності, організаційно-правової форми господарювання, організаційної і виробничої структури підприємства, управлінської структури, кадрів і, безумовно, з реформуванням фінансів підприємства.

Механізм реструктуризації підприємств передбачає проходження декількох послідовних і взаємообумовлених етапів [2].

На першому етапі визначають мету, цілі і завдання реструктуризації, розробляють програму здійснення та дорожню карту. Головна ідея – максимізувати економічний ефект і створити умови для задоволення претензій кредиторів усіх рівнів за рахунок фінансовогосподарської діяльності чи майна боржника.

Другий етап передбачає створення спеціальної робочої групи. Склад її формується із представників підприємства, що має реструктуризуватись, представників суб'єктів кредиторів і арбітражний керівник, який виконуватиме в подальшому функції розпорядника майна, керівника процесу реорганізації чи ліквідатора, контролери (провадження фінансово-економічний аналізу).

На третьому етапі складається графік проведення реструктуризації.

Четвертий етап – це всебічна діагностика підприємства (аналіз фінансового стану, оцінка конкурентоспроможності продукції, виробничого потенціалу, реалізації, ефективності наявних необоротних засобів та їх ринкова вартість тощо).

Важливою передумовою ефективної реструктуризації є оптимальний вибір форм, методів та інструментів. До факторів, що впливатимуть на кінцевий результат реструктуризації можна віднести: мета та її цільова спрямованість, особливості конкретного підприємства, акумульовані фінансові та інші ресурси, гострота проблеми тощо.

Особливе значення має фінансова реструктуризація, під якою розуміється корегування активів і пасивів балансу підприємства. Вона спрямовується на підвищення ринкової вартості, платоспроможності і стійкості підприємства [3].

В залежності від проблем що спричинили кризу на підприємстві застосовують різноманітні заходи: продаж невикористовуваних чи неефективно використовуваних необоротних активів, зменшення оборотних запасів шляхом реалізації надлишкової частини та прискорення їх оборотності, скорочення дебіторської заборгованості, передачу майна в рахунок погашення заборгованостей, продаж (купівля) акцій різних підприємств, продаж частини власних акцій, додаткова емісія акцій, взаємозаліки, зменшення залучених кредитів.

Фінансова реструктуризація підприємства може бути складовою частиною загальної реорганізації, а також здійснюватися як самостійний напрямок, інструмент стратегічних фінансових перетворень та виконувати санаційну функцію. Фінансова реструктуризація розглядається законодавством України як «...система заходів, що здійснюється під час провадження у справі про банкрутство з метою запобігання визнання боржника банкрутом та його ліквідації, спрямована на оздоровлення фінансовогосподарського становища, а також задовольняє в повному обсязі або частково кредиторів шляхом коригування, реструктуризації боргів і капіталу підприємства та (або) зміни організаційно-правової структури боржника» [1].

Отже, фінансова реструктуризація як складова загальної реструктуризації підприємства виступає дієвим санаційним інструментом.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» в редакції від 22.12.2011 № 4212-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>
2. Крахмальова Н.А., Пузирьова П. В. Фінансова реструктуризація підприємств як фактор зміцнення їх фінансового. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2020. № 2 (225). С. 51-58.

3. Мартиненко В.П., Вербіцька І.М. Фінансова реструктуризація підприємств як напрям їх фінансового оздоровлення. *Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка»*. 2013. №3. С.86-89.

УДК 336.14:332.146

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Івашко К. С., магістр

Давиденко Н. М., доктор економічних наук, професор

Національний університет біоресурсів та природокористування України

Фінансова безпека підприємства показує наскільки захищена його діяльність від негативних впливів зовнішнього середовища, а також змогу швидко ліквідувати різних видів небезпеки або адаптуватися до існуючих умов, що не впливатимуть негативно на його діяльності. Зміст даного поняття включає в себе систему засобів, які забезпечують конкурентоспроможність і фінансову стабільність підприємства, а також допомагають підвищити рівень достачі працівникам.

Зазвичай дослідники підтримують думку, що ґрунтується на понятті фінансової безпеки держави, що наближує її на мікрорівень. У загальному випадку фінансову безпеку суб'єктів підприємництва репрезентують як певний механізм, що, з одного боку, покриває стабільність фінансової системи методом використання захисних фінансових інструментів, а з іншого – забезпечує її результативність шляхом організації раціонального використання фінансових ресурсів [1].

Забезпечення фінансової безпеки, особливо в умовах кризи, вважається одним з головних завдань в управлінні будь якою компанією. Однак не досконала нормативно-правова база регулювання діяльності на фінансовому ринку та особливості нашої економіки лише загострюють проблеми досягнення фінансової безпеки та належного рівня фінансової стійкості на підприємствах. Метою подальших досліджень є визначення та формування системи параметрів і критеріїв оцінки рівня фінансової безпеки підприємств.

Механізми фінансової безпеки підприємств можна розглядати як систему організаційних, фінансових та правових засобів впливу, спрямованих на своєчасне виявлення, попередження, нейтралізацію та усунення загроз фінансовій безпеці підприємств. Механізми фінансової безпеки підприємства дозволяють забезпечити фінансову стійкість, платоспроможність і ліквідність підприємства, а також достатню фінансову незалежність підприємства в довгостроковій перспективі [2].

До фінансових інструментів, які визначають фінансові відносини підприємства та забезпечують фінансову безпеку підприємства, належать платіжні

інструменти (доручення, акредитиви тощо), кредитні інструменти (кредитні договори), депозитні інструменти (депозитні сертифікати, контракти), інвестиційні інструменти (акції, паї) та страхові інструменти (страхові договори).

В економічній теорії фінансова безпека підприємства аналізується переважно в таких аспектах: як одна зі складових економічної безпеки; як самостійний об'єкт управління.

Таблиця 1 - Порівняльна характеристика підходів до механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки під впливом екзогенних та ендогенних факторів [3]

Назва підходу	Мета	Засоби досягнення	Обмеження
Фінансово-економічний	створення механізму забезпечення економічної та фінансової безпеки підприємств, впливу на нього внутрішнього та зовнішнього сфер	– висвітлює фактори порушення договірних обов'язків з боку партнерів-споживачів та постачальників продукції – висвітлює та припиняє конкурентів до здійснення недобросовісної конкуренції;	Нездатність отримати зовнішню інформацію всебічно та вчасно
Контрозвідка	Забезпечення економічної безпеки бізнесу від загроз	Профілактичні контрозвідувальні заходи (перевірка, контрозвідка, економічне (промислове) шпигунство, економічна в	Використовується за наявності конкретного небезпечного об'єкта з чітко визначеною метою вжити заходів проти виникнення несприятливої події

Механізми забезпечення фінансової безпеки мають реалізовуватися на основі розробки відповідних наукових теорій, концепцій, стратегій і тактик; відповідної фінансової політики; визначення цілей; забезпечення необхідних органів (суб'єктів) безпеки; ідентифікації та конкретизації переваг; систематизації загроз; застосування засобів, методів та інструментів.

Концепція фінансової безпеки має включати пріоритетні цілі та завдання досягнення безпеки, шляхи та засоби їх досягнення, адекватно відображаючи роль фінансів у соціально-економічному розвитку держави. Її зміст покликаний координувати дії держави у сфері безпеки на рівні особи, суб'єкта господарювання, галузі та сектору економіки, а також на регіональному, національному та міжнародному рівнях.

Висновок: механізми забезпечення фінансової безпеки підприємств з урахуванням наявності зовнішнього середовища під впливом часу є важливими для суб'єктів господарювання, оскільки вимагають постійного моніторингу

зовнішнього середовища та своєчасної адаптації до внутрішніх інтересів, здатності запобігати зовнішнім загрозам, динаміки зміни поведінки та своєчасного створення низки превентивних заходів для уникнення втрат прибутку і збитків. Необхідно враховувати періодичність та зміну динаміки, детермінованість факторів, факторний аналіз впливу на конкретні підприємства, відносну швидкість та періодичність. Необхідно відстежувати зовнішні фактори у часовому просторі на несення шкоди підприємству (партнери, конкуренти, посередники), а також вплив внутрішніх дій чи бездіяльності працівників самого суб'єкта господарювання. Затримки, викривлення та навмисне запізнення інформації можуть призвести до негативного ставлення громадськості і, як наслідок, до зниження прибутковості та банкрутства.

Список використаних джерел

1. Забезпечення фінансово – економічної безпеки підприємництва: навчальний посібник. Г.В. Соломіна. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2018. 234 с.
2. Ставерська Т.О., Шевчук І.Л. Механізм управління забезпеченням фінансової безпеки підприємства. Харківський державний університет харчування та торгівлі *Ефективна економіка*. № 10, 2016 URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5186>
3. Колеватова А.В. Основні пріоритетні напрями та механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства. Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського, м. Миколаїв <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/09/253.pdf>

УДК 330.131.7

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВЕРИФІКАЦІЇ СКОРИНГОВИХ МОДЕЛЕЙ

*Кириленко О. І., аспірант**

Національний університет біоресурсів і природокористування України

При виборі ризик-скорингової моделі в кредитуванні потрібно враховувати багато різних факторів. Різні підходи більшою чи меншою мірою адаптовані під різні види ризику, тому важливо чітко розуміти види та класифікацію ризиків в кредитуванні. Ми дотримуємося позиції верхньорівневої класифікації ризиків на внутрішні ризики кредитування та на зовнішні ризики кредитування, де внутрішні – це ризики, джерелом виникнення яких є суто внутрішні фактори (ендогенні), а зовнішні – джерелом виникнення яких є зовнішні фактори (екзогенні) [1, с. 89; 2, с. 24; 3, с. 16]. Наше дослідження присвячене оцінці внутрішніх фінансових ризиків, а саме – кредитних.

* Науковий керівник – д.е.н., професор Негода Ю.В.

Існує безліч сімейств моделей, що застосовуються для побудови скорингових карт, серед них: дискримінантний аналіз, метод байєса, нейронні мережі, машини опорних векторів, дерева рішень, випадковий ліс, узагальнені лінійні моделі, метод найближчих сусідів, логістична та мультиноміальна регресія, множинні сплайни адаптивної регресії та інші методи [4, с. 3133]. Тож, яка група моделей в даному переліку є найефективнішою? На це запитання намагається відповісти група вчених на чолі з Мануелем Фернандесом-Дельгадо в своєму дослідженні, де пропонують результати феноменального експерименту. При проведенні експерименту було апробовано 179 класифікаторів на даних із 121 різних датасетів, тобто, це більше ніж 20 тис. тестів [4, с. 3133]. За результатами дослідження найефективнішими виявились моделі груп: випадковий ліс, нейронні мережі та машини опорних векторів [4, с. 3164].

Одним із найважливіших етапів в розробці скоркарт є їх оцінка. Для оцінки скоркарт використовується декілька показників. Найбільш популярними показником якості розподілу є AUC (Area Under Curve) – кількісна інтерпретація ROC-curve – крива, яка відображає якість бінарної класифікації. Показник AUC пов'язаний із тестом Вілкоксона зі знаковим рангом і з коефіцієнтом Джині ($Gini = 2 * AUC - 1$).

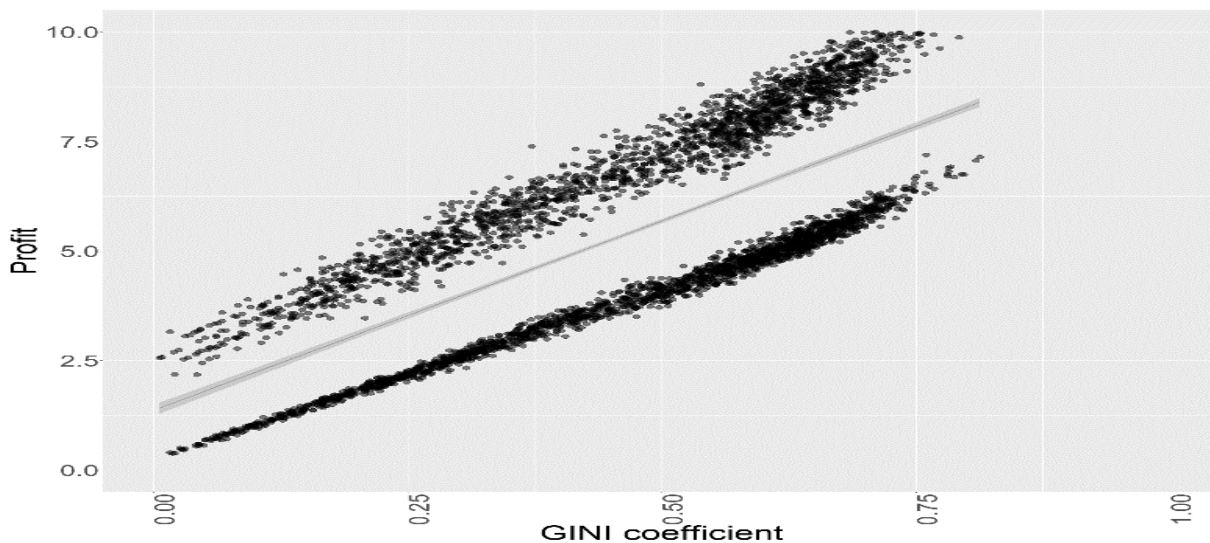

Рис. 1. Залежність прибутковості кредитування від GINI

Основним завданням кредитної скорингової карти є якісне забезпечення розподілу сукупності кредитних аплікантив за рівнем платоспроможності. Очевидно, що це необхідно для зниження рівня ризику і, відповідно, для підвищення рівня доходності. Деякі дослідники переконані, що чим вищі показники статистичної якості класифікації та статистичної стійкості тим більшою буде доходність продукту. Ми переконані, що це не зовсім так. Очевидно, що статистичні показники оцінки якості моделі такі як Gini coefficient та ROC AUC не відображають реальної якості моделі. Для того, щоб перевірити нашу гіпотезу ми

провели експеримент: побудували статистично значиму кількість різних розподілів скорингової карти та порівняли із очікуваною доходністю (рис. 1), де чітко видно, що при меншій доходності зменшується і рівень розсіювання. Це означає, що чим менша очікувана доходність продукту, тим більш показовим є значення GINI. Помічаємо важливу особливість на розподілах з меншою доходністю: щільність взаємозв'язку GINI та доходності зменшується із зростанням GINI. Цей феномен пов'язаний із тим, що потенційні втрати відіграють більш важливу роль в низькодоходному портфелі при сталій стратегії ціноутворення, що є очевидним.

За результати експерименту можна стверджувати лише те, що, імовірно, модель для оцінки кредитних ризиків може бути якісно кращою, навіть маючи менший показник GINI ніж у конкуруючій моделі.

Консолідуючи вищезазначені фактичні дані ми можемо зробити певні припущення. Ми переконані, що наші припущення можуть слугувати висновками до проведеного нами дослідження.

При виборі моделі варто враховувати види ризиків, щодо яких будується модель. Це, безумовно, є важливим фактором, адже управління певними стратегічно важливими ризиками потребує більш простого підходу для підвищення рівня зрозумілості результатів. Порівнюючи моделі необхідно враховувати вичерпний перелік впливових факторів, в тому числі і якість розподілу. Неправильно орієнтуватись лише на GINI coefficient або на інші статистичні показники якості розподілу, адже, як показав наш експеримент, реальна корисність моделі може сильно відрізнятись незалежно від цих показників.

Список використаних джерел

1. Бобиль В. В. Фінансові ризики банків: теорія та практика управління в умовах кризи : монографія. Дніпро: ДНУЗТ ім. В Лазаряна., 2016.
2. Болгар Т. М. Проблемні кредити у банківській діяльності в умовах фінансової кризи : монографія. Кременчук: ПП Щербатих О.В., 2013.
3. Єпіфанов А. О. Управління ризиками базових банківських операцій. А. О. Єпіфанов, Т. А. Васильєва, С. М. Козьменко. Управління ризиками банків. Суми: ДВНЗ "УАБС НБУ", 2012.
4. M. Fern'andez-Delgado, E. Cernadas, S. Barro, and D. Amorim, 'Do we Need Hundreds of Classifiers to Solve Real World Classification Problems?', *Journal of Machine Learning Research*, no. 15, pp. 3133–3181, 2014.

ПРИБУТКОВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇЇ СКЛАДОВІ

Кисіль Я. С., магістр

Буряк А. В., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

У сучасних умовах господарювання більшість підприємств мають проблеми із забезпечення належного рівня конкурентоспроможності і прибутковості. Найголовнішим показником розвитку підприємства, його рушійною силою виступає прибутковість.

Прибутковість можна охарактеризувати як результативність діяльності будь-якого підприємства, що полягає в перевищенні доходів над витратами.

Прибутковість підприємства характеризують два основні показники: прибуток та рентабельність, які тісно пов'язані між собою.

Прибуток є саме тією економічною категорією, яка найбільш точніше відображає фінансові можливості підприємства та його здатність до виробничого розширення. Зрозуміло, що чим більший розмір прибутку, тим швидше може розвиватися підприємство. Розподіл та використання прибутку є найголовнішим господарським процесом, який забезпечує задоволення потреб підприємців та формування доходів держави. Прибуток підприємства отримано внаслідок його діяльності, розподіляється між державою і підприємством [1].

Механізм формування прибутку підприємства залежить від багатьох чинників, а саме – внутрішні, які підприємство обирає на свій розсуд: форма власності, вид економічної діяльності, галузі економіки, так і зовнішні чинники: стан економіки країни, кон'юнктура ринку, конкуренція на ньому.

Потрібно зазначити, що прибуток як важлива економічна категорія ринкових відносин визначає такі функції:

- 1) характеризує економічний ефект – кінцевий фінансовий результат;
- 2) прибуток є джерелом формування бюджетів різних рівнів.

Таким чином, прибуток – важливий якісний показник, який є характеристикою ефективності господарської діяльності в якому відображаються всі якісні сторони функціонування підприємства.

Ще одним важливим показником прибутковості підприємства, є рентабельність, яка показує наскільки компанія ефективно використовує свої трудові, матеріальні та інші ресурси.

Якщо сума прибутку відображає абсолютний ефект від діяльності, то рентабельність визначає міру цієї ефективності, тобто відносний рівень прибутковості підприємства або продукції, що виробляється.

Основні показники рентабельності можна об'єднати в такі групи:

- показники рентабельності капіталу (активів);
- показники рентабельності продукції;
- показники які розраховуються на основі потоків наявних грошових коштів [2].

Рентабельність підприємства є надзвичайно важливим об'єктом управління, адже управління щільно пов'язане з фінальним результатом діяльності будь-якого підприємства.

Рівень рентабельності всіх суб'єктів господарювання залежить від величини прибутку, витрат виробництва, товарної продукції, величини основних виробничих фондів.

Розроблення якісного механізму управління рентабельністю підприємства дає змогу виявити велику кількість тенденцій розвитку, вказати керівництву підприємства шляхи подальшого успішного функціонування й також виявити резерви зростання прибутку, що в кінцевому підсумку дає можливість підприємству ефективно здійснювати свою діяльність [3].

Аналіз рентабельності дає змогу:

- 1) зрозуміти, наскільки є ефективним вкладення коштів у підприємство та чи раціонально вони використовуються;
- 2) випускати продукцію, що дає високу рентабельність, яка матиме великий попит серед споживачів та задовольнятиме їх потреби;
- 3) підвищити конкурентоспроможність підприємства в умовах ринкової економіки .

Отже, прибутковість характеризується двома основними показниками , такими як, прибуток та рентабельність .

Існують різні підходи до визначення показників рентабельності. У цілому рентабельність більш змістовно, ніж прибуток, відображає кінцеві результати господарської діяльності підприємства, тому що її величина показує співвідношення факту з дійсними або використаними ресурсами.

Таким чином, можна сказати , про те , що прибутковість – це показник, який характеризує ефективність діяльності підприємства щодо здатності його приносити прибуток та забезпечувати продуктивне відтворення використаних ресурсів.

Список використаних джерел

1. Блонська В.І., Паньків І.В. Прибуток особливості його формування та використання в ефективному управлінні підприємством. *Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць*. Львів : РВВ НЛТУ України. 2014. Вип. 6. С.129-134

2. Шляга О. В., Шипуля Л. І. Прибуток та рентабельність, як показники ефективності виробництва. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2014. № 8. С75-81

3. Афанасьєв М.В., Плоха О. Б. Економіка підприємства: підручник. Х. : ВД «ІНЖЕК», 2013. 664 с.

УДК 658.15

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Кисіль М. С., студент

Тітенко З. М., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

В сучасних умовах для більшості підприємств характерним наслідком кризових явищ стоїть питання щодо забезпечення життєздатності та створення умов для подальшого розвитку. Вирішення даних питань вимагає покращення системи управління підприємством і, в першу чергу, по відношенню до оборотних активів [1].

Управління оборотним активами – це складний процес. Його складність залежить від таких факторів, як: забезпечення постійної платоспроможності та ліквідності підприємства, визначення оптимальної величини оборотних активів, розробку варіантів фінансування та забезпечення ефективності їх використання.

Найголовнішими питаннями в управлінні оборотними активами є: грошові кошти та визначення джерел фінансування, управління дебіторською заборгованістю та запасами,

Однією з найважливіших складових управління оборотними активами є вибір способу їх фінансування. Найбільш розповсюдженим, а часом і єдиним способом фінансування оборотних активів є кредиторська заборгованість. Якщо вдало вміти управляти кредиторською заборгованістю, то можна значно скоротити потребу у власних коштах. В іншому випадку банківські кредити замість забезпечення фінансового росту та оздоровлення компанії можуть привести до кризи [2].

Якщо звернути увагу на питання управління дебіторською заборгованістю, то підприємство може досягнути успіхів, якщо розробить ефективну політику управління дебіторською заборгованістю. На основі цього пропоную такі взаємопов'язані етапи:

1. Вибір кредитної політики підприємства яка орієнтована на досягнення компромісу між прибутковістю і ризиком втрат прибутку від дебіторської заборгованості.

2. Зовнішній та внутрішній аналіз поточного стану дебіторської заборгованості. Він передбачає виявлення ризиків та загроз, які будуть з'являтися під час досягнення поставлених цілей; поділ та оцінку розподіленої дебіторської заборгованості за окремими її видами та строками погашення.

3. Проведення постійного моніторингу дебіторської заборгованості
4. Оцінка ефективності управління дебіторської заборгованості.
5. Використання новітніх форм рефінансування дебіторською заборгованістю. До них належать: форфейтинг, факторинг.

Форфейтинг – це вид фінансування, який допомагає експортерам негайно отримувати готівку, продаючи свою дебіторську заборгованість зі знижкою через третю сторону [3].

Факторинг – реалізація дебіторської заборгованості іншій особі. Проте, цей метод не популярний і не є традиційний у вітчизняній економіці. Причинами цього є високий ризик такої операції, велика маржа за факторингові послуги[3].

Що стосується запасів, то можна сказати, що завдяки ефективним управлінням ними на підприємстві можна знизити поточні витрати на зберігання оборотних активів і, в свою чергу, вивільнити частину оборотних активів з господарського обороту, що дозволить реінвестувати або перерозподілити їх в інші галузі та зниження операційного циклу, та досягти зменшення операційного циклу, що дасть підприємству більш ефективну діяльність.

Наявність запасів дає можливість постійно забезпечувати реалізацію усіх виробничих програм. Якщо на підприємстві бракує матеріалів внаслідок дефіциту запасів, то це порушує темп роботи виробничого процесу, призводить до простоїв обладнання чи навіть перебудови технологічного процесу.

Отже, управління активами підприємства виконує вагомую роль в господарській діяльності підприємства, тому що від прийняття ефективних управлінських рішень керівництва стосовно активів підприємства залежить його подальша діяльність та конкурентоспроможність. Раціональне та ефективне використання оборотних активів сприяє збільшенню ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

Список використаних джерел

1. Хаустова І. Є. Актуальні проблеми управління оборотними активами підприємства. Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». 2018. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/37492>
2. Забара Л.М. Ефективне управління оборотними активами як механізм фінансового оздоровлення підприємства. URL: http://www.rusnauka.com/NPM/Economics/10_10_zabara.doc.htm
3. Фінансова енциклопедія URL: <https://ua.nesrakonk.ru/forfaiting/>

УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Кіктева В. С., магістр

Біляк Ю. В., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Раціональне оперативне та стратегічне управління грошовими потоками (англ. cash flow) аграрного підприємства в сучасних ринкових реаліях України дозволяє підвищити ефективність функціонування економічних процесів, забезпечити фінансову рівновагу й безперервність діяльності компанії, прискорити капіталообіг, знизити ризики ліквідності і неплатоспроможності та сприяє отриманню більших прибутків.

Грошовий потік аграрного підприємства являє собою сукупність розподілених у часі надходжень і виплат грошових коштів, які воно генерує у процесі господарської діяльності.

Враховуючи, що лєвова частка аграрних підприємств в Україні залишаються збитковими, постає проблема неефективності їх функціонування, однією з головних причин якої є нераціональне управління формуванням доходів та витрат, яке зумовлюється часовою та просторовою незбалансованістю грошових потоків підприємства. У зв'язку з цим виникає необхідність істотної зміни фінансового управління підприємствами, основним напрямом вдосконалення якого повинна стати оптимізація надходжень та видатків грошових коштів.

Управління грошовими потоками - один із найважливіших сегментів фінансової роботи на підприємстві, від ефективності організації якого залежать як поточні результати діяльності, так і майбутні темпи розвитку господарюючого суб'єкта [2].

Під оптимізацією грошових потоків прийнято вважати вибір форми їхньої організації, при якому досягається максимальна ефективність господарської діяльності підприємства в рамках ринкової кон'юнктури та чинного законодавства у фінансовій сфері [1; 2].

Одною із найбільш значних перешкод у збереженні рентабельності підприємства та утриманні прийняттого рівня власної інвестиційної діяльності, а також зацікавленості серед інвесторів у грошових вливаннях є нестача грошових коштів.

Першопричиною цього можуть бути два види факторів: внутрішні та зовнішні. До внутрішніх, як правило, можна віднести помилки планування, в тому числі, через брак досвіду керівників на всіх рівнях, неоптимальну організацію виробничих процесів, а також негнучкість рішень з-боку менеджерів в адаптації до

умов аграрного ринку, що змінюються. До зовнішніх умов відносять: фінансові кризи, природні умови (неврожаї, посухи, повені), конкуренція, зростання цін на сировину та енергоносії, різниця в обмінних курсах, вплив інфляції, зміни податкового законодавства, загальна нестабільна політична ситуація та військові дії.

Головними (фундаментальними) показниками у справі моніторингу ефективності управління грошовими потоками є прибутковість та ліквідність. Таким чином, у процесі управління виявляється нерозв'язне протиріччя між збереженням балансу даних понять. Так, підвищення прибутковості неминуче спричиняє підвищення ризиків зниження ліквідності. У свою чергу, рівень ліквідності обернено пропорційний показнику прибутковості.

Потреба грамотного контролю за грошовими потоками аграрного підприємства продиктована наступними умовами:

1) грошові потоки – це основний елемент, необхідний для нормальної господарської діяльності підприємства;

2) динаміка розвитку аграрного підприємства та ступінь його фінансової стійкості обумовлені відсутністю значних кількісних та тимчасових невідповідностей між грошовими потоками;

3) еквівалентні грошові потоки дозволяють мінімізувати або виключити збої та простої в операційній діяльності;

4) грамотне управління грошовими потоками мінімізує залежність від зовнішніх кредиторів;

5) оптимізація потоків сприяє підвищенню динаміки оборотного капіталу аграрних підприємств України;

6) більш активне залучення у пряме управління грошовими потоками здатне підвищити прибуток від операцій, що пов'язані з рухом коштів, а також мінімізувати ризики зниження платоспроможності аграрного підприємства.

Збереження фінансової рівноваги та створення умов для підвищення вартості підприємства позитивно впливає на збереження та зміцнення його позицій на ринку аграрного сектору України. Тому раціональний менеджмент лежить в основі успішного функціонування організації.

Беручи до уваги вищеописане можна дійти до висновку, що якісне управління грошовими потоками є найважливішою ланкою фінансової стабільності і правильної роботи аграрного підприємства. Пріоритетним напрямом роботи з грошовими потоками є оптимізація та розробка методів формування оптимальної структури капіталу для недопущення неконтрольованих скачків ліквідності та прибутковості у подальшій перспективі.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013р. № 73. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
2. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. №996–XIV / Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
3. Фінанси в трансформаційній економіці України: [навч. Посібник] / [за ред. М. І. Крупки]. Львів: Видав. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. 614 с.

УДК 331:006

ПЛАНУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Кічак Б. В., студент

*Науковий керівник: Костюк В. А., кандидат економічних наук, доцент
Національного університету біоресурсів і природокористування України*

Планування фінансових результатів займають ключове місце в системі організації та планування виробничої діяльності підприємства, оскільки метою функціонування комерційного підприємства є отримання прибутку, розмір якого залежить від безлічі чинників. Якісний план фінансових результатів дає можливість проаналізувати інерційну траєкторію розвитку підприємства із високим ступенем ймовірності, яка передбачає збереження поточних умов господарювання в майбутньому, а також допомагає виявити резерви підвищення ефективності його виробничої діяльності.

Дослідженням фінансового планування займалися такі українські вчені, як Біла О.Г., Білик М.Д., Бечко П.К., Буряк Л.Д., Вахович І.М., Герасимчук З.В., Гузар Б.С., Давиденко Н.М., Колотуха С.М., Кузьмін О.Є., Марцин В.С., Непочатенко О.О., Олексів І.Б., Поддєрьогін А.М., Проказа Т.В., Ткаченко І.П. та ін. Їх праці є основою для розробки і реалізації нових напрямів і гнучких методик моделювання економічної діяльності підприємства із досягненням запланованих фінансових показників.

Планування є з'єднуючою ланкою між теорією і практикою у всіх аспектах життя суспільства. Економічні плани та прогнози, в тому числі і фінансових результатів, необхідні для визначення шляхів розвитку економічної системи й ресурсів, що забезпечують його досягнення, для виявлення економічно ефективних варіантів довгострокових, середньострокових і поточних планів, обґрунтування основних напрямків економічної стратегії, передбачення наслідків прийнятих рішень і здійснюваних у даний момент заходів. У сучасних умовах

господарювання, планування і прогнозування стає одним з вирішальних наукових факторів формування стратегії і тактики розвитку економічних систем як на мікро так і на макрорівнях [2, с. 56].

Метою планування фінансового стану виступає оцінка перспективного фінансового стану суб'єкта господарювання. Об'єктом планування являється фінансовий стан аналізованого підприємства, який характеризується величиною бальної оцінки. Під час світової економічної кризи, яка захопила й Україну, процес планування ускладнений аспектом невизначеності, що спричиняє появу низки чинників, які впливають на процес прогнозування показників діяльності підприємства, а саме:

– майбутнє може суттєво відрізнятись від теперішнього і, тим більше, від минулого. Відповідно, немає гарантії, що тенденції, які спостерігалися в минулому, спостерігатимуться і в майбутньому;

– складні статистичні моделі часто не дають точних прогнозів, незважаючи на підтвердження їхньої адекватності, тоді як найпростіші моделі, попри їх статистичну обмеженість, часто дають значно кращі результати з точки зору точності прогнозування;

– як формальні, так і неформальні методи не дають змогу врахувати й досягнути рівень невизначеності зовнішнього середовища функціонування організації [3, с. 24].

Важливість планування фінансового стану полягає в тому, що за його допомогою можна розрахувати різні варіанти розвитку подій, маючи можливість при цьому порівняти очікувані результати за кожним варіантом та вибрати оптимальний. Інформаційне забезпечення для здійснення планування фінансового стану представлене аналітичними показниками і статистичними коефіцієнтами, сформованими на базі даних, відображених у фінансовій звітності. Отримання інформації про майбутнє, прогнозування ймовірних та бажаних змін фінансових результатів підприємства є необхідним елементом формування його ринкової стратегії. Стратегічний план виступає основою розробки довготермінових та середньо-термінових планів щодо економічного стану підприємства в цілому та його підрозділів. Необхідність планування виручки від реалізації, прибутку, рентабельності обумовлена тим, що через зміни на ринку без плану показників фінансових результатів підприємство не зможе якісно планувати розвиток матеріально-технічної бази, собівартість. Також планування надає можливість отримання науково-обґрунтованого висновку про їх ймовірні фінансові результати, термін досягнення бажаних результатів або навпаки – застерегти про небажані зміни та необхідність прийняття управлінських коригуючих рішень [1, с. 78].

Комплексний підхід щодо системи оцінки та аналізу фінансових результатів та вміння їх планувати займає ключове місце в успішному подальшому розвитку

діяльності підприємства. Аналіз внутрішньої системи функціонування підприємства потребує постійного контролю та спостереження за факторами взаємодії та впливу на досягнення мети суб'єкта.

Отже, ретельний план фінансових результатів діяльності підприємства та якісна оцінка отриманих даних є основою для подальшого розвитку та нарощування його фінансово-господарської діяльності. На основі планових показників платоспроможності, ліквідності, рентабельності, раціонального розміщення оборотних та необоротних активів, підприємство формує подальшу стратегію розвитку, що дозволить уникнути значних втрат та підвищити його конкурентоспроможність в майбутньому.

Список використаних джерел

1. Волощук Л.О. Фінансовий аналіз: [навч. посібник] / Л.А. Волощук, М.А. Юдин; під ред. С.В. Філіппової. К.: Кафедра, 2018. 320 с.
2. Грабовський Б.Є. Економічне прогнозування і планування / Б.Є. Грабовський. К.: ЦНЛ, 2013.
3. Поддєрьогін А.М., Фінанси підприємств: [підручник] / [А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін.]; ред. проф. А.М. Поддєрьогін ; 8-е вид., перероб. та доп. К. : КНЕУ, 2013. 519 с.

УДК 631.162

БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ КОНТРОЛІНГУ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Кобець С. А., магістр

Буряк А. В., кандидат економічних наук доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Складний кризовий стан економіки підприємств спричинений воєнними діями на території нашої держави посилили їх системні проблеми пов'язані з недосконалістю фінансового контролінгу та бюджетування порушенням усіх усталених бізнес-процесів від постачання сировини та матеріалів, логістичних ланцюжків, порушених ринків збуту і додаткових проблем з виробництвом та реалізацією.

Існуюча в довоєнному періоді система планування і контролю на більшості вітчизняних аграрних підприємств мала ряд суттєвих недоліків, зумовлених недостатнім рівнем внутрішніх організаційно-економічних перетворень, як то:

– оперативне планування має пріоритет над стратегічним, немає взаємоузгодження стратегічних та оперативних планів, а також стратегічних та оперативних цільових показників діяльності підприємства;

– оперативні плани часто не деталізовані щодо конкретних цілей та заходів;

– інформаційна база планування нерозвинена, замість систематичних прогнозів використовуються суб'єктивні оцінки;

– при розробці плану не проводиться оцінка ризиків його невиконання;

– контроль та адаптація планів здійснюються нерегулярно;

– низька швидкість реакції системи оперативного управління на зміни факторів зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства, тобто низька гнучкість управління;

– планування та бюджетування є виключною функцією спеціалістів, у той час як лінійні керівники недостатньо залучені до планового процесу;

– недостатня деталізація витрат по центрах фінансової відповідальності;

– при плануванні та аналізі результатів діяльності не враховуються поняття грошових потоків, фінансової рівноваги підприємства, ліквідності та стійкості;

– економічне планування не доводиться до рівня фінансового планування, що не дає можливості визначати планові обсяги фінансування діяльності підприємства за рахунок власних та позикових джерел фінансування;

– наявна система контролю не надає можливості комплексного аналізу виявлених відхилень в діяльності підприємства;

– існуюча система планування, бюджетування і контролю не передбачає ефективного зворотного зв'язку в контурі оперативного управління для забезпечення прийняття коригуючих управлінських рішень;

– відсутня дієва система мотивації за здійснення якісного бюджетування [3].

Більшість недоліків даної системи спричинені недостатнім рівнем координації процесів оперативного планування і контролю. Перераховані проблеми в фінансовій управлінській системі можуть бути вирішені за рахунок вдосконалення системи контролінгу на підприємстві через бюджетування [2]. Основою системи бюджетування є фінансово-економічна модель, в межах якої на рівні показників відбувається взаємозв'язок господарських та фінансових процесів, виникає єдина замкнена технологія управління з можливістю реалізації зворотного зв'язку.

Науковці достатньо широко окреслюють функції бюджетування, які відображають його місце в системі управління. І.Т. Балабанов відзначає чотири функції бюджетування: планування, координування, стимулювання і контроль. А.Д. Шеремет додає ще дві: оцінка ефективності роботи підприємства та навчання менеджерів. О.С. Стоянова розглядає п'ять функцій: планування, комунікація та координація, орієнтація на досягнення задач, контроль і підвищення

професіоналізму управлінців. Найбільш вдало підкреслює координуючу роль бюджетування В.М. Самочкіна - бюджет це «... втілені в конкретних показниках цілі, альтернативи досягнення цілей, наслідки впливу альтернативи на цілі, фактичні результати реалізації управлінських рішень, відхилення від запланованих результатів» [1].

Отже, система бюджетування передбачає наявність в своєму складі елементів зворотного зв'язку, інформаційне забезпечення яких досягається завдяки контролю виконання бюджету. Ефективна система контролю діяльності підприємства є необхідною умовою дієвого механізму контролінгу, оскільки слугує базою інформаційного забезпечення регулювання діяльності аграрного підприємства.

Список використаних джерел

1. Давидович І. Є. Бюджетування як інструмент оперативного контролінгу. *Вісник Тернопільської академії народного господарства*. 2004. № 4. С. 156 - 162.
2. Зятковський І. В. Бюджетування як основа впровадження контролінгу на підприємстві. *Актуальні проблеми економіки*. 2003. № 4. С. 48-52.
3. Шепель Т. С. Бюджетування у системі контролінгу діяльності аграрного підприємства. *«Актуальні аспекти розвитку підприємств аграрної сфери: облік, аудит та фінансування»* (Херсон, 25-26 листопада 2015 року): Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної Інтернет- конференції, Херсон: РВВЦ «Колос», 2015. С.422-425 http://ksau.kherson.ua/files/news/Tezi_Konf_2015112526.pdf#page=422

УДК 339.13

МАРКЕТИНГ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

*Коваль О. В., аспірантка
Томашук І. В., Phd, старший викладач
Вінницький національний аграрний університет*

Фінанси – це система економічних взаємовідносин у процесі формування розподілу і використання грошових коштів. Вони впливають на господарські процеси, є засобом погодження економічних інтересів підприємств. Фінанси тісно пов'язані з економічними методами управління суспільним виробництвом, входячи до їх складу, практично впливають на всі сторони управління економікою.

У рамках концепції вартісного управління підприємством маркетинг усе частіше розглядається як інструмент управління вартістю підприємств. Організації роблять упор на стратегії зростання, і з'являється необхідність у вартісному позиціонуванні [1]. Науковці стверджують, що, «вартісне позиціонування – це позиційно-діяльнісна поведінка підприємства на ринку, яка спрямована на максимізацію доходів власників за допомогою підвищення інвестиційної

привабливості підприємства, розвитку відносин підприємства із цінними покупцями і створення конкурентних переваг». Такий підхід визначає окремі особливості розрахунку маркетингових показників у рамках ординарного менеджменту:

- необхідність оцінки і переоцінки нематеріальних активів, що впливають на вартість підприємства;
- необхідність в оцінці зв'язку між маркетинговими рішеннями та їхнім впливом на дисконтні грошові потоки в довгостроковій перспективі (більше стосується таких стратегічних рішень, як вихід на нові ринки чи модифікація продукції);
- актуальність розроблення нових методик вивчення лояльності споживачів, що є основою успішного і стабільного зростання;
- розрахунок стратегічних фінансових показників (наприклад, MVA) більшою мірою переходить у відання маркетологів за допомогою фахівців із фінансового менеджменту;
- ключову роль відводять розрахунку випереджальних показників [1]. Вони вимірюють ключові чинники, які впливають на майбутній результат. Прикладом таких показників можуть бути число клієнтів, що затримують оплату, частка лояльних клієнтів і т. д.

В умовах нестабільності топ-менеджмент компанії оперує фінансовими показниками, які підтверджують успішність роботи організації в певний момент часу. Під час управління фінансами менеджери і власники бізнесу змушені звертатися до фахівців у сфері маркетингу для прийняття рішень у довгостроковій перспективі й обґрунтування розрахунку грошових потоків своєї організації. Елементи маркетингової діяльності фактично стають інструментами управління фінансами організації в довгостроковій перспективі (рис. 1) [1].

Маркетингове управління підприємством – це можливість організувати його діяльність на принципах оптимального використання наявного потенціалу та отримання найбільшого прибутку з урахуванням задоволення потреб споживачів [4]. Аналіз можливостей підприємства дає змогу отримати достовірну інформацію щодо стану активів і пасивів виробництва, здійснювати аналіз зовнішнього маркетингового середовища. Крім того, системний підхід до організації маркетингу є необхідною умовою для успішної діяльності підприємства на ринку. Він характеризує підприємство, яке застосовує методологію маркетингу, як відкриту складну систему, орієнтовану на ринок та зовнішнє середовище.

Маркетингове управління діяльністю підприємства – це процес аналізу, розробки та втілення в життя засобів, які розраховані на встановлення, укріплення та підтримку вигідних обмінів з покупцями для досягнення головної мети

підприємства – отримання прибутку, росту обсягів збуту, збільшення частки ринку тощо [2].

Рис. 1. Взаємозалежність фінансових показників із показниками маркетингу

Джерело: сформовано за результатами дослідження

Традиційні методики оцінювання маркетингової діяльності базуються на розрахунках результатних показників маркетингу, до яких належать [3]:

1. *Фінансові показники*, у тому числі прибуток та доход від продажів. У загальному вигляді ефективність маркетингової діяльності (індекс дохідності) визначається як відношення сукупного дисконтованого прибутку, отриманого від реалізації маркетингових заходів у кожному році розрахункового періоду, до сукупних дисконтованих витрат на здійснення цих заходів.

2. *Показники рівня продажів* (обсяг продажів у натуральному вимірі; частка ринку).

3. *Показники поведінки покупців та їхнього ставлення до підприємства* (рівень спонтанної популярності продукції, рівень повторних покупок продукції, репутація марки і т. п.).

Довгострокове управління починається з формування фінансової стратегії підприємства, із якої витікають стратегічні плани у вигляді конкретних інвестиційних проектів. Ретельне планування комплексу маркетингових комунікацій дає змогу досягти визначених підприємством цілей та втримати стійкі фінансові позиції на ринку.

Список використаних джерел

1. Ставська Ю.В. Взаємозв'язок маркетингових та фінансових показників під час оцінки ефективності господарської діяльності. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Випуск 1(12). С. 120-125.
2. Курбацька Л. М. Маркетинг в системі управління підприємством. *Ефективна економіка* № 5, 2013. <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3389>
3. Потрашкова Л. В. Оцінювання маркетингової діяльності підприємства за критерієм створення майбутніх спроможностей до формування попиту. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2015. № 3. С. 47-55.
4. Томашук І.В. Проблеми та перспективи фінансового забезпечення аграрного сектору Вінницького регіону. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 20. С. 698-704.

УДК 657

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Ковтун О. В., магістр
Федоришина Л. І., кандидат історичних наук, доцент
Вінницький національний аграрний університет

Важливою умовою функціонування суб'єкта господарювання є наявність основних засобів, адже вони утворюють виробничо-технічну базу і визначають виробничу потужність підприємства. На протязі тривалого часу основні засоби надходять на підприємство і передаються в експлуатацію; зношуються в результаті експлуатації; піддаються ремонту, за допомогою якого відновлюються їхні фізичні якості; переміщуються всередині підприємства; вибувають із підприємства внаслідок недоцільності подальшого застосування. Одним з основних завдань обліку основних засобів є надання повної, правдивої та достовірної інформації про них. Проте інформація, яка міститься у фінансовій звітності стосовно основних засобів, не завжди є такою через недосконалість вітчизняного законодавства та постійні зміни в ньому, саме тому питання організації та обліку основних засобів потребують подальшого дослідження.

В організації обліку основних засобів на підприємствах сьогодні існують певні недоліки, що негативно впливають на ефективність управління підприємством у цілому. Це стосується організаційної, технологічної та документальної частин, тому варто звернути увагу на поліпшення первинного обліку та оптимізацію форм первинної документації. Доцільно в окремі форми первинних документів і реєстри аналітичного обліку основних засобів увести

додаткові показники, заповнення яких буде забезпечувати зростання рівня інформативності та достовірності цієї документації, посилення контролю над ефективністю виконаних операцій та зменшення трудомісткості облікових робіт.

Важливо зазначити, що діючі форми первинної документації з обліку основних засобів та інвентаризаційні описи дублюють один одного. Порівнюючи форми ОЗ-6 «Інвентарна картка обліку основних засобів» та ОЗ-7 «Опис інвентарних карток з обліку основних засобів» з ОЗ-1 «Акт прийманняпередачі (внутрішнього переміщення) основних засобів», можна дійти висновку, що в них відсутня лише інформація про висновок приймальної комісії й підписи її членів. Однак процес складання акта та виписування інвентарних карток засвідчує про позитивний висновок комісії, адже якщо об'єкт не відповідає технічним умовам, то інвентарна карта не відкривається, тому якщо доповнити інвентарну карту підписами членів комісії, можна значно скоротити Акт внутрішнього переміщення основних засобів. Доповнення інвентарної картки підписами комісії з упровадження основних засобів після ремонту, реконструкції, модернізації, а також графою для відображення змін після таких операцій дає змогу скоротити форму ОЗ-3. Також первинна облікова інформація про наявність, рух, капітальний ремонт та інші операції щодо основних засобів відображається в численних спеціалізованих регістрах, постійні реквізити яких тотожні. Це не сприяє якісному веденню обліку, збільшує трудомісткість опрацювання та відображення інформації, створює певні труднощі у формуванні документообігу й забезпеченні необхідними видами бланків. Для того щоб вирішити питання стосовно автоматизації з обліку основних засобів, можна використовувати таке поняття, як «задача», що являє собою алгоритм перетворення вхідних даних за допомогою процедур обробки даних у вихідні показники, які мають певне функціональне призначення для бухгалтерського обліку та управління.

Також існують проблеми нарахування амортизації на основні засоби. Так, наприклад, якщо говорити про автоматизацію облікового процесу за допомогою програми «1 С: Бухгалтерія 8.2», то це дуже незручно: для того щоб нарахувати амортизацію на ті основні засоби, які стоять на обліку, бухгалтеру необхідно в кінці кожного місяця здійснити операцію «закриття місяця», щоб нарахувати амортизацію. Важливо, щоб комп'ютерна програма цю операцію здійснювала автоматично в регламентованій програмою час, тим більше що ми говоримо про повну автоматизацію обліку. Не менш важливою є проблема автоматизації обліку витрат на ремонт основних засобів. Для вирішення проблеми дефіциту коштів на проведення ремонтних робіт було б доцільно в бухгалтерському обліку формувати ремонтний фонд на підставі забезпечень майбутніх витрат і платежів, використовуючи для цих цілей субрахунок 474 «Забезпечення інших виплат і платежів». Варто відзначити, що в ніякому нормативно-правовому акті України не

надано типові форми для розрахунку забезпечень майбутніх витрат і платежів, тому через це виникає необхідність не тільки в автоматизації розрахунку відрахувань у резерв, а й у розробленні типових форм. Для застосування вищевказаної методики в конфігураторі системи «1 С: Бухгалтерія» пропонуємо створювати електронний документ «Розрахунок місячних сум відрахувань на формування (поповнення) забезпечення майбутніх витрат на ремонт власних основних засобів». У цьому документі необхідно вказувати первісну вартість основних засобів і суму накопиченої амортизації за звітний період, кошторисну вартість запланованих робіт із капітального ремонту, на підставі цих даних програма автоматично буде розрахувати суму відрахувань у резерв.

Облік і контроль основних засобів потребує вдосконалення в методико-організаційних аспектах, а також узгодженості законодавчо-нормативних актів. Запропоновано шляхи вдосконалення організації обліку основних засобів, що сприятимуть удосконаленню виробничого процесу, підвищенню кінцевих результатів суб'єкта господарювання, серед яких: уведення додаткових показників в окремі форми первинних документів і реєстри аналітичного обліку основних засобів, проведення внутрішньої перевірки основних засобів уповноваженою особою, автоматизація облікового процесу за допомогою введення «задач» автоматизації, формування ремонтного фонду на підставі забезпечень майбутніх витрат і платежів, використовуючи для цих цілей субрахунок 474 «Забезпечення інших виплат і платежів».

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.

2. Потриваєва Н.В. Сучасні проблеми обліку основних засобів в системі діючого законодавства. Інноваційна економіка. 2014. № 3. С. 228–232. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2014_3_34.

ОЦІНКА ЛІКВІДНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ: ФАКТОРИ ТА ФУНКЦІЇ ЇЇ АНАЛІЗУ

Козут Д. О., магістр

*Науковий керівник: Буряк А. В., кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

В складний для вітчизняної економіки час війни для підприємств важливим є раціональне управління наявними фінансовими ресурсами, зокрема визначення оптимальних обсягів виробничих запасів, управління дебіторською заборгованістю, координація планів виробництва та реалізації, забезпечення безперебійної роботи тощо. Тобто вихід зі скрутного становища і підвищення ефективності діяльності вимагає розробки та впровадження комплексу заходів.

Фінансовий стан підприємства з позиції короткострокової перспективи оцінюється в тому числі показниками ліквідності. Аналіз економічної літератури та нормативних документів свідчить про наявність різних тлумачень сутності поняття ліквідності, протиріч в методичних підходах до розрахунку показників, що формують їх рівень, та загальній оцінці ліквідності підприємства. Переважно вчені окреслюють ліквідність підприємства як їх здатність своєчасно виконувати свої боргові обов'язки, що залежить від об'єму боргових та обсягу ліквідних коштів [3].

Так, Тарасенко Н.В. під ліквідністю розуміє спроможність підприємства перетворювати свої активи на гроші без втрати їх ринкової вартості для покриття всіх необхідних платежів в міру настання їх строків на швидкість здійснення цього перетворення [2].

Більшість зарубіжних авторів зійшлися на тому, що ліквідність — це здатність підприємства виконувати свої короткострокові зобов'язання на основі перетворення складових елементів поточних активів в грошову форму [1].

В свою чергу, Лахтіонова Л.А. стверджує, що ліквідність суб'єкта господарювання — це здатність та швидкість перетворення оборотних активів у грошові кошти з метою погашення поточних зобов'язань як у міру надходження термінів їх сплати, так і прострочених боргів [2].

Отже, визначення поняття ліквідність підприємства як здатність та швидкість перетворення його оборотних активів у грошові кошти з метою покриття поточних зобов'язань по мірі надходження термінів їх сплати, так і прострочених боргів найбільш повно відображає етимологію цього поняття та враховує, на наш погляд, ринкові умови господарювання.

Фактори, що впливають на зміну значення показників ліквідності [3] —

1. В сторону збільшення: одержання довгострокового кредиту; інвестування капіталу; отримані прибутки; амортизаційні відрахування; скорочення дебіторської заборгованості; повернення наданих позик; продаж необоротних активів тощо.

2. В сторону зменшення: погашення довгострокових позик; грошові виплати; збитки; податки на дохід від оцінки активів; інвестиції в основні засоби; погашення короткострокових кредитів; використання резервних фондів тощо.

Основними функціями аналізу ліквідності підприємств є:

— визначення відповідності цільовим параметрам і потенційним можливостям, виявлення тенденцій, локальних і закономірних змін та їх інтенсивності, впливу факторів на ці зміни;

— визначення різного роду відхилень від норм, диспропорцій, структурних деформацій, можливостей виникнення несприятливих і ризикових ситуацій, їх інтенсивності та динаміки, а також факторів, що на них впливають;

— виявлення потенційних можливостей зміни та розвитку ліквідності та платоспроможності підприємств, притаманних їм явищ і процесів, попередження та нейтралізація відхилень від норм, диспропорцій, структурних деформацій, несприятливих і ризикових ситуацій, виявлення кола регульованих факторів, шляхів і засобів їх реалізації;

— контроль за виконанням прийнятих управлінських рішень, ефективністю використання ресурсів та дотриманням соціальних норм і стандартів [3].

При оцінці ліквідності окрім ліквідності загалом Балансу розраховують найчастіше три основні коефіцієнти: коефіцієнт покриття; коефіцієнт швидкої ліквідності; коефіцієнт абсолютної ліквідності. При проведенні дослідження ліквідності підприємства за даними показниками не слід обмежуватися лише їх розрахунками і порівняннями в динаміці або з аналогічними підприємствами, тому що аналіз буде неповним.

Рекомендації щодо покращення рівня ліквідності це насамперед, досягнення прийняттого рівня прибутковості, залучення для фінансування довготермінових позик, оптимізація оборотності оборотних активів.

Список використаних джерел

1. Давиденко Н. М. Ліквідність та платоспроможність як показники ефективності фінансового менеджменту підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2005. № 2. С. 36–40.

2. Нагайчук В. В. Політика управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип. 16. Ч. 2. С. 118–121

3. Халатур С. М., Бровко Л. І., Моруґа Т. О. Методологія оцінки ліквідності та платоспроможності сільськогосподарських підприємств. *Економіка та держава*. 2017. № 12. С. 56–60.

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМАТИКА, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

*Колесник В. М., студент
Чуницька І. І., доктор економічних наук, професор
Державний податковий університет*

Насамперед треба сказати, що малий бізнес сьогодні є найбільш динамічним, масовим та гнучким видом ділового сегменту відносин, який безумовно має унікальний спектр недоліків, переваг та закономірностей розвитку. Аргументувати це можна наступним: досить не значні капіталовкладення для створення малого бізнесу дають можливість зменшити використання додаткових ресурсів (фінансових, науково-технічних, виробничих, інвестиційних та трудових) і звузити межі виробництва.

Результативність управління інвестиційною діяльністю підприємств малого бізнесу надає суб'єктам господарювання додатковий прибуток. Тому, вирішення проблем управління інвестиційною діяльністю, має особливу актуальність на сучасному етапі розвитку економічних та фінансових відносин держави.

Дослідженням проблематики інвестиційної діяльності займались доволі багато науковців, серед яких: М. Кондратюк, Л. Сибирка, Н. Замятіна, Д. Аранчій та багато інших. Практичним та теоретичним основам розвитку підприємств малого бізнесу в Україні присвячені роботи таких вчених: Г. Кампо, К. Юрій, В. Виговська, О. Сідун та ін.

Метою даного дослідження є визначення проблематики, перспектив та характеристика сфери управління інвестиційною діяльністю підприємств малого бізнесу.

Зі введенням воєнного стану та розгортанням бойових дій на території України чітко проявилась низка невирішених проблем розвитку підприємств малого бізнесу, які були в більшій мірі усунені і зараз вносять значний вклад у перемогу нашої країни [1].

Малий бізнес у більшості розвинених країнах світу є так званим лакмусовим папірцем цивілізованого ринкового господарства, яке здатне до конкуренції. Впевнено можна сказати, що саме підприємства малого бізнесу вирішують важливі соціально-економічні завдання, стимулюють ринкову економіку до гнучкості, мобілізують фінансові, виробничі та трудові ресурси.

До того ж, підприємства малого бізнесу швидше адаптуються до нових кризових викликів, ніж середні та великі, проте, малий бізнес може бути найуразливішою ланкою. Відбувається це, найчастіше, через відсутність у малого

бізнесу фінансового резерву, який би міг підтримувати в часи настання фінансової кризи, не даючи змоги збанкрутіти.

Відповідно до Закону України «Про державну підтримку малого підприємництва» суб'єкт малого підприємства – це фізична особа, з якої є зареєстрованою у встановленому Законом порядку як суб'єкт підприємницької діяльності; юридична особа – суб'єкти підприємницької діяльності будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, в яких середньооблікова чисельність працюючих за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та обсяг річного валового доходу не перевищує 70 млн гривень [2].

Сьогодні управління інвестиційною діяльністю підприємств малого бізнесу в Україні є досить складним процесом, адже більшість суб'єктів господарювання змушені долати велику кількість макроекономічних перешкод, основною причиною яких є досить неефективна фінансова політика, надмірний податковий тиск та інші маркери у вигляді обмежень, які підкріплені законодавчо.

До речі, також необхідно відзначити, що серед джерел фінансування малого бізнесу банківські кредити посідають третє місце після доходів від діяльності суб'єктів підприємництва та особистих грошових коштів їх власників.

На мій погляд, перспективним шляхом вирішення проблем ефективного та якісного управління інвестиційною діяльністю підприємств малого бізнесу є особливе посилення державної політики у сфері його підтримки.

Основними перспективами управління інвестиційною діяльністю підприємств малого бізнесу в Україні можна наступні:

- сприяння до розширення виробничо-технологічної та інноваційної кооперації підприємств малого бізнесу з подальшим їх інвестуванням;
- використання пільгового оподаткування малих підприємств;
- перехід на більш демократичний рівень ринкових відносин у системі малого бізнесу;
- формування територіальних об'єднань підприємств малого бізнесу;
- застосування зниження податкових ставок на початку діяльності для малих підприємств, які задіяні у виробництві стратегічно важливої продукції;
- запровадження інтеграційної діяльності, щодо прогресивних фінансових механізмів малого підприємництва в загальну фінансово-кредитну систему України [3].

Сьогодні виникає нагальна потреба в удосконаленні управління інвестиційною діяльністю підприємств малого бізнесу, як важливого чинника стійкого зростання економіки країни.

Отже, проведене дослідження дало змогу узагальнити сучасний стан, проблематику та визначити перспективи управління інвестиційною діяльністю

підприємств малого бізнесу. Було зроблено висновки, при врахуванні збитковості діяльності малих підприємств в умовах воєнного стану та фінансової кризи, доцільним залишається формування та забезпечення сприятливих умов для їхньої діяльності, що надалі сприятиме позитивній динаміці соціально-економічного розвитку та модернізації економічної складової.

Список використаних джерел

1. Сибирка Л. А., Корівчак А. М. Управління інвестиційною діяльністю українських підприємств в умовах глобальної економічної турбулентності. 2016. Вип. 7. Ч. 3. URL: [http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvuumevcg_2016_7\(3\)_22](http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvuumevcg_2016_7(3)_22) (дата звернення: 16.02.2023)
2. Закон України «Про державну підтримку малого підприємництва». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2063-14#Text> (дата звернення: 16.02.2023).
3. Суханова А.В., Котик Б.Ю. УДК 330:322 «Сучасний стан та перспективи розвитку інвестиційної діяльності підприємств в Україні» URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/19_ukr/100.pdf (дата звернення: 16.02.23)

УДК 65.012.2:658.4

МЕХАНІЗМУ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Коноплянко Д. О., аспірант

*Науковий керівник: Олійник Т. І., кандидат економічних наук, доцент
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара*

Управління розвитком підприємства вимагає розробки відповідної стратегії, в якій заходи щодо розвитку певних сфер підприємства комбінуються і координуються, а також враховуються особливості розвитку, обумовлені впливом зовнішнього середовища. В умовах інформаційної економіки особливу увагу необхідно приділяти розвитку управлінської сфери підприємства, що є завершенням розвитку інших областей, і інтеграції заходів автоматизації, роботизації та інформатизації, розроблених у межах цього розвитку, в загальну стратегію розвитку вітчизняного підприємства.

При розробці стратегії потрібно домогтися найбільшої визначеності, завдяки чому, підприємство зможе вчасно передбачити зміни у зовнішньому середовищі і моментально на них реагувати.

Необхідно відзначити, що на сьогоднішній день в науці немає єдиного визначення поняття «стратегія підприємства», існує безліч визначень:

- постановка цілей і вироблення відповідних заходів щодо їх досягнення [2];
- програма (стратегічний план) дій, що визначає пріоритети проблем і ресурси для досягнення основної мети [3];
- система організаційно-економічних заходів по досягненню довгострокових цілей підприємства;
- генеральний напрямок діяльності підприємства, що забезпечує узгодження цілей, можливостей підприємства та інтересів працівників [1];
- дослідження майбутнього, аналіз можливих сценаріїв розвитку підприємства [3];
- система способів управління діяльністю підприємства.

Спираючись на наведених вище визначеннях, визначимо «стратегію підприємства» наступним чином: стратегія підприємства – це система управлінських впливів на економічні та організаційні відносини трудових колективів підприємства, спрямованих на досягнення цілей підприємства і забезпечення ефективного функціонування і розвитку підприємства в короткостроковій і довгостроковій перспективі.

Аналіз результатів дослідження розвитку підприємства дозволив встановити, що більшість дослідників при рішенні проблеми формування стратегії розвитку промислового підприємства в сучасній економіці розглядають лише окремі складові стратегії, а в цілому розвиток розглядається в загальному значенні. Підприємствам, що здійснюють виробничу діяльність, необхідно враховувати розвиток виробничого сектора в стратегії розвитку, а потім будувати стратегію загального розвитку, включаючи розвиток управління, з урахуванням необхідності автоматизації, роботизації та інформатизації виробничих і управлінських процесів відповідно до вимог інформаційної економіки [4].

Пропонується розрізнити процес розвитку системи управління підприємством і розвиток окремих сфер його діяльності. Більш того, в цих сферах діяльності підприємства сфери виробництва і управління заслуговують особливої уваги, оскільки саме в цих напрямках відставання від світових лідерів негативно позначається на ефективності галузі

У кожній сфері діяльності підприємства існують спеціалізовані бізнес-процеси, які потребують вдосконалення, насамперед, шляхом автоматизації та інформатизації відповідно до вимог інформаційної економіки.

Отже, для підприємств, що здійснюють виробничу діяльність, необхідно розробити стратегію з урахуванням необхідності автоматизації, роботизації та інформатизації виробничих і управлінських процесів відповідно до вимог інформаційної.

Список використаних джерел

1. Головчук Ю. О., Середницька Л. П. Маркетингова товарна політика – інструмент підвищення конкурентоспроможності підприємства. *Агросвіт*. 2020. № 1. С. 61–68. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.1.61>. URL: <http://www.agrosvit.info/?op=1&z=3059&i=8>.
2. Child, C. Whence paradox? Framing away the potential challenges of doing well by doing good in social enterprise organizations *Organ. Stud.* 2020. 41, 1147–1167. DOI: <https://doi.org/10.1177/0170840619857467>.
3. Gong, D.-C.; Kao, C.-W.; Peters, B.A. Sustainability investments and production planning decisions based on environmental management. *J. Clean. Prod.* 2019, 225, 196–208
4. Олійник Т.І., Коноплянко Д. О. Структура механізму стратегічного розвитку вітчизняних підприємств. *Економіка та суспільство*. 2022. № 41.

УДК 658.152

СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Кравцов А. В., студент

Лемішко О. О., доктор економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

В сучасному економічному просторі відсутній об'єктивний метод оцінки інвестиційної привабливості підприємства, що може реально відобразити наявні недоліки функціонування та ризики вкладення коштів у фірму. Наявні методики оцінки інвестиційної привабливості компанії враховують або замалу кількість факторів, необхідних для оцінки, або надмірну, через що вкладнику досить складно виділити необхідні дані та прийняти правильне управлінське рішення.

Інвестиційна привабливість підприємства характеризується ефективністю використання ресурсного потенціалу майна, платоспроможністю, фінансовою стійкістю, його спроможністю до економічного зростання, підвищення прибутковості капіталу, техніко-економічного рівня виробництв, якості та конкурентоспроможності продукції. Інвестиційну привабливість підприємства необхідно розглядати через перспективність, вигідність, ефективність і мінімізацію ризиків інвестиційних вкладень у його розвиток [1].

Зважаючи на те, що функціонування будь-якої соціально-економічної системи, до яких належать і підприємства, відбувається в умовах складної взаємодії комплексу внутрішніх та зовнішніх факторів, то в загальному вигляді фактори інвестиційної привабливості підприємства пропонується розділити на дві групи – внутрішні та зовнішні [2].

Зовнішні чинники – фактори, які опосередковано впливають на інвестиційну привабливість підприємств. Це фактори, на які сама компанія безпосередньо впливати не може, але від цих факторів залежить робота, розвиток і привабливість компанії для інвесторів. До цих факторів відноситься інвестиційна привабливість країн, регіонів і галузей.

Внутрішні фактори безпосередньо впливають на інвестиційну привабливість підприємства і є факторами, які підприємство може контролювати. До основних груп цих факторів можна віднести такі (рис. 1).

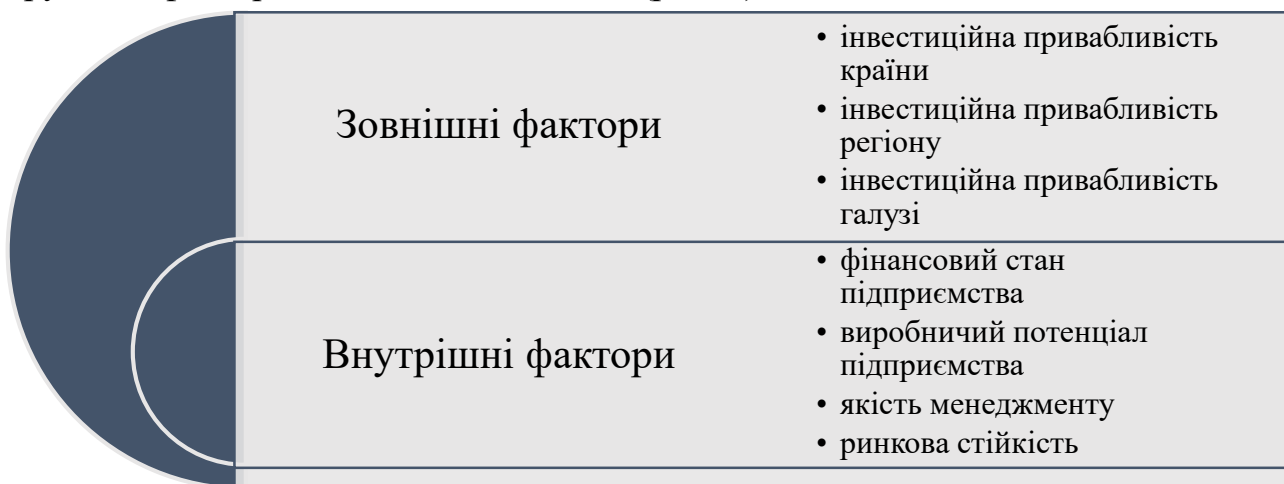

Рис. 1. Фактори інвестиційної привабливості підприємства

Джерело: власна розробка автора.

Більшість вчених відзначають, що фінансові ресурси підприємства є особливо значущим фактором інвестиційної привабливості. Фінансова сторона діяльності підприємства є необхідною для оцінки його привабливості, так само її аналіз представлений у більшості використовуваних методик її оцінки [3].

Сучасні методи оцінки інвестиційної привабливості бізнесу можна умовно поділити на дві групи методів

– основним фактором комплексного аналізу рівня інвестиційної привабливості підприємств є оцінка їх фінансового стану;

– розділити аналіз інвестиційної привабливості на внутрішні та зовнішні фактори та комплексно розглянути метод оцінки при оцінці рівня інвестиційної привабливості підприємств.

Нині в науковій літературі запропоновано кілька методологічно дуже схожих підходів для практичного застосування в оцінці інвестиційної привабливості фірм. На основі обраної системи показників визначено оцінку інвестиційної привабливості підприємств за цими методиками як комплексну категорію, що відображає стан і розвиток підприємств. Це означає, що попередні припущення узгоджуються з тим, що процес формування оцінки інвестиційної привабливості підприємства є багаторівневим. Загальна закономірність усіх методів оцінки, які

комплексно враховують внутрішні та зовнішні чинники інвестиційної привабливості підприємства, полягає в тому, що незалежно від того, скільки факторів враховується в аналізі, метод розрахунку показників базується на принципі від часткового до загального. Спочатку оцінюють внутрішні та зовнішні параметри інвестиційної привабливості компанії, а потім складають остаточне значення комплексного (інтегрального) показника.

Отже, в результаті вивчення методів та підходів до оцінки інвестиційної привабливості підприємства можна виділити такі основні моменти: аналіз внутрішніх факторів впливу на інвестиційну привабливість бізнесу повинен базуватися на інформації, що цікавить інвесторів, яка дає повну характеристику внутрішнього стану організації; аналіз зовнішніх факторів необхідний для комплексної та повної оцінки інвестиційної привабливості підприємства; оцінка інвестиційної привабливості підприємства повинна включати аналіз фінансового стану підприємства як основного фактора комплексної оцінки.

Список використаних джерел

1. Зубченко В. В. Методичні підходи оцінки інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств. *Економіка та управління АПК*. 2017. № 1. С. 35–43.
2. Пилипенко Н. М. Принципи та фактори інвестиційної привабливості підприємства. Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 6-8 травня 2014 р.: у 2-х т. Суми : СумДУ, 2014. Т.1. С. 271-273.
3. Рзаєва Т. Г. Фінансовий аналіз інвестиційної привабливості підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2021. № 5, т. 1. С. 270-273.

УДК 346

РОЛЬ ФІНАНСІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ У ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Кузьміна В. О., студентка

*Гриліцька А. В., кандидат економічних наук, доцент, доцент
Черкаський державний бізнес-коледж*

Фінансова система України поділяється на окремі сфери, що займають певне місце та відіграють певну роль у регулюванні фінансових відносин в країні. Серед них важливу роль відіграють суб'єкти господарювання, зокрема малого, середнього та великого бізнесу. Ці організації займаються діяльністю, що рухає економіку країни. Фінансовий добробут цих суб'єктів господарювання має вирішальне значення для фінансової стабільності України.

Дослідження, що стосуються визначення сутності та розвитку фінансів суб'єктів господарювання здійснюються багатьма вченими, зокрема такими, як Л.К. Воронова, О.Д. Василик, М.Д. Білик, С.І. Юрій, В.М. Федосов, І.Я. Чугунов.

В Господарському кодексі України зазначено що суб'єктами господарювання визнаються учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством [2].

Виходячи з цього суб'єкти господарювання це підприємства, організації, страхові компанії, комерційні підприємства, інвестиційні фонди, державні установи й організації, створені органами влади, метою яких є одержання доходу та інші господарські організації

Відповідно і фінанси суб'єктів господарювання - система економічних відносин з приводу формування, розподілу та використання доходів, надходжень і грошових фондів для забезпечення процесу виробництва та відтворення, підвищення рівня ефективності його діяльності та матеріального стимулювання працівників.

Фінанси суб'єктів господарювання є основою фінансової системи країни, яка забезпечує ефективне функціонування суспільства в цілому. Ці організації створюють робочі місця, можливість здійснювати безперервний процес виробництва та відтворення господарського суб'єкта, сплачують податки та генерують прибуток, цим самим забезпечуючи розвиток економіки [1].

Свою сутність фінанси суб'єктів господарювання проявляють через такі головні функції:

- 1) забезпечувальна – формування фінансових ресурсів;
- 2) розподільча – розподіл, використання фінансових ресурсів
- 3) контрольна – контроль за формуванням, розподілом, використанням фінансових ресурсів.

Тобто діяльність суб'єктів господарювання, забезпечує кругообіг фінансових ресурсів, авансованих в основні та оборотні активи, та їх акумуляцію в статутному капіталі підприємства; розширеного відтворення безперервного процесу виробництва, основним джерелом реалізації якого є чистий прибуток; використання чистого прибутку суб'єкта господарювання з метою формування децентралізованих фондів фінансових ресурсів для поповнення статутного та резервного капіталу, на споживання чи нагромадження; контроль за використанням децентралізованих фондів грошових коштів суб'єктів господарювання за допомогою аналізу й оцінки фінансових показників їх діяльності.

Роль фінансів суб'єктів господарювання у фінансовій системі України має важливе значення для зростання та розвитку економіки, однак вони також досить часто стикаються з кількома проблемами, які перешкоджають їх зростанню та розвитку. До цих проблем відносяться:

1. Фінансування. Фінансування є одним із значних викликів, з якими стикаються суб'єкти господарювання в Україні. Щоб знайти вихід з цієї ситуації, суб'єктам господарювання доводиться досліджувати альтернативні джерела фінансування, або також працювати над покращенням своєї кредитоспроможності, створюючи хорошу кредитну історію, надаючи заставу або налагоджуючи відносини з банками та іншими фінансовими установами.

2. Фінансове регулювання. Нормативно-правове регулювання в Україні може бути складним для суб'єктів господарювання, оскільки нормативно-правові акти часто є нечіткими або часто змінюються. Щоб подолати цю проблему, суб'єкти господарювання мають бути в курсі останніх регуляторних змін, співпрацювати з юридичними експертами, щоб зрозуміти норми та відповідально їх дотримуватись. В свою чергу уряд має працювати над створенням середовища, яке підтримує та заохочує ріст і розвиток суб'єктів господарювання.

3. Економічна нестабільність. Економічна нестабільність в Україні створює проблеми для суб'єктів господарювання, оскільки їм важко підтримувати стабільний грошовий потік через інфляцію, коливання валюти та інші економічні фактори. Щоб подолати цю проблему, суб'єкти господарювання можуть зосередитися на створенні диверсифікованого портфеля продуктів і послуг, налагодженні стосунків із клієнтами та прийнятті стратегій скорочення витрат для зменшення своїх витрат.

Отже, суб'єкти господарювання відіграють вирішальну роль у фінансовій системі України, оскільки своєю фінансовою діяльністю сприяють зростанню та розвитку економіки. Однак ці організації стикаються з кількома проблемами, включаючи доступ до фінансування, регулювання та економічну нестабільність. Використання фінансів дає змогу суб'єктам господарювання сфери матеріального та нематеріального виробництва забезпечити безперервність процесу відтворення, вирішувати виробничі, економічні та соціальні завдання, формувати централізовані та децентралізовані фонди фінансових ресурсів як на рівні держави, так і на рівні господарських суб'єктів.

Список використаних джерел

1. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2018. 292 с.

2. Господарський кодекс України, № 436–IV від 16.01.2003 зі змінами і доповненнями URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Куруц О.М., магістр

Скрипник Г.О., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

З розвитком євроінтеграційних та глобалізаційних процесів роль фінансового менеджменту платоспроможності сільськогосподарських підприємств значно зростає. Щоб не стати неплатоспроможним, сільськогосподарське підприємство має постійно контролювати ситуацію на ринку, забезпечувати високу ефективність виробництва та управляти платоспроможністю, що має значну роль у забезпеченні фінансово-економічної безпеки суб'єкта господарювання.

Широке коло питань дослідження платоспроможності суб'єктів господарювання висвітлено в працях зарубіжних та вітчизняних економістів: М. Абрютіна, І. Бланка, О. Єфімова, А. Измалкова, О. Кислиці, В. Ковальова, Л. Лахтіонова, М. Малик, А. Поддерогіна, П. Саблука, Г. Савицька, П. Стецюк, Є. Стоянова, Л. Черненко, А. Чупіс, А. Шеремет та ін.

Проте дослідження та критичний аналіз опублікованих методологічних концепцій, методичних підходів і практичних розробок з даної проблеми переконують, що на даний час науковці не мають єдиного погляду на визначення поняття «платоспроможність підприємства», що зрештою ускладнює вирішення як науково-практичні завдання.

Західні дослідники дотримуються думки, що платоспроможність визначається здатністю покривати збитки наявними оборотними коштами. Дж. Ворст, П. Ревентлоу стверджують, що визначальною рисою платоспроможності підприємства є «здатність протистояти збиткам» [2]. Важливою відмінністю цього визначення від інших є те, що платоспроможність відповідає не тільки за погашення зобов'язань компанії, але й за наявність певного фінансового потенціалу для покриття збитків. Але ми не можемо підтримати таку позицію, адже платоспроможність підприємства – це не лише покриття збитків, а й здатність погашати короткострокові зобов'язання та забезпечувати виробничий процес.

Існує інший підхід, при якому платоспроможність прив'язується до фінансового стану і розглядається як його показник. М.А. Болух, В.І. Іващенко, В.М. Мельник, Є.В. Мних, К.В. Тарасенко, вважають, що «...платоспроможність підприємства є найважливішим показником, що характеризує фінансовий стан підприємства» [3].

Деякі автори а саме М. С. Абрютіна, А. В. Грачев вважають домінуючим у цій концепції її практичний аспект: «Платоспроможність означає достатність

ліквідних активів для погашення всіх короткострокових зобов'язань перед кредиторами в будь-який час». Тобто акцентується увага на важливості рівня ліквідності активів, необхідного для повернення поточних зобов'язань [1].

Проведення великої кількості активних операцій аграрними підприємствами України здійснюється шляхом формування відповідної структури портфелів їх фінансових інвестицій та розміщень. Але збільшення частки дебіторської або кредиторської заборгованості в активах підприємства призводить до погіршення його ліквідності.

Тому для зниження ризику збитків необхідно проводити поглиблений аналіз формування інвестиційного портфеля та залучення фінансових ресурсів підприємства з точки зору ліквідності, прибутковості операцій та їх диверсифікація. При цьому бажано дотримуватися наступних рекомендацій:

- розгляд питань, пов'язаних з формуванням портфеля фінансових інвестицій та зобов'язань підприємства, необхідно здійснювати у зв'язку із завданнями і цілями управління підприємством в цілому та завданнями досягнення і підтримки необхідного рівня ліквідності, платоспроможності і прибутковості окремих операцій;

- враховуючи те, що для більшості сільськогосподарських підприємств переважаючу частку в структурі портфеля фінансових інвестицій складають кредити, підвищену увагу слід приділяти залученим кредитам;

- співвідношення ліквідності та ризикованості певної операції доцільно розглядати як узагальнений показник при визначенні напрямів фінансових інвестицій для формування ліквідного портфеля підприємства.

Таким чином, можна зазначити, що з метою вдосконалення фінансового менеджменту платоспроможності сільськогосподарських підприємств доцільно дотримуватись таких пропозицій:

- платоспроможність підприємства доцільно визначити як функціональну залежність різниці обсягу фінансових ресурсів за відповідними групами активів, класифікованих залежно від ступеня ліквідності, та пасивів підприємства, згрупованих за терміновістю. їх використання та залучення;

- підприємству з нестабільною платоспроможністю в першу чергу необхідно вдосконалити організаційну структуру управління, звернути увагу на розвиток управління та, можливо, створити службу внутрішнього аудиту, що б зменшило зловживання на підприємстві;

- підприємство повинно постійно визначати потребу в ліквідних фінансових ресурсах на короткостроковий і довгостроковий періоди.

Отже, вдосконалення фінансового менеджменту платоспроможності аграрного підприємства повинно здійснюватися шляхом виваженої фінансової політики підприємства щодо пасивних та активних операцій, яка повинна

реалізовуватися з урахуванням кон'юнктури ринку та специфіки діяльності. виконується.

Список використаних джерел

1. Абрютіна М. С. Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства : учеб.-практ. посіб. / М. С. Абрютіна, А. В. Грачев. 3-е изд., перераб. и дополн. М. : Изд-во “Дело и Сервис”, 2001. –356 с.
2. Ворст Й. Економіка фірми / Й. Ворст, П. Ревентлоу ; пер. с дат. А. Н. Чеканського, О. В. Рождественського. М. : Высш. шк., 2004. 235 с.
3. Іващенко В. І. Економічний аналіз господарської діяльності / В. І. Іващенко, М. А. Болюх. К.: ЗАТ НІЧ ЛАВА, 2012. 136 с.

УДК 336.22

НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Лисенко Є. В., студент

Лемішко О. О., доктор економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Одною із основ створення власного підприємства є формування основного капіталу. Відповідно, актуальними є дослідження напрямків підвищення ефективності функціонування основного капіталу. Капітал у процесі свого відтворення відіграє важливу роль як головний фундамент формування та розвитку підприємства, задовольняючи інтереси держави, власників та робітників. Систематичні дослідження щодо основного капіталу ще у XVIII столітті, провів видатний економіст Адам Сміт. В своїй головній праці “Дослідження про природу і причини багатства народів” він запровадив поняття основного й оборотного капіталу [1].

На нашу думку, ефективне формування основного капіталу – це базис працездатності підприємства, адже без комфортних умов праці, сучасного устаткування, та приміщення придатного для надання послуг чи продажу товарів, прибуткове ведення бізнесу значно ускладнюється. В сучасному суспільстві створення капіталу вимагає не тільки базових знань про його формування, а ще й професійних навичок та вміння правильно даним капіталом розпорядитись.

Капітал, що поряд з іншими видами економічних ресурсів забезпечує виробничий процес, у ринкових умовах перетворюється на один з основних визначальних чинників ефективності господарювання; капітал підприємства відбиває процес створення, розподілу, використання і відтворення фінансових

ресурсів як у масштабах окремого підприємства, так і держави в цілому [2, с. 144]. В бухгалтерському обліку основний капітал відобразатиметься у трьох основних ракурсах: з продуктивної економічної точки зору, в залежності від джерел його фінансування та в процесі свого руху, зносу і оновлення; для характеристики об'єкту обліку, який представляє продуктивну сторону засобів праці, на всіх законодавчих рівнях має застосовуватися термін „Основні засоби” [3].

Основний капітал буде функціонувати протягом деякого періоду часу, то з'являється проблема його зносу та псування. Розрізняють два види зносу: фізичний та моральний. Фізичний знос пов'язаний з втратою властивостей основного капіталу під впливом часу, тобто якщо якесь обладнання чи приміщення стає непридатним для використання, і це стає приводом зробити модернізацію основного капіталу. А моральний знос пов'язаний з науково-технічним та інноваційним розвитком, деякі технології виробництва продукції з часом стають застарілими і менш ефективними і це в свою чергу призведе до зниження виробництва і відповідно до якості та ціни товару або послуг. Звісно морально застарілий основний капітал ще придатний для виробництва, але його знос буде значно впливати на ціну кінцевої продукції.

Перед тим як формувати основний капітал потрібно розібратись з джерелом його формування, тобто знайти кошти для його створення. Можна скористатись власним капіталом, залученим або позиковим. Власний капітал має більшу перевагу адже непотрібно буде сплачувати відсотки за кредит або ділити прибуток між власником та інвестором. Він включає в себе: статутний, резервний та пайовий капітали. Залучений капітал може бути отриманий в натуральній або грошовій формі від зацікавлених інвесторів, з метою в подальшому отримати економічну вигоду тобто отримання прибутку. А позиковий капітал це є кошти які були взяті у кредит (позичку), в банку або інших фізичних особах під конкретний відсоток.

Що до ефективності використання основного капіталу потрібно розробити чіткий і послідовний план виготовлення продукції, та шляхи її збитку. Припустимо що ми вже маємо капітал в грошовому еквіваленті, тепер потрібно його перетворити на основний капітал, потрібно закупити або орендувати сучасне обладнання і краще мати меншу його кількість але модернізовану аніж велику і застарілу, потім придбати або орендувати придатне для виробництва приміщення. І при цьому всьому потрібно максимально мінімізувати витрати підприємства. Тож, чим продуктивнішим буде основний капітал, тим більш якісну і конкуренто спроможну продукцію ми зможемо виробляти і реалізувати за більш високою ціною, і відповідно більше отримати доходу.

Отже щоб у процесі відтворення основний капітал був ефективним необхідно мати план функціонування підприємства, забезпечити наявність потрібного рівня людського капіталу та здійснювати постійний рух даного капіталу. Крім того,

власник повинен постійно вдосконалювати свої знання та навички щодо управління основним капіталом, щоб максимально ефективно використовувати його потенціал, а також по мірі зносу замінювати старе обладнання. І таким чином в подальшому розвитку наше підприємство зможе виробляти ширший спектр товарів, тим самим зможе конкурувати з досвідченішими та більшими підприємствами.

Список використаних джерел

1. Адам Сміт. Дослідження про природу і причини багатства народів / Адам Сміт; О. Васильєв, М. Межевкіна, А. Малівський. Київ: Наш формат, 2018. 736 с.
2. Рибіцька А.В. Управління капіталом підприємства на основі оптимізації структури позикового капіталу. Фінансовий простір. 2014. № 2 (14). С. 144–148.
3. Ганусич, В. О. Основні засоби, основні фонди, основий капітал: визначення та змістове навантаження термінів. Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Економіка/ редкол.: В.П. Мікловда (гол. ред.), М.І. Пітюлич, Н.М. Надь та ін. Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2010. Спецвип. 29. Ч. 2: Удосконалення обліку, аналізу, аудиту і звітності в сучасних умовах глобалізаційних процесів у світовій економіці. С. 26–28.

UDC 332.365

SUNFLOWER OIL MARKET IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF FINANCE CONSTRAINTS DUE TO THE WAR IN UKRAINE

Lusyuchenko V. O., student

*Makarchuk O. G., Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine*

The market of oil crops is one of the most important markets of Ukraine. Vegetable oil is the most demanded product on the domestic and international markets. In recent years, Ukraine has taken a leading position in the export of oil crops, so the development of this market requires the modernization of sunflower oil production plants. Currently, the country produces 6.4 million tons of oil, of which it exports 6 million tons, which is 60% of world exports [1].

Ukraine's oil industry is export-oriented. Ukrainian sunflower oil is exported to more than 120 countries of the world, and the main consumers on the world market of Ukrainian refined sunflower oil are the EU countries (19.4%), Malaysia (16.1%), Jordan (9.1%), and exports have also increased of refined sunflower oil to the USA (2.4%) [2].

The results of world sunflower production in 2021/22 MY showed record results for all time - 57.2 million tons. Also, as for the world, sunflower production became an record

for Ukraine - 17.5 million tons. or 31% of the world volume. Export in the same year amounted to 2.65 million tons, which is almost equal to the indicator for 2020/21 MY [3].

The selling prices of enterprises for unrefined sunflower oil compared to May 2021 decreased by 3.1%, refined - by 5.5%. In July of 2022, the selling prices of enterprises decreased (compared to May) for unrefined sunflower oil - by 4.2%, refined - by 9.2%. Compared to June of the 2022, the selling prices of enterprises decreased for unrefined oil - by 1.2%, refined oil - by 4.0% [4].

Due to the temporary occupation of a part of the territories, the acreage under sunflower in Ukraine in 2022 was significantly reduced. As of October 2022, rapeseed and sunflower crops have already been harvested in Ukraine. In 2022, due to military operations, all the usual export schemes for oil and their processing products were destroyed. Sunflower exports from Ukraine reached a maximum of 1.63 million tons, which occurred due to the suspension of sunflower oil exports and a significant reduction in oil processing within the country.

Under the influence of the war, a sharp drop in the sunflower harvest in Ukraine led to a drop in the prices of both sunflower and oil in the world market. The Russian invasion of Ukraine led to the reduction of parts of cultivated areas. It is impossible to carry out sowing work in the occupied territories. Also, due to the terrorist actions of the aggressor, aimed at destroying the energy system of Ukraine, oil companies are unable to work continuously. This is dangerous and can lead to unpredictable consequences.

Sunflower processing in Ukraine has undergone a significant reduction, with the beginning of hostilities, this industry was almost completely blocked. About 10 million tons of sunflower were processed in 10 months 2022. And by the end of the season 2022, analysts expected another 1.2-1.3 million tons [6].

Specialists from the Ukrainian union "Ukroliyprom" predicted that in 2023 Ukraine can supply about 4.2 million tons of sunflower oil abroad. Such assumptions were based on the fact that domestic production is expected to be between 4.3 million tons and 4.5 million tons. The worst forecasts of experts in terms of the volume of production of these products are within the range of 3.5 million tons - 3.6 million tons, with such a quantity it will be possible to supply abroad only 3.45-3.55 million tons of oil. The domestic consumption of this product for this season is forecast to be around 400 thousand tons under good conditions, or 200 thousand tons under the most unsatisfactory conditions [5].

Therefore, the oil crop market in 2023 will depend entirely on export opportunities and the ability to carry out sowing operations in the whole territories.

References

1. Agravery. The geopolitical situation becomes a significant challenge for the sunflower oil market in the current season/ URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/geopolitichna-obstanovka-stae-znacnim-viklikom-dla-rinku-sonasnikovoi-olii-v-potocnomu-sezoni>.

2. The production of unrefined sunflower oil has fallen in Ukraine Source: Agravery.com URL:<https://agravery.com/uk/posts/show/v-ukraini-vpalo-virobnictvo-nerafinovanoi-sonasnikovoi-oil>

3. Ukraine will remain the world leader in the production and export of sunflower oil - expert Source: Agravery.com URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/ukraina-zalisitsa-svitovim-liderom-iz-virobnictva-ta-eksportu-sonasnikovoi-olii-ekspert>.

4. Coriander oil fell in price for the first time in a year - association URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/08/19/677055/>.

5. Forecasts for the export of sunflower oil in 2023 URL: <https://produkraine.org/blog/prognozi-shhodo-jeksportu-sonashnikovoji-oliji-u-2023-roci-117.html>.

6. What will the Ukrainian sunflower and oil market be like in the new season — analysts' forecasts. URL: <https://elevatorist.com/blog/read/812-yakim-bude-ukrayinskiy-rinok-sonya>

УДК 336.338

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ В СИСТЕМІ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Лісовенко А. І., студентка

Скакунова С. С., студентка

Близнюк О. П., кандидат економічних наук, доцент

Державний біотехнологічний університет

Ринкові умови господарювання, проблеми фінансового забезпечення діяльності підприємств в умовах війни обумовлюють необхідність кваліфікованого аналізу та обґрунтованої оцінки інвестиційної привабливості та фінансової стійкості підприємств з метою їх виживання в умовах кризи та необхідності подальшого економічного розвитку та зростання капіталізації.

У сучасній економічній літературі сформувалися два основні підходи до трактування інвестиційної привабливості підприємств та механізму управління нею: 1-й підхід – це трактування інвестиційної привабливості як інтегральної характеристики окремих підприємств з певними особливостями; 2-й підхід – як сукупність певного набору характеристик підприємства [1-5].

І.О. Бланк визначає інвестиційну привабливість підприємства як інтегральну характеристику окремих компаній (фірм), об'єктів майбутнього інвестування з позиції перспектив їх розвитку, обсягу і можливостей збуту продукції, ефективності використання активів та їх ліквідності, стану платоспроможності та фінансової стійкості [1].

Т.В. Майорова, А.А. Мазаракі, Л.О. Лігоненко доповнюють інтегральну оцінку інвестиційної привабливості підприємства поглибленим аналізом фінансового стану, можливостями розвитку техніко-економічного та організаційного рівня виробництва, соціальної складової та інформаційної безпеки; узагальненою характеристикою переваг і недоліків інвестування окремих об'єктів чи напрямів з позиції конкретного інвестора, де треба відрізнити інвестиційну привабливість окремих регіонів, галузей економіки, реальних проектів, фінансових (фондових) інструментів [2-3].

На думку О.В. Ситник та Н.С. Краснокутської інвестиційна привабливість підприємства – це сукупність характеристик його фінансово-господарської та управлінської діяльності, перспектив розвитку та можливості залучення інвестиційних ресурсів, яка визначає рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог чи інтересів інвестора щодо конкретного підприємства [4-5].

Необхідно зазначити, що інвестиційна привабливість та фінансова стійкість – це взаємопов'язані між собою економічні характеристики підприємства, які залежать від його фінансового потенціалу, що визначається обсягом і структурою власних, позичених та залучених фінансових ресурсів, інвестованих в активи. Підвищення рівня фінансової стійкості та інвестиційної привабливості залежить від раціональності управління фінансовим потенціалом підприємства, наявності достатнього обсягу власних коштів і формування оптимальної структури капіталу, що можливе лише за умови стабільної рентабельної роботи суб'єкта підприємництва.

У системі складових елементів фінансової стабільності підприємства фінансова стійкість займає одне із головних місць. Фінансова стійкість підприємства є однією із найважливіших характеристик фінансового стану підприємства. Фінансова стійкість – це такий стан фінансових ресурсів підприємства, за якого раціональне розпорядження ними є гарантією наявності власних коштів, стабільної прибутковості та забезпечення процесу розширеного відтворення.

На фінансову стійкість підприємства впливає ціла низка чинників. Одним із найважливіших внутрішніх чинників фінансової стійкості є оптимізація вертикальної та горизонтальної структури капіталу і активів підприємства. Значною мірою фінансова стійкість підприємства залежить від якості політики управління активами та капіталом. Стратегія управління капіталом передбачає оптимізацію складу та структури джерел фінансування активів, власних фінансових ресурсів, а також правильний вибір політики управління ними.

Одним з найважливіших чинників досягнення фінансової стійкості підприємства є оптимізація складу та структури власних та позикових фінансових

ресурсів, а також політика управління джерелами формування капіталу підприємства. Збільшення позикового капіталу, з одного боку, приводить до зростання прибутковості власного капіталу, а з другого – надмірне зростання частки позикового капіталу призводить до зниження фінансової стійкості підприємства, зростання ризику втрати платоспроможності та фінансової незалежності. Отже, у цьому зв'язку особливо важливим є чинник умілого використання ефекту фінансового левериджу і забезпечення оптимізації структури капіталу підприємства.

Головною умовою забезпечення прийняттого рівня фінансової стійкості підприємства в системі підвищення його інвестиційної привабливості є оптимізація структури капіталу та активів, яку проводять за багатьма критеріями для забезпечення фінансової рівноваги підприємства, досягнення високого рівня рентабельності використання власного капіталу, залучення позикового капіталу за найменшою вартістю та мінімально допустимим ризиком із метою дотримання певного рівня ліквідності, плато- та кредитоспроможності, фінансової стійкості, високої ділової активності, забезпечення запасу фінансової міцності підприємства.

Список використаних джерел

1. Бланк І. О. Інвестиційний менеджмент. Київ: ІТЕМ ЛТД, 1995. 448 с.
2. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність : навч. посіб. Київ : ЦНЛ, 2004. 376 с.
3. Мазаракі А.А., Лігоненко Л.О., Ушакова Н.М. Економіка торговельного підприємства : підруч. Київ : Хрещатик, 1999. 800 с.
4. Ситник О. В. Економічна сутність інвестиційної привабливості підприємства та її характеристики. Інвестиції : практика та досвід. 2015. № 23. С. 127–130.
5. Краснокутська Н. С. Оцінка інвестиційної привабливості. *Бізнес Інформ*. 2000. № 4. С. 62–65.

УДК 332.2:332.3

ЕКОНОМІКА НЕТРАДИЦІЙНОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Ляшинський В. Б., аспірант

Гулько Л. А., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Сьогодні сільськогосподарське виробництво виступає одним із факторів антропогенного впливу на земельні ресурси та навколишнє середовище, насамперед через інгредієнтне забруднення ґрунту, водних об'єктів, продовольчої сировини. За даними ФАО ООН, на частку сільського господарства припадає понад 13% від загального обсягу антропогенних викидів парникових газів, тому екологізація аграрного землекористування - найважливіший напрямок розвитку з

метою охорони земель і природи та забезпечення населення екологічно чистими продуктами. На жаль, в Україні рівень розорювання земель досягає в середньому 54 відсотки, а у деяких областях - 70 відсотків і більше.

Земельні ресурси прискореними темпами деградують, забруднюються та виснажуються, і при цьому не виробляється достатня кількість продовольства навіть для нинішнього покоління, ставляться під загрозу потреби майбутніх поколінь. Щорічні збитки від основних видів ґрунтової деградації становлять близько 40-50 млрд. гривень, у тому числі за рахунок незбалансованих втрат гумусу і поживних речовин - 23-28 млрд. гривень; від недобору продукції та втрат ґрунту через ерозію - 17-22 млрд. гривень [1].

Таблиця 1 - Потенціальна щорічна економічна та суспільна вигода нетрадиційного сільськогосподарського землекористування в Україні

Рівень	Тип	На 1 га застосування ГРЗ, дол. США	На 1 га застосування НЗ, дол. США*	Разом на 1 га застосування ГРЗ і НЗ, дол. США	Вигода на площі 5135,9 тис. га, млн дол. США
Щорічна вигода на рівні фермерських та інших с. г. підприємств	Комерційний ефект: приріст чистого доходу	136	120	256	1 314,8
Щорічна вигода на національному рівні	Суспільний ефект: додаткова користь, крім рівня фермерського господарства, та додаткового збільшення родючості ґрунту	123	108	231 1	1 186,4
Загальна національна вигода		259	228	487	2 501,2
Щорічна вигода на глобальному рівні	Скорочення викидів**	0,33 тонн CO ₂ на рік	0,33 тонн CO ₂ на рік	0,66 тонна CO ₂ на рік	3 389,5 тис. тон
Загальна сума необхідних інвестицій	Інвестиції в сільськогосподарську техніку та гербіциди, проведення досліджень та землевпорядкування	200	від 44 до 300	мінімальні - 244 максимальні - 500	мінімальна - 1 253 максимальна - 2 568,0

* Приріст чистого доходу від інших заходів нетрадиційного сільськогосподарського землекористування за даними досліджень В.Б. Ляшинського при курсі гривні до долара США - 35,0.

** Щорічне скорочення викидів 0,33 т CO₂-екв./га/рік при зв'язуванні + 0,16 т CO₂ / га/рік за рахунок запобігання викиду від спалювання палива [3].

Застосовуючи відповідні методи землекористування, можна значною мірою відновити функції земельних та інших природних ресурсів. Серед основних заходів підвищення продуктивності орних земель можна назвати такі як зменшення

розораності території і сільськогосподарських угідь та впровадження нетрадиційного сільськогосподарського землекористування як системи, що дає змогу зберігати здоров'я ґрунтів, екосистем і людей.

Розораність території країни необхідно зменшити із 32756,0 тис. га до 27412,7 тис. га або на 5343,3 тис. га, що складає 16,3%. Відповідно розораність території України зменшиться до 45,4 відсотка.

Цей захід можливо здійснити розробивши концептуальні підходи до використання та охорони ріллі у сфері нетрадиційного сільськогосподарського землекористування. До основних напрямів можливого подальшого використання ріллі для зменшення розораності території України пропонується віднести: 1) орні землі з деградованими та малопродуктивними ґрунтами для використання в ґрунтозахисних сівозмінах; 2) розширення площ під нетрадиційним сільськогосподарським землекористуванням.

Потенційну сукупну вигоду від великомасштабного впровадження ґрунтозахисного та ресурсозберігаючого землеробства в Україні можна поділити на наступні три типи: рівень фермерського господарства, національний та глобальний. Основна економічна та фінансова користь впровадження ґрунтозахисного і ресурсозберігаючого землеробства за кожним рівнем коротко викладена в табл. 1.

Приріст чистого доходу на рівні фермерського господарства складається зі скорочення витрат на паливо та механізацію, довгострокового збільшення врожайності та скорочення врожайності в перші роки впровадження технології, підвищення витрат на нове обладнання, але скорочення зносу обладнання, збільшення витрат на гербіциди та добрива протягом перших років впровадження технології [2].

Отже, потенціальна щорічна економічна вигода на рівні фермерських та інших сільськогосподарських підприємств від застосування ґрунтозахисного та ресурсозберігаючого землеробства та інших заходів нетрадиційного сільськогосподарського землекористування складатиме 1314,8 тис. дол. США. Щорічна вигода від вказаних заходів на національному рівні складатиме 1186,4 тис. дол. США. Сумарно загальна національна вигода складатиме 2501,2 тис. дол. США.

Список використаних джерел

1. Концепція Загальнодержавної цільової програми використання та охорони земель. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 січня 2022 р. № 70-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/70-2022-%D>

2. Третяк А. М., Третяк В.М., Гунько Л.А., Ляшинський В.Б. Економіка нетрадиційного сільськогосподарського землекористування в контексті заходів щодо зміни клімату в Україні. *Агросвіт*. 2022. № 22. С. 3–11.

3. Украина. Плодородие почвы как фактор устойчивости к изменению климата. Всемирный банк. Продовольственная и сельскохозяйственная организация. 2014. 115 с.

УДК 336.6

БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІЙНИ

Махновець Є. В., магістр

Олійник Л. А., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Через повномасштабну збройну агресію російської федерації сьогодні українські підприємці зіштовхнулись із суттєвими змінами у веденні бізнесу. В результаті чого були втрачені ринки збуту та знищені через окупацію виробничі активи, зруйновані логістичні ланцюжки. Все це суттєво вплинуло на можливість підприємств виконувати зобов'язання перед кредиторами.

Наслідки військових дій в Україні порушили економічний баланс між кредиторами і боржниками. При несвоєчасних розрахунках будь-який кредитор може перетворитися в боржника. Тому саме для справедливого розподілу активів боржника між його кредиторами й існують процедури банкрутства. В сьогоднішніх умовах господарювання для підприємств повинна запрацювати досудова санація, яка передбачає певні канікули для підприємства від примусових стягнень і надає перспективу відновити бізнес-процеси, в тому числі й залучення інвестицій а також судова процедура банкрутства. Введення мораторію на задоволення вимог кредиторів, вишикування їх в чергу, зупинення виконавчих проваджень, повернення незаконно виведених активів і притягнення до відповідальності винних осіб – це інструменти, які покликані гармонізувати взаємовідносини між кредиторами і боржником. Банкрутство надає можливість скористатися досвідом арбітражного керуючого, який проаналізує реальний стан боржника, на підставі чого кредитори прийматимуть рішення щодо подальшої долі підприємства: відновлення чи ліквідація.

Тому в нинішніх умовах банкрутство залишається потужним інструментом для відновлення платоспроможності або законного виходу з бізнесу для боржника та надає можливість кредиторам забезпечити повернення боргів. Це стало можливим завдяки двом факторам: навесні 2022 року судова система продемонструвала здатність працювати безперервно навіть в умовах повномасштабної війни: суди порушують нові та продовжують чинні процедури банкрутства; по-друге, законодавець не ввів жодних обмежень або мораторіїв щодо банкрутства.

Статистика кількості відкритих справ про банкрутство, яку публікує судова влада, є на третину меншою, ніж у мирний період (565 справ у 2022 році проти майже 770 за аналогічний період 2021 року). Така ситуація демонструє здатність українського бізнесу домовлятися та виявляти єдність: кредитори і боржники з розумінням ставляться до збереження бізнесу кожного з них. Кредитори, в тому числі банки, за можливості, намагаються врегулювати відносини із позичальниками шляхом реструктуризації кредитів, надання кредитних канікул і утримання від агресивних дій по примусовому стягненню заборгованості. Значно виріс попит на послуги з супроводу процедур реструктуризації. З такими запитами звертаються як кредитори, так і боржники [1].

В умовах воєнного стану збільшується частина підприємств, які збанкрутували або в даний момент знаходяться у кризовому стані з об'єктивних на те причин. Вплив чинника воєнного стану на ймовірність банкрутства підприємства проявляється в наступному: 1) початок воєнних дій є прямим чинником негативного впливу на функціонування не лише суб'єктів господарювання, а й економіки країни в цілому, що пов'язано із переведенням економіки країни до воєнної моделі; 2) активні воєнні дії спричинили міграцію та мобілізацію працездатного населення, що вплинуло на формування попиту та пропозиції на ринку товарів, робіт та послуг в Україні. Одночасно, на фоні негативних інфляційних змін та у частих випадках знищення виробництв чи їх розташування у зонах окупації призвело до того, що підприємства не мають змоги формувати ВВП та здійснювати платежі до бюджету у вигляді податків та зборів; 3) воєнний стан і активні воєнні дії збільшують рівень як фінансового, підприємницького ризику, так і ризику втрати майна господарюючих суб'єктів [2].

Сьогодні держава намагається усіма силами підтримувати бізнес: спрощена система оподаткування; гранти та мікро гранти; програми «Доступні кредити 5-7-9%»; програма «Релокація бізнесу» тощо. Отже, після початку повномасштабної військової агресії РФ проти України та введення воєнного стану на всій території України, частина бізнесів зупинила свою роботу. Процедура банкрутства, як і будь-яка судова процедура, безпосередньо залежить від функціонування судів. Незважаючи на всі труднощі, практика банкрутства продовжує існувати, з'являються нові запити на ініціювання процедур банкрутства як від кредиторів, так і від боржників.

Відкриття провадження у справі про банкрутство не означає припинення господарської діяльності та автоматичний розпродаж всього майна боржника. Кодекс України з процедур банкрутства [3] містить ряд механізмів, що дозволяють саме відновити платоспроможність боржника, при цьому їх застосування можливе тільки у межах справи про банкрутство. Тому на уряд, суди, арбітражних керуючих та практикуючих юристів у сфері банкрутства покладено зобов'язання знайти

напрями, за яких процедура банкрутства не буде асоціюватись з можливістю кредиторів отримати в свої руки активи боржника, а досягне мети, яка закладена в законодавстві з процедур банкрутства – фінансове оздоровлення боржника із рівним ступенем захисту інтересів усіх учасників провадження, так як банкрутство являється дієвим механізмом оздоровлення фінансового стану, відновлення платоспроможності і фінансової стійкості підприємств.

Список використаних джерел

1. Практика банкрутства: підсумки року, що минає, і очікування від 2023 року. URL: <https://borgexpert.com/news/praktyka-bankrutstva-pidsumky-roku-shcho-mynaie-i-ochikuvannia-vid-2023-roku>
2. Цімерман О. І., Олещук О. В. Банкрутство в умовах воєнного стану. 17 червня 2022 р. URL: <https://cutt.ly/4Mr8Sos> (дата звернення: 24.09.2022)
3. Кодекс України з процедур банкрутства: 18.10.2018 № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19>

УДК 336.64

КРАУДФАНДИНГ ЯК ФОРМА ФІНАНСУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

*Мельничук Д. А., студентка
Науковий керівник: Чайка Л. В., викладач
ВСП «Ірпінський фаховий коледж НУБіП України»*

Залучення фінансових ресурсів є важливою умовою започаткування та подальшої діяльності суб'єктів малого підприємництва. Брак власних коштів для реалізації бізнес-проектів, висока вартість кредитних ресурсів, обмеженість програм державної підтримки та інших джерел фінансування спонукають суб'єктів підприємництва до пошуку і використання новітніх альтернативних способів фінансування. Одним із таких способів нині виступає краудфандинг.

Краудфандинг являє собою засіб залучення коштів на реалізацію ідеї чи проекту за допомогою натовпу людей, що передбачає їх колективну співпрацю, надання ними на добровільних засадах власних грошей чи інших ресурсів, зазвичай через Інтернет-платформи [1]. Термін «краудфандинг» по-різному трактується науковцями, зокрема як: колективне фінансування або спільну співпрацю людей; спосіб фінансування проектів та ідей різної спрямованості з використанням Інтернету; відкрите прохання через мережу Інтернет щодо надання фінансових ресурсів; фінансова ініціатива, підтримка різноманітних проектів через Інтернет; фінансовий інструмент, за допомогою якого автор проекту може втілити ідею в повноцінно функціонуючий бізнес [2, с. 29-30].

Як явищу краудфандингу притаманні такі ознаки як: підтримка нових проектів; фінансування групою людей; фінансування з використанням Інтернету; диференціація видів вигод (матеріальна, фінансова, соціальна), які може отримати інвестор [2, с. 29]. Особливістю краудфандингу є й те, що він не лише слугує способом залучення фінансових ресурсів на старті бізнесу, але й водночас інструментом широкої популяризації пропонованої нової продукції, забезпечення підтримки прихильників і клієнтів [3, с. 75]. Вагомою складовою успіху від застосування краудфандингу суб'єктом малого підприємництва є якісно розроблений проект, який враховує інтереси усіх зацікавлених сторін (доброчинців, потенційних клієнтів, менторів, партнерів та ін.) [4, с. 874].

Ключові переваги та недоліки краудфандингу систематизовано у табл. 1.

Таблиця 1 - Переваги та недоліки застосування краудфандингу

Переваги краудфандингу	можливість для підприємця спробувати нові ідеї, не здійснюючи початкових фінансових вкладень; залучити кошти на прийнятних для себе умовах, без передачі авторських прав;
	дозволяє суб'єкту швидко отримати фінансування проекту без участі банків, венчурних фондів і бірж, за більш низькою вартістю капіталу;
	географічна не прив'язаність до місця;
	зменшення інформаційної асиметрії;
	покращення процесу управління бізнес-проектом й підвищення його ефективності завдяки зворотному зв'язку;
	зменшення ризику недобросовісності та шахрайства;
	сприяє більшій прозорості використання коштів залученими сторонами;
	немає вимог до наявності заставного майна;
	інвестори можуть вкладати мізерні суми, простота процесу вкладення;
Недоліки краудфандингу	майбутні потенційні клієнти долучаються до заснування бізнесу, тому будучи зацікавленими в реалізації проекту ще й рекламують його.
	для отримання підтримки людей, бізнес-ідея має бути цілком розкритою на сайті, тому є ризик, що вона може бути перехопленою конкурентами;
	реалізація проектів пов'язана з невизначеністю, так як більшість з них є інноваційними та доволі новітніми;
	в сфері ініціатив із краудфандингу не вистачає досвідчених інвесторів;
	фінансуються здебільшого креативні та оригінальні проекти, або ж проекти із соціальною спрямованістю;
	залежить від рівня доходів людей та їх схильності до інвестування;
існує ризик втрати довіри інвесторів за умови, якщо проект буде неуспішним, або ж одержаний результат не відповідатиме очікуванням.	

Джерело: складено за [2, с. 33; 3, с. 76; 4, с. 874].

Враховуючи суттєві переваги краудфандингу відносно інших методів фінансування малого бізнесу, останній активно розвивається в світі та в Україні. Робота перших в світі краудфандингових платформ Kickstarter і IndieGoGo розпочалась у 2008–2009 рр. При цьому в Україні було реалізовано щонайменше три ідеї, які зібрали значні суми коштів на Kickstarter: гаджет для дистанційного спостереження за домашніми тваринами Petcube – зібрано 251 тис. дол.;

універсальний годинник Lametric – 258 тис. дол.; спалах для смартфонів iBlazr – 56 тис. дол [1]. В наш час в Україні діють такі краудфандингові платформи як: «Big Idea», «Спільнокошт», «На старті», «Куб» [2, с. 32], «Komubook», «Моє місто», «GoFundEd» [3, с. 75] та ін. Завдяки Спільнокошт з 2012 р. зібрано 19,7 млн грн. й реалізовано 271 проект, більшість з яких – це творчі та соціальні ініціативи, освітні програми для дітей. Бізнес-проекти найчастіше представлені на платформі «Куб».

Аналіз засвідчує, що наразі в Україні за допомогою краудфандингових платформ більше фінансується реалізація проектів, які мають соціальну спрямованість. Активне застосування цього способу в цілях фінансування комерційних бізнес-ідей суб'єктів малого підприємництва є обмеженим, зокрема такими факторами як: низьким рівнем обізнаності та довіри населення до даного методу фінансування та українських краудфандингових платформ; низьким рівнем доходів населення, у зв'язку з чим їх суми вкладень незначні, що збільшує період збору коштів на проекти; відсутністю належного законодавчого регулювання краудфандингу; низьким рівнем взаємодовіри між авторами бізнес-проектів й потенційними інвесторами тощо [1; 2, с. 32].

Враховуючи стрімкий розвиток інформаційних технологій в Україні, процесів цифровізації усіх сфер життя суспільства, в найближчій перспективі краудфандинг може зайняти лідируючі позиції серед альтернативних форм фінансування інноваційних бізнес-проектів суб'єктів малого підприємництва.

Список використаних джерел

1. Корнух О.В., Донських Ю.А. Краудфандинг як інноваційне джерело фінансування в Україні. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. 2018. №11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2018/85.pdf.
2. Стрілець В.Ю. Краудфандинг як інструмент залучення громадськості до розвитку малого бізнесу. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2018. № 5 (90). С. 28-36.
3. Носань Н.С., Мартінович В.Г. Альтернативні форми фінансування суб'єктів малого підприємництва: перспективи використання в Україні. *Економіка та суспільство*. 2020. Випуск 21. С. 71-78.
4. Попович Д.В., Назар Н.В., Савчин Н.В. Краудфандинг як новітній спосіб фінансування в Україні. *Молодий вчений*. 2018. № 10 (62). С. 873-876.

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВ

Мищенко Д. Г., магістр

*Біляк Ю. В., кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

Сільське господарство займає важливе значення у господарському комплексі країни, оскільки у загальній економіці все взаємозалежне, отже стабільна, прогресуюча сільськогосподарська діяльність необхідна для рівномірного розвитку всіх відповідних галузей господарства. На сьогодні питання фінансового забезпечення аграрних підприємств набуває особливого значення. Адже рівень розвитку аграрних підприємств впливає на життєвий рівень населення України та на економіку загалом. Аграрний напрямок досить ресурсномісткий, особливо дивлячись на тривалий виробничий цикл та період обігу коштів, який за деякими секторами того чи іншого господарства досягає кількох років. Виходячи з цього аграрній сфері необхідне постійне та стабільне джерело фінансування, яке забезпечило б виробничий цикл на якісному та технологічно новому рівні.

Сектор сільського господарства постійно потребує стабільного фінансування своєї діяльності, то зовнішнього, то внутрішнього, адже найменший збій у постійно діючому виробничому циклі може призвести до затяжного, низькорентабельного або навіть збиткового стану. Відомо, що сільське господарство є досить ризикованим, тому вирішення проблем зниження ступеня цього ризику має приймати держава, оскільки саме вона має багаторічний досвід у регулюванні агровиробництва.

У зв'язку з обмеженістю фінансової підтримки з боку держави саме сільськогосподарські підприємства мають шукати власні джерела фінансування щодо підвищення рівня розвитку.

Можна визначити проблеми, що заважають стабільному розвитку агроформувань:

1. відсутність скоординованості у прийнятті управлінських рішень на державному та регіональному рівнях влади у галузі управління розвитком аграрного підприємства;
2. низька ефективність інтеграції виробництва та науки.

Насамперед державна підтримка має бути спрямована на найважливіші прикладні розробки та фундаментальні дослідження орієнтованих на швидку віддачу.

До зовнішніх джерел фінансування відносяться позикові джерела, до них відносяться довгострокові кредити банків та інші кредитні ресурси, цільовий

державний кредит, спрямований на конкретний вид інвестування та залучені джерела – це внески сторонніх вітчизняних та зарубіжних інвесторів (гранти, безповоротна фінансова допомога), внутрішні джерела самофінансування, а саме частина прибутку, що спрямовується на розвиток виробництва, амортизаційні відрахування, доходи від реалізації основних засобів, частина залишків оборотних активів, що мобілізується, емісія цінних паперів.

Доступ до фінансування має вирішальне значення для виживання та зростання с/п. Щоб полегшити кредитування с/п, важливо розробити добре продуману законодавчу та нормативну базу, яка зменшує передбачувані ризики кредитування, забезпечує надійну банківську практику та усуває асиметрію інформації. Досягнуто певних результатів у розробці такої міцної законодавчої бази: запущено сучасні та уніфіковані реєстри для полегшення використання рухомих активів як застави, а банківські правила узгоджуються з вимогами Базель III. Проте кредитне середовище продовжує залишатися напруженим, де економіка страждає від війни. Війна Росії проти України завдала масштабних збитків українській економіці. За даними Світового банку загальна сума збитків оцінюється у 349 млрд дол США [1].

Чесна конкуренція має вирішальне значення як для економічного зростання, так і для зменшення бідності. Конкуренція створює середовище, в якому економічні суб'єкти стимулюються до підвищення ефективності, інвестування, інновацій та залучення клієнтів, пропонуючи кращі товари та послуги за нижчими цінами. Хоча законодавство та політика щодо конкуренції не спрямовані конкретно на малих с/п, широке та ефективне правозастосування законодавства про конкуренцію має важливе значення для забезпечення рівних умов діяльності, що, у свою чергу, принесе їм користь. Хоча більшість основних будівельних блоків, необхідних для створення функціональних режимів конкуренції, присутні в Україні, фактичне впровадження залишається найважчим викликом. Правова база для конкуренції загалом добре розвинена в Україні охоплюючи більшість основних положень функціональних режимів конкурентної політики. В Україні заборонено анти конкурентні угоди та зловживання домінуючою поведінкою, і має положення щодо контролю за злиттям. Законодавство про конкуренцію однаково поширюється на всі підприємства, незалежно від розміру та форми власності; тобто ані державні, ані іноземні підприємства не звільнені від його дії. Однак, імплементація законодавства про конкуренцію є недостатньою, з огляду на те, що воно демонструє значне переслідування картелів та/або контроль за злиттям. Причиною цього може бути відсутність необхідних інструментів, небажання використовувати наявні повноваження, недостатнє фінансування та кадрове забезпечення конкурентних органів або політичні фактори.

Уряду слід активізувати свої зусилля та розглянути наступне: збільшення охоплення системи кредитної інформації, щоб вона збирала платіжну інформацію

від ширшого кола учасників; підтримка розвитку лізингу та факторингу шляхом завершення та перегляду поточних реформ законодавчої бази; координація заходів з підвищення фінансової грамотності для підвищення рівня ефективності таких ініціатив.

Список використаних джерел

1. Як війна вплинула на економіку України. URL: <https://www.dw.com/uk/ak-vijna-vplynula-na-ekonomiku-ukraini/a-63093916> (дата звернення: 06.11.2022).
2. SME Policy Index: Eastern Partner Countries 2020. <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/ac6d45ca-en.pdf?expires=1667564297&id=id&accname=guest&checksum=E2F3CBEA7DDF3D97EED2D9FC49E92F1B> (дата звернення: 06.11.2022).

УДК 336.64

ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ ЗАРЕЄСТРОВАНОВОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Невгад Б. П., студент

Лемішко О. О., доктор економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Світовий досвід господарювання показує, що важливою умовою для стабільного розвитку функціонування будь якого підприємства є формування зареєстрованого (пайового) капіталу. Він є важливим інструментом у системі управління і прийняття різноманітних господарських рішень на підприємстві. Зареєстрований капітал є одним з основних складових формування власного капіталу суб'єктів господарювання. Зареєстрований або статутний капітал є важливою правовою, фінансово-економічною та обліковою категорією; з позиції обліку, зареєстрований капітал є ширшим поняттям, ніж статутний капітал господарських товариств, оскільки він включає також інший зареєстрований капітал приватних підприємств [3, с.188]. Зареєстрований капітал створюється за рахунок внесків засновників (учасників) і може поповнюватися за рахунок прибутків, додаткових вкладів учасників, спонсорських та інших внесків. Найпоширенішими джерелами формування зареєстрованого (пайового) капіталу є власні матеріальні ресурси засновників.

Капітал товариства формується за рахунок [2]:

- майна підприємства, включаючи акції (частки), що належать підприємству або управління якими воно здійснює;
- права господарського відання на закріплені за підприємством об'єкти права державної власності, що не підлягають приватизації;

- права постійного користування земельними ділянками підприємства;
- пакетів акцій (часток) інших господарських товариств.

Зареєстрований капітал, на нашу думку, – це матеріальний фундамент суб'єкта господарювання. Він виступає свого роду гарантією виконання зобов'язань перед клієнтами. Не варто його плутати зі стартовим капіталом підприємства. Капітал повинен бути в кожного суб'єкта господарювання. Він становить майнову основу функціонування товариства. Капітал - це сума всіх засобів засновників для забезпечення ефективної діяльності самого підприємства; тобто, це вартісна оцінка внесків засновників (учасників) підприємства. Внески засновників у капітал можуть бути у вигляді коштів, у майновій формі та у формі нематеріальних активів [1].

Таблиця 1 - Особливості формування зареєстрованого (пайового) капіталу господарських товариств різної організаційно-правової форми в Україні

Установчі документи	Види господарських товариств				
	АТ	ТзОВ	ТзДВ	Повне	Командитне
Установчі документи	Статут				Засновницький договір
Мінімальний розмір статутного капіталу	1250 мінімальних заробітних плат, виходячи із ставки на момент створення АТ		Встановлюється засновником / засновниками		Встановлюється засновниками
Капітал товариства	Розподілений на акції		Розподілений на частки		
Мінімальний розмір початкового внеску	Повна вартість придбаних акцій, до оплати 50% статутного капіталу АТ не має права здійснювати операції, не пов'язані з його заснуванням		Законодавством не передбачено і встановлюється засновником / засновниками		Встановлюється засновниками
Строк внесення початкового внеску	До дати затвердження результатів розміщення першого випуску акцій		Встановлюється засновником / засновниками		Встановлюється засновниками
Максимальний термін формування статутного капіталу	Протягом року з дня державної реєстрації, якщо менший строк не передбачено статутом АТ		До закінчення першого року з дня державної реєстрації		

Джерело: побудовано на основі [1; 3, с. 190]

Визначення та порядок формування зареєстрованого (пайового) капіталу підприємств регламентується різними нормативними актами, саме на основі систематизації норм Господарського кодексу України, Цивільного кодексу України, Закону України „Про господарські товариства”, Закону України „Про акціонерні товариства”, де визначено особливості формування зареєстрованого

(пайового) капіталу підприємств різних організаційно-правових форм в Україні [3, с. 189]. В процесі формування зареєстрованого капіталу засновникам потрібно дотримуватися вимоги щодо обсягу сформованих активів та враховувати перспективи економічного росту господарської діяльності суб'єкта господарювання. У таблиці 1 наведені особливості формування зареєстрованого (пайового) капіталу господарських товариств різних організаційно-правових норм.

Отже, як видно з таблиці 1, для товариств різної організаційно-правової форми господарювання існують свої особливості щодо формування капіталу. Наявність зареєстрованого капіталу є невід'ємною умовою функціонування господарських товариств в Україні.

Таким чином, зареєстрований (пайовий) капітал є первісним джерелом формування майна підприємства та визначає частку кожного учасника в управлінні підприємством, гарантує дотримання інтересів його кредиторів. Означений капітал відіграє значущу роль у створенні матеріальної основи для подальшого економічного розвитку підприємства.

Список використаних джерел

1. Онищенко В.М. Статутний капітал підприємства. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/7256-statutniy-kaptal-pdprimstva>

2. Порядок та джерела формування зареєстрованого капіталу товариства. URL: https://protocol.ua/ua/pro_osoblivosti_reformuvannya_pidpriemstv_oboronno_promislovogo_kompleksu_derzavnoi_formi_vlasnosti_stattya_16/

3. Семенова С.М. Облік формування зареєстрованого (пайового) капіталу підприємствами різних організаційно-правових форм. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Економічні науки: зб. наук. праць. № 2 (9), грудень 2017. Миколаїв : МНУ ім. В.О. Сухомлинського, 2017. С. 188-195.

УДК 338:12

ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Нікітчук Н. О., студентка

Гурська Л. Л., викладач

ВСП «Ірпінський фаховий коледж НУБіП України»

До повномасштабного вторгнення Росії в Україну внесок сільського господарства у ВВП країни був досить вагомим. Потужний і стабільний аграрний сектор України завжди був вкрай важливим чинником забезпечення продовольчої безпеки у всьому світі. Розгорнута РФ широкомасштабна агресивна війна негативно вплинула на аграрний сектор України. За даними Мінагрополітики, через війну площа земель під посівну 2022 року зменшилася на 3,5 млн. га в зоні

активних бойових дій. Вторгнення спричинило руйнування логістичних ланцюгів, які аграрії налагоджували роками.

Основними точками вразливості для аграрного сектору України стали:

- неможливість проведення польових робіт у зоні конфлікту;
- блокування експорту сільськогосподарської продукції морським напрямом, що впливає на дохідність вітчизняних сільгоспвиробників;
- руйнування інфраструктури виробництва, переробки та зберігання сільськогосподарської продукції та продуктів харчування;
- погіршення забезпеченості сільськогосподарських підприємств матеріально-технічними засобами;
- проблеми забезпечення продовольством населення в окупації та на межі ведення бойових дій.

Оцінка завданих збитків – це важливий етап в подальшій відбудові аграрного потенціалу нашої держави. В Україні створено електронну платформу для фіксації та документації завданих збитків та шкоди для опрацювання органами державної влади та подальшого відшкодування та компенсацій. Електронна платформа реалізована за підтримки: МХП, Агро-Region, Agricom Group, Gals Agro та AMAZONE [2].

Міжнародна спільнота також долучилася до фіксації збитків, завданих аграрному сектору України, внаслідок воєнних дій. За результатами «Огляду збитків від війни в сільському господарстві України», підготовленого Центром досліджень продовольства та землекористування KSE Institute спільно з Міністерством аграрної політики та продовольства України, загальні збитки через повномасштабну війну РФ в сільському господарстві сягнули 4,3 млрд. дол. У структурі пошкоджень найбільші втрати фіксуються внаслідок знищення або часткового пошкодження сільськогосподарських угідь та незібраного врожаю – 2,135 млн дол. Загальна сума збитків внаслідок пошкодження або знищення техніки оцінюється у 926 млн. дол. США, зерносховищ – 272 млн дол. США. Оціночна вартість загиблених тварин складає понад 136 млн дол. США, багаторічних насаджень – 89 млн дол. США, втраченої продукції – 613 млн дол. США, інших факторів виробництва – 120 млн дол. США [1].

Сьогодні ставить перед агробізнесом України надважливе завдання: вести бізнес в умовах воєнного стану, щоб забезпечити надійний тил нашим захисникам та продовольчу безпеку країни. Попри зазначені перешкоди, український агробізнес показав свою стійкість та спроможність протистояти викликам і загрозам зовнішнього середовища, фермери й особисті селянські господарства продемонстрували свою ключову роль у забезпеченні населення сільськогосподарською продукцією та продовольством, збереженні та розвитку локальних ринків і ланцюгів постачань продовольства.

В липні 2022 року у м. Лугано (Швейцарія) відбулась Міжнародна конференція з питань відновлення України (URC 2022) присвячена проблемам української економіки. На конференції Прем'єр-міністром України Денисом Шмигалем було презентовано проект відбудови України, що передбачав бюджет \$750 млрд терміном 10 років [3]. За документом, заплановано залучення до 2032 року \$6,5 млрд для відновлення після війни 10,5 тис. українських агропідприємств.

Уряд ухвалив рішення про надання фінансової підтримки мікро-, малому та середньому бізнесу на відновлення частково або повністю зруйнованих внаслідок бойових дій виробничих потужностей та проведення посівної кампанії. Українські аграрії протягом 2022 р. отримали пільгових кредитів на 67,75 млрд грн. Кредитування в здійснюється в рамках програми «Доступні кредити 5–7–9 %» зі спеціальними умовами графіка погашення кредиту для агробізнесу. Аграрії залучають кредити розміром від 100 тис. до 90 млн грн., відсотки становлять від 0% до 9 % залежно від категорії кредиту та суб'єкта підприємництва. Лідером за обсягом кредитування стала Київська область – 10 млрд 328 млн грн. Найбільші обсяги кредитів за цей час надали: «ПриватБанк», «Райффайзен Банк», «Ощадбанк», «Укргазбанк». Більшість експертів визнає, що аграрний тил не менш важливий для країни, а вчасне проведення посівної 2023 року — одна зі стратегічних цілей.

Отже, у складних економічних умовах, незважаючи на всі труднощі і військову агресію, аграрний сектор став чи не єдиною галуззю української економіки, яка має передумови для розвитку і може стати локомотивом для відновлення всієї національної економіки за умови забезпечення відповідної державної аграрної політики та фінансової підтримки.

Список використаних джерел

1. Огляд збитків від війни в сільському господарстві України. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/06/Damages_report_issue1_ua-1.pdf

2. Запрацювала платформа для фіксації збитків агросектору внаслідок війни URL: <https://agrotimes.ua/agromarket/zapraczyovala-platforma-dlya-fiksacziyi-zbytkiv-agrosektoru-vnaslidok-vijny/>

3. У декларації Конференції в Лугано глави держав і урядів зобов'язалися підтримувати Україну на її шляху до відновлення
URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/denys-shmyhal-u-deklaratsii-konferentsii-v-luhano-hlavy-derzhav-i-uriadiv-zoboviazalysia-pidtrymuvaty-ukrainu-na-ii-shliakhu-do-vidnovlennia?f>

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНОГО ТА РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

Миснік Я.С., здобувач ВО

Кочерга С.К., здобувач ВО

Ніколайчук О.А., кандидат економічних наук, доцент

Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського

Сучасний етап розвитку готельно-ресторанних підприємств характеризується зростанням внутрішніх та зовнішніх загроз, які доповнюються як локальними, так і глобальними викликами. Пандемія COVID-19, складні соціально-економічні умови функціонування, розгортання військового конфлікту, скорочення туристичного потоку та інші негативні чинники призводять до виникнення проблеми забезпечення виживання готельно-ресторанних підприємств.

Проведений аналіз показників фінансової безпеки готельно-ресторанних підприємств України за 2013-2020 рр. за даними Державної служби статистики України [1] дозволяє зробити висновки, що розраховані показники фінансової стійкості готельно-ресторанних підприємств України не відповідають значенням нормативів. Зокрема, показники автономії коливаються від 0,37 у 2013 р. до 0,1 у 2020 р., що свідчить про значну залежність від позикових коштів підприємств.

Коефіцієнт фінансування, що зростає від 1,68 до 9,17 за аналізований період, свідчить про значну залежність підприємств від позикових коштів. Коефіцієнт фінансової залежності зростає від 2,68 до 10,17 у 2020 р. Коефіцієнт маневреності власного капіталу зменшується протягом досліджуваного періоду та свідчить про зменшення капіталу, який можна використовувати для інвестування та інших напрямків розвитку підприємства.

Коефіцієнт покриття досліджуваних суб'єктів перевищував норму лише у 2014 р., 2017 р. та 2020 р., що свідчить про значні проблеми у підприємств готельно-ресторанної індустрії України погашати свої короткострокові зобов'язання за рахунок оборотних активів. Коефіцієнт швидкої ліквідності мав динаміку до скорочення та відповідав нормативу лише у 2013р., що свідчить про нестачу ліквідних оборотних активів для погашення зобов'язань. Коефіцієнт абсолютної ліквідності готельно-ресторанних підприємств України також не відповідав нормативним значенням, що характеризує неможливість підприємств до негайної ліквідації короткострокової заборгованості.

Таким чином, спостерігається залежність українських готельно-ресторанних підприємств від позикових коштів, структура активів та пасивів є нераціональною,

що негативним чином відображається на фінансовій безпеці та можливості розвитку та впровадження інновацій.

Вважаємо за доцільне проаналізувати динаміку прибутку та рентабельність діяльності вітчизняних готельно-ресторанних підприємств, бо ці показники є важливими для можливості здійснення інноваційного розвитку.

Динаміка чистого прибутку вітчизняних підприємств у сфері тимчасового розміщування й організації харчування свідчить про від'ємну динаміку показника протягом 2015-2016 рр. та у 2020 р. З 2017 р. намітилася тенденція щодо отримання прибутку та його зростання в 2,4 рази в 2019 р. При чому негативним є скорочення частки прибуткових підприємств в галузі з 71,6% в 2015 р. до 70,5% в 2019 р. За результатами діяльності у 2020 р. підприємства галузі отримали збиток, а частка неприбуткових підприємств збільшилася до 41,3%, що є наслідком впливу пандемії коронавірусу.

Однак протягом 2015-2018 рр. показники рентабельності за малими підприємствами, які становлять переважну більшість суб'єктів господарювання, залишалися від'ємними. В 2019 р. рентабельність хоча і позитивна, однак в кількісному виразі в межах 1-2%, що є недостатнім для успішного функціонування та розвитку підприємств галузі. За результатами 2020 р. рентабельність за малими підприємствами становить -9% [2].

Розвиток готельно-ресторанного бізнесу на сучасному етапі не може нормально відбуватись, адже перепоною йому є військовий стан в Україні та наслідки, які настають за результатами збройної агресії ворога. Оцінка факторів, що стримують розвиток підприємств у сфері тимчасового розміщення та організації харчування у січні 2023 р. свідчить, що респонденти як найбільш впливові чинники оцінюють недостатність попиту та наявність фінансових обмежень [1], що актуалізує необхідність вжиття заходів щодо підвищення фінансової безпеки зазначених підприємств.

Основними стратегічними пріоритетами щодо відновлення фінансової безпеки готельно-ресторанних підприємств є: заходи щодо збільшення доходів підприємств (розвиток нових форматів закладів, розширення асортименту продукції/послуг, підвищення якості послуг на основі дотримання міжнародних стандартів обслуговування, використання інновацій, активна маркетингова діяльність на основі цифрових інструментів інтернет-маркетингу, підвищення кваліфікаційно-професійного рівня персоналу, удосконалення мотиваційного механізму), заходи оптимізації бізнес-процесів, удосконалення матеріально-технічної бази, скорочення витрат, відновлення платоспроможності, ліквідності та забезпеченню прибуткової діяльності.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

2. Ніколайчук О.А. Антикризове управління прибутковістю підприємств сфери гостинності в умовах covid. *Торгівля та ринок України: наук. журн.* 2020. Вип. 2 (48). С. 59-68.

UDC 336

THE FINANCES OF UKRAINE CREATIVE BUSINESS DURING THE WAR

*Ohurtsova M.S., a student of FITL
Zhuk O.S., PhD in Economics, Associate professor
University of Trade and Economics*

Creative economy is currently one of the most prospective and actively developing fields of the economy. Generally speaking, creative industries involve high-added-value activities that rely on the extensive use of knowledge, technology, creativity, intellect, invention, the production of original goods, and, consequently, the use of intellectual property rights. Despite these industries did not suffer as drastically from the war like production, logistics or tourism, they faced disruption of supply and demand chains, decreased domestic and international orders owing to security concerns, job losses, a loss of production capacity, the departure of workers abroad, and a downturn in the level of education in this area.

The Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine published statistical review of tax revenues, single social contribution, and declared income of the creative industries in the first quarter of 2022 compared to the first quarter of previous year. As compared to the same period in 2021, the overall number of taxpayers declined by 60%, and the amount of reported income in the creative sectors decreased by 41%. All facets of the creative industries are characterized by a drop in the number of taxpayers and income. The biggest adverse effects of the simplified taxation system were felt by individual business owners: 64% of sole proprietorships stopped operating and their revenue fell. The industries that pay the most taxes collectively account for more than 90% of tax revenue such IT, advertising, film, and architecture [3].

As an example can be named IT sector as one of the most efficient industries during war. The IT sector contributed \$6 billion in export income to the Ukrainian economy in the first ten months of 2022, a 10% increase over the same period last year. The IT sector is mostly export-focused. The amount of computer services exported over the previous six years has increased by an average of 26.8% each year, reaching 6.9 billion dollars in 2021. Among the biggest importers of Ukrainian IT services are USA, UK, Malta, Israel, Cyprus, etc. After the beginning of the full-scale invasion, The Ministry of Digital Transformation set the objective of creating a digital state. To achieve that it has been

capable of rapidly restructure the ministry's activities, set new priorities, and work nonstop to put them into action. More than 20 new services such as eDocument, UNITED24, TV and Radio in Diia, military bonds in Diia, services for IDPs, unemployment support, army assistance document about the place of residence and many others were introduced following the extensive invasion [1]. Among the trends in IT industry are military tech and digitalization, relocation and worse investment climate.

The case of IT Ukrainian enterprise Intellias could be given as an example of successful strategy during the war. The founders quickly realized that IT enterprises in Ukraine will suffer from shortage of employees, a part of those are going to work abroad, and electricity blackouts. More than \$1 million was spent by Intellias to relocate employees from hot areas. In two to three weeks, it was able to attain 98% of the pre-war service volume thanks to this. “The main thing is that he has access to systems, communications, the client and can continue to work” says CEO and cofounder of company Vitaly Sadler at his interview for Forbes [2]. Intellias main area of business is mobility, financial services and insurance, telecom and retail. Growth margin in this industry is about 35–40%, net profit is 10–15%. The company focus should be in quick growth which should be compared to its own revenues in the previous year than to average market indicators. Intellias achieved 55% growth in 2022. This was the results of IT market boom in 2021 and thanks to acquisition. And together, this was 80–90% of the growth in sales from 2021 to 2022. Now the company is targeting around 28% of organic growth [2]. Consequently, the market growth of 10% observed by IT Ukraine Association is the 2021 accomplishment. This isn't growth; rather, it's stagnation or even a slight fall. The increase in the income of the single tax, was not due to higher revenues, but closure of enterprises and payment of debts. This will already be a success if the growth rates from 2022 are maintained. More growth will require the end of war. Moreover, many benefits can be obtained to the economy as a whole as a result of the nation's growth around the creative economy. First, it will promote the digital revolution, which is already well established in Ukraine, adding transparency to all levels of operations in the process. In addition, it will assist in bringing back forced immigrants from Ukraine and offer them well-paying positions. In particular, the war will encourage a far higher orientation toward the export of creative products, making this attainable. And as a result, there may be a rise in both foreign investment and Ukraine's visibility on international markets.

References

1. Creative industries in the 1st quarter of 2022 (statistical overview). (2022). Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine. URL: <https://mkip.gov.ua/news/7654.html>
2. Melnyk, T., Dudko, V., & Fedorin, V. (2023). “It won't be easy in 2023.” CEO and cofounder of IT company Intellias on industry growth, business sustainability and the future of AI. (n.d.). Forbes. URL: <https://forbes.ua/innovations/yakshcho-zberezhe-mo-temp-rostu-2022->

roku-tse-vzhe-bude-dosyagnennya-ceo-ta-spivzasnovnik-it-kompanii-intellias-pro-rist-it-industrii-stiykist-biznesu-y-maybutne-ai-16022023-11788

3. Ukraine IT Association. Top lead. Do IT Like Ukraine study: the IT industry is growing despite everything. (n.d.). (2022). Ukraine IT Association. URL: <https://itukraine.org.ua/files/reports/2022/DoITLikeUkraine2022.pdf>

УДК 330.322

ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Оліфер Д.О., аспірант

Тітенко З.М., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Проїшов один рік після повномасштабного вторгнення Росії в Україну. На сьогоднішній день країна втратила понад 23% своїх територій. Внаслідок війни безліч міст було знищено, більше 200 аграрних підприємств розграбовано, безліч фермерських територій було знищено внаслідок військових дій. Загалом Росія вкрала понад 5 мільйонів тонн зерна на 2023 рік.

Збитки, які були завдані з боку агресора, оцінюються за різними мірками від 62 мільярдів доларів до 80 мільярдів. Одним із катастрофічних наслідків є зменшення ВВП України, так на кінець 2022 року даний показник скоротився у 4 рази в порівнянні з початком 2022 року [1].

У такий непростий час більшість аграрних підприємств мають дефіцит фінансування як з боку держави, так і з боку потенційних інвесторів. Оскільки будь-яке довгострокове вкладення обов'язково буде супроводжуватися гігантським ризиком втратити все, внаслідок воєнних дій і втрат.

Потенціал, який є в аграрних підприємствах України, є значним, так як підприємства мають у своєму розпорядженні високоосвічену робочу силу та цінний актив яким виступає земля. Але, інвесторам, окрім цього, потрібно мати впевненість у завтрашньому дні, щоб розробляти довгострокові плани щодо вкладання коштів та сприяти розширенню потенціалу підприємства на внутрішньому та зовнішньому ринку[2].

За різними оцінками до війни, наша країна володіла від 23 до 26% всіх світових чорноземів, була лідером з експорту олії, а також однією з найбільших країн-експортерів зерна в усьому світі. Саме завдяки реалізації аграрної продукції на європейських ринках Україна отримувала щорічно значні обсяги валютної виручки.

Рівень інвестиційної зацікавленості з боку іноземних інвесторів був на найвищому рівні. Кількість укладених інвестиційних угод у секторі сільського господарства за 2021-2022 рр. (до початку повномасштабного вторгнення) досягла понад 250 млн. доларів.

Основними проблемами, які дійсно вплинули на відтік інвестицій з аграрного сектору, варто виділити наступні: блокада морських портів; істотне підвищення вартості виробництва; проблеми електрозабезпечення через пошкодження ліній електропередач у регіоні перебування агропідприємств; рівень прямих дотації сільгоспвиробникам, що надаються державою, перебуває на рівні 3-5 %, у той час як у країнах Європейського Союзу, рівень підтримки з боку держави досягає 35-40%; земельна реформи є недосконалою, відсутня гнучкість системи оподаткування [3].

Незважаючи на всі перераховані вище проблеми, рівень інтересу з боку іноземних інвесторів починає зростати. Також не беручи до уваги земельні втрати, внаслідок війни, ми маємо 20% світового обсягу чорного ґрунту. Якість виробленої продукції відповідає міжнародним стандартам. Саме аграрний сектор має стати фінансовим інструментом відновлення економіки України, як у воєнний час, так і післявоєнний час. Уже зараз такі інвестиційні компанії як Louis Dreyfus, AgroFeed Kft, Grain Alliance, готові залучати ще більше коштів в аграрні підприємства України та аграрний бізнес в цілому.

Список використаних джерел

1. Аналіз прямих збитків завданих інфраструктурі України. URL: <https://kse.ua/ua/>
2. Гмирін А. Що заважає активному інвестуванню в український агросектор URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/01/12/681316/>
3. Американському бізнесу цікаві інвестиції у аграрний сектор економіки України. URL: <https://ukragroconsult.com/ru/news/amerikanskomu-biznesu-interesny-investiczii-v-agrosector-ukrainy/>

УДК 338.43:658

УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Олійник К. В., магістр

Тітенко З. М., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

В сучасних умовах господарювання прибуток є найважливішим фактором ефективної діяльності суб'єкта господарювання, який визначає кінцевий результат діяльності та є основним джерело зростання активів. При цьому, з кожним роком, рівень сформованості фінансових результатів аграрних підприємств погіршується.

Варто відмітити, що перед кожним суб'єктом господарювання стоїть завдання отримати від своєї діяльності максимального розміру прибутку, але такий ефект ймовірний лише за умови ефективного розподілу ресурсів та забезпечення управління результатами діяльності.

Підвищення прибутковості підприємства може передусім передбачати ефективне використання наявного виробничого та фінансового потенціалу, можливість комплексного використання природно-ресурсного потенціалу, створення територіально-виробничих комплексів. Обґрунтування та вибір ефективної системи управління прибутком передбачає використання комплексної програми, яка охоплює стратегію науково-технічного та соціально-економічного розвитку в цілому.

Однією з найважливіших умов підвищення прибутковості підприємства є ефективне використання матеріально-технічних ресурсів, зокрема це передбачає розробку комплексних планувальних завдань щодо зниження собівартості реалізованої продукції на основі економічного обґрунтування витрат на одиницю продукції.

Рис. 1. Основні забезпечуючі підсистеми механізму управління прибутком підприємства

Джерело: сформовано автором на основі [2, с.365]

Ефективне регулювання поточних витрат зосереджена на економічному та раціональному використанні засобів та предметів праці, матеріальних ресурсів у досліджуваному підприємстві. Для цього варто активно і комплексно

використовувати можливості щодо вдосконалення організації виробничого процесу та підвищення його технологічного рівня, впровадження науково обґрунтовані методи організації праці з метою зниження виробничих витрат [1, с.123].

Для безперервної роботи системи управління прибутком підприємства у ній повинні функціонувати всі необхідні підсистеми (рис.1). Взаємозв'язок зазначених підсистем, рівень їх ефективності, забезпечує функціонування системи оптимізації формування прибутку, здійснення даного завдання пов'язане із управлінням виробничими, адміністративними, фінансовими, маркетинговими та інших витратами, що формуються у процесі господарської діяльності підприємства.

Основною функцією економічної складової організаційно-економічного механізму управління прибутком підприємства, на нашу думку, є обґрунтування економічних завдань, які повинні бути досягнуті під час господарської діяльності підприємства на основі управління витратами та доходами на підприємстві. Відповідно до цих визначених цілей економічна складова організаційно-економічного механізму має базуватися на показниках ефективності управління процесом формування прибутку підприємства, що дає можливість оцінити рівень досягнення цілі безпосередньо через організаційною складовою механізму. Ці показники ефективності є результатом і безпосередньо залежать від сукупності взаємопов'язаних інших показників, за допомогою яких забезпечується управлінський вплив на процес формування прибутку підприємства [3, с.59].

Зрозуміло, що не вся сукупність економічних показників, які необхідно визначати в складовій організаційно-економічного механізму управління прибутком підприємства, безпосередньо оцінюються на кожному окремому підприємстві, оскільки вони притаманні не всіх видам діяльності. Отже організаційно-економічний механізм має враховувати цілий ряд важелів впливу на нормативні показники, які безпосередньо залежать від діяльності підприємства та можуть бути враховані при розробці ефективної стратегії його розвитку.

Отже, удосконалення системи управління прибутком має на меті постійний пошук та визначення виробничих резервів планування та аналізу витрат за окремими складовими, пошук шляхів підвищення ціни реалізації за рахунок покращення якісних характеристик, сприяння ресурсозбереженню та зниженню витрат для зростання ефективності фінансово-господарських результатів діяльності досліджуваного підприємства.

Список використаних джерел

1. Єпіфанова І.Ю., Гуменюк В.С. Прибутковість підприємства: сучасні підходи до визначення сутності. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2016. Випуск №3. С.123-127

2. Гаватюк Л. С. Шляхи підвищення рівня прибутковості вітчизняних підприємств у сучасних умовах господарювання. *Економіка та суспільство*. 2017 № 9. С. 363-367.

2. Хринюк В. А. Економічна сутність категорії прибуток. *Актуальні проблеми економіки та управління*. 2017. №3. С.56-62

УДК 332.12

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Орловський Т. В., магістр

Тітенко З. М., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Забезпечення ефективного господарювання є головним завданням діяльності всіх суб'єктів підприємницької діяльності реального сектору економіки регіону, де фінансові ресурси посідають вагоме місце. Беззаперечним є той факт, що саме за допомогою інвестиційних ресурсів відбувається приріст власного потенціалу та результативне функціонування суб'єктів підприємництва.

Під поняттям «фінансове забезпечення інвестиційної діяльності» слід розуміти систему економічних взаємовідносин, що виникають в інвестиційній сфері щодо пошуку, притягнення та ефективного використання інвестиційних ресурсів з ціллю фінансового забезпечення економічного піднесення суб'єктів підприємництва [1, с.15].

Механізм фінансового забезпечення розвитку інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання також можна уявити як сукупність різноманітних форм та методів використання фінансових ресурсів для забезпечення реалізації інвестиційної політики суб'єкта підприємницької діяльності. Елементами даного механізму є форми та методи формування фінансових ресурсів, а також система нормативних документів. Результатом функціонування є збільшення прибутковості та конкретності суб'єктів господарювання у ринковому середовищі.

Серед форм фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання можна виділити: кредитування, державне та самофінансування, інвестування, страхування, інвестиційний консалтинг, лізинг, благодійна діяльність. З часом змінюються й принципи фінансового забезпечення інвестування: законність, науковість, комплексність, збалансованість, адекватність, своєчасність, оперативність і гнучкість, цільова спрямованість, інноваційність, перманентність, фінансове планування та інтеграційність [2, с.109].

Механізм фінансового забезпечення розвитку інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання також можна уявити як сукупність різноманітних форм

та методів використання фінансових ресурсів для забезпечення реалізації інвестиційної політики суб'єкта підприємницької діяльності. Елементами даного механізму є форми та методи формування фінансових ресурсів, а також система нормативних документів. Результатом функціонування є збільшення прибутковості та конкретності суб'єктів господарювання у ринковому середовищі.

В умовах постійної ринкової конкуренції між суб'єктами господарювання за нові ринки реалізації готової продукції оцінювання інвестиційної привабливості кожного суб'єкта є вагомим питанням. Це є основою для розроблення його інвестиційної політики та можливістю виявити недоліки в роботі підприємства та спрогнозувати майбутні заходи їх ліквідації, а також поліпшити перспективи залучення інвестиційних ресурсів. Все це допомагає інвесторам у визначенні правильного рішення щодо інвестування [3, с.47].

Проведені дослідження свідчать, що зменшення частки капітальних інвестицій за рахунок кредитів банків та інших позик, тобто банківська сфера не створює умов для можливостей кредитування інвестиційних проектів. В останні роки прослідковується негативна динаміка змінами структури капітальних вкладень, а саме значне скорочення інвестицій за рахунок коштів іноземних інвесторів. Таким чином, на придбання або виготовлення власними силами для власного використання матеріальних і нематеріальних активів підприємства та організації вкладають, в першу чергу, власні кошти, не дуже розраховуючи на отримання кредитів та інші джерела фінансування.

У процесі вирішення проблеми фінансового забезпечення суб'єктів господарювання фінансовими ресурсами варто враховувати не лише джерела, форми та методи фінансового забезпечення, а й економічні та політичні умови діяльності суб'єктів господарювання, спектр особливостей їх поведінки та кон'юнктуру ринку.

При створенні джерел фінансового забезпечення інвестиційних ресурсів варто залучати ресурси з вартістю нижчою показника середньої норми прибутку по інвестиційному проекту. Тому поряд з формуванням джерел фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання варто досліджувати доцільність їх залучення.

Список використаних джерел

1. Доуртмес П.О. Теоретико-методичне забезпечення оцінювання інвестиційно-інноваційної діяльності промислового підприємства: Автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 / Пилип Олександрович Доуртмес; [наук. Керівник ястремська о.м.]; Нац. Техн. Ун-т «Харків. Політехн. Ін-т». Харків, 2018. 21 с.

2. Шубалий О,М. Тенденції фінансового забезпечення інвестиційної діяльності у північно-західному регіоні України. *Економічний форум*. 2021. №1. 107-115

З. Ткаченко Т., Шевчук Н., Гончарук І. Напрямки оптимізації інвестиційної діяльності підприємства. *Агросвіт*. 2017. № 7. С. 45 - 48.

УДК 657.3

ОБЛІК ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

*Паламарчук К. В., магістр
Федоришина Л. І., кандидат історичних наук, доцент
Вінницький національний аграрний університет*

Для розвитку та ефективності виробництва підприємств велике значення надають реалізації продукції та одержання фінансового результату саме від операційної діяльності. Процес реалізації продукції є одним із найважливішим в його діяльності, так як отримані кошти з обороту підприємства дозволяють відшкодувати витрати і сплатити податки до бюджету, повернути банкам отримані кредити, розраховатися з постачальниками, кредиторами та з робітниками. Звіт про фінансовий результат показує, як добре організація справлялася з керуванням фінансів в минулому періоді.

Фінансовий результат діяльності визначає стан підприємства як і на сьогодні так і прогнозує його можливості в перспективі, тому необхідним є детальний та кваліфікований підходи до формування його складових частин, а саме доходів та витрат, детально вивчати та аналізувати чинники, під впливом яких формується фінансовий результат, досліджувати динаміку, тенденції, резерви, що впливають на ефективність діяльності підприємства. Важливість складових даного процесу спонукає до необхідності пошуку шляхів удосконалення організації та методики обліку і аналізу фінансових результатів діяльності підприємства.

Законодавство передбачає процедуру обліку на рахунку 79 «Фінансові результати», що накопичує інформацію про фінансовий результат від звичайної діяльності, та не дозволяє швидко та об'єктивно охопити достовірний результат господарської діяльності. Отже, необхідно обговорити про потребу створення до рахунку 79 «Фінансові результати» та ще одного субрахунку «Результат звітного періоду», що дозволить отримати достовірну та швидку звітність про фінансові показники підприємства.

Саме зазначене нововведення сприятиме узагальненню інформації про фінансові результати, які використовуються для складання оперативної та річної фінансової звітності [4]. Уточнюючи, що на цьому субрахунку збиратиметься інформація про доходи та витрати всіх субрахунків рахунку «Фінансові результати» 79, тобто сума фінансових результатів, отриманих за всіма видами діяльності підприємства, буде моніторинг протягом року [6].

У зв'язку із впровадженням субрахунком «Результат звітного періоду» та внесення певних змін до реєстрів бухгалтерського обліку інформація про фінансові результати в бухгалтерському обліку стане більш достовірною та повною, що позитивно відобразиться і на інформаційному забезпеченні при складанні форми № 2 «Звіт про фінансові результати». Отримана інформація може бути використана підприємством для аналізу внутрішньогосподарської діяльності підрозділів підприємства опираючись на затверджену облікову політику, визначення податку на прибуток та оперативного складання фінансової звітності [14].

На сучасному етапі в Україні дещо послаблений контроль за достовірністю визначення фінансових результатів діяльності підприємств. Незалежно від форми власності та галузі підприємств теоретичною базою економічного аналізу фінансових результатів діяльності підприємства прийнята модель яка заснована на оподаткуванні прибутку. Фінансовий результат підприємства характеризуються прибутками та збитками. Для подальшого функціонування підприємств є одержання позитивного фінансового результату, а саме прибутку. Розмір отриманого прибутку безпосередньо впливає на здатність бізнесу залучати капітал та погашати борги. Отриманий підприємством прибуток використовується для сплати обов'язкових податків та отримання чистого прибутку [5]. У той же час промислові надлишки використовуються для матеріального стимулювання соціального розвитку, а резервні фонди використовуються для підвищення продуктивності праці.

Організація обліку фінансових результатів – важлива частина діяльності підприємства (компанії). Системи фінансового обліку включають в себе: оперативний, управлінський та фінансовий облік, у межах яких отримують інформацію про фінансові результати. Аналіз фінансових результатів не може тільки обмежуватися аналізом чистого прибутку чи грошових потоків. Кожен показник надає інформацію про підприємство в певному контексті, і лише повна оцінка показника дає повне уявлення про майбутні можливості підприємства.

При розгляді обліку фінансових результатів необхідно звернути особливу увагу на декілька питань, які необхідно вирішити, щоб покращити облік фінансових результатів. А саме: удосконалення кореспонденції рахунків; визначити ефективність облікової політики системи внутрішнього контролю; як мінімізувати операційні витрати та збитки, максимізувати прогнозований поточний прибуток; зробити розподіл ефективності використання. Щоб уникнути негативних факторів у майбутньому, ми аналізуємо вплив різних факторів на величину прибутку. Слід зазначити, що тільки виявлення проблеми може визначити інформаційний зміст повноту фінансової діяльності компанії.

Список використаних джерел

1. Безверхий К. В. Особливості удосконалення фінансової звітності щодо відображення непрямих витрат діяльності підприємства. *Вісник житомирського державного технологічного університету. Економічні науки*. Житомир, 2014. № 3. С. 40–42.
2. Голуб Н. М. Вдосконалення обліку доходів відповідно до вимог міжнародних стандартів. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. Економічні науки*. Київ, 2015. № 2. С. 82–83.
3. Карп'як Я. С. Організація бухгалтерського обліку витрат, доходів і фінансових результатів суб'єкта господарювання. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Економічні науки*. Львів, 2014. № 794. С. 172–180.
4. Рета М. В. Сучасні проблеми обліку фінансових результатів діяльності підприємств. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Харків*, 2015. № 25 (1134). С. 25–34.

УДК 336.647

ФІНАНСОВА САНАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВА, ЇЇ ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ І ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ

Петрик А. С., студентка

Біляк Ю. В., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Ліквідація підприємства — це одна із форм припинення функціонування суб'єкта господарювання, а також неможливість передачі прав та обов'язків третій стороні, тобто відсутність правонаступництва. Для запобігання цього процесу або банкрутства загалом, існує створена та реалізована за допомогою фізичних та юридичних осіб, система заходів щодо «оздоровлення» бізнесу, яка має назву — санація. Важливим є те, що ці заходи відображають фінансові відносини, які створюються в процесі використання різних активів задля «лікування» підприємства. Поставленою метою спрямованої діяльності є насамперед відновлення платоспроможності, ліквідності, а також мінімізація заборгованості та збитків, сформування нових фондів фінансових ресурсів.

Фінансова санація проводиться в 3-ох випадках:

1. До того, як кредитори почнуть справу про банкрутство, компанія активно шукає зовнішню допомогу для виходу з кризи;
2. Підприємство, звертається в господарський суд із заявою про банкрутство і одночасно пропонує умови санації;

3. Якщо господарський суд виносить рішення про проведення санації по пропозиціях, від бажаючих задовольнити вимоги кредиторів до боржника і погасити його зобов'язання перед бюджетом.

В залежності від джерел мобілізації грошових ресурсів варто розподіляти санацію на:

1. Автономну («оздоровлення» відбувається за рахунок власного капіталу, тобто без залучення сторонніх осіб);

2. Зовнішню («оздоровлення» відбувається шляхом залучення фінансів за допомогою сторонніх осіб в умовах позики або в умовах власності на поворотній або неповоротній формах. Ними можуть бути: банки, клієнти, держави).

Організація фінансової санації подається трьома блоками:

1. Розробка концепції та плану санації;

2. Санаційний аудит;

3. Менеджмент санації [1].

План розробляє керуючий, який призначений господарським судом. Проведення порядку фінансової санації відбувається лише після затвердження кредиторами плану.

Цей план повинен включати:

1. Причин фінансової кризи.

2. Оцінку фінансового стану боржника до початку санації.

3. Визначені заходи щодо відновлення нормального фінансового стану боржника.

4. Повідомлення про те, наскільки план покращує шанси задоволення претензій кредиторів з вихідною ситуацією.

5. Порівняльні розрахунки задоволення претензій кредиторів у разі реалізації плану санації та у разі задоволення вимог шляхом проведення ліквідаційних процедур.

6. Прогнозні показники фінансово-майнового стану боржника у процесі та після реалізації плану санації із вказівкою строків відновлення платоспроможності та погашення претензій кредиторів.

З того моменту, як процедура санації починає діяти, вона відразу дає вплив та наслідки на діяльність керівника боржника, оскільки:

1. Члени виконавчого органу звільняються з посади.

2. Управління боржником переходить до керуючого санацією.

3. Зупиняються повноваження органів управління боржника, тобто юридичної особи, яка здійснює управління та розпорядження майном боржника, повноваження органів управління передаються управителю санацією, крім повноважень, передбачених планом санації.

4. Органи управління боржника протягом 15 днів із дня запровадження процедури санації зобов'язані здійснити передачу управителю санацією бухгалтерської та іншої документації боржника, його печаток, штампів, матеріальних та інших цінностей.

Можливий арешт майна боржника в тому випадку якщо воно перешкоджає виконанню плану санації.

Санаційний аудит – проводиться аудиторськими фірмами, за замовленням кредиторів чи інших осіб, які беруть участь у фінансуванні санації. Головною його рисою є те, що він проводиться на підприємствах, які зазнали кризи.

Менеджмент санації розглядається з двох боків:

Інституційному – фізичні особи, які стають уповноваженими власниками підприємства для того, щоб провести фінансову санацію.

Хто може стати уповноваженим власником?

- Контролюючі органи, аудитори, керуючі санацією, кредитори, колишнє керівництво, досвідчені менеджери.

Функціональний бік – простими словами – це антикризове управління, яке використовуючи фінансовий механізм, сприяє «оздоровленню» підприємства.

Сфери менеджменту:

- Встановлення цілі, аналіз проблеми, прогноз та оцінка, прийняття рішень, реалізація, контроль

Поєднавши ці сфери, можна сформувану важливу складову менеджменту загалом: створення контролю, головним завданням якого є - визначення стратегічних цілей санації та орієнтація управління на досягнення цих цілей.

Важливим для цього є створення відповідних служб.

Використавши фінансову санацію в повному обсязі, вже багато підприємств змогло зберегти діяльність підприємства та відновити платоспроможність, цим самим запобігти банкрутству.

Список використаних джерел

1. Полінкевич О. М., Лещук В.П. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 417с.

АНАЛІЗ ТА ОЦІНЮВАННЯ РЕАЛЬНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ВІДНОВЛЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Петришин К. В., студентка
Біляк Ю. В., кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Платоспроможність – це здатність підприємства своєчасно погасити строкову заборгованість за рахунок наявних грошових коштів. Компанія є платоспроможною, якщо вона має гарний фінансовий стан. Перевіряючи поточну платоспроможність, порівняйте суму платіжних засобів компанії та строкову заборгованість.

Відновлення платоспроможності підприємства – важливе завдання для будь-якого бізнесу, який стикається з фінансовими труднощами. Платоспроможність підприємства означає його здатність своєчасно оплачувати свої борги та зобов'язання. У цьому аналізі та оцінці ми розглянемо реальні можливості для відновлення платоспроможності підприємства.

Зменшення витрат одним із найефективніших способів відновлення платоспроможності підприємства є скорочення витрат. Цього можна досягти за допомогою різноманітних заходів, таких як скорочення непотрібних витрат, оптимізація використання ресурсів і укладання кращих угод з постачальниками. Зменшуючи витрати, підприємство може вивільнити кошти для погашення боргів і зобов'язань.

Підвищення ефективності Підвищення ефективності роботи підприємства також може допомогти відновити його платоспроможність. Цього можна досягти шляхом оптимізації процесів, автоматизації та навчання співробітників більш ефективній роботі. Підвищуючи ефективність, підприємство може підвищити свою продуктивність, зменшити витрати та отримувати більше прибутку, і все це може допомогти йому виконати свої фінансові зобов'язання.

Збільшення доходу ще один спосіб відновити платоспроможність підприємства — збільшити його дохід. Цього можна досягти за допомогою різноманітних заходів, таких як розширення клієнтської бази, впровадження нових продуктів або послуг і вдосконалення маркетингових зусиль. Збільшуючи дохід, підприємство може отримати більше коштів для погашення боргів і зобов'язань.

Перегляд заборгованості – ще одна можливість відновити платоспроможність підприємства. Це можна зробити, домовившись із кредиторами про кращі умови, такі як нижчі відсоткові ставки, довший період погашення або зменшення основної

суми. Переглянувши умови боргу, підприємство може зменшити свій борговий тягар і полегшити виконання своїх фінансових зобов'язань.

Пошук зовнішніх інвестицій Пошук зовнішніх інвестицій є ще одним варіантом для відновлення платоспроможності підприємства. Це можна зробити, звернувшись до акціонерного або позикового фінансування від інвесторів, або шляхом партнерства з іншими підприємствами. Залучаючи зовнішні інвестиції, підприємство може збільшити свої фінансові ресурси та підвищити здатність виконувати свої фінансові зобов'язання.

Підсумовуючи, відновлення платоспроможності підприємства вимагає багатостороннього підходу, який передбачає зниження витрат, підвищення ефективності, збільшення доходів, перегляд боргів і пошук зовнішніх інвестицій. Використовуючи ці реальні можливості, підприємство може покращити свій фінансовий стан і відновити здатність своєчасно розраховуватися з боргами та зобов'язаннями.

Список використаних джерел

1. Наказ Міністерства економіки України № 10 від 17.01. 2001 "Про Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства й ознак дій щодо приховання банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства".
2. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2343-12#Text>

УДК 336.77

СТИМУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Петрова А.М., студентка
Рибак О.М., кандидат економічних наук, доцент
Національний авіаційний університет

Економіка України зазнала істотної трансформації в наслідок низки різнопланових екзогенних факторів, основними серед яких стали: війна з РФ, отримання статусу кандидата на членство в ЄС; вплив пандемії COVID-19. В наслідок чого, фінансова система держави у стислі строки має адаптуватись до нових умов господарювання та відновити функції акумуляції та розподілу капіталу під впливом стагфляційних процесів. Здійсненню поставленої мети має передувати ретельне дослідження загальних тенденцій ринку кредитів з акцентом на банківський сектор, що залишається ключовим при банківсько орієнтованій моделі розвитку України.

При визначенні сучасних тенденцій варто відмітити, що з 2022 року надання кредитних послуг банківськими установами підприємствам стало досить ризикованою справою особливо, якщо це передбачає надання великих сум.

Передовими галузями, на які перш за все спрямовані кредити, останнім часом стали аграрний сектор (роль якого безумовно посилювалась на початку 2022 року, оскільки координація його процесів є складовою для забезпечення безпеки держави в продовольчому аспекті), харчова промисловість та фармакологія.

Одною із базових тенденцій останніх років, починаючи із 2020 року, стало впровадження та актуалізація підтримки розвитку кредитування підприємств завдяки втіленню державної програми під назвою «Доступні кредити 5-7-9%». Ця програма дозволяє отримати фінансові ресурси як новоствореним суб'єктам, що працюють менше року із сформованим бізнес-планом, так і вже діючим, незалежно від типу економічної діяльності, якою вони займаються. Отримані кошти, видача яких, не передбачає готівкової форми, можуть бути використані на потреби пов'язані з купівлею нового або ж удосконалення вже наявного комплексу основних засобів та проведення різного роду будівельних чи ремонтних робіт для активної частини основного виробничого обладнання. Дивлячись на розмір виручки бізнесу, ставки встановлюються в розмірі 5%, 7% і 9%. Необхідність реальних стимулів розвитку підприємств під час війни призвела до того, що, починаючи з березня 2022 року було надано можливості для будь-якого бізнесу отримати кредит з максимальним розміром у 60 млн. грн. під ставку 0% під час воєнного стану та ще місяць після його скасування [1-3].

Станом на лютий 2023 року обсяг кредитних угод досягнув відмітки близько 19803 на суму 82,06 млрд. грн. [4].

Не менш важливим напрямом стало поширення практики кредитування інвестицій щодо енергозабезпечення за допомогою альтернативних джерел енергії зі ставкою в 0% з метою забезпечення безперервного функціонування малих і середніх підприємств при порушеному стані енергетичної структури держави [5]. В даному випадку, уряд стимулює підтримку бізнесу, зростання кількості робочих місць та посилення конкуренції, яка збільшить якість вироблених товарів, робіт і послуг, що в свою чергу піде на користь економіки держави, яка сильною мірою потребує подальшої роботи суб'єктів підприємництва. У період дії воєнного стану найбільш пріоритетними галузями в аспекті запозичення коштів стали сільське господарство та сфери, покликані на досягнення антивоєнних цілей. Станом на квітень 2022 року зросла чисельність запитів від малих та середніх підприємств до банків щодо отримання кредитів. Яскравим прикладом тенденцій сьогодення на ринку кредитування є втілення оперативної адаптації до нинішньої ситуації в АБ "УКРГАЗБАНК", який провів заходи із спрощення процедури над опрацюванням

заявок та зосередився на розвитку аграріїв, логістичного сектору та установ з виробництва паливно-мастильних матеріалів [6].

Підсумовуючи результати досліджень, варто відмітити, що в рамках загальноприйнятого курсу монетарної трансмісії, що генерується регулятором, було здійснено ряд заходів стимулювання кредитування підприємств у воєнних реаліях. При цьому, визначені стимули направлені на підтримку й відновлення роботи, перед усім, соціально важливих проєктів, мають вибіркового характеру та здійснюються з урахуванням заходів сучасної грошово – кредитної політики, при залученні ресурсів міжнародних фінансових організацій та установ.

Список використаних джерел

1. Бізнес і війна: як банки кредитують підприємства у важкі часи : веб-сайт. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/biznes-i-viyna-yak-banki-kredituyut-pidpriemstva-u-vazhki-chasi-novini-ukrajina-11776773.html> (дата звернення 20.02.2023).

2. Дебет-кредит. Будь-яке підприємство через війну може отримати кредит до 60 млн грн: веб-сайт. URL: <https://news.dtki.ua/finance/bank-system/75473-bud-yake-pidpriemstvo-cerez-viynu-moze-otrimati-kredit-do-60-mln-grn> (дата звернення 20.02.2023).

3. Доступні кредити 5-7-9% Державна програма : веб-сайт. URL: <https://5-7-9.gov.ua/> (дата звернення 20.02.2023).

4. Урядовий портал. Мінфін: За час дії воєнного стану в межах Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» видано 19 803 пільгових кредитів на 82,06 млрд грн : веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minfin-za-chas-dii-voiennoho-stanu-v-mezhakh-derzhavnoi-prohramy-dostupni-kredyty-5-7-9-vydano-19-803-pilhovoykh-kredytiv-na-8206-mlrd-hrn> (дата звернення 20.02.2023).

5. Урядовий портал. Мінфін: Українські банки кредитують бізнес на енергозабезпечення у рамках Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» : веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minfin-ukrainski-banky-kredytuiut-biznes-na-enerhozabezpechennia-u-ramkakh-derzhavnoi-prohramy-dostupni-kredyty-5-7-9> (дата звернення 20.02.2023).

6. Фінансовий фронт за тиждень: ситуація в економіці та на фінансових ринках України: веб-сайт. URL: https://lb.ua/blog/bogdan_danylysyn/534567_finansoviy_front_tizhden.html (дата звернення 20.02.2023).

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА ЯК ФАКТОРУ ЙОГО ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Сердюк В. В., студентка

*Дворник І. В., кандидат економічних наук, доцент
ВП НУБіП України “Ніжинський агротехнічний інститут”*

Аграрний сектор України під впливом об'єктивних та суб'єктивних факторів тривалий час перебуває в стані застою, що проявляється у переважанні сировинної спрямованості виробництва, незрівноваженості форм і спеціалізації агровиробників та надання переваги принципу ефекту масштабу у формуванні стратегії розвитку аграрної сфери. Наслідки повномасштабного вторгнення РФ на територію України не лише загострили поточну ситуацію, а й поставили під загрозу функціонування національного сільського господарства. Станом на 10 листопада 2022 року прямі збитки (пошкодження виробленої продукції, скорочення поголів'я тваринництва та птахівництва, багаторічних культур, сільськогосподарської техніки, складських приміщень, факторів виробництва) аграрного сектору оцінені KSE Institute та Міністерством аграрної політики та продовольства України у розмірі 6,6 млрд дол. США, непрямі втрати (здорожчання факторів виробництва, зниження обсягів виробництва сільськогосподарської продукції та внутрішніх цін на експортоорієнтовані культури) — у розмірі 34,25 млрд дол. США [1].

Зазначені обставини вимагають оптимізації базису стабільного функціонування підприємства — його фінансово-економічної безпеки, яка є спроможністю фірми протистояти внутрішнім та зовнішнім загрозам, здатністю нівелювати вплив невідконтрольних чинників та першоджерелом ресурсів для досягнення встановлених цілей розвитку.

Економічною категорією, що має чи не найвагомий вплив на фінансово-економічну безпеку підприємства, виступає конкурентний потенціал. Він являє собою інноваційну адаптивність підприємства, яка постійно перебуває під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів, досягається синергією управлінської, ресурсної, виробничої, маркетингової, інформаційно-інноваційної складових і забезпечує стійку перевагу на ринку, що включає в себе фінансову стійкість, конкурентоспроможність стратегії та винятковість підприємницьких здібностей власників.

Фактори впливу на конкурентний потенціал поділяються на зовнішні та внутрішні. Серед зовнішніх виділяють рівень мікросередовища (умови конкуренції

в галузі та на ринках ресурсів, фактори та перспективи розвитку галузі, кон'юнктура ринку, постачальники) та макросередовища (стан та конкурентоспроможність економіки країни, політичні, правові, науково-технічні, економічні, екологічні, демографічні та соціально-культурні умови функціонування підприємства). Множину внутрішніх факторів складають володіння ресурсами особливої якості або кількості, наявність та якість стратегії розвитку суб'єкта як носія конкурентного потенціалу, рівень фінансового забезпечення, стан матеріально-технічної бази, ступінь морального та фізичного зносу об'єктів нерухомості й верстатного парку, рівень кваліфікації персоналу та компетентності фахівців і керівників, якість товарів, послуг та сервісу продукції, гнучкість системи обслуговування, витрати на гарантійне технічне обслуговування та маркетингове просування продукції [3].

Конкурентний потенціал відображає вимоги ринку та орієнтує суб'єкти конкурентної боротьби на здійснення активних дій щодо завоювання ринкових позицій, їх утримання, зміцнення й розширення. Зазначена характеристика орієнтує економічних агентів на більш активну або навіть більш агресивну – у позитивному сенсі – діяльність.

Зв'язок між фінансово-економічною безпекою та конкурентним потенціалом підприємства виникає на підставі розгляду науковцями останнього одночасно у двох площинах: як процесу створення можливостей підприємства та пошуку економічно вигідних шляхів їх реалізації [2].

З огляду на те, що конкурентний потенціал характеризується багатокомпонентністю та залежністю від кожної з функціональних сфер діяльності підприємства, процес його оптимізації має бути комплексного характеру. Вважаємо за доцільне до шляхів оптимізації конкурентного потенціалу як складової фінансово-економічної безпеки аграрного підприємства включити наступне:

1. Зміна орієнтації у стратегії виробництва з ефекту масштабу на принцип вирощування культур з доданою вартістю, даючи пільгові умови функціонуванню малому бізнесу в сільському господарстві з метою збільшення робочих місць та наповнення державного бюджету за рахунок сплати податків (наприклад, виробництво олії з соняшника, а з неї – лакофарбових виробів);

2. Перехід на виробництво та споживання «зеленої енергії», в тому числі зменшення частки вирощування зернових, які підлягають обов'язковій сушці, у зв'язку з паливно-енергетичною кризою;

3. Часткова переорієнтація з експорту на задоволення потреб внутрішнього ринку через логістичні складнощі та вичерпання можливостей тривалого зберігання готової продукції на складах.

Список використаних джерел

1. Огляд збитків та втрат в АПК. Kyiv School of Economics: веб сайт. URL: <https://kse.ua/ua/oglyad-zbitkiv-ta-vtrat-v-apk/> (дата звернення: 21. 02. 2023).
2. Коюда В.О. Формування та використання конкурентного потенціалу підприємства. *Економіка та управління підприємствами*. №29. 2019. С. 195-204.
3. Стахова М.В., Малик О.В. Конкурентний потенціал як основа формування конкурентоспроможності підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. №16. 2017. С. 468-473.

УДК 005.2:658.14/.17

АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ ЯК СПОСІБ ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВУ ПІДПРИЄМСТВА

Смалюх М.С., магістр

Олійник Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

В нинішніх умовах функціонування підприємств нестабільність політичного, економічного та соціального поля призвели до зростання кількості підприємств, які знаходяться у стані кризи.

На практиці з кризою, як правило, ідентифікується загроза банкрутства та неплатоспроможності підприємства, діяльність його в неприбутковій зоні або брак у підприємства потенціалу для його успішного функціонування [1].

Запровадження на підприємстві антикризового фінансового управління стає першочерговою необхідністю його функціонування у нестабільних формах господарювання.

У науковій літературі наводяться різні інтерпретації дефініції «антикризового фінансового управління», які визначаються відповідно до напрямів дослідження науковців. Проте на нашу думку, беззаперечною є визначення поняття антикризового фінансового управління як комплексної системи своєчасного виявлення та попередження кризовим процесам у діяльності підприємства, яка має набір методів, прийомів та інструментів для вирішення поставлених завдань.

Головною метою антикризового фінансового управління є швидке поновлення платоспроможності та відновлення достатнього рівня фінансового стану підприємства для уникнення його банкрутства. З урахуванням цієї цілі на підприємстві розробляється спеціальна політика антикризового фінансового управління при небезпеці банкрутства, яка являє собою частину загальної фінансової стратегії підприємства, що полягає в розробці і використанні системи

методів попереднього аналізу загрози банкрутства і механізмів фінансового оздоровлення підприємства, що забезпечують його захист від банкрутства [2].

Стратегія запобігання банкрутству – це спосіб дій, які забезпечують уникнення підприємством кризового становища, а у разі його виникнення вибір механізмів захисту від ймовірного банкрутства, спрямованих на фінансове оздоровлення підприємства шляхом координації управлінських рішень.

Реалізація стратегії запобігання банкрутству полягає у:

I. Здійснення аналізу фінансового стану з метою уникнення кризи підприємства, а у разі виникнення кризи – для визначення масштабів кризи підприємства та створення системи цілей виходу підприємства із неї, які відповідають його масштабам;

II. Розробка стабілізаційної програми відповідно до цілей стратегії попередження банкрутству та вибір і використання внутрішніх механізмів фінансової стабільності підприємства щодо масштабів кризи, у разі необхідності – обрання ефективних форм санації;

III. Контроль результатів розроблених заходів щодо відновлення платоспроможності підприємства та виведення його з кризового стану [1].

Основна роль в системі антикризового фінансового управління відводиться широкому використанню механізмів фінансової стабілізації. Водночас це пов'язано з тим, що успішне застосування цих методів дозволяє не тільки зняти фінансовий стрес загрози банкрутства, а й значною мірою позбавити підприємство від залежності використання позикового капіталу, прискорити темпи його економічного розвитку [3].

У такий спосіб, запровадження системи антикризового фінансового управління на підприємстві має на меті реалізацію таких заходів:

- ✓ діагностики процесів і тенденцій, що призводять до кризових ситуацій;
- ✓ прогнозування виникнення, розвитку і ймовірних наслідків кризових ситуацій;
- ✓ реалізація антикризового супроводження (виявлення процесів та тенденцій, що призводять чи можуть призвести до кризових ситуацій);
- ✓ проведення завчасної підготовки на випадок виникнення надзвичайних ситуацій (антикризова профілактика);
- ✓ організації і координації ефективних дій для подолання надзвичайних кризових ситуацій та їх наслідків.

Отже, на сучасному етапі економічного розвитку постає проблема управління фінансово нестабільними підприємствами. Для успішного управління і виходу підприємств з фінансової кризи необхідна ефективна система антикризового фінансового управління, яка має в своєму розпорядженні механізми фінансової стабілізації.

Таким чином, антикризове фінансове управління ґрунтується на глибокому аналізі фінансово-господарського стану підприємства та розробці антикризових заходів, що дозволяє йому передбачити й уникнути банкрутства, а також підвищити ефективність його діяльності. Попередження банкрутства залежить від своєчасного виявлення загрози банкрутства на підприємстві, розробки й упровадження відповідних антикризових заходів, які дозволяють подолати кризу, відновити ліквідність та платоспроможність і запобігти процедурі банкрутства й ліквідації підприємства.

Список використаних джерел

1. Боронос В.Г. Управління фінансовою санацією підприємств: підручник. Суми: Сумський державний університет, 2022. 459 с.
2. Хацер М.В. Антикризове фінансове управління на підприємстві: сутність, характеристика та механізм здійснення. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2019. Т. 30(69), № 1. С. 71–77.
3. Подлевська О. М. Порівняльний аналіз методик діагностики банкрутства підприємства. *Вісник НУВГП. Економіка: зб. наук. праць*. Рівне: НУВГП, 2019. Вип. 1(65). С. 318-324.

УДК 658.167

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ РУХУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ

*Тарнавський В. В., магістр
Федоришина Л. І., кандидат історичних наук, доцент
Вінницький національний аграрний університет*

Здатність суб'єктів господарювання адаптуватись до реального соціально-економічного середовища в системі стратегічного управління стала однією з необхідних умов стабільного розвитку на фоні постійних кризових явищ. Від системи управління й організації грошових потоків повністю залежить ефективність роботи підприємства. Стійкість підприємства, його здатність до майбутнього розвитку та досягнення фінансового успіху в довгостроковій перспективі залежать від якості управління грошовими потоками. Завдяки аналізу грошових потоків підприємства можна з'ясувати, чи має можливість підприємство організувати управління грошовими потоками так, щоб у розпорядженні підприємства в будь-який момент була достатня кількість грошових коштів. У зв'язку з цим дослідження питань діагностики фінансової стійкості на основі руху грошових потоків є досить актуальним.

Умовою життєздатності підприємства та основою його розвитку в конкурентному ринку є стабільність (стійкість). Саме фінансова стійкість підприємства є передумовою його економічного розвитку. У зв'язку із загостренням фінансових проблем на багатьох підприємствах країни значна увага повинна приділятися моніторингу фінансової стійкості, який передбачає забезпечення механізму постійного спостереження за рівнем фінансової стійкості в умовах нестабільного функціонування сучасного підприємства. У процесі здійснення господарської діяльності фірма одержує ресурси від акціонерів, повертає ресурси акціонерам, бере позички в кредиторів та виплачує суми, отримані як позички. Інформація про рух грошових коштів, пов'язаних з фінансовою діяльністю, важлива тому, що вона дає змогу прогнозувати майбутній обсяг коштів, на який матимуть права постачальники капіталу підприємства.

Прикладами руху грошових коштів у результаті фінансової діяльності можуть бути надходження від емісії простих та привілейованих акцій; надходження від випуску облігацій; виплати, пов'язані з викупом власних акцій; виплати дивідендів; виплати, пов'язані з погашенням випущених облігацій; виплати орендарем як зменшення заборгованості по фінансовому лізингу. На основі фінансової звітності та звіту про рух грошових коштів для дослідження грошових потоків можуть бути використані етапи, які повинна включати методика аналізу грошових коштів. 1) Горизонтальний аналіз грошових потоків, який полягає у визначенні динаміки обсягу чистого грошового потоку підприємства в розрізі окремих джерел. Метою є визначення загальних обсягів грошових потоків, основних тенденцій та пропорцій їх розвитку. 2) Вертикальний аналіз грошових потоків, який полягає у визначенні структури надходжень та видатків грошових коштів за видами діяльності та чистого руху коштів. Метою проведення аналізу є визначення значимості надходжень, видатків та чистого руху коштів за видами діяльності у грошовому забезпеченні функціонування підприємства. 3) Аналіз рівномірності розподілу грошових потоків протягом року. Метою проведення аналізу є ідентифікація й оцінювання грошових потоків за ступенем регулярності здійснення, наявності та причин затримок у надходженні грошових коштів та відкладенні запланованих видатків. 4) Аналіз збалансованості грошових потоків. Метою проведення аналізу є оцінювання ступеня динамічної платоспроможності підприємства, його фінансової рівноваги та можливості забезпечення стійкого економічного зростання. 5) Коефіцієнтний аналіз рівня ефективності використання грошових потоків підприємства.

Метою є вивчення динаміки різних коефіцієнтів, що дає змогу встановити позитивні та негативні тенденції, які відбивають якість управління грошовими потоками організації, а також розробити необхідні заходи для внесення відповідних корективів щодо оптимізації управлінських рішень у процесі

здійснення господарської діяльності. Стан руху грошових потоків дає змогу судити про якість управління підприємством. Загалом грошові потоки від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності можуть рухатися в різних напрямках, від чого залежить результативність діяльності підприємства. Перша ситуація. Фахівці оцінюють якість управління підприємством як гарне тоді, коли за результатами звітного періоду чистий рух грошових коштів у результаті операційної діяльності має позитивне значення, а в результаті інвестиційної та фінансової діяльності – негативне. Це означає, що в результаті операційної діяльності підприємство одержує достатньо коштів, щоби мати можливість спрямовувати їх на інвестування та погашення отриманих кредитів. Іншими словами, операційна діяльність фінансує інвестиційну та фінансову. При цьому враховується та обставина, що підприємству для здійснення інвестицій достатньо тільки власних засобів. У підсумку позитивне значення чистого руху коштів з урахуванням їх перерозподілу між цими трьома потоками протягом року свідчить про те, що керівництво підприємства цілком справляється зі своїми функціями. Друга ситуація. Якщо рух грошових коштів від операційної та фінансової діяльності має позитивне значення, а від інвестиційної – негативне, якість управління підприємством оцінюється як нормальна. Сутність такої структури та грошових потоків зводиться до того, що підприємство спрямовує кошти від операційної діяльності, отримані кредити та додаткові вкладення власників на придбання необоротних активів (відновлення основних засобів, вкладення капіталу в нематеріальні активи, здійснення довгострокових інвестицій). В цьому разі інвестиційна діяльність підприємства фінансується за рахунок операційної та фінансової діяльності. У цій ситуації бажано мати позитивне значення за статтею «Чистий рух коштів за звітний період».

Фінансову стійкість суб'єктів господарювання слід розглядати як комплексну категорію, що відображає рівень фінансового стану та фінансових результатів підприємства, здатність виконувати свої зобов'язання та забезпечувати розвиток діяльності за збереження кредитоспроможності та платоспроможності. Умовою життєздатності підприємства та основою його розвитку в конкурентному ринку є стійкість. Саме фінансова стійкість підприємства є передумовою його економічного розвитку. В основі досягнення внутрішньої стійкості підприємства лежить своєчасне та гнучке управління внутрішніми факторами його діяльності, тобто головну роль у системі антикризового управління має відігравати широке застосування внутрішніх механізмів фінансової стабілізації.

Задля подолання фінансової нестійкості підприємств та зміцнення конкурентоспроможності доцільно використати комплексний підхід до вдосконалення управління фінансами на основі руху грошових потоків, основною спрямованістю якого в короткостроковій перспективі є усунення проявів неплатоспроможності в разі втрати конкурентних переваг; у середньостроковій –

усунення причин, що генерують неплатоспроможність та адаптацію до умов діяльності в конкурентному середовищі; у довгостроковій – забезпечення фінансової стійкості підприємства до впливу зовнішніх факторів конкурентного середовища. У такому аспекті перспективою подальших наукових досліджень є вдосконалення наявної методичної бази оцінювання результативності грошових потоків підприємств, результати яких необхідні для реалізації ефективного менеджменту.

Список використаних джерел

1. Надточій С.І. Коефіцієнтний аналіз грошових потоків підприємства в аспекті управління ними. Формування ринкових відносин в Україні. 2006. № 7. С. 8–12.
2. Біндасова Ю.О. Теоретичні аспекти формування системи управління грошовими потоками підприємства. Научно-технический сборник. 2014. № 77. С. 388–394.
3. Ковшова С.О. Необхідність оптимізації руху грошових потоків підприємства в сучасних умовах господарювання. Управління розвитком. 2013. № 20. С. 135–136.

УДК 338.434

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА АПК

*Томашук І. О., аспірантка
ННЦ «Інститут аграрної економіки»
Томашук І. В., Phd, старший викладач
Вінницький національний аграрний університет*

Кредитне забезпечення та подальший розвиток ефективною фінансовою інфраструктури аграрного ринку лишаються актуальними питаннями аграрної реформи в Україні. Саме від доступності кредитних ресурсів для сільськогосподарських товаровиробників значною мірою залежить можливість нарощування обсягів виробництва, розвиток підприємницької ініціативи та підвищення конкурентоспроможності аграрних господарств.

Гальмує розвиток системи кредитного обслуговування аграрного сектора економіки неврегульованість таких питань як нерозвиненість ринку землі, що унеможливує її використання як застави для отримання кредиту, знос основних засобів, тривала процедура отримання банківського кредиту, високі відсоткові ставки [1]. Для нормального функціонування у ринковому середовищі сільськогосподарських товаровиробників усіх форм власності і господарювання необхідне формування адекватної кредитної політики, яка б виходила із статусу аграрного сектора і завдяки цьому створювала пріоритетні умови для його розвитку.

Практика взаємин українських аграріїв з національною банківською системою жорстко детермінована до вартості кредитних ресурсів. У перші роки ринкових трансформацій спостерігалось стрімке зростання їх вартості. Тому частка цього джерела в перше десятиліття економічних реформ не перевищувала 2 % загального обсягу фінансування [2].

Таблиця 1 - Структура витрат усіх підприємств України на виробництво продукції (робіт, послуг) сільського господарства у 2020 році¹

Види витрат	Усі підприємства ²		У тому числі фермерські господарства	
	млн. грн	у % до підсумку	млн. грн	у % до підсумку
Витрати – усього	441 529,6	100,0	76 567,4	100,0
Прямі матеріальні витрати – усього	245 959,8	55,7	44 138,4	57,6
<i>у тому числі</i>				
насіння та посадковий матеріал	35 749,1	8,1	8 076,6	10,5
корми	54 901,3	12,4	3 065,4	4,0
з них покупні	23 107,3	5,2	1 492,6	1,9
інша продукція сільського господарства	6 677,7	1,5	262,1	0,3
мінеральні добрива	60 290,1	13,7	14 805,8	19,3
пальне і мастильні матеріали	30 901,9	7,0	7 956,8	10,4
електроенергія	4 252,7	1,0	523,1	0,7
паливо й енергія	1 892,5	0,4	190,5	0,2
запасні частини, ремонтні та будівельні матеріали для ремонту	21 089,4	4,8	5 030,1	6,6
Прямі витрати на оплату праці	29 932,5	6,8	4 682,1	6,1
Інші прямі витрати – усього	103 553,9	23,4	19 718,9	25,8
<i>у тому числі</i>				
відрахування на соціальні заходи	6 654,1	1,5	1 066,3	1,4
орендна плата за:				
земельні частки (паї)	46 192,9	10,5	8 605,7	11,2
майнові паї	660,8	0,1	38,9	0,1
амортизація	35 969,9	8,1	7 964,7	10,4
Загальновиробничі витрати – усього	62 083,4	14,1	8 028,0	10,5
<i>з них</i>				
оплата послуг сторонніх організацій	33 235,4	7,5	4 235,9	5,5

Примітка: ¹ Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

² Інформація сформована по підприємствах з основним видом діяльності: "Вирощування однорічних і дворічних культур", "Вирощування багаторічних культур", "Відтворення рослин", "Тваринництво", "Змішане сільське господарство", "Допоміжна діяльність у сільському господарстві та післяурожайна діяльність" та "Виробництво м'яса свійської птиці" (коди 01.1 – 01.6 та 10.12 за КВЕД ДК 009:2010).

Джерело: [4]

Сьогодні державна підтримка агробізнесу в Україні здійснюється в рамках державних цільових програм, державних цільових фондів, Українського фонду підтримки підприємництва, Українського державного фонду підтримки селянських (фермерських) господарств, Державного інноваційного фонду, надання податкових

пільг [2]. Позитивну динаміку державна підтримка аграрного сектора економіки набула лише в 2000 р. Дієвість механізму фінансового забезпечення значною, визначальною мірою залежить від наявності необхідних фінансових ресурсів. Саме тому недостатнє фінансування чи й повну відсутність необхідних фінансових ресурсів зазвичай вважають найбільшою проблемою. У табл. 1 представлена структура витрат усіх підприємств України на виробництво продукції (робіт, послуг) сільського господарства у 2020 році.

Специфіка сільського господарства та виробництва сільськогосподарської продукції, його тривалий період зумовлюють необхідність у залученні коштів. Це усуне небезпеку призупинення виробничого процесу у разі відсутності коштів на придбання оборотних засобів. У даному випадку кредит повинен виступати як економічний важіль і джерело залучених фінансових ресурсів. Кредитні ресурси залучаються з метою забезпечення підприємства достатнім обсягом фінансових ресурсів [3]. Стратегічною метою механізму фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств є отримання максимального прибутку при мінімальних витратах фінансових ресурсів та з мінімальним ризиком для підприємства.

Список використаних джерел

1. Нужна О.А. Облік і фінанси АПК: освітній портал. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/kreditne-zabezpechennya-agrarnih-pidpriemstv-problemi-ta-perspektivi.html>
2. Стецюк П.А. Проблеми фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/problemi-finansovogo-zabezpechennya-silskogospodarskih-pidpriemstv.html>
3. Мушеник І.М., Бурлаков О.С. Оцінка стану фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств. *Сталий розвиток економіки*. 2017. № 2 (35). С. 133-138.
4. Офіційний сайт Головного управління Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>

МОЖЛИВІ СПОСОБИ ІНВЕСТУВАННЯ НЕВЕЛИКИХ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ

*Хитрич Д. О., студентка
Берляк Г. В., кандидат економічних наук
Житомирський агротехнічний фаховий коледж*

Постановка проблеми. Однією з причин необхідності вкладення заощаджених коштів є інфляція. Якщо зберігати накопичення вдома, щороку втрачається частина своїх грошей через інфляцію, а інвестуючи навіть невеликі суми, через 10-20 років можна стати багатою людиною. У випадку з депозитом може вийти чимала сума, а у випадку з цінними паперами передбачити складніше, але ймовірно це буде в 5-10 разів більше. Ну і, звичайно, дохід від інвестицій буде доповненням до вашої зарплати, а також може замінити пенсію в майбутньому [3].

Виклад основного матеріалу. Інвестиції — це вкладення капіталу з метою його примноження і отримання прибутку [2]. У що інвестувати? З точки зору останніх років найпростішим і напрочуд прибутковим варіантом є депозити. Гроші, які ви могли збирати і тримати вдома, за цей період подешевшали в два рази. Тобто сьогодні на ці гроші ви можете купити тільки половину того, що могли 20 років тому. Ці дані не означають, що і в майбутньому депозит в банку буде найбільш прибутковою серед надійних інвестицій, але ймовірність цього висока. Банки пропонують депозити в різній валюті. Таким чином, ви можете ще й інвестувати у певну валюту [3].

Ми розглянули варіанти умов депозитних вкладень найбільш популярних банків серед населення України: в «Монобанку» можливо покласти гроші на депозит від 1000 гривень під 8% річних у гривні, тоді як поповнювати можна протягом всього періоду, але не більше початкової суми; банк ПУМБ пропонує депозити від 100 гривень під 6% річних у гривні з можливістю зняття і поповнення в будь який момент; а в «ПриватБанку» відсутня мінімальна сума вкладу і гривневий депозит можливий під 6% річних.

Залежно від обраного депозиту, відсотки можуть виплачуватися як щомісяця на карту, так і додаватися до суми депозиту, це означає, що ви відразу ж реінвестуєте свій прибуток. Якщо ви хочете більш поглиблено займатися інвестиціями і розраховуєте на більший дохід, то рекомендується вкласти відразу в кілька різних активів, щоб сформувати і диверсифікувати інвестиційний портфель (сукупність усіх активів).

Ще одним варіантом інвестування можуть бути цінні папери. Основна маса цінних паперів складається з акцій та облігацій [3]. У випадку з облігаціями, даються гроші в борг на певний період під відсоток, в обмін на сертифікат про

підтвердження цієї домовленості, у випадку з акціями – власник матиме у статутному капіталі акціонерного товариства частку яка власникові право на одержання частини прибутку у вигляді дивіденду.

Популярним для інвестицій невеликих сум є ПФФ — пайовий інвестиційний фонд. Інвестують, викупивши пай – цінний папір, що засвідчує право власності на частку майна ПФФу. Інвестор вкладає гроші, а управлінці заробляють, інвестуючи в акції, іноземні валюти, нерухомість, сировину, криптовалюту, видаючи частину грошей у вигляді кредитів. Пай може подешевшати, або подорожчати – тоді можна зафіксувати прибуток, продавши його [3].

Інвестиційні фонди бувають різних видів. Варто виділити біржовий інвестиційний фонд (ETF) – це пайовий інвестиційний фонд, з акціями якого можна здійснювати на біржі ті ж операції, що і з акціями будь-якого звичайного підприємства, проте, акціями (паями) звичайного ПФФу не можна торгувати на біржі – для цього існує затверджена законом і статутом фонду процедура. А акції ETF-фонду ви можете купити з будь-якого брокерського рахунку. Їх можна купувати в борг або на кошти, взяті в борг. Це робить операції з даним видом цінних паперів більш прибутковими, але в той самий час і більш ризикованими. На сьогоднішній день найбільший та найуспішніший з біржових інвестиційних фондів – Standard and Poor's 500 Depository Receipt (SPY).

Вибираючи фонд та інвестуючи гроші, варто розуміти, що фондовий ринок постійно змінюється. Довгострокове зниження або зростання спостерігається рідко. Тому при зниженні вартості паю або кризі не варто панікувати, а навіть навпаки, це може бути найбільш вигідним часом для покупки.

Ще одним методом інвестування є стартапи. Стартапи – це молоді компанії з планами на розширення та швидке зростання. Стартап-компанія має інноваційну основу (нові технології та продукти), це бізнес, який відкривається вперше, і подібного бізнесу немає ні в країні, ні в світі. Більшість стартапів вимагають великих інвестицій і є високорентабельними. Стартапи зазвичай отримують фінансування через інвесторів в обмін на акції (частки) компанії. Щоб інвестувати в стартапи, можна використовувати посередницькі платформи, які допомагають підприємцям знаходити інвесторів. Кожен проєкт пропонує різні умови, але зазвичай це відсоток від прибутку. Стартапи повинні в першу чергу зосередитися на потребах клієнтів, споживачів і аудиторії, на яку орієнтується компанія [4].

Розглянувши різні варіанти можливих інвестицій власних заощаджень, зрозуміло, що кожен з них має певні ризики. Проте слід пам'ятати, що ризиків не уникнути, їх можна тільки знизити, шляхом продуманого вкладення невеликими обсягами, але в різні види активів.

Висновок. Проаналізувавши різні варіанти інвестування ми розуміємо, що у світі інвестування є два дуже важливих та пов'язаних між собою поняття:

прибутковість – як багато можна заробити, і ризик – наскільки ймовірно втратити гроші. Найбільш безпечний інструмент для новачка – депозит, найменш безпечний — інвестиції у стартапи, тому що маючи невелику суму грошей, можна вкластися тільки на початковій стадії стартапу, коли ще незрозуміло, стане він успішним чи ні. Найвигіднішим варіантом для інвестування ми вважаємо Пайові інвестиційні фонди, адже ймовірність втратити свої кошти при такому способі інвестування найнижча.

Список використаних джерел

1. Біржовий інвестиційний фонд. URL: <https://simeinyi-budzheta.ua/investments/etf/>
 2. Поняття інвестиції. URL: <https://www.dsnews.ua/ukr/economics/vkladyvay-i-priumnozhay-cto-takoe-investicii-i-dlya-chego-oni-nuzhny-26022021-417125>
 3. Способи інвестування. URL: <https://businessviews.com.ua/ru/personal-life/id/5-sposobiv-investuvannja-v-ukrajini-dlja-ljudini-z-serednim-dohodom-2063/>
- Що таке стартап ? URL: <https://uaspectr.com/category/startups/>

УДК 330.322.01

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОСНОВА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Цегельник В. В., аспірант

*Науковий керівник: Буряк А. В., кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

Одна із складових успішного розвитку підприємств загалом, а тим паче в тяжких воєнних умовах господарювання на всіх стадіях їх життєвого циклу виступає інвестиційна діяльність. Велике значення інвестиційної діяльності потребують удосконалення існуючої теоретичної бази для окреслення сутності, особливостей і різних аспектів становлення та управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств.

Теоретичне обґрунтування концептуальних і методичних засад інвестиційної діяльності на мікрорівні та побудова ефективної системи його управління вимагає ретельного аналізу змісту наукових досліджень за цим напрямом. Ряд вчених ототожнюють сутність інвестиційної діяльності до інвестування чи інвестиційної політики, що на наш погляд звужує зміст поняття [1].

На наш погляд можна говорити про інвестиційну діяльність у широкому й вузькому розумінні цього поняття. У широкому значенні – це певна комплексна діяльність, яка розпочинається мобілізацією інвестиційних ресурсів і закінчується одержанням економічного ефекту, а у вузькому – це власне інвестування. Згідно з міжнародними стандартами фінансової звітності, поняття «інвестиційна

діяльність» окреслюється ширше, а саме як така діяльність, що пов'язана з придбанням і реалізацією необоротних активів, а також із провадженням фінансового інвестування, що не являються еквівалентами грошових коштів.

Окремі вчені під час визначення інвестиційної діяльності пов'язують її з поняттям «інвестиційний процес», що теж на наш погляд дещо однобоко.

Спираючись на праці економістів щодо визначення сутності поняття «інвестиційна діяльність», можемо зробити висновок про те, що вона включає в себе елементи формування та використання капіталу: накопичення, внутрішній та зовнішній рух капіталу, власне інвестування [2].

Але інвестиційна діяльність несе значно більше економічне й соціальне навантаження, ніж отримання прибутку, оскільки є фактором розширеного відтворення капіталу та ліквідації диспропорцій у розвитку економіки.

Виходячи з вищезазначеного погоджуємось із думкою Н. Хрущ [4], інвестиційну діяльність можна розглядати:

- у широкому розумінні – це діяльність, пов'язана із вкладенням фінансових ресурсів в об'єкти інвестування з метою отримання певних результатів (дохід/ефект);

- у вузькому розумінні (інвестування) – це процес перетворення інвестиційних ресурсів у вкладення;

- загалом «інвестиційна діяльність» це комплекс заходів – сукупність процесу вкладення інвестиційних ресурсів та процесу отримання позитивних результатів у майбутньому.

Із таких позицій цілком справедливим здається визначення категорії «інвестиційна діяльність» Законом України [3] як сукупності практичних дій громадян, юридичних осіб та держави щодо реалізації інвестицій. Не виникає сумніву, що такий підхід є цілісним і завершеним, але для застосування на мікрорівні, на наш погляд, це тлумачення виявляється занадто загальним і не розкриває повністю зміст розглянутого поняття. Ширше трактування інвестиційної діяльності як сукупності економічних операцій, що характеризують рух довгострокового вкладення капіталів, та призначених для створення, розширення, реконструкції, модернізації, технічного переозброєння підприємств, об'єктів підприємницької діяльності [2].

Таким чином, інвестиційна діяльність – це система економічних відносин, яка здійснюється у два етапи: на першому - залучення джерела (фінансового ресурсу), на другому - здійснюється його вкладення в майновий об'єкт. Отже, «інвестиційна діяльність» це: вид економічної та підприємницької діяльності; процес вкладення ресурсів і отримання потоку доходів; система економічних відносин; основа економічного розвитку підприємства.

Список використаних джерел

1. Войнаренко М.П., Бушовська Л.Б. Інвестиційна діяльність як об'єкт управління. Економіка: реалії часу. Науковий журнал. 2015. № 5(21). С. 40–44. URL: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n5.html>.
2. Пічугіна Т.С., Забродська Л.Д. Інвестиційна діяльність підприємства: сутність та зміст управління. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2013. Вип. 2(18), Ч. 1. С. 146-154.
3. Про інвестиційну діяльність : Закон України станом на 10 лютого 2005 року. Верховна Рада України. Офіційне видання. К. : Парламентське вид-во, 2005. – 18 с.
4. Хрущ Н. А. Інвестиційна діяльність: сучасні стратегії та технології : моногр. Хмельницький : ХНУ, 2004. 309 с.

УДК 336.647

ІНВЕСТИЦІЙНА ОЦІНКА ПІДПРИЄМСТВА

Ченурний В. Ю., магістр

Біляк Ю. В., кандидат економічних наук доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Більшість компаній знаходяться у жорсткій конкуренції на ринку і кожна прагне збільшити свій капітал, щоб забезпечити свій розвиток та зайняти міцну позицію на ринку. Залучення зовнішніх джерел капіталу є одним із способів отримання необхідних коштів, іншими можуть бути продаж акцій, випуск облігацій тощо. Інвестори, у свою чергу, зацікавлені у вкладенні коштів в проекти, які є ефективними та забезпечують високий рівень доходів. При оцінці проекту вони звертають увагу на ризики, що пов'язані з інвестуванням, та потенційну дохідність проекту. Даючи оцінку, необхідно зважати на середовище, в якому знаходиться підприємство та держава в цілому.

Ведення господарської діяльності в умовах кризи - це серйозна проблема для підприємств, особливо для МСП, які зазвичай мають менше ресурсів та менше можливостей для переживання економічних труднощів. Ці виклики можуть мати далекосяжні наслідки, такі як зниження доходів, збільшення заборгованості та втрата робочих місць.

Гострою проблемою виступає нестача фінансування, і як одним із шляхів її вирішення варто розглянути можливість отримання додаткової підтримки від держави, такої як фінансова допомога, податкові пільги або інші стимули для розвитку бізнесу. Держава також може надавати консультаційну та інформаційну підтримку щодо можливих шляхів виходу з кризи та розвитку бізнесу в умовах непевності.

Ось декілька статистичних фактів, щодо стану бізнесу в Україні:

1. 40% компаній України потребують оборотного капіталу, якого їм бракує через майже повне припинення банківського кредитування;
2. 36% підприємств активно шукають фінансування;
3. Програмою «Доступні кредити 5-7-9%» у 2022 році скористалися близько 4% опитаних компаній [1].

Інвестиційна оцінка підприємства є важливим етапом при прийнятті рішень про інвестування в нього та дає інвестору змогу:

1. Отримати розуміння фінансової стійкості та перспектив підприємства, а також визначити потенційні ризики та можливості для отримання прибутку.
2. Ідентифікувати слабкі місця на підприємстві та можливі фактори, які можуть негативно вплинути на його діяльність.
3. Зробити осмислені рішення щодо ризику та потенційного доходу, а також розробити стратегії для зменшення ризиків та покращення роботи підприємства [2].

Крім того, інвестиційна оцінка може бути корисною не тільки для інвесторів, але і для самого підприємства. Оцінка дозволяє підприємству зрозуміти, наскільки ефективно воно використовує свої ресурси, а також визначити потенційну дохідність проекту.

Інвестиційна оцінка може допомогти підприємству зрозуміти, які чинники мають вплив на дохідність проекту, і як можна покращити його фінансові результати. Наприклад, аналізуючи дані про витрати та прибутки, підприємство може виявити можливості для зменшення витрат, збільшення обсягу продажів, поліпшення ефективності виробництва тощо.

Для інвестиційної оцінки підприємства можна використовувати різні методики, наприклад:

1. Метод дисконтування прибутку (DCF) - цей метод оцінює майбутні прибутки підприємства та розраховує їхню сучасну вартість з урахуванням часової цінності грошей.
2. Метод порівняльної оцінки - цей метод полягає в порівнянні фінансових показників підприємства з аналогічними показниками інших компаній, що вже торгуються на фондовій біржі.
3. Метод аналізу активів та пасивів - цей метод оцінює вартість активів та пасивів підприємства та знаходить їхню різницю для визначення вартості підприємства.
4. Метод рентабельності - цей метод дозволяє визначити потенційні доходи, які може забезпечити підприємство в майбутньому та порівняти їх з іншими компаніями в тій же галузі [3].

Для поліпшення інвестиційної привабливості Україні варто вирішити низку проблем таких як – корупція та адміністрування податків, які на даний момент,

разом із питанням права власності відсуваються на задній план – частково через наявність більш нагальних питань, а частково через нижчу толерантність до дрібної корупції в центральному уряді та менших можливостей для неї [1].

Важливо пам'ятати, що Україна зараз перебуває в складному економічному стані, через війну, але після її закінчення питання інвестиційної оцінки підприємств та залучення інвестицій будуть надзвичайно актуальними. Таким чином, інвестиційна оцінка підприємства є важливим інструментом для інвесторів та самого підприємства. Вона дозволяє здійснювати обґрунтовані рішення щодо інвестування та розвитку, зменшувати ризики та підвищувати потенційний дохід.

Список використаних джерел

1. Як після війни Україна має відновлювати економіку та бізнес. Велике дослідження. URL: <https://forbes.ua/money/yak-pisslya-viyni-ukraina-mae-vidnovlyuvati-ekonomiku-ta-biznes-velike-doslidzhennya>
2. Вірянська О.В. Оцінка інвестиційної привабливості. URL: <https://nau.edu.ua/ua/>
3. Крамаренко К. М. Інвестиційна привабливість підприємства та методичні підходи до її визначення. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2016_10_22.

УДК 339.97

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: «ЗЕЛЕНІ» ОБЛІГАЦІЇ

Шістя А. М., студентка

Макарчук О. Г., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Важливим ринковим інструментом «зеленої» фінансової політики є «зелена облигація». У цьому контексті можна згадати чотири типи облигацій: соціальні, екологічні, стійкі та зелені. Соціальні облигації використовуються виключно для фінансування санкціонованих соціальних проєктів. Екологічні облигації - це «облигації виконання та гарантії платежів». Наприклад, якщо нерухомість перебудовується, дохід може бути застосований для проєктів реконструкції, які могли б покращити екологічні показники майна/будівель [1].

Облигації сталого розвитку використовуються у зв'язку з зеленими та соціальними проєктами. Передбачається, що конкретні соціальні проєкти можуть мати екологічну користь і, навпаки, зелені проєкти можуть мати позитивний вплив на суспільство. Отже, тип використовуваних облигацій визначається емітентом відповідно до передбачених цілей. Облигації сталого розвитку дають емітенту можливість застосовувати їх як до екологічних, так і до соціальних проєктів. Це

призводить до поєднання зелених та соціальних зв'язків, що є важливим кроком на шляху до змішаного фінансування [3].

Відповідно до міжнародних стандартів, облігації сталого розвитку трактуються як позики, які фінансують проекти, прибуткові для довкілля, суспільства та економіки. Зелені облігації визначаються як позики, які фінансують проекти, які є виключно вигідними для навколишнього середовища. Соціальні облігації - це позики, які фінансують проекти, які приносять користь суспільству та економіці та можуть позитивно впливати на навколишнє середовище [2].

Найважливішим міжнародним документом для створення зеленої економіки є Паризька кліматична угода, яка передбачає розширення нових екологічних технологій та зменшення рівня шкідливих викидів. У цьому контексті велике значення мають зелені облігації. Зелені облігації визначаються як фінансові інструменти, які використовуються корпораціями, урядами та фінансовими установами для застосування штрафів забруднювачам навколишнього середовища та покращення загальної екологічної ситуації. Компанії та установи, які випускають зелені облігації, повинні подавати регулярні звіти про обсяги інвестицій та їхні джерела. Основним аргументом на користь випуску зелених облігацій є залучення більшої кількості вкладників, тобто тих, хто має законне право інвестувати лише у зелений капітал (наприклад, пенсійні фонди в ЄС). Крім того, даний механізм включає також екологічно чисті переваги базових операцій і може призвести до покращення репутації для всіх учасників цієї схеми зеленого кредитування.

Європейські країни є одними з найуспішніших емітентів зелених облігацій на світовій арені. Станом на 2017 р. Нідерланди є лідером серед держав ЄС, слідом за ними йде Франція, яка оголосила про найбільший зареєстрований випуск зелених облігацій - 7,6 млрд. дол. США [1]. За результатами різних досліджень, на ринку зелених облігацій слід очікувати цілий ряд стримуючих чинників. Вони включають “відсутність обов’язкових стандартів для відбору проектів, вимірювання впливу та звітності щодо зелених облігацій, а також високі трансакційні витрати на викиди зелених облігацій”. Основною проблемою є невідповідність між “якістю та кількістю зелених облігацій” ; у цьому випадку ці фінансові інструменти лише ускладняють проблему та зменшують ефективність заходів у даному напрямку.

Список використаних джерел

1. European green exchange course. URL://dixigroup.org/evropejskyj-zelenyj-kurs-zeleni-obligacziyi/
2. Climate Bonds Initiatives, 2022. URL: <https://www.climatebonds.net/market/data/>
3. Climate investment opportunities: Climate-aligned bonds & issuers , 2020. URL: https://www.climatebonds.net/files/reports/cbi_climate-aligned_bonds_issuers_2020.pdf

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО КАПІТАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

*Шолохова С. Г., студентка
Томашук І. В., Phd, старший викладач
Вінницький національний аграрний університет*

Функціонування ринкової економіки в Україні можливе за умови зростання ефективності використання фінансових ресурсів. У сучасних умовах фінансові ресурси підприємств є складовою фінансової системи держави, роль яких посилюється з появою різних видів сільськогосподарських підприємств нових форм власності і форм господарювання.

У країнах з розвинутою економікою процес виробництва зупиняється тоді, коли відсутні фінансові джерела формування фінансових ресурсів підприємства. Від раціонального формування фінансових ресурсів залежить не лише платоспроможність підприємства, а й ефективність усієї його господарської діяльності. Оскільки на сільськогосподарських підприємствах забезпеченість фінансовими ресурсами є визначальним фактором здійснення процесу виробництва, кожне з цих підприємств постає перед проблемою пошуку джерел достатнього обсягу фінансових ресурсів [3; 5].

Основою фінансування господарської діяльності у сучасних умовах є власні фінансові ресурси. Їх формування, особливо на етапі створення, суттєво залежить від організаційно-правової форми господарювання сільськогосподарського підприємства. Створюючи підприємство засновники в першу чергу формують його статутний капітал, який характеризує первинну суму власного капіталу підприємства, інвестовану у формування його активів для початку здійснення господарської діяльності.

Фінансова діяльність виконує обслуговуючу роль відносно виробничо-господарської діяльності, але вона, також, розглядається як один з найважливіших інститутів аграрного підприємства. Різним видам сільськогосподарських підприємств притаманний свій особливий режим формування фінансових ресурсів. Реальне формування фінансових ресурсів починаються тільки на стадії розподілу. У поняття фінансові ресурси входять поточні і потенційно можливі засоби, які при необхідності можуть бути використані як знаки розподільчої вартості [1; 4]. При цьому капіталом сільськогосподарського підприємства є частина фінансових ресурсів, що приносить дохід.

Складові та структура джерел фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств визначають не лише політику фінансування господарської діяльності підприємства, а й впливають на фінансові результати його діяльності. Однак є певні

чинники, що впливають на обсяг і структуру фінансових ресурсів підприємства (табл. 1).

Таблиця 1 - Основні фактори, які впливають на обсяг та структуру джерел фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств

<i>Зовнішні фактори</i>	<i>Внутрішні фактори</i>
Державна фінансова підтримка	Форма власності
Амортизаційна політика	Організаційно-правова структура
Галузева приналежність	Кредитоспроможність підприємства
Податкова політика	Внутрішня фінансова політика підприємства
Розмір процентних ставок за кредитами	Мета і завдання фінансово-господарської діяльності на певному проміжку часу
Розвиток фінансового ринку та його інфраструктури	Збільшення кредиторської заборгованості
Інфляційні процеси	Збільшення обсягів виручки

Джерело: сформовано за результатами дослідження

Аналіз фінансових результатів діяльності сільськогосподарських підприємств є важливим засобом підвищення конкурентоспроможності підприємства, цей факт набуває все більшого значення в умовах ринкової економіки. Здійснення якісного аналізу фінансових результатів надає відповіді на питання, що пов'язані з вирішенням питань стосовно підвищення ефективності діяльності та забезпечення конкурентоспроможності підприємства на ринку [2; 3]. На рис. 1 представлено схему формування фінансових ресурсів за різними організаційно-правовими формами підприємств.

Вивчення тенденцій, своєчасне виявлення причин протиріч та диспропорцій у формуванні фінансових ресурсів дозволяє зорієнтувати підприємство щодо власних можливостей з метою попередження помилок і погіршення свого фінансового стану.

Формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств знаходиться в прямій залежності від особливостей сільськогосподарського виробництва, які впливають на організацію цих процесів. Найбільш істотними чинниками впливу доцільно визначити такі об'єктивні ознаки кругообігу фінансових ресурсів в аграрній сфері, як: сезонне розмежування періодів здійснення витрат і одержання доходів; тривалий виробничий цикл; висока ризиковість функціонування та суб'єктивні особливості управлінського впливу на фінансове забезпечення суб'єктів господарювання.

Рис. 1. Формування фінансових ресурсів за різними організаційно-правовими формами підприємств

Джерело: сформовано за результатами дослідження

Список використаних джерел

1. Гудзь О.Є. Облік і фінанси АПК: освітній портал. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/dzherela-formuvannya-finansovih-resursiv-silskogospodarskih-pidприємств.html>

2. Захарова Н. Особливості формування фінансових ресурсів підприємств аграрного сектору економіки. С. 165-167. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/196144838.pdf>

3. Кальченко М.М. Формування та використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2014. Вип. 2 (53). С. 65-70.

4. Бобровська Н.В., Грицевська О.А., Сухорукова В.В. Формування фінансових результатів діяльності сільськогосподарських підприємств Жовтневого району Миколаївської області. *Фінансовий простір*. 2015. № 4 (20). С. 145-148.

5. Томашук І.В., Вольська Л.Л. Аналіз фінансового стану та інвестиційної привабливості Вінницького регіону. *Економіка та суспільство*. 2019. № 20. С. 477-487.

УДК 338:48.658:15

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСІВ СУБ'ЄКТІВ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ

Шутка Б. С., студент

*Кривоборець М. М., кандидат економічних наук, доцент
Міжрегіональна Академія Управління персоналом*

Фінансовий управління готелю має багато складних викликів, які можуть впливати на його прибутковість та успішність. Запроваджені урядом обмежувальні заходи від COVID-19 суттєво вплинули на готельний бізнес, оскільки багато людей відмовились подорожувати. Готелі вимушені постійно шукати шляхи збільшення кількості клієнтів, для забезпечення достатнього обсягу доходів.

Основними проблемами фінансів готелю можуть бути:

1. *Високі витрати*: готелі мають високі витрати на оплату персоналу, забезпечення електрикою, водою, паливом, обслуговуванням та ремонтом обладнання, покупкою продуктів харчування та інші. Всі ці витрати можуть збільшуватися залежно від розміру готелю та рівня його обслуговування.

2. *Конкуренція*: конкуренція в готельному бізнесі є дуже високою. Інші готелі можуть пропонувати більш вигідні умови для клієнтів, які можуть забрати частину потенційних клієнтів від вашого готелю.

3. *Сезонність*: готельний бізнес може бути дуже сезонним. Під час низького сезону, готелі можуть мати низький рівень заповненості, що може призвести до зниження доходів.

4. *Невідповідність до очікувань клієнтів*: готелі повинні відповідати очікуванням клієнтів, що може бути вимогливим завданням. Якщо клієнти не

задоволені обслуговуванням, це може призвести до негативного впливу на репутацію готелю та зниження доходів.

Щоб зробити готельну справу успішною, суб'єкти підприємництва повинні мати стратегію, яка розглядає ці фінансові проблеми [1].

Можна виділити наступні перспективні напрямки зміцнення фінансової складової готелю:

1. *Залучення інвестицій*: Залучення інвестицій може допомогти підвищити капітал готелю та зменшити фінансовий тиск на власників. Інвестори можуть допомогти збільшити обсяги інвестицій у готель, що дозволить вдосконалити рівень обслуговування, покращити інфраструктуру, залучати нових клієнтів і збільшити доходи;

2. *Розширення послуг*: готелі можуть розширювати свій спектр послуг, щоб привернути нових клієнтів. Наприклад, готелі можуть надавати послуги з організації конференцій та зустрічей, проводити екскурсії та інші додаткові послуги.

3. *Розширення ринків збуту*: готелі можуть розширювати свою мережу та збільшувати кількість готелів у різних місцях для привернення нових клієнтів. Також, готелі можуть залучати клієнтів з різних країн, залучаючи їх спеціальними пропозиціями та акціями.

4. *Використання технологій*: готелям необхідно постійно оновлювати технології, щоб забезпечити конкурентоспроможність та зручність для своїх клієнтів. Наприклад, під час пандемії COVID-19 готелі оновлювали системи очистки повітря та відновлювали приміщення для забезпечення безпеки своїх клієнтів. Використання сучасних технологій може допомогти готелям підвищити ефективність управління і зменшити витрати. Наприклад, використання онлайн-бронювання та мобільних додатків може допомогти збільшити кількість бронювань та покращити обслуговування клієнтів [2].

5. *Оптимізація витрат*: готелі повинні постійно контролювати свої витрати, щоб зменшити зайві витрати та оптимізувати бізнес-процеси. Наприклад, використання енергоефективних технологій та використання екологічно чистих матеріалів може зменшити витрати на комунальні послуги та знизити екологічне навантаження на довкілля, що дозволить готелю заощаджувати гроші на комунальних послугах та привертати увагу клієнтів, які піклуються про екологію та сталий розвиток.

6. *Використання соціальних медіа*: готелі можуть активно використовувати соціальні медіа для просування своїх послуг та залучення нових клієнтів. Використання мережі Facebook, Instagram, Twitter та інших платформ може допомогти готелю залучати нових клієнтів.

7. *Вдосконалення системи управління*: готелі повинні постійно вдосконалювати свою систему управління, щоб забезпечувати ефективну роботу всіх підрозділів та зменшувати витрати. Використання сучасних технологій, автоматизація бізнес-процесів та вдосконалення кадрової політики можуть допомогти готелю підвищити свою ефективність та отримати конкурентну перевагу.

8. *Співпраця з туристичними агентствами*: готелі можуть співпрацювати з туристичними агентствами для залучення нових клієнтів та розширення ринків збуту. Туристичні агентства можуть допомогти готелю залучати нових клієнтів з різних країн та збільшувати обсяги продажу послуг.

Разом з тим для успішного управління фінансами готелю доцільно використовувати аналітичні інструменти. Необхідно розглянути можливості управління фінансами з Bottom of Form – більш точним прогнозуванням прибутку та витрат на підставі аналізу фінансових результатів та відстеження їх на основі ключових показників продуктивності. Доцільно визначити важелі впливу на прибуток, і зосередитися на них.

Важливо також розглядати можливості залучення додаткових джерел доходів, таких як оренда приміщень для конференцій або проведення подій, організація фудтурів та ін.

Загалом, управління фінансами готелю потребує системного підходу в процесі дослідження, аналізу та планування фінансів, щоб забезпечити стабільний ріст та розвиток бізнесу.

Список використаних джерел

1. Бойко М. Г. Організація готельного господарства : підручник. К.: Київ. нац. торг.-екон. Ун-т, 2016. 448 с.
2. Томашевський О. М. Інформаційні технології та моделювання бізнес-процесів: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2012. 296 с.

DEBT FORGIVENESS IN JUDICIAL REHABILITATION

Daria Yasynska, PhD Student

*Academic supervisor: Olena Dobrovolska, Doctor of Economic Sciences, Professor
Dnipro State Agrarian and Economic University*

In recent years our state has experienced several stages of economic crises, for example, COVID-19 pandemic and Russian military invasion into the territory of Ukraine.

Therefore, the enterprises stopped deal with debts and went into crisis. That's why there was a need to find ways to restore the economic activity of enterprises and overcome the crisis situation.

Taking into account the fact that the restoration of the company's solvency is also possible in the bankruptcy procedure through rehabilitation – the process of forgiven the debt and specifying it in the corresponding rehabilitation plan is considered interesting.

Therefore, debt forgiveness is a legal mechanism for removing an enterprise from bankruptcy by concluding a deed, which involves the termination of the debtor's obligation to the creditor and doesn't violate the rights of third parties regarding the creditor's property.

The legal nature of debt forgiveness implies not only the termination of monetary obligations to the creditor, but the termination of any obligation defined in the book «Obligation Law» of the Civil Code of Ukraine.

In turn, the termination of the obligation by forgiveness of the debt is possible under the condition of its existence. That's the debt can't be forgiven if there's no obligation between the parties. One of the main conditions for debt forgiveness is the presence of a debt obligation.

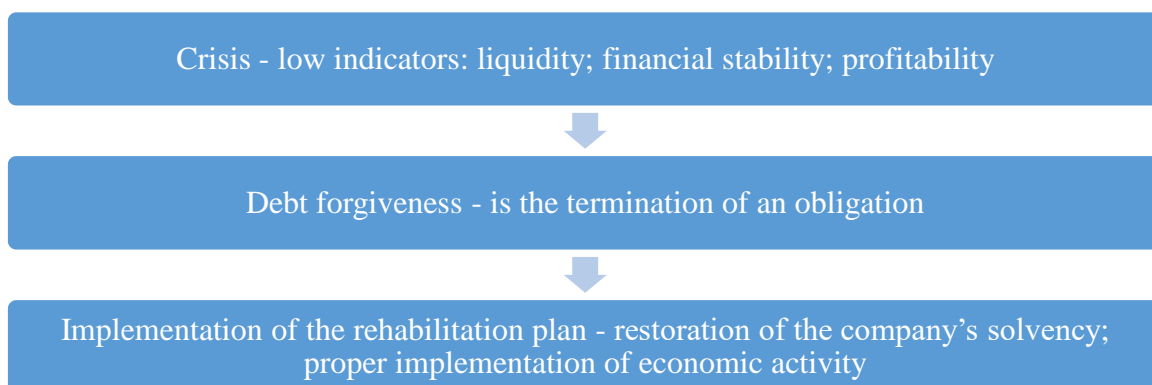
In turn, in the current legislation of Ukraine, the form of the deed of debt forgiveness isn't fixed imperatively. So, according to the provisions of Article 605 of the Civil Code of Ukraine, the obligation is terminated as a result of the release (forgiveness debt) of the debtor from his obligations by the creditor, if this does not violate the rights of third parties regarding the creditor's property [1]. That's the legal fact of debt forgiveness implies the conclusion of a deed. It can be unilateral, bilateral or multilateral and may be drawn up by a debt forgiveness agreement; an additional agreement to an already existing agreement, where the fact of a debt forgiveness is determined; agreement on termination of the contract and termination of obligations.

The purpose of concluding this deed is the legal consequences of terminating the obligation, releasing the debtor from his debts and getting him out of the crisis.

The object of concluding a deed of debt forgiveness is the behavior of the parties aimed at terminating the obligating.

As already mentioned, it's possible to restore the solvency of the enterprise in the bankruptcy procedure with the help of debt forgiveness. Thus, in accordance with the provisions of Article 51 of the Code of Ukraine on Bankruptcy Procedure, measures to restore the debtor's solvency, which are included in the rehabilitation plan, may include postponement, installments or forgiveness of the debt or its part [2].

The process of recovery of a crisis enterprise through debt forgiveness is shown in Picture 1.

Pict.1. Debt forgiveness in the rehabilitation procedure

If we analyze the judicial practice of implementation of rehabilitation plans, then often the restoration of the solvency of the enterprise takes places at the expense of investments and debt forgiveness.

The application of such a method of termination of obligation as debt forgiveness by the creditor ends with his intentions to contribute to the restoration of the debtor's solvency.

Thus, the termination of the obligation through debt forgiveness is not only a real way to restore the company's solvency, improve liquidity indicators, financial stability and profitability, but also evidence of the good faith behavior of the creditor, which can help the company to get out of the crisis.

References

1. Civil Code of Ukraine. E-source: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Code of Ukraine on Bankruptcy Procedures. E-source: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>

СЕКЦІЯ 4. ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КОРПОРАТИВНИХ ФІНАНСІВ

UDC 336.63

FINANCIAL SHOCKS AFTER THE THE COVID-19 PERIOD

Platon Daniela, Mocanu Catalina
Technical University of Moldova

Research advisor: Nataliya Mocanu, Doctor of Economics, Professor
Technical University of Moldova

The unexpected global pandemic of the COVID-19 coronavirus has caused rapid changes in the global economic and social environment. The authorities of various countries have introduced emergency measures in the field of health care, strict restrictions on social communication, economic activity and isolation of the population to counter the spread of the coronavirus [1]. Such measures had a profound impact on the activities of enterprises and households, the economy, and employment. There was a decline in the pace of national economies and an increase in recession. Large-scale quarantine restrictions in many countries, suspension of business activities, decline in economies and international trade - all this can be characterized as manifestations of pandemic shocks, significant changes in the conditions and content of economic and social activities.

The global crisis caused by the COVID-19 coronavirus pandemic has, in addition to threats to the health of the population, a negative impact on economic activity in countries, the aggravation of a number of problems of an economic, financial, and social nature. According to IMF estimates, in 2020 world GDP will decrease by 4.9%, and the world economy will lose 12.5 trillion dollars. The economic situation is uncertain, and the economy is volatile. Under such conditions, temporal uncertainty and the depth of economic consequences lead to the emergence of risks and financial and economic instability [3].

Pandemic financial shocks are associated with additional costs to support health care systems, lost business income, support costs for companies and social protection. At the same time, the fiscal deficit and the costs of public debt service are growing, limited access to international financial markets, capital outflow from developing countries and growing economies is taking place. Responses to financial shocks in different countries are to use a combination of monetary and fiscal measures. Typical monetary instruments were: reduction of central bank rates to support credit activity, quantitative easing of money supply, emergency guarantees and credit facilities,

support of bank stability. Additional flexible financial opportunities were provided by international organizations - the International Monetary Fund, the World Bank Group, the European Union, the European Central Bank - for countries to support overcoming the relevant financial shocks [4].

One of the consequences of pandemic financial shocks is the additional growth of domestic and international debt. The nature and extent of the global upheaval and pandemic economic downturn are considered to be the most severe since the Great Depression of 1929–1933 and cost more than the 2008 global financial crisis. Globalization conditions and interdependence of countries contribute to transmission. shocks due to foreign trade, financial flows, international communications. The new dangerous coronavirus and the lack of vaccines make the future of the post-pandemic recovery uncertain. Therefore, the economic and financial prospects of many countries and the world economy look unstable in the short and medium term. The consequence of pandemic shocks is the recession of national and world economies, which is characterized by differentiation, which in turn generates additional risks. In 2020, a relatively larger fall in GDP as a result of the pandemic is expected in developed economies, which is due to both the relatively greater spread of the coronavirus and quarantine measures, and structural factors, in particular, a significant share of the service sector.

The forecast of GDP growth in 2021 reflects the effect of the "low base" of the fall in 2020, while the actual achievement of pre-pandemic indicators is expected in 2-4 years. Forecasts for Ukraine should take into account the instability of exports and the impact of external debt service costs.

References

1. Chappelow J. Economic shock. Investopedia URL: www.investopedia.org/articles
2. Cook L., Pringles S., Bailey D., Cammiss S., Wilkinson C., Atkinson P. Economic shocks research. University of Coventry. London. 2019. 217 p. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/economicshocks-research>
3. Covid economic impact on Ukraine. German Economic Team. Berlin. 2020. URL: https://www.german-economic-team.com/ukraine/wpcontent/uploads/sites/7/GET_UKR_PS_01_2020.pdf
4. Reed E. Economic Shocks Definition and Examples. 2020. URL: <https://finance.yahoo.com/news/economic-shocks-definition-examples-221454349.html>
5. Eichenbaum M., Rebelo S., Trabandt M. (2020) The Macroeconomics of Epidemics, NBER Working Paper 26882, URL: www.nber.org/papers/26882

SZACOWANIE KOSZTU KAPITAŁU PRZEDSIĘBIORSTWA W PROCESIE OCENY EFEKTYWNOŚCI INWESTYCJI

Martyna Walasik, student
Natalia Wasilewska³, Profesor UJK
Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Wprowadzenie. Problematyka związana jest z podejmowaniem decyzji dotyczących działalności inwestycyjnej oraz finansowej przedsiębiorstwa. Praca ma za zadanie zweryfikowanie postawionych hipotez, które stawiają pytania, czy dobrze opracowany projekt inwestycyjny jest podstawą do wprowadzenia w działalność nowego przedsięwzięcia inwestycyjnego, po drugie, czy wprowadzane inwestycje przyczyniają się do rozwoju oraz wzmocnienia pozycji przedsiębiorstwa na rynku.

Cele. Celem głównym pracy jest określenie nakładów inwestycyjnych na podstawie projektu oraz określenie efektywności inwestycyjnej prowadzonej przez przedsiębiorstwo Grupa Transportowa Sp. z o.o. za pomocą różnych metod oraz wskaźników finansowych.

Metody. Za przedmiot badawczy wybrana została spółka Grupa Transportowa Sp. z o.o., działająca na rynku transportowym od dziesięciu lat. Źródłem informacji były sprawozdania finansowe spółki za lata 2017-2018. Metody wykorzystane w przetwarzaniu danych były zbiorem wskaźników finansowych, metod oceny efektywności inwestycji oraz analizy i syntezy, tworzących zintegrowaną całość. Wykorzystane zostały metody statyczne (prosta stopa zwrotu, okres zwrotu nakładów, księgową stopa zwrotu), metody dynamiczne (wartość zaktualizowana netto, rentowność inwestycji, wewnętrzna stopa zwrotu, dyskontowany okres zwrotu) i wskaźniki finansowe (rotacja, płynność, zadłużenie, rentowność). Zakres pracy obejmuje analizę wraz z syntezą metod oceny efektywności inwestycji, z ukazaniem ich charakterystycznych cech i zależności, ocenę sytuacji finansowej przedsiębiorstwa i efektywności zaproponowanego projektu oraz jego wpływ na kondycję finansową spółki w celu jej efektywnego zarządzania. Projekt inwestycyjny został poddany badaniu za pomocą metod dynamicznych. Wpływ przedsięwzięcia na jednostkę organizacyjną zobrazowany został poprzez porównanie wartości wskaźników finansowych przed i po wprowadzeniu projektu.

Wyniki. Działalność inwestycyjna oparta jest w szczególności na planowaniu przyszłości, a to ze względu na czynniki zewnętrzne i wewnętrzne organizacji należy do trudnych zadań. Mierniki efektywności w zarządzaniu inwestycjami

³ Promotor pracy dyplomowej

przedsiębiorstw pozwalają podjąć właściwe decyzje i wprowadzić odpowiednie zmiany w planowaniu wszystkich punktów zawartych w projekcie.

Dzięki przeprowadzonemu badaniu można wyciągnąć następujące wnioski:

1. Przedsiębiorstwo na rzecz inwestycji podejmuje ryzyko, z którym musi się zmierzyć realizując dany projekt. Zmieniające się otoczenie, w którym jednostka gospodarcza funkcjonuje, ma znaczący wpływ na przeprowadzenie przedsięwzięcia inwestycyjnego oraz na finalną całość. Istotą zarządzania inwestycjami jest podejmowanie właściwych decyzji oraz znajomość otoczenia, w którym organizacja funkcjonuje.

2. Stopa dyskontowa ma duże znaczenie przy podejmowaniu decyzji dotyczących realizacji projektu inwestycyjnego. Wartość stopy dyskontowej ma wpływ na wysokość wartości zaktualizowanej netto projektu. Wraz ze zwiększeniem średniego ważonego kosztu kapitału, wartość NPV spada.

3. Wskaźnik wartości zaktualizowanej netto jest jednym z najistotniejszych wskaźników pomocnych w przeprowadzeniu oceny efektywności inwestycji. Ukazuje on realny zysk otrzymany z projektu. Natomiast bez dodatkowych informacji, dotyczących m.in. wysokości stopy dyskontowej, rentowności inwestycji bądź okresu zwrotu, przedsiębiorca nie jest w stanie dokonać wyboru, który projekt realizować.

Wdrożenie inwestycji w przedsiębiorstwie spowodowało poprawę płynności finansowej, spółki Grupa Transportowa Sp. z o.o..

Wnioski. Dokonana analiza określa, że dzięki wprowadzaniu inwestycji i wykorzystywaniu możliwości pojawiających się w trakcie funkcjonowania badanej spółki, jej ogólna kondycja finansowa poprawia się oraz umacnia jej pozycję wśród konkurentów na rynku. Inwestycje są trudnym elementem zarządzania przedsiębiorstwem, natomiast dzięki nim, organizacje mogą zwiększać zakres swoich działań i dążyć do doskonalenia procesów w jednostce gospodarczej wykorzystując napotkane możliwości. Wprowadzając inwestycje przedsiębiorstwa stają się innowacyjne oraz atrakcyjne technologicznie, co przyciąga uwagę potencjalnych klientów.

Bibliografia

1. Akhmetshin E.M., Artemova E.I., Vermennikova L.V., Shichiyakh R.A., Prodanova N.A., Kuchunkova N.M.: *Management of Investment Attractiveness of Enterprises: Principles, Methods, Organization*. International Journal of Applied Business and Economic Research, Serial Publications Pvt. Ltd., Volume 15, Number 23, 2017.

2. Bera M.: *Rachunek efektywności ekonomicznej inwestycji*. Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, Europa Regionum, Tom XXVI, DOI: 10,18276/er.2016.26-02, 2016.

3. Bromily P., McShanea M., Nair A., Rustambekov E.: *Enterprise Risk Management: Review, Critique, and Research Directions*. Old Dominion University ODU Digital Commons Finance Faculty Publications Department of Finance, 2015.

4. Kokot-Stępień P.: *Uwarunkowania decyzji inwestycyjnych w przedsiębiorstwach branży hutniczej*. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia* nr 4/2016 (82), cz. 1, 2016.

5. Mandziuk R., Nawra P., Ossowska J.: *Inwestycje rzeczowe przedsiębiorstw*. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia* nr 1/2016 (79), DOI: 10.18276/fru.2016.79-43, 2016.

6. Pisarska A., Wasilewska N. The loan-to-value ratio as a macroprudential tool and assessment of real estate in the post-crisis period. *Economic Annals-XXI: Issue 9-10, 2020*, 119-132.

7. Wasilewska N. The functioning of the credit market in the European Union and the consequences of legal regulations regarding the cost of credit on the example of Poland. *Economic Annals-XXI: Volume 188, Issue 3-4, 2021, Pages: 158-173*.

UDC 369

DOMESTIC AND FOREIGN MEDICAL INSURANCE EXPERIENCE

Mocanu Catalina

State University of Medicine and Pharmacology named after Mykola Testemitsanu

Research advisor: Nataliya Mocanu, Doctor of Economics, Professor

Technical University of Moldova

Health insurance is one of the most important components of the economy and the effective functioning of the health care system. Health insurance is the guarantee of the country's health in the future.

In Moldova, insurance activities are carried out according to two categories:

1. Life insurance.

2. General insurance.

The activity of the insurer is carried out on the basis of a license issued exclusively for activities in the "Life Insurance" category or for activities in the "General Insurance" category. The insurer can insure both individually and cumulatively certain risks, carrying out insurance activities according to the types of insurance. For each type of insurance, the insurer approves the insurance conditions, including them in the licenses. Life insurance has the following types of insurance: – life insurance, includes: term life insurance, death insurance, term life and death insurance (mixed life insurance), life insurance with premium reimbursement, marriage insurance, birth insurance; – annuities; – additional life insurance: accidental death insurance, physical injury insurance, permanent disability insurance, permanent disability insurance, temporary disability insurance, temporary disability insurance, hospital insurance,

medical expenses insurance, serious illness insurance, unemployment insurance when they are additionally signed a life insurance contract; – permanent health insurance [1].

In Poland, health insurance is one of the most basic types of insurance, which is mandatory. Health insurance provides medical services to each insured person in this field, which are aimed at maintaining health, preventive measures, protection against the consequences of illness and any treatment. Health insurance in this country is divided into mandatory and voluntary. The entity responsible for the implementation of health care is the National Health Care Fund [2].

In Estonia, health insurance is provided in accordance with the Law on Health Insurance adopted by the Parliament on 19.06.2002 [3] and there is an official database called "Health Insurance Database". The main and authorized body of this database is the health fund. Entry into the health insurance database is made within five calendar days after the health insurance fund receives the duly executed documents, which are the basis for entering data. A person entered in the health insurance database submits an identity document to confirm insurance coverage [1].

Mandatory social health insurance in Germany provides for: coverage of material costs related to the diagnosis and prevention of diseases; treatment in outpatient and inpatient medical facilities; purchase of medicines and aids for outpatient and inpatient treatment. In addition, this type of social insurance provides for the payment of benefits in connection with the temporary loss of working capacity. Federal legislation provides for the transfer of responsibility for the organization of local medical care to the states (a total of 16 federal states). Yes, each land must provide funding for hospitals and guarantee the satisfaction of the population's needs in medical services. At the land level, there is specific legislation in the field of providing medical services, which takes into account the specifics of the region, the level of its socio-economic development, which causes certain differences in the nature, limits and methods of implementing medical programs in different regions.

Financing of the German health care system is mainly carried out at the expense of state health insurance funds (57%) - Gesetzliche Krankenversicherung. Moreover, about 90% of the population is covered by it. Other citizens are either members of non-state insurance or insured under other special state programs (military personnel, police officers, recipients of social benefits, etc.).

A feature of the German state health insurance system is that the insurance contributions of employees provide not only their personal insurance, but also their family members who are not working. At the same time, the employee does not make any additional insurance contributions. Another difference between insurance contributions of the state health insurance in Germany is that contributions are made not only from wages, but also from pensions and unemployment benefits.

References

1. Asigurări / Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. URL: <https://statistica.gov.md/pageview.php?l=ro&id=6622&idc=431>
2. Działalność ubezpieczeniowa i reasekuracyjna : z dnia 11 września 2015 r. URL: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/dzialalnosc-ubezpieczeniowa-ireasekuracyjna-18237444>
3. Ravikindlustuse seadus : seadus 19.06.2002 RTI 2002, 62, 377. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/110062011008>

УДК 33.336.77

ФІНАНСОВІ ОПЕРАЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ

Вербовенко І. В., магістр

Жарікова О. Б., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Упродовж 2022 р. незважаючи на воєнні дії, ракетний терор та обмеження електропостачання, українці продовжували активно використовувати платіжні картки для безготівкових розрахунків. Більшість операцій з картками в Україні - безготівкові.

Про це свідчить аналіз статистичних даних щодо операцій з платіжними картками, емітованими українськими банками в 2022 р. (у лютому – квітні 2022 року подання статистичної звітності щодо операцій з платіжними картками було призупинено). Кількість операцій з використанням платіжних карток, емітованих українськими банками, за 2022 р. становила 5 599,2 млн, а їхня загальна сума – 5 058,2 млрд грн. Це на 1,4% більше за кількістю та на 40,5% за сумою, ніж за аналогічний період довоєнного 2021 р., показано на рис.1. [1, 2]є

В Україні та за кордоном здійснено 5 194,4 млн безготівкових операцій на суму 3 443,9 млрд грн. Це більше на 4,1% за кількістю та на 56,9% за сумою порівняно з травнем – груднем 2021 р., такий аналіз представлено на рис. 2.

Так, водночас кількість операцій з отримання готівки з використанням платіжних карток зменшилася на 24,1% за 2022 р. порівняно з аналогічним періодом 2021 р. Натомість сума таких операцій зросла на 15%.

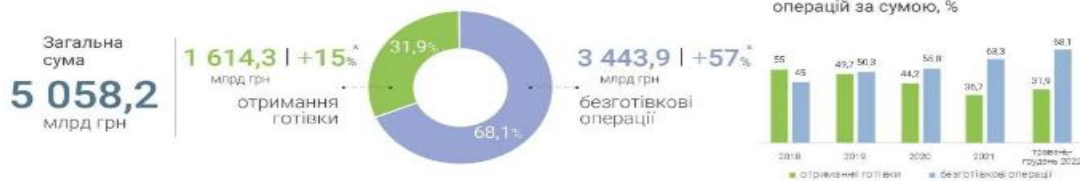

Рис. 1 Операції з картками українських банків в межах України

Джерело: [1, 2]

За межами України обсяг операцій із платіжними картками, емітованими українськими банками, суттєво збільшився та становив 7,4% від кількості та 9,7% від суми всіх операцій з картками (за аналогічний період 2021 р. частка операцій за кордоном становила 3,8% від кількості та 3,9% від суми). Це пов'язано з великою кількістю українців, які вимушено перебувають за кордоном через війну (за даними ООН, наразі майже 5 млн українців отримали за кордоном тимчасовий захист) [1,2]

Сума операцій з використанням платіжних карток

Кількість операцій з використанням платіжних карток

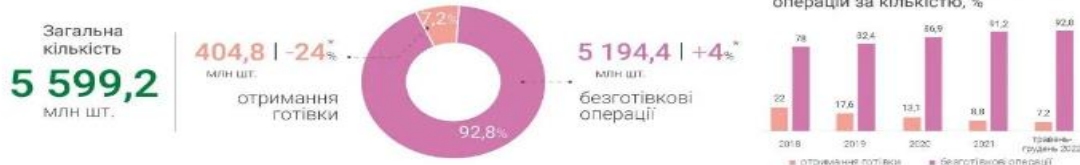

Рис. 2. Операції з використанням платіжних карток в Україні та за кордоном

Джерело: [1, 2]

Найсуттєвіше за межами України зросли операції з отримання готівки та безготівкові розрахунки в торговельній мережі. Частка операцій з отримання

готівки в загальній сумі таких операцій зросла до 11,8% (за травень – грудень 2021 р. цей показник становив 0,7%). Частка безготівкових розрахунків у торговельній мережі зросла до 19,1% (за 2021 р.- 6,3%).

Незважаючи на війну, більшість операцій з платіжними картками в Україні у травні – грудні минулого року були безготівковими.

Так, частка безготівкових операцій із використанням платіжних карток за сумою становила 69% у загальній сумі операцій із платіжними картками в Україні у 2022 р. (за аналогічний період 2021 р. цей показник становив 60%). Їх частка за кількістю становила майже 93% (за 2021 р.- 90%).

Аналіз розподілу безготівкових операцій в Україні за їхніми видами свідчить, що у 2022 р., як і раніше, найбільше операцій із використанням карток припадало:

- за кількістю – на розрахунки в торговельній мережі – 52% (понад 2,5 мільярда операцій). Їхня сума становила близько чверті від усіх безготівкових операцій (23,1%). Порівняно з аналогічним періодом 2021 року кількість таких операцій зменшилась на 4,2%. Сума ж таких операцій зросла на 20,3%;

- за сумою – на перекази з картки на картку – 58,3% (або 1 832,4 млрд грн).

Їхня кількість становила 15,6%. Водночас за сумою перекази з картки на картку зросли на понад 90% порівняно з аналогічним періодом 2021 року. Тобто в умовах війни українці активно підтримували одне одного та допомагали силам оборони. Оплата товарів і послуг в інтернеті у травні – грудні 2022 року становила більше чверті за кількістю (27%) та приблизно шосту частину за сумою (15,6%) від усіх безготівкових операцій із платіжними картками. Це майже 491 млрд грн.

Середня сума однієї операції в Україні у 2022 р. становила:

- у торговельній мережі - 290 грн (в аналогічному періоді 2021 р.- 231 грн),

- із переказу з картки на картку - 2 448 грн (1 552 грн),

- з оплати товарів та послуг у мережі Інтернет - 379 грн (359 грн).

Через війну, зниження активності бізнесу та тимчасову окупацію окремих територій платіжна інфраструктура зазнала скорочення порівняно з довоєнним часом. Кількість платіжних терміналів у торговельній та сервісній мережі порівняно з січнем 2022 р. була меншою на 6,5% та становила 359,2 тис. [з них 348,1 тис. (96,9%) – безконтактні термінали]. Протягом 2022 р. спостерігалось поступове зростання кількості таких пристроїв, проте рівня довоєнного січня поки не досягнуто. [1, 2]

Водночас кількість пунктів продажу та надання послуг, які приймають платіжні картки, зокрема в мережі Інтернет, у грудні 2022 р. вже перевищила довоєнний рівень та становила 316,2 тис. (у 2022 р. – 314,1 тис.). Через тимчасову окупацію окремих територій скоротилася й кількість працюючих банкоматів –

до 15,6 тис. у грудні 2022 р. (це на 15% менше порівняно з довоєнним січнем). Загальна кількість карток, емітованих українськими банками, станом на 01 січня 2023 р. становила 109,8 млн. Це на 20% більше, ніж у довоєнному січні 2022 р.

Кількість платіжних карток, які використовували для здійснення видаткових операцій у грудні 2022 року, становила 46,3 млн (тобто активними були 42,2% емітованих карток). Порівняно січнем 2022 року в грудні 2022 року відбулося незначне зменшення кількості активних платіжних карток – на 4%.

Водночас упродовж 2022 р. продовжилася тенденція минулих років щодо зростання кількості безконтактних активних платіжних карток. Їх кількість у грудні 2022 р. збільшилася майже на третину (на 29%) порівняно із січнем – з 20,3 млн шт. до 26,1 млн шт. карток. Загалом більше половини (56,5%) активних платіжних карток – безконтактні. [1, 2]

Також зберігають свою популярність і *токенізовані платіжні картки*. Серед усіх активних карток їхня частка в грудні 2022 р. становила 17,1% (у січні 2022 р. – 16,3%). Тобто, як і на початку 2022 р., токенізованою є приблизно кожна шоста активна платіжна картка. Завдяки цьому лише сьома частина операцій (15,3% за сумою та 13,5% за кількістю) у 2022 р. здійснювалася в торговельній мережі з фізичним зчитуванням даних із носія картки (у травні – січні 2021 р. частка таких операцій за кількістю та сумою становила понад 22%). Решта операцій були безконтактними (із використанням безконтактних карток або за допомогою смартфонів та інших гаджетів). Їхня сума за 2022 р. становила понад 759 млрд грн (за аналогічний період 2021 р. - 495,4 млрд грн).[1, 2]

Отже, це свідчить, що платіжна інфраструктура України, незважаючи на ракетні обстріли та енергетичний терор, завдяки самовідданій роботі учасників фінансового ринку забезпечує надійне обслуговування безготівкових операцій з платіжними картками та високий рівень довіри українців до безготівкових розрахунків навіть в умовах війни.

Список використаних джерел

1. Огляд банківського сектору (лютий 2023 року) // Офіційний сайт Національного банку України. URL: Воєнний рік: безготівкові операції – у пріоритеті в українців (bank.gov.ua).

2. Офіційний сайт МФУ: НБУ: безготівкові операції — у пріоритеті в українців URL: <https://minfin.com.ua/ua/2023/03/04/101759962/>

ФІНАНСОВІ ТА РЕАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ КОРПОРАТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

*В'язовченко В. О., студентка
Біляк Ю. В., кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

Сьогодні інвестиції відіграють важливу роль у функціонуванні й розвитку економіки. У корпоративному секторі створюється 90% доходів у процесі виробництва ринкових товарів та послуг. Тому він є первинним донором фінансових ресурсів для публічних і особистих фінансів. Отже, на фінансах підприємств корпоративного сектора замикається коло кругообігу заощаджень та інвестицій в економіці [1]. Головною метою інвестиційної діяльності є забезпечення найбільш ефективних шляхів реалізації інвестиційної стратегії підприємства на окремих етапах їх розвитку.

Для успішного функціонування корпоративне підприємство постійно здійснює вкладення у розвиток засобів виробництва і робочої сили, в наукові дослідження, дослідно-конструкторські розробки, а також в удосконалення або впровадження нових форм організації виробництва і праці. Ці інвестиції є вкладенням у розвиток продуктивних сил підприємства. Отже, інвестиції – це вкладення фінансів в актив, який через деякий час може дати прибуток (регулярний чи одноразовий). Як для прикладу: підприємство інвестувало кошти в закупівлю тканини для пошиття лінії жіночого одягу. Після продажу товару отримали значну суму коштів, частину яких витратили на закупівлю тканини для пошиття чоловічого одягу. Тому, якщо продажі будуть успішні то кожна з ліній одягу буде приносити підприємству прибуток.

Згідно Закону України «Про інвестиційну діяльність», інвестиціями є усі види майнових та інтелектуальних цінностей: кошти, паї, акції, рухоме нерухоме майно(будинки, споруди) [2]. Джерелами інвестиції є: чистий прибуток підприємства, виручка від продажу активів, кошти від амортизаційних відрахувань, кредити банків. Залежно від того де вкладається капітал виділяють два види інвестицій: зовнішні і внутрішні. Внутрішні в свою чергу поділяються на реальні і фінансові.[3]

Під реальними інвестиціями розуміють вкладення коштів у реальні активи: як матеріальні, так і нематеріальні. Реальні інвестиції – вкладення в різні галузі, купівля чи будівництво підприємств, їх ремонт, придбання ліцензій, патентів, родовищ, нового бізнесу та інше. З іншого боку придбання бізнесу може бути і фінансовою інвестицією(якщо купляються акції бізнесу). А якщо купується

контрольний пакет акцій – це реальні інвестиції, бо відбуваються за участі інвестора. Реальні інвестиції мають велику стійкість до коливань на ринку та більш високу прибутковість у порівнянні з фінансовими інвестиціями.

Відповідно до Податкового кодексу України фінансові інвестиції – це господарські операції, що передбачають придбання корпоративних прав, цінних паперів, деривативів та/або інших фінансових інструментів [4].

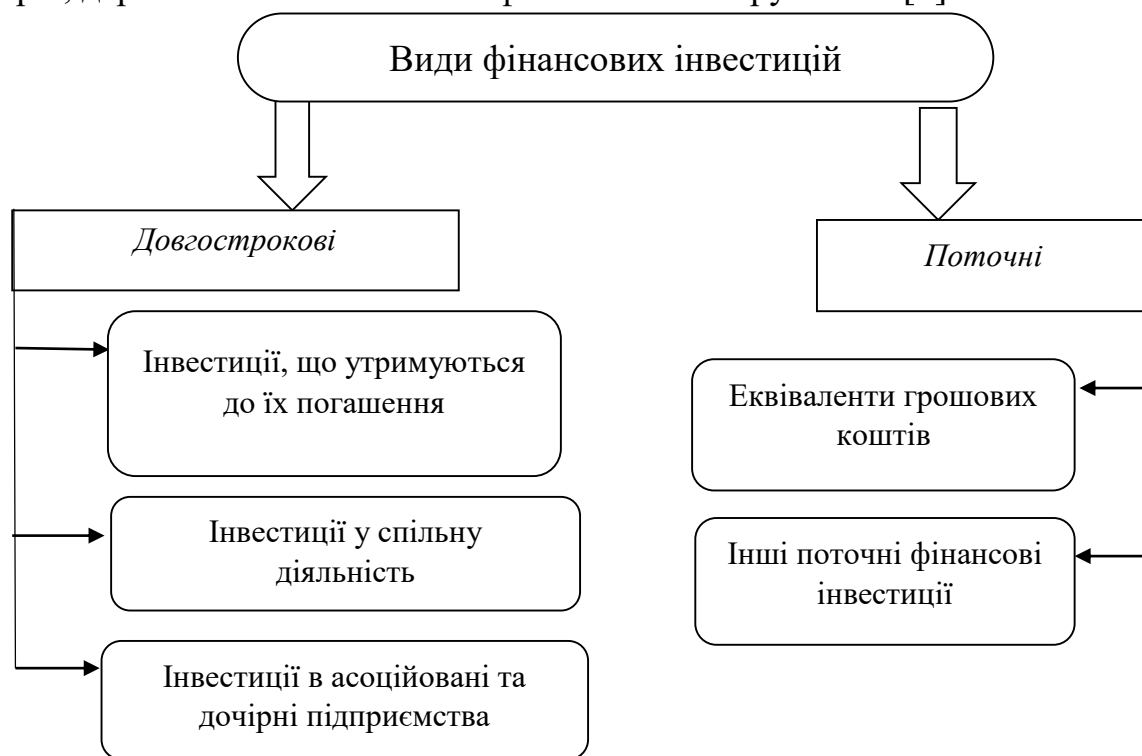

Рис.1. Види фінансових інвестицій

Отже, можемо зробити висновок: коли вкладаємо кошти в якийсь актив, рано чи пізно він приносить прибуток за умови правильної інвестиції. Але операції бувають як прибутковими, так і збитковими, оскільки 100% безпечних інвестицій не буває. Тому вклавши кошти в декілька безпечних активів, підприємство може отримати не малий прибуток.

Список використаних джерел

1. Фінанси підприємств корпоративного сектора економіки України: колективна монографія / Зимовець В.В., Даниленко А.І., Терещенко О.О. та ін. ; за ред. В.В. Зимовця ; НАН України, 2019 306 с.
2. Закон України «Про інвестиційну діяльність» ВРУ, стаття 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
3. Економіки і підприємство, менеджмент: Навчальний посібник- 2-ге вид., стереотипне / [С. М. Рогач, Т. А. Гуцул, В. А. Ткачук та ін.]- Київ: ЦП «Компринт», 2018 722с.
4. ПКУ стаття 14, п. 14.1.81. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КОРПОРАТИВНИХ ФІНАНСІВ

Геля М. М., студент

Біляк Ю. В., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Корпоративні фінанси – результат еволюції фінансової науки та практики, обумовлений системними макроекономічними трансформаціями, змінами у фінансовій поведінці та мисленні, зміною парадигми корпоративного управління.

Дослідження теорії корпоративних фінансів дозволяє зробити висновок, що концептуально вона сформувалась на основі низки модельних конструкцій. Крім того, корпоративні фінанси включають практичні розробки та рекомендації у сфері управління, фінансового інжинірингу, обліку, аналізу та контролю фінансових ресурсів.

Входячи до складу економічного базису, корпоративні фінанси є економічним поняттям, що відображає закономірності розвитку економіки та конкретного корпоративного підприємства. Товарно-грошові відносини та закон вартості, що покладені в основу організованого зустрічного руху товарів і грошей, забезпечують можливість купівлі-продажу за гроші і за цінами, які відображають кількість праці, втіленої в товарі. Зумовивши можливість такого руху за допомогою обороту грошей, корпоративні фінанси залишаються, насамперед, економічними відносинами.

Орієнтація корпоративних фінансів на максимізацію вартості створює умови для розвитку корпоративних підприємств у довгостроковій перспективі, забезпечує значні конкурентні переваги, підвищує добробут власників, тобто сприяє досягненню головної мети їх функціонування.

Варто наголосити, що корпоративні фінанси є важливою складовою частиною фінансової системи держави, оскільки обслуговують сферу матеріального виробництва, формують національне багатство, сукупний суспільний продукт, внутрішній валовий продукт держави. Беручи участь в процесах виробництва, розподілу, обміну та споживання корпоративні фінанси є індикатором стану як окремого суб'єкта господарювання, так і економіки держави загалом. Особливості кожного корпоративного підприємства знаходять відображення у специфіці формування фінансових ресурсів, які мають різне функціональне призначення у вирішенні завдань виробничого, постачально-збутового й соціального характеру та накладають відбиток на корпоративні фінанси.

Матеріальним носієм корпоративних фінансів є фінансові ресурси, що постійно знаходяться в русі та опосередковують процеси господарської діяльності корпоративних підприємств. Як уже зазначалося, зміст корпоративних фінансів відображається у різноманітних економічних відносинах, які стосуються:

1) формування фінансових ресурсів, що пов'язане з отриманням грошових коштів, необхідних для забезпечення функціонування корпорації;

2) розподілу фінансових ресурсів, що полягає в управлінні рухом грошових коштів шляхом зміни їх пропорцій і структури для найбільш повного та ефективного використання в межах корпорації;

3) використання фінансових ресурсів, що передбачає їх спрямування у різноманітні об'єкти з використанням низки фінансових методів (інвестування, фінансування, страхування, оподаткування тощо).

Сутність і суспільне призначення корпоративних фінансів відображається у виконуваних ними функціях. При чому думки науковців щодо функцій корпоративних фінансів є досить різноманітними.

Список використаних джерел

1. Веб-сайт URL: [https //ResearchGate](https://ResearchGate) (дата звернення: 11.02.2023).
2. Веб-сайт URL: [https //Корпоративні фінанси](https://Корпоративні фінанси) (дата звернення: 11.02.2023).

УДК 336.647

СПЕЦИФІКА КОРПОРАТИВНИХ ФІНАНСІВ ТА ЗДІЙСНЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Гордієнко Т. М., студентка

Біляк Ю. В., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Корпоративні фінанси - це і наука, і мистецтво. У той час як теоретичні концепції та принципи корпоративних фінансів забезпечують міцну основу, практична сторона корпоративних фінансів передбачає застосування цих концепцій і принципів до реальних ситуацій і прийняття рішень, які можуть вплинути на фінансовий стан компанії [1].

Практична сторона корпоративних фінансів як науки - технологічна підтримка прийняття фінансових рішень. На практиці корпоративні фінанси вимагають поєднання аналітичних навичок, стратегічного мислення та ділової хватки. Це також вимагає розуміння ширшого економічного та фінансового

середовища, а також галузевих факторів, які можуть вплинути на фінансові результати компанії [2].

Корпоративні фінанси не можуть розвиватися виключно на локальному рівні. З огляду на міжнародний рух капіталів, товарів та послуг корпоративні підприємства тим чи іншим чином мають бути інтегровані у простір економічної системи. Це означає, що значний процес впливає на просування підприємств, навіть якщо їх діяльність носить локальний характер. Відтак, інструментарій корпоративних фінансів має враховувати як глобальні тренди, так і локальні особливості [1].

В умовах глобальної конкуренції переваги отримують не країни, що володіють значними сировинними ресурсами, а які представлені потужним корпоративним сектором. Завдання вітчизняної науки у сфері корпоративних фінансів вбачається у поглибленні сучасних теоретичних концепцій та їх адаптація до глобальних трендів та умов ринків, що розвиваються [2].

Сучасне бачення функцій корпоративних фінансів передбачає виконання кількох ключових обов'язків, які є важливими для максимізації фінансової ефективності компанії при одночасному управлінні ризиками та забезпеченні довгострокової стійкості. Загалом, функції корпоративних фінансів покликані допомогти компанії досягти її фінансових цілей, одночасно керуючи ризиками та забезпечуючи довгострокову стабільність. Ці функції вимагають досвіду в фінансах, бухгалтерському обліку, економіці та інших сферах, а також глибокого розуміння галузі компанії, конкурентного середовища та стратегічних пріоритетів [3].

До корпорацій у широкому розумінні відносяться, власне, корпоративні підприємства та так звані квазікорпорації (унітарні підприємства). Перші - у найширшому розумінні корпорація означає юридичну особу, яка є окремою від своїх власників і має власні права, обов'язки та обов'язки. Корпоративні підприємства - це організації, структуровані як корпорації та займаються різними видами діяльності, такими як виробництво, торгівля, надання послуг або інвестиції.

Які є корпорації, та що можна сказати про них: Обмежена відповідальність: Однією з найважливіших особливостей корпорації є те, що вона надає своїм власникам захист з обмеженою відповідальністю. Це означає, що власники не несуть особистої відповідальності за борги чи зобов'язання корпорації, окрім своїх інвестицій у компанію.

Окрема юридична особа: корпорація вважається окремою юридичною особою від своїх власників, що означає, що вона може володіти майном, укладати контракти та подавати позов або бути позовом від свого імені.

Акціонери: корпорація належить її акціонерам, які володіють акціями компанії. Акціонери зазвичай мають право голосу з важливих корпоративних питань, таких як обрання ради директорів і затвердження основних бізнес-рішень.

Рада директорів: Рада директорів відповідає за нагляд за управлінням корпорацією та прийняття стратегічних рішень для компанії. Директори обираються акціонерами і, як правило, працюють протягом встановленого терміну.

Управління: повсякденними операціями корпорації зазвичай керують посадові особи, призначені радою директорів. Ці посадові особи можуть включати генерального директора, фінансового директора та інших керівників.

Мета отримання прибутку: корпорації зазвичай створюються з метою отримання прибутку для своїх акціонерів. Однак деякі корпорації також можуть мати соціальні чи екологічні цілі, і в певних ситуаціях вони можуть надавати перевагу цим цілям над прибутком.

Положення: на корпорації поширюється низка правил і законів як на федеральному рівні, так і на рівні штату. Ці нормативні акти можуть містити вимоги, пов'язані з корпоративним управлінням, фінансовою звітністю, а також екологічними або трудовими стандартами.

Загалом корпорації є складними організаціями з різними зацікавленими сторонами та юридичними зобов'язаннями. Хоча вони можуть бути потужними двигунами економічного зростання та інновацій, вони також підлягають ретельному контролю та регулюванню.

Переважає більшість класичних фінансових теорій спираються на припущення про раціональну поведінку інвестора на ринку, а саме:

1. використання учасниками ринку однакової і доступної всім релевантної інформації;
2. використовуються однакові методи обробки інформації та кількісних оцінок щодо одного і того ж ринкового активу;
3. інвестори мають одну і ту ж ціль, з максимальним доходом, при рінях ризиків які було задано, та однакове планування;
4. в умовах невизначеності дії інвесторів відповідають принципу максимізації очікуваної корисності.

Описані припущення побудовані на основі гіпотези про економічну людину, тобто людину поведінка якої визначається лише факторами економічної природи і є повністю раціональною. Така людина повністю володіє інформацією щодо ситуації на ринку, а також високим рівнем теоретичних і практичних знань. Приймаючи рішення, людина економічна використовує всю наявну інформацію та приймає єдине правильне рішення».

Список використаних джерел

1. Бачинська О.І. Державне регулювання корпоративного сектора в Україні : сучасний стан та напрями вдосконалення. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2015, №1. С. 216 - 220
2. Геєць І. О. Особливості формування сучасного стану корпоративного сектора економіки України. *Економіка. Фінанси. Право*. 2009. № 5.
3. Заєць Т.О. Корпоративні структури в умовах економічної нестабільності. *Вісник Хмельницького національного університету*, 2009. №3, Т. 2. С.199-202.

УДК 33.336.711.6

СТАТИСТИКА ПРОДАЖІВ ТА ПОГАШЕННЯ ОВДП ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

Гребенюк Т. А., студентка
Жарікова О. Б., кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Облігації внутрішньої державної позики (ОВДП) - державні цінні папери, що розміщуються на внутрішньому фондовому ринку. ОВДП підтверджують зобов'язання України щодо відшкодування пред'явникам цих облігацій їх номінальної вартості з виплатою доходу відповідно до умов розміщення облігацій.

ОВДП випускаються Міністерством фінансів України, та продаються дилерам та їх клієнтам на первинному ринку для фінансування потреб державного бюджету України. Обіг облігацій в Україні здійснюється виключно в електронному вигляді. Депозитарієм ОВДП - тобто установою, яка веде їх централізований облік в бездокументарній формі - є НБУ [1, 2].

ОВДП вважаються найнадійнішими цінними паперами в Україні оскільки їх погашення у повному обсязі (100% суми) гарантується державою.

З початку повномасштабної війни до 28 лютого 2023 р. Уряд України залучив від розміщення ОВДП на аукціонах 238 812,2 млн грн, 2 237,7 млн дол. США та 1 064,2 млн євро. На погашення за внутрішніми борговими цінними паперами за аналогічний період спрямовано 234 499,4 млн грн, 3 140,6 млн дол. США та 662,6 млн євро. Про це свідчать дані депозитарію НБУ. У 2023 р. запозичення Міністерства фінансів на внутрішньому борговому ринку на 22 338,4 млн грн (в еквіваленті) перевищували його виплати за облігаціями внутрішньої державної позики [1, 2].

Національний банк разом з Урядом України надалі докладають зусиль для активізації гривневого сегмента внутрішнього боргового ринку. Зокрема, з цією

метою Національний банк надав можливість банкам покривати до 50% від загального обсягу обов'язкових резервів за рахунок бенчмарк - ОВДП з визначеного НБУ переліку, а з 11 лютого 2023 р. розширив цей перелік.

Міністерство фінансів підвищує ставки за гривневими ОВДП. Зокрема, якщо на початку жовтня 2022 р. максимальна ставка за гривневими військовими ОВДП становила 16% річних, то в лютому 2023 р. вона зросла до 19,75% річних. Упродовж дії воєнного стану Міністерство фінансів підвищувало також ставки за доларовими ОВДП (максимальна ставка – 4,5% річних) та за військовими облігаціями, номінованими в євро (максимальна ставка – 3% річних).

Сьогодні кожен може долучитися до купівлі військових облігацій та підтримати фінансову оборону України. Нижче наведено детальну статистику депозитарію НБУ станом на 1 березня 2023 р. виключно стосовно військових ОВДП, що розміщуються на аукціонах [1, 2].

Найбільший обсяг цих цінних паперів сконцентрований банками – первинними дилерами.

Другим за обсягом є портфель військових облігацій у власності громадян та бізнесу України. У лютому він зріс у всіх валютах і становить:

- 23 182,8 млн грн, або 22,3% від загального обсягу придбаних гривневих військових ОВДП (станом на 1 лютого – 21 422,0 млн грн, або 21,3%);
- 542,7 млн дол. США, або 40,3% від загального обсягу військових ОВДП, номінованих у дол. США (на 1 лютого – 344,1 млн дол. США, або 32,0%);
- 101,0 млн євро, або 17,2% від загального обсягу ОВДП, номінованих у євро (на 1 лютого – 92,4 млн євро, або 17,4%). Обсяг військових облігацій внутрішньої державної позики у власності нерезидентів – 8 289,1 млн грн та 11,3 млн дол. США. [1, 2]

Номинальна вартість однієї облігації складає 1000 грошових одиниць тієї валюти, в якій вона номінована. Поточні та найближчі події (погашення та виплата відсотків) щодо ОВДП показано в таблиці 1.

Таблиця 1- Поточні та найближчі події (погашення та виплата відсотків) ОВДП

<i>UAH (гривня)</i>	<i>UA4000225676</i>
Термін обігу (днів)	5460
Номинальний рівень дохідності (%)	11,00
Купонна ставка	110,00
Кількість	20 000 000

- Термін – термін обігу (до року – короткострокові, від року до 5 – середньострокові, понад 5 років – довгострокові).

- Номінальна дохідність – річний купонний дохід, поділений на номінальну вартість цінного паперу.
- Купон (купонна ставка) – розмір купонного платежу на одну облигацію
- Кількість – кількість цінних паперів у випуску.
- У таблиці 2 наведено показники погашення та сплати відсотків щодо ОВДП у період з 25.02.2023 по 25.03.2023 [1, 2].

Таблиця 2- Поточні та найближчі події (погашення та виплата відсотків) ОВДП

Валюта	Код ISIN	Термін	Номінальна дохідність (%)
1.03.2023			
UAH (гривня)	UA4000199855	довгострокові	8,75
UAH (гривня)	UA4000204150	довгострокові	15,84
UAH (гривня)	UA4000225668	короткострокові	11,00
3.03.2023			
UAH (гривня)	UA4000197065	довгострокові	5,00
6.03.2023			
UAH (гривня)	UA4000225676	довгострокові	11,00
8.03.2023			
UAH (гривня)	UA4000186894	довгострокові	15,50
UAH (гривня)	UA4000191407	довгострокові	11,57
UAH (гривня)	UA4000196414	довгострокові	6,00
UAH (гривня)	UA4000196513	довгострокові	9,99
UAH (гривня)	UA4000198113	довгострокові	9,70
15.03.2023			
UAH (гривня)	UA4000186803	довгострокові	15,50
UAH (гривня)	UA4000196216	довгострокові	9,98
UAH (гривня)	UA4000226450	середньострокові	16,00
22.03.2023			
UAH (гривня)	UA4000188213	довгострокові	6,00
UAH (гривня)	UA4000189591	довгострокові	9,50
UAH (гривня)	UA4000195507	довгострокові	6,50
UAH (гривня)	UA4000196331	довгострокові	6,00
UAH (гривня)	UA4000196455	довгострокові	6,00
UAH (гривня)	UA4000196489	довгострокові	6,00
UAH (гривня)	UA4000198139	довгострокові	9,70
UAH (гривня)	UA4000218572	довгострокові	9,20

***ISIN** – міжнародний ідентифікаційний код цінних паперів (International Securities Identification Number).

***Номінальна дохідність** – річний купонний дохід, поділений на номінальну вартість цінного паперу.

Отже, купуючи військові ОВДП, фізичні та юридичні особи допомагають зміцнити фінансовий фронт України. Кошти від облигацій використовуються для безперебійного забезпечення фінансових потреб держави в умовах воєнного стану – соціальних та оборонних. Це важливо для того, щоб і надалі чинити опір

повномасштабній збройній агресії росії, а також підтримувати громадян України.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт НБУ : Показники банківської системи. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#1>
2. Офіційний сайт МФУ: Строки погашення та виплати відсотків по ОВДП. URL: ОВДП - Календар подій (погашення та виплата відсотків) (minfin.com.ua).
3. <https://cutt.ly/6GSLu4W>

УДК 336:531.2:658.1

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Дячук О. С., магістр

Скрипник Г. О., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування

Інвестиційна привабливість є інтегральною характеристикою окремих підприємств – об'єктів майбутнього інвестування з позицій перспективності їх розвитку, розширення параметрів виробництва і збуту продукції, зміцнення позиції на ринку, ефективності використання активів та їх ліквідності, стану платоспроможності та фінансової стійкості, що в цілому може забезпечити відповідний рівень конкурентоспроможності суб'єкта господарювання. Тому одним із найважливіших завдань, які стоять перед кожним з них зокрема та перед економікою країни в цілому, є підвищення рівня інвестиційної привабливості.

Світовий досвід свідчить, що країни не в змозі розвивати свою економіку без залучення та ефективного використання інвестицій. Акумулюючи приватний, державний або іноземний капітал, забезпечуючи доступ до сучасних технологій та менеджменту, інвестиції не тільки сприяють формуванню національних інвестиційних ринків, але й поживляють ринки товарів та послуг. Крім того, інвестиції, зазвичай, сприяють заходам макроекономічної стабілізації та дозволяють вирішувати соціальні проблеми трансформаційного періоду.

Дослідження інвестиційної сфери економіки завжди перебувало в центрі уваги економічної думки. Це обумовлено тим, що категорія інвестицій є базовим елементом повсякденної господарської діяльності суб'єктів ринку та процесу економічного зростання держав світу.

Інвестиції впливають на економічний розвиток АПК, але цей вплив може проявлятися по-різному в залежності від загального економічного положення в країні, від конкретних умов вкладання та використання капітальних засобів. В

сучасних умовах інвестування повинно стати одним з основних елементів державної та регіональної економічної політики, яка направлена на збільшення агропромислового виробництва, а також економічної політики організацій, яка направлена на розвиток їх виробничо-господарської діяльності. Пожвавлення загального рівня активності інвестиційного процесу в АПК залежить від сприятливого інвестиційного клімату, який має велике значення для інвесторів та для суб'єктів агропромислового комплексу, які є споживачами інвестиційного капіталу [1].

Основними перевагами вкладення коштів в сільське господарство є наступні:

- сільське господарство – галузь, що забезпечує національні інтереси, тому держава усіма силами підтримує і заохочує інвестиції у цю сферу;
- якісні та натуральні продукти харчування користуються зростаючим попитом;
- вартість продуктів з кожним роком невпинно збільшується – населення зростає, а площа родючих земель – навпаки;
- сільгосппродукція користується цілорічним попитом;
- конкуренція в аграрному секторі відносно низька [2].

Наряду з перевагами, існує і ряд недоліків:

- інфляція і девальвація гривні значно знижують прибутковість від інвестицій в аграрний сектор;
- низький рівень зростання продуктивності праці;
- немає ефективних страхових механізмів, а ризики при цьому високі;
- немає налагоджених механізмів реалізації продукції;
- залежність прибутку від сезонних факторів.

Основні проблеми залучення інвестицій в аграрний сектор економіки можна виділити на державному, регіональному рівнях та на рівні окремих аграрних підприємств (рис. 1.).

Агропромисловий комплекс країни має всі необхідні передумови для широкого залучення як власних так і іноземних інвестицій, проте існує ряд причин, які перешкоджають надходженню інвестицій в аграрний сектор.

Рис. 1. Проблеми залучення інвестицій в аграрний сектор економіки [3]

Як показує рисунок, проблеми залучення інвестицій існують і на місцевому і на державному рівні. Деякі з них господарства можуть вирішувати оперативно та самостійно, а для деяких необхідна не лише ефективна державна політика, а й значні капіталовкладення.

Отже, аграрний сектор не зважаючи на низку ризиків та проблем при впровадженні інвестиційних проектів, є привабливим для інвесторів, особливо для іноземних.

Список використаних джерел

1. Давиденко Н.М. Оцінка інвестиційної привабливості регіону в умовах сучасних викликів. *Економічний форум*. 2017. №2. С. 86–92.

2. Борщ Л. М. Інвестиції в Україні: стан, проблеми і перспективи. К.: Т-во «Знання», КОО. 2002. 318 с.

3. Кісіль М.І. Інвестиційне забезпечення розвитку аграрного виробництва та сільських територій. *Менеджмент: збірник наукових праць*. 2009. №11. С. 225-232.

УДК 336.339.1

ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО ПОРТФЕЛЮ ЦІННИХ ПАПЕРІВ ІНВЕСТОРА

Євстігнєєва М. К., студентка

Камак М. В., студентка

*Близнюк О. П., кандидат економічних наук, доцент
Державний біотехнологічний університет*

Під час фінансово-інвестиційної діяльності суб'єкти підприємництва здійснюють різноманітні операції на фондовому ринку. Операції пов'язані з емісією власних цінних паперів, купівлею-продажем фінансових інструментів інших емітентів, формуванням із них оптимального портфелю фінансових інвестицій у вигляді цілеспрямовано сформованої сукупності цінних паперів, що мають бути безпечними, ліквідними і високодохідними для інвестора.

Портфель цінних паперів – це певним чином підібрана сукупність окремих видів цінних паперів – найбільш дохідних та безпечних, що їх купує інвестор для отримання доходу відповідно до розробленої інвестиційної стратегії підприємства. Головною метою формування портфелю цінних паперів підприємства є забезпечення реалізації політики фінансового інвестування шляхом підбору найбільш дохідних та найменш ризикових цінних паперів [1].

В основі сучасної портфельної теорії лежить концепція «ефективного портфелю», формування якого має забезпечити найвищий рівень його дохідності за заданого рівня ризику або найменший рівень ризику за заданого рівня дохідності. Інвестор має забезпечити найбільш ефективне співвідношення за ним рівнів дохідності й ризику [2].

Інвесторам, що вкладають кошти в різні види цінних паперів, обов'язково треба оцінювати рівень дохідності та ризику придбаних боргових, пайових та похідних цінних паперів, аналізувати доцільність їх включення до портфелю фінансових інвестицій. Підвищення інвестиційної привабливості цінних паперів вітчизняних емітентів на фондовому ринку – це головна умова зростання фінансових інвестицій в економіку України.

На відміну від традиційних підходів до інвестування, коли аналізується поведінка окремих цінних паперів (акцій, облігацій), а основною

характеристикою цінного паперу є його дохідність, у сучасній теорії основним об'єктом дослідження є «портфель», тобто набір фінансових активів – цінних паперів (звідси назва «портфельна» теорія). При цьому, оцінюючи як окремі фінансові активи, так і портфель цінних паперів, треба враховувати обидва найважливіших чинники – дохідність і ризик. Суттєвим моментом у сучасній теорії є врахування взаємних кореляційних зв'язків між дохідностями цінних паперів. Саме це дає змогу здійснювати ефективну диверсифікацію портфеля, що сприяє суттєвому зниженню ризику портфеля порівняно з ризиком включених до нього окремих активів.

Концепція «ефективного портфелю» передбачає, що його формування повинно забезпечити найвищий рівень дохідності при заданому рівні ризику або найменший рівень ризику при заданому рівні дохідності. Диверсифікація портфелю цінних паперів – це один із напрямків інвестиційної політики підприємства, що спрямований на зниження портфельного ризику. Чим вища кількість цінних паперів, що включені в портфель, тим нижче за незмінного рівня інвестиційного доходу буде рівень портфельного ризику [3].

До основних етапів формування портфелів цінних паперів відносяться: вибір типу портфеля і визначення його характеру; оцінка інвестиційних якостей окремих видів цінних паперів; оцінка ступеня портфельного інвестиційного ризику; моделювання структури портфеля та його оптимізація.

Структура інвестиційного портфеля – це співвідношення конкретних видів цінних паперів у портфелі з точки зору їх безпечності, ліквідності та дохідності. Залежно від інвестиційної мети інвестор формує портфель певного типу. Метою формування портфелів цінних паперів можуть бути: отримання доходу; збереження капіталу; забезпечення приросту капіталу на основі підвищення курсу цінних паперів. Основними варіантами типів портфелів цінних паперів є: агресивний портфель доходу або зростання; поміркований портфель доходу або зростання; консервативний портфель доходу або зростання [4].

У процесі оцінки фінансового ризику інвестиційного портфеля необхідно виокремлювати дві складові сукупного ризику: систематичний та несистематичний ризику. Систематичний ризик є частиною загального ризику системи, залежить від стану економіки в цілому і зумовлюється макроекономічними чинниками. Несистематичний ризик пов'язаний з невизначеністю діяльності конкретного емітента цінних паперів. Інвестор має змогу уникнути цього ризику, сформувавши ефективний портфель. Ризик диверсифікованого портфелю вимірюється стандартним відхиленням.

Оптимізація портфеля, що спрямована на зниження рівня його ризику при заданому рівні дохідності заснована на оцінці коваріації і відповідній диверсифікації інструментів портфеля. Диверсифікація фінансових інструментів

у портфелі дозволяє зменшити рівень несистематичного (специфічного) ризику, а відповідно, і загальний рівень портфельного ризику. Систематичний (ринковий) ризик можна відшкодувати відповідною премією за ризик.

Таким чином, в процесі управління портфелем цінних паперів перед інвестором постає завдання щодо проведення ретельного аналізу співвідношення ризику та дохідності портфеля, надання комплексної оцінки ризику фінансових інвестицій в різні види цінних паперів з метою формування збалансованого диверсифікованого портфелю фінансових інструментів. Портфель цінних паперів, який повністю відповідає цілям його формування як за типом, так і за складом включених до нього фінансових інструментів, являє собою «збалансований портфель цінних паперів».

Список використаних джерел

1. Мозговий О. М. Фондовий ринок : навч. посіб. К. : КНЕУ, 2010. 316 с.
2. Мендрул О. Г., Павленко І. А. Фондовий ринок: операції з цінними паперами. К. : КНЕУ, 2015. 156 с.
3. Смолянська О. Ю. Фінансовий ринок: навч. посіб. К. : ЦНЛ, 2012. 384 с.
4. Маслова С. О., Опалов О. А. Фінансовий ринок : навч. посіб. К. : Каравела; Львів : Новий Світ, 2008. 304 с.

УДК 368.01

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ РИНКУ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Касьян А. О., студентка

*Богріновцева Л. М., кандидат економічних наук, доцент
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

В Україні роль ринку перестрахування постійно зростає, оскільки в процесі ринкових перетворень вітчизняні страхові компанії особливо потребують фінансової підтримки, а також залучення додаткового капіталу саме через використання механізму перестрахування.

Процес страхування і перестрахування взаємопов'язані, оскільки страхова компанія повинна постійно шукати нових клієнтів, представляти новітні види страхування, щоб мати можливість збільшити масштаби страхової діяльності, разом з тим, сама страхова компанія має бути фінансово стабільною та надійною.

Перестрахування є похідним від страхування і передбачає вторинний перерозподіл ризиків між прямим страховиком і субстраховиком. При укладанні договорів перестрахування страховик гарантує:

- однорідність ризиків у портфелі, що забезпечує його збалансування;
- зменшення власних ризиків неплатоспроможності;

- розширення фінансових можливостей для укладання нових договорів страхування;
- якісне та повне виконання зобов'язань як внутрішнього, так і зовнішнього характеру;
- розширення асортименту страхових послуг;
- збільшення доходу від основної діяльності;
- розширення страхового поля [3].

Рис. 1. Чинники впливу на розвиток вітчизняного ринку перестраховання
Джерело: [1].

Варто відзначити, що на сучасному етапі розвитку, все більше уваги приділяється проблемам перестраховання. Це пояснюється зростанням ролі та значення перестраховання в умовах зміни кон'юнктури вітчизняної економіки, що супроводжується зростанням ступеня ризику в усіх сферах життєдіяльності людини та ризику функціонування страхової системи. На розвиток вітчизняного ринку перестраховання впливає ряд чинників, серед яких виділяють зовнішні та внутрішні (рис. 1).

Нині необхідність у перестрахованні постійно зростає через охоплення страхуванням дедалі більшої кількості специфічних ризиків, а також у зв'язку з

економічними процесами, що відбуваються в нашій країні. Основні пріоритетні напрями розвитку ринку перестраховання в Україні представлено на рис. 2.

Рис. 2. Напрями розвитку перестраховання в Україні

Джерело: [1].

На сьогодні, в період дії воєнного стану в Україні, актуальним є аналіз основних тенденцій, які відбулися у сфері перестраховання. Так, станом на 01.07.2022 року, операції вихідного перестраховання скоротилися вдвічі – з 4,7 млрд грн до 2,3 млрд грн порівняно з аналогічним періодом 2021 року. В середині країни операції перестраховання скоротилося вчетверо – з 1,9 млрд грн до 0,5 млрд грн. При цьому, в загальних страхових преміях частка вихідного перестраховання скоротилася до 13% (на 6%). Водночас, варто зауважити, що міжнародні страхові компанії значно збільшили права вимоги до перестраховиків, у зв'язку з цим, формування резервів не мало негативного впливу на прибутковість ринку загалом [2].

Отже, підтримка страховиків з боку перестраховиків в усіх кризових та ризикових ситуаціях виступає очевидним та доцільним явищем, адже саме перестраховання є механізмом, який забезпечує фінансову стійкість, а також рентабельність здійснення страхових операцій. Ринок перестраховання, в свою чергу, виступає своєрідним способом забезпечення фінансової безпеки вітчизняного страхового ринку і, як наслідок, індикатором підвищення економічної стабільності у суспільстві.

Список використаних джерел

1. Богріновцева Л.М., Венгуренко Т.Г. Ринок перестраховання в Україні: проблеми та перспективи розвитку. *Стратегія і практика інноваційного розвитку фінансового сектору України*: зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ірпінь, 25–26 березня 2021 р.). Ірпінь: Університет ДФС України, 2021. С. 100-102
2. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>
3. Татаріна Т.В. Функціонування вітчизняного ринку перестраховання в умовах воєнного стану. *Наукові перспективи*. 2022. № 12(30). С. 262 - 275. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/3259/3274>

УДК 336

ФІНАНСОВА СТАБІЛЬНІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Качур І. С., магістр
Алескерова Ю. В., доктор економічних наук, професор
Вінницький національний аграрний університет

Фінансова стабільність – стан, до якого прагне будь-яка фінансова система. Хоча це поняття інтуїтивно зрозуміле, чітко дати йому визначення — непросте завдання. Найпростішим можна вважати визначення фінансової стабільності як відсутності фінансової нестабільності. Значною мірою підхід МВФ у цій сфері сформулював Г. Дж. Шиназі: фінансова система може вважатися стабільною, якщо виконується низка критеріїв, зокрема, стосовно ефективного розподілу фінансових ресурсів, спроможності оцінювати та управляти ризиками, здатності виконувати основні функції навіть в умовах кризи. Водночас деякі дослідники вважають останній фактор достатньою ознакою фінансової стабільності. В Україні визначення фінансової стабільності прописано у Стратегії макропруденційної політики НБУ.

Фінансова стабільність – це стан фінансової системи, за якого вона здатна належно виконувати свої основні функції, такі як фінансове посередництво та здійснення платежів, а також протистояти кризовим явищам. Фінансова система вважається стабільною, якщо: а) вона ефективно перерозподіляє ресурси від власників заощаджень до інвесторів; б) фінансові ризики ретельно оцінюються та адекватно управляються; в) фінансова система здатна абсорбувати шоки без значних негативних наслідків. Глобальна криза-2007/08 сприяла популяризації та поширенню ідей політики, спрямованої на виявлення та обмеження системних ризиків з метою досягнення фінансової стабільності. Те, що завдало шкоди багатьом фінансовим системам, підняло на поверхню вразливості фінансового сектору та недоліки у роботі регуляторів. Одним з цих недоліків був брак уваги

до фінансової системи загалом. Іншими словами, було відсутнє розуміння потреби сприяти фінансовій стабільності. Наслідком цього стало вибухове поширення теоретичних досліджень та практичних напрацювань з макропруденційної політики. На відміну від монетарної політики, щодо якої панує широкий консенсус стосовно основної цілі (цінова стабільність) та індикатора для вимірювання основної цілі (переважно індекс споживчих цін), макропруденційна політика значною мірою покладається на якісні (тобто не вимірювані кількісно) цілі й не має єдиних універсальних показників для їх оцінки. Утім, регулятор має певний спектр показників, які допомагають виміряти рівень фінансової стабільності (наприклад, рівень непрацюючих кредитів в економіці, коефіцієнти боргового навантаження, співвідношення наданих кредитів до вартості застави та багатьох інших), а також комплексні індикатори, які дозволяють оцінити поточну ситуацію у фінансовому секторі, проте не дають прогнозу подальшого розвитку ситуації (наприклад, Індикатор фінансового стресу, представлений у Звіті про фінансову стабільність НБУ).

Для оцінки фінансової стабільності центробанки також вимірюють стійкість системи за різних сценаріїв (зокрема шокових), вивчають фінансові зв'язки фінансових установ (з іншими фінансовими установами та клієнтами), проводять опитування банків та компаній. У більшості країн виявилось, що регуляторами, які мають необхідні знання, експертизу та ресурси (людські, організаційні, фінансові), й по суті відповідають за фінансову стабільність, є центральні банки. Відтак сприяння фінансовій стабільності стало частиною мандатів багатьох центробанків світу. НБУ отримав такий мандат у 2015 році. Законом України «Про Національний банк України» (ст. 6) встановлена функція сприяти фінансовій стабільності (як другий пріоритет після підтримання цінової стабільності). Мандати центробанків на забезпечення фінансової стабільності мають різну глибину охоплення залежно від національних традицій, структури фінансового сектору, інших факторів. Це, зі свого боку, визначає характер внеску центрального банку у забезпечення фінансової стабільності. Навіть за обмеженого мандату (як, наприклад, у випадках Швеції та Фінляндії) центробанк має значний вплив на фінансову стабільність. По-перше, він виконує важливу антикризову, стабілізаційну функцію кредитора останньої інстанції, до якого звертаються банки під час кризи, коли інші джерела фінансування недоступні. По-друге, у світовій практиці центробанки здійснюють оверсайт, тобто нагляд та/або управління платіжними системами, нормальна робота яких є критичною для фінансової стабільності. По-третє, вони узагальнюють унікальний набір даних про ринки та фінансову систему й мають необхідний кадровий потенціал для комплексного аналізу фінансової стабільності. Водночас центробанки часто мають ширший мандат, який включає регулювання та нагляд

за банківським або фінансовим сектором загалом. Така ситуація спостерігається у багатьох країнах Центральної та Східної Європи. За такого мандату центробанки можуть застосовувати широкий спектр пруденційних заходів для сприяння фінансовій стабільності. Передусім йдеться про макропруденційні інструменти, наприклад, контрциклічний буфер капіталу, який покликаний обмежувати глибину криз. Особливістю макропруденційних інструментів є те, що вони можуть бути застосовані адресно до окремої групи фінансових установ, пов'язаної з певним ризиком. Український центральний банк має широкий інструментарій для забезпечення фінансової стабільності. Перше, що НБУ робить – якісний аналіз та інформування/попередження про виявлені ризики. Якщо попередження недостатньо, регулятор може застосувати макропруденційні інструменти: вимоги до капіталу чи ліквідності, а також інші (секторальні) інструменти.

Список використаних джерел

2. Aleskerova Yu., Todosiichuk V., Maksymenyuk T. The impact of external financial risks on enterprise activities. *Magyar Tudományos Journal*. 2020. № 40. P. 14-25.
3. Алескерова Ю.В., Васалатій І. В. Удосконалення системи управління фінансовою стійкістю підприємств. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 33. С. 140-145.
4. Руда О. Л. Сучасний стан банківської системи України та її конкурентоспроможність. *Ефективна економіка*. 2019. № 4. 9 с.

УДК 336.7:339.9:004.738.5

ФІНАНСОВІ ПОСЛУГИ В ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОМУ СЕКТОРІ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

*Кравченко Д. М., студент,
Кулініч О. А., кандидат економічних наук, доцент,
Державний біотехнологічний університет*

Останнім часом відбувається реструктуризація фінансових інститутів, їх адаптація до потреб фінансового ринку, закладаються основи впровадження сучасних телекомунікаційних технологій, які обслуговують цей ринок. В Україні виявляється відставання організації обігу фінансового капіталу через переважання традиційних форм і методів обробки інформації, що не сприяє його мобілізації і скорочення часу обороту. З цих причин необхідні нові підходи до вивчення ринків фінансових послуг з урахуванням телекомунікаційних систем з метою створення структур, що спеціалізуються на впровадженні інформаційних технологій, сприяють прискореному формуванню нового технологічного базису

фінансових відносин. Як наслідок, створюються передумови розвитку нової фінансової інфраструктури та технологій.

Створення динамічної ринкової економіки з механізмом саморегуляції неможливе без надійної системи зв'язку та телекомунікацій, що виступає важливим чинником інвестиційного клімату й неодмінною умовою розвитку сучасних фінансових послуг. Частка галузей зв'язку та телекомунікацій у ВВП промислово розвинених країн світу становить від 5 до 8%. Частка ІТ-галузі в українській економіці становить 4% ВВП, однак влада у найближчі роки робить акцент саме на цю індустрію. За прогнозами за три-п'ять років доходи ІТ-галузі в Україні можуть збільшитися з 6 млрд. \$ до 16,5 млрд. \$, а частка українського ІТ-сектору зросте до 10% ВВП [1].

Поряд з іншими телекомунікації є найважливішою галуззю інфраструктурного напрямку, що має прямий вплив на економіку, від якої багато в чому залежить успіх виходу з кризи, звільнення від сировинної залежності. Тож, Україна швидко трансформується, впроваджує інновації й останніми роками їй вдалося здійснити справжній прорив у цифровій галузі. Порівняно з ІТ-галуззю, частки традиційних галузей економіки (сільське господарство, видобувна та переробна галузі) поступово знижуються в загальному обсязі ВВП [1]. По суті, телекомунікації є новою інфраструктурою ринку фінансових послуг і, одночасно, є його складовим елементом, набуваючи визначального значення у створенні умов для ефективного функціонування фінансового ринку України та спеціалізації країни на ринках високотехнологічної продукції. Фактична результативність роботи інноваційних проектів у середньому за всіма секторами економіки становить величину не більше 30-50 %, тобто середнє значення коефіцієнта ефективності становить 0,4.

Погоджуємось з думкою Галкіна А. І., що розвиток фінансових послуг як інноваційної складової високотехнологічного бізнесу є найважливішою умовою реалізації тактичних і стратегічних завдань розвитку ринку телекомунікацій для успішного входження національної мережі до Глобальної інформаційно-комунікаційної інфраструктури. При цьому телекомунікації – це пріоритетний інфраструктурний елемент фінансової системи, що дозволяє інтегрувати багато процесів надання фінансових послуг й істотно знизити вартість їх надання.

Характерними рисами розвитку фінансових послуг є зміни інструментів та правил їх надання, пов'язані з трансформацією послуг з фінансових потоків в інформаційні за допомогою телекомунікаційних систем. При цьому зростає необхідність удосконалення систем безготівкових платежів та механізмів регулювання інформаційно-фінансових потоків.

На сучасному етапі форму фінансових послуг визначає взаємодія нових технологій з фінансовими інноваціями та процесом поширення нових продуктів,

що дає підстави прогнозувати значний розвиток ринку фінансових Інтернет-послуг в Україні, як у кількісному, так і якісному відношенні: Інтернет-банкінг, Інтернет-трейдинг, Інтернет-страхування, мобільний банкінг, брокінг, електронна комерція та ін. При чому надання таких послуг доцільне не лише фінансовим інститутам, а й високотехнологічним компаніям та телекомунікаційним операторам [2, с. 424; 3, с. 207-209].

Процес побудови фінансового ринку як найскладнішого елемента ринкової економіки в сучасних реаліях відбувається дуже суперечливо і помітно відстає від динаміки всієї економіки. За даними Світового банку, ємність фінансового ринку України стосовно ВВП майже втричі нижча, ніж у країнах, що розвиваються, і майже в шість разів – ніж у розвинених країнах. Таке становище обумовлене малою ємністю українського ринку і гальмує приплив додаткових інвестицій в Україну [4, с. 130].

Розвинений сектор фінансових послуг необхідний Україні для забезпечення її процвітання в світі, що постійно змінюється, в якому виробництво послуг стає все більш важливим у порівнянні з виробництвом товарів. Разом з тим, беручи до уваги високу залежність між торгівлею товарами та послугами, становлення в Україні конкурентоспроможного сектора фінансових послуг позитивно позначатиметься і на покращенні якості вітчизняного виробництва, експорту товарів, особливо за рахунок підвищення частки в ньому високотехнологічної продукції.

Список використаних джерел

1. Як змінювалася частка ІТ-галузі у загальному обсязі ВВП України. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/09/15/infografika/ekonomika/yak-zminyuvalasya-chastka-it-haluzi-zahalnomu-obsyazi-vvp-ukrayiny> (дата звернення 22.02.2023)
2. Кулініч О. А., Андросов В. Ю. Інтернет-банкінг в Україні як складова розвитку мережної інфраструктури. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. Х.: ХДУХТ, 2011. Вип. 2(14). С. 421-429.
3. Кулініч О.А., Андросов В.Ю. Особливості формування послуги як продукту інтернет-мережі. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. Х.: ХДУХТ, 2013. Вип. 1(1). С. 203-210.
4. Федосєєва Г.О., Кулініч О.А., Транснаціоналізація сучасної світової економіки: тенденції та перспективи. Сучасні тенденції розвитку економіки, фінансів та управління: нові можливості, проблеми, перспективи: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, 10 листопада 2021 р. К.: КУБГ, 2021. С. 129-132

ДЕПОЗИТНІ ОПЕРАЦІЇ ТА ЇХ МІСЦЕ В ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

*Кудрик Р. С., магістр
Алескерова Ю. В., доктор економічних наук, професор
Вінницький національний аграрний університет*

Основу ресурсної бази вітчизняних банків складають залучені кошти, а саме – депозити населення та суб'єктів господарювання. Основною метою здійснення депозитних операцій є залучення банками коштів для подальшого проведення активних операцій та для забезпечення ліквідності банківської установи. Протягом останнього десятиріччя динаміка залучення депозитних коштів на рахунки банків у країні мала тенденцію до зростання. Однак останніми роками така тенденція супроводжується відносно низькими темпами, що пояснюється втратою вкладниками довіри до банківських установ. Саме тому, сьогодні особливої уваги набуває роль і місце депозитних коштів у загальній структурі банківських ресурсів.

На сьогоднішній день банківська система України характеризується недостатнім рівнем капіталізації. У зв'язку з цим українські комерційні банки здійснюють пошук оптимального варіанту формування банківських ресурсів. На ринку банківських послуг спостерігається значне загострення конкуренції, тому у комерційних банків з'являється необхідність оптимізувати методи залучення коштів, розробляти та впроваджувати ефективну депозитну політику. Депозитна діяльність передбачає залучення банками вільних грошових коштів фізичних і юридичних осіб. Під час цього процесу використовуються різні види банківських рахунків. Залученими ресурсами банку є тимчасово вільні кошти вкладників — фізичних і юридичних осіб, які мобілізовані банком на певних умовах і на певний термін чи до запитання. Ці кошти використовуються відповідно до режиму рахунка і банківського законодавства та зберігаються на рахунках клієнтів-вкладників [1].

Депозитний рахунок – це будь-який відкритий рахунок для певного клієнта в банку, на якому зберігаються його грошові кошти. Перевагою депозитного рахунка є дохід, який приносить такий рахунок, а недоліком є те, що депозит приносить дохід нижчий порівняно з тим, який приносить звичайний капітал. При цьому депозитний вклад розглядається як сума грошових коштів в готівковій або безготівковій формі, у валюті України чи в іноземній валюті, які розміщені клієнтами на їх іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений строк зберігання чи без зазначення такого строку (під процент або дохід в іншій формі) і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства

України й умов договору [2].

Головною передумовою успішного довгострокового розвитку банку є наявність та ефективна реалізація депозитної політики. Основним критерієм розроблення депозитної політики є визначення майбутньої стратегії, тактики та контролю факторів, які впливатимуть на процес управління діяльністю банку. Тому ефективна робота комерційного банку необхідна для безперервного обігу фінансових ресурсів між сферами економіки.

На формування депозитних ресурсів банку впливають такі внутрішні фактори, як імідж банку на ринку депозитних послуг; ефективне здійснення маркетингової політики комерційного банку; кваліфікація персоналу, у тому числі компетентність банківських працівників; технології, що використовуються банком, та їх відповідність потребам наявних і потенційних клієнтів; стабільність клієнтської бази банку.

Окрім того, на вартість банківських послуг впливає облікова ставка НБУ: це відсоток, за яким центробанк позичає гроші комерційним банкам. Наразі облікова ставка, яка знижувалася упродовж двох останніх років, становить 7,5% річних. Відповідно, банки знижували ставки за депозитами і кредитами. Конкурентне середовище на ринку депозитів змушує банки розробляти нові схеми, методи і підходи в роботі з клієнтами щодо залучення депозитів.

Таким чином, на формування депозитних ресурсів банку впливає багато різних факторів, які неоднакові за тривалістю дії; характерами прояву, особливостями впливу та виникнення; можливістю регулювання тощо. Тому головними особливостями банківської діяльності сьогодні є її уразливість, нестійкість і залежність від державної підтримки, недосконале банківське законодавство, неефективне управління діяльністю банків, недобросовісна поведінка та непрофесійна діяльність працівників банків [3]

Отже, залучення депозитних коштів є дуже важливим для банківських установ, оскільки сприяє вдосконаленню діяльності комерційних банків в процесі формування своїх ресурсів і збереженню їх конкурентних переваг. Результати проведеного дослідження демонструють позитивну динаміку в організації депозитної діяльності українських банків.

Основними тенденціями розвитку ринку банківських депозитів є помірне збільшення обсягу депозитних ресурсів, що свідчить про поступове, хоч і незначне, відновлення довіри вкладників до банківської системи. Тому сучасна депозитна політика вітчизняних банків потребує постійного вдосконалення.

З метою залучення більшої кількості клієнтів для розміщення вільних коштів у формі банківських депозитів комерційним банкам необхідно: проводити інформування громадян про переваги депозитів; вдосконалювати систему захисту коштів фізичних та юридичних осіб; покращити якість

обслуговування клієнтів за рахунок використання нових інформаційних технологій у банківській сфері.

Список використаних джерел

1. Ситник Н.С., Стасишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О. Банківська система: навчальний посібник / за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580 с.

2. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.20 р. № 1349-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>

3. Ситник Н.С., Гринда А.М. Фінансова безпека банківської системи України та перспективи її розвитку. *Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор»*. Випуск 6 (55). 2019. С.119-123.

4. Руда О. Л., Маркуш К. Г. Депозитна політика банку та механізм її реалізації. *Економічна наука*. 2018. № 11. С.81-84.

УДК 33.336.711

АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРІОРИТЕТНИХ НАПРЯМКІВ ДОСЛІДЖЕНЬ НБУ В УМОВАХ ВОЄННОГО ПЕРІОДУ ТА ПІД ЧАС ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ

Куценко А. В. магістр

Жарікова О. Б., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

У 2022 році повномасштабний збройний напад росії в поєднанні з посиленням глобальних ризиків збільшили невизначеність та ускладнили виконання мандата НБУ із забезпечення цінової та фінансової стабільності й підтримки стійкого економічного зростання. Національний банк України актуалізував пріоритетні напрями досліджень до 2025 року [1, 2].

До оновленого переліку пріоритетів досліджень належать такі напрями:

1. Монетарна політика у воєнний період та під час післявоєнного відновлення економіки. Ураховуючи виклики повномасштабної війни, НБУ тимчасово відійшов від традиційного формату інфляційного таргетування, зафіксувавши офіційний курс гривні до долара США та запровадивши низку адміністративних обмежень на валютні операції та транскордонний рух капіталу. Водночас з червня 2022 року НБУ повернувся до активної процентної політики з метою збереження курсової стійкості, контролю за ціновою динамікою та захисту гривневих доходів і заощаджень громадян від інфляційного знецінення. Крім того, у другій половині 2022 року та на початку 2023 року Національний банк залучив додатковий монетарний інструментарій,

зокрема підвищив обов'язкові резерви банків, для посилення дієвості механізму монетарної трансмісії в умовах суттєвого структурного профіциту ліквідності банківської системи.

Під час ухвалення відповідних рішень НБУ враховував детальний аналіз світового досвіду, внутрішніх та зовнішніх макроекономічних умов. Водночас для всебічної аналітичної підтримки рішень з монетарної політики надалі необхідним є дослідження оптимального курсового режиму в умовах війни й повоєнного відновлення, монетарної трансмісії та її еволюції, особливо за суттєвого розширення структурного профіциту ліквідності. Крім того, тривала відсутність суттєвої частини офіційної статистики та фундаментально невизначене середовище для формування економічної політики під час війни вимагає подальшого дослідження нових джерел даних та їх аналізу [1, 2].

2. Забезпечення фінансової стабільності під час великих та перманентних шоків. Фінансова система гідно долає виклики повномасштабної війни. Банківська система й надалі надійно та стабільно функціонує, а платежі здійснюються безперебійно. Водночас ризики для фінансової системи через наслідки повномасштабної війни очікувано посилюються. Важливим завданням НБУ в таких умовах є відстежування системних ризиків та удосконалення підходів до проведення макропруденційної політики, щоб ефективно та вчасно реагувати на шоки.

Крім того, з огляду на невизначеність внаслідок повномасштабної війни попит на кредитні ресурси суттєво знизився, як і готовність банків видавати кредити, ураховуючи значний кредитний ризик. Однак банківське кредитування має потенціал, щоб зіграти значну роль у післявоєнному відновленні економіки. Тому для кращого розуміння впливу банківського фінансування на реальну економіку центральний банк має досліджувати ефективність кредитних каналів. Важливо також проаналізувати взаємозв'язок між створенням нового кредиту і накопиченням системних ризиків й дослідити вплив державних програм кредитної підтримки на економічне відновлення.

Поряд із аналізом макропруденційної політики та кредитної активності банків у цьому напрямі пропонується досліджувати чутливість фінансової системи до кібер ризиків та кліматичних змін для уникнення надмірних шоків та збереження фінансової стабільності [1, 2].

3. Довгострокові виклики в реальному секторі економіки після тривалої війни.

По-перше, у фокусі уваги НБУ перебувають дослідження демографічних процесів, які істотно впливатимуть на ринки праці та продуктивність у середньо- та довгостроковій перспективі. Оцінки впливу демографічних процесів на

економічний розвиток країни необхідно враховувати в макроекономічних прогнозах для вчасної і належної реакції з боку економічної політики.

По-друге, зміна клімату створює нові ризики для аграрного сектору, а перехід до «зеленої» економіки може призвести до значних витрат в енергоємних галузях. Це також необхідно враховувати в економічній політиці та аналізувати набір інструментів, спрямованих на мінімізацію ризику зміни клімату.

По-третє, Україні необхідно відбудувати втрачені потужності, зруйновану інфраструктуру та відновити економічний потенціал. Принцип «відбудувати краще», який лежить в основі сучасних стратегій відновлення, вимагатиме масштабних інвестицій у промисловість та інфраструктуру з чітким напрямом підвищення енергоефективності. Розуміння еволюції та чинників зростання компаній, вихід на ринок та вихід з ринку разом із наслідками для продуктивності та ринків праці стають актуальними для розмежування факторів, що спричиняють коротко- та середньострокові макроекономічні коливання.

4. Розвиток цифрових ринків, продуктів та їхнього регулювання.

Впровадження ефективної цифрової фінансової екосистеми є стратегічною можливістю для України. Водночас нові технологічні інновації генерують ризики, зокрема для монетарної політики та макрофінансової стійкості держави. Тож для використання переваг хвилі інновацій, що охопила платіжну та ринкову інфраструктуру, та забезпечення прискореного розвитку цифрових фінансових ринків України без втрати монетарного суверенітету необхідно знайти баланс між заохоченням до підприємницьких інновацій та забезпеченням надійних регуляторних вимог. Фінансове посередництво, страхування, пенсії та інвестиційні продукти, безперечно, потрібні для нормального функціонування економіки, проте їхні форма та функціонування значною мірою спираються на взаємодію між новим міжнародним законодавством і можливостями технологій розподілених реєстрів. Нові дослідження в цьому напрямі повинні забезпечити розуміння спільної еволюції приватних цілей та інституційних вимог для ефективного функціонування фінансового ринку в Україні [1, 2].

Список використаних джерел

1. Огляд банківського сектору (лютий 2023 року). Офіційний сайт Національного банку України. URL:

https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2022-02.pdf?v=4

2. Офіційний сайт НБУ: Показники банківської системи. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#1>

ПРОБЛЕМА ВПРОВАДЖЕННЯ ВЕНЧУРНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Ліснічук В. Є., аспірант

Тітенко З. М., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

На сьогодні в Україні існує проблема фінансування інноваційних проєктів підприємств, що обумовлює перспективи розвитку венчурного інвестування. Основним його завданням є забезпечення інноваційної сфери перспективними видами фінансування. А для того щоб краще розуміти рівень ефективності дії венчурних інвестицій слід проаналізувати декілька країн, які є провідними у використанні венчурного фінансування.

Однією з основних країн, що має найбільший позитивний досвід розповсюдження та розвитку венчурного фінансування є США. Дана країна є засновником венчурної індустрії ще з 50 років ХХ століття. При цьому майже 72%-88 % ВВП США припадає на створення та реалізацію інноваційних продуктів та послуг, процесу модернізації підприємств [1, с.317]/

Основною проблемою, що гальмує створення венчурних фондів у значній кількості країн світу є недосконалість законодавства, податкова політика, існуюча система стимулювання малого та середнього бізнесу. Основними країнами, у яких законодавча система є прилаштованою до створення венчурних фондів та їх подальшого функціонування є Великобританія, Німеччина, Канада, Англія та Японія. Здебільшого в країнах з недосконалою економічною кон'юктурою та законодавством в цілому, інвестори покладаються на використання іноземних інвестицій.

В Україні до основних проблем, що гальмують функціонування венчурної індустрії, можна віднести наступні:

- відсутність сприятливої законодавчої бази, щодо проведення інвестиційної діяльності;
- відсутність інноваційного курсу держави щодо підтримки венчурного бізнесу, дефіцит інтересу більшості підприємств до розвитку підприємств на основі інноваційного підходу;
- слабкий рівень розвитку ринку цінних паперів;
- більша частина малого та середнього бізнесу не готові до принципово нових інноваційних розробок, тобто інновацій високо-технологічного рівня;
- податкова політика в Україні є застарілою щодо венчурного бізнесу, а також високі ставки податку, що дистимулюють зростання конкуренції та створення інноваційних продуктів [2, с.70].

Значна частка ІСІ в Україні вимагають підтримки зі сторони держави, щодо надання пільгового оподаткування, зменшення ставок оподаткування на отримання інвестиційного прибутку. В даний час в Україні діє ставка 18%, що є досить високим рівнем оподаткування, для порівняння в Естонії 0%, Словаччині 0%, а також Литві 0%.

Це однією із причин того, що венчурні інвестори створюють фонди закордоном, разом з цим перспективні стартапи переїжджають також до країн з низьким рівнем ставки оподаткування на отримання інвестиційного прибутку, де вони мають правовий механізм захисту своєї інвестиційної діяльності.

Більшість країн, згідно зарубіжної практика, надають для стартапів податкові канікули, таким чином, в перші чотири роки після створення інноваційного підприємства вони діють за програмою мінімальної ставки оподаткування. Розробка даного механізму державної підтримки є вкрай важливою в подальшому розвитку інноваційного бізнесу, і ще одним стимулюючим фактором є покращення інвестиційного клімату в країні.

Як відмічають науковці, венчурний бізнес має достатньо загроз, що стримують його розвиток в майбутньому, зокрема можна відмітити: відсутність ефективного законодавства, яке б забезпечувало достатній рівень правового захисту учасникам венчурного бізнесу; відтік перспективного робочого капіталу за кордон; відсутність потрібного потоку інвестиційних ресурсів від банку, страхових компаній, що веде до створення низького рівня інвестиційного портфелю; неефективне використання та розподіл коштів венчурних фондів; відсутність стратегій щодо мотивації венчурних фондів відносно його вкладання коштів в перспективний малий та середній бізнес; відсутність сприятливого рівня комерціалізації результатів інноваційних досліджень та розробок; низька обізнаність населення щодо венчурної індустрії; неефективний контроль та моніторинг за діяльністю венчурних фондів; відсутність сприятливих процедур захисту інвесторів [3].

Існує низка проблем які дистимулюють подальший розвиток венчурної індустрії, саме вирішення цих проблеми має призвести до суцільного, довгострокового розвитку венчурного бізнесу в Україні, а також не менш важливим є підтримка фінансової безпеки держави та її складових, за нормального функціонування яких досягається розвиток держави в цілому.

Отже, забезпечення розвитку венчурного інвестування потребує проведення ряду заходів зокрема: створення надійної системи страхування інвестиційної діяльності за допомогою хеджування інвестиційних ризиків; розробка програм щодо стимулювання бізнес проектів; покращення структури фондового ринку, задля поширення венчурного бізнесу; покращення існуючого законодавства та нормативно-правовий контроль венчурної, інноваційної, а

також науково-технологічної діяльності в рамках закону про діяльність венчурних фондів.

Список використаних джерел

1. Вигівська І.М., Макарович В.К. Ризики та особливості венчурного фінансування інноваційних проєктів. Науковий вісник Ужгородського університету. 2017. № 1(49). С. 316–319

2. Харчук С. А. Стан інвестиційної діяльності підприємств України в умовах економічної нестабільності. Журнал «Економіка та держава». 2020. № 1. С. 66 - 72.

3. Венчурні фонди в Україні – чи є майбутнє? Режим доступу URL: <https://dictum.ua/uk/blog/venchurni-fondy-v-ukrayini-chy-ye-maybutnye> (дата звернення: 23.01.2022)

УДК 330.332: 336.717

ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ

Максименко Б. Ю., студент

*Науковий керівник: Давиденко Н. М., доктор економічних наук, професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

Сучасний стан та тенденції розвитку кредитної діяльності банківських установ, що характеризується необхідністю пошуку джерел формування кредитних ресурсів, рядом особливостей, а саме: суттєвою часткою кредитних операцій у діяльності, наявністю ризиків, викликають необхідність використання ефективної системи менеджменту цього напрямку діяльності, зокрема формування та реалізації кредитного потенціалу. Для максимізації прибутку банківській установі необхідна кредитна діяльність, тому особливої уваги потребує планування кредитної політики, враховуючи зовнішні та внутрішні фактори впливу [4].

Здійснювати кредитну діяльність банки можуть виключно за наявності кредитних ресурсів, котрі вони формують у процесі діяльності банків. Банківські установи можуть залучати та розміщувати кошти у формі депозитів, вкладів, шляхом запозичення коштів одна одній на договірних засадах тощо. У випадку недостатності коштів для здійснення кредитних операцій і, відповідно, виконання взятих на себе зобов'язань, банки можуть одержати кредити у Національному банку України.

Сукупність грошових коштів, які перебувають у розпорядженні банківської установи і використовуються нею для здійснення кредитних операцій, складають її кредитні ресурси.

Система ресурсів банку відповідно до джерел їх формування представлена на рис.1.

Існує багато класифікаційних ознак банківського капіталу. Однак, найпоширенішою є класифікація за джерелами утворення. Вона передбачає наступні складові: власний, залучений та запозичений капітал.

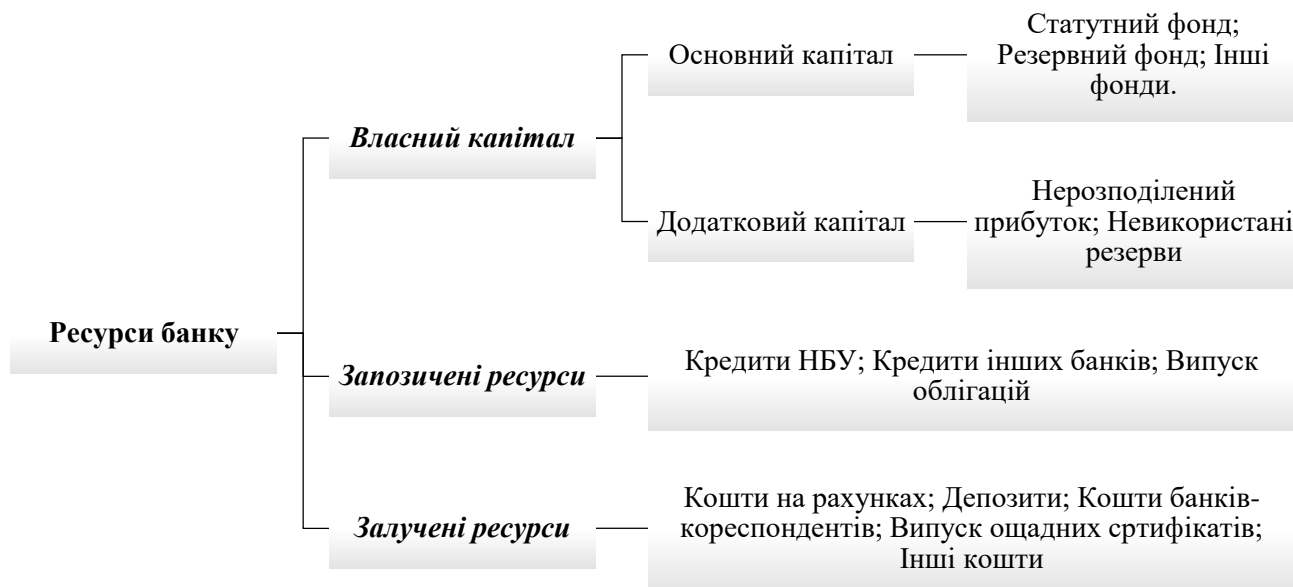

Рис.1. Система ресурсів банківської установи

Власний капітал банку – це складова частина банківського капіталу, яка перебуває у його власності, формується за рахунок коштів власників та включає в себе статутний і резервний капітал, нерозподілений прибуток та інші фонди, сформовані за рахунок прибутку. Власний капітал використовується для гарантування фінансової стійкості та прибутковості, а також служить забезпеченням довіри до банківської установи і використовується для здійснення банківської діяльності з метою отримання прибутку.

Власний капітал банку складає невелику частку в сукупному капіталі. Він виступає в першу чергу гарантом прибутковості й стабільності комерційного банку, а також формується на страхування інтересів вкладників і кредиторів банку, покриття поточних збитків від банківської діяльності у разі її виникнення.

Залучений та запозичений капітал являють собою мобілізовані кошти комерційного банку. Для збереження своєї ліквідності банки формують кредитний потенціал.

Головним джерелом кредитного потенціалу слугують залучені кошти. Залучений капітал банку формує значну частину пасивів банку, яка в кілька разів більша, ніж власний капітал. Крім того, роль фінансових посередників дає можливість банкам залучати великі обсяги вільних грошових капіталів і заощаджень, вкладаючи їх у різні види активів, які в результаті дають прибуток.

Залучений капітал є найбільшою складовою частиною зобов'язань банківської установи – це кошти юридичних та фізичних осіб, залучені банком на вклади.

Запозичений капітал банку – це складова частина банківського капіталу, яка включає запозичені у кредиторів та інвесторів на грошовому ринку кошти. Серед найпоширеніших джерел запозичення коштів банківською установою, виділяють: кошти, отримані від емісії та продажу боргових цінних паперів; кредити, отримані від НБУ; кредити, отримані від інших банків.

Управління ресурсами реалізовується, базуючись на принципах, котрі за умови дотримання забезпечують ефективність ресурсної бази банківської установи.

Таблиця 1 - Сутність принципів управління ресурсами банківської установи

Найменування принципу	Сутність
Безперервності планування	Керівництво банку повинне постійно розраховувати потреби у фінансових ресурсах і планувати комплекс заходів для їх розміщення або залучення.
Комплексності управління	Управління фінансовими ресурсами не може проходити автономно від інших сегментів управління в банку, що обумовлено їх тісним взаємозв'язком та взаємозалежністю.
Безперервності управління	Фінансові ресурси банку потребують постійного управління, оскільки постійно виникають різноманітні ризики, непередбачені зовнішні або внутрішні чинники, локальні кризи та деструктивні явища.
Економічності управління	Витрати банку на залучення фінансового ресурсу не повинні перевищувати суму можливих прибутків від його розміщення. Вартість фінансових ресурсів банку повинна відповідати економічним інтересам учасників.
Суспільності управління	Банківська система є дуже важливою ланкою в економіці, тому в її ефективному функціонуванні зацікавлені не тільки менеджери, але й суспільство в цілому: від пересічних громадян – до структур державної влади.
Часових та просторових меж управління	Формування та розміщення фінансових ресурсів банку проходить відповідно до стратегічних цілей банку, які мають свої територіальні (регіональні, державні, світові) та часові межі. Залежно від масштабу діяльності банку, йому можуть загрозувати різноманітні ризики та деструктивні чинники, до того ж у різні етапи його діяльності ці загрози можуть бути також різними.

Джерело: побудовано автором на основі [1]

Важливим аспектом кредитного потенціалу, зважаючи на його виникнення, є формування ресурсів банку, а саме визначення їх джерел.

Список використаних джерел

1. Коваленко В. В. Управління фінансовими ресурсами банку: сутність та принципи. Вісник НБУ. 2016. №5. С.22-27
2. Маслова А.Ю. Теоретико-методичні аспекти управління кредитним потенціалом банку Світ фінансів. 2012. №7. С. 98-107.
3. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>

4. Примостка Л. О. Кредитний ризик банку: проблеми оцінювання та управління. Фінанси України. 2004. № 8. С. 118–125.

5. Примостка Л. О. Сучасний стан та тенденції банківського кредитування. Фінанси, облік і аудит : зб. наук. пр. 2010. Вип. 15. С. 163–170.

6. Пасічник І. Розробка аналітичного інструментарію оцінки ефективності кредитної політики банку. Вісник Національного банку України. 2008. № 1. С. 36–39.

УДК 334.723

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ КОРПОРАТИВНОГО ІНТЕРЕСУ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА

*Мелешко О. В., студентка
Коляда Т. А., кандидат економічних наук, доцент
Державний податковий університет*

Інтерес є рушійною силою суспільства. Інтерес виявляється у вигляді намірів, прагнень і визначається як свідоме бажання набуття блага. З огляду на всі види інтересу в Конституції України й інших спеціалізованих нормативно-правових актах цивільного, господарського, корпоративного права, виникає питання щодо визначення поняття корпоративного інтересу учасників товариств.

На думку О. М. Вінник, в господарських товариствах домінує своєрідний інтерес, що з одного боку є віддзеркаленням всіх або більшості інтересів учасників (груповий інтерес), а з іншого – інтересів однієї особи – товариства. Товариство як суб'єкт господарювання зацікавлено в збільшенні своєї майнової бази, що необхідно для розширення виробництва, його модернізації, запровадження новітніх технологій тощо. Відтак інтересові товариства відповідатиме спрямування всього прибутку, що залишається в його розпорядженні після сплати податків та зборів, на поповнення відповідних фондів. Водночас учасники товариства можуть бути зацікавлені переважно у спрямуванні прибутку на виплату дивідендів [1, с. 31].

В чинному законодавстві відсутнє офіційне визначення поняття «інтерес корпорації», а лише фрагментарно згадується про наявність останнього, наприклад: якщо цього вимагають інтереси АТ, наглядова рада має право прийняти рішення про скликання позачергових загальних зборів (ч. 5 ст. 47 Закону України «Про АТ») [2]; у разі якщо правочин, щодо якого є заінтересованість, порушує інтереси товариства, посадові особи органів АТ повинні діяти в інтересах товариства, дотримуватися вимог законодавства, положень статуту та інших документів товариства (ч.1 ст. 63 Закону України «Про АТ») [2], згідно з ч.2 ст.61 Закону України «Про ГТ» позачергові загальні

збори учасників скликаються головою товариства у випадку, якщо цього потребують інтереси товариства в цілому, зокрема, якщо виникає загроза значного скорочення статутного капіталу, члени наглядової ради ТОВ/ТДВ та члени виконавчого органу ТОВ/ТДВ повинні діяти добросовісно і розумно в інтересах товариства (ч. 1 ст. 40 Закону України «Про ТОВ/ТДВ») [3]. Спробуємо визначити інтерес товариства (корпорації) з огляду на співвідношення з інтересом комерційного підприємства.

У відповідності до ст. 42 ГК України метою підприємницької (комерційної) діяльності є досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку. В свою чергу, ст. 84 ЦК України визначає підприємницькими товариствами ті, що здійснюють підприємницьку діяльність з метою отримання прибутку та наступного його розподілу між учасниками. Проте, навряд чи наступний розподіл прибутку між учасниками можна вважати метою підприємницького товариства, адже це скоріше відповідає інтересу самих учасників/акціонерів, а не корпорації. Однозначно, спільним в двох вищевказаних визначеннях є мета отримання прибутку.

Таким чином, не прибутковість, а саме майнова стабільність повинна визначатися основним загально-корпоративним інтересом корпорації. Майнова стабільність забезпечується шляхом зменшення видатків корпорації, збільшення доходу, зменшення собівартості виробленої продукції/роботи/послуги; спрямування доходу на збільшення майнової бази; збільшення чистих активів; підтримання платоспроможності корпорації. В свою чергу, майнова стабільність підтримується не лише позитивним комерційним успіхом, а й організаційною стабільністю, в структурі якої пропонуємо виділити два аспекти: внутрішній та зовнішній.

Внутрішня організаційна стабільність проявляється в законному порядку створенні корпорації, належному функціонуванні органів та діяльності посадових осіб, підвищенні мотивації трудового колективу, відповідності установчих документів вимогам, встановленим законом; наявність розробленої системи локальних правових актів тощо. Водночас, зовнішня організаційна стабільність полягає в підвищенні ділової репутації корпорації, реалізації брендінгу, просуванні знаку для товарів і послуг, розширенні сфери впливу корпорації в межах певного сегменту ринку, завоюванні довіри споживача.

Таким чином, прийняте рішення на загальних зборах може суперечити інтересам самої корпорації. Отже, інтерес корпорації має бути незалежним від волі та свідомості учасників/акціонерів корпорації, органів управління, посадових осіб, визначатися в об'єктивованій формі – правовій нормі. Лише таким чином можна забезпечити стабільність та баланс між інтересами суб'єктів корпоративних правовідносин.

Вважаємо, що правильно організовані корпоративні відносини забезпечують ефективну діяльність компанії та її контрагентів, збалансовуючи при цьому інтереси всіх учасників таких відносин [4, с. 51]. В умовах зростаючих викликів та загроз для діяльності товариства через невизначеність та непередбачуваність розвитку економіки організаційна структура корпоративного управління потребує постійного вдосконалення з метою забезпечення її ефективності.

Список використаних джерел

1. Вінник О. М. Право на інформацію як умова реалізації корпоративних прав в українському та зарубіжному праві: порівняльний аспект. *Інформація і право*. Київ, 2016. № 1 (16). С. 28-36.
2. Про акціонерні товариства: Закон України від 17 вересня 2008 р. № 514-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2008. № 50 - 51. Ст. 384.
3. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06 лютого 2018 року № 2275-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. №50/2018.
4. Коляда Т. А., Кузьменко Н. В. Управління корпоративними правами держави: оцінка ефективності та напрями реформування. *Бізнес Інформ*. 2019. № 8. С. 45-52.

УДК 336.774

ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ ЛІЗИНГОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

Мойсієвич О.О., студентка

Лемішко О.О., доктор економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Лізинг являється господарською діяльністю, яка спрямована на інвестування власних або позикових коштів, полягає у наданні однією стороною (лізингодавцем) майна у виключне користування другій стороні (лізингоодержувачу) на визначений строк згідно з договором лізингу; майно знаходиться у власності лізингодавця або отримане ним за дорученням лізингоодержувача (господарська поставка) чи за погодженням з відповідним постачальником (продавцем) майна, за умови сплати лізингоодержувачем періодичних лізингових платежів [1].

Концентрація на ринку лізингу зосереджена в першій двадцятці компаній. На них припадає понад 90% ринку. Станом на середину 2021 року, 502 фінансові компанії мають ліцензію на фінансовий лізинг, а серед юридичних осіб-лізингодавців, які не мають статусу фінустанови - 99[2]. До числа лідерів у 2022 р. увійшли «ОТП Лізинг», «УЛФ Фінанс», «Альфа-Лізинг Україна», «BestLeasing». На ці компанії припадає близько 70% обсягу нових угод [3]. На

ринку лізингових послуг в Україні діє 2 типи лізингу – звичайний лізинг та лізинг за державною програмою «Доступний фінансовий лізинг 5-7-9%».

За даними Національного банку як регулятора ринку лізингу в Україні, обсяг лізингового бізнесу за 2021 рік виріс на 1,3 млрд грн і склав 10,5 млрд грн. Такий приріст ринок показав, зокрема, за рахунок великих угод в 3 кварталі 2021 року. Важливим фактором ринку виступив автолізинг, частка якого в загальному обсягу лізингових угод становила 40%, що пов'язано зі зростанням популярності лізингу саме як засобу придбання легкових автомобілів. В 2022 році ринок значно спав через військовий конфлікт і погіршення економічної ситуації в країні [4]. Обсяг наданих послуг лізингу за аналізований період зображено на рисунку 1, де віссю абсцис зазначено у % темпи зміни обсягів наданого лізингу, а віссю ординат (Q) – квартал відповідного року.

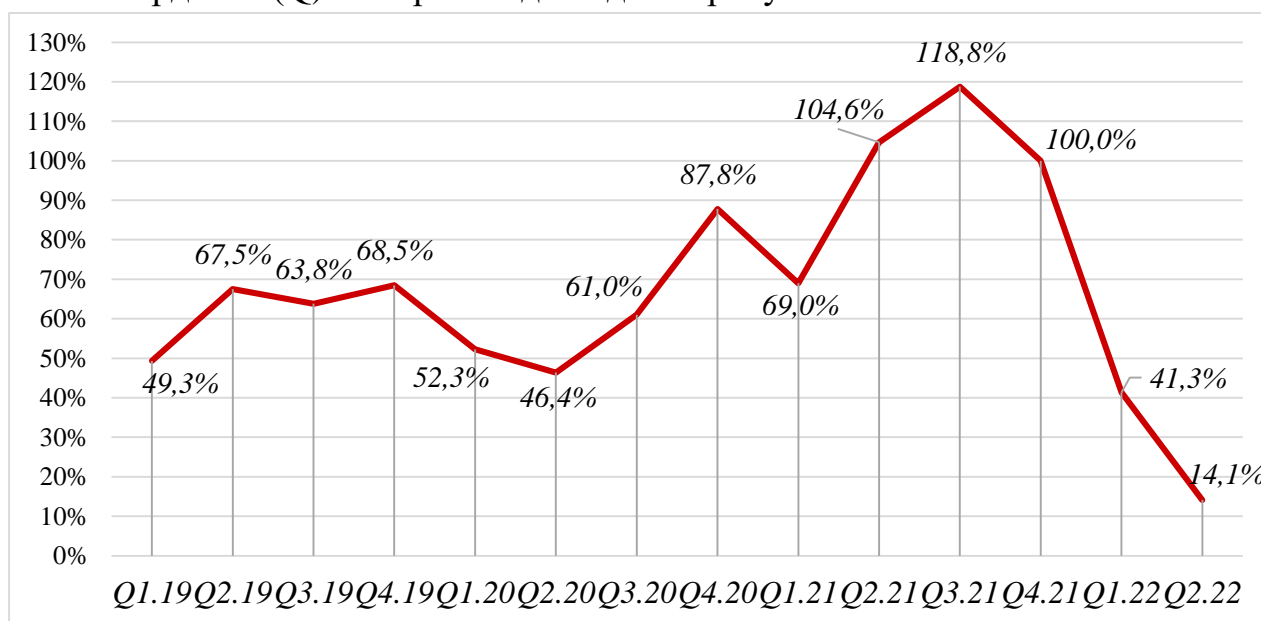

Рис. 1. Темп зміни обсягів наданого лізингу фінансовими компаніями та юридичними особами – лізингодавцями, 2019-2022 рр.

Джерело: побудовано автором на основі [4]

Темп зростання обсягів лізингових послуг характеризувався поступовим зростанням починаючи з середини 2020 року по 3 квартал 2021 року. Цьому періоду передувала період короткочасного підйому в 2019 році, що було нівельовано за 1 половину 2020 року. Зменшення, на кінець 2021 року досягло рівня 2 кварталу 2021 року, ознаменувавши спад діяльності аж до теперішнього часу.

Сегментація ринку лізингу наведена на рисунку 2. Найбільшими сегментами ринку є автолізинг (легкові автомобілі), частка якого на кінець 2021 року склала 40,2%, і лізинг сільськогосподарського обладнання та техніки з часткою 26,1%. У вартісному виразі автосегмент за рік збільшився на 82,8%.

Другий згаданий сегмент ринку – лізинг с/г обладнання та техніки – виріс в абсолютному виразі на 73,7%. Сегмент спеціалізованого транспорту (вантажо- і пасажироперевезення) знижується – за 2021 рік його приріст досяг -14,6%, при цьому скоротивши частку з 21,8 до 16,7%.

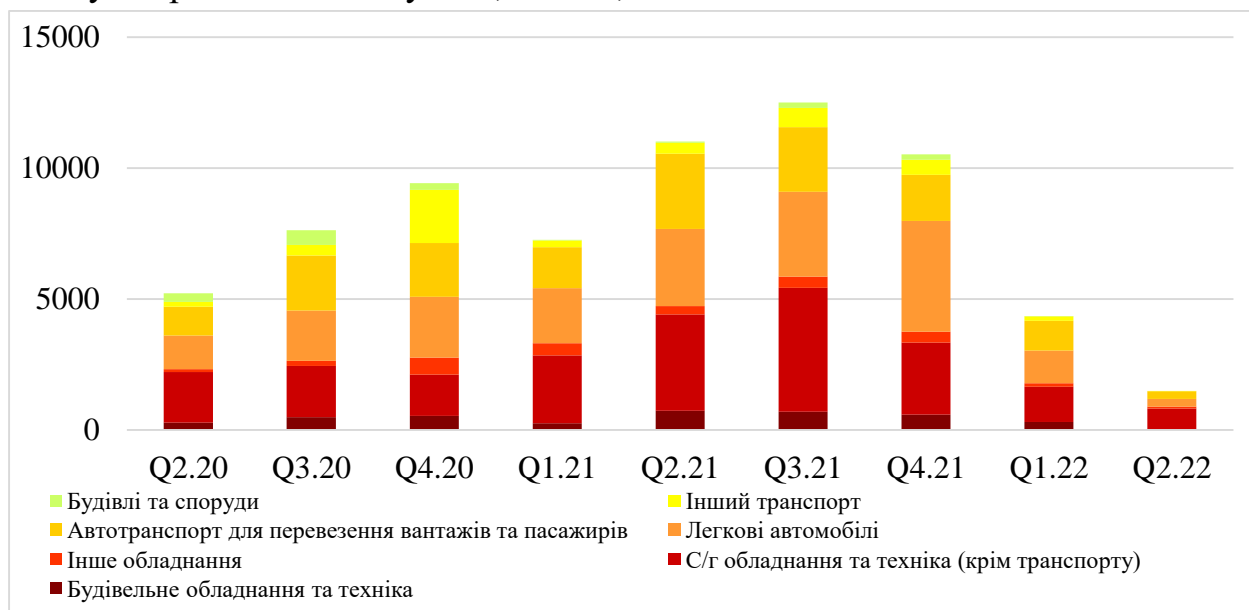

Рис 2. Обсяги договорів фінансового лізингу за обладнанням, млрд грн, 2020-2022 рр.

Джерело: побудовано автором на основі [4]

2022 рік став катастрофічним роком для всієї індустрії лізингу. Цього року впав обсяг договорів лізингу на 9048 млрд. грн., з них спад відбувся за всіма видами лізингового майна. Будівельне обладнання знизилося на 96,6%, інший транспорт – на 99,7%, комерційний транспорт – на 83,6%, легковий транспорт – на 92,8%, інше обладнання – на 84,8%, с/г обладнання і техніка – на 70,6%, повністю зникли договори лізингу щодо будівельних споруд. Більшеполовини нових лізингових угод укладалася стосовно сільськогосподарської техніки. Іншими значними компонентами залишилися придбання легкових та вантажних автомобілів.

Фактично, наразі розвиток лізингу вступив у фазу спаду через військовий конфлікт і погіршення економічної ситуації в країні, але в той же час ринок лізингових послуг в Україні знаходиться ще на стадії формування. Аналізуючи статистичні дані щодо розвитку лізингу як ефективного фінансового інструменту, можна зробити висновок про значний його потенціал як джерела інвестицій у фінансування національної економіки.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України. Від 16.01.2003 № 436-IV. Чинний зі змінами.
2. Ринок лізингу зайняли найбільші гравці. URL: <https://finclub.net/ua/news/rynok-lizynhu-zainialy-naibilshi-hravtsi.html>

3. ТОП лізингових компаній України – URL: <https://banki.ua/leasing/top-rating-companies>

4. Огляд небанківського фінансового сектору, вересень 2022 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-nebankivskogo-finansovogo-sektoru-veresen-2022-roku>

УДК 336

СУТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ КОРПОРАТИВНИХ ФІНАНСІВ

*Петриш Є. В., студентка
Чуницька І. І., доктор економічних наук, професор
Державний податковий університет*

У постіндустріальному суспільстві основним драйвером конкурентних переваг економіки є людський капітал – джерело підприємницького таланту, ідей та інновацій. Відтак, розбудова економіки України, розв’язання її складних соціально-економічних проблем потребує підвищення якості кадрового забезпечення на державному та корпоративному рівнях управління. Важливою сферою економічного управління є корпоративні фінанси, які в ринковій економіці відіграють головну роль у функціонуванні фінансової системи держави. Саме підприємницький сектор формує базові надходження до бюджету і є основою економічного розвитку суспільства, забезпечення соціальних стандартів життя населення. В Україні корпоративний сектор є базовим джерелом ресурсів для функціонування особистих і публічних фінансів, що зумовлює необхідність наукового обґрунтування функціонування та подальшого розвитку корпоративних фінансів [1,с.248].

Корпоративні фінанси – це підгалузь фінансів, яка займається тим, як корпорації вирішують питання джерел фінансування, структурування капіталу, бухгалтерського обліку та інвестиційних рішень. Корпоративні фінанси часто спрямовані на максимізацію акціонерної вартості через довгострокове і короткострокове фінансове планування та реалізацію різних стратегій. Діяльність у сфері корпоративних фінансів варіюється від капітальних інвестицій до податкових міркувань [2]. (Слід зазначити, що корпоративні фінанси є неодмінною складовою частиною фінансової системи країни, через те що обслуговують галузь матеріального виробництва, формують національне багатство, сукупний суспільний продукт, ВВП держави [1,с.253].

Матеріальним носієм корпоративних фінансів є фінансові ресурси, що постійно рухаються та опосередковують процеси господарської діяльності корпоративних підприємств. Основними сферами корпоративних фінансів є

капітальне бюджетування (наприклад, для інвестування в проекти компанії), капітальне фінансування (рішення про те, як фінансувати проекти/операції) та управління оборотним капіталом (управління активами та пасивами для ефективної роботи).

За допомогою капітального бюджетування компанія визначає капітальні витрати, оцінює майбутні грошові потоки від запропонованих капітальних проектів, порівнює заплановані інвестиції з потенційними надходженнями і вирішує, які проекти включити до свого капітального бюджету.

Здійснення капітальних інвестицій є чи не найважливішим завданням корпоративних фінансів і може мати серйозні наслідки для бізнесу. Неправильне планування капітальних інвестицій (наприклад, надмірне інвестування або недостатнє фінансування) може поставити під загрозу фінансовий стан компанії через збільшення витрат на фінансування або недостатню операційну потужність.

Корпоративні фінанси також передбачають залучення капіталу у формі боргових зобов'язань або власного капіталу. Компанія може позичати кошти у комерційних банків та інших фінансових посередників або випускати боргові цінні папери на ринках капіталу через інвестиційні банки. Компанія також може вирішити продати акції інвесторам, особливо коли їй потрібні великі обсяги капіталу для розширення бізнесу.

Фінансування капіталу – це акт балансування, що передбачає прийняття рішень щодо необхідних обсягів боргових та власних коштів. Занадто великий борг може збільшити ризик дефолту, а надмірна опора на власний капітал може розмити прибутки та вартість акцій для перших інвесторів. Зрештою, капітальне фінансування має забезпечити капітал, необхідний для здійснення капітальних інвестицій [2].

Щодо дивідендів та повернення капіталу, то ця діяльність вимагає від керівництва компанії прийняття рішення, чи утримувати надлишковий прибуток для майбутніх інвестицій та операційних потреб, чи розподіляти його між акціонерами у вигляді дивідендів або викупу акцій.

Нерозподілений прибуток, який не розподіляється між акціонерами, може бути використаний для фінансування розширення бізнесу. Часто це може бути найкращим джерелом коштів, оскільки це не призводить до додаткових боргів і не розмиває вартість власного капіталу шляхом випуску більшої кількості акцій.

Зрештою, якщо менеджери компанії вважають, що вони можуть отримати норму прибутку на капітальні інвестиції, яка перевищує вартість капіталу компанії, вони повинні йти на це. В іншому випадку, вони повинні повернути надлишковий капітал акціонерам у вигляді дивідендів або викупу акцій [3].

Таким чином, корпоративні фінанси – це частина сфери фінансів. Вони стосуються правильного бюджетування, залучення капіталу для задоволення потреб і досягнення цілей компанії за допомогою боргових зобов'язань та/або власного капіталу, а також ефективного управління поточними активами і зобов'язаннями компанії.

Корпоративні фінанси – результат еволюції фінансової науки та практики, обумовлений системними макроекономічними трансформаціями, змінами у фінансовій поведінці та мисленні, зміною парадигми корпоративного управління.

Список використаних джерел

1. Руденко В. В., Корпоративні фінанси: сутність і особливості розвитку в сучасних умовах. *Економіка і організація управління*. № 2 (22). 2016. С.247-258. URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/4817> (дата звернення: 18.02.2023).
2. Adam Hayes. Corporate Finance Definition and Activities. URL: <https://www.investopedia.com/terms/c/corporatefinance.asp> (дата звернення: 18.02.2023).
3. Scott Powell. Corporate Finance Overview. URL: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/fpa/corporate-finance-industry/> (дата звернення: 18.02.2023).

УДК 336.647

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Почтівий Р. Г., студент

Біляк Ю. В., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Ринок страхування продовжує працювати. Більшість страховиків організували свою роботу, здійснивши евакуацію співробітників у безпечніші регіони, забезпечивши віддалену роботу персоналу, збереження технічних засобів та баз даних. Про це свідчать результати опитування страховиків, проведеного Національним банком України у березні 2022 року. Водночас страхові компанії зіткнулися з серйозними викликами.

Сьогодні на ринку нон-лайф працює 132 страхові компанії. З них 25 страховиків, на які припадає 9% загального обсягу ринку, не надали відповідей щодо діяльності у період війни. 17 страховиків (менше 2% обсягу ринку) заявили, що на час надання відповідей ще не налагодили процес виплати страхових відшкодувань. Усі інші страхові компанії, а це 89% страхового ринку за обсягами діяльності, повідомили, що продовжують працювати, своєчасно і в повному обсязі виконувати власні зобов'язання за договорами страхування та

навіть укладати нові договори. Відповідно до наданих страховиками відповідей 42% страховиків мають проблеми з повним та своєчасним поданням звітності. 25 страховиків, на які припадає 10,5% страхового ринку, зазначають про проблеми з виконанням нормативів. Із них сім найбільших за обсягами діяльності (8,9% ринку) мали проблеми з дотриманням нормативів і до війни, у 2021 році. Фінансова спроможність страховиків у воєнний час прямо залежить від якості та структури їх активів і запасу капіталу у довоєнний період. Водночас результати опитування показали, що усі компанії потерпають від військових дій на території України. Так, суттєво знизилися обсяги продажів, особливо через роздрібні канали, є багато запитів від клієнтів на відтермінування чергових платежів та розірвання договорів страхування.

У зв'язку з переміщеннями, тимчасовим захопленням територій, фізичним знищенням об'єктів нерухомості скорочується кількість центрів обслуговування клієнтів страховиків. Проблемними є організація врегулювання страхових випадків у регіонах, де ведуться бойові дії, проведення оглядів транспортних засобів, отримання та належне оформлення оригіналів документів для подання страховику з метою отримання страхової виплати, виклик поліції на місце ДТП.

На страховому ринку сьогодні працюють 13 страховиків зі страхування життя. Усі вони провадять діяльність, обслуговують клієнтів та здійснюють страхові виплати. Водночас компанії повідомляють про значне зниження надходжень страхових платежів, фіксуються обмеження в діяльності компаній, пов'язані зі складнощами організації зв'язку та роботи персоналу, ускладненим доступом до офісів та оригіналів документів. Усе це ускладнює здійснення страхових виплат, особливо внаслідок смерті осіб, застрахованих на окупованих територіях.

Війна, що триває в Україні, спричиняє значні руйнування, завдає шкоди майну та інфраструктурі, викликає кризові явища в економіці. Природним є прагнення фізичних і юридичних осіб завчасно уникнути збитків, заподіяних унаслідок дії сторонніх обставин, до яких належить і війна.

До універсальних способів мінімізації ризиків традиційно належить страхування. Разом з тим, війна та бойові дії вносять принципові корективи і до стану справ у сфері страхування.

Війна призвела до значного зниження розміру грошових надходжень страхових компаній у вигляді страхових премій. Деякі страхові компанії відзначають падіння надходжень більше ніж на половину. При цьому продажі за окремими видами страхування в перші тижні війни навпаки відзначилися зростанням. В першу чергу мова йде про туристичне страхування (яке у разі необхідності дозволило б отримати закордоном медичну допомогу) та про міжнародну систему автомобільного страхування «Зелена картка», що

обумовлено масовим виїздом населення закордон. Навіть незважаючи на те, що Національний банк України ще 28 лютого 2022 року повідомив про можливість перетину кордону без полісу «Зелена карта» у прикордонних містах було майже неможливо придати такий поліс, з огляду на те, що у страхових компаній закінчувалися відповідні бланки. Наразі кількість від'їжджаючих закордон громадян скоротилася, а тому, відповідно, і продажі за такими видами страхування повертаються до звичних рівнів [1].

Наразі стан справ виглядає таким чином, що у ринку страхування навряд є підстави дивитися у найближче майбутнє із оптимізмом. Слід визнати, що страхування не є однією із ключових галузей економіки. Страхування скоріше можна розглядати як «розкіш», додатковий інструмент, який дозволяє мінімізувати ризики. А тому очевидно, що фінансові ресурси після перемоги будуть направлені на відбудову інфраструктури, житла, заводів, транспорту, а не на їх страхування. Щоб застрахувати, наприклад, майно його спочатку необхідно відбудувати або придбати. В умовах обмеженості фінансових ресурсів, грошові кошти будуть направлятися для задоволення першочергових потреб і тому питання страхування відійде на другий план, а може й далі.

Напевно виключенням можуть стати лише деякі види обов'язкового страхування, наприклад, як обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів. З огляду на обов'язковість такого страхування, рівень продажів якщо і знизиться, то все ж не так сильно як за добровільними видами страхування.

Таким чином, страхування є тією сферою підтримкою якої державі доведеться приділити особливу увагу та запровадити заходи, що дозволять підтримати галузь, наприклад, шляхом зменшення податкового навантаження або переглядом регуляторних вимог.

Список використаних джерел

1. Що змінюється у страхуванні в умовах воєнного стану? URL: <https://eba.com.ua/shho-zminyuyetsya-u-strahuvanni-v-uovah-voyennogo-stanu/>

ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА БАНКІВ НА РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ

*Перкун В. В., магістр
Алескерова Ю. В., доктор економічних наук, професор
Вінницький національний аграрний університет*

Загострення конкуренції на ринку банківських послуг та посилення негативного впливу кризових явищ на банківський сектор зумовлює необхідність пошуку інноваційних рішень в сфері підвищення ефективності банківської діяльності щодо збереження і залучення нових клієнтів в умовах адаптації до нових викликів. Одним із таких викликів, який актуалізує проблематику банківських інновацій, зокрема їх ефективності є пандемія COVID-19, яка внесла суттєві корективи у логістичні особливості надання банківських послуг, знизила мобільність банківських клієнтів, їх достаток, а отже підвищила важливість дистанційного банківського обслуговування і всіх супутніх з ним технологічних рішень. Особливо це стосується інноваційної політики державних банків, які беруть участь у державних цільових програмах розвитку економіки.

Інновації як сфера діяльності, а отже, і банківські інновації зокрема, активно розвиваються. Те що було інноваційним декілька років тому, зараз вже набуло масового характеру. А отже, важливим є "тримати руку на пульсі" нових впроваджень та ідей, особливо таких, які вже використовуються закордонними банківськими установами, а у нас ще маловідомі.

Негативні тенденції в економіці України значною мірою вплинули на розвиток ринку банківських продуктів, викликавши закриття великої кількості комерційних банків, суттєве зниження довіри до них, і, як наслідок, падіння попиту на банківські продукти, що своєю чергою призводить до погіршення фінансових результатів діяльності банківської системи. Зазначене, обумовлює необхідність дослідження теоретичних та практичних аспектів запровадження банківських інновацій, а також обґрунтуванні впливу банківських інновацій на підвищення рівня довіри та формування лояльності клієнтів.

Інноваційність відіграє для банків надзвичайно важливе значення, оскільки окреслює напрями подальшого розвитку усього банківського сектору в цілому. Саме на інноваційних технологіях та ідеях базується стратегічне орієнтування банківських установ, а отже банківські інновації виступають і метою, і необхідною умовою довгострокового функціонування банківського ринку.

Розглядаючи історичний розвиток інновацій в банківській сфері, простежується прямий зв'язок між інноваційною діяльністю банків,

технологічними та науковими досягненнями людства. Так, прискорення процесів автоматизації та інформатизації мало значний вплив на розвиток банківських послуг. Наразі можна виділити наступні топ 5 трендів розвитку ринку банківських послуг.

1. Безконтактна оплата – один з ключових трендів серед усіх фінансових інновацій. Поява в картах чіпа для безконтактної оплати дає можливість користувачеві на касі, не випускаючи карту з рук, прикласти її до терміналу і зробити оплату. Проте, цим можливості технології не обмежуються. Поступово набувають популярності безконтактні оплати за допомогою смартфонів і інших гаджетів, обладнаних чіпом бездротового зв'язку NFC. Але і це не все, адже окрім смартфонів, як інструмент для здійснення платежів вже доступні смарт-годинник Alfa Watch з технологією безконтактної оплати Mastercard.

2. Біометрична ідентифікація є новим трендом на ринку платежів в усьому світі. Наразі доступні наступні технології ідентифікації клієнтів : відбитки пальців, селфі-фото, сканування райдужної сітчатки ока, ритм серцебиття, і навіть тембр голосу. Така ідентифікація більш безпечна і, головне, більш зручна для клієнта, ніж існуючі способи, але вимагає від банків і платіжних вендорів більшою мірою безпеки. Про підвищений інтерес до біометричних рішень свідчить усе більша доступність відповідного функціоналу на планшетах і смартфонах, підтримка подібних рішень споживачами та нові нормативні вимоги ЄС щодо надійної ідентифікації. Переважна більшість споживачів (93%), обирає біометрію замість паролів [5].

3. Цифрові гаманці та QR коди. Сьогодні 97% он-лайн замовлень лишають незавершеними через небажання користувачів вводити свої платіжні дані в браузер для кожної покупки. Цю проблему вирішують цифрові гаманці, адже ввівши один раз в ньому данні своєї платіжної карти надалі користувач може здійснювати платежі в один клік. Експерти Давоського форуму виділяють чотири напрямки платіжних інновацій на найближчі роки: мобільні платежі (гаманці та платіжні системи), інтегровані платіжні системи (додатки для мобільних замовлень і оплати, додатки для шопінгу), потокові платежі (в тому числі з географічною прив'язкою і між пристроями (m2m)) і розвиток систем безпеки платежів (біометрична ідентифікація, токени і т. д.). Поряд з розвитком цифрових гаманців набирає популярність і тренд QR-платежів. Особливо яскраво ця тенденція виражена в країнах де разом з високим проникненням смартфонів зберігається вкрай низький рівень покриття POS-терміналів і доступу до фінансових послуг (Індія, Нігерія, Кенія) [5].

4. Інтернет речей (англ. "internet of things", IoT) – це система, що об'єднує реальні речі у віртуальну мережу. Зміст технології полягає у тому, що майже будь-який пристрій у вашому домі, в авто, на вас, за умови підключення до

мережі інтернет, здатні виконувати різні дії в залежності від цієї інформації, полегшуючи тим самим життя. Гаджет може під'єднуватись до глобальної мережі Інтернет або ж «співпрацювати» з іншими приладами, що знаходяться поряд. Так виникають системи «розумного» будинку або ж цілого «розумного» міста.

5. Криптовалюти є особливим видом електронних (або цифрових) грошей, які мають власну децентралізовану платіжну систему та функціонують зазвичай на основі технології блокчейну (blockchain). Іншими словами – це штучна платіжна система, що прирівнюється до справжніх грошей та має офіційний курс. Розвиток ринку криптовалют має особливе значення для традиційних фінансових систем, а разом з ними, для банківських систем країн світу. При цьому варто відзначити у світовій праці є як прихильники, так і супротивники крипто валют. Так у країнах третього світу криптовалюту забороняють, майнерів переслідують. А в Японії біткойн визнано легальним платіжним засобом на рівні із єною. У Канаді не просто офіційно дозволено роз-рахунки в біткоіни, але і створено державну компанію Royal Canadian Mint, яка займається розробкою криптовалюта MintChip, що на від-міну від біткоіна має прив'язку до канадського долара [5]. В Австрії з 2017 року функціонує біткоінбанк, який належить австрійському стартапу Bit Trust. У відділенні банку можна обміняти біткоіни в євро і навпаки. Щодо України, то статус криптовалют досі законодавчо не визначений.

Отже, банківські інновації – це процес створення додаткової цінності для клієнтів, працівників і власників банку шляхом внесення якісних змін в усі сфери його діяльності – продукти, послуги, процеси, бізнес-моделі і стратегії, що стали результатом практичної реалізації нових ідей, знань і стороннього досвіду.

Світові тенденції банківських інновацій характеризуються цікавими технічними новинками і прагненням сформувати тісні та довготривалі відносини з клієнтами. Варто відмітити, що українські банки також слідують цим тенденціям, і деякі світові банківські інновації вже успішно використовуються на українському ринку.

Список використаних джерел

1. Бондаренко Л. П., Політило М.П. Банківські інновації як необхідність ефективного функціонування банківського ринку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 3. С. 5–8.
2. Гевко В. І. Інноваційна політика держави як чинник соціально-економічного розвитку. *Агросвіт*. 2020. № 10. С. 136–143.
3. Золотарьова О. В. Інноваційні банківські продукти та специфіка їх упровадження в Україні. Науковий вісник Херсонського державного університету.

Сер. Економічні науки. 2016. Вип. 16. С. 112–115.

4. Кльоба Л. Г. Інноваційна політика та безпека банку. Ефективна економіка. 2016. № 7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2016_7_28

5. Мир без наличных. URL: <https://nv.ua/project/finansivyeinnovacii-40007326.htm>

УДК 336.73

ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ДІЯЛЬНОСТІ ЛОМБАРДІВ В УКРАЇНІ

Савчук Ю. І., студентка

Лемішко О. О., доктор економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Ломбарди провадять діяльність із надання на власний ризик фінансових короткострокових кредитів під заставу рухомого майна на визначений термін під проценти та продаж предмета застави, на який ломбардом звернено стягнення; також ломбарди надають і супутні нефінансові послуги, а саме: скупка дорогоцінних металів та виробів з них, дорогоцінного каміння, зберігання цінностей тощо [1]. Роль ломбардів полягає в тому, що вони надають найменш забюрократизовані кредитні послуги за мінімальний час, забезпечують кредитом громадян, яким недоступні послуги більших фінансових організацій. Відповідно, актуальним є визначення проблем та перспектив розвитку ломбардів в Україні.

Ломбарди залишаються одним із найбільш консервативних і стійких фінансових інститутів у нашій державі. На основі проведених аналітичних досліджень встановлено, що у червні 2022 року в Україні надавали свої послуги 195 ломбардних установ, що на 45,7% менше, ніж в кінці 2018 року. У 2021 році п'ятірку найбільш надійних ломбардів України очолили ломбарди «Благо», «Капітал», «Партнер», «Скарбниця» та «Центральний». Вітчизняні ломбарди забезпечують свою прибутковість за рахунок порівняно високих процентів за кредитом, високих штрафних санкцій за порушення умов кредитного договору та за рахунок реалізації предмету застави.

Починаючи з 2019 року по II квартал, включно, 2022 року за обсягами наданих кредитів ломбарди не мають чіткої тенденції до зростання; протягом 2019 року обсяг наданих кредитів був доволі високий – близько 4,5 млрд грн.; у 2020 році спостерігалось зниження суми виданих кредитів у I та II кварталах до 4,08 та 3,3 млрд грн відповідно і помітне збільшення у III та IV кварталах до 4,5 млрд грн. (рис. 1). У 2021 році обсяг виданих кредитів був на високому рівні у перших трьох кварталах, після чого, у IV кварталі різко знизився до 2,8 млрд грн. Скорочення ломбардної діяльності спостерігається і в перших двох кварталах

2022 року, що призвело до збитків. Коефіцієнт покриття кредитів заставою, за період дослідження, здебільшого знаходився в межах 114-118%; найвищим було його значення у II кварталі 2021 року – 133%, а найнижчим – у IV кварталі того ж року – 100%; на кінець аналізованого періоду коефіцієнт дорівнював 115%.

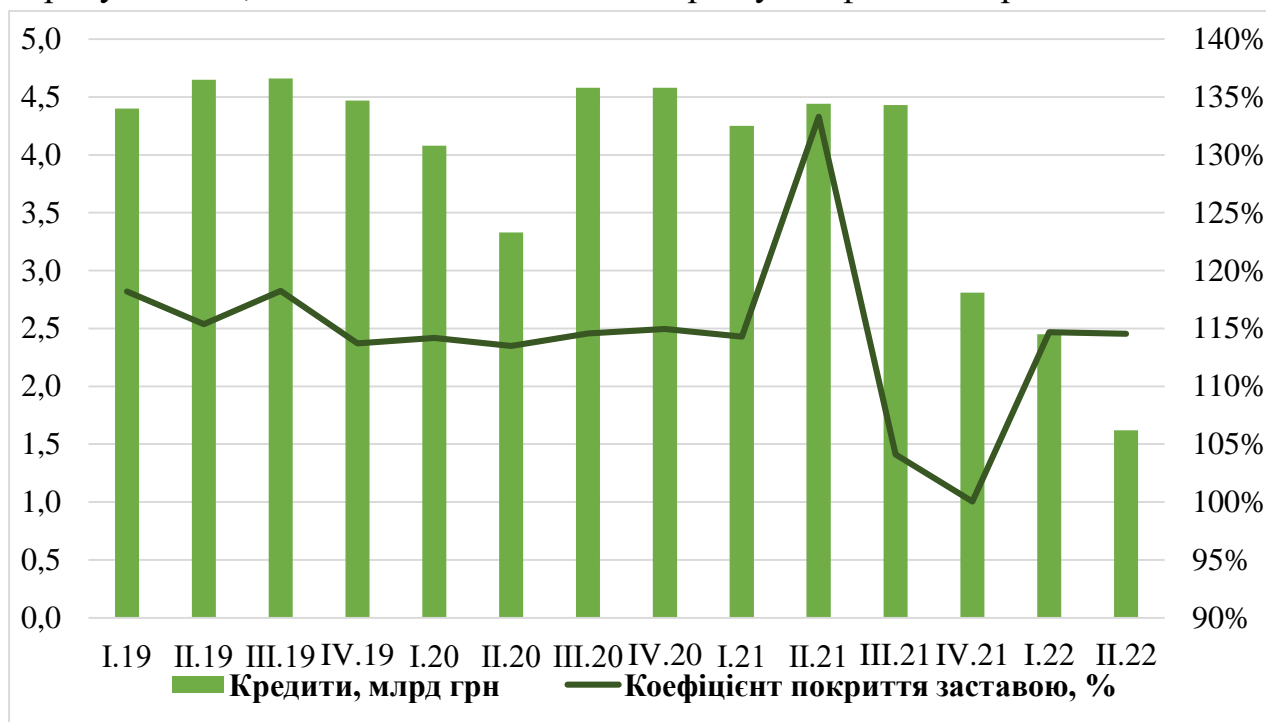

Рис 1. Обсяг наданих кредитів ломбардами України та рівень покриття їх заставою, 2019-2021 роки; 2022 рік (I та II квартали)

Джерело: сформовано автором на основі [6]

Найбільша частка кредитів належить тим, в яких заставою є вироби з дорогоцінних металів і каміння – 65-80 %. На другому місці – побутова техніка – 20-30 %. Частка кредитів, заставою за якими є автомобілі, нерухомість та інші види активів, становить менше 1 %. Внаслідок впливу низки факторів виявились проблеми, які стримують розвиток ринку ломбардів в Україні. Їх можна подати у вигляді таблиці 1. Ломбардний бізнес в Україні наразі контролюється Національним банком. Одним із його проєктів є модель майбутнього регулювання ломбардного ринку.

Національний банк оприлюднив Білу книгу «Майбутнє регулювання діяльності ломбардів» [5], у якій зазначено вирішення вище перелічених проблем діяльності ломбардів, а саме: впровадження прозорої системи ліцензування ломбардного бізнесу, розширення джерел фінансування діяльності, державний нагляд, посилення захисту прав клієнтів, фінансовий моніторинг діяльності ломбардів, спрощення звітного навантаження, обов'язковість зовнішнього аудиту і розкриття інформації, вирішення проблем з припиненням діяльності ломбардів.

Таблиця 1 - Проблеми розвитку ломбардної діяльності в Україні

Проблема	Уточнення
Ліцензування	Для надання фінансових послуг небанківські установи повинні пройти дві процедури: внесення відомостей про ломбард до Реєстру фінансових установ та отримання ліцензії, що значно подовжує час виходу ломбарду на ринок фінансових послуг
Нечітко регламентовані джерела фінансування	Законодавство забороняє ломбардам залучати кошти фізичних осіб (за винятком їх учасників). Нечітко регламентовано можливість залучення коштів юридичних осіб, які не є фінансовими установами. Тобто лише кредитна установа, яка не є ломбардом, має право надавати кредити на підставі ліцензії
Відсутність обмежень відповідальності клієнтів на правовому рівні	Клієнт, який закладає власне майно, ризикує не тільки втратити його в разі прострочення погашення кредиту, але й несе ризик сплати високих відсотків та пені
Висока вартість кредиту	Реальна річна відсоткова ставка за ломбардними позиками нижча, ніж за короткостроковими небанківськими позиками
Застава викраденого майна	Зазвичай ломбард не вимагає підтвердження права власності, тому в якості застави може прийняти викрадене майно

Джерело: сформовано автором на основі [3]

На нашу думку, означене, у тому числі, забезпечить функціонування ефективного та прозорого ринку кредитування ломбардами, а також його гармонійний розвиток.

Список використаних джерел

1. Про ломбарди і ломбардну діяльність. Проект Закону України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF2ND00A?an=6>
2. Ковальчук К.Ф., Архирейська Н.В., Валенюк Н.В. Ринок фінансових послуг: Навч. посібник. Дніпро: НМетАУ, 2018. 135 с.
3. Недільська Л. В., Марченко Д. А. Сучасний вектор розвитку ломбардів в Україні. Бізнес Інформ. 2021. №7. С. 222–228.
4. Слав'юк Н. Р. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. Київ: НаУКМА, 2022. 206с.
5. Біла книга «Майбутнє регулювання діяльності ломбардів». Національний банк України. URL - <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bila-kniga-maybutnye-regulyuvannya-diyalnosti-lombardiv>
6. Огляд небанківського фінансового сектору, вересень 2022 року. Національний Банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-nebankivskogo-finansovogo-sektoru-veresen-2022-roku>

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КОРПОРАТИВНИХ ФІНАНСІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Семенова О. В., студентка

Савченко А. О., студентка

*Чуницька І. І., доктор економічних наук, професор
Державний податковий університет*

Корпоративні фінанси - це галузь фінансів, що досліджує фінансові аспекти діяльності підприємств та організацій, зокрема управління активами та пасивами, фінансову стратегію, інвестиційну політику, ризик-менеджмент, вартість компанії тощо. У сучасних умовах розвитку економіки та фінансового ринку, корпоративні фінанси відіграють дедалі більш важливу роль, що вимагає від компаній використання нових підходів та інструментів.

Корпоративні фінанси розвинутих країн є розвинутою сферою знань, що має потужний аналітичний інструментарій, фінансову математику та диверсифіковані реінжинірингові технології, які дають можливість сучасним корпораціям позиціонувати себе не тільки як автономні та самодостатні суб'єкти господарювання, але і як органічну і невід'ємну складову ринкового середовища. В Україні корпоративний сектор є основним джерелом ресурсів для функціонування особистих і публічних фінансів, що обумовлює необхідність наукового обґрунтування функціонування та подальшого розвитку корпоративних фінансів [1].

Управління корпоративними фінансами є одним з найвідповідальніших напрямів фінансового менеджменту. Ця діяльність традиційно реалізується в контексті основних аспектів управління:

- управління середньозваженою вартістю капіталу (спрямоване на мінімізацію цього показника);
 - управління рентабельністю власні кошти, і навіть сукупного капіталу (спрямовано максимізацію цього показника);
 - управління фінансовими ризиками (спрямоване на мінімізацію ризиків)
- [2].

В даний час одним із ключових питань корпоративних фінансів та фінансових стратегій є питання здійснення запозичень з метою забезпечення сталого функціонування в умовах глобальної нестабільності. Питання фінансового забезпечення функціонування ставляться до категорії показників, є основними будь-якої компанії всіх етапах її існування. Без перебільшення можна сказати, що визначення джерел фінансування діяльності є питанням

стратегічного характеру, що багато в чому визначає ефективність функціонування компанії та її стійкість [3].

Зрештою ефективність сучасного управління капіталом корпорації залежить від якості побудови та результативності функціонування всієї системи управління, що включає такі положення:

- система управління капіталом компанії виступає невід'ємним елементом загальної системи управління, досягнуто максимальної синхронізації даних систем;

- управлінські рішення у рамках систем носять комплексний характер і засновані на збалансованому аналізі та доказовій політиці;

- управлінські рішення характеризуються динамічною складовою, що приймаються в рамках концепції управління змінами;

- здійснюється варіативний підхід до процесу забезпечення прийняття рішень щодо оптимального стану капіталу;

- управлінські рішення ґрунтуються на обліку цілей та завдань довгострокової стратегії розвитку компанії.

Корпоративні фінанси – результат еволюції фінансової науки та практики, обумовлений системними макроекономічними трансформаціями, змінами у фінансовій поведінці та мисленні, зміною парадигми корпоративного управління [1].

Дослідження досвіду передових країн щодо впровадження інновацій та модернізації економіки, розвитку цифрових технологій дуже актуально. У зв'язку з цим, особливої актуальності набуває концепція фінансових інновацій. Сама природа інновацій в управлінні корпоративними фінансами нероздільно пов'язана зі зміною підходів до фінансових продуктів, інструментів та механізмів [4].

Загальними проблемами корпоративних фінансових відносин, що виникають при цифрових трансформаціях, є:

- відсутність комплексного підходу до управління фінансовими процесами при цифрових трансформаціях;

- недостатньо об'єктивне врахування відмінностей інтелектуальних та традиційних ресурсів;

- відставання освітнього рівня кадрів від сучасних вимог цифровізації корпоративних фінансів;

- зниження можливостей державного контролю при швидкому розвитку горизонтальних зв'язків між суб'єктами господарювання, що негативно відбивається на стягненні податків та зборів;

– запізнення у прийнятті законодавчих та нормативних актів від швидко змінюваних на практиці фінансових ситуацій, спричинених цифровими трансформаціями;

– зростання ризиків кібератак при проведенні різних фінансових операцій;

– низькі темпи адаптації працівників корпорацій до використання нових фінансових інструментів;

– ускладнення систем управління різноманітними процесами в механізмі цифрових технологій;

– підвищення впливу на інтелектуальний капітал морального зносу

Концептуальний підхід до цифрових трансформацій виступає основою для розробки стратегії та тактики сучасної фінансової політики компанії та забезпечує:

– стабільність фінансування інноваційної діяльності;

– збалансованість фінансових відносин;

– зниження ризиків використання інноваційних технологій, продуктів;

– скорочення витрат при виробництві продукції;

– підвищення фінансової ефективності інноваційної діяльності.

Отже, фінансова політика сучасної корпорації є сукупністю рішень та перспективних напрямів діяльності, що мають довгострокову спрямованість і що передбачають досягнення поставленої мети у фінансовій діяльності підприємства. Формування корпоративної фінансової політики багато в чому відображає цілі та визначає основні напрями її фінансово-економічної діяльності, формує систему фінансових відносин, що дозволяє ефективно функціонувати усій системі управління фінансами. Іншими словами, фінансова політика корпорації є першорядною основою побудови фінансового менеджменту [3].

Таким чином, фінансова політика корпорації висловлює цілеспрямоване використання фінансів для досягнення стратегічних та тактичних завдань, визначених її установчими документами (статутом), наприклад: посилення позицій на ринку товарів (послуг), досягнення прийняттого обсягу продажу, прибутку та рентабельності активів та власного капіталу, збереження платоспроможності та ліквідності балансу, збільшення добробуту власників (акціонерів). Перспективи фінансування бізнесу в умовах військово-політичної нестабільності в Україні без участі держави не є оптимістичними. Тому на часі активне підключення останньої до вирішення питань у зазначеній сфері. Для цього держава має створити умови для забезпечення необхідних обсягів фінансування для оновлення основних засобів і розширення випуску на цій основі конкурентоспроможної продукції, що матиме надійну нішу для її збуту на

внутрішньому та зовнішньому ринку. У загальному вигляді стимулюючі механізми повинні передбачати переорієнтацію інвестиційної політики держави зі стимулювання інвестицій у сировинні галузі на сприяння експорту та реалізацію програм імпортозаміщення. Вирішення цього завдання потребує зміни філософії надання державної підтримки бізнесу та реформатування чинної бюрократизованої системи прийняття та виконання рішень у сфері державної інвестиційної політики.

Список використаних джерел

1. Руденко В. В. Корпоративні фінанси: сутність і особливості розвитку в сучасних умовах. *Економіка і організація управління*. 2016. №2(22). С. 247-258.
2. Журавльова І.В. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Х.: Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, 2017. 207 с. URL.: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/21093>
3. Зимовець В.В., Даниленко А.І., Терещенко О.О. Фінанси підприємств корпоративного сектора економіки України. К.: Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2019. 306 с. URL.: <http://ief.org.ua/docs/mg/311.pdf>
4. World Economic Outlook, Glommy and More Uncertain, July, 2022. URL.: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2022/07/26/world-economic-outlook-update-july-2022>
5. Зимовець В. В., Терещенко О.О. Корпоративні фінанси як домінанта фінансової науки. *Фінанси України*. 2015. №9. С. 78-95.

УДК 336.67

ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ТА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ХОЛДИНГІВ УКРАЇНИ

Сіренко В. О., студентка
Косова Т. Д., доктор економічних наук, професор
Національний авіаційний університет

Агропромисловий потенціал України є потужним та має великі перспективи розвитку завдяки якісному земельному ресурсу та сприятливим кліматичним умовам. Аграрна галузь являється однією з найважливіших в національній економіці країни та посідає пріоритетне місце в її розвитку. За підсумками 2021 року АПК формує 10.6% національного ВВП, а з переробкою сільськогосподарської продукції – 16%, що є значною частиною економічного формування [1]. Розвиток сільського господарства здійснюється завдяки постійним та значним інвестиційним вкладом і використанню стратегічних підходів управління.

Виробництво аграрної продукції здійснюється завдяки двом групам:

сільськогосподарським підприємствам, які виробляють 55% валової продукції та налічують 45 тисяч підприємств, а також домогосподарствами, які виробляють 45% валової продукції, налічують 4 мільйони домогосподарств, які обробляють 1.23 га. землі [2]. Основними аграрними підприємствами України за 2021-2022 роки, із зазначеним земельним банком є KERNEL (510 тис. гектарів), UkrLandFarming (475 тис. гектарів), МНП (370 тис. гектарів), Агропросперіс (NCH) (300 тис. гектарів), АSTARTА (243 тис. гектарів) [3].

Сучасний стан аграрного ринку вимагає соціально-економічного розвитку, на що впливає ефективність виробництва, яка в свою чергу формується з прибутку підприємства та управління. Прибуток підприємства є джерелом інвестиційної та поповнювальної діяльності, а також відображає ефективність виробництва, рівень собівартості та продуктивність праці. Прибутковість аграрних холдингів України в середньому має щорічну тенденцію до зростання, і це відображено коефіцієнтом чистого прибутку та рентабельністю, які представлені в таблиці 1 та таблиці 2.

Таблиця 1 - Коефіцієнт чистого прибутку аграрних холдингів України, %

Назва підприємства	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
KERNEL	2,2	4,5	3	11,4
МНП	8,2	10,5	-7	16,6
АSTARTА	-4,8	0,4	2,1	24,9

Джерело: розраховано автором за звітністю агрохолдингів [4-6]

Для коефіцієнту чистого прибутку немає стандартних значень, тому менеджери підприємства зацікавлені в отриманні максимально можливого показника за умови дотримання бажаного рівня ризику. Досягнення даного підвищення можливе шляхом скорочення витрат, або збільшення чистого доходу.

Рівень рентабельності підвищується завдяки продажу більших обсягів; продажу за вищими цінами; зменшенню собівартості та адміністративних витрат, а також оптимізацією асортименту продукції.

Таблиця 2 - Рентабельність активів аграрних холдингів України, %

Назва підприємства	Роки			
	2018	2019	2020	2021
KERNEL	2,5	7,7	4,4	18
МНП	5,2	6,8	-3,4	10,6
АSTARTА	-2,8	0,2	1,35	20,9

Джерело: розраховано автором за звітністю агрохолдингів [4-6]

Незважаючи на тенденцію розвитку аграрної сфери України, виникає ряд факторів які потрібно вирішувати задля подальшого зростання, а саме:

- втрата території пов'язана із загостренням збройної агресії російської федерації. Непридатними для сільськогосподарських робіт на разі є окуповані території Луганської та Донецької областей та АР Крим, а також землі в Запорізькій, Миколаївській, Харківській та Херсонській областях;

- нестабільність конкурентної позиції вітчизняного продукту на зовнішньому ринку через неповну адаптацію до європейських вимог якості сировини та продуктів;

- недостатній рівень розвитку інфраструктури аграрного ринку, логістики, зберігання;

- недотримання агроекологічних вимог;

- повільне техніко-технологічне вдосконалення виробництва.

Проблему втрати значної частини землі, працівників, техніки підприємства можуть компенсувати фокусом на збережених територіях, залученням нових співробітників та комунікацією із зарубіжними партнерами. Також значну роль потрібно приділити інноваційним технологіям, які допоможуть підвищити продуктивність виробництва та знизити витрати на одиницю продукції.

Отже, проблеми, з якими стикнулися аграрії країни, підштовхнули їх до швидкої адаптації та заміщення втрат. Підвищення рентабельності в даний момент можливе завдяки використанню закритих циклів виробництва та впровадженню інноваційних технологій.

Список використаних джерел

1. Проект Плану відновлення України Матеріали робочої групи «Нова аграрна політика» К.: Національна рада з відновлення України від наслідків війни липень 2022 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/new-agrarian-policy.pdf> (дата звернення: 17.02.2023).

2. Негрей М.В., Тараненко А. А., Костенко І. С. Аграрний сектор України в умовах війни: проблеми та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип.40. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1474> (дата звернення: 17.02.2023).

3. Агрохолдинги України URL: <https://tripoli.land/ua/agrokholdingi-ukrainy> (дата звернення: 17.02.2023).

4. Фінансова звітність Кернел URL: <https://www.kernel.ua/investor-relations/financial-reports> (дата звернення: 20.02.2023).

5. Фінансова звітність МХП URL: <https://mhp.com.ua/uk/mhp-se/financial-reports> (дата звернення: 20.02.2023).

6. Фінансова звітність Астарта URL: <https://astartaholding.com/financial-results/> (дата звернення: 20.02.2023).

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ЛІЗИНГОВИХ ПОСЛУГ

Скрипник В. В., магістр

Буряк А. В., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

На сучасному етапі розвитку економіки України, яка відбувається під впливом значної кількості внутрішніх та зовнішніх шоків, дуже важливим постає питання про джерела інвестування та надання фінансової допомоги. Дієвим інструментом у системі ефективної діяльності підприємства є лізингові послуги.

Україна знаходиться в умовах, не сприятливих для повноцінного розвитку лізингу. Це обумовлено сучасним станом законодавчої бази, низьким рівнем обізнаності підприємців про шляхи удосконалення та підвищення діяльності підприємства за допомогою застосування лізингу, а також відсутність податкових стимулів. Не дивлячись на це, є тенденція до розвитку вітчизняного ринку лізингових послуг в контексті трансформації фінансових відносин в Україні, за рахунок якісних та висококваліфікованих лізингових установ.

Узагальнюючи аналітичний огляд ринку лізингових послуг в Україні, зауважимо, що основним споживачем фінансового лізингу є корпоративний сектор, на який припадає 62% договорів і 78% обсягу вартості лізингового майна.

В майбутньому підвищення активності ринку лізингових послуг можна очікувати за рахунок аграрної промисловості та транспорту, які останнім часом демонструють стійкі тенденції до зростання та, відповідно, потребують додаткові інвестиційні ресурси. Паралельно з цим, необхідно зазначити, що подальший розвиток ринку лізингових послуг буде характеризуватись закріпленням позицій за лідерами ринку та розширення їх сфери впливу.

Таким чином, проведемо графічну формалізацію наявних переваг, ризиків та перспектив майбутнього розвитку вітчизняного ринку лізингових послуг в контексті трансформацій фінансових відносин в Україні (рис.1).

Сформована схема відображає наявний стан діяльності лізингодавців та ризиків, які виникають під час надання та отримання лізингових послуг, подолання яких дає змогу прогнозувати подальше зростання вітчизняного ринку лізингових послуг в найближчій час (1-2 роки), тобто, перспективи та напрямки удосконалення. В результаті, можна зазначити, що розвиток лізингових послуг дозволить розширити асортимент лізингових програм, продуктів та послуг, забезпечуючи додаткові позитивні умови для активного залучення іноземних інвестицій. Саме це вирішить питання про нездатність багатьох підприємств

України проводити реконструкцію та модернізацію виробництва за допомогою лізингу.

Рис.1. Аналіз напрямів розвитку ринку лізингових послуг в контексті трансформації фінансових відносин в Україні [1]

Отже, можливо спрогнозувати два шляхи розвитку ринку лізингових послуг в Україні. Перший – несприятливий, а саме втрата ринком лізингових послуг значної кількості суб’єктів, надання послуг тільки пов’язаним компаніям та подальша стагнація лізингодавців. Другий – сприятливий, який допускає високий рівень доходу на українському ринку лізингових послуг за рахунок розширення фінансової спроможності суб’єктів господарювання та реалізації державних програм розвитку лізингу.

Українська асоціація аграрних інженерів, яка з 2001 року є надійним партнером НАК «Укראгролізинг», разом з Міністерством аграрної політики та

продовольства України, іншими профільними громадськими організаціями розробила зміни до Закону України «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу». Відповідно до запропонованих змін розширено визначення самого підприємства вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу, зменшення ступеня локалізації вітчизняної техніки та обладнання для сприяння залучення інвестицій по модернізації і технічному переоснащенню виробничих потужностей [40].

Одним зі шляхів залучення фінансових ресурсів для формування лізингових відносин є комерційні банки. Проте, здійснити це в повній мірі поки що не вдається. Однією з причин є ненадійність комерційних банків в Україні як партнерів. До того, комерційні банки не бажають мати справи із аграрними підприємствами, особливо з малими, у зв'язку з великими виробничими ризиками, що впливає з особливостей сільськогосподарської галузі.

Щоб залучити у лізингову діяльність комерційні банки потрібні державні гарантії, які б забезпечували страхування фінансування лізингу від можливих ризиків. Після реалізації продукції, аграрні підприємства, виплачуватимуть лізингодавцям лізингові платежі, які передбачені договорами. У випадку форс-мажорних обставин, коли аграрні підприємства не можуть розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями, бюджетна підтримка в такому випадку, може компенсувати банкам всю суму коштів або значну частину їх збитків. Про ефективність такого механізму формування і розвитку лізингових відносин у аграрних підприємствах свідчить закордонна практика [2].

Ще одним можливим варіантом залучення засобів в аграрні підприємства на основі лізингу є створення фонду технічної підтримки аграрної галузі та вітчизняного машинобудування через запровадження податку з агровиробників в розмірі 1% терміном на один рік. Це сприяло б технічному переозброєнню аграрних підприємств і збільшенню обсягів постачання техніки.

Консолідація фінансових ресурсів є одним зі шляхів в вдосконалення лізингових відносин в аграрних підприємствах. Консолідований обсяг коштів включає: фінансові ресурси для розвитку регіонального лізингу, визначені місцевими органами самоврядування, фінансові ресурси для підтримки та сезонного кредитування аграрних підприємств, виділені з місцевого бюджету; кредитні ресурси банків та фінансові ресурси лізингових компаній і сільськогосподарських підприємств. З економічної точки зору, консолідація фінансових ресурсів дозволить лізинговим компаніям замовляти максимальні партії машин та устаткування для отримання значних знижок [3]. Поставляючи техніку великими партіями на консолідованій основі, заводи-виробники надають значні знижки. Їх розмір зростає прямо пропорційно до величини централізованого замовлення. Досвід НАК «Украгролізинг» показує, що знижки

в основному становлять 10-15 % від ціни заводу- виробника, а при дуже великих партіях, знижка може доходити до 25-30 %, що дає значну економію коштів [2] .

Ще одним стримуючим фактором для розвитку ринку лізингу в Україні є недостатня обізнаність у лізингу як інструменту фінансування з боку МСП і державних службовців, відсутнє розуміння, що це інноваційний спосіб придбання обладнання, яке є ключовим елементом бізнесу, завдяки гнучкій схемі фінансування. Підтвердженням цього можуть стати пошукові запити Google, в Україні частота запитів слова «лізинг» (як українською, так і російською мовами) близька до 0. Брак загальних знань про лізинг та існуючих на ринку лізингодавців породив «фейкові» компанії та шахрайські схеми для фізичних осіб, особливо в автомобільному секторі.

Основними способами передачі активу у лізинг компаніям є передача через споживачів і через вендорів. В першому випадку безпосередній контакт відбувається на рівні лізингоодержувача та лізингодавця. На сьогодні це основна схема роботи в Україні.

У способі через вендорів потенційний клієнт звертається до виробника або дилера активу й отримує доступ до лізингу через нього. Іншими словами, в такому варіанті клієнт має доступ до лізингу в точці продажу активу (а не в точці фінансування).

Для швидкого розвитку лізингового бізнесу слід розробляти та здійснювати систему організаційно-економічних заходів щодо стимулювання та державної підтримки лізингу в Україні. Це дозволить ефективно використовувати можливості підприємства та залучати зовнішні ресурси для покращення діяльності.

Список використаних джерел

1. Перспективи розвитку вітчизняного ринку лізингових послуг в контексті трансформації фінансових відносин в Україні : Васильєва Т. А., Бойко А. О., Кіріл'єва А. В. *Економічний простір*, Сумський державний університет, 2018. С. 14-26
2. НАК «Укragролізинг» URL: <http://www.ukragroleasing.com.ua>
3. Офіційний сайт Європейської федерації асоціацій лізингових компаній. URL: <http://www.leaseurope.org>

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Стецюк А. Ю., студентка
Богріновцева Л. М., кандидат економічних наук, доцент
Національна академія статистики, обліку та аудиту

До початку 2022 року ринок страхування в Україні розвивався доволі стрімкими темпами, оскільки щорічні темпи його приросту становили 30-40%. Проте, введення воєнного стану в Україні, значно вплинули на український страховий ринок, що спричинило уповільнення темпів зростання основних його показників. Дана ситуація на вітчизняному страховому ринку є наслідком не лише несприятливих зовнішніх чинників, а й результатом власних управлінських провалів страхових компаній. Все вищезазначене обґрунтовує необхідність дослідження особливостей функціонування страхового ринку України під час воєнного стану в країні.

Сьогодні у світовій практиці страхові інститути вважаються обов'язковим елементом економічно успішної та соціально орієнтованої держави. Агресія росії проти України призвела до суттєвого скорочення обсягів страхових премій, отриманих вітчизняними страховими компаніями, знищила майно та інфраструктуру, завдала великих збитків, створила явище економічної кризи. Традиційно одним із загальних підходів до мінімізації ризиків є страхування. Водночас війна та військові дії докорінно змінили страхову галузь.

Війна – це форс-мажорна ситуація (обставини непереборної сили), яка окремо засвідчується Торгово-промисловою палатою України. Страхування не є винятком у випадку форс-мажорних обставин – обидві сторони договору страхування можуть посилатися на наслідки такого випадку як підставу для звільнення їх від відповідальності за невиконання умов договору (відповідні форс-мажорні застереження з посиланням на війну на практиці завжди включаються до договорів страхування).

Аналізуючи питання правового регулювання страхової діяльності в Україні в умовах воєнного стану, зазначимо, що воно має два аспекти: вплив війни на клієнтів страхових компаній та вплив війни на діяльність страхових компаній [5].

Починаючи з 2014 року страховики включили в договори ще один «військовий» пункт – договори страхування взагалі не діють на території бойових дій та тимчасової окупації України. 27 лютого 2022 року Нацбанк, як регулятор ринку страхових послуг, порадив страховим компаніям спростити процедури розгляду випадків з ознаками страхування, шляхом максимального використання електронних документів і копій необхідних документів.

Показники діяльності деяких страхових компаній за 9 місяців 2022 року наведено у табл. 1.

Таблиця 1 - Показники діяльності деяких страхових компаній за 9 місяців 2022 року, млн. грн. [4]

Страховики	Чисті премії	Страхові премії	Вихідне перестраховання	Виплати
«ARX»	2228	1957	70,250	775,7
«Уніка»	1813	1924	194,7	980,6
СГ «ТАС»	1685	1720	77,1	675,6
«Арсенал-Страховання»	1257	1124	96,7	521,7
«УСГ»	1392	2270	885,6	546,08
«ІНГО»	1089	1208	164,8	488,5

У 2021-2022 роках кількість компаній, які займаються страховим бізнесом, значно зменшилася. Таким чином, лише у 2021 році зі страхового ринку вийшли 48 страхових компаній, які займалися ризиковим страхуванням і 7 страхових компаній, які займаються страхуванням життя. За даними Національного банку України, станом на кінець вересня 2022 року український страховий ринок скоротився ще на 30 компаній. Протягом жовтня-листопада 2022 року з ринку вийшли ще дев'ять компаній. Так, за даними Національного банку України, станом на кінець листопада 2022 року в Україні працювало 117 страхових компаній, що спеціалізуються на ризиковому страхуванні, і 13 компаній зі страхування життя [3].

Воєнний стан також вплинув на основні показники розвитку страхового ринку зокрема, валові страхові премії за 9 місяців 2022 року скоротилися на 25,5% із 38,1 млрд. грн. до 28,6 млрд. грн.: від юридичних – 10,1 млрд. грн., від страховальників – фізичних осіб одержано 17,6 млрд. грн., перестраховиків 885,2 млн. грн. Трійкою лідерів страхового ринку України за зібраними чистими страховими преміями за 9 місяців 2022 року стали такі страхові компанії як: ARX (2,228 млрд грн.), «Уніка» (1,813 млрд. грн.), СГ «ТАС» (1,685 млрд грн.) [3].

Для того, щоб утриматися на ринку, страховики повинні змінити свої бізнес-моделі. У довоєнний час близько 70% продажів страхових компаній забезпечувалося банками: користуючись обов'язком позичальників купувати страховку в разі іпотечних і автомобільних кредитів, банки змушували клієнтів купувати спеціальні поліси страхових компаній. Тепер страховикам доведеться шукати нові канали збуту, а деякі з них будуть змушені фактично починати свій бізнес з нуля [3].

Отже, проаналізувавши особливості функціонування страхового ринку України в період дії воєнного стану, можна зробити наступні висновки: кількість страхових компаній продовжує скорочуватися, договори страхування

продовжують діяти, при цьому, як правило, страхові компанії не покривають «воєнні» ризики та виключають із покриття зони бойових дій та території, непідконтрольні державі.

Разом з тим, страховики, які залишилися працювати на ринку, активно займають питанням розвитку інтернет-страхування, яке особливо актуалізувалося під час введення військового стану в країні, адже саме продаж страхових продуктів та обслуговування клієнтів за допомогою мережі Інтернет, що здійснюються дистанційно, надав можливість вітчизняним страховикам не втратити клієнтів, а страхувальникам – отримувати послуги вчасно та в повному обсязі.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>
2. Рейтинг страхових компаній у 2022 році. 2022 URL: <https://britishinsurance.com.ua/article/rejting-strakhovikh-kompanij-u-2022-rotsi-yak-krasche-vibrati-strakhovu-kompaniyu-dlya-strakhuvannya-avto-avtotsivilki-ta-kasko-ta-turistichnogo-strakhuvannya-onlajn---poradi>

УДК 33.332.7

ІПОТЕЧНЕ КРЕДИТУВАННЯ ЗА ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ: ДЕРЖАВНІ ПРОГРАМИ ПІДТРИМКИ КРЕДИТУВАННЯ «ДОСТУПНА ІПОТЕКА» ТА «ОСЕЛЯ»

Тадейчук Р. П. магістр

Жарікова О. Б., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Одним з найефективніших способів забезпечення зобов'язань є іпотека – застава нерухомості. Іпотечний кредит – це кредитування під заставу нерухомості. Така форма кредиту зменшує ступінь ризику для обох сторін.

За статистикою, понад 80% зобов'язань, що обертаються на ринку капіталів, це зобов'язання, забезпечені іпотекою, більше половини всіх кредитів, що видаються країнами Європейського союзу – це іпотечні кредити. Обсяг портфельів іпотечних кредитів в країнах Європейського союзу складає біля 400 млрд. євро, що дорівнює 40% ВВП Об'єднаної Європи. Статистика дає можливість стверджувати, що в основі сучасного фінансового ринку мають зобов'язання, забезпечені іпотекою. Специфіка забезпечення нерухомістю, яка дає кредиту впевненість у тому, що його зобов'язання будуть погашені. Нерухомість є віссю, на якій будуються відносини кредитора і боржника [1, 2].

Комерційні банки України під час війни кредитують купівлю житла майже винятково на вторинному ринку нерухомості. З вересня минулого року в Україні поступово відновлюється іпотечне кредитування.

У другій половині жовтня Уряд запустив програму доступної іпотеки «ЄОселя», ініційовану Президентом України Володимиром Зеленським ще до війни, а нині модернізовану та адаптовану до потреб воєнного часу. Метою програми - допомогти українцям отримати гідне житло [1].

Реалізація програми відбувається в два етапи:

1 етап: з жовтня 2022 р. – іпотечний кредит під 3% зможуть отримати військові, правоохоронці, педагогічні і медичні працівники, науковці. Це люди надзвичайно важливих сьогодні професій, адже від їхньої праці залежать наше безпека, здоров'я, життя та майбутнє.

2 етап: з початку 2023 р. – доступна іпотека стане відкритою для всіх українців, які зможуть взяти кредит на придбання житла під 7% річних.

Натомість з вересня іпотека розпочала поступово відновлюватися, передусім завдяки державним програмам підтримки кредитування **«Доступна іпотека» та «ЄОселя»**. В межах цих програм позичальники мають змогу отримати іпотечні кредити за зниженими відсотковими ставками 7% та 3% річних відповідно.

Так, на рис. 1 можна побачити обсяги виданих іпотечних кредитів комерційними банками України під час військового стану у розрізі регіонів 2022р.

Рис. 1. Обсяги виданих іпотечних кредитів у розрізі регіонів 2022 р.

Джерело: [1, 2]

За рис.1 можна зробити наступний висновок, що банки України у 2022 р. видали 2009 р. іпотечних кредитів на загальну суму 1,96 млрд грн. Порівняно з 2021 р. нове іпотечне кредитування скоротилося в 5,3 раза за кількістю договорів та в 4,3 раза в грошовому вимірі. Переважна частина іпотечних кредитів у 2022 році - дві третини за кількістю договорів - були надані в січні-лютому до початку повномасштабної військової агресії рф. Так, у березні-травні іпотечні кредити не надавалися взагалі, влітку видачі були поодинокими [2].

У вересні–листопаді 2022 р. банки видали 252 іпотечні кредити на загальну суму в майже 280 млн грн, а у грудні – 405 кредитів на пів мільярда гривень. Це найвищий місячний показник від початку повномасштабної війни. Банки під час війни кредитують купівлю житла майже виключно на вторинному ринку нерухомості: частка укладених іпотечних договорів у цьому сегменті становила 99% від усіх нових іпотечних кредитів у 2022 р. [2].

У регіональному розрізі найбільше іпотечних кредитів за цей період видано в Києві та Київській області – 241 договір на загальну суму майже 345 млн грн (43% від загального обсягу), у Волинській області – 48 договорів на 60 млн грн (8%), Вінницькій області – 37 договорів на 50 млн грн (6%) та Чернігівській області - 54 договори на 47 млн грн (6%).

Отже, у 2022 р. банківський сектор працював стабільно, попри енергетичний терор росії. Банки надалі відновлювали діяльність мережі у звільнених регіонах та зберігали довіру вкладників. обсяги коштів клієнтів зростали, зокрема, тривало збільшення обсягів строкових вкладів населення, швидшими темпами – в іноземній валюті. чистий кредитний портфель скорочувався внаслідок пригніченого попиту та зростаючих втрат від кредитного ризику. частка непрацюючих кредитів надалі зростала.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт НБУ: Показники банківської системи. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#1>
2. Офіційний сайт МЕУ: Доступна іпотека: державна допомога у придбанні житла. URL: Доступна іпотека: державна допомога у придбанні житла Міністерство економіки України (me.gov.ua)

РОЛЬ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Цимбалюк В. О., магістр

Скрипник Г. О., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

В умовах глобалізації ринку та нестабільного зовнішнього середовища у підприємств виникає необхідність застосування ефективного механізму контролю діяльності для забезпечення конкурентоспроможності власної продукції.

У даний час багато підприємств нашої країни перебувають в хиткому, нестійкому фінансовому стані. Існує низка як макроекономічних (розрив сформованих виробничого-технологічних зв'язків між підприємствами, втрата традиційних ємних ринків збуту, тривалі інфляційні процеси тощо), так і мікроекономічних (низький рівень менеджменту на підприємствах, відсутність досвіду роботи в умовах ринкової конкуренції тощо) причин.

Якщо контролінг на підприємстві забезпечує загальну координацію діяльності та функціонування підприємства, то фінансовий контролінг координує фінансове управління підприємством (систем планування, контролю та інформаційного забезпечення, формування фінансів). А беручи до уваги те, що фінансова складова будь-якого бізнес-процесу (виробничого процесу) є основоположна, то фінансовий контролінг є тією основою, що забезпечує ефективне функціонування всього підприємства. Значимість фінансового контролінгу є безперечним для забезпечення ефективної діяльності підприємства, оскільки фінансові рішення впливають як на функціонування системи контролінгу так і системи управління підприємства в цілому.

При цьому фінансовий контролінг не підміняє менеджмент, а забезпечує методичну і інформаційну підтримку менеджменту підприємства.

Сучасні концепції фінансового контролінгу відповідають потребам сьогоденності, можна відокремити наступні концепції сучасного фінансового контролінгу (рис 1.):

- облікова система підприємства;
- управлінська інформаційна система;
- система управління, орієнтована на планування і контроль;
- система управління орієнтована на координацію [2].

Рис. 1. Сучасні концепції фінансового контролінгу [1, 2]

Будь-яка з них спрямована на підвищення ефективності діяльності підприємства і повинна:

- передбачати результати діяльності;
- планувати діяльність з метою підвищення ефективності використання ресурсів (в першу чергу фінансових) підприємства;
- своєчасно надавати точну інформацію, необхідну для прийняття ефективних управлінських рішень;
- забезпечувати свідомий аналіз та оцінку позиції підприємства у внутрішньому і зовнішньому середовищі;
- ефективно використовувати податкове планування і схеми оптимізації (мінімізації) оподаткування;

– створювати умови для забезпечення інвестиційної привабливості підприємства та використання підприємством ринкових механізмів залучення фінансових ресурсів.

Залежно від прийнятої концепції фінансового контролінгу, а також від особливостей фінансового стану конкретного підприємства і завдань його діяльності на ринку, мета організації системи фінансового контролінгу може бути різною, а саме: отримання, оброблення та трансформація інформації для управління і прийняття рішень; діагностування фактичного стану, визначення тенденцій фінансово-економічного розвитку підприємства та запобігання негативним наслідкам впливу чинників внутрішнього та зовнішнього підприємницького середовища на фінансовий стан і фінансові результати підприємства; підтримка ефективності функціонування підприємства на ринку, орієнтація управлінського процесу на максимізацію прибутку та ринкової вартості капіталу власників під час мінімізації ризиків із збереженням ліквідності та платоспроможності підприємства.

Список використаних джерел

1. Хорват П. Концепция контролинга: Управленческий учет. Система отчетности. Бюджетирование / Horvath&Partners; Пер. с нем. 3-е изд. М.: Альпина Бизнес Букс, 2008. 269 с.
2. Зоріна О. А. Проблематика трактування контролінгу. *Статистика України*. 2011. № 1. С. 40 – 44.

УДК 336:[330.341.1:338.43]

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Шейко В. Ю., аспірант

*Науковий керівник: Скрипник Г. О., кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

Інноваційний розвиток аграрного сектору економіки зумовлений необхідністю пошуку нових механізмів і методів взаємодії всіх учасників інноваційного процесу. Ключовим фактором активізації інноваційної діяльності є вирішення проблем відповідного фінансового забезпечення, зокрема функціонування ринку сучасних високоефективних агротехнологій виробництва сільськогосподарської продукції.

Інноваційне оновлення вітчизняного аграрного сектора, перехід на інноваційну модель розвитку економіки є природним наслідком інтеграції України у світовий економічний простір.

Відсутність або недостатність внутрішніх джерел фінансування інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств (прибуток, амортизація, власні заощадження фермерських господарств) вимагає залучення зовнішніх джерел фінансування, а саме: кредитні ресурси; іноземні інвестиції. фінансові ресурси державного бюджету України, розподіл яких здійснюється за допомогою відповідного економічного механізму.

Вплив держави на формування інноваційного розвитку економіки реалізується через: розробку та вдосконалення нормативного та правового забезпечення інноваційної діяльності, механізмів її стимулювання; створення системи підтримки інноваційної діяльності організацій та сільськогосподарських підприємств в тому числі, розвитку виробництва сільськогосподарської продукції.

Але слід зауважити, що державна підтримка інноваційної діяльності підприємств сільського господарства є недостатньою. Нині спостерігається низька інноваційна активність сільськогосподарських підприємств України, що обумовлена різними причинами.

Для інноваційно-інвестиційного захисту підприємств в сільському господарстві необхідно розвивати і залучати до їх фінансового забезпечення нетрадиційні джерела фінансування інноваційно-інвестиційного розвитку, зокрема: краудфандінг, венчурні фонди, бізнес – інкубатори, бізнес – ангели.

Проведемо порівняльний аналіз нетрадиційних джерел фінансування інноваційного розвитку (табл. 1).

Переваги краудфандингу в тому, що ці сервіси для приватних позичальників дають можливість інвесторові своїми очима побачити, куди він вкладає свої кошти. Крім того, це може бути фінансово вигідно. Подібна мережа дозволяє минути банк як додаткову ланку в ланцюжку постачань фінансових послуг, тим самим забезпечуючи більш високий дохід для інвестора і нижчу кредитну ставку для позичальника [2]. Особливістю краудфандингу являється також так звана філософія бізнесу – «давайте зробимо разом» замість звичного - «допоможіть мені зробити» [3].

Джерел фінансового забезпечення на сьогоднішній день існує багато, але ризиковість сільськогосподарського виробництва, низький рівень його прибутковості та великі терміни окупності вкладених коштів призводять до того, що інвестиційний клімат в аграрному секторі є несприятливим, а можливості для залучення інвестиційних ресурсів, особливо довгострокового, суттєво обмежені.

Таблиця 1 - Порівняльний аналіз нетрадиційних джерел фінансування [1]

Спосіб інвестування	Обмеження	Переваги	Недоліки
<i>Венчурні фонди</i>	Відбір проектів на основі бізнес-планів	Діяльність спрямована на найбільш ризикове інвестування	Можливість утрати підприємством контролю над власним проектом
<i>Бізнес інкубатори</i>	Наставники малого та середнього бізнесу	Інвестують інтелектуальний капітал	Не сприяють у пошуку прямих інвесторів
<i>Бізнес-ангели</i>	Необхідність повернення вкладень або частка в капіталі (блокуючий пакет)	Оптимізують поточну бізнес-модель, визначають місце та перспективи проекту на ринку	Незначний внесок у капітал
<i>Краудфандінг</i>	Взаємодія відбувається в мережі Internet на спеціалізованих майданчиках (платформах) або в соціальних мережах	Залучення безповоротних, безкоштовних інвестицій з одночасною рекламою інноваційного продукту	За недобору оголошеної суми проект не отримує коштів, тому що вони повертаються інвесторам

Тому одним із основних напрямів державної аграрної політики є створення сприятливого інвестиційного клімату в секторі, впровадження нових механізмів фінансового забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектору економіки, які б сприяли інноваційно-інвестиційному захисту підприємств в сільському господарстві.

Список використаних джерел

1. Смолінський В.Б. Інноваційна діяльність підприємств аграрної сфери. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. № 2 С.238 – 242.
2. Пилип'юк Я. В. Удосконалення методики оцінки ефективності фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки України. *Бізнесінформ*. Харків, 2018. № 10. С. 109 – 116.
3. Полегенька М.А. Особливості інноваційної діяльності в агропромислових підприємствах України. *Агросвіт*. 2017. № 6. С. 49 – 54.

ШЛЯХИ ЗБІЛЬШЕННЯ СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ В АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВАХ І НА ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Ярошенко С. В., студент

Біляк Ю. В., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Дедалі вагомішу роль почали відігравати суспільно-правові відносини у сфері регулювання діяльності підприємств та інших юридичних осіб. Особливо вагомою складовою цих відносин є порядок їх заснування, реєстрації, формування первинного (статутного) капіталу. Це зумовлено передусім тим, що при формуванні статутного капіталу у підприємства (господарського товариства) накопичуються його перші активи, які можуть слугувати вагомим інструментом при оцінці його інвестиційної привабливості, кредитних ризиків, та спроможності покривати взяті на себе зобов'язання.

Унаслідок недосконалого правового регулювання утворення статутного капіталу певних організаційно-правових форм господарських товариств, передусім на предмет наявності певних активів у статутному капіталі, джерел походження коштів у статутному капіталі підприємств, державі було завдано непоправної шкоди. Крім того, чимало суб'єктів підприємницької діяльності, які вступали з подібними фірмами у ділові відносини зазнали збитки і не мали можливості їх жодним чином компенсувати, в тому числі при ліквідаційній процедурі їхніх колишніх контрагентів.

Будь-який бізнес, що проходить стадію бурхливого розвитку, рано чи пізно стикається з питанням залучення додаткового інвестиційного капіталу. Підприємствам будь-якої організаційно-правової форми можуть збільшити статутний капітал. Проте тільки акціонерним товариствам надано привілею залучати ресурси шляхом додаткової емісії акцій для збільшення статутного капіталу акціонерного товариства [1].

Шляхами збільшення статутного капіталу акціонерного товариства є:

1. підвищення номінальної вартості акцій;
2. розміщення додаткових акцій існуючої номінальної вартості.

Збільшення статутного капіталу акціонерного товариства за рахунок спрямування до статутного капіталу додаткового капіталу (його частини) або спрямування до статутного капіталу прибутку (його частини) здійснюється шляхом підвищення номінальної вартості акцій.

Акціонерне товариство при збільшенні статутного капіталу не має права:

1. поєднувати шляхи збільшення статутного капіталу;

2. поєднувати додаткові внески з іншими джерелами збільшення статутного капіталу [2].

Збільшення статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю здійснюється шляхом додаткових внесків діючих учасників, внесків нових учасників, реінвестування прибутку.

Новий учасник, зробивши додатковий внесок у статутний капітал функціонуючого товариства з обмеженою відповідальністю, стає власником уже створених на підприємстві резервів. Тому він поряд із номінальною вартістю корпоративних прав вносить ажю – вартість раніше сформованих резервів пропорційно до частки нового учасника.

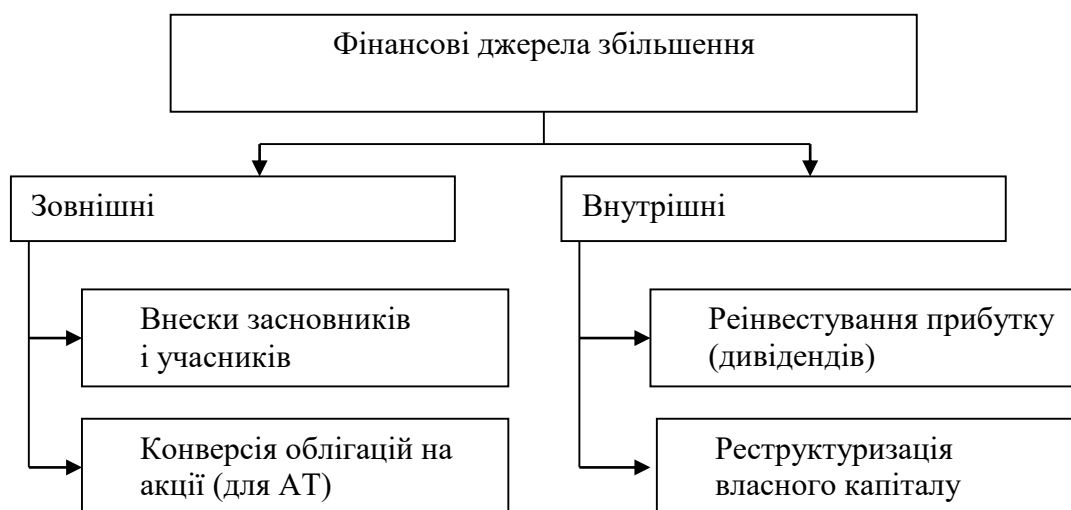

Рис 1. Фінансові джерела збільшення статутного капіталу

Величина ажю може встановлюватися за результатами оцінки вартості підприємства та узгоджуватися з іншими учасниками на їх зборах. Ажю відображається в статті балансу «Інший додатковий капітал».

Витрати з залучення власного капіталу у товариства з обмеженою відповідальністю включають: державне мито, вартість нотаріальних послуг, плату за перереєстрацію засновницьких документів.

Збільшення статутного капіталу акціонерного товариства може здійснюватися шляхом збільшення кількості акцій існуючої номінальної вартості та збільшення номінальної вартості акцій.

Зважаючи на вище наведене та проаналізувавши специфіку нормативно-правового регулювання особливостей формування внесків до статутного капіталу підприємства різних форм власності відповідно чинного законодавства України, доцільно стверджувати, що необхідно нормативно закріпити розмір статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю в розмірі щонайменше 100 мінімальних зарплат.

Для державних комерційних підприємств, а також для комунальних унітарних підприємств доцільно законодавчо установити відповідний діапазон розміру статутного капіталу. Це дозволить при неналежному виконанні зобов'язань з боку конкретних суб'єктів господарювання на їх кошти (майно), що становлять статутний капітал, накласти стягнення – тим самим нівелювавши різноманітні зловживання з їхнього боку. Якщо порівнювати нормативне регулювання статутного капіталу акціонерних товариств і товариств з обмеженою відповідальністю, то необхідно наголосити на значно ефективнішій, проте певною мірою більш тривалішій, нормативно закріпленій процедурі зміни розміру статутного капіталу в акціонерних товариствах.

Список використаних джерел

1. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України: URL <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zbilshennya-statutnogo-kapitalu-a881>
2. Багацька К.В., Пюро Б.І. Ринкова капіталізація компаній: світові та вітчизняні тенденції. *Облік і фінанси*. 2017. № 1. с.112-119

СЕКЦІЯ 5. ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

УДК 336.221

СУЧАСНЕ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Балацька Є. С., студентка
Смутчак З. В., доктор економічних наук, професор
Льотна академія Національного авіаційного університету

Податкова система України відіграє важливу роль у формуванні державних доходів, протягом тривалого часу спостерігаються постійні зміни в податковому законодавстві, спрямовані на її вдосконалення та розвиток. Проте на сьогодні є гостра проблема в стабільності податкової системи країни. Часті зміни в законодавстві спонукають платників податку на постійний моніторинг чинного податкового законодавства. Сьогодні існують проблеми щодо ефективності функціонування податкової системи України, що зумовлено прогалинами в законодавстві та неефективністю нововведень. До того ж, зважаючи на прагнення України до вступу в Європейський Союз, виникає необхідність привести податкову систему України в узгодження з нормами європейського законодавства.

Проблема побудови ефективної податкової системи – одна із найбільш актуальних в Україні. Її вирішення повинно здійснюватися шляхом вивчення і аналізу як існуючої в Україні законодавчої бази, так і накопиченого у світі досвіду у сфері оподаткування [2].

Нині Офіс Президента та Міністерство економіки працюють над податковою реформою. Її робоча назва – «10-10-10» і передбачає вона зниження ключових ставок податків. Модель «10-10-10» пропонує ставки у розмірі 10% на ключові податки:

–податок на прибуток (нині базова (основна) ставка податку на прибуток становить 18%);

–податок на доходи фізичних осіб (зараз передбачено чотири основні варіанти ставок ПДФО у 2022 році – нульова ставка 0%, 5%, 9% та 18%);

–податок на додану вартість (ПДВ, нині 20% – загальна ставка; 14% – ставка для деяких сільськогосподарських товарів; 7% – ставка ПДВ для медвиробів, лікарських засобів, екскурсійних послуг відвідувачам музеїв, показу оригінальних творів, адаптованих фільмів, послуг тимчасового розміщення/проживання) [3].

Крім того, планується скасувати ЄСВ (Єдиний соціальний внесок), а воєнний збір збільшити до 3%. Також розробники податкової моделі пропонують частково

скасувати сплату Єдиного соціального внеску (наразі 22% від фонду оплати праці працівника). ЄСВ залишать лише для ФОПів (сплачують 22% від мінімальної зарплати), які перебувають на системі єдиного податку.

Реформа також передбачає скасування більшості із 260 податкових пільг, що дозволить додатково залучити до бюджету близько 180 млрд грн та зробити систему стягнення податків більш справедливою. Серед ліквідованих пільг, зокрема, пропозиція підвищити ставки екологічного податку і ПДВ для фармпродукції та пального з 7% до 10%. Разом з цим в Офісі президента пропонують посилити відповідальність за порушення податкового законодавства і надати Державній податковій службі доступ до інформації про банківські рахунки платників податків [4].

Однак, економісти критикують запропоновану реформу, адже, за різними підрахунками, доходи держбюджету внаслідок її впровадження можуть знизитись на 30-40%. Загальні втрати тоді можна буде оцінити у сотні мільярдів гривень. Автори «10-10-10» натомість сподіваються компенсувати зменшення надходжень у держбюджет через підвищення екологічного податку і ставок ПДВ для фармакологічних продуктів й пального із 7% до 10% тощо [5].

Таким чином, запропонована реформа є прикладом радикальних змін. Це унікальний шанс змінити культуру сплати податків у країні. Такі ставки податків слугуватимуть не стільки як метод наповнення бюджету, скільки як засіб боротьби зі спекулянтами. Вони мають знизити попит на валюту з боку недобросовісного бізнесу. Відповідно це вирівняє платіжний баланс та знизить тиск на гривню. Очевидно, що важливим є вивчити всі деталі, які, власне, мають бути представлені у законопроекті даної реформи. Ознайомившись із прописаною концепцією у вигляді законопроекту, кожна індустрія зможе математично прорахувати ефекти впливу реформи на бізнес.

Отже, Україна має продовжувати просування на шляху реформ. Воно може бути реалізовано за допомогою покращення податкового законодавства та збільшення прозорості оподаткування, встановлення більш простих, але і більш ефективних правил оподаткування задля вирішення основної проблеми – зменшення ухиляння від сплати податків та зниження частки тіньової економіки.

Список використаних джерел

1. Бородіна О. М., Бурлай Т. В., Горшкова Н. І., Гончар Н. Ю., Дубровський В. І. Конкурентоспроможність економіки України: стан і перспективи підвищення: моногр. / Інститут економіки та прогнозування НАН України. Київ : Основа, 2007. 488 с.

2. «10-10-10». Податкова реформа чи сон рябої кобили? *Главком*. URL: <https://glavcom.ua/economics/finances/101010-podatкова-reforma-chi-son-rjaboji-kobili-871020.html> (дата звернення 17.02.2023).

3. 10-10-10: яку податкову реформу пропонують урядовці та чи проголосують за неї депутати. URL: <https://suspihne.media/275150-10-10-10-aku-podatkovu-reformu-proponuut-uradovci-ta-ci-progolosuut-za-nei-deputati/> (дата звернення 17.02.2023).

4. Реформа «все по десять». Чи має шанси на майбутнє податкова система «10-10-10». URL: <https://dou.ua/lenta/articles/answers-about-10-10-10/> (дата звернення 17.02.2023).

УДК 336.221

ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

*Агоштон А.І., студентка
Богомоллова Н. Ю., викладач
ВСП «Боярський фаховий коледж НУБіП України»*

Податкова система є одним із найважливіших елементів фінансового механізму країни, який забезпечує потрібні для розвитку бюджетні ресурси. Податки є необхідним інструментом в багатьох сферах діяльності держави, таких як соціальна, економічна та політична сфери [1, С. 23]. Їх ефективність має безпосередній вплив на забезпечення сталого розвитку країни та підвищення життєвого рівня громадян.

Питання формування сучасної податкової системи в Україні є дуже важливим, оскільки від цього залежить ефективність функціонування бюджетної системи в цілому. З моєї точки зору, для успішного формування сучасної податкової системи в Україні потрібні наступні кроки:

По-перше, необхідно провести детальний аналіз поточної податкової системи та виявити її недоліки та проблеми. На основі цього аналізу можна розробити нові податкові політики та закони, які будуть ефективнішими та забезпечать більшу кількість доходів до бюджету.

По-друге, необхідно забезпечити прозорість та простоту податкової системи, що дозволить зменшити кількість податкових порушень та сприятиме збору більшої кількості податків.

По-третє, необхідно стимулювати розвиток малого і середнього бізнесу через спрощення податкових процедур та зменшення податкових тягарів для цього сектору. Це допоможе забезпечити зростання господарської активності та створення нових робочих місць.

По-четверте, потрібно розвивати електронні сервіси та системи збору податків, що дозволить забезпечити більшу ефективність та автоматизацію процесу збору податків, зменшити можливість виникнення помилок та збільшити кількість зібраних доходів.

По-п'яте, необхідно розглянути можливість введення прогресивної податкової ставки, яка буде сприяти більшому збору доходів від більш заможних громадян та компаній.

Крім того, важливим кроком є забезпечення ефективного контролю за дотриманням податкового законодавства та покарання за його порушення. Це сприятиме зменшенню податкових помилок та збільшенню довіри до податкової системи загалом.

В цілому, формування сучасної податкової системи в Україні має безпосередній вплив на сталість розвитку країни та благополуччя громадян. Тому, необхідно вживати необхідних заходів для забезпечення ефективності та прозорості податкової системи, створення сприятливих умов для малого та середнього бізнесу, а також забезпечення контролю та покарання за порушення податкового законодавства. Незважаючи на певні кроки нашої держави в напрямку гармонізації податкового законодавства України до вимог Європейського Союзу, податкова система України, на відміну від країн Європейського Союзу, не сприяє побудові соціально орієнтованої конкурентоспроможної ринкової економіки [2, С. 365]. Стан функціонування податкової системи сьогодні не можна порівняти з жодною європейською державою ні за економічним розвитком, ні за податковою культурою, ні за рівнем обізнаності платників податку.

Отже, необхідно констатувати, що найгострішими проблемами сучасної податкової системи України є: складність та неузгодженість податкового законодавства, нестабільність норм щодо оподаткування, надмірне податкове навантаження з боку контролюючих органів та постійні конфлікти між контролюючими органами та платниками податків, дублювання повноважень контролюючих органів, відсутність реальних пільг для стимуляції ведення господарської діяльності, відсутність механізму залучення іноземних інвестицій тощо. Бажання України приєднатись та стати повноправним членом Європейського Союзу зумовлює необхідність провести роботу щодо гармонізації вітчизняної податкової системи до норм Європейського Союзу. Для забезпечення нової податкової системи необхідне поступове зниження вагомості й досягнення оптимального значення загального податкового навантаження на всі види діяльності. Також необхідне зменшення кількості контролюючих органів з одночасним створенням єдиних правил контролю за податками та чітке розмежування функцій контролюючих органів, також необхідне поетапне зниження податкового навантаження на платників податку для стимулювання національних і іноземних інвестицій у державну економіку.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010. Відомості Верховної Ради. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17. С. 112.
2. Трофімова Л.В. Податкова політика і податкова система. Фінансове право. 2019. 364 с.

УДК 336.221.4

РОЗВИТОК ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА ПОДАТКОВІ ЗМІНИ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Біндюг Д. О., студентка
Ткаль Я. С., кандидат економічних наук, доцент
Сумський національний аграрний університет

Одним із основних джерел надходження фінансів до державного бюджету будь-якої країни є податки. Саме вони й формують більш ніж половину бюджету України, близько 79 %. Для стабільного функціонування економіки країни процес надходження та розподілу коштів між державою та платниками має бути неперервним та врегульованим. Для того, аби це контролювати, була створена податкова система, яка насамперед характеризується своєю структурою: вона являє собою сукупність різних видів податків, обраних для реалізації певних принципів. Дана структура змінюється під впливом економічних, соціальних і політичних чинників.

Початок повномасштабного вторгнення поставив Україну в скрутну фінансову ситуацію: суттєве скорочення податкових надходжень і одночасна необхідність значно збільшити витрати на оборону. До того ж кількість людей, які потребують допомоги від держави, збільшилася в геометричній прогресії.

Під час війни Україна почала витрачати мільярди доларів на підтримку оборони та інфраструктури. Водночас можливість українського уряду залучати кошти не тільки з внутрішніх, а й із зовнішніх джерел також знизилася. Допомога від міжнародних фінансових інституцій ЄС та США хоч і зросла, порівняно з попередніми роками, проте її нерегулярність та недостатність не дала змоги підтримувати економіку на рівні довоєнного періоду.

Воєнний стан, що був запроваджений в результаті вторгнення росії в Україну, вніс суттєві зміни у функціонування економіки: упродовж більш ніж 348 днів героїчного спротиву українського народу, влада вживала заходів щодо підтримки господарюючих суб'єктів, діяльність яких має критичне значення для економіки країни. Одним із найефективніших засобів впливу на діяльність таких суб'єктів є податкова система. Саме у воєнний час, як ніколи, важливо знайти

розумний баланс між одночасним забезпеченням усім необхідним збройних сил і цивільного населення та підтримкою бізнесу.

Зміни в чинному законодавстві, які Верховна Рада України вже внесла для того, щоб адаптувати й оптимізувати роботу бізнесу в реаліях воєнного часу:

- поліпшення умов фінансування та кредитування;
- зменшення податкового тиску;
- можливість релокації.

Ці та інші запровадження, дозволяють підприємствам продовжувати свою діяльність навіть в складних економічних умовах.

Сильний тил України – підприємці та підприємства, що продовжують працювати. Функціонуючий вітчизняний бізнес – запорука наповнення державного бюджету, а також підтримання платоспроможності населення. Бізнес-операції є основоположним фактором зростання та ефективного сприяння економічної стабільності.

Системи бухгалтерського обліку теж виконують не останню роль у сталому розвитку підприємств. Вони завжди чутливі до основних економічних процесів та загального політичного становища. Війна та зміни, які вона внесла, безумовно викликали необхідність у адаптації й бухобліку.

Бухгалтери повинні бути в курсі нових змін в оподаткуванні, обліку та звітності. Для стабілізації бізнесу важливо враховувати податкове навантаження, зміни в трудовому законодавстві та зміни в системі бухгалтерського обліку. Бухгалтерський облік надає клієнтам, зокрема керівництву, повну та неупереджену інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та грошові потоки компанії. Кожного разу, коли відбувається господарська операція, вона повинна бути своєчасно відображена в бухгалтерському обліку. Якщо не проводити бухгалтерський облік на постійній основі, це може призвести до накопичення комерційних операцій, вирішення яких може зайняти багато часу і коштувати дорого, враховуючи часові обмеження на відновлення записів.

Відсутність бухгалтерського обліку може призвести до проблем з податковими органами та надмірних податкових зобов'язань. Це може завдати шкоди репутації вашої компанії, довірі до неї як до ділового партнера та майбутнім продажам.

Тому під час воєнного стану, якщо ваша компанія взагалі здійснює будь-які фінансові операції, бажано вести бухгалтерський облік і не зволікати зі сплатою податків чи подачею звітності. Це дозволить вам об'єктивно управляти активами та вашої компанії в режимі реального часу.

Таким чином, з огляду на ризик тривалих бойових дій, важливо вибудувувати політику, яка забезпечить економічну стійкість у разі затяжної

війни. Це можна зробити лише проаналізувавши вплив змін, запроваджених сьогодні, та їх наслідки для майбутнього.

Список використаних джерел

1. URL:<http://visnykj.wunu.edu.ua/index.php/visnykj/article/view/1365/1493> (дата звернення 20.01.2023).
2. URL:https://pidru4niki.com/16990619/finansy/printsiyi_formuvannya_podatkovoyi_sistemi (дата звернення 22.01.2023).
3. URL:<https://business.diia.gov.ua/cases/finansy/ak-vesti-buhgalterskij-oblik-v-umovah-vijni-poradi-vid-buhgalterskoi-kompanii-olimp> (дата звернення 24.01.2023).
4. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/10/18/692753/> (дата звернення 26.01.2023).

УДК 336.221

ФІСКАЛЬНА ТА РЕГУЛЮЮЧА РОЛЬ ПРЯМОГО ОПОДАТКУВАННЯ

Гавриш С. М., магістр

Тітенко З. М., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Одним із основних джерел формування дохідної частини бюджету є податкові надходження, важливу роль яких займають саме прямі податки. Так, у структурі податкових надходжень зведеного бюджету України такі податки займають меншу частку на відміну від прямих, але саме вони дозволяють перекласти основний податковий тягар на платоспроможну групу населення та мають пряму залежність від рівня доходу платника.

Використання прямого оподаткування є одним із методів керування економікою та забезпечення взаємозв'язку загальнодержавних інтересів із інтересами населення, але при цьому низький рівень податкової культури, неідеальний механізм фіскального законодавства та механізм стягнення податків призводять до зменшення надходжень бюджет, який і без того є дефіцитним. Тому, беручи до уваги сучасні виклики, особливу увагу слід приділити проблемі побудови досконалої й ефективної системи прямого оподаткування.

Пряме оподаткування зазвичай встановлюється на дохід або майно та розподіляється таким чином, що особи з вищими доходами платять більшу суму податку і навпаки. Переважна частина науковців вважає даний спосіб розподілу справедливим. Так, у більшості розвинених країн світу, особливо таких як Японія, США, ФРН, Великобританія, пряме оподаткування займає 40-90% загальних податкових надходжень [1, с.59].

Прямі податки в залежності від співвідношення платника та об'єкта оподаткування ділять на дві групи: реальні та особисті. Так, реальне

оподаткування передбачає стягнення податку з майна за його зовнішніми ознаками, тобто первинним виступає об'єкт обкладання, а вторинним – платник. За особистого оподаткування все відбувається навпаки: платник є первинним і особисто для нього встановлюються сума податку, а вторинним є об'єкт обкладання [2, с.59].

Пряме оподаткування являється одним із головних інструментів державного впливу за допомогою якого можна легко керувати процесами економіки країни. Так, наприклад, податок на прибуток, який займає не велику частку в бюджеті, можна використовувати як важіль регулювання економічних процесів; принцип справедливості легко можна помітити у залежності доходів платника та сумі стягнення податку з доходів до бюджету; податковий тягар розподіляється відповідно до отриманих доходів саме завдяки прямому оподаткуванню [3, с.263].

Основним серед прямих податків вважається податок на прибуток підприємств. Оподаткування прибутку, з одного боку, забезпечує залежність державного бюджету від процесів, які відбуваються в матеріальному виробництві, а з іншого – надає широкі можливості здійснення заходів з державного регулювання економіки. Податок на прибуток підприємств є одним із бюджетоутворюючих податків. Так, його частка у доходах Зведеного бюджету України та ВВП коливається по роках, але різниця коливань є невеликою та загальна тенденція є позитивною.

Не менш важливе значення має податок з доходів фізичних осіб. Він є бюджетоутворюючим у дохідній частині місцевих податків, що й складає основу формування міських, селищних і сільських бюджетів. Основними чинниками, які впливають на частоту та обсяг сплат є: підвищення заробітної плати, як мінімальної, так і реальної; вихід із тінізації та сплати заробітної плати в конвертах; створення нових робочих місць.

Податок на доходи фізичних осіб має і помітну соціальну спрямованість, оскільки за допомогою прогресивних ставок і пільг в оподаткуванні можна зменшувати податковий тягар для малозабезпечених верств населення і посилювати для осіб з високими доходами.

Загалом, система пряме оподаткування забезпечує виконання одного з найважливіших принципів – принцип справедливості. По при це, не менш важливим завданням системи залишаються забезпечення оптимальних умов для здійснення господарської діяльності суб'єктами господарювання з метою зміцнення позицій національної економіки на світовому ринку. Особливо в умовах кризи, пандемії чи на фоні інших політичних та економічних загострень, коли потреба у фінансових ресурсах зростає. Забезпечення дохідної частини бюджету, обмеження інфляційних процесів, зростання рівня цін та стимулювання

розвитку інновацій в державі слугують пріоритетним завданнями на даний момент часу.

Список використаних джерел

1. Аксюков С. М. Оптимізація податкової системи України на шляху до економічного розвитку. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2016. № 10. С.56-62

2. Бутенко В.В., Осіпова М.С. Податкова політика як засіб регулювання економічного розвитку держави. Проблеми системного підходу в економіці. 2018. № 3 (65). С. 55-60.

3. Головка М. Й. Аналіз сучасного стану індикаторів розвитку, стійкості та ефективності функціонування податкової системи України. Економічний форум. 2018. № 1. С. 261-265.

УДК 336.226:336.145.(477)

РОЛЬ НЕПРЯМИХ ПОДАТКІВ У ФОРМУВАННІ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

*Городнюк О. В., Федоренко М. А., студенти
Оліфір І. А., викладач-методист
Житомирський агротехнічний фаховий коледж*

Непрямі податки є важливим інструментом державного регулювання економіки, складовою державної фінансової політики у сфері формування доходної частини бюджету, впливають на соціально-економічний розвиток держави. Водночас вони вважаються одними з найскладніших і найефективніших податків, що існують у вітчизняній податковій системі.

Роль непрямих податків та особливості їх застосування досліджували багато українських вчених та економістів, а саме: Атаманчук Н. І., Бутенко В.В., Жаворонок А.В., Зварич О.В., Прокопчук О.Т., Івашків Т.С., Петрина М.Ю., Кушлик О.Ю, Вербовська Л.С. та інші.

Непрямі податки виступають надбавкою до ціни товарів (робіт, послуг) і сплачуються кінцевими споживачами цих товарів (робіт, послуг) у формі таких платежів, як ПДВ, акцизний податок та мито.

Характерними особливостями непрямих податків є те, що:

- матеріальні витрати зі сплати податку несе споживач у складі ціни на продукцію, що він придбав, тому їх і називають непрямими;
- їм властива постійність надходжень, зважаючи на наявність постійної потреби населення у споживанні продукції (товарів, послуг);

- характеризуються високою швидкістю надходження до бюджету, оскільки їх перерахування відбувається відразу після реалізації продукції;

- стягуються державою незалежно від результатів господарської діяльності платника податків, наявності прибутку, тому застраховані від ризику їх несплати у разі нерентабельного виробництва.

До загальних принципів, що здійснюють регулювання щодо непрямих податків в Україні, належать: загальність оподаткування; рівність усіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації; невідворотність настання визначеної законом відповідальності у випадку порушення податкового законодавства; нейтральність оподаткування; стабільність; рівномірність та зручність сплати; єдиний підхід до встановлення податків та зборів. До спеціальних принципів непрямого оподаткування, які найбільш характеризують сутність та особливості непрямих податків в Україні, належать фіскальна достатність та економічність оподаткування. Адже саме непрямі податки, є найбільш бюджетоутворюючими, й обсяг надходження від їх сплати до бюджету значно перевищує витрати на їх адміністрування [2].

Таблиця 1 - Склад і структура непрямих податків у складі доходів Державного бюджету України

	2020 р		2021 р		2022 р		Відхилення, +/-		
	Сума, млрд грн	Питома вага, %	Сума, млрд грн	Питома вага, %	Сума, млрд грн	Питома вага, %	Млрд грн	%	П. с.
Усього доходів	1076,0	100,0	1296,9	100,0	1787,4	100,0	711,4	66,1	х
Податкові надходження	851,1	79,1	1107,1	85,4	949,8	53,1	98,7	11,6	-26,0
ПДВ	400,6	37,2	536,5	41,4	466,2	25,3	65,6	16,4	-11,9
- з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з врахуванням відшкодування ПДВ	126,5	11,7	155,8	12,3	213,1	11,1	86,6	68,5	-0,6
- з ввезених на територію України товарів	274,1	25,5	380,7	29,1	253,1	14,2	-21	-7,7	-11,3
Акцизний податок	138,3	12,8	162,5	12,5	102,4	5,7	-35,9	-26,0	-7,1
- з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції)	80,4	7,4	82,9	6,4	60,7	3,4	-19,7	-24,5	-4,0
- з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції)	57,8	5,4	79,6	6,1	41,7	2,3	-16,1	-27,9	-3,1
Мито	30,2	2,8	36,9	2,8	26,3	1,5	-10,6	-3,9	-1,3

Джерело: звітні дані Міністерства фінансів України [1]

Непрямі податки є основним джерелом формування доходів Державного бюджету України. Саме в цьому полягає їх фіскальне значення, що сприяє забезпеченню фінансування державних завдань і функцій.

В таблиці 1 представлено дані про склад і структуру непрямих податків у складі доходів Державного бюджету України за 2020-2022 р.р.

Проведений аналіз свідчить про те, що питома вага податкових надходжень у структурі доходів Державного бюджету 2022 р. знизилась до 53,1% проти 79,1 % у 2020 р. При цьому переважну частину складають надходження ПДВ з ввезених в Україну товарів (25,5% у 2020 р. та 14,2% у 2022 р.), а ПДВ з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) складає відповідно 11,7% та 11,1 %. Питома вага надходжень акцизного податку за досліджуваний період знизилась з 12,8 % до 5,7 %. У 2022 р. сума його склала 102,4 млрд грн, що на 35,9 млрд грн менше порівняно з 2020 р. У 2022 р. спостерігаємо також зниження надходження даного виду податку з вироблених в Україні підакцизних товарів на 24,5 % та з ввезених на митну територію України підакцизних товарів на 27,9 %. Надходження мита та митних зборів у 2022 р. до Державного бюджету України склали 26,3 млрд грн (1,5% від усіх доходів), що на 3,9 млрд грн менше порівняно з 2020 р.

Припускаємо, що основним негативним чинником у зменшенні частки податкових надходжень у загальній сумі доходів стало зниження обсягів виробництва, падіння економіки спричинене військовими діями на території України. Проте, не дивлячись на це вважаємо, що не весь фіскальний потенціал податків в Україні є використаним через недоліки в адмініструванні, ухилення від сплати, податкові пільги.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/> (дата звернення: 20.02.2023).
2. Атаманчук Н. І. Особливості непрямих оподаткування в Україні. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/30641/1>.
3. Податковий кодекс України. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17?find>.
4. Прокопчук О.Т., Улянич Ю.В. Особливості непрямих оподаткування в Україні. URL: https://journal.udau.edu.ua/assets/files/84/eko/ukr/36_pdf.

АНАЛІЗ РОЗРАХУНКІВ ЗА ПОДАТКОМ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

*Жорняк О. П., магістр
Федоришина Л. І., кандидат історичних наук, доцент
Вінницький національний аграрний університет*

Правильно організований та методично побудований облік розрахунків за податком на додану вартість (далі – ПДВ) на сільськогосподарських підприємствах з урахуванням галузевих особливостей оподаткування є запорукою недопущення на практиці помилок, наслідком якого є нарахування штрафних санкцій. Організація та методика обліку розрахунків за ПДВ в сільському господарстві потребує удосконалення шляхом систематизації даних бухгалтерського обліку та обліку розрахунків за податками визначених відповідно до податкового законодавства, що дозволить досягти взаємозв'язку між ними: даними бухгалтерських документів, даними відображеними на рахунках обліку та даними представленими в податкових первинних, зведених та звітних документах.

Від якості первинних документів в значній мірі залежить якість всього бухгалтерського обліку на підприємстві. Облікові бухгалтерські документи призначені для підтвердження правдивості і точності даних. Крім цього, при умові відповідності їх форм та змісту потребам в інформації користувачів, допомагають знаходити помилки в записах на рахунках. Суми податкового кредиту з ПДВ при здійсненні розрахунків з постачальниками, підрядниками та іншими кредиторами відображаються у таких бухгалтерських документах: накладна, платіжно-розрахункові документи тощо. Суми податкових зобов'язань з ПДВ при розрахунках з покупцями та замовниками виділяються в окрему графу «у тому числі сума ПЗ з податку на додану вартість».

До податкових документів, які призначені для нарахування податкових зобов'язань та податкового кредиту з ПДВ належать податкова накладна, реєстр виданих та отриманих податкових накладних, податкова декларація (повна, скорочена).

Первинним документом, який дає підстави для відображення податкового зобов'язання і податкового кредиту згідно з податковим законодавством, – є податкова накладна, яка в свою чергу є розрахунковим та звітним документом. Питання правильності виписування податкових накладних регулюється Податковим кодексом України (стаття 201). В Розділі 1 реєстру «Видані податкові накладні» реєструються усі документи, які підтверджують право на податкове зобов'язання. В Розділі 2 реєстру «Отримані податкові накладні» реєструються

усі документи, які підтверджують право на податковий кредит. Для сільськогосподарських товаровиробників – суб'єктів спецрежиму оподаткування ПДВ звітним податковим періодом є місяць. Тому підсумок по реєстру виданих та отриманих податкових накладних підбивається в цілому за місяць. Звітним податковим документом для здійснення розрахунків за ПДВ є податкова декларація. Обчислення суми податкового зобов'язання, яка відображається в декларації, здійснюється платником самостійно на основі даних бухгалтерського обліку та обліку розрахунків за податками згідно з податковим законодавством.

Запровадження на практиці допоміжних документів для накопичення сум ПДВ за ознакою віднесення господарської операції до сільськогосподарської чи несільськогосподарської, допоможе більш детально відображати необхідну інформацію, яку буде використано у майбутніх розрахунках та не завдасть додаткових працевитрат на оволодіння методикою їх заповнення.

Обліковий процес перенесення даних із допоміжних реєстрів № 1 та 2 в Реєстр виданих та отриманих податкових накладних є зрозумілим і чітким на цій стадії обліку ПДВ. Розроблені форми реєстрів в даному випадку не потребують внесення змін до реєстру синтетичного обліку, яким в даному випадку виступає реєстр виданих та отриманих податкових накладних.

Не дивлячись на те, що протягом звітного періоду відповідно до запропонованої автором методики обліку розрахунків за ПДВ в деякій мірі буде громіздким, але результат ведення обліку від цього матиме позитивний результат.

При заповненні декларації з ПДВ, яка складається з двох форм, для сільськогосподарських підприємств не буде створюватися жодних складнощів, так як аналітика субрахунку 641.1 «Розрахунки за податком на додану вартість» повністю відповідає потребі у показниках, які необхідні для складання звітного податкового документу. Виходячи із проведеного дослідження необхідно зауважити, що основою організації та методики обліку розрахунків за ПДВ є галузевий підхід. Для досягнення систематизації обліку розрахунків за ПДВ за спеціальним режимом оподаткування передбаченим для сільськогосподарських товаровиробників розроблено досконалу аналітику за ознакою віднесення операції щодо виникнення ПДВ до сільськогосподарської, чи несільськогосподарської. Тому запропоновано відкривати окремі аналітичні рахунки та допоміжні реєстри, що дозволить забезпечити досконалий аналітичний облік розрахунків за ПДВ аграріїв.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» зі змінами і

доповненнями, затверджена наказом МФУ від 30.11.99 р. № 291 (зі змінами і доповненнями). zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318 (зі змінами і доповненнями). <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

6. Інструкція з бухгалтерського обліку податку на додану вартість, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 01.07.1997 р. № 141. <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0284-97>.

UDC 336.639.3

FINANCIAL SUPPORT IN THE ASPECT OF EFFICIENCY AND COMPETITIVENESS MANAGEMENT OF FISHERIES INDUSTRY ENTERPRISES

*Zubko O. V., assistant of the department of finance, banking and insurance
Academic supervisor: Dobrovolska O. V., doctor of economics, professor
Dnipro State Agrarian and Economic University*

Financial support is one of the main conditions for effective management of the activities of every enterprise. The enterprise's implementation of any strategic, tactical and operational tasks is inextricably linked with their financial support, since in the system of market relations any economic action is conditioned by a financial component. In turn, the market conditions of business require the maintenance of a high level of efficiency and competitiveness - the main components of the success of any enterprise, including enterprises in the field of fish farming [2].

Strategic management of supply and competitiveness at the country level is inextricably linked to the efficiency and competitiveness of each enterprise. This primarily concerns the constant updating of the range of products, continuous development and rapid development of new product samples and simultaneous increase in labor productivity, increase in production flexibility, efficiency and reduction of all types of costs [3].

Enterprises in the field of fish farming are one of the most promising areas of agricultural activity in Ukraine, the effective development of which will contribute to ensuring the food and economic security of the country, since fish products are a source of valuable food protein, which by its properties cannot be replaced by other animal or vegetable proteins, and will also contribute employment of coastal and rural population of the country [1].

But despite the fact that Ukraine has a significant potential for the development of fish farming enterprises, at the moment it still remains unrealized in the form of the

presence of effective and competitive fish farming enterprises. In the conditions of instability, changes and upheavals, which today are constant companions of industrial and economic activities, the lack of adequate financial support is a problem that does not allow the enterprises of the fish farming industry to develop and work at full capacity. In this regard, there is a need to develop mechanisms for the formation of financial resources within the framework of the concept of improving the management of financial support of fish farming enterprises for their future effective functioning. Today, domestic enterprises in the field of fish farming often have to work and develop in conditions of insufficiency of their own sources of financing, availability of expensive financial resources offered on the capital market, and a number of additional requirements and restrictions imposed on such enterprises by creditors. For investors who have free funds, financing the development of fish farming enterprises is not always attractive, as their activity is more risky than other types of agricultural activity.

Taking into account the fact that enterprises in the field of fish farming are a rather risky type of activity, but at the same time promising with the possibility of entering the international market, it is the state that should be involved in reducing the degree of risk of these enterprises in the form of their financial support and provision, at least at the initial stage of their development. But today, state financial support for the development of fish farming enterprises is not yet sufficient to ensure their effective and competitive development. To increase the potential in the financial sphere of fish farming enterprises at the state level, financing mechanisms should be improved and measures should be taken to improve the investment climate for both domestic and foreign investors, which will contribute to increasing the efficiency of the use of resources and the efficiency of this type of enterprises, and will significantly facilitate the access of these enterprises to modern business technologies.

Another way to provide financial support to enterprises in the fish farming industry is the availability of credit resources. So, for a more stable and uninterrupted provision of bank loans to fish farming enterprises, measures should be taken that concern both financial institutions and the enterprises themselves, namely: strengthening the financial condition of fish farming enterprises, proper justification of the volume of bank loans, business planning of production and financial activities, compliance with loan repayment terms. A way to improve the supply of fish farming enterprises with credit resources can also be the widespread introduction into practice of promissory note loans for fish farming enterprises.

As an option for financial provision and support of fish farming enterprises, state purchases of products of these enterprises can act, which in turn will allow these enterprises to obtain financial resources for a smooth production process and their development in the future.

Therefore, financial support is an important component of the successful functioning of fish farming enterprises and directly affects the efficiency and competitiveness of the enterprise. At the moment, fish farming enterprises are one of the most vulnerable areas of agricultural production in the country, because this type of enterprises still remains outside the attention of domestic experts of the agricultural market, because marginal areas of agribusiness, primarily related to various branches of crop production, are currently in trend. At the same time, in terms of economic opportunities and profitability, fish farming is a very promising type of agribusiness. And therefore, at this stage of economic development, in order to ensure the efficiency and competitiveness of fish farming enterprises, support from the state is necessary in the form of financial support for these enterprises.

References

1. Zubko O.V., Dobrovolska E.V. (2021). Strategic management in fishery enterprises as a factor of their competitiveness. *Electronic scientific publication «Economy and Society»*, No. 33/2021.
2. Katan L.I., Zubko O.V. (2019). Economic essence and components of fisheries competitiveness. *Ahrosvit*, No. 13, pp. 33-38.
3. Olena Golovchenko, Mariia Saiensus, Gennadiy Sorokoumov, Oleh Onofriichuk, Oksana Zubko, Lu Liu. (2022). Management of Efficiency and Competitiveness of Enterprises. *Economic Affairs*, Vol. 67, No. 03, pp. 317-326.

УДК 336.2

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Ігнатенко К.С., студентка

*Науковий керівник: Соколова Е.О., кандидат економічних наук, доцент
ВСП «Боярський фаховий коледж НУБіП України»*

Проблема побудови ефективної податкової системи – одна з найбільш актуальних в Україні. Сучасна податкова система є прагматичною комбінацією різноманітних форм і методів оподаткування, покликаних гармонійно відбивати всю сукупність суспільних відносин, функцій і пріоритетів державного розвитку, котра має орієнтуватися на передовий науковий досвід, максимально наближаючись до ідеалів оптимального оподаткування [1].

До основних проблем формування податкової політики в Україні належать складність та протиріччя податкового законодавства, внесення змін до нього, надмірне податкове навантаження платників податків, часті конфлікти між контролюючими органами у сфері оподаткування та платниками податків, значна тінізація економіки тощо.

Основними недоліками податкової системи України є наступні:

1. Недосконалість та нестабільність законодавства. Податкове законодавство має схожість з європейським законодавством, але тільки в назвах податків;

2. Система митно-тарифного регулювання не дозволяє оперативно реагувати на зміни кон'юнктури світового ринку, а також торговельних режимів в інших державах та структури економіки в Україні;

3. Складна система адміністрування (середній час витрачений на підготовку, подання звітності та сплати податків в Україні складає 350 год., у той час як у середньому по Європі і Центральній Азії 232,7 год.), витрати на адміністрування окремих податків вищі, ніж доходи бюджету, отримані під час їх збирання.

Названі недоліки значно знижують рівень конкурентоспроможності національної податкової системи серед країн ЄС [3].

Намір України інтегруватися в Європейський економічний і політичний простір зумовлює необхідність не лише адаптації національного законодавства до вимог ЄС, але і його гармонізації та об'єднання.

Податкова політика ЄС складається з двох компонентів: прямого оподаткування, яке залишається виключною відповідальністю держав-членів, і непрямого оподаткування, яке впливає на вільний рух товарів і свободу надання послуг на єдиному ринку. Існують також правила адміністративної співпраці, які забезпечують належне функціонування податкової системи.

Непряме оподаткування- оскільки ЄС має власну економічну зону, більшість директив про непряме оподаткування встановлює рівні умови для компаній з усіх держав-членів, насамперед у частині податку на додану вартість та акцизів.

Пряме оподаткування- основний принцип ЄС передбачає баланс між стандартами оподаткування фізичних осіб та юридичних осіб. Найважливішими є заходи щодо запобігання ухиленню від сплати податків та подвійного оподаткування. У зв'язку з цим необхідно імплементувати ряд директив ЄС у національне законодавство.

Адміністративна співпраця. Податкові органи всіх держав-членів співпрацюють для обміну інформацією, проведення спільних заходів контролю та сприяння стягненню податкових боргів. Їхня тісна співпраця має вирішальне значення для виявлення та зменшення податкового шахрайства. На цьому етапі принципове значення має створення правової та адміністративної бази для автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки. EU4PFM підтримує впровадження стандарту автоматичного обміну інформацією як із погляду підготовки законопроектів, так і розробки необхідних ІТ-рішень [2].

Отже, Україна, як країна-кандидат, яка претендує на членство в ЄС, повинна зробити ряд євроінтеграційних кроків, шляхом внесення необхідних змін до податкового законодавства. Кожне положення правового акту ЄС повинно

бути належним чином імплементоване в національне законодавство, забезпечуючи однакове застосування положень оподаткування, які гармонізовані на рівні ЄС.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. Л. Податкова система: навч. посіб. / за заг. ред. В. Л. Андрущенка. Київ.: ЦУЛ, 2015. 416 с.
2. Сайт Новації трудового законодавства 2023. URL: <https://biz.ligazakon.net/212565> (дата звернення 14.02.23)
3. Основні недоліки податкової системи України. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/01/57.pdf> (дата звернення 12.02.23)

УДК 336.201

ПРОБЛЕМИ, ЩО ВИНИКАЮТЬ ПРИ ФОРМУВАННІ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Ищенко Н. О., магістр

Новаковська І. О., доктор економічних наук, професор

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Вступ. У сучасному світі проблема ефективного проведення оподаткування є надзвичайно актуальною і буде такою доти, доки існує світ і суспільство в ньому, бо саме податки є тим самим джерелом надходження коштів до державної скарбниці, без якого неможливо уявити стабільну та процвітаючу країну. Як відомо, податки є досить складною фінансовою категорією, які впливають на всі економічні явища та процеси і, тому без перебільшень можна сказати, що податки виступають фінансовим підґрунтям, без якого не можуть існувати держави. Вони є мірилом її можливостей у світовому економічному просторі щодо розвитку науки, освіти, гарантування економічної безпеки, культури, а також зростання суспільного добробуту кожного народу. досліджуючи так питання з іншої сторони, ми можемо сказати, що податки є також знаряддям перерозподілу доходів юридичних і фізичних осіб у державі [3].

Аналіз досліджень. Дослідженню податкової системи присвячено чимало наукових праць, багато аспектів цієї теми вивчено науковцями. Саме питанню аналізу формування та реалізації податкової системи та напрямків її вдосконалення приділяли свою увагу такі українські вчені: Ю.М. Мельничук, Н.М. Костіна, В.Л. Смагін, А.М. Соколовська, Л.Н. Буркова, Г.А. Білецька та інші. Проте на сьогодні питання вдосконалення податкової системи, у тому числі з урахуванням усіх питань та умов ринкової економіки з постійними змінами законодавств та сучасною Євроінтеграцією є дуже актуальною [2].

Виклад основного матеріалу. Спостерігаючи зараз, податки – це найефективніший інструмент впливу держави на суспільне виробництво, а також його динаміку і структуру. Це виступає раціональним впливом на розвиток науки і техніки, масштаби соціальних гарантій населенню. Держава не може існувати за рахунок лише добровільних, благодійних надходжень. Вона повинна мати бюджет із стабільним джерелом надходжень, роль яких виконують, у першу чергу, податки. Звертаємо увагу, що податкова система має відображати конкретні умови країни: рівень розвитку економіки, соціальної сфери, зовнішньої і внутрішньої політики, традицій народу, географічне положення і безліч інших чинників. У зв'язку з цим склад податкової системи, структурні співвідношення окремих податків, порядок їх обчислення, форми розрахунків, організація податкової служби можуть значно відрізнятись в різних країнах [4].

Система оподаткування в Україні, як і будь-яка інша система, має свої недоліки: це і її нестабільність. Така нестабільність зумовлюється частими змінами в законодавчих актах, а це в свою чергу негативно впливає на розвиток підприємництва в цілому, і надто громіздка організація системи оподаткування, і надзвичайно ускладнені розрахунки окремих податків [1].

Податкова система України є однією із найскладніших у правовій системі, проте тенденція щодо її нестабільності спостерігається протягом багатьох років, бо це дуже впливає постійно змінне законодавство. Усі зміни в податковій системі хоч і направлені на вдосконалення, але вони не завжди працюють на її благо та на благо платників. Дивлячись на те, що податки беруть одну із найважливіших ролей на вплив суб'єктів господарювання, держава повинна допомагати розвитку та більш ефективному вдосконаленню податкової системи. Питання вирішення проблеми неефективності податкової системи має здійснюватися шляхом вивчення, аналізу та розробки більш ефективних методів законодавчої бази України, а також світового досвіду у сфері оподаткування [5].

У наш час проблема побудови саме ефективною податковою системи є однією із найбільш актуальних. Таке вирішення питання має здійснюватися шляхом вивчення і аналізу як існуючої законодавчої бази в державі, так і накопиченого у світі досвіду у сфері оподаткування. Створення податкової системи, адекватної потребам соціально орієнтованої конкурентоспроможної ринкової економіки, повинне передбачати, перш за все, комплексність та цілеспрямоване «портфельне» формування системи податків, а також наукове визначення податкового потенціалу і формування адекватної правової основи. Правильність формування та реалізації податкової системи визначається тим, наскільки цілеспрямовано вона вирішує комплекс поставлених завдань, пов'язаних із скерованістю економіки як системи, розвитком виробництва, підвищенням життєвого рівня населення [3].

Така система оподаткування в Україні, яка є в наш час, формувалась протягом багатьох років і, на жаль, поки що вона ще не є досконалою і не повністю відповідає вимогам часу. Насьогодні ще існують безліч неузгодженостей і протиріч окремих норм податкових законів, їх нестабільність, безсистемне надання пільг та перекручування суті податків. Усе це доводить, що й податковий тиск на платників податків необхідно знижувати [1].

Висновки. Аналіз системи оподаткування в Україні, її становлення й розвитку дає змогу зробити висновок про серйозні недоліки, що їй притаманні. І першим таким недоліком є те, що податкова система характеризується передусім фіскальною спрямованістю, що є основою для більшості змін, які вносяться до податкового законодавства. Водночас її регулююча функція не зорієнтована на стає економічне зростання. Значне податкове навантаження на виробництво та недостатнє податкове навантаження за використання природних ресурсів негативно впливає на розвиток економіки. Це не сприяє також посиленню позиції країни щодо податкової конкуренції, особливо враховуючи ті зміни, що відбуваються в податкових системах колишніх соціалістичних держав – нових членів ЄС, де в процесі проведення податкових реформ вдалося знизити податкове навантаження на капітал.

Принциповим недоліком податкового законодавства є наявність економічно необґрунтованих розбіжностей щодо визнання та оцінки доходів і витрат для визначення об'єкта оподаткування податком на прибуток та податком на додану вартість і нормативно-правовою базою бухгалтерського обліку в частині розрахунку фінансового результату, що унеможлиблює складання декларації про прибуток підприємств за даними бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел

1. Білик М. Д., Золотько І. А. Податкова система України: навч.-метод. посіб. для самост. вивчення дисципліни. К.: КНЕУ, 2000. 190 с.
2. Бородіна О. М., Бурлай Т. В., Горшкова Н. І., Гончар Н. Ю., Дубровський В.І. Конкурентоспроможність економіки України: стан і перспективи підвищення: моногр. Інститут економіки та прогнозування НАН України / І. В. Крючкова (ред.). К.: Основа, 2007. 488 с.
3. Афанасьєв Микола Васильович, Плоха Олена Борисівна. Економіка підприємства: навч.-метод. посіб. Харківський національний економічний ун-т. – Х.: ВД «Інжек», 2007. 320 с.
4. Трофімова Л.В. Податкова політика і податкова система. *Фінансове право*. 2015. С. 364–370.
5. Попова В.В. Удосконалення структурно-організаційної моделі податкової політики в умовах євроінтеграції. *Економіка. Фінанси. Право*. 2016. Вип. 11. С. 15–18.

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ У ПІСЛЯВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

*Карманикова І. Ю., студентка
Коляда Т. А., кандидат економічних наук, доцент
Державний податковий університет*

Сучасна податкова система виступає основним інструментом впливу держави на політико-економічні процеси та платників податків. Воєнний стан, спричинений повномасштабним вторгненням росії в Україну, викликав зміни у функціонуванні економіки та спричинив необхідність модернізації податкової системи.

Через повномасштабну війну в Україні, спад економіки, зростання дефіциту державного бюджету і Пенсійного фонду, Україна не може кардинально змінювати податкову систему шляхом реального, а не трансформованого зменшення кількості податків і зборів, зниження ставок по основних бюджетоутворюючих податках, введення пільгового оподаткування, стимулювання розвитку пріоритетних галузей економіки.

Основними недоліками української податкової системи є переважання фіскальної функції над регулюючою, яка не орієнтована на стале економічне зростання. Система оподаткування завжди чутлива до кардинальних економічних процесів та загальнополітичного становища в державі.

Внаслідок повномасштабного вторгнення, економіка країни зазнала досить потужного удару, оскільки діяльність господарств у деяких регіонах стала практично неможливою, а люди почали панікувати. Таким чином, сучасна дійсність життєздатності та функціонування підприємництва і бізнесу у воєнний період вимагає в даний час значної оптимізації та адаптації податкової системи й потребує вагомих змін її сутності та ідентифікації, конкретизації пропозицій щодо майбутнього подолання негативних наслідків, завданих воєнними діями. Було призупинено продажі депозитних сертифікатів, заборонено здійснювати торгівлю валютними цінностями та розраховуватися/отримувати транскордонні валютні платежі, крім випадків передбачених в обмеженнях.

Масштаби руйнівних наслідків вторгнення росії на незалежну територію України наразі оцінити неможливо, адже війна триває і з кожним днем їх стає все більше. Проте податківці повинні усвідомлювати, як чинні облікові та податкові зміни вплинуть на фінансову звітність підприємств. Окрім цього значний вплив мають кошти на рахунках НБУ, зібрані організаціями та громадянами на добровільній основі, станом на 24 березня сума досягала 13 млрд. грн., а також зібрані кошти з розміщення військових ОВДП у розмірі 8,1 млрд. грн. Насамперед

зазначимо, що на термін дії воєнного стану платники єдиного податку 1-ої та 2-ої групи (частка мікробізнесу – фізичні особи-підприємці) – звільняються від сплати єдиного податку і здавання податкової звітності з цього податку [1].

Так як, велика частка населення постраждала, втратила свої робочі місця та прийняла рішення покинути країну як біженці, це стало для України відтоком грошової маси та робочої сили, що потенційно негативно вплине на дохідну частину бюджету. Однак поки ведуться бойові дії держава змушена підтримувати фінансову сферу через пом'якшення податкових обмежень та зниження контролю за діяльністю підприємств. Система спрощеного режиму оподаткування також потребує удосконалення, так як спричиняє наступні проблеми: зниження мотивації до підприємницької діяльності, оскільки підприємці не зацікавлені в зміні свого статусу і втраті права використовувати спрощену систему оподаткування, що сповільнює розвиток їх діяльності та обсягів потенційних податкових надходжень.

Виклики теперішнього часу, з якими зустрілась Україна, надають можливість побудувати нову систему взаємовідносин держави і суспільства за допомогою науки, підвищити її значення як в посиленні обороноздатності країни, прийнятті суспільно-значущих рішень, так і в науково-технічному прогресі та інноваціях, також у формулюванні національних стратегій розвитку, воєнних доктрин і т.д. На сьогоднішній день обговорення радикальної податкової реформи призупинено. Війна не час для проведення експериментів. Однак, як би там не було, найголовнішим аспектом підсилення економіки України на теперішньому етапі в умовах війни є необхідним податкове реформування яке має відбуватись на всіх рівнях. Тому що під час війни так як ніколи потрібно знаходити поміркований баланс, щоб захистити бізнес та водночас мати змогу забезпечувати всім необхідним і армію, і громадян, і господарства. Утримувати обороноздатність слугує пріоритетом у цьому ланцюжку. Такий баланс пріоритетів можна знайти лише за певних умов що стосується залучення як практиків, так і науковців даної сфери [2, с. 77]. Важливою все ще є підтримка війська як основного чинника зростання податкової стійкості держави, що також сприяє ефективному протистоянню нападникові. У майбутньому необхідно застосувати оперативну дерегуляцію та оновлення державної політики в напрямку податкової та митної сфер.

Отже, в подальшому важливо звертати увагу на всі потенційні можливості використання засобів, у контексті підтримки економіки України, для суттєвого зменшення податкового тиску на вітчизняні підприємства та адаптацію здійснення оподаткування до умов воєнного стану. Коли прийде час перемоги України, варто запровадити суттєве зменшення податкового та адміністративного

навантаження на бізнес, що сприятиме більшій концентрації фінансів на обороті та утворить можливість подолання післявоєнних викликів податкової системи.

Список використаних джерел

1. Про роботу банківської системи та валютного ринку з 24 лютого 2022 року в умовах воєнного стану по всій території України. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pro-robotu-bankivskoyi-sistemi-ta-valyutnogo-rinku-z-24-lyutogo-2022-roku-za-umovi-voynenogo-stanu-po-vsiy-teritoriyi-ukrayini>

2. Музиченко Г.В., Коляда Т.А. Зростання ролі держави в регулюванні темпів соціально-економічного розвитку як індикатор інтеграції України в європейський простір. *Politicus*. 2022. Спецвипуск. С. 72-78.

УДК 336.2

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Карпюк М. С., студентка

Коляда Т. А., кандидат економічних наук, доцент

Державний податковий університет

Модернізація податкової системи є актуальною в будь-яких умовах, а в період воєнного стану вона може стати ще більш важливою. Зміни податкової системи можуть допомогти забезпечити необхідні ресурси для безпеки та захисту національних інтересів. Зокрема, важливо усунути податкові прогалини, удосконалити механізми збору податків, зборів та інших обов'язкових платежів, зменшити можливості ухилення від сплати податків, знизити податковий тягар на малий та середній бізнес та підтримати економічний розвиток країни.

В контексті викладеного, варто звернути увагу на зобов'язання нашої держави щодо реформування системи оподаткування, які були покладені на Україну в рамках Меморандуму про економічну та фінансову політику від 08 грудня 2022 року [1].

Зокрема варто звернути увагу на пункт 15 Меморандуму про економічну та фінансову політику від 08 грудня 2022 року, яким передбачено, вжиття таких заходів модернізації податкової системи України: 1) скасування мораторію на проведення податкових перевірок; 2) скасування спрощеної систему оподаткування із спеціальною двох відсотковою ставкою податку (вводилася на час дії воєнного стану); 3) забезпечення ефективного та повноцінного застосування реєстраторів розрахункових операцій (далі – РРО) у закладах роздрібною торгівлі (в тому числі застосування штрафних санкцій за порушення цих вимог); 4) впровадженням автоматичного обміну інформацією для цілей

оподаткування (Загальний стандарт звітності (CRS)); 5) вдосконалення системи адміністрування доходів.

Якщо останні два заходи є більш декларативними, то перші три є доволі чіткими та передбачають вжиття від Уряду певних кроків, зокрема підготовку та подання на розгляд Парламенту відповідних законопроектів з терміном виконання кінець січня 2023 року.

Виконуючи ці зобов'язання Кабінетом Міністрів України 31 січня 2023 року зареєстровано у Верховній Раді України проєкт Закону про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану (реєстр. № 8401 від 31.01.2023) [2].

Законопроект передбачає внесення змін до законодавства в частині обмеження з 01 липня 2023 року дії мораторію на проведення податкових перевірок, особливостей застосування спрощеної системи оподаткування у вигляді єдиного податку у розмірі 2 відсотків, норм щодо незастосування відповідальності за порушення вимог Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» тощо [2].

Такі заходи можуть мати як позитивні, так і негативні наслідки для воєнної економіки України.

Серед позитивних наслідків можна виділити такі: 1) підвищення надходжень до державного бюджету за рахунок здійснених контрольно-перевірочних заходів (податкові зобов'язання) і штрафних санкцій (забезпечить додаткові ресурси для фінансування воєнних потреб України); 2) забезпечення ефективного контролю за виконанням платниками податків податкового законодавства забезпечить загальність оподаткування та може позитивно вплинути на якість та достовірність інформації про надходження в бюджет; 3) посилення касової дисципліни. Скасування обмежень на застосування штрафних санкцій дозволить посилити контроль за використанням РРО, що сприятиме поліпшенню касової дисципліни, зменшенню можливості зловживання у сфері обігу готівки та забезпечити більшу точність при визначенні обсягів оподаткування; 4) скасування спрощеної системи оподаткування може забезпечити більшу прозорість та ефективність податкової системи, що позитивно позначиться на іміджі країни перед іноземними інвесторами та сприятиме залученню інвестицій в економіку України.

Що стосується негативних наслідків, варто відзначити такі: 1) збільшення податкового тягаря на бізнес та зниження його конкурентоспроможності; 2) збільшення адміністративного тягаря. Такі заходи можуть призвести до підвищення витрат на облік та звітність, особливо для малого та середнього бізнесу, збільшення витрат на обладнання та обслуговування РРО, а також на підготовку кадрів; 3) скасування спрощеної системи оподаткування може

створити додаткові адміністративні перешкоди для малих і середніх підприємств, що може позначитися на їхній рентабельності та зниженні зайнятості; 4) збільшення навантаження на податкову службу, призведе до збільшення видатків з боку бюджету; 5) ризики тінізації доходів. Підприємства можуть знову збільшити використання неофіційних розрахунків.

Таким чином, заходи модернізації податкової системи України, що вживаються відповідно до Меморандуму про економічну та фінансову політику від 08 грудня 2022 року матимуть, як позитивні, так і негативні наслідки для економіки нашої Держави. Для того, щоб забезпечити більш ефективне функціонування податкової системи та зменшити негативні наслідки для бізнесу від таких кроків, важливо забезпечити прозорість та об'єктивність фіскальних механізмів, достатній рівень захисту прав платників податків та запобігти можливому зловживанню податковою службою своїми повноваженнями. При цьому, важливо зберігати баланс між потребами держави та платниками податків, щоб не перевантажувати бізнес і не підірвати його конкурентоспроможність в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Меморандум про економічну та фінансову політику від 08 грудня 2022 року. Міністерство фінансів України. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/Loi_PMB\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/Loi_PMB(1).pdf) (дата звернення 19.02.2023).
2. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану (реєстр. № 8401 від 31.01.2023). Верховна Рада України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1636049> (дата звернення 19.02.2023).

УДК 336.22

ГАРМОНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Король А. В., аспірант

Тітенко З. М., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Дохідна частина будь-якої держави наповнюється завдяки податкових надходжень. Так, з періоду як Україна стала незалежною система оподаткування зазвала змін: від високого рівня податкових ставок та значного податкового тягара до скорочення основної кількості податкових стягнень і оптимізації пільг. Сьогодні саме завдяки податковим платежами наповнюється бюджет України більш ніж на 80%. Важливим чинником наповнення державного бюджету було і

залишається оподаткування. Саме тому реформи податкової системи являються пріоритетними для розвитку нашої країни.

Слід зазначити, що податкова реформа в Україні відбувається під впливом міжнародної податкової конкуренції, необхідності європейської податкової гармонізації та координації національної податкової політики в напрямі досягнення стратегічної мети, що полягає в інтеграції країни до ЄС. Тому реформування податкової системи України здійснюється з урахуванням сучасних тенденцій розвитку систем оподаткування зарубіжних країн, зокрема країн-членів ЄС. Для податкової системи України характерне переважання непрямих податків, що певним чином нівелює втрати бюджету внаслідок ухиляння від оподаткування. У країнах з ринковою економікою це співвідношення має певні особливості. Наприклад, у США, Японії, Великобританії, Канаді переважають прямі податки (зокрема, у США вони становлять 54,7%), у Франції – непрямі (56,6%), серед яких слід назвати податки на споживання (на додану вартість, продаж та обіг), акцизи, внески підприємців у фонди соціального страхування. Німеччина та Італія мають більш урівноважену структуру податків (частка непрямих податків у Німеччині становить 45,2%, в Італії – 48,9%) [1, с.137].

Згідно з даними МВФ, усі держави світу вжили пакети фіскальних заходів у відповідь на пандемію, які були скеровані на пом'якшення раптового падіння економічної активності фірм і домогосподарств, а також на збереження виробничого потенціалу. Більша частина заходів мають макроекономічний характер і зосереджені на підтримці ліквідності економіки. Основними напрямками фокусування антикризової політики сьогодні є ліквідність і платоспроможність – відповідність наявного навантаження можливостям функціонування в умовах скорочення ресурсів, а також забезпечення адаптивності та гнучкого реагування на зростаючу невизначеність [19]. Інші заходи включають в себе зменшення або відстрочку податків, пільгові позики, субсидії на виплату зарплат працівникам, одноразові і/або регулярні допомоги громадянам [2, с.190].

Як показав огляд світової практики, більшість країн впроваджують податкові стимули, які полягають у зниженні рівнів податкових ставок, відтермінуванні їх сплати або передбачають повне звільнення від сплати податків. Такі дії, звичайно, забезпечують базову підтримку для бізнесу й громадян і у майбутньому можуть прискорити економічне відновлення країни. Втім, надання податкових пільг і державної допомоги може істотно виснажити державні фінанси, збільшити дефіцити бюджетів і розміри державного боргу країн. Відповідно, перед урядами країн постають питання проведення податкових реформ з метою пом'якшення наслідків кризи та швидшого виходу економіки з неї.

Як зазначає ОЕСР, слід очікувати посилення прогресивної складової оподаткування, напрацьовувати єдині підходи до оподаткування в умовах

цифрової економіки, включно із запровадженням цифрового податку, посилення податкової дисципліни і вжиття додаткових заходів для боротьби з ухиленнями від сплати податків. ОЕСР дає рекомендації щодо максимізації корисності заходів протидії наслідкам кризи, а саме: обмеження їх у часі; спрямування на найбільш постраждалі від економічного шоку сектори економіки; адресування підтримки мікро-, малим і середнім підприємствам; недопущення дискримінації та встановлення прозорих критеріїв для набуття права на отримання підтримки [3, с.120].

Варто відмітити, що існує необхідність принципової зміни орієнтирів фінансової політики в Україні, і насамперед – податкової політики як однієї з її найголовніших складових. Це стосується недопущення зростання податкового навантаження на економіку; створення сприятливих умов для розвитку виробництва, приватного підприємництва, скорочення рівня тінізації капіталу; створення стабільної податкової системи, яка б забезпечувала ефективне функціонування економіки країни.

Список використаних джерел

1. Ткачик Ф. П. Удосконалення податкового контролю в Україні у контексті протидії ухиленню від оподаткування. *Економічний часопис XXI*. 2017. №. С. 133-139
2. Малахов В. А. Особливості державного регулювання соціальних процесів засобами непрямого оподаткування. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. 2014. Вип. 40. С. 182-191.
3. Пасічний М. Фіскальна результативність податкової системи України. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2018. № 3. С. 116-130.

УДК 336.64

НАРАХУВАННЯ ПДВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Котлар А. С., студентка

Іванова С. М., викладач

ВСП «Ірпінський фаховий коледж НУБіП України»

Повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України 24 лютого 2022 року призвело до введення воєнного стану в нашій країні. Тому, в Україні провадяться суттєві зміни до Податкового законодавства, що беззаперечно відобразилося й на фінансовому обліку.

З розвитком воєнних подій військові потреби та питання малого підприємництва набули більш чіткого змісту, у зв'язку з чим було прийнято низку нормативно-правових актів, якими встановлено такі податкові пільги [1]:

- зменшення ПДВ на внутрішні перевезення авіатранспортом із 20% до 7% до 31.12.2024;

- зниження ставки ПДВ з 20% до 7% для операцій з постачання та ввезення на митну територію України бензинів, важких дистилатів та скрапленого газу, на які встановлено нульову ставку акцизного податку, а також нафти або нафтопродуктів на період дії воєнного стану;

- звільнення від оподаткування ПДВ товари знищені (втрачені) внаслідок дії обставин непереборної сили у період дії воєнного, а також товари передані в державну чи комунальну власність, у тому числі на користь добровольчих формувань територіальних громад, а також надані на користь інших осіб для потреб забезпечення оборони України у період дії воєнного стану;

- звільнення від оподаткування ПДВ передачі (надання) товарів, у тому числі пального, на потреби Армії для забезпечення оборони України у період дії воєнного стану;

- звільнення від оподаткування ПДВ ввезення товарів на митну територію України у митному режимі імпорту суб'єктами господарювання, які зареєстровані платниками єдиного податку першої, другої та третьої групи, крім платників, які залишилися платниками ПДВ;

- звільнення від оподаткування ПДВ ввезення фізичними особами на митну територію України автомобілів легкових, кузовів до них, причепів та напівпричепів, мотоциклів, транспортних засобів, призначених для перевезення 10 осіб і більше, транспортних засобів для перевезення вантажів у митному режимі імпорту;

- звільнення від мита та ПДВ на товари, що імпортуються підприємствами для вільного обігу (крім алкогольних напоїв, тютюнових виробів) [2].

Зазначені звільнення від ПДВ застосовуються за умови, що товари не походять з росії.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що введення воєнного стану в Україні позитивно вплинуло на лібералізацію ринку та ефективність ведення господарської діяльності суб'єктів бізнесу. Разом з тим виникли асиметричні впливи на формування доходів підприємств та організацій. Саме останнє скоригувало зменшення державних доходів від недоотриманого від платників ПДВ після початку військової агресії з боку росії.

Список використаних джерел

1. Татарова М. Податки під час війни: все, що потрібно знати бізнесу. Економічна правда. 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2022/04/7/685375/>

2. Оносовський Д. Податки під час війни: що змінилося для бізнесу або адаптація податкового законодавства до умов воєнного часу. Liga Zakon. 2022. URL:

УДК 336.02

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Кушнір Д. Р., студентка
Коляда Т. А., кандидат економічних наук, доцент
Державний податковий університет

Оподаткування є фінансовою основою існування країни, воно вимірює здатність країни розвивати науку, освіту, культуру та освіту в глобальному економічному просторі, забезпечувати економічну безпеку та підвищувати суспільний добробут громадян. Після введення воєнного стану гостро постала проблема забезпечення податкових надходжень для стабілізації бюджету, тому відбувається внесення змін до Податкового кодексу України.

Так, індивідуальні промислові та комерційні домогосподарства, які обирають перший і другий види простих систем справляння податків, а також другий і третій типи самозайнятих осіб, мають право самостійно прийняти рішення про несплату індивідуальних внесків за найнятих працівників. Військова служба в Збройних Силах України [1]. Єдина ставка для третьої групи ФОПів-підприємців становить 2%. Річний дохід підприємців цієї групи не повинен перевищувати 10 мільярдів гривень. Виключається діяльність, пов'язана з торгівлею товарами народного споживання, гральним бізнесом, обміном валют, видобутком і реалізацією корисних копалин, банками, страховими компаніями, ломбардами, фізичними та юридичними особами-нерезидентами. Обмеження щодо кількості працівників не застосовуватимуться. Допомога армії. Від оподаткування звільняються підприємці, які передають майно Збройним Силам України, підрозділам територіальної оборони, іншим військовим організаціям та госпіталям. Благодійна допомога іммігрантам тощо не оподатковується. До складу видатків суб'єктів господарювання за підсумками 2022 року може бути включена допомога Збройним Силам України – майнова та грошова оцінка за наявності відповідних документів. Законом України № 2118-IX також передбачено, що для платників податків та податкових органів покладення контролю на контролюючі органи припиняється після закінчення строків, встановлених Податковим кодексом та іншими законодавчими актами.

Законом передбачено, що такі платники звільняються від відповідальності у разі несвоєчасного виконання податкових зобов'язань, наприклад, щодо сплати

податків, подання звітності, реєстрації у відповідному реєстрі податкових чи акцизних накладних, розрахунків коригування тощо. Відповідно до податкового законодавства платники податків зобов'язані виконати такі зобов'язання протягом трьох місяців з дня припинення або скасування воєнного стану в Україні.

Відповідно до Закону України № 2118-IX законодавець призупинив усі податкові перевірки, однак у наступному Законі № 2120-IX це було роз'яснено та дозволено контролюючому органу проводити фізичні та камеральні перевірки, якщо це про бюджет відшкодування. Така заборона діятиме на період дії воєнного стану та протягом чотирьох місяців з дня його припинення чи скасування [1].

Щодо земельного податку, то під час воєнного стану змінено порядок справляння податку. Отже, з 1 березня 2022 року до 31 грудня року, що настає після скасування воєнного стану, не справлятимуться та не сплачуватиметься земельний податок та орендна плата за земельні ділянки, що перебувають у державній та комунальній власності, паї, які розташовані в районах бойових дій або вже в Росія Перебуває на території, тимчасово окупованій збройними силами, визначені обласною військовою адміністрацією ділянки, усіяні вибухівкою та мають укріплення [1].

У 2022 податковому році екологічний податок не справляється та не сплачується з об'єктів, розташованих на територіях, де ведуться (або велися) бойові дії, або тимчасово окупованих Російською Федерацією територіях. Процентний вміст етилового ефіру в бутиловому ефірі або його сумішах; інших бензинах; інших оліях; важких дистиллятах; зріджених та інших газах; бутані, ізобутані.

Запроваджено особливу практику використання майна у податковій заставі. Таким чином, голова військово-цивільної адміністрації може прийняти рішення про накладення арешту на майно, що є предметом податкової застави, без застосування вимог статті 92 Податкового кодексу України. При цьому у разі оплатного вилучення майна такі кошти спрямовуються на погашення податкового боргу платника податків, майно якого вилучено

Щодо податку на додану вартість (ПДВ), то на період дії воєнного стану застосовується його ставка у розмірі 7% для імпорту та постачання на територію України бензину, дизельного палива, скрапленого газу та нафти. Також, не стягується податок на додану вартість на товари, які було передано військовим, правоохоронним органам для потреб забезпечення оборони держави та медичним закладам, знищено чи втрачено внаслідок дії обставин непереборної сили у період дії воєнного стану, та передано у державну чи комунальну власність .

Отже, після повномасштабного вторгнення Росії на українську територію, країна здійснила масштабні реформи, щоб полегшити податковий тягар на бізнес.

Законом про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо чинності правил на період воєнного стану передбачено застосування спрощеної системи оподаткування та право на добровільну сплату єдиного податку, внесено зміни до правил щодо звільнення від ПДВ у разі допомоги українській армії та немає правил коригування податку на прибуток для випадків допомоги, особливо для випадків лікарняних, серед інших змін.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>

УДК 336.221(045)

ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Лазбна А. Р., студентка

Скрипник Г. О., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Податкова система України відіграє важливу роль у формуванні державних доходів, протягом тривалого часу спостерігаються постійні зміни в податковому законодавстві, спрямовані на її вдосконалення та розвиток. Проте на сьогодні є гостра проблема в стабільності податкової системи України. Часті зміни в законодавстві спонукають платників податку на постійний моніторинг та аналіз чинного податкового законодавства. Незважаючи на реформи щодо податкового законодавства, сьогодні існують проблеми щодо ефективності функціонування податкової системи України, що зумовлено прогалинами в законодавстві та неефективністю нововведень.

Питання щодо стану сучасної податкової системи та напрямків її вдосконалення розглядалось такими українськими вченими: Ю.М. Мельничук, Л.В. Трофімовою, Т.В. Єфименко, Л.Н. Бурковою, Г.А. Білецькою та іншими. Проте проблема дослідження напрямків удосконалення податкової системи з урахуванням сучасних умов ринкової економіки у зв'язку з щорічними змінами законодавства України та сучасною євроінтеграцією України є надзвичайно актуальною.

На відміну від країн Європейського Союзу, податкова система України не є інструментом підвищення конкурентоспроможності держави, не сприяє

зростанню економічної активності суб'єктів господарювання. Існуюча система формування державних доходів відображає недосконалість перехідної економіки та має переважно фіскальний характер, тобто спрямована, в першу чергу, на поповнення державного бюджету. Ринкове реформування економіки супроводжувалося неодноразовими спробами вдосконалити податкову систему шляхом прийняття окремих законодавчих актів, що були недостатньо адекватними стану економіки, характерними рисами якої є структурні диспропорції, наявність значних обсягів тіньових оборотів, платіжна криза [1].

Верховна Рада України продовжує вносити зміни у законодавство, щоб підлаштувати його під реалії воєнного часу. Не стає винятком і оподаткування, адже під час війни як ніколи необхідно знайти розумний баланс, щоб підтримувати бізнес та водночас мати змогу забезпечувати всім необхідним і армію, і громадян.

15 березня 2022 року Верховна Рада України прийняла за основу та в цілому законопроект № 7137-д від 14.03.2022, який передбачає кардинальну податкову реформу на період воєнного стану. 17 березня вказаний Закон під № 2120-IX було опубліковано. Змін доволі багато, але ключовими з них, які стосуються саме оподаткування, на нашу думку, є наступні, згруповані по відповідним напрямкам.

1. Єдиний податок в 2 % без ПДВ майже для всіх

Найсміливішою та найбільш глобальною новелою, безсумнівно, є рішення про надання на період з 1 квітня 2022 до припинення/скасування дії воєнного стану права на використання спрощеної системи оподаткування бізнесу (ФОП та юридичним особам) з оборотом до 10 мільярдів гривень.

При цьому ставка єдиного податку для таких платників спрощеної системи оподаткування становитиме всього 2% від обороту без ПДВ, а не 3% з ПДВ чи 5 % без ПДВ, як зараз. Відповідно, подавати звітність з ПДВ по операціям постачання товарів, робіт та послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України, не потрібно буде. Жодних обмежень щодо кількості працівників також не буде.

2. Звільнення від сплати єдиного податку платників 1 та 2 груп

Також важливим рішенням є звільнення від сплати єдиного податку «спрощенців» 1 та 2 груп. Такі платники матимуть право не сплачувати єдиний податок. Декларацію за період несплати податку їм не потрібно буде заповнювати. Відповідні норми також діють з 1 квітня 2022 до припинення/скасування воєнного стану.

3. Звільнення від сплати ЄСВ, штрафів, пені та перевірок по ЄСВ

Приємним для ФОПів, осіб, що здійснюють незалежну професійну діяльність, та для членів фермерських господарств є рішення про звільнення їх від

сплати ЄСВ за себе. З 1 березня 2022 року і до припинення або скасування воєнного стану, а також протягом дванадцяти місяців після того, вказані особи мають право не нараховувати, не обчислювати та не сплачувати єдиний внесок за себе незалежно від того, отримують вони дохід чи ні.

Платники єдиного податку (в тому числі, юридичні особи) також мають право не сплачувати єдиний внесок за найманих працівників, призваних під час мобілізації на військову службу.

Крім того, в період дії воєнного стану та протягом 3 місяців після його припинення чи скасування платникам ЄСВ не нараховується пеня і до них не застосовуються штрафні санкції за несплату, неповну сплату або несвоєчасну сплату ЄСВ та за ряд інших порушень. Документальні перевірки правильності нарахування, обчислення та сплати єдиного внеску в цей період також не проводяться.

4. Звільнення від плати за землю та екологічного податку

На територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або які були тимчасово окуповані збройними формуваннями Російської Федерації (перелік таких територій буде визначати Кабмін) додатково встановлені наступні податкові пільги: звільнення від плати за землю (земельного податку та орендної плати за землі державної чи комунальної форм власності) за земельні ділянки, що розташовані на таких територіях, а також за ділянки, які визначені обласними військовими адміністраціями як засмічені вибухонебезпечними предметами та/або на яких наявні фортифікаційні споруди.

5. Відновлення фактичних та «відшкодувальних» перевірок та санкцій за виявлені в ході їх проведення порушення

Поряд з вищевказаними податковими послабленнями та пільгами законодавець дещо відновив контроль за дотриманням податкового законодавства. Змінами, що набули чинності 07.03.2022, у зв'язку з введенням воєнного стану було повністю зупинено проведення податкових перевірок: нові не могли розпочатись, а розпочаті підлягали зупиненню. Крім того, платники податків були звільнені від відповідальності за порушення податкових обов'язків (за відсутності такої можливості), а також від відповідальності за порушення законодавства про РРО [2].

Для реалізації сучасних цілей України щодо вдосконалення податкової системи слід провести податкову реформу, яка б включала в себе:

1) засоби автоматизації процесів оподаткування із залученням сучасних технологій;

2) поступову адаптацію сучасного законодавства України до законодавства Європейського Союзу;

3) скорочення витрат платників на сплату податків і їх адміністрування;

4) залучення іноземних інвестицій шляхом надання пільг на окремі види діяльності [3].

Підбиваючи підсумки, можна зробити висновок, що найгострішими проблемами сучасної податкової системи України є: складність та неузгодженість податкового законодавства, нестабільність норм щодо оподаткування, надмірне податкове навантаження з боку контролюючих органів та постійні конфлікти між контролюючими органами та платниками податків, дублювання повноважень контролюючих органів, відсутність реальних пільг для стимуляції ведення господарської діяльності, відсутність механізму залучення іноземних інвестицій тощо.

Список використаних джерел

1. Мельничук Ю. М. Реформування податкової системи: Перспективні напрямки наукової думки: Юриспруденція. Тернопіль. 2020. С. 75–79.

2. Новації трудового законодавства 2023. Добірка матеріалів від експертів liga zakon. url: https://biz.ligazakon.net/analytics/211542_podatkov-zmni-pd-chas-d-vonnogo- stanu-noviy-zakon (дата звернення 15.02.2023 р.)

3. Трофімова Л. В. Податкова політика і податкова система. Фінансове право. 2019. С. 364–370.

УДК 657.330.5

ПОДАТКОВІ ПОСЛАБЛЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Маринчук Е. П., студент

Чуницька І. І., доктор економічних наук, професор

Державний податковий університет

У сучасних складних економічних реаліях в умовах воєнного часу економіка країни змушена швидко адаптуватися. За даними Інституту KSE, через повномасштабне вторгнення прямі втрати української економіки сягають близько 113,5 мільярдів доларів [1]. На даний час Верховною Радою України прийнято ряд законів про внесення змін до Податкового кодексу України.

Вони спрямовані на підтримку бізнесу шляхом полегшення податкового тягаря, спрощення та вдосконалення правил оподаткування під час воєнного стану, полегшення умов щодо отримання та перевірок дозвільних документів, кредитування та компенсації для бізнесу, спрощення умов ведення бізнесу для ФОП, підтримки агробізнесу та харчового сектора промисловості, лібералізації трудових відносин і переміщення бізнесу, передбачає державну допомогу компаніям для переміщення установок і обладнання в безпечні зони, пошуку приміщень для розселення працівників.

У результаті маємо наступні зміни ПДВ на період дії законодавчого режиму воєнного стану: пільгова ставка ПДВ у розмірі 7% при імпорті та постачанні автомобільного бензину, важких дистилатів, скрапленого газу, нафти та сирих нафтопродуктів, отриманих з бітумінозних порід (мінералів); звільняються від оподаткування податком на додану вартість імпорт та постачання товарів оборонного призначення, операції з ввезення та постачання на митній території України спеціальних засобів індивідуального захисту та бронежилетів для утворених відповідно до законів України добровольчих формувань територіальних громад [2].

Зміни до спрощеної системи оподаткування: можливість для ФОП та юридичних осіб обрати спрощену систему оподаткування при граничному розмірі календарного доходу не більше 10 мільярдів гривень на рік за певних умов: є резидентом України, не провадить діяльність у сфері азартних ігор та лотерей, експорту та імпорту підакцизної продукції, видобування та реалізації корисних копалин (крім видобування підземних і поверхневих вод та надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення), обміну валют, зберігачі цінних паперів, страхові брокери, фінансові установи; немає обмеження щодо кількості працівників 3-ї групи; декларація з єдиного податку подається щоквартально із зазначенням місячного доходу, податок сплачується щомісячно, авансовим платежем, не пізніше 15 числа попереднього календарного місяця; ФОП та платники єдиного податку 1-ї та 2-ї групи мають право не сплачувати єдиний податок, декларація за цей період не заповнюється; для платників єдиного податку 3-ї групи (2% - замість 5%, платники ПДВ не є платниками ПДВ) обмеження обсягу доходу за рік не застосовується.

Зміни також торкнулися земельного податку та плати за землю державної та комунальної власності за землю та паї. Якщо вони розташовані на територіях ведення бойових дій, тимчасово окупованих територіях, усіяних вибухонебезпечними предметами територіях або ж на яких є фортифікаційні споруди, то з 01.03.2022 по 31.12 наступного за роком, у якому припинено воєнний, надзвичайний стан, земельний податок та плати за землю державної та комунальної власності та паї не нараховується та не сплачується.

Зміни щодо єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: ФОП, особи, які провадять незалежну професійну діяльність, та члени фермерського господарства мають право не сплачувати ЄСВ за себе; платники єдиного податку, які обрали спрощену систему оподаткування, ФОП (2-а, 3-я групи) та юридичні особи 3-ї групи платників єдиного податку можуть прийняти рішення про відмову від сплати ЄСВ за працівників, призваних під час мобілізації на військову службу в Збройних Силах України; на період дії

воєнного стану та 3 місяці після його припинення штрафи та пені за порушення у зв'язку зі сплатою ЄСВ не застосовуються.

Варто зазначити, що сьогодні в Україні створені певні стимули для допомоги Збройним Силам України через підприємницьку та благодійну діяльність. Пальне, передане військовим, передане як гуманітарна допомога, звільняється від податків і акцизів. Також можлива податкова знижка в розмірі 16% замість нинішніх 4% для пожертвувань неприбутковим організаціям. Операції з добровільної передачі коштів, товарів, у тому числі підакцизних, надання послуг ЗСУ, без попереднього або наступного відшкодування їх вартості не є операціями з продажу для цілей оподаткування [2, 3].

Отже, державне стимулювання розвитку окремих галузей економіки, спрощене та пільгове кредитування, запровадження пільгових умов для бізнесу та його податкового стимулювання, дерегуляція та лібералізація в умовах воєнного стану є надзвичайно важливими, оскільки сплата податків забезпечує функціонування економіки країни. Стабілізацію важливих сегментів економіки спричинить зниження податкового навантаження на суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел

1. Kyiv School of Economics. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-pryamih-zbitkiv-infrastrukturi-zrosla-do-113-5-mlrd-minimalni-potrebi-u-vidnovlenni-zruynovanih-aktiviv-nablizhayutsya-do-200-mlrd/>
2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану. Закон України № 2120-IX від 15.03.2022 р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>
3. Грабовська Н.В., Стояненко І.В. Особливості оподаткування бізнесу в Україні в умовах воєнного стану. *Modern problems in science : XIX international scientific and practical conference*. Vancouver, 2022. С. 200-203.

УДК 336.647

РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Найко М. В., студент

Біляк Ю. В., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Податки завжди були, є і будуть регулятивним інструменту економіки і виступати індикатором розвитку країни. Держава використовуючи інструмент податків може змінювати ставки податків та їх види і як наслідок створює стимулюючу або обмежуючу політику, чим прямо впливає на розвиток окремих

сфер або економіки в цілому. При відміні/зменшенні певних податків, іншими словами дати можливість залишити ці кошти на підприємстві, які будуть використані на розвиток виробництва. Керівництво держави через вплив на податкову політику може впливати на економічний розвиток. Бачення податків з точки зору держави повинне бути таким: встановити податки, які стимулюватимуть розвиток підприємництва, і в той же час будуть забезпечувати оптимальні надходження до бюджету для виконання функцій держави.

Нині наша податкова система є подібною до розуміння податків у розвинутих країнах Європи. Податкова політика була сформована з урахуванням європейського досвіду та відповідного законодавства, також були враховані аспекти податкової політики ГАТТ/СОР та досвіду інтернаціональних економічних організацій.

Але на відміну від наших західних сусідів «наша система податків» не створює умов для підвищення конкурентоспроможності держави, це можна назвати обмежуючою політикою оскільки не відбувається збільшення економічної активності суб'єктів господарювання. Діюча система формування дохідної частини бюджету є наслідком перехідної економіки та часто має фіскальний характер. Будь-які реформи ринкової економіки завжди супроводжувалося спробами поліпшити податкову систему через створення та прийняття окремих законів, що не відповідали тим економічним обставинам, через непогодженість окремих норм та наявність помітних обсягів тіньових оборотів.

В нашій податковій системі можна виокремити такі риси що негативно впливають на економіку:

- Однією з особливостей є фіскальна направленість, яка виступає ідеєю майже всіх реформ, що вносяться до відповідного законодавства;

- нормативно-правові акти щодо оподаткування є «заплутаними» та їх не можна назвати стабільними, деякі законодавчі норми – суперечать одна одній. Податки керуються не тільки законами, а і декретами «кабміну», указами президента через що і виникають певні проблеми. З вини наявності у законах норм непрямой дії велика частина сфери оподаткування підпорядковується підзаконними актами. З причини того, що податкові норми мають широку інтерпретацію при їх застосуванні, це не може позитивно впливати на економічну активність суб'єктів господарювання, «відштовхує» іноземний капітал;

- витрати на адміністрування деяких податків є нераціональними, бо їх неможливо покрити «прибутком держави» з них;

- механізм митно-тарифного регулювання не може своєчасно реагувати на зміни структури як української економіки так і економіки світу.

Перелічені «вади» спричинили певні труднощі систематичного характеру у системі оподаткування:

- тягар сплати податку до бюджету. Дана проблема виникла за таких причин: нестача продуктивних механізмів, які мали б забезпечити дотримання юридичними/фізичними особами виконання податкових обов'язків; політикою звільнення і реорганізації керуючими органами податкового зобов'язання з підприємців щодо надходжень до державної казни; процеси бюджетного припинення зобов'язань систематичного характеру, що є причиною котра не відповідає вчасній та потрібній кількості податкових надходжень, зараджують створенню у суспільстві думки щодо недбалої поведінки щодо податкових зобов'язань;

- загальне намагання уникнути оплати податків. В нашій країні причиною ухилення від сплати податків виступає характерна особливість, а саме, викривлення умов конкурентної боротьби внаслідок аритмічного поділу податків на підприємців; хабарництво; недовершеність законодавства в межах якого ведеться підприємницька діяльність, у тому числі податкового; загальне порушення норм законів платниками податків;

- бюджетна заборгованість з відшкодування так званого «ПДВ». Основними причинами, що ускладнюють виконання державою зобов'язань перед платниками ПДВ, є упущення законодавчих вимог, що регулюють процеси компенсації та пред'явлення неаргументованих запитів на «покриття» ПДВ та зменшення реальних сум податкових обов'язків;

- неритмічна податкова ноша, завдяки якій більша частина податкового тягарю покладена на свідомих платників, що не отримують податкових привілеїв.

Беручи до уваги вищезазначене можна підсумувати, що основою новацій податкової системи України повинне стати визнання того свідчення, що взагалі податкова система вже «притерлась» і не дивлячись всі свої «мінуси» не повинна розглядатись як така, що має підлягати радикальним реформам. Іншими словами, при створенні нової системи оподаткування повинно бути враховано досвід та основи наявної податкової системи та враховувати світові тренди зростання відповідних систем.

Отже, результативність податкових реформ буде залежати від якості рішення проблем гарантування продуктивного застосування фінансових ресурсів та безпосереднього зв'язку між кількістю державних доходів з податків та масштабом, рівню суспільних благ, що отримали податкові резиденти.

Список використаних джерел

1.Ференс О.М. Реформування податкової системи України. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_11350

2. Майстренко О. В. Реформування податкової системи України – як спосіб вирішення податкових колізій. URL:https://minjust.gov.ua/m/str_6905

3. Пресслужба Державної податкової служби України « Щодо основних новацій та перспектив податкового законодавства у 2023 році. URL: <https://tax.gov.ua/nove-pro-podatki--novini-/644122.html>

УДК 336.225

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ПОДАТКОВИХ ПЕРЕВІРОК ПІД ЧАС ВІЙНИ

Петрів М. В., студент

Мандрик І. Ю., студент

Синявська Л. В., кандидат економічних наук, доцент

Львівський національний університет природокористування

Впродовж 2022 року питання повернення ДПС до проведення податкових перевірок мало свою особливість.

Перший місяць воєнного - всі податкові перевірки були зупинені, законодавче визначення щодо подальшого контролю було відсутнє.

Другий місяць час воєнного стану проводилися всі фактичні перевірки (що пов'язано з обігом підакцизної групи товарів) та камеральні перевірки по відшкодуванню ПДВ.

Третій-четвертий місяці - до фактичних перевірок, камеральних з ПДВ додалися ще камеральні перевірки декларацій сільськогосподарських підприємств на спрощеній системі оподаткування.

Наступні місяці, з п'ятого по десятий воєнного стану - вже було відновлено всі камеральні перевірки, всі фактичні перевірки, документальні позапланові з питань:

- порушення валютного законодавства;
- наявності ліміту з ПДВ більш ніж на 100 тис грн;
- якщо розпочато процедури: припинення, реорганізації, ліквідації тощо.

На одинадцятий місяць війни розширився перелік документальних позапланових перевірок, і фактично наразі проводяться майже всі види позапланових.

Тобто, лише одинадцять місяців воєнного стану податкова змогла функціонувати без податкових перевірок, такий показник може свідчити про декілька фактів:

- основним інструментом для забезпечення сплати податків в бюджет все ж таки залишаються перевірки;

- платники податків не готові добровільно, без додаткового примусу сплачувати податки;

- зловживання платників податків відсутністю контрольних заходів;

- в Україні відсутня культура сплати податків, що здебільшого пояснюється тим, що платники податків не довіряють свої кошти розпорядникам державного бюджету;

- відсутність громадського контролю за розподіленням державного бюджету (коштів платників податків) породжує саме недовіру платників податків.

З урахуванням вище наведених фактів без податкових перевірок надходження до бюджету зменшувалось, тому логічним було зі сторони законодавця поступово здійснювати повернення до податкових перевірок.

Із офіційних даних про кількість перевірок ми можемо зробити висновок, про те, що саме позапланові перевірки є реальним контрольним інструментом податкової, так як саме найбільша кількість перевірок здійснюється саме позапланових [2].

Той факт, що протягом всього воєнного часу законодавець поступово відновлював проведення саме позапланових перевірок свідчить про те, що податкова для ефективного адміністрування (зборів) податків потребує саме перевірочних заходів.

Тому, бізнесу варто підготуватися до ефективного та якісного проходження податкових перевірок в 2023 році, оскільки, їх зменшення не передбачається.

На сайті ДПС вже опубліковано План-графік проведення документальних планових перевірок платників податків на 2023 рік.

Так, ДПС заявлено, що всього до плану-графіка включено 2 220 суб'єктів господарювання з обсягами задекларованих доходів за 2021 рік 1,3 трлн грн та розрахунковими втратами бюджету 11,5 млрд грн. Тобто, за результатами запланованих перевірок планується стягнути до бюджету:

- податку на прибуток - 3,3 млрд грн;

- ПДВ - 8,2 млрд гривень.

Якщо кількість запланованих стягнень поділити на кількість планових перевірок, то умовно середня сума за актом виходить - 5 180 180, 180 грн.

Отже, в 2023 році бізнесу варто очікувати значних донарахувань за наслідками перевірок.

Не дивлячись на те, що основними контрольними заходами все ж таки залишаються позапланові та фактичні перевірки, скоріше за все що й планові також будуть відновлені, про це свідчать такі фактори:

1. У зв'язку з критичними воєнними діями на нашій території, витрати держави збільшуються - на утримання оборонного комплексу, на соціальне

забезпечення населення (виплати ВПО тощо), на забезпечення військових, на відновлення критичної інфраструктури тощо.

2. Кількість платників податків зменшується:

- внаслідок виїзду громадян закордон та зменшення робочих підприємств - робочі місця скорочуються;
- відбувається бізнес міграція;
- підприємства, внаслідок військової агресії, знищуються, зупиняються
- індустрії, внаслідок простою, знищуються (цивільна авіація, туризм, пасажирські перевезення та ін.).

3. Виникає необхідність забезпечити додаткові джерела надходження коштів до державного бюджету.

Аналізуючи всі податкові тенденції, в найближчі п'ять років вся податкова політика буде спрямована на викорінення консенсусу на законослухняність. В цій частині вже обговорюються в парламенті підходи та ініціативи до впровадження непрямих методів оподаткування (оподаткування витрат а не доходів).

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України (із змінами та доповненнями) від 02.12.2010 № 2755-VI. К. : Алерта. Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
2. Податкові перевірки. URL: <http://www.dtkk.com.ua>.

УДК 336.22

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СПРАВЛЯННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

Прудніков Р.А., магістр

Тітенко З.М., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Податки на споживання є податками навколо яких ведеться велика кількість дискусій. Зважаючи на це, в країні виникає об'єктивна необхідність оцінки фіскальної ефективності та регулюючого потенціалу непрямих податків та усунення наявних проблем з метою підвищення їх значення.

В доходах бюджету частка прямого і непрямих оподаткування суттєво коливається. Так, структура надходжень з боку прямого оподаткування найчастіше є неоднорідною та зазнає змін. Дані коливання у структурі справляння податків тісно пов'язані з рядом проблем: недосконалої системи збору податків, частого ухилення від їх сплати, тінізація економічної діяльності та економіки в цілому, кризовий стан, який спіткає Україну на протязі декількох років.

Чого не скажеш про непряме оподаткування, яке займає вагому частку надходжень до бюджету. Так, ухилення від сплати непрямого податку майже неможливе, так як частка податку враховується зазвичай в ціну товару, що виробляється та продається на ринку.

Так, саме непряме оподаткування займає більшу частку доходу та є більш ефективним у фіскальному аспекті. Це пояснюється оподаткуванням споживання, яке є більш стабільним та мало гнучким на відніміну від оприбуткування. Непрямі податки не впливають на процеси нагромадження, але вони регресивні в соціальному аспекті і значно впливають на загальні процеси ціноутворення. Крім того, за допомогою специфічних акцизів можна впливати на структуру споживання.

У системі непрямих податків найбільшу фіскальну роль відіграють ПДВ та специфічні акцизи, однак всім без винятку непрямим податкам належить одна з провідних ролей у регулюванні товарообороту. У науковому середовищі ПДВ розглядають з наступних позицій: податок, який стимулює експорт; податок, який не створює перешкоди для зовнішньої торгівлі; як податок, який негативно впливає на товарооборот, у тому числі на товарооборот зовнішньої торгівлі [1, с.69].

Значна частина товарів і послуг ввозиться із-за кордону через відсутність власного виробництва, поряд із експортно-орієнтованою економікою в Україні наявна висока залежність від імпортованих товарів. Хоча прямий вплив на фіскальну ефективність ПДВ від такої ситуації мало відчутний, але опосередкований вплив є досить суттєвим, бо відсутність виробництва у власній країні й необхідність здійснення операцій імпорту виводить кошти із країни, на які можна розвивати власну економіку й тим самим створювати передумови для більшого нарощування сум ПДВ, у тому числі за рахунок його відшкодування та скорочення експорту [2].

Так, 2019-2021 рр. частка ПДВ з імпортованих товарів за є досить значною і в середньому становить понад 70%. В 2022 році ситуація є дещо іншою, оскільки в зв'язку із збройною агресією росії надходження від сплати податків суттєво зменшилися. Проаналізувавши надходження податку на додану вартість, можна зробити висновок, що показники, які відображають фіскальну ефективність ПДВ в аналізованому періоді, свідчать про те, що не зважаючи на наявність дестабілізуючих факторів, які були присутні за період 2019-2021 рр., частка податку зростає. Так, за рахунок податку на додану вартість в 2021 році було сформовано 32,3% дохідної частини зведеного бюджету України. Фіскальна значимість ПДВ у ВВП держави протягом досліджуваного періоду знаходиться має середнє значення 9,6%. Щодо ситуації у 2022 році то варто відмітити, що частка ПДВ становила лише 21,2% у структурі доходів, варто відмітити, що в

цілому у зазначеному році суттєво зменшилася частка податкових надходжень.

Саме податок на додану вартість є основним джерелом наповнення бюджету реалізуючи свою фіскальну функцію. Стимулююча функція ПДВ проявляється за допомогою системи податкових пільг та варіації відсоткових ставок, як наприклад, у зовнішньоекономічній діяльності, шляхом застосування нульової ставки ПДВ на експортну продукцію.

Нинішній механізм справляння ПДВ є недосконалим і повинен надалі реформуватися, дотримуючись досвіду країн ЄС. Для цього необхідно надалі поліпшувати законодавство у сфері ПДВ та адаптувати його до вимог ЄС. Це один із найважливіших та вирішальних напрямів трансформації ПДВ. Він повинен охоплювати діяльність влади на усунення неякісних властивостей даного законодавства, забезпечивши стабільність правового поля. Успішність майбутньої інтеграції законодавства у сфері ПДВ до вимог ЄС значною мірою залежить від виконання Україною Угоди про партнерство та співробітництво між нашою країною і ЄС, а також це стане запорукою інтеграції країни до європейської спільноти [3, с.255].

Отже, непрямі податки займають провідне місце в надходженнях до бюджету, так як вони є податками на споживання та охоплюють широке коло операцій. Так, непрямі податки займають більшу часту в надходженнях до бюджету, вони сповна виконують своє фіскальне призначення та мають значний вплив на економіку країни.

Список використаних джерел

1. Бутенко В.В., Дідик А.О. Співвідношення прямих та непрямих податків під час формування доходів зведеного бюджету України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія економічні науки*. 2018. № 30. С. 68-72.
2. Козинець І.Г., Кравченко О.В., Simplified taxation system in ukraine: advantages and disadvantages, 2020 №3. URL: http://www.lsej.org.ua/3_2020/60.pdf
3. Демченко О.П. Оцінка ефективності податкового контролю. *Приазовський економічний вісник*. 2019. № 4 (15). С. 253-257.

ТРАСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ТОВАРІВ КРИТИЧНОГО ІМПОРТУ

Савченко Н. Л., аспірантка

*Боярова О. А., кандидат економічних наук, доцент кафедри
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

З-за сучасних кондицій питання обліку податку на додану вартість за експортними та імпортними послугами та імпортними операціями товарів критичного імпорту має домінуюче значення як для суб'єктів господарювання, які здійснюють облік операцій з ПДВ, так і для держави, оскільки воєнні дії на території України де-факто паралізували вітчизняний бізнес та промисловість, включаючи експорт товарів.

У відповідності з чинним законодавством, операції, які взаємопов'язані з експортом товарів та послуг, оподатковуються ПДВ за нульовою ставкою, де облік таких операцій зобов'язаний відповідати встановленим нормативним вимогам, тому потребує врахування певних нюансів. Через постійні зміни, які відбуваються з-за даних умов в податковому законодавстві, обчислення податку на додану вартість являється досить складним та проблематичним. Труднощі через специфічні особливості оподаткування ПДВ послуг в зовнішньоекономічній діяльності проявляються і в правозастосовній практиці, де даний стан спричинений нормотворчою турбулентністю, яка спостерігається з-за умов воєнного стану.

У відповідності з п.п. «в» п. 185.1. ПКУ, об'єкт оподаткування ПДВ – це операція, яка взаємопов'язана з ввезенням товарів в Україну. Згідно із п. 206.2 Податкового кодексу України, операції з поставки товару в Україну оподатковуються податком на додану вартість за ставкою, що становить 20%, де виключенням являються лікарські засоби та вироби медичного призначення, для яких ставка оподаткування встановлена на рівні 7%. Експорт та імпорт окремих товарів в умовах воєнного стану здійснюється з урахуванням передбачених законодавством обмежень, насамперед, у відповідності до Постанови КМУ «Про перелік товарів критичного імпорту» від 24.02.2022 р. № 153, у якій визначено перелік товарів, які належать до критичного імпорту, зокрема оплата товарів (продукції, послуг, витрат), які взаємопов'язані із перевезенням пасажирів, вантажів; послуги із зберігання товару на складах за кордоном та пов'язані з цим інші супутні витрати тощо.

В Україні з початку повномасштабного вторгнення росії відбулося скорочення імпорту не тільки через логістичні проблеми та зменшення попиту, а

й через заборону на некритичні імпорتنі операції, яка була імплементована НБУ з метою уникнення волатильності валюти.

Базові положення до 24.02.2022	Зміни у ПКУ від 01.04.2022	Зміни у ПКУ від 01.07.2022
<p>Операції з ввезення фізичними особами на митну територію України автомобілів легкових, кузовів до них, причепів та напівпричепів, мотоциклів, транспортних засобів, призначених для перевезення 10 осіб і більше, транспортних засобів для перевезення вантажів у митному режимі імпорту оподатковуються митом, ПДВ (20%) та акцизним податком.</p>	<p>Звільнення від оподаткування митом, ПДВ, акцизним податком операції з ввезення фізичними особами на митну територію України автомобілів легкових, кузовів до них, причепів та напівпричепів, мотоциклів, транспортних засобів, призначених для перевезення 10 осіб і більше, транспортних засобів для перевезення вантажів у митному режимі імпорту.</p>	<p>Скасування звільнення від оподаткування ПДВ, акцизним податком операції з ввезення фізичними особами на митну територію України автомобілів легкових, кузовів до них, причепів та напівпричепів, мотоциклів, транспортних засобів, призначених для перевезення 10 осіб і більше, транспортних засобів для перевезення вантажів у митному режимі імпорту.</p>
<p>Операції з ввезення товарів на митну територію України у митному режимі імпорту суб'єктами господарювання, які зареєстровані платниками єдиного податку першої, другої та третьої групи оподатковуються ПДВ за ставкою 20%.</p>	<p>Від оподаткування податком на додану вартість звільняються платники ЄП першої, другої та третьої групи, крім фізичних та юридичних осіб, які обрали ставку ЄП 3% доходу, що ввозять товари на митну територію України в митному режимі імпорту.</p>	<p>Скасування звільнення від оподаткування ПДВ операцій з ввезення товарів на митну територію України у митному режимі імпорту суб'єктами господарювання, які зареєстровані платниками єдиного податку першої, другої та третьої групи.</p>
<p>Платниками єдиного податку третьої групи, які застосовують особливості оподаткування, встановлені п.п 9.3 9 підрозділу 8 розділу ХХ, не можуть бути суб'єкти господарювання, що здійснюють виробництво, експорт та імпорт, продаж підакцизних товарів (у тому числі і імпорт автомобілів легкових, кузовів до них, причепів та напівпричепів, мотоциклів, транспортних засобів, призначених для перевезення 10 осіб і більше, транспортних засобів для перевезення вантажів та діяльності фізичних осіб, пов'язаної з роздрібною торгівлю підакцизними товарами).</p>	<p>Платниками єдиного податку третьої групи, які використовують особливості оподаткування, встановлені п.п 9.3 9 підрозділу 8 розділу ХХ, можуть бути суб'єкти господарювання, що імпортують автомобілі легкові, кузова до них, причепи та напівпричепи, мотоцикли, транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше, транспортні засоби для перевезення вантажів та діяльності фізичних осіб, пов'язаної з роздрібною торгівлю підакцизними товарами.</p>	<p>Заборона для платників ЄП 3 групи здійснення імпорту автомобілів легкових, кузовів до них, причепів та напівпричепів, мотоциклів, транспортних засобів, призначених для перевезення 10 осіб і більше, транспортних засобів для перевезення вантажів.</p>

Рис. 1. Зміни до Податкового Кодексу України у період від 24.02.2022 до 01.07.2022 р.

Примітки: сформовано автором на основі джерела: [5].

На підставі постанови КМУ № 153 від 24.02.2022 «Про перелік товарів критичного імпорту» [1] і постанови КМУ № 289 від 16.03.2022 «Деякі питання товарів критичного імпорту» [2] надається дозвіл на імпорт тільки «критичних товарів» зі спеціального переліку.

У відповідності до Постанови № 814 від 22 липня 2022 року Урядом були внесені зміни до Постанови № 153, де даними змінами було переглянуто список робіт, послуг, прав інтелектуальної власності, які підлягають реалізації та за імпортом яких НБУ асекурує належні умови для здійснення переказів [3].

Згідно із нововведеннями перелік товарів критичного імпорту фактично було скасовано в липні 2022 року, однак перелік послуг критичного імпорту залишився чинним (перелік послуг, робіт, прав інтелектуальної власності, інших немайнових прав, призначених для продажу (оплатної передачі), за операціями з імпорту яких рекомендовано НБУ забезпечити здійснення переказів) [4].

За час війни до Податкового кодексу України двічі вносились зміни стосовно головних аспектів оподаткування. Проаналізуємо головні відзначені зміни, що відбулись від 24 лютого 2022 року до 1 квітня 2022 року, а також у період від 01.04.2022 р. до 01.07.2022 р., що відображено в рисунку 1 [5].

Постановою КМУ № 291 від 16 березня 2022 року «Про внесення змін до постанов КМУ від 2 грудня 2015 р. № 1153 і від 7 березня 2022 р. № 216» на період дії воєнного стану визначається звільнення від оподаткування ПДВ операції із ввезення на митну територію України у режимі імпорту, постачання та цільового застосування лікарських засобів безпосередньо на митній території України, медичних виробів та допоміжних засобів до них [6].

Через сучасні кондиції для асекурації стійкості та обороноздатності на усіх фронтах потрібною являється гуманітарна допомога, що найчастіше є імпортованою. У зв'язку з цим для полегшення та пришвидшення ввезення потрібних товарів від донорів був сформований відповідний спрощений порядок ввезення. Також, основним з-за даних кондицій являється забезпечення паливом як потреб простих громадян, так і потреб Збройних Сил України та інших військових угруповань. Тому, на період дії режиму воєнного стану, операції з постачання на митній території України та ввезення на митну територію України бензину та газу, що використовується як пальне для транспортних засобів, оподатковуються ПДВ у розмірі 0,00 євро за 1000 літрів, а нафта або нафтопродукти оподатковуються за ставкою у розмірі 7 % [7].

Таким чином, облік і оподаткування імпортних операцій товарів критичного імпорту в умовах війни зазнали певних змін. Зміни в оподаткуванні ПДВ підприємств, що займаються ЗЕД торкнулись підприємств, що обслуговують військові процеси та займаються перевозкою товарів для військових. Очевидно,

що окремі аспекти оподаткування експортно-імпортних операцій до та після введення воєнного стану кардинально відрізняються, оскільки щодня оновлюються та доповнюються законодавчі та нормативно-правові акти, що регулюють реалізацію ЗЕД, в залежності від ситуацій, що проявляються під час війни, які надзвичайно складно спрогнозувати. У зв'язку з цим потрібним являється швидке реагування на усі події, що так чи інакше можуть здійснити вплив на економічний та суспільний стан як України, так й інших держав.

Список використаних джерел

1. Про перелік товарів критичного імпорту: Постанова КМУ від 24.02.2022 р. №153 // Відомості ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 25.02.2023).
2. Деякі питання критичного імпорту: Постанова КМУ від 16.03.2022 р. №289. // Відомості ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/289-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 25.02.2023).
3. Болдовська К., Ткаль Я., Гузь М. Особливості нарахування та обліку податку на додану вартість за експортними та імпортними операціями суб'єктів господарювання. *Економіка та суспільство*, 2022, № (46). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-5> (дата звернення: 25.02.2023).
4. Зоріна О. А. Оподаткування імпорту під час війни: бути чи не бути? Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні економічні відносини. Сталий розвиток України в умовах глобалізації та європейської економічної інтеграції: проблеми, перспективи, ефективність. Фенікс-2022». 2022. С 107–108. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/57285/1/Conference_NTU_KhPI_2022_Mizhnarodni_ekonomichni_vidnosyny.pdf#page=107 (дата звернення: 25.02.2023).
5. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо перегляду окремих пільг з оподаткування: Закон України від 21.06.2022 № 2325-IX // Відомості ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2325-IX#Text> (дата звернення: 25.02.2023).
6. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2022 р. № 153 та визнання таким, що втратив чинність, пункт 1 постанови Кабінету Міністрів України від 16 березня 2022 р. № 289: Постанова від 7 липня 2022 року № 761 // Відомості КМУ. URL: <https://document.vobu.ua/doc/13744> (дата звернення: 25.02.2023).
7. Які спрощення для ввезення гуманітарки діють під час війни. Тижневик «Головбух». 2022. URL: <https://www.golovbukh.ua/news/29786-yak-sproshchennya-dlya-vvezennya-gumantarki-dyut-pd-chas-vyni> (дата звернення: 25.02.2023).

СУТНІСТЬ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ

Сіднєва Л. С., Бронішевська А.І., студентки
Шевченко Н. Ю., кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Податкова політика держави є складовою частиною економічної політики, яка базується на сукупності юридичних актів, що встановлюють види податків, зборів та обов'язкових платежів, а також порядок їх стягнення та регулювання.

Держава самостійно проводить податкову політику, виходячи із завдань соціально-економічного розвитку.

Податкова політика визначає суть, структуру та роль системи оподаткування. Важливою умовою проведення ефективної податкової політики є її стабільність і передбачуваність, завдяки чому у підприємств виникає можливість планувати господарську діяльність та правильно оцінювати ефективність прийнятих рішень.

Цілі податкової політики:

- *Фінансова ціль.* Забезпечення потреб усіх рівнів влади у фінансових ресурсах, достатніх для проведення економічної і соціальної політики, а також для виконання відповідними органами влади покладених на них функцій.

- *Економічна ціль.* Досягнення гнучкого економічного розвитку країни, регіонів, муніципальних утворень, окремих суб'єктів господарювання. Регулювання економіки – прояв розподільчо-регулюючої функції податків через використання податкових режимів для накопичень та інвестицій, співвідношення прямих і непрямих податків, визначення крайніх меж податкових вилучень для окремих галузей і сфер діяльності.

- *Соціальна ціль.* Згладжування нерівності в рівнях доходів населення, що виникає в процесі ринкових відносин. Дана мета податкової політики безпосередньо пов'язана з соціальною функцією податків і виявляється через прогресивне оподаткування, встановлення межі податкових вилучень для окремих прошарків і класів населення, співвідношення прямих і непрямих податків [1].

Податкова політика ведеться виходячи з певних принципів, що відображають її завдання. Основне завдання полягає у встановленні такого рівня оподаткування у державі, за якого розвиватиметься підприємницька діяльність і надходження до бюджету коштів буде достатньо для задоволення державних потреб. А ефективність проведення податкової політики, в свою чергу, залежить від ступеня її відповідності потребам соціально-економічного розвитку країни та інтересам широкого загалу. Тому суть основних принципів податкової політики

полягає у наступному:

- рівень податкової ставки повинен встановлюватися з урахуванням можливостей платника податку, тобто рівня його доходів;
- оподаткування доходів має носити однократний характер. Багатократне обкладення доходу або капіталу неприпустиме;
- сплата податків має носити обов'язковий характер. Податкова система не повинна залишати сумнівів у платника податків в неминучості платежу. Система штрафів, санкцій і громадська думка в країні повинні бути сформовані таким чином, щоб несплата або несвоєчасна сплата податків були ще менш вигідні платникові, ніж вчасне і чесне виконання зобов'язань перед бюджетом;
- система і процедура сплати податків повинні бути простими, зрозумілими і зручними для платників податків і податкової адміністрації;
- податкова система має бути гнучкою і такою, що швидко адаптується до мінливих економічних і суспільно-політичних потреб;
- податкова система має забезпечувати перерозподіл створюваного валового внутрішнього продукту і бути ефективним інструментом державного регулювання економічної політики [2, ст.2].

Податкову політику, які діяльність держави у сфері встановлення і стягнення податків розглядають у широкому і вузькому планах. У вузькому плані вона охоплює діяльність держави тільки у сфері оподаткування — встановлення видів податків, платників, об'єктів, ставок, пільг, термінів і механізму зарахування в бюджет [3, ст. 5].

Податкова політика ведеться, виходячи з певних принципів, що відображають її завдання. Основне завдання полягає у встановленні такого рівня оподаткування у державі, за якого розвиватиметься підприємницька діяльність і надходження до бюджету коштів буде достатньо для задоволення державних потреб.

Список використаних джерел

1. [https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/%25D0%259D%25D0%25BE%25D0%25B2%25D0%25B0%25D1%258F%2520%25D0%25BF%25D0%25B0%25D0%25BF%25D0%25BA%25D0%25B0%2520\(2\)/page17.html&ved=2ahUKEwjZxNbYx5_9AhWJCewKHfInBYE4FBAWegQICB AB&usg=AOvVaw0L1WHi8q0stEUIACgQSdgx](https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/%25D0%259D%25D0%25BE%25D0%25B2%25D0%25B0%25D1%258F%2520%25D0%25BF%25D0%25B0%25D0%25BF%25D0%25BA%25D0%25B0%2520(2)/page17.html&ved=2ahUKEwjZxNbYx5_9AhWJCewKHfInBYE4FBAWegQICB AB&usg=AOvVaw0L1WHi8q0stEUIACgQSdgx)
2. <http://referaty.com.ua/ukr/details/20529/2/>
3. <https://core.ac.uk/download/pdf/84825033.pdf>

ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

Тістол А. В., студентка

*Лазарєва О. А., доктор економічних наук, професор
Чорноморський національний університет імені Петра Могили*

Формування сучасної податкової системи в Україні є актуальною темою, яка безпосередньо впливає на розвиток нашої економіки та добробут наших громадян. Сучасна податкова система повинна бути прозорою, простою та ефективною. На жаль, на сьогоднішній день податкова система України має багато недоліків, які не дають змоги реалізувати повний потенціал нашої економіки.

Першим варіантом реформування податкової системи може бути зменшення податкового тягара на бізнес. Надмірний рівень оподаткування важко-утримуваний для бізнесу, зокрема для малого та середнього. Потребує необхідності вивчення питань щодо розгляду можливості зниження ставок податків, зменшення податкових платежів та виведення з тіні сірої зони економіки.

Другим варіантом є забезпечення справедливості та прозорості в податковій системі. Наразі деякі суб'єкти господарювання, зокрема ті, що належать до монополій, можуть уникати сплати податків, використовуючи різні приховані схеми та ухилення. Така практика призводить до нерівності у сфері оподаткування та порушує конкурентне середовище в цілому. Щоб забезпечити справедливість в податковій сфері, необхідно розглянути можливість введення спеціальних податкових ставок та обмежень для монопольних компаній, а також посилення контролю та відповідальності за ухилення від сплати податків.

Третім варіантом є запровадження введення електронного податкового адміністрування для спрощення процедури сплати податків. Це означає використання сучасних технологій для автоматизації процесу збору та обробки інформації про податкові платежі. Зокрема, можна створити спеціальну онлайн-платформу, яка дозволить суб'єктам господарювання здійснювати електронну подачу звітності та сплату податків, що значно спростить процедуру та зменшить час на її виконання.

Крім того, можна зменшити кількість різноманітних податків та зборів, замінивши їх одним, загальним податком на додану вартість (ПДВ). Це дозволить уникнути труднощів, пов'язаних зі сплатою різних податків та зборів, та спростить процедуру для суб'єктів господарювання як і в сфері економіки, так і в інших сферах.

Також важливим є врахування інтересів малих та середніх підприємств, яким важко витримувати високі податкові навантаження. Для цього можна ввести спеціальні пільги та знижки для таких суб'єктів господарювання.

Четвертий варіант є розробка спеціальних податкових ставок та обмежень для монопольних компаній. Ці заходи допоможуть забезпечити справедливість в оподаткуванні та підтримати конкурентну середу. Основні монопольні компанії в Україні зазвичай мають значний вплив на ринок, і це дозволяє їм використовувати свою позицію для уникнення сплати податків та інших обов'язків перед державою. Одним з можливих заходів є введення спеціальних податкових ставок для монопольних компаній, які зменшать витрати на оподаткування та збільшать конкуренцію на ринку.

Другим заходом є обмеження монопольних компаній у використанні різних лазівок та ухилення від сплати податків. Наприклад, можна ввести обмеження на використання деяких видів договорів, які дозволяють компаніям уникнути сплати податків або знизити їх розмір.

Третім заходом є посилення контролю та відповідальності за ухилення від сплати податків. Для цього можна ввести більше механізмів контролю, таких як перевірки, аудити та інші процедури, які дозволять виявляти та карати компанії, які ухиляються від сплати податків.

П'ятий варіант – це підвищення контролю та відповідальності за ухилення від сплати податків та інших фінансових зобов'язань, що забезпечить більш ефективну боротьбу з корупцією та підвищить довіру до податкової системи в цілому.

Перш за все, підвищення контролю допоможе уникнути ситуацій, коли компанії уникають сплати податків та інших фінансових зобов'язань, що завдає значних збитків державному бюджету та шкодить економіці в цілому. Для цього можна ввести більше механізмів контролю, таких як перевірки, аудит та інші процедури, які дозволять виявляти компанії, які ухиляються від сплати податків. Друге, підвищення відповідальності за ухилення від сплати податків може бути ефективним способом боротьби з корупцією, з діями, пов'язаними з легалізацією (відмиванням) доходів. Корупція в податковій системі є серйозною проблемою, яка підриває довіру до державних інституцій та завдає значних збитків економіці. При цьому, відповідальність за корупційні дії повинна бути належним чином закріплена в законодавстві та суворо каратися.

Отже, формування сучасної податкової системи в Україні має бути спрямоване на забезпечення ефективності, справедливості та прозорості. Для цього необхідно розглянути різні варіанти, такі як спрощення процедури сплати податків, забезпечення справедливості для монопольних компаній та зменшення податкового навантаження на малі та середні підприємства, підвищення контролю

та відповідальності за ухилення від сплати податків та інших фінансових зобов'язань.

Список використаних джерел

1. Федосова В. М. Податкова система України. К.: Либідь, 1994. С. 42 - 43.
2. О. М. Тимченко, Ю. В. Сибірянська, С. М. Кокшарова, А. В. Пислиця, М. Б. Кондратенко. Податкова система України. Київ. 2012. С. 45 - 48.

УДК 336.2

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Токарчук О. Л., студентка

*Коляда Т. А., кандидат економічних наук, доцент
Державний податковий університет*

Податкова система є важливим інструментом регулювання соціально-економічного розвитку країни, який забезпечує формування дохідної частини бюджету, здатний стимулювати розвиток економіки та забезпечувати фінансування надання суспільних благ та послуг. У зв'язку з цим, формування ефективної та сучасної податкової системи є надзвичайно важливим завданням для України. Досвід провідних країн світу свідчить, що інноваційні підходи до формування податкової системи є ключовим чинником її ефективності та прозорості.

Задля побудови ефективної податкової системи в Україні варто визначити основні проблеми функціонування, щоб якомога краще застосувати світовий досвід у даній сфері. Із основних проблем можна виділити:

- низький рівень податкової культури серед населення та бізнесу, що призводить до несплати податків та збитків державному бюджету;
- відсутність прозорості щодо спрямування податкових коштів;
- недостатній рівень цифровізації процесів збору та обробки податкової інформації, що ускладнює сам процес та спричиняє утворенню різних корупційних схем.

Дані проблеми складні, але їх можна вирішити опираючись на світовий досвід шляхом реформування податкової системи, покращення прозорості та боротьби з корупцією.

Так, прикладом для України може виступити Нова Зеландія, податкова система якої має низький рівень складності та високу автоматизацію і цифровізацію, що здатне мінімізувати допущення помилок, як зі сторони платників податків, так і зі сторони контролюючих органів, а також забезпечити прозорість системи.

Що стосується податкової системи Швейцарії, то вона є соціально-орієнтованою. Система соціальних гарантій постає основою загального добробуту суспільства, адже може існувати і розвиватися тільки за рахунок податків і ефективно функціонуючої системи їх розподілу [1, с.75].

Данія належить до країн з великими ставками податків, що обумовлено високим рівнем доходів громадян. А оскільки податки йдуть в основному на соціальне забезпечення, то рівень ухилення від сплати мінімальний. Так, все те, що громадяни сплачують у державний бюджет повертається їм у вигляді безкоштовної та якісної медицини, безкоштовного навчання у школах та університетах. Податок на прибуток фізичних осіб є прогресивним, оподаткування залежить від категорії доходу, наприклад, дохід від інвестицій або дохід від заробітної плати [2].

На даному етапі розвитку Україна стикається зі складнощами щодо формування ефективної податкової системи, яка була б справедливою та стимулювала розвиток бізнесу та економіки в цілому. Однак, на шляху до досягнення цих цілей стоїть чимало проблем, таких як високий рівень корупції, недостатнє законодавче регулювання, складні процедури оподаткування, низький рівень податкової культури та інші. Вирішенням цих проблем є застосування світового досвіду. Наприклад, електронне подання декларацій та сплата податків, соціально-орієнтованість податкової системи, забезпечення відкритості та прозорості задля боротьби з корупцією та створення нової законодавчої бази оподаткування.

Список використаних джерел

1. Музиченко Г. В., Коляда Т. А. Зростання ролі держави в регулюванні темпів соціально-економічного розвитку як індикатор інтеграції України в європейський простір. *Politicus*. 2022. Спецвипуск. С. 72-78.
2. Офіційний сайт Організації економічного співробітництва та розвитку. URL: <https://www.oecd.org/>

РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

*Шолдан А. С., студент
Бадюк Л. А., викладач вищої категорії
ВСП «Немішайвський фаховий коледж НУБіП України»*

Війна, яка випробовує економічну потужність країни, надзвичайно загострила проблему наповнення державного бюджету. Більшу частину зовнішньої фінансової допомоги від початку військової агресії становили кредити на пільгових умовах. Але покладатись потрібно насамперед на власні ресурси, адже зовнішня допомога може бути недостатньою або нерегулярною. Пріоритетом реформування податкової системи має бути більш рівномірний розподіл податкового тягаря, а також створення стимулів для збільшення виробництва товарів і послуг. Низька ефективність та нерівномірно, несправедливо розподілене навантаження у вигляді прямих податків є ключовою проблемою української податкової системи.

Податки є складною й надзвичайно впливовою на всі економічні явища та процеси фінансовою категорією. З одного боку, податки - фінансове підґрунтя існування держави, мірило її можливостей у світовому економічному просторі щодо безпеки, розвитку науки, освіти, культури, суспільного добробуту громадян. З іншого боку, податки - знаряддя перерозподілу доходів юридичних і фізичних осіб у державі, їх мобілізація й використання зачіпає інтереси цілих верств населення. Податки є регулятором економіки. Держава шляхом встановлення ставок податків та їх видів стимулює чи обмежує розвиток окремих галузей або сфер економіки. Таким чином, держава може впливати на ефективність і стабільність економічного розвитку. Податкова політика держави має забезпечити виконання таких завдань, як встановлення оптимальних податків, які не стримуватимуть розвиток підприємництва, та забезпечення надходження до бюджету коштів, достатніх для задоволення державних потреб.

Концепція економічного розвитку України націлена на європейську інтеграцію, та вдосконалення податкової системи України має відбуватися з урахуванням вимог ЄС. Україна, як країна-кандидат у члени Європейського Союзу, повинна зробити ряд євроінтеграційних кроків шляхом внесення змін до податкового законодавства. Податкова політика ЄС складається з двох компонентів: прямого оподаткування, яке є виключною відповідальністю держав-членів, і непрямого оподаткування, яке впливає на вільний рух товарів і свободу надання послуг на єдиному ринку. Існують також правила адміністративної співпраці, які забезпечують належне функціонування податкової системи.

Висока податкова культура громадян створює умови для підвищення ролі прямих податків, що, як відомо, відповідає принципу справедливості оподаткування. Потрібно, щоб декларування стало невід'ємною частиною громадянського менталітету, а ухилення від податків засуджувалося суспільною думкою.

Оскільки ЄС має власну економічну зону, більшість директив про непряме оподаткування встановлює рівні умови для компаній з усіх держав-членів, насамперед у частині податку на додану вартість та акцизів. Угода про асоціацію між Україною та ЄС містить положення про гармонізацію ПДВ та акцизних тарифів. На цьому шляху вже зроблені основні кроки.

Основний принцип ЄС передбачає баланс між стандартами оподаткування фізичних осіб та юридичних осіб. Найважливішими є заходи щодо запобігання ухиленню від сплати податків та подвійного оподаткування. Слід зазначити, що право ЄС у цій сфері є дещо більш вимогливим і потребує подальшої імплементації такого законодавства.

Хоча членство в ЄС не позбавляє країну повної незалежності в прийнятті рішень, воно вимагає взаємної інтеграції в обраних сферах. Податкові органи всіх держав-членів співпрацюють для обміну інформацією, проведення спільних заходів контролю та сприяння стягненню податкових боргів. Їхня тісна співпраця має вирішальне значення для виявлення та зменшення податкового шахрайства. На цьому етапі принципове значення має створення правової та адміністративної бази для автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки. Повна імплементація устрою ЄС потребуватиме внесення подальших змін до законодавства, включаючи покладення на бізнес певних зобов'язань щодо збору та надання даних для подальшого обміну між компетентними органами держав-членів. Ці дані включають інформацію з державних реєстрів, інформацію про заробітну плату та доходи резидентів інших держав-членів, дані про операції, які надають платіжні компанії, інформацію з електронних платформ про продавців. Таким чином удосконалення податкового законодавства має на меті створення умов для подальшого інтегрування країни до світової спільноти, адаптації податкового законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Список використаних джерел

1. Балаба А. Г., Кожевніков Р. К. Нова сучасна стратегія податкової політики України. *Управління публічними фінансами та проблеми забезпечення національної економічної безпеки* : збірник тез Міжнародного податкового конгресу (м. Ірпінь, 3 грудня 2020 р.). Ірпінь : УДФСУ, 2020. С. 940–943.

2. Крисоватий А.І. Податкові системи зарубіжних країн. Навчальний посібник. Тернопіль. Економічна думка. 2010. 258 с.

3. Нечипоренко А. В. Роль бюджетної політики на сучасному етапі економічного розвитку України. *Актуальні економічні, фінансові та правові питання в умовах євроінтеграції та глобальної конкуренції: зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Ірпінь, 26–27 лютого 2019 р.). Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. С. 90–93.

УДК 336.2

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Ясковець І. В., студентка

Скрипник Г. О., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

З початку розгортання повномасштабної війни росії проти України Парламент ухвалив суттєві зміни до законодавства, що передбачають значне послаблення оподаткування для бізнесу на період воєнного стану.

Перше - це можливість переходу на спрощену систему оподаткування (далі – ССО) для компаній з оборотом до 10 млрд грн зі сплатою податку з обороту за ставкою 2% (пізніше обмеження у 10 млрд грн було знято, що надало право майже всім підприємствам, за деяким винятками, скористатися цією податковою новацією). Це виглядає як украї ліберальна модель оподаткування для багатьох компаній, що є вимушеним антикризовим заходом держави для стабілізації економіки у воєнний час. Крім того, знижено низку ставок інших податків – акцизу, ПДВ на певні товари, скасовано податки на землю та орендну плату для визначених земель [1].

Друге - це можливість замінити податок на прибуток та ПДВ податком з обігу зі ставкою 2% (у 2021 році податок на прибуток та “внутрішній” ПДВ становили 303,5 млрд грн або понад 27% податкових надходжень Держбюджету). При переході на цю систему компанії звільняються від обов’язку нарахування та сплати внутрішнього та імпортного ПДВ, подання податкової звітності, а їхня реєстрація платником ПДВ призупиняється, тобто фактично на цей період суб’єкт господарювання припиняє бути платником ПДВ.

Третє: податки для ФОПів 1 та 2 групи повністю скасовано на час воєнного стану.

Четверте: Закон України № 2115 від 03.03.2022 дозволив не подавати звітність, не сплачувати податки/збори та не реєструвати податкові накладні/розрахунки коригування тим платникам, які внаслідок воєнних дій не мають такої змоги [2].

Також окрім ССО, податкова лібералізація стосується ринку пального, а також нових пільг із плати за землю, екологічного податку та інших:

1. Протягом воєнного стану до нуля знижено ставку акцизного податку на пальне (бензин, дизель та скраплений газ), а ставку ПДВ знижено з 20% до 7%.

2. З 1 березня 2022 року та ще рік після закінчення воєнного стану звільнено від сплати земельного податку та орендної плати за землю території, на яких велись бойові дії або які тимчасово окуповані росією. Також не підлягають оподаткуванню заміновані земельні ділянки та ті, на яких наявні фортифікаційні споруди. За останніми даними Державної служби з надзвичайних ситуацій, заміновано близько 300 тис. кв. км – майже половина території країни, що дозволяє припустити значні втрати бюджетів від недонадходження плати за землю (у 2021 році плата за землю та оренду землі становила понад 35 млрд грн або 10% податкових надходжень місцевих бюджетів) [1].

3. За визначені території протягом 2022-2023 років не буде нараховуватися та стягуватися мінімальне податкове зобов'язання.

4. На період дії воєнного стану скасовувались платежі при розмитненні транспортних засобів, які ввозились на територію України, – ПДВ, акцизний податок та імпортерне мито. Проте, зараз йдуть дискусії щодо цього питання. Пропонується проєкт по розмитненню автомобілів через портал «Дія» за іншими умовами.

Які наслідки для державного та місцевих бюджетів?

За попередніми оцінками голови Податкового комітету Верховної Ради, втрати бюджету у квітні від запровадження ССО планувались на рівні 300 млн грн (при цьому середньомісячні надходження від податку на прибуток підприємств планувались на рівні 13,2 млрд грн). Це був дуже оптимістичний прогноз – адже 2% податок з обороту надходитиме до місцевих бюджетів, а не до державного. Відповідно, державний бюджет втратить частину податку на прибуток та ПДВ, який раніше сплачували відповідні підприємства.

За перші чотири місяці 2022 року податкові надходження місцевих бюджетів є більшими, ніж за аналогічний період минулого року. За даними податкових органів, у січні-квітні місцеві бюджети отримали 110,3 млрд грн податкових платежів. Це на 9,8 млрд грн або на 9,7% більше аналогічного показника 2021 року [1].

На підставі проведеного дослідження можна стверджувати, що скориставшись такими інструментами, компанії отримали можливість зосередитися на питаннях бізнесу, пошуку нових можливостей для відновлення і налагодження виробництва продукції, а не перейматися пошуком ресурсів та засобів для розрахунку та сплати податків. Однак, потрібно розуміти, що запроваджені зміни – це лише антикризові (миттєві) заходи, які ефективно працюють протягом нетривалого часу. Після завершення війни та стабілізації ситуації вони стануть скоріше шкідливими, ніж корисними. А тому після

досягнення поставлених цілей – відновлення ділової активності та зниження рівня безробіття, держава має повернутись до постійної посткризової моделі оподаткування.

Список використаних джерел

1. Податкові зміни під час дії воєнного стану: новий Закон. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/211542_podatkov-zmni-pd-chas-d-vonnogo-stanu-noviy-zakon.

2. Закон України Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/t222115?an=9>.

Наукове видання

**ФІНАНСОВІ МЕХАНІЗМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ
В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ**

Збірник тез доповідей
V МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
МОЛОДИХ ВЧЕНИХ
з нагоди 125 – річчя НУБіП України
(2 березня 2023 р.)

Мова: українська, англійська

Відповідальні за випуск: Давиденко Н.М., Скрипник Г.О.